

प्रकाशक :

पं. अमृतकांत ताराबण्ण बोधी भारतीय
मन्त्री कैवलाक्षि विनायक मण्डळ
११२ ओवर्लेट रोड, इरव्या प्रीत
विदेगारण मुंबई—५९ (A. S.)

प्रकाशक

१

ईस्वीस १९९९

विद्यार्थक १ १९

मूल्य रु. १

मुद्रक :

वि. सु. भागवत

मो. वि. वि. मू. (१), गणपतवादी

विद्यार्थक, मुंबई ४

पुष्पावली (पुष्पावली) श्रीगणेशाय नमः (श्रीगणेशाय)

पद्मसुता देवी (बालदेवी वसुदेवदेवी काशी)

અનુક્રમણિકા

- १ महत्त्वपञ्चकम्
- २ निवेदन
- ३ यन्त्रधित्रसूचि
- ४ यन्त्रधित्रपरिचय
- ५ अमार्ग प्रकाशना
- ६ नमस्कार
- ७ अन्तारि मंगलम्
- ८ पञ्च परमेष्ठि नमस्कार प्रणि नम्य सूचपदी

विषय [लुप्त]

कर्मणः	निपव	१४
[४६-१]	नमस्त्यागमन्त्रस्तोत्रम्	१
[४७-२]	ॐ 'अथपिपास्तवनम्	५
[४८-३]	भीष्मिप्रमस्मृतिविचिताः माधार्वाज (द्वीपद्वार) वस्य	८
	वरीपिह १ द्वी 'अथपिपास्तवनम्	१३
	वरीपिह २ यथाशौचमुति	१७
[४९-४]	भीष्मप्रासिहमुतिविचिताः अमोपवेदामाका अर्वाता 'अहं' अहस्तत्त्वस्मिताः	२१
[५०-५]	अहं	
	भीष्मकमन्त्रविचिताभीष्मिहोमकमन्त्रा 'राहुप्यमन्त्र' मन्त्राचार्यकमन्त्र	
	स्वोपकमन्त्रकमन्त्रिहोम-साममहर्षवन्मन्त्रमन्त्रिहोम	२८
[५१-६]	अहं	
	भीष्मकमन्त्राचार्यविचिता-सोमकमन्त्राचार्यमन्त्राचार्य मन्त्राचार्यः	
	भीष्मकमन्त्राचार्यविचितामन्त्राचार्यः	३८
[५२-७]	भीष्मिहोमकमन्त्रविचिताः अथपिपास्तवनम्	४१
[५३-८]	कसिकमन्त्राचार्यभीष्मकमन्त्राचार्यविचितामन्त्राचार्यः	
	पुन्यवर्तितगमनसम्भवा [पञ्चममन्त्रस्तोत्रम्]	४८
[५४-९]	कसिकमन्त्राचार्य भीष्मिहोमकमन्त्राचार्यविचिताभीष्मिहोमकमन्त्राचार्यः	५०
	भी सोमोपकमन्त्राचार्यः	५१
	भी मन्त्राचार्यः	५२

નોંધ—મલ્લિક સ્ત્રીઓને અનુવાદ તથા તેનો ફૂલ પરિચય જાણે આપ્યો છે । તેનો અનુવાદ નવી આપ્યો તેની માગણી
● આઈ થિલ મુસ્લુ છે ।

[५-१]	महाराष्ट्रीयसकसिद्धिरिचिंतित तत्त्वार्थसाधनस्य महाप्रणयस्य संदर्भः	७५
[५१-११]	श्रीसिद्धसिद्धसकसिद्धिरिचिंतितभीमस्यपञ्चस्यस्यार्णव महेश्वरिपञ्चपरमेष्ठिभ्यस्वरूपसम्बन्धः	९५
[५०-१२]	श्रीसिद्धसिद्धसकसिद्धिरिचिंतित परमेष्ठिविद्यायन्त्रस्य	१११
[५८-१३]	श्रीसिद्धसिद्धसकसिद्धिरिचिंतित अष्टमसकस्यरक्तस्तोत्रम्	१२७
[५९-१४]	श्रीसिद्धसेनसुप्रियवर्त भीमसकस्यरक्तस्तोत्रम्	१४२
[६०-१५]	श्रीशिवममसुप्रियवर्त पञ्चमसकस्यस्तोत्रम्	१७३
[६१-१६]	श्रीशिवममसुप्रियवर्त पञ्चपरमेष्ठिममसकस्यस्तोत्रम्	१८३
[६२-१७]	श्रीशिवममसुप्रियवर्त त्रिमसकस्यस्तोत्रम्	१८४
[६३-१८]	महामहोपाध्याय श्रीशिवोपेक्षयगणविचिंतित पञ्चात्मपञ्चविंशतिस्तोत्रम्	१८९
[६४-१९]	श्रीसिद्धमन्त्रिमहाराष्ट्रविरचित पञ्चमसकस्यसिद्धिपञ्चसम्बन्धः	१९१
[६५-२०]	श्रीसिद्धमन्त्रिविरचित पञ्चमसकस्यसिद्धिपञ्चसम्बन्धः	१९९
[६६-२१]	आत्मरक्षणमसकस्यस्तोत्रम्	२१६
[६७-२२]	पञ्चपरमेष्ठिस्तोत्रम्	२१८
[६८-२३]	ममसकस्यस्तोत्रम्	२२
[६९-२४]	सप्तमसकस्यस्तोत्रम्	२२१
[७०-२५]	श्रीनागसेनाचार्यविरचिततत्त्वानुशासनसम्बन्धः	२२३
[७१-२६]	श्रीधर्मसिद्धसकस्यस्यविरचितभीमसकस्यस्तोत्रम्	२३७
[" द]	श्रीधर्मसकस्यमन्त्रिविरचितसप्तसागरसम्बन्धः	२३९
[" ग]	श्रीधर्मसकस्यमन्त्रिविरचितमाचार्यविरचितसम्बन्धः	२४१
[" घ]	श्रीधर्मसकस्यमन्त्रिविरचितपञ्चसकस्यस्तोत्रम्	२४३
[७१-२६ ब]	श्रीधर्मसकस्यमन्त्रिविरचित पञ्चपरमेष्ठिसकस्यस्तोत्रम्	२४३
[" छ]	श्रीधर्मसकस्यमन्त्रिविरचितमाचार्यविरचितसम्बन्धः	२४८
[७२-२७]	श्रीधर्मसकस्यमन्त्रिविरचित पञ्चपरमेष्ठिसकस्यस्तोत्रम्	२५१
[७३-२८]	महामहोपाध्यायश्रीशिवोपेक्षयगणविचिंतितभीमसकस्यस्तोत्रम्	२५
[७४-२९]	पञ्चपरमेष्ठिविरचितभीमसकस्यस्तोत्रम्	२८४
[७५-३०]	याज्ञिकीमन्त्रसकस्यस्तोत्रम्	२९३
[७६-३१ (अ)]	श्रीधर्मसकस्यमन्त्रिविरचित भीमसकस्यस्तोत्रम्	२९९
[७६-३१ (ब)]	श्रीधर्मसकस्यमन्त्रिविरचित भीमसकस्यस्तोत्रम्	३००
[७७-३२]	श्रीसिद्धसेनविनाकारविरचितः शक्रस्तोत्रम्	३०१
[७८-३३]	श्रीधर्मसकस्यमन्त्रिविरचितः सिद्धमन्त्रावलिस्तोत्रम्	३०५
[७९-३४]	श्रीधर्मसकस्यमन्त्रिविरचितः आद्यविधि मन्त्रावलिस्तोत्रम्	३१५
[८०-३५]	इत्यादिपञ्चविंशतिस्तोत्रम्	३२७
[८१-३६]	मन्त्रस्तोत्रम्	३२८
[८२-३७]	मन्त्रस्तोत्रम्	३३
	शुद्धिपत्रम्	३३०

ब्रह्मचरी देवी (मालिका म्हादेविका आकार)

महाकविगुणपालविरचित 'जम्बुधरिय' सन्धितं

॥ मङ्गलपञ्चकम् ॥

ब्रह्मवरमराजमवज्जलद्विधधारय,
सिद्धिपुरगमणसुहस्रपयागारय ।
अक्षरसुरमण्यपरिषदिष्ये ज्ञे ज्ञिने,
मंगलं पदमयं हुतु ते शुद्धये ॥ ८१४ ॥

सयत्नसप्तपरिमुक्तंवासय,
मणिपलोपाय सखिभक्तुवासरय ।
कर्मबन्धगणय सोसितं सिद्धय,
मंगलं वीर्यं हुतु त्वह सिद्धय ॥ ८१५ ॥

कुम्भयवर्धहरगात्र पंचावने,
सप्तमयपरसमपसम्भाषपंचाणने ।
पंचहायपरपत्तिपुस्तसारय,
मंगलं त्वय्यं हुतु त्वह सुद्धये ॥ ८१६ ॥

सन्धसाष्टय उपससंपदायय,
ठमयतुष्टयकर्मपसरसञ्ज्ञायय ।
धम्मसुखाय भ्रात्याय सन्धायय,
मंगलं चोत्थयं हुतु सन्धायय ॥ ८१७ ॥

नाण्यवधरसम्ममवगुणपुष्पय,
कोहमयमाणममलोहसञ्ज्ञय ।
सयत्नसाधनवाधारकयसधरे,
मंगलं पंचम हुतु त्वह सुद्धये ॥ ८१८ ॥

તે જાડી પદ્ધતિમસહસ્રતિરીપક્રમોથી જે સંદર્ભો વારણમાં આવ્યા છે । યમોથી પ્રથમ સંદર્ભમાં સાધનામાં ઉપયોગી
 એવા શિવ, મોહન, મુદ્રા કાચ કોર, દુષ્ટ, માવ પદ્ધતિ, કર્મ, ગુણ, સામાન્ય વિશેષ કથોરેનું વર્ણન છે । પદ્ધતિમ
 સહસ્રતિરીપક્રમો થીજ સંદર્ભમાં નવકારના પદોમાંથી નીચેના અનેક મંત્રો આપવામાં આવ્યા છે । એમા કેટલાક
 મંત્રોના પદ્ધતિ વિશિષ્ટ મંત્રક્રમો પણ લખાવામાં આવ્યા છે ।

તે પછી હાલ જમદગ્ધર ગુણનચિધિ નામક સંદર્ભમાં લાલ મલ્લાવાના લખેલો સુંદર લિપિ છે । એમાં
 જ્ઞાનવામાં આવ્યું છે કે જે વિદિપૂર્વક મુલ્યથી લાલ નવકાર ગણે છે તેની જો દાકાવતા જાવી જાય તો તે ક્રીડીયેકર
 નામક્રમ ઠપાવે છે ।

તે પછી તત્ત્વાનુસાસન સંદર્ભ છે । એ મંત્ર અમારી સંસ્થા વરણથી પૂર્વે પ્રકાશિત થયેલ છે । એ સંપૂર્ણ
 રૂપના અનુવાદક પૂ. મુ. શી તત્ત્વાર્નવચિત્રપત્રી ૮ છે । એ અનુવાદમાંથી પ્રસુત સંદર્ભે અહીં લેવામાં આવ્યો છે ।
 આ સંદર્ભમાં નાન-રવાના-જ્ઞાન-માવ જ્યેષ્ઠો સુંદર વર્ણન છે । એમાં જ્ઞાનદાતાના તથા નિઃકામનાન પણ દર્શાવેલ
 છે । એ સંદર્ભમાં અહીંના પદ્ધતિ પ્રતિષ્ઠા તથા અહીંના અમેજ પદ્ધતિનું સુંદર વર્ણન છે । આત્મસંવેદનનું
 વર્ણન પણ એ સંદર્ભમાં મળ્યું છે । મંત્રો રક્તાર વિગમ્યર સમ્યક્દાયમા વ્યાસનામ આચાર્યે ક્રીડામ્ માગસેન
 છે । એમની અસ્તુત પ્રતિષ્ઠા આ સંદર્ભમાં થઈ આવે છે । જ્ઞાનના પ્રત્યેક અભ્યાસી માટે એ સંપૂર્ણ મંત્ર મનીષ છે નારણ
 કે એ સંપૂર્ણમંત્રી તથા મુનિષા ઠપાવી જાય છે ।

તે પછી માતૃશ્વ પ્રકરણ સંદર્ભમાં પ્રગાદિ મંત્રોનોના પ્રત્યેક અંતરૂ વાચ્ય (અભિવેચ) દર્શાવવામાં
 આવ્યું છે ।

તે પછીના અહીંનામસહસ્રકસમુદાય સંદર્ભ અને ત્રિનસહસ્રકાનામસસત્રણ સંદર્ભમાં ઐતરિહિત પરમા
 મંત્રના દાક હાલ અતઃ મનોમોઝી અનુવાદ કર્યો છે ।

તે પછી ક્રીડાનસહસ્રકાનામસસત્રણ સંદર્ભ આવે છે જે વાચમાં આજ્ઞાદ લખેલ છે । એમાં અહીંનું પરમાત્માના
 જ્ઞાન સ્વરૂપનું વર્ણન છે તથા તેમનો ક્રમથી માંધેલો ત્રિયોગ ગુણોની અનેક અવસ્થાઓને નમસ્કાર કરવામાં આવેલ
 છે । એમાં અતીત-અત્યંત-અત્યંત જોડીના ત્રિયોગો, આ મુનિષા લખવાના ત્રિયોગો જ્ઞાન, સંજ નવકારક્રમ
 સિદ્ધાન્ત, જ્ઞાનાતિમુદિ ત્રિયા, લાલક્રમ અલકકર્મ, કુલકેશા કથોરેને પણ નમસ્કાર કરવામાં આવ્યો છે । એ
 સંદર્ભમાં જમદગ્ધરગુણનસમ (સ્ત્રો. ૪) મલકીર્ણય વિશ્વોપદૃષ્ટી (સ્ત્રો ૧૫) પ્રત્યક્ષ જગદ્ગત્સંજાય
 (સ્ત્રો ૧૬) વિશ્વદારિદ્ર્યનિસંજાય (સ્ત્રો ૫) ગુણાનાય કમલકથેડસ્માધ (સ્ત્રો ૧૧૭) કોરે વિરોપવી
 વાચનાનું લાલ જ્ઞાન લેવે છે ।

તે પછીના પોષકાક પ્રકરણ સંદર્ભમાં લાલના તથા નિરાલના પોષનું સુંદર વર્ણન છે ।

તે પછીના શાકસત્રણ સંદર્ભમાં પણ વપરાયેલા સ્વરૂપની મુલ્યવાદી શુદ્ધિ છે । એ મંત્રસંલેખી વર્ણિત છે ।
 એના પદોનાંદિના પદોનું વર્ણન પણ એ સંદર્ભમાં મળેલ મળ્યો છે, જે સ્વચ જ્ઞાન આત્મા લખેલ છે । આવાવશિષ્ઠેમ્
 શી સિદ્ધસેન વિશાકર યના રચયિતા છે ।

તે પછી સિદ્ધમન્ત્રવાદિ સંપ્રદાયમાં આવ્યા અને મુનિષ વિરણક અન્વદ્યપીમોની માન્યતાનું લખવાની વર્તી
 જેન જ્ઞાનવપ્રસાદ આવ્યા અને મુનિષની ત્રિધિનું પ્રતિષ્ઠાન કયુ છે તથા પંચસંલેખના ગુણોનું સુંદર વર્ણન છે ।

તે પછી આલ્પચિધિસંદર્ભમાં અલકકર્મ પ્રાપ્તિવજ્ઞાન સ્વરૂપકેશોથી સુંદર વર્ણન તથા નવકારના લખના
 પ્રકરોનું વર્ણન છે ।

ઠપર વજેલ જ્ઞા સંદર્ભોનો પરિચય અહીં થયુ ન હોયેલા કરાયેલ છે । વિશેષ પરિચય તે તે સંદર્ભના
 અંતમાં આપવામાં આવેલ છે ।

આમ સંપૂર્ણ જ્ઞાન નવકારની વિશિષ્ટ વિરોપતાઓને અલકનારો અને નવકારસંલેખી વિષુદ્ધ ઠાપિત્ય દાક
 ન રપેલે પ્રાપ્ત કરી શકે તેવો જ્ઞાનો છે । તેથી નવકારના અભ્યાસીઓને તે થયુજ અપોધી મીલકશે ।

जैन साहित्य विकास मंडळे हेतुन हच वर्सां प्रतिवर्षीय योग, ज्ञान वचरे शिरोमूळ महात्मां साहित्य
प्रसन्न करी के ।

[illegible]

प्रथम मन्त्री मन्त्रक व आ प्रथमे सर्वेण तुष्टर क्वाक्यानु मन्त्रिण कार्यं ते प पू मुनिपत्र
भीमत्पानंदविजयजी महाराजे बरेल । अमाटी सिन्धिने मान आपीने केओए आ प्रवृत्त कव प पू
मुनिपत्र भीमत्पानंदविजयजी महाराजे ज्ञाप ते सिद्धास्तमश्रोत्रधि पूज्यपाद आचार्य मन्त्रैत भीमिज
मैमस्तुम्भरजी म ह्य. प. पू प भीमप्रकटविजयजी गमिर्ब अने प पू द. भीमानुविजयजी
गमिर्बमा अने अन्त्यसु करी जीए ।

मस्तुत इत्यन्तु अनुवादाभिप्रायं निरुद्धं य. पू. पं. श्री. सुरेश्वरचिन्मयजी मधिरत्नं व्यासदि एवमेतत् निष्पन्नं
य. पू. म. श्री. जगन्निष्कयजी म. भग. य. पू. श्री. तात्पर्यनिष्कयजी ए. भग्नैः वक्ष्ये व. शरी. उदाह. करोतु. डे.।

भा ठपत भाकप्रभाकर प. पू मुमिराज छीपुण्यबिजयजी महाराज तथा पू मुमिमी यशो
निजबन्दी महापुत्र बरेजो हलमत तथा बंभलाम्नी बरेजो ब्यन्ध बरु बरु भाग्यर भावीर छैर ।

प्रथम मन्त्री माफ़क भा नीका यमका पब अमेक बिरो एका कन्धे भाषणा भाषा के । कन्धे ए हतु
नव बमोईना सुप्रसिद्ध बिगडार भीरमजडाके एव परिष्कारपूर्ण कर्तुं के । ते कवक संला तरफ़ी केमे
कवधर भाषीर और ।

સાધોબન મનો હજારનું આ કાર્યમાં તાલ નથીએ દરમિયાને પૂરી પાઠ્યમાર્ગ અનેક સત્યપદો, જ્ઞાનમંથારો અનેક પ્રવૃત્તિનિ નિષિદ્ધિઓ તેમ જ શિક્ષણો સરજ્યા અનેકે વારો પાઠ્યકાર મળ્યો છે । તેમાં કોયે અત્યંત જ્ઞાનમંથારો તથા શૈલ્યામોગ્ય મયે કાલ્પન કર્યા કીય ।

(१) केन विद्यमान मन्म हलकिमिज्ज मन्मसंवाह	भावा
(२) केन पचिपचिज्ज जेतावदी	कमलस
(३) भीमिसमोहनसुदीभरवी हलकिमिज्ज मन्मसंवाह	राजीवभा
(४) मन्मसंवाह रिज्ज इमिज्ज	दुता
(५) भी केनरवाई ज्ञान मन्मि	मरम
(६) भी भीमवाह केन मन्मसंवाह	जेमपुर
(७) भी मुक्तिमन्म ज्ञानमन्मि	बटोरवा
(८) व. मन्मसंवाह मोहनमन्म मन्मसंवाह	मन्म
(९) भी मन्मसंवाह ज्ञानमन्म	मन्म
(१०) भी मन्मसंवाह केन मन्म	मन्म
(११) भी मोहनमन्म मन्मसंवाह मन्मसंवाह	मन्म
(१२) भी हलकिमिज्ज मन्मसंवाह केन मन्मसंवाह	मन्म
(१३) भी मन्मसंवाह केन मन्मसंवाह हलकिमिज्ज मन्म	मन्म
(१४) मन्म भीमसंवाह मन्मसंवाह केन हलकिमिज्ज	मन्म
भी केन मन्म मन्मसंवाह	मन्म

નિવેદન

(૧૫) શ્રી ચર્ચમાન કેન આગમમંદિર	પાણીતાળા
(૧૬) શ્રી મુખાચાર્ય કેન કાનમંદિર	હમોર
(૧૭) શ્રી પદ્માવતી ટિગમ્મ કેન તરત્તલી મન મુલેધર	મુંબ
(૧૮) શ્રી વૈદ્યમંદિરારક તમા	મધનમર
(૧૯) શ્રી આમ્મનંદ કેન તમા	"
(૨૦) શ્રી મારતીય કાનવીટ	કાચી
(૨૧) શ્રી કામ્મનંદ દક્ષિણમંદિર મારતીય સંસ્કૃતિ વિધામંદિર	અમરાચર

આના પછી અને અન્યન્ય-આપ્તવચનો ત્રીજો વિભાગ પણ પ્રકટ કરવાના હોય । તેમાં સંસ્કૃત અને પ્રાકૃત લિપિવચનો મળ્યાકોમ્મ રચાયેલ પ્રકાશિત તથા અપ્રકાશિત મહત્વપૂર્ણ સંદર્ભોનો, સમાવેશ થતો ।

આ પ્રકારે આ ગ્રંથેન મળ્યા વેદમંગલમ્મામુતસન્નકલ્પના તથાપ્તવચનો મહાવ, અપૂર્ણાવ પરમાર્થ ચર્ચાસંકલ્પના કમ્પાસર્થ, વિષ્ણુવર્થ, વાસ્તવ કોરેન્સો અવધારણ મધ્યે, એક વિગ્નવચનની (વત્તપ્પાર્ચકોપેલિવાચી) યરત લારતો યાત્રી અને આપ્ત સેવીય હોય અને પ્રભુત મેષમ્મ કલ્પવત્તા અનુપવાય, વેલ્લેય આદિ કારતોવી કે કોઈ ચારતવિરલ્લ કલ્પાત્તુ હોવ તેનો અને વિગ્નમિ કુલકલ્લે રહીય હોય ।

આ મેનનું નિર્મિત થાયોમે તમા આક્રમ્મકામ્મ સમ્પર્ચન-કાવ-ચારિત્ર્યની નિમલ્લતા તથા કલ્લિલે પામતી રહે, એ જ મંગલ કામ્મના ।

ચાલપદ વદ, ૧૧ મિ. સં ૨ ૧૮
વિલેપરલે મુંબઈ, ૫૬ (A S)
તા ૨૬-૯-૨૨

નિવેદક
૧ અણ્ણલકાલ ઠાપાચંદ્ર લોક્ષી
મંત્રી, શ્રી કેન તાલિચ વિકલ મંદલ

यन्त्र चित्र-सूचि

संघर्षी शरभारामो जापेल प्रथम छ बिबोसो अगुवमः—

- [illegible]

प्रथमांशी सुखित एता तथा मय्य यच्च-विशेषो भवतुह्यः—

- (१) अथवा परदेष्टव्यत्वात्कथंवाप्यवत्त्वम्
- (२) सरस्वतीदेवी (सिद्धिदायुक्तिवर्तिना चिकित्सी)
- (३) ओं ह्रीं वाष्वावेकस्मिन्पदार्थेऽपि चम् (ओं ह्रीं अर्हन्ती पाठश्च)
- (४) कथमत्र अर्हं माह्वयत्
- (५) एतेनैवमिदमन्वयं अर्हत्वात्
- (६) श्रीमद्भिरुक्तवचनम् (श्रीसिद्धिदायुक्तिवत्त्वत्वात्वाभावात्)
- (७) वनकवरपरवनास्थित ओं ह्रीं अर्हं तत्त्वम्
- (८) कपालनारपदंवाप्यवत्त्वमेति चिन्तितम्
- (९) नीलमेति चिन्तितवचनम् (श्रीसिद्धिदायुक्तिवत्त्वत्वात्वाभावात्)
- (१०) श्रीदेव्युक्तवचनं पञ्चमम्
(सिद्धिदायुक्तिवत्त्वत्वात् प. पू. मा श्रीसिद्धिमेतन्मन्त्रोक्तवत्त्वत्वात् इत्यस्मिन्निष्ठपाठः)
- (११) श्रीदेव्युक्तवचनं षष्ठम्
(पू. मुनि श्रीगुरुनिबन्धनीयहायम् इत्यस्मिन्निष्ठपाठः)
- (१२) श्रीदेव्युक्तवचनं सप्तमम्
(पू. व. श्रीगुरुनिबन्धनीयवचनम् इत्यस्मिन्निष्ठपाठः)
- (१३) श्रीदेव्युक्तवचनं अष्टमम्
(मुनि श्रीगुरुनिबन्धनीयवचनम् इत्यस्मिन्निष्ठपाठः)
- (१४) श्रीदेव्युक्तवचनं नवमम्
(पू. व. श्रीगुरुनिबन्धनीयवचनम् इत्यस्मिन्निष्ठपाठः तथा पू. मुनि श्रीगुरुनिबन्धनीयवचनम् इत्यस्मिन्निष्ठपाठः)
- (१५) श्रीदेव्युक्तवचनम् (सिद्धिदायुक्तवचनवचनविधनाभावात्)
- (१६) नदीचरणीयम्
- (१७) श्रीमहावीरमनु (काकोलमनुग्रहम्)
- (१८) श्रीगोमदेवरसपुष्पिका (")
- (१९) श्रीगुरुनिबन्धनीयवचनम्

3

Y

22

● ●

2

१४

M

10

Y

WY

54

22

44

44

143

344

100

444

196

22

22

१५

३५

223

112

ચન્ત્ર ચિત્ર પરિચય

ગ્રંથની છરૂઆતમાં આપલ પ્રથમ છ ચિત્રોના ક્રમાનુસાર પરિચય:—

(૧) પુરુષાદાસીય પ્રમુ ખીપાર્મમાય [નીસચર્ણીય]

આ કથામય અને મનોહર ચિત્ર ચિત્રકાર શ્રીરમણચંદે અહીં ઘસ્યા (જેન સાહિત્ય ચિત્રાત મંદ્યક મુર્તિ) માં છેલ્લી કથાવાદી દોરેલ છે. ચિત્રની મુલાકાતિ આસ્થા માયવાદી અને આત્મિક હોવાથી અને રજૂ કરવામાં આવેલ છે.

(૨) શ્રી પદ્માવતી દેવી

નાસ્ત્રા (નિહાર) ના ઇક દેવીના ચિત્ર ઉપરથી ચિત્રકાર પાસે ચોમ્બ ફેરફાર કરાવી અહીં પદ્માવતી દેવીરૂપે રજૂ કરવામાં આવેલ છે.

(૩) પરિતોમપુરાસ્તુપદ્મારસુશોમનચિત્રપિતપદ્મારસુશોમનપદ્મારસુશોમન

જિન્સેટ ઇ. સિમ્બ રચિત "The Jaina Stupa and other Antiquities of Mathura (Archaeological Survey of India, New Imperial Series Volume XX published in 1901) નામના પરિચયગ્રંથ ગ્રંથની પેટ નં. XII પરથી આ ચિત્ર તૈયાર કરવામાં આવ્યું છે. ચેતુ કે રતુ ન પ્રવેશદાર દોરવામાં આવ્યું છે. કદ નીચે છેની જે નાસ્તુપ કથાએ રચિતમો આ પેટમાં નથી. છૂપા આ પ્રવેશદારની ઉપર ટોચ છે અને છેની ઉપર કોઈ ચતુ ચિત્રરત્ન છે જે અગમ્યક પૈત્રી ઇક મેલ છે. આનું 'ચિત્રપદ્મા' આ ચિત્રકાર વીધી વધી પેટમાં (જી. ટી. VI, VII, X, XI) ચોખા મળે છે. જે 'ચિત્રપદ્મા'ની જગ્યા 'ચિત્રકાર' મુજબમાં આવેલું છે. પ્રવેશદારની જગ્યા નમસ્કારનો મૂક પાઠ દુષોમિત રીતે સ્થાપિત કર્યો છે. આ ચિત્રની પેટને મધ્યલે નીચે પ્રમાણે કહેલું છે:—

Āyāgata or Tablet of Homage The gift of Sivayāsā the wife of the Dancer Phagurāsā

(૪) શ્રી શ્રેયાંસનાથ મગવાહ

ઇત્તપના માનવીય પ્રકૃત કોઈ શ્રીમમુલકાલ કાસિવાલ દોરના જિલ્લાએના જ્ઞાનસિરમાં શ્રી શ્રેયાંસનાથ મગવાહની ૧૧ ઈ.પૂ. પ્રમાણ પૈત્રી જાનવી મુદોમિત અને ગમ્ય પ્રતિમા મુજબાલક ટોચે ચિત્રકારન છે. છેની પરિષ્કર કથામય મનોહર અને કથાપૂર્ણ છે. ઇતુ ઇમ્ય ચિત્ર અને રજૂ કરવામાં આવેલ છે. તે પ્રતિમાની પાઠકાલે લેલ વીધે પ્રમાણે મળે છે:—

ઇત્તર્ ૧૫૭૧ વર્ષે વૈદ્યાલ મુદિ ૧ ઇ.પૂ. શ્રીપદ્મારસુશોમન શ્રીશ્રીમાસીવાદીય જે ટાપરથી માર્ચ જીમાર્ હુત કરાવેલ શ્રીશ્રેયાંસનાથ ચિત્રે જારામિત. પ્રતિષ્ઠિત શ્રીશ્રીમિત. ॥ શ્રી: ૦ ॥

● ચેત્ર—ચિત્રકારના કથામય માયવો પાઠમાં (૧) ચેત્ર બધ વીધેના ધાગ્યો પાઠનો (૨) ચેત્ર નીચે પ્રમાણે છે:—

(૧) ઇત્તર્ ૧૫૭૧ વર્ષે વૈદ્યાલ મુદિ ૧ ઇ.પૂ. શ્રીપદ્મારસુશોમન શ્રીશ્રીમાસીવાદીય જે ટાપરથી માર્ચ જીમાર્ હુત કરાવેલ શ્રીશ્રેયાંસનાથ ચિત્રે જારામિત. પ્રતિષ્ઠિત શ્રીશ્રીમિત. ॥ શ્રી: ૦ ॥

(૨) ઇત્તર્ ૧૫૭૧ વર્ષે વૈદ્યાલ મુદિ ૧ ઇ.પૂ. શ્રીપદ્મારસુશોમન શ્રીશ્રીમાસીવાદીય જે ટાપરથી માર્ચ જીમાર્ હુત કરાવેલ શ્રીશ્રેયાંસનાથ ચિત્રે જારામિત. પ્રતિષ્ઠિત શ્રીશ્રીમિત. ॥ શ્રી: ૦ ॥

(८) सरस्वतीदेवी (पृ. १२ A)

Epics Mythes and Legends of India by P Thomas नामक पुस्तक पृ. १८ पर भाषेक सरस्वती देवी (Plate No. LXII) का आकार संस्वामी योग्य फेरछर छाने चितराणी अही रज्ज करणाम् भाषेक छे ।

चित्रनी नीचे British Museum एम ब्लोक छे ।

(९) ओं ह्रीं वाष्पायस्वरूपदर्शकचित्रम् [ओं ह्रीं मूर्ती पाठसी] (पृ. ११ A)

आ एव उपर्युक्त कल्पतरुनी पाठसीन विष उपरणी योग्य फेरछर छाने चितराणी अही रज्ज करणाम् भाषेक छे ।

(१०) कलामय मूर्ति मङ्गलपाठः (पृ. १४ A)

आ चित्रणनी छेतानी कल्पतरुनार चितराणी ने अही रज्ज करेन छे ।

(११) ह्रीं देवप्रियावर्णनार्थं मूर्तिचित्रम् (पृ. १४ A)

कलिकावतर्क श्रीहरेमन्त्राचार्यवृत चित्रहरेमन्त्रानुशासनया मन्त्राचरणम् अही उपर्या उपर्युक्तानुशासन्यासम् निर्दिष्ट छंदे प्रविष्टान् श्रीहरेमन्त्रानुशासन्यासम् चित्र संस्वामी चितराणी अही रज्ज करणाम् भाषेक छे । शुभो प्रकृत ग्रंथ पृ. १५ नो छेतो परिचय ।

(१२) कल्पितवस्तुचित्रम् (पृ. १४ A)

श्रीसिंहसिंहकस्तुरिप निर्दिष्ट करेक आम्नाचनुसार तैमर बीज अनेक कथो छाने एखी के फेरछर पृ. ८. श्री पुराणचित्रपदी चित्रचित्र आचरक कथावो छे अनुसार संस्वामी चितराणी आ चार एकाग्र विष प्रेस प्रेसेस च्छुडीमोना छेय करणी अही रज्ज करणाम् भाषेक छे । आ मन्त्र विष मटीव मनोहर कपी छस्य छे ।

(१३) समस्तवस्तुचित्रम् अं ह्रीं मूर्तिचित्रम् (पृ. १४ A)

छेठ श्री मयुज्जस कश्चिवास बोदीना अंत्य संस्वामीना एक कल्प-चित्र उपरणी योग्य फेरछर छाने चितराणी अही रज्ज करणाम् भाषेक छे ।

(१४) कपालवाद्यकपालपरमेष्ठिचित्रम् (पृ. १४ A)

श्री कपालमेष्ठि माफेटी विविध कपालका तथा माफेटीना विविध तथा अष्टमेयन विविध वहीत श्री मन्त्राचरणो मूलाद संस्वामी चित्रकार पाठे छे रचना चितराणी अही रज्ज करणाम् भाषेक छे ।

(१५) परमेष्ठि चित्राचरणम् (पृ. ११ A)

श्रीसिंहसिंहकस्तुरिपचित 'परमेष्ठिचित्राचरणम्' मा निर्दिष्ट आम्नाचनुसार संस्वामी चितराणीने अही रज्ज करणाम् भाषेक छे । शुभो प्रकृत ग्रंथ पृ. १११ बी ११९ तुनी ।

आलेखन पत्रक

સમગ્રતા, દરબારીય તથા ગુજરાતના ગુરુમોના સહકારથી પંચમસ મહાપુરુષના રૂપ અને તેની રાજ્ય તેમજોગીની પ્રતિષ્ઠા—આ ત્રણે એક સુધર વચ્ચેના પડેલા કે જેમાં અસ્થિતિને પ્રતિષ્ઠા મળે તેમજ તો રજૂ કરવામાં આવે તો દેશની ધોમડાં વધી જ અસ્થિતિ થાય અને રાજ્ય સિવેશ આદરણીય અને તથા એ સમગ્ર વિષય રેલ ગુરુ અને કર્મનો મુદ્દા સ્થાપ—એવો નિષ્કાર મા પ્રયોજક લોક થી અમુલ્યમ્મમ્મના મમ્મા સુધી અને તે નિષ્કારને અમુલ્યમ્મના મુદ્દાને રેલ થી સર્વ પૂજ્ય ગુરુમોને મમ્મા અને નિર્મિતિ થતી । એ અમુલ્યમ્મના પંચમ રજૂ કરવામાં આવેલ છે । તેનો સમગ્ર પરિચય નીચે મુજબ છે :—

(१६) सिद्धान्तमहोदधि धूम्रपाद भाष्ये भगवतः श्री विजयप्रमदुरिम्बरजी महाराज यो
 संतोषीना इत्यादिना पंचमस्क महासुयन्त्रांशं सूर्यं (६-१११ A)

[illegible]

(१६) आगमप्रमाणक पृ. मुद्रितान् श्रीपुष्पसिन्धुजी मन्त्रागम जने तेमोर्जीना हस्तान्ध
पत्रमंगमन्त्रागमपत्रमंगमन्त्र (पृ. १८१ A)

પ્રાર્થના કરનારના પાદોમાં મહાત્માજી, ધરણજી અને રાજીવજીના ચિત્રોની સાથે, તમારું મહાપુરુષ મુનિપ્રત્યક્ષી પુણ્યચિત્રમંડી મહારાજની પ્રતિજ્ઞા સ્વીકારી લેવા લેખકોની દ્વારા કરીને કમળી આપેલો પદ્મપ્રત્યક્ષીપુણ્યચિત્રમંડિત પત્રો તે જ સમયે પાડે।

(१८) विद्यार्थ्यं पू पण्पासप्रवर धीधुरंवरविजयजी गविधर बने सेमोझीना हस्तप्रमा
धीनवप्रर महामंभः नो वर (५. १८८ A)

सम दृष्ट आचार्य जीविकाप्रशस्तीकरण महापद्म प्रणित संस्कृत-संस्कृतना प्रोड विज्ञान तथा
संस्कृत-संस्कृत दृष्ट आचार्य जीविकाप्रशस्तीकरण महापद्म प्रणित संस्कृत-संस्कृतना प्रोड विज्ञान तथा
संस्कृत-संस्कृत दृष्ट आचार्य जीविकाप्रशस्तीकरण महापद्म प्रणित संस्कृत-संस्कृतना प्रोड विज्ञान तथा

(१९) पदार्थानिष्पन्नं च सुविद्यमानं श्रीजगन्निधयनी महाराज अन्यैः ऐश्वर्यानां हस्तधारणं
धीश्वरपरमेश्वरमहामन्त्रः (पृ. ११२ A)

पू. मुमियाव भीमुपनिषद्वालेपाखी, मण्डीव बर्गनेय प्रस अम्बाली मोट मयाना मर्मक, मय
मोपावी मुमियाव भीमुपनिषद्वाली म्हापावनी प्रसिद्धि तथा वेळीभीय कृपा करिने कळी आपणे
महामय 'नो ते व स्वर्ग्ये पाद ।

(२) पृष्ठे षष्ठासप्तक अध्यायविजयपत्री गणितार्थना इत्यन्तरम् स्थिरैर्बभूवामात्ममाशुष
कर्तव्यमुक्तं तस्य पृष्ठे मुनिरात्र धीतत्त्वान्विजयपत्री महाराजना इत्यन्तरम् अस्ति मन्मो वैशिष्ट्य
यः (१९८५)

પ વ પમ્બાજીની મહાપદ્મ બી મંગલિકાજીની યાત્રાએ જુદા જુદા જાણે છે. સિદ્ધિવિજયમહાપદ્મજીના પદ્મ નો તેજ સ્વરૂપે પદ્મ અને તેઓજીના અંતરેવાળી ચંદ્રકા અને પ્રાજ્ઞના વચ્ચે અપાર, પદ્મ સિપકના અમ્બાજી પુનિપદ્મ બી વામનાસિદ્ધજીની મહાપદ્મે જુદા જુદા જાણે છે. જારિયા અગ્નિને દેખીત વચ ।

(२१) सिद्धचक्रम् (विगम्भीय महादेवस्वामी चतुर्था प्रतिमा) (५ २२ A)

या एक प्राचीन विगम्भीय चित्र उपरवी यांय फेरफार सत्य चित्रणी अहीं रत्न करवाया आवेक छे ।

(२२) मंदीम्वरपीपपट्ट

(५ २४ A)

राजपुत्रा भवविहार प्रासादमी रहेछ मंदीम्वरपट्टा एकचित्र उपरवी सरवाया चित्रकप पासे योग्य फेरफार करवा चित्रणीने अहीं रत्न करवाया आवेक छे ।

(२३) श्रीमहावीर स्वामी (काठस्वयंप्रधानमी) (५ २५ A)

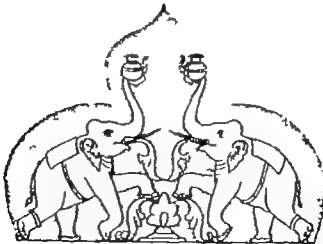
ताम्रचक्र (कमल-पीपट्ट) गिरि उपर मुख्य बेरछणी बाजुर एक डमी काठस्वयंप्रधान म्माननी मूर्ति छे । पयनी नीचे कमपी बाहु एक वक्त तवा दायी बाहु अलिवा बेसी छे । प्रभुनी मूर्ति नीचे अंजन नथी परनु बने बाहु सिद्धी भावति होवाची चित्रकपरे कपमा सिद्धी भावति अंजन ठरीके मूनी महावीर स्वामीनी मूर्ति करवाये से प्रमाणे चितरी छे । के अहीं रत्न करवाया आवेक छे ।

(२४) श्रीबाहुपञ्चिनी (काठस्वयंप्रधानमी) (५ २६ A)

श्रीगामदेवर बाहुपञ्चिनी चित्र ठसपी योग्य फेरफार पासे चित्रकप पासे चित्रणीने अहीं रत्न करेक छे ।

(२५) श्रीचतुर्विंशतिजिनरम्यपट्ट (५ २७ A)

प्रमत्तपट्टा चित्रकपि चार्वाकनाका बेरछणी दायी बाहुना एक चोलीछीना चित्र उपरवी चित्रकपरी कपमासुगर चित्रणीने अहीं रत्न करेक छे ।

अमारां प्रकाशनो

(प्रयोजक : भगवन्तप्रसाद कासिदास शोशी पी. ए.)

१ श्रीमद्विष्णुसूक्त-सुत प्रबोधनीया याग पर्यवेक्ष (बीबी आरहित)	४	२०
२ श्रीमद्विष्णुसूक्त-सुत प्रबोधनीया याग बीबी	४	२०००
३ श्रीमद्विष्णुसूक्त-सुत प्रबोधनीया याग बीबी	४	२०००
४ श्रीमद्विष्णुसूक्त-सुत प्रबोधनीया याग (बीबी आरहित-अग्रपत्र)	४	२०००
श्रीमद्विष्णुसूक्त-सुत (प्रबोधनीयायाग)		
प्रबोधनीया याग (प्रबोधनीयायाग)	४	२०००
१ शक्ति शक्ति शक्ति-सुत (प्रबोधनीयायाग-अग्रपत्र)	४	२०००
२ शक्ति शक्ति शक्ति-सुत (प्रबोधनीयायाग-अग्रपत्र)	४	२०००
३ शक्ति शक्ति शक्ति-सुत (प्रबोधनीयायाग-अग्रपत्र)	४	२०००
४ शक्ति शक्ति शक्ति-सुत (प्रबोधनीयायाग-अग्रपत्र)	४	२०००
५ शक्ति शक्ति शक्ति-सुत (प्रबोधनीयायाग-अग्रपत्र)	४	२०००
६ शक्ति शक्ति शक्ति-सुत (प्रबोधनीयायाग-अग्रपत्र)	४	२०००
७ शक्ति शक्ति शक्ति-सुत (प्रबोधनीयायाग-अग्रपत्र)	४	२०००
८ शक्ति शक्ति शक्ति-सुत (प्रबोधनीयायाग-अग्रपत्र)	४	२०००
९ शक्ति शक्ति शक्ति-सुत (प्रबोधनीयायाग-अग्रपत्र)	४	२०००
१० शक्ति शक्ति शक्ति-सुत (प्रबोधनीयायाग-अग्रपत्र)	४	२०००
११ शक्ति शक्ति शक्ति-सुत (प्रबोधनीयायाग-अग्रपत्र)	४	२०००
१२ A Comparative Study of the Jain Theories of Reality and Knowledge	४	२०००

१३. मरुस्थल विकास
१४. समथल-स्थानाव (मरुस्थल-हिम-गुहाएँ विभाग)
१५. बौद्धता
१६. समथल विकास

ਜੇਮ ਸਾਹਿਬ ਸਿੰਘ ਮੰਡਲ

हरमन मीठ ११९ कोलंबिया रोड
मिडिलबरो, मॅसॅचुसेट्स-०१ (A.B.)

श्री अर्वांगनाथ भगवान् (गुह्येश्वर "अर्वा" विष्णुदेव)

चत्तारि मगल - अरिहता मगल
सिद्धा मगल साहू मगल
केवलपन्नतो धम्मा मगल ॥

चत्तारि लोगुत्तमा -

अरिहता लोगुत्तमा
सिद्धा लोगुत्तमा
साहू लोगुत्तमा
केवलपन्नतो धम्मो लोगुत्तमो ॥

चत्तारि सरण पवज्जामि -

अरिहते सरण पवज्जामि

सिद्धे सरण पवज्जामि साहू सरण पवज्जामि
केवलपन्नत धम्म सरण पवज्जामि ॥

॥ नमो भगवते वासुदेवाय ॥ नमो भगवते वासुदेवाय ॥

॥ नमो भगवते वासुदेवाय ॥ नमो भगवते वासुदेवाय ॥

॥ नमो भगवते वासुदेवाय ॥ नमो भगवते वासुदेवाय ॥

॥ नमो भगवते वासुदेवाय ॥ नमो भगवते वासुदेवाय ॥

॥ नमो भगवते वासुदेवाय ॥ नमो भगवते वासुदेवाय ॥

पद्मपुराणमहाप्रज्ञापरमहंसजी
(श्री गुरुदेव श्रीगुरुदेव श्रीगुरुदेव)

नमस्कार स्वाध्याय

(संस्कृत विभाग)

[४६-१]*

नमस्कारमन्त्रस्तोत्रम्

(शार्ङ्गविष्णोःस्तोत्रम्)

विसिष्यन् धनकमराक्षिमशनिः संसारमूमिमृतः
स्वर्तिवात्मपुरप्रबन्धगमने निष्प्रत्यवायः सताम् ।
मोहान्वाङ्मसूद्रे निपततां हस्तावलम्बोऽर्जतां,
पापाद् वै सञ्चाराक्षरस्य जगत् सञ्जीवन मन्त्रराष्ट्र ॥ १ ॥

5

10

(वसन्तविष्णोःस्तोत्रम्)

एकत्र पञ्चगुणमन्त्रपदम्भराणि, विस्मयं पुनरनन्तगुणं परत्र ।
या चारयेयं किञ्च ह्युत्तमगुणं तथापि, बन्धे महद्युत्थरं परमेष्ठिमन्त्रम् ॥ २ ॥
ये केचनापि सुपमाधरका अनन्ता, त्सर्पिर्षिप्रमृतयाः प्रययुर्विदग्धाः ।
तत्पुष्पं परतरः प्रक्षितप्रभासो, सञ्जायन्मय हि गता विषमत्र स्नेहाः ॥ ३ ॥

15

अनुवाद

जनमस्ति कर्मणा समुद्भूते किञ्चिद् गलितनाद, मयस्सुयि पर्वणने (मैत्र्या) मृदे बत्र सम्पन्न,
सुपुङ्गवे स्वर्ग अने मोक्षपुरीम् प्रवेश करवना मर्माम् (श्लेष्मा विष्णोने ब्रू करमार, मोक्षरूप अन्तरात्म्य
कृपाना संश्रुतम् परोलाभोने मृदे हावना देखरूप अने सञ्चाराक्षर जगत्तने मृदे संजीवनरूप अर्जनेलो
मंत्रराष्ट्र (नमस्कार मन्त्रमंत्र) तमाम् कस्यापि करो ॥ १ ॥

20

एक पञ्चाम् 'पञ्चगुणमंत्र' (ममस्कार मंत्र)ना पदना अक्षरो अने बीजा पञ्चमम् अनन्तगुण
करोल्य एवा त्रणे सोर, एम बनेने जो प्राजबाम् धारण करवाम् आने, तो पण जेनो मार वगो बचारे वाय
एवा परमेष्ठिमन्त्रने हुं नमस्कार करे हुं ॥ २ ॥

जे कोइ पण सुपमाधि अगस्त आराओ अने त्सर्पिणी (अक्षरिणी) वगरे पञ्चमाम् व्यतीन
वप, ते बचाम् पण आ मंत्रराष्ट्र सर्वोत्तम अने विरुण—प्रस्पन्न प्रमाणाज्ये हतो। आ मंत्रने प्राप्त करिने 25
व मन्त्र होरो मोक्षम् गया छे ॥ ३ ॥

१ पाञ्चवः । २ चारयेयि । ३ महद्युत्तरः ।

* आ परेयं प्रकृत कथेन नमस्कार स्थापय—महत्त विभाग—मा पुष्प ४५ स्तोत्रो वापयामां वाज्यं इति
अने सञ्जायन्मय सञ्जीवन रक्षणो हस्ति एतना अनुष्ठानमां आ "नमस्कार स्थापय—संस्तुत विभाग"मा मे ४६ वी
श्रवणात करवामां बानी छे ।

(शार्ङ्गविहीनितृणम्)

उचिष्टन् निपतन् चक्षुषि धरापीठे सुष्ठु वा स्मरे
 लक्ष्म्यं वा प्रहसन् स्वपक्षि बने विष्यभिषीदपक्षि ।
 गच्छन् बर्मेनि वेष्टमनि प्रतिपदं कर्म प्रहर्षन्तो
 याः पञ्चप्रभुमन्त्रमेकमनिर्घं किं तस्य नो बाधितम् ॥ ४ ॥

(वसन्तसिलजगृहम्)

सहस्राम-सागर-करीन्द्र-हृज्ज-सिंह
 दुष्पाणि-बद्धि-रिपु-बन्धनसम्भवानि ।
 शौर-ब्रह्म-अम-निष्ठावर-शक्तिनीनां
 नश्यन्ति पञ्चपरमेष्ठिपदैर्मपानि ॥ ५ ॥

(शार्ङ्गविहीनितृणम्)

यो लब्धं विनयद्वलस्योद्दयः सुख्यलक्ष्मणकर्म
 भद्रावान् विहितेन्द्रियो भवहरं मन्त्रं बधेच्छावकः ।
 पुण्यैः श्रेष्ठपुण्यिभिः सुविचिता लक्ष्यप्रमाणैर्ह
 यः सम्पूजयते स विद्यमहितस्तीर्थाविनाशो भवेत् ॥ ६ ॥

सुष्ठु, पठतां, चालतां, भूमि पर आलयेष्टां, आगत्य, हसन्, सुष्ठु, वनम् मय पाम्प्यं,
 वेत्तुं मर्त्यं के कर्म जगं प्रायेक टग्ले जने प्रायेक क्षम करतां ये वा पञ्चपरमेष्ठिमेष्टुं निर्धर स्मरण
 करे, तेना कया मनोरथी सिद्धि न जाय ॥ ४ ॥

पञ्चपरमेष्ठिना फले बडे लभ-सम्पद, सागर, गजेन्द्र सर्प, सिंह, दुष्पाणि, बद्धि, शत्रु जने
 २० वधनशी उपस बना मयो तथा शौर, ब्रह्म, अम, उद्धस जने शक्तिनीना मयो हूर मारी जाय के ॥ ५ ॥

श्री विनेश्वर महावंतने जिये बहलक्ष्य के हृदय जेनुं (अर्थात् श्री विनेश्वर महावंतरूप ध्येयम्
 एकम् मन्त्रबद्धो), सुस्पष्ट वर्णकमालो (अर्थात् जेगो ममस्कार म्यामंत्रना वर्णोना उच्चारणान्नो क्रम
 सूत्रोच्चारणना सुगोपी पुच्छ के एगो) भद्रावान् जने विरेंद्रिय एगो जे जायक मन्त्राद्यक एवा आ मंत्रगो
 एक लक्ष्य जेन सुगोपी पुण्योबडे हूर मिनिर्धूक जाय करे जने पूजा करे, ते विद्वान्मयी तीर्थकर जाय ।
 २५ श्रीपार्श्वनाथ अथवा श्री शक्तिनाथ महावंतनी प्रणिमाली एक लक्ष्य जेव सुगोपी पुण्योबडे पूजा करे; एक
 एक पुण्य प्रभु पर चक्षुषी बल्ले एक एक नभकारनी जाय करे एवं विधान के । आ विधाननुं वर्गम
 प्रस्तुत भवना श्रीवा मय्यां जायके ॥ ६ ॥

(वसन्ततिलकवृत्तम्)

इन्दुर्दिवाकरतया रविरिन्दुरूप
पातालमम्बरमिला सुरलांक णव ।
किं अस्थितेन बहुना भुवनत्रयत्रयि
यन्नाम तस्य विपर्ययं च समं च न स्यात् ॥ ७ ॥

5

जग्मुर्जिनास्तदपवगपदं तदैवं
विषं वराम्भिमिदमत्र कर्म विनाऽस्मात् ।
तत् सर्वलोकसुखनाशरणाप धीरै
मन्त्रात्मकं निश्चयपुनिहितं तद्वत् ॥ ८ ॥

(शार्ङ्गविधिद्वित्वम्)

10

हिंसावाननृत्तप्रियं परधनाऽऽहर्ता परस्मिन्
क्रियान्येष्वपि लोकगर्हितमसिः पापेषु गाढोपतः ।
मन्त्रं यद्दि सस्मरन् सततं प्राणस्तप्य सर्वथा
दुष्कर्मोहितदुर्गतिद्वन्द्वतण्डलः स्वर्गाम्भेन्मालवः ॥ ९ ॥

आ मन्त्रमंत्रणा प्रमादपी चैव सूर्यरूपे अने सूर्य चंद्ररूपे, पाताल आकाशरूपे (अने आकाश 15 पातालरूपे) अने पृथ्वी देवलोकरूपे (अने देवलोक पृथ्वीरूपे) रई धके। बचारे कहेवापी हुं ! अण जगतमं एवी कह बलु छे के जे ए मंत्रपी विपक्की सम के समी विपम न रई धके । (अर्थात् आ पंचपरमेष्ठि-मंत्रणा प्रमादपी बलुने जे रूपे बदलववी होय ते रूपे बदलावी शक्य) ॥ ७ ॥

आरे श्री विनेश्वर मगर्गो मोक्षमं गया आरे, “अमरा विना अहीं विचारा आ जगत्तु हु बसे ?”, (एवी कहवापी) धीर एवा तेजो सर्व जगतना जीबोमा उद्धार मने पोगना मन्त्रमन्त्र शरीरने अहीं 20 मूकता गया छे ॥ ८ ॥

हिंसा करण, असत्यप्रिय पारुं फल हरण करण, परस्मिन् आसक्त तथा बीजा पण पापोर्गं अर्पित स्मरण अने लोकत्रे केनी बुद्धिनी निदा करी छे एनो पुण्य पण जो मरण बलते आ मंत्रं सर्वदा स्तन स्मरण करे तो ते दुष्कर्मपी प्राप्त करेल दुर्गतिना संचयनो (दुर्गति प्राप्तेष्व कर्म समूहानो) क्षय करीने देव बाप छे ॥ ९ ॥

15

(શિક્ષારિણીપદ્ય)

કાર્યં ધર્મઃ શ્રેયાનયમપિ ચ દેવાં મિનપતિ-
 ર્ગતં ચૈતત્ પ્રીમાનયમપિ ચ યઃ સર્વફલદઃ ।
 કિમન્યૈવામૃતાર્થૈર્દુગિરપિ સંસારજલભી
 નંમસ્કારાત્ કિં યદિહ શુભર્થં ન મયતિ ॥ ૧૦ ॥
 સ્વેપસુ બાહ્યન્ તિથ્યપિ પથિ ચલન્ વેશ્મનિ સર્મ્ય,
 બ્રમન્ ક્ષિપ્યન્ માધ્મ્યં વન-ગિરિ-સપ્તેષ્વણરન્ ।
 નમસ્કારાન્ પચ્ચ સ્મૃતિરશ્નિજ્ઞાતાનિવ સદા
 પ્રવર્તીર્નિષ્ણતાનિવ વહતિ યઃ સોઽજ સુકૃતી ॥ ૧૧ ॥

- 10 આ નમસ્કાર કરવાળાકરી કર્મ છે, જિનેશ્વરદેવ પણ એ છે, જ્ઞાત પણ એ છે અને જે સર્વ ફલોને લાગે છે તે શ્રીમાન પણ એ છે । બીજા થળા વાતગ્રંથોથી છૂં ? આ સંસારસમુદ્રમાં પડું છું છે કે જે આ નમસ્કારમેત્રથી* છુમ્મરૂપ ન થતું હોય ? ॥ ૧ ॥

- જે સૂર્ય જાગતાં, ઝગા હોય, રસામાં વાહ્યમાં ધરમાં વેસમાં, (સ્થાલના પામ્પમાં) ફરતાં, દુશ્મની કરતાં, પ્રવૃત્તિ જાતી જાતાં જલવા જંગલ, પર્વત કે સમુદ્રોને પાર કરતાં, પૃથ્વી પુરુષોએ ઉપવેશ્લેષ પાંચ 15 નમસ્કારોને જાગે સ્મૃતિના આંતરિક માધ્યમે જમાઈ કરેઈ ગયા હોય (૧) તેમ જાતન કરે છે તે જાઈ માન્યજ્ઞાતી છે ॥ ૧૧ ॥

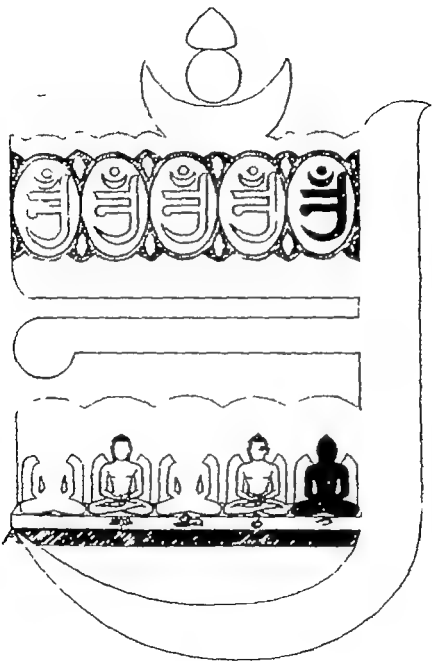
પરિષય

- આ સ્તોત્રી જે પ્રતિજ્ઞો બંધને મઠી છે । એક આપ વૈન સિદ્ધાંત મનનના હસ્તશિક્ષિત પ્રવૃત્તિપદ્ધતિ તં ૨૪/૧ મંથી મઠી હતી; જ્યારે બીજી ટૅપલ ઇશિયાટિક સોસાયટી કલ્પવૃક્ષના સંસ્કારમાંથી પંચમ- 33 સ્થિતિપદક મામ્ના પ્રવૃત્તિમાં સંસ્કારરૂપે મઠેલી હતી, તે જે પ્રતિજ્ઞો ઉપરથી મૂલ્યાંકન અને પાઠ્યેશો લઈને જાનુઆરી સભ્યે આ કૃતિને અર્ધ પ્રગટ કરી છે ।
- પંચમસ્થિતિપદક માં આ સ્તોત્રના કર્તા તરીકે વાચકત્વ્ય શ્રી ઉમાસ્વામિનો ઝલેજ કર્યો છે । સંભવ છે કે આ કૃતિ તેમની હોય, છતાં બીજો પુરાવો ન મળે ત્યાં છુપી આ સ્તોત્રના કર્તા વિશે નિર્ધારિતપણે કશું ન શકાય ।

- 25 આ સ્તોત્ર પ્રસ્તુત ધ્રુવના કેટલાક સ્તોત્રના સારસમુજ્જ્વલરૂપ જગાવ્ય છે । જાણ કરીને આ સ્તોત્રનું લાભનું પણ જાણનું જ્ઞાન લેવું છે કે, “ આ નમસ્કાર મેત્ર, તે જાગતાં ઉદાર મટે શ્રી યશિંત માર્ગતનો મેત્રામક શાશ્વત રહે છે । ” શ્રી નમસ્કાર મેત્રામત્રની મજાન શાશ્વતિ કર્તવ્ય કરતાં આ સ્તોત્રમાં કહેવામાં આવ્યું છે કે, “ એ મંજી સજ્જાપથી જ્ઞાને સૂર્ય, સૂર્યને ન્યાય કે પૃથ્વીને લેશ્લોક કોરે વનાવી શકાય । ” સાર્તાં કં નમસ્કારમત્રના પ્રમાણવિને આ સ્તોત્રમાં સુંદર રીતે રજૂ કરવામાં આવેલ છે ।

- 30 ૧ મમલજ્ઞાત્ય વર્ષિર હામપામ્ય મઠી । ૨. સુપ્ત । ૩. વાહ્ય ।

* આ સ્તોત્રમાં જે જે છુમ્મરૂપ છે, તે તે જાનું નવાર(ન્ય મંજી) ન છે ।

'हैं'कारविद्यास्तवनम्

प्रणवस्त्वं ! परब्रह्मन् ! लोकनाथ ! जिनेश्वर !
 कामवस्त्व मोक्षदस्त्व 'हैं'काराय नमो नम ॥ १ ॥
 पीतवर्णं श्वेतवर्णो रक्तवर्णो हरिहरः ।
 कृष्णवर्णो मृगं दृष्य 'हैं'काराय नमो नम ॥ २ ॥
 नमस्त्रिभुवनेष्टाय रजोऽम्बोदाय भास्वतः ।
 पद्मदेवाय शुद्धाय 'हैं'काराय नमो नम ॥ ३ ॥
 मापादय नमोऽन्ताय प्रणवान्तर्मपाय च ।
 बीजराश्याय हे देव ! 'हैं'काराय नमो नम ॥ ४ ॥
 घनान्धकारनाद्याय चरते गगनेऽपि च ।
 तत्तुर प्रसमायते सप्रान्ताय नमो नम ॥ ५ ॥
 गर्दन्तं सुखरन्ध्रेण छलप्रान्तरसंस्थितम् ।
 पिधानं कर्णरन्ध्रेण प्रवच त वप नुमः ॥ ६ ॥

अनुवाद

15

हे परब्रह्म, लोकनाथ, जिनेश्वर ! तमे प्रणव ('हैं'कार) स्वरूप हो । हे 'हैं' कार ! तू सर्व
 पुन इच्छामोने पूर्ण करनार के अने मोक्ष आपमार पण तू ज के तेवी हूँ तने पुन पुन नमस्कार
 करूँ ॥ १ ॥

जे (१४) देव ('हैं'कार)तुं ध्यान पीतवर्णम्, श्वेतवर्णम्, रक्तवर्णम्, हरितवर्णम् कबवा
 रक्तवर्णम् कराम्य के, ते 'हैं'कारने बारबार नमस्कार बाजो ॥ २ ॥

जे त्रजे सुननो रगमी के जेनुं मावपूर्वक ध्यान करता रज रङ्गनो बाधा बाध के जे पीतवर्ण
 (पीतवर्णेति) मय के अने जे शुद्ध के एवा 'हैं'कारने बारबार नमस्कार बाजो ॥ ३ ॥

हे देव ! जे माया पटके 'हैं'कारनी कविमं छ, जेगा अंगनं गम छ, जे सारे भीभीमं अंगीत
 के—माया के अने जे बीजराज के एवा प्रणवस्वरूप 'हैं'कारनी गगनतर बाजो ॥ ४ ॥

मंत्र—'हैं'हैं नमः'

15

(अज्ञानरूप) गात्र अंगनरनो बाधा करता गात्र गगनार्थ सी तता भी तपायी साक्षरार्थ अज्ञान
 'सू'नी नवीकर्म रहेला 'हैं'कारने (१) ('हैं'कार) बारबार नमस्कार बाजो ॥ ५ ॥

कडी मुखरंध्रेण गजगा, छलप्रान्तगा गजगाते गिर अता भी मनी/मनी अंगना (१) एवा ते प्रणव-
 'हैं'कारने अने बारबार नमस्कार करीण शीण ॥ ६ ॥

યેતે જ્ઞાન્તિક-પુટયાસ્વાઙ્મધાદિક્રાય ચ ।
 પીતે લક્ષ્મીક્રાયાપિ 'હૈં'ક્રાય નમો નમઃ ॥ ૭ ॥
 રક્તે વક્ષ્યક્રાયાપિ કૃષ્ણે ધ્રુવપદ્મકૃતે ।
 પૂર્ણચર્મે સ્તમ્ભનાય 'હૈં'ક્રાય નમો નમઃ ॥ ૮ ॥
 પ્રજ્ઞા વિષ્ણુઃ શિવો દેવા ગણેષો વાસવસ્તથા ।
 સૂર્યચન્દ્રસ્તથેવાભ્યાઃ 'હૈં'ક્રાય નમો નમઃ ॥ ૯ ॥
 ન જપો ન તપો વાર્તા ન વર્ષ સંપત્તો ન ચ ।
 સર્વેષાં મૂલ્યેતુસ્તર્થ 'હૈં'ક્રાય નમો નમઃ ॥ ૧ ॥
 इति स्तोत्रं जपन् वाऽपि पठन् विद्यामिमां पराम् ।
 स्वर्गं मोक्षं परं जपे विधेयं फलदायिनी ॥ ११ ॥
 કરાણિ માનર્થં વિદ્યમર્થં માનવિવર્ધિતમ્ ।
 સમાર્તં સ્યાત્ પંચમુરોર્મિધીક્ય મુલ્હદા પરા ॥ ૧૨ ॥

॥ इति ह्यैकरविधास्त्वनम् ॥

15 જે એતલર્ગવી ધ્યાન કરતાં નિર્દોષ પણ શક્તિ, દુષ્ટિ, પુષ્ટિ વગેરે કર્યો કરે છે અને પીતલર્ગવી ધ્યાન કરતાં લક્ષ્મી આવે છે તે 'હૈં' કરતે વારંવાર નમસ્કાર વાગ્યો । જે લક્ષ્મીલર્ગવી ધ્યાન કરતાં વક્ષી-વક્ત્ર કરે છે, કૃષ્ણલર્ગવી ધ્યાન કરતાં ધ્રુવનો હાથ કરે છે અને પૂર્ણલર્ગવી ધ્યાન કરતાં સ્તમ્ભન કરે છે તે 'હૈં' કરતે વાત્સાર મમ્મકાર વાગ્યો ॥ ૭-૮ ॥

દે પ્રજા ! તું જ પ્રજ્ઞા છે, તું જ વિષ્ણુ છે, તું જ શિવ દેવ છે, તું જ ગણેશ છે તું જ રૂદ્ર છે, તું જ સૂર્ય છે અને ચંદ્ર પણ તું જ છે તેથી તને વારંવાર નમસ્કાર વાગ્યો ॥ ૯ ॥

20 સર્વ સિદ્ધિઓ (મુક્તિ) તું મૂળ કારણ જપ મળી તપ મળી, વાલ મળી ક્ષત મળી અને સંપત્ત પણ મળી વિષ્ણુ દે પ્રજા ! તું છે । તને વારંવાર મમ્મકાર વાગ્યો ॥ ૧ ॥

આ સ્તોત્રને જપતો જલથા આ પરમ વિદ્યાનો પાઠ કરતો મનુષ્ય સ્વર્ગ જલથા મેષ્ટની પદવી પામે છે । આ 'હૈં' કર વિદ્યા (શિષ્ટ) પઢતે આપનારી છે ॥ ૧૧ ॥

23 ૫ અઘાન મનુષ્યને શિશુન કરે છે । ૧નાથી માનવિમાનો પુરુષ માનવજાત્યે (લોકેન્દ્રિય) વાય છે । ૨૩ પંચમુરુદ્ધોના પ્રપમ્મહરોમેથી નિષ્પન્ન વર્ણી આ વિદ્યા અધિતીપ અને પરમ મુલ્હદાવક છે ॥ ૧૨ ॥

૧. કરીં વતારિની દીનયા કરાવાઈ મળી પિન્દુ 'હૈં'ક્રાવી શેઠા વાગવા મહે વપરિને ધેવતા મારવાયં બાવી છે ।

૨. કરીં હંગેમ્મ દોર બગે છે

પરિચય

આ સ્તોત્ર 'પંચમસ્કન્દીપક' નામક પ્રંચમાં સંપ્રદીત છે અને તેમાં તેનો શિંગર ધૈનાચાર્ય 'પૂજ્યપદ' (અપરનામ શ્રી સમ્ભવસુરિ) ની કૃતિરૂપે ઉલ્લેખ થયો છે. એ સ્તોત્રને અહીં અનુવાદ સાથે પ્રગટ કર્યું છે.

શ્રીપંચપરમેષ્ઠિઓનો શાશ્વત્ત્વ આ 'હોં'કાર 'અ+અ+આ+ઉ+મ્' એ ગળેના યોગથી બનેલો છે. તેનું વર્ણન આ સ્તોત્રમાં કરેલું છે.

'હોં'કરના ધ્યાન મિત્રો અને તેના ફલ મિત્રોની મહિતી આ સ્તોત્રમાં આપેલ છે. આ સ્તોત્ર 'હોં'કરની વ્યાપકતાનો સુંદર રીતે સ્વાલ્પ કરાવે છે. હોંકાર પરમેષ્ઠિમર્ગીઓનો વૃક્ષસ્થી મંત્ર હોવાથી આ 'હોં'કાર-સ્તવનને અહીં પ્રગટ કર્યું છે.

એક જૈન 'મીઝવોશ'કારે 'હોં'કારને આત્મશાશ્વત્ત્વ મુક્તમૂલ મીઝ કનામ્નું છે. એને 10 ટેજોમીઝ, કમ્મમીઝ પણ માનવામાં આવ્યું છે. પંચપરમેષ્ઠિનો શાશ્વત્ત્વ હોવાથી 'હોં'કરને સમસ્ત મંત્રોનું સારતત્ત્વ કહેવામાં આવે છે. મત્ર 'હોં'નો અપ અથવા ચિત્તન કરવાથી આત્મા નિર્મલ બને છે અને સ્વાનુભવ થવા લાગે છે. આ સ્તોત્રનો પાઠ અનેક રીતે ફલદાયક છે.

श्रीमिन्नप्रमद्विरिषितः

मायावीज('ह्रीं'कार)कल्प

- मायावीजब्रह्मकल्पान्, श्रीमिन्नप्रमद्विरिषिः ।
 5 सोऽस्मिन्नाष्टपञ्चरात्रे, पूर्वविधा प्रचक्ष्यते ॥ १ ॥
 सुप्रचक्षते ताम्रमयं, पञ्च मायाखर गुरु ।
 कारितं परमात्मसममर्त्तं उच्यते स्फुटम् ॥ २ ॥
 ध्यानाधयो यथाम्नायं, शुभाष्टमफलोद्भवाः ।
 तथाऽयं वर्षमेदेन, कार्यकाले प्रजायते ॥ ३ ॥
 10 पूर्वायां सप्तविंशं ब्रह्मण्यं चन्द्रवते तथा ।
 क्षारयेत् सर्वनिवेधं, पञ्चामृतसमन्वितम् ॥ ४ ॥
 पक्वान्नात् त्रिविधान् चान्यपान्नायेत् सुमनांसि च ।
 सर्वं कर्माः फलं तदा, सर्ववैश्वं जगत्पदम् ॥ ५ ॥
 सुवर्ण-रत्न-रुप्यैश्च, कनूरादिसुगन्धिभिः ।
 15 प्रतिष्ठादिभस्ते पूज्या, मन्त्ररात्रा शुभाष्टमैः ॥ ६ ॥

अनुवाद

आचार्य महात्मन श्रीमिन्नप्रमद्विरिषिः मायावीजब्रह्मकल्पं 'ह्रीं'कारेणा उपकार मते पूर्वविधा
 कहेत्युक्ते ॥ १ ॥

ये सुप्रचक्षितं ताम्रमया पट उपर मेने 'ह्रीं'कार काले ते निर्विक एवा परममयगाने
 २० निश्चयपी पामे छे (१) ॥ २ ॥

कार्यकाले आम्नायने अनुसारे (विशिष्टार्थः) शुद्धा शुद्धा बर्णोष्णी ध्यात कर्तव्ये वा (मंत्ररात्र)
 शुभाष्टम फलना (१) उच्यते कर्तव्ये वाप छे ॥ ३ ॥

सुवर्णपञ्चर्णा सुम एवी पूर्वा (५, १०, १५) त्रिविधोऽयं तेमज उत्तम प्रकारना चन्द्रवर्ण
 २५ बदे, अने सर्व भान्ते बदे, सर्वाष्टमे बदे, सर्वरुखो बदे, सर्वरुपाणन्तो बदे (१), स्फुटं, रत्न अने चांदी
 बदे कनूर बगेरे सुगंधी इष्यो बदे प्रतिष्ठादिभस्ते सुम आराधनेसहित मन्त्ररात्र 'ह्रीं'कारनी पूजा
 करवी ॥ ४-६ ॥

१ 'ह्रीं' रही 'वी' लक्ष्मी (रघुलक्ष्मी) अने तपोऽर्थे (विकार कनूर बगेरे सुगंधी इष्योऽपी विभिन्न बदे) ने
 कल्पान् कहेत्युक्ते ॥

आम्नायदायक नत्वा, दानैः सत्कृत्य तं गुरुम् ।
 प्रतिष्ठाप्याः परो मन्त्रेणानेनैव विपश्चिता ॥ ७ ॥
 सर्वमन्त्रमयत्वाच्च, सर्वदेवमयत्वाच्च ।
 नान्यमन्त्रस्य संन्याममयमर्हति तीर्थराट् ॥ ८ ॥
 कृतस्नानेन सद्धर्म(ब्रह्म)चारिणा चैकमोजिना ।
 साधकेन सदा भाष्य, बिम्बेन भूमिधामिना ॥ ९ ॥
 पदकर्मणा विधानार्थ, जागर्ति यस्य मानसम् ।
 प्रत्येकं पूर्वसेवायां, लघुस्तेन विधीयते ॥ १० ॥
 सितबीखण्डल्लिङ्ग, सितवस्त्रः सितघन ।
 सितसद्वयानजापस्तब्ध, सितबापाङ्गसंयुतः ॥ ११ ॥
 सितपद्मे ध्रुवाभ्येते, गृहे फलमर्प(मिर्च) मयत् ।
 बिम्बदु-रोगघ्नीति दान्ति, लक्ष्मीं सौभाग्यमय च ॥ १२ ॥
 बन्धमोक्षं च दान्ति च, क्रमात् कथ्य त्वं तथा ।
 पुरश्चोर्म समाधाममार्गविषयममङ्गुरम् ॥ १३ ॥

5

10

आम्नाय जापमार गुरुने नमस्कार करीने अने ठचित दानयी तेमनो सत्कार करीने निश्चल पुरुषे 15
 आ ज ('ह्रीं' 'कर) मंत्रपी श्रेष्ठ एवा 'ह्रीं' 'करली प्रतिष्ठा करताववी ॥ ७ ॥

आ 'ह्रीं' 'कर स्वयं तीर्थराज, सर्वमन्त्रमय अने सर्वदेवमय होनापी प्रतिष्ठा मटे कोई पण
 बीजा मंत्रोना न्यासुन्नी एने अपेक्षा नपी ॥ ८ ॥

साधक सदा (उचित रीते) स्नान करना, सद्धर्मे आचरना, एक बखान भोजन करनार अने
 भूमिपर स्थान करनार होवो जोईए । तेने बिम्बन (एकान्त) प्रदेशास साधना करवी जोईए ॥ ९ ॥ 20

पदकर्मना विधान मटे जेनु मन उत्साहित छे तेने पूर्वसेवायां प्रत्येक कर्म मटे ('ह्रीं' ह्रीं
 नमः' ए मंत्रनो) एक छात्र बार जाय करवो जोईए ॥ १० ॥

साधके श्वेत कण्ठमयी वेहुतुं मिलेपण करतुं । श्वेत वस्त्र, श्वेत (भाष्यनु) भोजन, श्वेत (वर्णमं)
 घ्नान अने जाप मटे श्वेत मल्ला एम व्यापतुं प्रत्येक रंग पण श्वेत होतुं जोईए ॥ ११ ॥

सुसलपद्ममं कट्यधीनापी गेल श्वेत वस्त्र जाय करवापी विपश्चि अने रोगोनो नाह, लक्ष्मी 25
 अने सौभाग्यपी प्राप्ति, बन्धनपी मुक्ति, मधीन काय्य, पुरश्चोम अने समग्रोम करवाली शक्ति अने अद्यातुं
 चिरकालीन ऐश्वर्य बरोरे फळोनी प्राप्ति पाप छे ॥ १२-१३ ॥

કિં વૃક્ષૈર્નિરાત્મ્યં સિતધ્યાન કરોત્યદઃ ।
 સર્વપાપહૃયં પુંસાં નાત્ર કાર્યા વિષારજા ॥ ૧૪ ॥
 મોહાકુટિબધાણોમિત્યં રક્તઃ કરોત્યયમ્ ।
 પીતઃ સ્તમ્યં રિપોર્થકવચનં સમ્યક્ કરોત્યયમ્ ॥ ૧૫ ॥
 નીલો વિદ્યેપયં ચૈવાચાહુનં તુ પ્રયોગતાઃ ।
 કૃષ્ણવર્ણો ગુરોર્ભક્તિયાદરેર્મૃત્યુવિષામયક ॥ ૧૬ ॥
 પ્લુર્ભોર્મધ્યે તુ સાધ્યસ્ય ચિન્તનીયો ગુરુઃ કમાત્ ।
 ગુહિતસ્ય ચ ચન્દ્રસ્પાકુટયા પ્રાભપ્રયોગતાઃ ॥ ૧૭ ॥
 સાત્ત્વ્યાત્ નિરાત્મ્યં નિરાત્મ્યાત્ પરામયમ્ ।
 ધ્યાનં ધ્યાયન્ વિહોમ્યાત્ સાષ્ઠક સિદ્ધિમાન્ સૈત્ ॥ ૧૮ ॥
 શીરપૂર્ણો મહી વણ્યેત્ સિતકણ્ઠોલમાભિનીમ્ ।
 અદ્વૈતપર્વતમેઘમર્મ્યવારમાશ્રિતીમકમ્ ॥ ૧૯ ॥
 વાય-સંવાયરશિતાં, છાન્તામાનન્દદાયિનીમ્
 ચિન્તયેદેકમેવાનામર્ષં કુમુદામયમ્ ॥ ૨૦ ॥

15 વહુ કહેવાની હું ? જા 'હો'કારનું વાક્ય આલંબન રહિત પૂર્વ નિરાલંબન થેત (કુચ્છ ?) ધ્યાન મનુષ્યના સર્વ પાપનો હૃય કરે છે, કલ્પી વિશિષ્ટ ધ્યાનના પ્રયોગથી રક્તવર્ણવાલ્યે (જા મંત્રરાજ) સમ્પ્રોહનઃ આત્મરૂપ વસ્તીનરમ અને આહ્યોમ કરે છે, પીતલવર્ણવાલ્યે સ્તંભન અને શત્રુનું મુઠ્ઠ (વચન) વંચ કરે છે, નીલવર્ણવાલ્યે શ્લેષણ અને સત્ત્વપ્રાપ્ત કરે છે અને કૃષ્ણવર્ણવાલ્યે શત્રુનું મારણ કરે છે । ૫ નિઃસ્વિદિ છે, ૫મું વિષાર (વિકલ્પ) કરવો નહીં ॥ ૧૪-૧૯ ॥

20 ચંદ્રનાદીદ્વારા પ્રાણાયમના પ્રયોગપૂર્વક પ્રહ્ણ કરાવેલ ચાતુર્યો કુંમક કરીને (સાષ્ઠકે) સાધ્યના ધ્યેયસ્થાન 'હો'કાર કરીને કરીને મોટો ચિત્તવર્ણો (?) ॥ ૧૭ ॥

સાલંબન ધ્યાનમાંથી નિરાલંબન ધ્યાન કરવું, નિરાલંબન ધ્યાનમાંથી પરાશિત ધ્યાન કરવું । તે પછી વિહોમસી—ઠણ્ટા કમલી (પરાશિતમાંથી નિરાલંબન અને નિરાલંબનમાંથી સાલંબન) ધ્યાન કરવું । ૫ રીતે ધ્યાન કરનાર સાષ્ઠક સિદ્ધિને પ્રાપ્ત કરે છે. ॥ ૧૮ ॥

25 (સાષ્ઠક) હુલો અને પર્વતો મિત્રામી વાયા અને સંવાયથી રહિત (નિરપદ્ધત), ઘટ્ટ, અર્તદ આતનાર, અઘિતીય શીરથી પરિપૂર્ણ શીરના શેતલકોલના સમુદ્રથી શોભતી અને વામે વેતલ એક શીરનો

૧ સાલંબન—પ્રહ્ણન આદિ આલંબનરહિત ધ્યાન. નિરાલંબન—વક્ષા વાચના વિના કેવલ મનદ્વારા 'હો'કારથી આત્મચિત્ત વચન રહિત—'હો'કારથી વાચ્ય પણ પરમાત્માના શુદ્ધચિત્ત ધ્યાન

પત્રાદ્યૈસ્તુ હ્રીંકારં સ્ફટિકં વર્ણકોપરિ (કર્મિકોપરિ) ।

સ્મરેદત્તમાનમત્રૈષાપથિદં ભવત્તનિષ્પન્ન ॥ ૨૧ ॥

અતુર્મુલં અતુર્મેદગતિવિષ્ણુદક્ષરકમ્ ।

સર્વકર્મભિનિમુક્તં સર્વસંજ્ઞામયાસહમ્ ॥ ૨૨ ॥

નિરજ્ઞન નિરાશર્ષ સર્વધ્યાપારવર્જિતમ્ ।

પદાસનસમાસીનં શ્વેતવસ્ત્રવિરાગિતમ્ ॥ ૨૩ ॥

‘હ્રીં’કારેણ દિરાસ્થેન સ્ફટિકેનોપશોમિતમ્ ।

હરફિરમુર્તૈર્માયા(૧) માયાભીજાદ્યપાત્તર્ક(ર્કઃ) ॥ ૨૪ ॥

इति ध्यातमयो ध्याता सम्यक्संसारमदकः ।

મર્થિભિમિષ્ણુર્મિર્ષા મોહમાર્ગ(૧) ચ ગચ્છતિ ॥ ૨૫ ॥

અતુર્વિદ્યતિર્થીર્થેર્થર્થનિવૃણ્યા વિમૂઢિતઃ ।

પરમેષ્ઠિમયથૈવ સિદ્ધચક્રમયો હ્યપમ્ ॥ ૨૬ ॥

ત્રયીમયો ગુણમયઃ સર્વતીર્થમયો હ્યપમ્ ।

પંચમૂર્ત્યમકો હ્યવ લોકમાર્ત્યરચિદિતઃ ॥ ૨૭ ॥

મ્હાસાગર હોય તેવી પૂર્ણાને કુણ્ડ । તેમાં વજ્રને અપ્પલ કમલ છે, દરેક દલ તપર ‘હ્રીં’ કાર છે અને 15 વજ્રે કર્મિકમ્માં ઠગ્ગલ કર્તિત્રાણે પોતે પદાસને બેટેલ છે, એમ કિતવે । અર્થ તે પોતાને (સમસરણમ્ બેટેલ થી તીર્થકરની જેમ) અતુર્મુલ ‘આરે ગતિનો વિષ્ણુદ કરનાર, સર્વ કર્મોથી રહિત, પદાસને બેટેલ અને શ્વેતવસ્ત્રોથી શોભતો કુણ્ડ । તે પછી શ્રદ્ધાવર્ધન સ્થાપન કરેલા સ્ફટિક કર્મના ‘હ્રીં’ કરની વજ્રે વિરાજ-માન પોતાના બ્રહ્માને કુણ્ડ । તે પછી ‘હ્રીં’ કરના દરેક અંગમાંથી શરતા અવૃત્તથી ટિંચાતો પોતાના આત્મને કિતવે ॥ ૧૯-૨૭ ॥

20

આ પ્રકારે ‘હ્રીં’કારના ધ્યાનમાં પરિણમેળો ધ્યાતા સંસારનો સારી રીતે વિષ્ણુદ કરનાર થાય છે । તે ત્રીજા વગર જોના અને મોહને અવરૂપ પામે છે ॥ ૨૫ ॥

‘હ્રીં’કારને જોવીયા તીર્થકરોણ્ડ પૈનશાલિની (૧) વિમૂઢિત કરેલ છે । ૧ પરમેષ્ઠિમય થીસિદ્ધચક્ર સ્વરૂપ, ત્રયી (દશ-ગુહ-અર્ધ)મય, જ્ઞાનવર્તનજાતીગુણાત્મક, સર્વતીર્થમય, પંચમૂર્ત્યાત્મક અને લોકમાર્ત્યોથી

ચન્દ્રસૂર્યાદિગ્રહયુગ દ્વણ્વિકૃપાલપાલિઃ ।

યુદ્ધે સુ પૂન્યતં યસ્ય તસ્ય સ્યુઃ સર્વસિદ્ધયા ॥ ૨૮ ॥

ઈયં કલ્પ સિદ્ધિજ્ઞા વિનુરૂપમિર્ષં મતય્ ।

સ્વરૂપં સર્વસિદ્ધાન્તાં નિરાભાષપદાન્મકય્ ॥ ૨૯ ॥

કરત્વાયં સ્થમિતં હોમં ચ તદ્દર્શાયતઃ ।

હૃદ્યાન્ ચા સાધકઃ સુલ્ભઃ સ સર્વં વાચ્છિત્ય ઇમેત્ ॥ ૩૦ ॥

અધિકૃત છે । ૫ પંચ, સૂર્ય ચંદ્રે નવે પ્રયોગી પુત્ર અને દશ ચિત્રપાલોની મુરશિત છે । ૬વા આ ' હૌ 'કર
શીઝનું બેળા કરતું દૂતમ વાવ છે તેને ચી સિદ્ધિએ ક્ષે છે ॥ ૨૬-૨૮ ॥

હૌ 'કર' ઉપર આ કરતા છે તે સિદ્ધિની વચ્ચા (સિદ્ધસીમા) છે અને આ વિદુ તે સર્વ સિદ્ધો

10 નિરુભાષપદાન્મત્ સ્વરૂપ છે, એમ કહેવાય છે ॥ ૨૯ ॥

જે સાધક ચિત્કૃષ્ક એક કલ્પ પ્રમણ કરવાય અને દશમ માળો (દશ હજારનો) હોમ
કરે છે તે સર્વે સ્થાં ચાંદિતોને પ્રાપ્ત કરે છે ॥ ૩૦ ॥

પરિચય

શ્રી ત્રિનમ્રમ્મૂરિયા આ હિતિની નરજા આ શ્રીચિત્રપ્રતાપમુરિયા પાસેથી મળી હતી ।

15 તેને માયાની દૃષ્ટિ દુષ્ટી અનુગત સાથે બધી પ્રગ્ન કરી છે ।

શ્રી ત્રિનમ્રમ્મૂરિયા આ હૌગરગ્રન્થનો માયાશીઝ-કૃદ્વક્ત્વ્ય 'મંથી' ઉદાર કર્યો હોવાનું
પ્રથમ પદમ જણાવ્યું છે, ૫૫૬ ૫ કૃદ્વક્ત્વ્ય 'ની' હિતિ પ્રાપ્ત વાવ તો હૌગર ચિત્તેની કેન્દ્રીએ અનુગ
હવિસતો પ્રગ્નદાન્ય બાલે । શ્રી ત્રિનમ્રમ્મૂરિયા શૈભ્યા મૈત્રના સર્વ સિદ્ધાન હતા ।

શ્રીઘ અનુગ્રુ ધોયેમ્ આ કમ્પની રચના છે તેમ્ હૌગરગ્રન્થ, તેની સાધનાની વચ્ચા સામ્પ્રી,

20 સાધનનું સ્થાન જાણના પ્રગ્નને અને તેની સાધનાનું પદ્ધત્ જણાવોને ધ્યાનચિત્તિ સમજાવ બાધો છે ।

આ સ્તોત્રમ્ કહેવાનું બાધું છે કે હૌ 'કર' સર્વમ્ભવમ્, સર્વદેવમ્, ત્રિનમ્રમ્મૂરિયાસમ્
પરમેષ્ઠિમ્, મિશ્રચન્દ્રમ્, રત્નત્રયમ્ અને સર્વતીર્થમ્ છે, ૫ રિતે પુર્ણમાશ્વમ્ સર્વ ગણ્યું છે । આ સ્તોત્રમ્
હૌગરના ચન્દ્રમાનનું કર્ણન સુન્દર રિતે કાલામ્ બાધું છે । શ્રીત્રિનમ્રમ્મૂરિયા આ રચના સ્વાત્મમ્મૂરિયા
હોવાથી હૌગરના મિષવમ્ સુન્દર પ્રગ્નપા પાલે છે ।

25 હૌ કારને સમગ્રમામ્ વિશેષ ઉપયોગી વાવ પશી શીઝી એ હિતિએ બધને પ્રાપ્ત કર્ષ છે ।

આ હિતિજોના કરતા મિતે કર્ષ મહિની મળી નથી, પરંતુ તેની માયાશીઝી અને આમ્માયવી રિતિને
સમ્પ્રદ સેનાં તે 'ક્રીમ્' હિતિએ હોય એમ લખે છે । તેથી ૫ અને હિતિએ હવે પછી પરિશિષ્ટરૂપે
બાધી છે ।

महाम्बरीपती (विभिन्न स्तुतिग्रन्थों में विवरण)

परिशिष्ट १

‘ह्रीं’ कारविद्यास्तवनम्

सद्यपपात्रं सद्यपपात्रिस्रमधीभ्य(स्व)रं भास्वररूपमासम् ।
 लण्डेस्तुपिस्तुस्तुज्जावचोर्म त्वां शक्तिबीजं(अ १) प्रमनाः प्रणीमि ॥ १ ॥
 ‘ह्रीं’कारमेकस्रमाविरूपे मायाकारं कामदुमात्रिमन्त्रम् ।
 त्रैलोक्यवर्गे परमेष्ठिबीजं विद्याः स्तुवन्तीश ! मयस्तस्मिन्मयम् ॥ २ ॥
 त्रिपयः सुशिक्षां सुगुरोरवाप्य शुचिर्ब्रह्मी धीर्यमाद्य मीनी ।
 सदात्मवीरस्य तमोऽनु जापम(मु)र्गाद्यु किर्य विधिना विधिका ॥ ३ ॥

अनुवाद

ह्रीं ‘कार’नु स्वरूप—

10

जेनी पार्श्वम् ‘स’बर्ग छे (एवो ‘ह’), जे ‘छ’ अन ‘य’ ना मध्यमां सिद्ध (निष्ठि) छ
 (एवो १), जेनी बच्चे ‘ई’ रार छे, जेनी यंति देवीयमन सूर्यना जेवी छे अने जे अर्धवम् (कला),
 किन्तु अने स्पष्ट नदयी शोमी रहल छे, एका हे शक्तिबीज ! हुं तने प्रोत्कलिन मनवी (मातृवर्क)
 लउं छु ॥ १ ॥

हे ईश ! आपने विज्ञान पुरुषो ‘ह्रीं’कार एकस्रर, आविरूप, मायाकार, काम, आविम्ब, त्रै-
 लोकोत्पवर्ग अने परमेष्ठिबीज—एवा विज्ञेयगोपी स्तवे छे ॥ २ ॥

ह्रीं ‘कार’ना साधकनु कथय—

सद्युक्त पासेवी समुचिन शिक्षा प्राप्त करीने विधिना जाणकार शिष्ये पवित्र वन्नि, इन्द्रियोने
 बध्म रखीने, मनम अङ्ग छेप बागन करीने अने मीम रखीने से ‘आमबीज—ह्रीं’कारनो निविपुक्त
 उपाधु जाप ईशेरां करबो जोइए ॥ ३ ॥

20

१ भास्वररूपमासम् N ।

२ त्रैलोक्यवर्गे परमेष्ठिबीजं, भास्वर कामदुमात्रिमन्त्रम् ।

ह्रींकारमेकस्रमाविरूपं, तमोऽनु लज्जन्तीष मयस्तस्मिन्मयम् ॥ २ ॥ N ।

३ त्रिपयः N ।

४ इत्यधिकृतं त्रयविधमिति नामक वेषमां ह्रींकारना प्रत्ययमां अत्र पीठे बध्म छे—

25

कामपात्रं रेफमाकर्षं, कान्तस्वरसोहितम् ।

नाद-किन्तु-बलोपेत, वर्गमायावताकम् ॥

मादो विधातृकः प्रोच्यो किन्तु स्थावुरार्थं परम् ।

कलत्रपूर्य्यनिःस्पृहोत्सुहरेर्बं किनोत्तमाः ॥

माद-किन्तु-कलत्रसुखं, पूर्णकलत्रकलत्रम् ।

त्वमुत्तारं मयेद् किन्तुल्लभ्यमायं विरोपत ॥

30

हृतेषां, ओम्कार, कारविपः, ओम्कारिण, सुबनेधरी, माधु निरेहं, तत्वं धारिण, धारिपत्र-
 मित्यादि ॥ ह्रीं ॥ ”

५. “ ईश्वरयोगेभ्यः लब्धुपायः स बलं लभ्यते ॥ ”—इति त्रयविधमिति

ત્વાં ચિન્તયન્ શ્વેતકપટનુષાર્ત, ય્વોન્મનામ્વી પશ્યતિ યક્ષિઓષી(મ્) ।

અર્પણિ તે તત્ત્વજ્ઞતોઽનન્યવિદ્યાકક્ષમાશાન્તિકર્પીયિક્ષણિ ॥ ૪ ॥

ત્વામેવ શાસ્ત્રાવધ્યમણહસ્યમ્ સ્મૃત્વા જયત્ ત્વાત્કરજાઙ્ગવીર્યમ્ ।

ચિહ્નોષ્ટે યઃ કિલ તસ્ય વિશ્વં વિશ્વં મયૈન્ બદ્ધમનવશ્યમેવ ॥ ૫ ॥

યસ્તત્ત્વાર્થાત્કરજાઙ્ગવીર્યં વિદ્યુર્મયં ત્વાં કલ્પેત્ સમન્તાત્ ।

સદા મુષા તસ્ય ગુહે સંદેહિ, કરોતિ કેદિં કમલ્લા બલ્લાપિ ॥ ૬ ॥

યા શ્યામ્બે કલ્પકર્મેષ્વક્યમ્ ત્વાં વીક્ષતે શા તુપધૂમધૂમમ્ ।

ચિપ્તપક્ષા ધ્રુવુ તસ્ય શાસ્ત્રાહ્વાઽઙ્ગવ્ પાત્પચિરેણ માધામ્ ॥ ૭ ॥

અધ્યારકન્થોદ્ગતતન્મુત્સુક્તમ્બહ્વોદ્ગર્ભ પ્રશ્નસરોજનાસમ્ ।

યો વ્યાપસિ ત્વાં કાશવિન્દુચિમ્બામૃતં સ ચ સ્વાત્ કવિતાર્થમીમા ॥ ૮ ॥

પદ્મદર્શી શ્વસ્થમતાચ્છેયઃ સ્થે વૈશ્વતે ત(ત્વ)મ્મયવીર્યમેવ ।

ધ્યાત્વા તદ્વાપકલ્પમયમેવ મયૈદ્ભેદા પરશ્ચાદિશુન્દૈઃ ॥ ૯ ॥

શ્વેતકર્ણી હૈં 'શ્વરજા ધ્યાનનું' પઠ્ય—

ચંદ્રસમાન ટમ્બજલ વર્ણથી તારૂં ધ્યાન કરતો હો જાણે તોજને પ્રજ્ઞાશમ્ય શુર છે તેને નિર્વેત

૧૬ દર્શી વિદ્યાઓ, કલાઓ તથા શાન્તિ અને પૌષ્ટિક કર્યો તત્ત્વજ્ઞ સિદ્ધ થાય છે. ॥ ૪ ॥

રક્તકર્ણી હૈં 'શ્વરજા ધ્યાનનું' પઠ્ય—

અન્તા સૂર્વના મન્જલ શેષી કાશિવશ્ય તને સ્મરિને હો તારા શિરગોના સમુદ્ભવી દેરીયમાન

જાગતને શુર છે તેને શરેશ્વર સમ્ય નિશ્ચ અન્યમેવ વશ થાય છે. ॥ ૫ ॥

પીત્તકર્ણી હૈં 'શ્વરજા ધ્યાનનું' પઠ્ય—

૨૦ હો પીત્તી કાશિવશ્ય તને તત્ત્વવર્ણની જેમ હૃદય રીતે સર્વતઃ પ્રજ્ઞાશમાન શુર તેના ધર્મ જલ

દર્શી હસી પણ વાનદ અને ઈલાસક્તિ કીટા કરે છે ॥ ૬ ॥

શ્યામકર્ણી હૈં 'શ્વરજા ધ્યાનનું' પઠ્ય—

હો (સાધક) કાજલ કે મેષ્વરમસ્તિત્ત્વા શ્યામવર્ણરૂપે જાણા પોતેવના ધૂમ્બા જેવા ધૂમ્બર્ણ રૂપે

તને શુર છે (તારૂં ધ્યાન કરે છે), તેનો ઘનુસમૂહ પાનથી નિશ્ચેત્યેત્થં શાન્ત્યની જેમ શરેશ્વર ક્ષણજાતમ્

૨૫ તથા પામે છે. ॥ ૭ ॥

કુંડલિનીસ્વરૂપે ધ્યાનનું' પઠ્ય—

હો મુદ્રાપચ્ચ ચંદ્ર (જ્ઞ)ર્ણવી વીરજાટી તન્મુસમાન સૂચ્ય સુપ્રાન્થાન્નાદીર્ણ રોહત્તં સ્વયો

(જ્ઞ)ને મેરૂને ઠગર બતા અને બરી સદ્મારત્નમ્ભ્યં રાત્રિને (શિવર વર્તિને) ત્વાં ચંદ્રના દિવસમાન

અપૂત સરળતા તારૂં ધ્યાન કરે છે તે કમિઓર્થ જ્ઞકર્ણી (મેરૂ) થાય છે ॥ ૮ ॥

૩૦ પઠ્યશુભિ—

પદ્મદર્શનો જાણનાર પોતાના શ્વેતવેરતામ્ હૈં 'જ્ઞ' વીરજા ધ્યાન કરીને તે આરાધનના

વૈભવથી પોતેપોતાના મર્મ્ય ગર્ભિણ દર્શા વાળીઓના સમુદ્ભવી અભેદ બને છે ॥ ૯ ॥

તિં મન્થયત્રિવિધિધાગમોક્તેઃ કુસાખ્યસંતીતિફલાસ્પષ્ટામૈઃ ।
 મુસેમ્યા સઘા (સપ્) મુસેમ્યા) પઞ્ચશિષ્ટિતાર્થાધિકપ્રયોગે(ત)સિ ચેત્તમેકઃ ॥ ૧૦ ॥
 ચૌપરિ-મારિ-મ્ર-પેગ-સૂતા મૂતાવિવોપાનક-ચન્થમોત્પાઃ ।
 મિય' પ્રમાયાત્ પૈઞ્ચ કુરમેઽ મદ્યમિતિ પારિમ્પ્રુપાવિધેમાઃ ॥ ૧૧ ॥
 પ્રાખ્યોત્પુષ્કઃ મુતમર્ચીનિ, મીઢાયતે પરિરપીમાવીહ । 5
 મુખી મુખી આડથ મયેષ તિં તિં ત(ત્વ)ત્રૂપચિન્તામચિચિન્તામૈઃ ॥ ૧૨ ॥
 પુષ્પાદિગ્રાપામૃતહોમપૂમાન્નિપાધિકારઃ સપ્તઙ્ગોડ્વતુ કુરે ।
 યા કેચ્છં ધ્યાયસિ ધીરમેઽ સીમામ્બલક્ષ્મીશૃણુતે સ્વર્ગ તમ્ ॥ ૧૩ ॥
 ત્વત્તોડપિ સ્તોત્રા મુદ્ધતાર્યકામ- મોક્ષાન્ પુમર્ચોઽતુરો' કમન્તે ।
 યાસ્મિન્નિ પાઠ્ય અથ યાન્તિ યે તે પ્રેમ-પર્વે ત્વમ્પદિમાલકઃ સઃ ॥ ૧૪ ॥ 10
 વિધાપ યઃ પ્રાપ્ત પ્રણયં મનોડન્તે મધ્યેર્કચીર્ઞ મતુ જઙ્ગવીતિ ।
 તસ્યૈકવર્ણાં વિતનોત્પચન્થ્યા કામાર્જુની ચામિતમેઽ વિધા ॥ ૧૫ ॥

મુલે સેવી શક્ય એવો અને વિનમ્યા કરતાં પણ વિશેષ તેમજ શીઘ્ર પછઠ્ઠ દેશનો તું એક જો
 વિત્ત્વં વિજમાન છે તો પછી મિત્ર મિત્ર આગળે જિજ્ઞેસિલા કુસાખ્ય તમજ સંવિગ્નફલભાવ્ય અને અત્ય
 કામભાવ્ય અન્ય મંત્રો અને યંત્રોથી છું ' ॥ ૧૦ ॥

સિદ્ધાની ગર્જનાથી હાથીઓ જેમ દૂરથી જ નાસી જાય છે તેમ તારા પ્રમાણથી ગોર, ઘઝુ, નરસી,
 પ્રહો, પેગ, હ્તા પેગ, તથા મૂત કરોરેના દોડ, તથા અક્ષિ અને ચંચનથી ડરપાન કરતા મયો દૂર જાત્યા
 જાય છે ॥ ૧૧ ॥

વિત્તમ્બિ સમાન તારા રૂપનું કિતન કરવાથી છું છું પ્રાપ્ત થતું નથી ? જેને પુત્ર નથી તેને
 પુત્રની પ્રાપ્તિ થાય છે, જેની પાસે પૈસો નથી તે કુરેર સમાન બને છે, સેવક પણ સ્વામી બને છે અને કુચી ૨૦
 છુટી વડે જાય છે ॥ ૧૨ ॥

પુષ્પો કરોરેથી જાય, ધીનો હોમ, પૂજા કરોરે કિયાનો સમ્મ અધિકાર દૂર છો, પણ કેવલ તારા
 ધીજનું ધ્યાન કરનારને સીમામ્બલક્ષ્મી સ્વર્ગ વરે છે ॥ ૧૩ ॥

મદિયા—

તારા પ્રમાણથી લોકો ધર્મ અર્થ કામ અને મોક્ષરૂપ જાર પુરુષાર્થને પ્રાપ્ત કરે છે । જેનો અર્થ 25
 સ્વાન (મોક્ષ) પ્રાપ્ત કરશે, પ્રાપ્ત કરી ગયા અને પ્રાપ્ત કરી રહ્યા છે તે તારા મદિયાનો અંશ માત્ર છે ॥ ૧૪ ॥

જે મનુષ્ય પહેલ્લ પ્રણવ ‘હો’ અને અતિ ‘નમઃ’ તેમજ મધ્યમ અમુપમથી જ ‘હો’ કરૂ (વહે વનેલ
 મંત્ર) નો પુનઃ પુનઃ જાપ કરે છે તેમાં શાંતિને એકતર્જનાથી, અર્ચન્યા અને કામધેનુ સમાન ‘હો’ કરવિધા
 વિસ્તારે છે ॥ ૧૫ ॥

મંત્ર — ‘હો હો નમઃ’

૧ કુસાખ્ય સઘાપઞ્ચશિષ્ટિતાર્થાધિકપ્રયોગેતિ ચેત્ત્વમેક N ।

૨. ય નપ જ N । ૩ યા N । ૪ મયે જ N ।

માલામિમાં સ્તુતિમયીં દુર્ગુણાં ક્રિયોક્તી-
 ધીરસ્ય યા સ્વહૃદયે મિથ્યોર્થે કમ્પાત્ સઃ ।
 ચ્ચૌડાસિચિરચયા સુઘૃતીહ તસ્ય
 નિત્ય મહોત્સવૈર્પર્વ લભતે કમ્પાત્ સઃ ॥ ૧૬ ॥

॥ હતિ હૌં 'હારવિધાસ્તવનમ્' ॥

એ મનુષ્ય કૈલેશવલીજની સારા ગુણવાળી સ્તુતિકૃપી આ મ્હલને જાણે સંખ્યા પોતાના હૃદયમાં
 જાતલ કરે છે તેના કોટ્યમાં જાટે સિધિજો અજાણે બનીને નિત્ય આછોટ્ટે છે અને તે કામે કરીને મોહપદને
 પામે છે ॥ ૧૬ ॥

પરિચય

- 10 આ સ્તોત્ર પદ્ધનમસુચિટીપત્ર' નામક પ્રંચમાં સંપ્રદાય છે । હૌંકારવિધાસ્તવ 'ની જેમ 'પૂન્ય-
 પદ' ની રૂઢિ તરીકે તેનો કતીપ સંપ્રદાય કર્યો છે, છતાં સ્તોત્રના કર્તા વિશે કીચા પુરાણની અપેક્ષા રહે જ છે ।
 આ સ્તોત્રમાં ૧૬ પદ્યો છે, તે પૈકી ૧૫ પદ્યો ઉપજાતિનુસ્માં છે અને છેલ્લું ૧૬ સું પદ
 ચસંપ્રદાયનુસ્માં છે ।

- હૌંકારવિધાને અન્ય મંત્રોપ પદ્ય જૂલ મ્હલન આપ્યું છે । સંત્રનો કોઈ પદ્ય પ્રંચ પ્રાપ્ત' એના ઉક્તેશ
 15 વિનાનો મરી હોય । આ સ્તોત્રની રચના ઉપરથી એમ કહ્યો છે કે આ સ્તોત્ર કોઈ જીનેત્ર સંપ્રદાયનું હોય
 જોઈએ । તેથી અમે અને પરિશિષ્ટ તરીકે પ્રગટ કર્યું છે । અમ્પાલીઓને વ ઉપયોગી થશે ।

કુદા કુદા જાનોમાં તેમ જ આધારાદિ જન્મોમાં હૌંકારના ધ્યાનનો નિર્દેશ પદ્ય આ સ્તોત્રમાં છે ।

२३ श्री गणेशाय नमः (२३ श्री गणेशाय नमः)

मायावीजस्तुति

सर्वपात्रं स-प्रप्यसिद्धमधीनं (स्व)मं आस्वरवर्णमासम् ।
 लक्ष्मेश्वराद्विष्णुविष्णुयुक्तं, त्वां शक्तिवीज (जी) प्रमनाः प्रणोमि ॥ १ ॥
 श्वेतं रक्तं तथा पीतं नीलं ध्यानं अनुविधम् ।
 विपिना व्यापमानं च, फलं भवति नाम्बया ॥ २ ॥
 श्वेते मुक्तिर्भवेत् पुंसो रक्ते पश्य परं स्मृतम् ।
 पीते लक्ष्मीर्भवेत् नीले च शत्रुमारणम् ॥ ३ ॥
 भगवाः सहस्रशः सन्ति, शिवशक्तिविदेहिताः ।
 भव्या ते च विदेया मायावीजप्रतो यथा ॥ ४ ॥
 लक्ष्मस्तंभे हृते जाये, वृक्षारोहे तु होमयेत् ।
 पूज्यपतितं जायेत् सत्यं सत्यं च नाम्बया ॥ ५ ॥
 रणे राजकुले बहौ दुर्ग-शक्तिविस्तृते ।
 इतमघोरं जाये कण्ठीर-सगुण्यम् ॥ ६ ॥
 जयमज्जोति शत्रुभ्याः पुच्छीपतिबद्धम् ।
 अपुत्रो जमते पुमान्, सौमार्थं दुर्मगो जमेत् ॥ ७ ॥
 अदम्यं अनुवर्त्तमानं परं विद्वद्भ्यो यः ।
 हृयते दाऽनके सम्यग् वाच कर्पा विचारया ॥ ८ ॥

अनुवाद

प्रारम्भिक मंत्रः—

जेनी पार्श्व 'स' वर्ण के (एवो 'ह') जे 'छ' बने 'य'ना मय्यामं सिद्ध (निष्ठित) के (एवो 'र'), अनन्त 'ई' स्वरवाक्य, देवीमयान वर्णनी कतिवाक्य, अर्धचंद्र(फला), नाद बने स्पष्ट एवा विन्दुपी मुक्त एवा हे शक्तिवीज ! ('हो' बर !) इ तने टक्करुमेर (मावर्त्तक) स्तुतुं छुं ॥ १ ॥

वर्णोमां ध्यान बने तेनुं फल—

श्वेत, रक्त, पीत बने नील य चार प्रकारनुं ध्यान के बने ते निश्चिर्षक कराम तो इद्रफल आपे 25 के, बम्बया (विधि विना) ते फल आपनुं नपी ॥ २ ॥

श्वेतध्यानपी मुक्ति भव्य के, रक्तध्यानपी बहोभरण वाय के, पीतध्यानपी लक्ष्मीनी प्राप्ति वाय के बने नील ध्यानपी शत्रुनुं मारण वाय के—एम (मन्त्रवाक्य) कर्तुं के ॥ ३ ॥

माहात्म्य—

शिबे पार्श्वतीने बड़ेला तो हजारो मंत्रो के परंतु मायावीजनी आगल ते बधा कईं य नपी, 30 एम जानतुं ॥ ४ ॥

एक श्राप जाय कर्पा पछी (लाकना) दक्षमा मतो होम करतो । एम करवापी राजवीजनुं मळे के, ए करेखर सत्य के, खोदुं नपी । युद्ध, राजकुल बने जधि रोमन दुर्ग, धम्मा बगेरेपी उत्पन्न बधा संरक्ष्यं करोला फलो बने गृहल (या धूप) बडे विचिर्षक एकस्तो ने जात बर जाय करतो । एना प्रभावपी सावक शत्रुभो उपर जाय मेळ्ये के, राजनी शिव बने के, पुत्र विनामो पुत्रोने मेळ्ये के बने दुर्गपी 35 सौमप्रयने पसे के । (ए मद्र) बाट्य, बीरश बन्ध परदिकसोमं बने प्रह्वना विवस्त्रेयं निश्चिर्षक अग्निं होम करतो जोरेंप । एमं बीजो विचार न करतो ॥ ५-८ ॥

निर्मलं सखितं स्वच्छं, वासितं जगत्पवित्रम् ।
पूर्वस्यां विपुषिमाणे तु मन्त्रयुक् कनपनं स्मृतम् ॥ ९ ॥

स्नानमन्त्र—“हौं प्री प्री हूं प्रं कम्ले निम्ले अद्भुतिः शुचिर्भवामि स्वाहा” ॥

पश्चाद् भूमिं शुचिं कृत्वा पृथ्वीमीडेन सर्वदा ।

हौं भूरसि भूतवासीये (भूतवाशि) विम्बाधारे नमस्तथा ॥ १० ॥

बीसुम्मे रक्तवर्त्तं वा पद्मकर्म सहस्रकर्म ।

परिधाय श्वेतवर्त्तं ततः पूजमगारमेत् ॥ ११ ॥

विद्यावज्जगत्सेव च पदे वीचिनि(त्रि)के शुची ।

इत्यौमये पवित्रे वा वासनं कियते बुधे ॥ १२ ॥

कर्त्तव्याः कर्त्तव्याः कर्त्तव्याः कर्त्तव्याः कर्त्तव्याः ।

केतुर्यैर्मिथैः सम्यग् छेपनं पुष्पतेऽप्यहम् ॥ १३ ॥

दातव्यैश्चम्यैः पुष्पैर्वातिपुष्पैः धीवज्जगत् ।

मद्यत्तत्तत्तत् सर्वं पूजनं तत्र कारयेत् ॥ १४ ॥

देवपूजा प्रकृत्या कैश्चित्तेन सर्वदा ।

मैत्रेये पूजनं शुगस्तुपवामि च बीचयेत् ॥ १५ ॥

यत्र दृढविद्यानि पश्चाद् होमं च कारयेत् ।

गोमयेन मुनं क्षिपवा, स्पर्धितुं तत्र कारयेत् ॥ १६ ॥

इत्यविष्णवे नमो देवुं पञ्च—

(सायने) गालेका, जगत्पुत्री रक्षित निर्मलं जने स्वच्छ एव जलद्वी पूर्वदिशाम् (मुख करीने ?)

20 मन्त्रपूर्वक स्नानं कर्तुं, एव कर्तव्यं ॥ ९ ॥

स्नानमन्त्र—“हौं प्री प्री हूं प्रं कम्ले निम्ले अद्भुतिः शुचिर्भवामि स्वाहा” ॥

ए पञ्च इमिच्छं पृथ्वीमीजयी भूमिने पवित्रं वनाम्बरी ।

भूमिमुत्तिष्ठति—“हौं भूरसि भूतवासीये (वाशि) विम्बाधारे नमः ॥ ” ॥ १० ॥

ए पञ्च कृत्वाभी रोग के छाल बह, फोड के रोधायी पीतम्बरदि बह अथवा येन बह

25 पहरेने पूजनो आरंभ करवो ॥ ११ ॥

विद्यावज्जगत्सेव एव बीचक (पद्म) कर्मणा वनाम्बरी पवित्र पट्टका उपर अगर पवित्र

ऊमना जस्तन उपर बेसु ॥ १२ ॥

कस्तूर, अमर, कस्तूरी, चंदन, पञ्चकर्म (गोरोचन) जने केसरना मिश्रणके प्रस्थितन सारी रीते

(पूर्वोक्त पटन ?) क्लेशेन कर्तुं ॥ १३ ॥

30 दातव्य-कर्मण्ये, चंपकां हलो, चार्वां हलो अथवा चंदनमां पुष्पोंवा ह्यं एकस्तो ने जाठ वर

पूजा करवनी ॥ १४ ॥

देवकी पूजा होमके एकविधकी करनी जने मैत्रेय रूप सोपानी, सुंदर पत्रो बगोरे समी मूकच ॥ १५ ॥

वा प्रकृत्या विधि करीने पञ्च होम करवो। (ते भाते) गोमय(छाय)की भूमिने क्षीपीने ह्यं

स्पर्धित (होम मन्त्रे मद्यत्तु) वनाम्बरी ॥ १६ ॥

અનુભવ ત્રિકોણે વા શાન્તિકર્મણિ યુગ્યતે ।
અપામ્યુર્જનં કર્તુમ્ અથ કામ્યકાર્યે પ્રગમ્યતે ॥ ૧૭ ॥
અભિ દેવિસ્ય તત્રાસી, વરદ નામ યથ ચ ।
સમિધા શોધયિત્વા તુ બાહ્યેય્ મન્થયિમુતઃ ॥ ૧૮ ॥

અગ્નિસ્થાપનમર્મ—“હૈં હાગલ્પ-તનુપદ્મ વરદ દિદિ દિદિ આગલ્પ આગલ્પ હું પદ્ સ્વાહા” ॥ ૧૮ ॥ 5

સીપાન્ન-નાભિકેરૈઃ પ્રાક્ષ્યાઽગરુષ્ઠમ્ભૈઃ ।
શર્કરા ચોતતી ચૈવ ક્ષયત્તૈર્મૃતમિમિતૈઃ ॥ ૧૯ ॥
પ્રથમં ગુપ્તુષ્ઠૈઃ સાર્થે કર્ત્ત્વિ કણ્ઠવીરસ્ય ચ ।
સમ્મીલ્ય પૃથગુક્તેભ્ય હર્ષનં તત્ર કારયેત્ ॥ ૨૦ ॥
શાન્તિકં પૌષ્ટિકં ચૈવ, ચતુષ્કાર્યં તથા ।
ઉચ્ચાટનં ચ સ્તમ્ભનં ચ સર્વકર્મણિ સાધયેત્ ॥ ૨૧ ॥
અનુપ્પલ્લિખ્યદેવ્યો, વિષ્ણુતા ચૂતલે સદા ।
તથા સર્વાં સંસ્થિતાં નિત્યં માયાબીજૈઃ શરે વરે ॥ ૨૨ ॥
એવં વિષ્ણુમ્ભાગેષ્વ સર્વાંસુપ્પન્તિ દૈવતા ।
સુદેવો યોગિનાં મુખ્યો નૃપતુલ્યો મયે મથૈત્ ॥ ૨૩ ॥
વિસર્જનં તુ કર્ત્તવ્યં માયાબીજૈઃ સર્વદા ।
હૃમિતિ હૈં પદ્ સ્વસ્થાનં ગમ્યતાં ચ સ્વાર્કં તથા ॥ ૨૪ ॥

10

15

શાન્તિકર્મ મટે ખોરસ અથવા ત્રિકોણ અને કામ્યકર્મ મટે બાહ્ય કમળપ્રાપ્ત્યે (અંદરલક્ષ્મણાચાર ?)
અને કર્ત્તવ્યચાર સ્વંદિલ પ્રણામ કહેલ છે ॥ ૧૭ ॥

મંત્રિકે સૌથી પ્રથમ તે મંત્રહાર્ય અગ્નિ પશ્ચાત્ત્રયો, એ પછી સમિધોનું શોધન કરીને ‘વરદ’ નામ 20
મનવી (?) બાહ્યે આપવી ॥ ૧૮ ॥

અગ્નિસ્થાપનમર્મ—“હૈં હાગલ્પ-તનુપદ્મ વરદ દિદિ દિદિ આગલ્પ આગલ્પ હું પદ્ સ્વાહા” ॥”

સૌર, માધ્યેય, પ્રાણ, અગ્નિ, વૈશ્વંતર, સાકર, તત્ત્વ અને ધીરી નિમિત્ત એવા કલ્પિત એ ચળને
પ્રથમ ગૂઢ સભે મેટ્ઠવતું, પછી તેનાં કામરતી કલ્પીતો મેટ્ઠવથી અને એ ચળનો ધીસંહિત હોમ
કરાવવો ॥ ૧૯-૨૦ ॥

25

એ પછી મંત્રિકે અતિથિ, પૌષ્ટિક, ચતુષ્કાર્ય, આકર્ષણ ઉચ્ચાટન સ્તમ્ભન કરીને સર્વ કર્યો
સાધ્ય ॥ ૨૧ ॥

સમ્મ વિષ્ણુ સ્થા પ્રસિદ્ધ એવી ચોસટ યોગિની મ્હાલેવીઓ છે, તે સર્વે આ ઉચ્ચ એવા
માયાબીજ હૈં ‘કરત્ત્વં સદા વિરાજમ્બન છે ॥ ૨૨ ॥

આ પ્રકારના વિધાનમાત્રથી જાણ લેવા સંતુષ્ટ થાય છે । તેની સાથે જ સ્વપ્રતિમાન થાય છે, 30
યોગીત્રોનું પ્રણામ યોગી અને છે અને રાજા સમાન દેવર્ચનાથ્યે થાય છે ॥ ૨૩ ॥

વિસર્જન પણ સમ્પદા માયાબીજ હૈં ‘કરત્ત્વં (વિસર્જનમુદ્ગર્ણક) કરતું ।

વિસર્જનમર્મ—“હૈં હૈં પદ્ સ્વસ્થાનં ગમ્યતાં ચ સ્વાર્કં તથા” ॥ ૨૪ ॥

आवाहीर्न क्रियाहीनं मन्त्रहीनं च वाक्यतम् ।
 तत् सर्वं क्षम्यतां वैमि ! प्रसीद परमेश्वरि ॥ २५ ॥
 एतद् शुद्धं सम्यक्कार्यं, मयावीजस्य बीजनम् ।
 न द्वये वक्ष्य कस्यापि मन्त्रविहिता कदाचन ॥ २६ ॥

४

॥ इति मायाबीजस्तुति-पूजाप्रत्ययम् ॥

(उपलक्षणार्थं क्षमापनार्थं मते 'आवाहीर्न' इत्यप्रि ध्येयं बोध्यम् ।)

मंत्रनी आराधना करतां कईं पण वाक्कायिकद्वयं कर्तुं होय, क्रियाहीन—क्रियामं कईं पण खाली जाली होय, मन्त्रहीन—मन्त्र बोळवामं कईं पण हीन जवना विपरीत बोळवुं होय, अपना एवी बीबी केनें पण खाली खाली होय तो हूँ बरि ! तेनी क्षमा करो । हे परमेश्वर ! म्हाउ उपर प्रसन्न बाजो ॥ २५ ॥

10

आगमोर्मं वा विद्यालने मायाबीजजनुं राख्य अक्षरा जीवन ब्रह्मेवामं वामुं छे । मंत्रविद् पुण्योप
 जेने तेने (अयोम्यने) ते कदी पण न आपनुं ॥ २६ ॥

परिचय

आ स्तुतिनी एक मन्त्र आ बीजजयप्रतापसूत्रिबी पासेवी अमने प्रज्ञ कई हवीं । त्वेने मायाबीज
 वरिण्ड सुधरी अनुवाद सांचे प्रगट करी छे ।

15

मयाबीज ए बीजजनुं च बीजुं नाम छे एठके आ स्तुति 'बीजजयविद्या' उपर प्रकाश नाखे छे ।
 एही बीजा प्रकाशनी साधना—कास करीने होमविषयक साधना अने म्हाउ कलाकगरी वा इति छे ।
 तेवी एम लागे छे के आ सतत कईं नैनेतर संभवायनुं हसे । आता कार्य किछे कोई माझिदी मळी नवी ।

आ स्तोत्रमं प्रथम पद्य उपजाति इत्यमं अने पञ्चीनं २५ पद्यो अत्रुत्तुप इत्यमं छे । बीजजनुं
 स्वरूप, ध्यान, आराधना अने फल किछे वा इतिमं वर्णन छे ।

શ્રીજયસિંહસૂરિવિરચિત 'ધર્મોપદેશમાલા'નંતર્ગત
'અહૈ' અક્ષરતત્ત્વસ્તવ

પ્રજામ્ય તત્ત્વફલારે મહાવીરં સનાતનમ્ ।
શુભદેવી ગુહં ધૈવ પરં તત્ત્વ ધ્રુવીન્મહમ્ ॥ ૧ ॥
દ્યાન્તાય ગુરુમક્તાય વિનીતાય મનસ્વિને ।
અદ્વાતે પ્રદાત્તય્ય મિનમક્તાય વિને દિન ॥ ૨ ॥
અક્ષરાદિ-હક્ષરાન્તા પ્રસિદ્ધા સિદ્ધમાતૃકા ।
યુગાદૌ યા સ્વય પ્રોક્તા ક્ષમયેષ મહાત્મના ॥ ૩ ॥
પૈકૈશ્મધરં તસ્યાં તત્ત્વરૂપ સમામિતમ્ ।
તત્રાપિ શ્રીભિ તત્ત્વાનિ યેષુ સિદ્ધિર્તિ સર્વવિદ્ ॥ ૪ ॥

૧મ તત્ત્વમ્—

અક્ષરઃ પ્રથમં તત્ત્વં સર્વમૂળામયપ્રથમ્ ।
કણ્ઠદેહં સમામિત્ય વર્તતે સર્વદિનામ્ ॥ ૫ ॥

અનુવાદ

તત્ત્વ (મેઘધર્મ) મા કર્તા (આશ ઉપરેશ્વર) અને સનાતન એવા શ્રી મહાવીર પ્રમુ. શુભદેવી અને શ્રી સદ્ગુણે નમસ્કાર કરીને હું પરતત્ત્વ 'અહૈ' કરતે કહું છું ॥ ૧ ॥

આ તત્ત્વ— અહૈ' કર દ્યાન્ત, ગુરુમક્ત, વિનીત, સ્વાધીનચિત્તવાલ્ય, અદ્વાતન્ અને પ્રમિદિન મિનમક્ષિર્મં ચક્ષ્મા એવા યોગ્ય પુરુષને જ આપું ॥ ૨ ॥

'અ'વી કમ્ વર્તી અને હ 'મ'ઈ ઈત પામતી એવી (તે) સિદ્ધ-માતૃકા (અનાપિસિદ્ધ ચારણી- 20 ચારણી) પ્રસિદ્ધ છે કે જેને યુગના પ્રારંભમાં પરમાત્મા શ્રી શુભમદેવ મંગલતે સ્વયં કહી હતી ॥ ૩ ॥

તે(સિદ્ધમાતૃકા)ઈનો એક એક અક્ષર તત્ત્વરૂપને સમામિત (પ્રક) છે (અર્થાત્ પ્રત્યેક અક્ષર તત્ત્વરૂપ છે) । તેમાં પળ અ , ઈ અને હ એ ત્રણ તત્ત્વો એવાં (સિદ્ધિ) છે કે જેમાં સર્વ પ્રમાણ રહેલા છે ॥ ૪ ॥

૨મ તત્ત્વનું વર્ણન—

તેમાં અક્ષર પ્રથમ તત્ત્વ છે, સર્વ પ્રાણીઓને અમય આપનાર છે અને સર્વ વંદ્યપાત્રીઓના વંદસ્થાને આત્મીને રહેલું છે ॥ ૫ ॥

સર્વાન્માનં (સર્વાન્મક) સર્વગ્ન સર્વમ્યાપિ સનાતનમ્ ।

સર્વસંસ્થાધિર્તં દિર્ઘ્યં પિન્નિતં પાપનાશનમ્ ॥ ૬ ॥

સર્વેપામપિ વર્ણાનાં સ્વરાણાં ચ ધુરિ સ્થિતમ્ ।

અપ્લનંતુ ચ સર્વેષુ કક્ષરાદિષુ સંસ્થિતમ્ ॥ ૭ ॥

પૃથિવ્યાદિષુ ભૂતેષુ દેવેષુ સમયયુ ચ ।

સોમેષુ ચ (સૈવ) સર્વેષુ સાગ્રેષુ દુ(સ્વ)રેષુ(સરિત્સુ) ચ ॥ ૮ ॥

મન્ત્ર-તન્ત્રાદિયામોષુ સર્વભિષાધરંતુ ચ ।

વિદ્યસુ ચ (સૈવ) સર્વસુ પર્વતેષુ વનેષુ ચ ॥ ૯ ॥

હ્રસ્વાદિસર્વજ્ઞાત્રેષુ અન્તરેષુ નેત્રેષુ ચ ।

વક્ત્રેષુ ચ સર્વેષુ દેવદેવેષુ નિસ્પદાઃ ॥ ૧૦ ॥

આમલકાં આપિકરુણેષુ સર્વેષ્વેત્રેષુ સંસ્થિતમ્ ।

નાભઃ પરતરં બ્રહ્મ વિષ્ણુ સ્થિતિ કિન્નર ॥ ૧૧ ॥

હૃદમાર્ગં મહેષુ યસ્ય કક્ષાઽર્ચીર્તં કલાધિતમ્ ।

નાભા પરમદેવસ્ય ધ્યેયોઽસી માહકાક્ષિમિઃ ॥ ૧૨ ॥

15

૬ તત્ત્વમ્—

દક્ષિણાવકસદ્ધાર્ણં સર્વેષાં હિરણિ સ્થિતમ્ ।

વિચિના મન્ત્રિણા અપ્લંત્રિર્વિવર્ગકલ્પં સ્થૂતમ્ ॥ ૧૩ ॥

તે તત્ત્વ સર્વસ્વરૂપ સર્વગત સર્વમ્યાપી સનાતન અને સર્વ પ્રાણીઓને આત્મીને રહેલું છે । તેનું દિર્ઘ્ય પિન્નિત ' (સર્વ) પાપનો નાશ કરે છે ॥ ૬ ॥

20

તે તત્ત્વ (અક્ષર) વચામ વર્ણો અને સ્વરોમાં અમરવાને રહેલું છે અને કક્ષરાદિ સર્વ અપ્લનનું (નાશ કરનાર) મંત્ર રહેલું છે । તે તત્ત્વ પૃથિવી આદિ પાંચ આત્મભૂતો (પૃથિવી, અગ્નિ, તેજસ, વાયુ અને આકાશ), દેવો, સમયો, સર્વભૂતો, સમુદ્રો, નદીઓ, યેષો અને તન્ત્રાદિ યોગો, સર્વ ભિષાધરો, સર્વ વિદ્યાઓ, પર્વતો, વનો, આકાશ આદિ સર્વ જ્ઞાત્રો, અન્તરેષુ, મનુષ્યો, સર્પો અને સર્વ દેવદેવિદેવો—એ બધામાં આરમ્ભની જેમ સર્વમ્યાપીરૂપે રહેલું છે । મિત્રમ્ એનાથી ક્રેત્ર બીજુ કોઈ જ્ઞાત્ર મિત્રમ્ન મળી ॥ ૭-૧૧ ॥

25

કક્ષરપ્રકૃત અથવા કક્ષરપ્રકૃતિ પદ્મ આ (પરમ) તત્ત્વ મન્ત્રક્રમે જે પરમદેવની આશિષ છે તે (પરમદેવ) નું મેષ્ટની આમરુણાઝા પુરુષોએ અપામ કરતું બોલે ॥ ૧૨ ॥

૬ તત્ત્વમ્નુ વર્ણન—

સર્વ પ્રાણીઓના મસ્તકમાં રહેલ પ્રવીણ અધીસમ્મન આ તત્ત્વનું મંત્રગત્ત્વક્રમે બોલે મિત્રિર્વર્ગક અપામ કરમ્ન તો તે કર્મ, અર્થ અને કરમ એ ત્રિવર્ગની પ્રાપ્તિ રૂપ પડતું આપનારું છે, એમ કર્મું છે ॥ ૧૩ ॥

यस्य देवामिधानस्य मध्ये शेतव् व्यवस्थितम् ।
पुण्य पवित्रं म(मा)ङ्गस्य पूज्योऽयं तच्चदर्शितम् ॥ १४ ॥

६ तत्त्वम्—

सर्वेषामपि भूतानां नित्यं या इति संस्थितः ।
पर्यन्ते सर्ववर्णानां सकलौ निष्कलस्तथा ॥ १५ ॥
इक्ष्वाहि महाप्राणः स्रक्प्राणेषु पृथिवः ।
विभिन्ना मन्त्रिणा ध्यातः सर्वकार्यप्रसाधकः ॥ १६ ॥
यस्य देवामिधानस्य पर्यन्त एव वर्तते ।
सुसुखमिमां सदा ध्यायः स देवो मुनिपुङ्गवः ॥ १७ ॥

चिन्तुः—

सर्वेषामपि सत्त्वानां नाशायै परिसंस्थितम् ।
विन्दुकं सर्ववर्णानां शिरसि सुव्यवस्थितम् ॥ १८ ॥
इक्ष्वापरि यो विन्दुर्बर्तुला जलविन्दुवत् ।
योगिमिधित्तितस्तस्मै माधवः सर्वदेहिनाम् ॥ १९ ॥
श्रीपञ्चरापि विन्दुव्ययस्य दक्षस्य नाम वै ।
स सर्वज्ञः समाम्पातः 'अर्द्ध' त इति पण्डितः ॥ २० ॥

पुण्य पवित्र अने मगल एवं आ तत्त्व जे परमात्मा (अर्द्ध) ना नाम्नी सम्पूर्ण खेले छे, ते परमात्मा तत्त्व-सिद्धिओने पूज्य छे ॥ १४ ॥

६ तत्त्वन्तु ब्रह्मन्—

सर्व प्राणीजोना इदमम सत्त्वा रहेल सर्व वर्णोंनी अति रहेल, कलासहित, कलाहित अने 20 लक्षिक शास्त्रोंन 'महाप्राण' तरीके श्रुति (ब्रह्मन्) एवा 'इ'कारले मन्त्रधारकके जो विदित्व ध्यान पताय ने ते सर्व कार्योने साधक छे ॥ १५-१६ ॥

जे देवना नाम्नी अर्द्ध आ ('इ'कार) रहे छे ते (अर्द्ध) देवन्तु मुमुक्षु मुक्तिगोद मन्त्रा ध्यान करतु जोईए ॥ १७ ॥

चिन्तुनु वर्णन—

जे सर्व प्राणीजोनी नास्तिकाना अमभागने भिने रहेल छे, जे सब वर्णोंना मलके सुव्यवस्थित छे, जे 'इ'कार उपर जलविन्दुनी जेम कर्तुलमारे रहेल छे अने जे योगीजोबडे सदा चिन्तित छे ते विन्दु सर जीवने मोक्ष आपनार छे ॥ १८-१९ ॥

श्रम अश्रुते अने विन्दु मन्थीने जे देवन्तु नाम धाम छे ते देव पण्डितो बडे सर्वज्ञ परमात्मा 'अर्द्ध' (अर्धित) कहैवाया छे ॥ २० ॥

અપસ્તંભાર:—

પટશેષ સમાધિત્ય કટ્ય દ્વાપચતુર્થિકા ।
 નમ્-ચિન્તુ-સ્પાથેતિ ક્ષીર્તિતા પરવાદિભિઃ ॥ ૨૧ ॥
 મૂર્તો શ્વેષ અપૂર્તમ્ કસત્તીતાઃ કસન્નિષતઃ ।
 હસ્યમ્ નાદરથેતિ વ્યક્તોઽવ્યક્તમ્ પઠયતે ॥ ૨૨ ॥
 નિર્ગુણઃ સગુણયૈવ સર્વગો દેશસંસ્થિતઃ ।
 અસ્યઃ શ્વપુત્રકમ્ જનિત્યઃ જ્ઞાપ્તસ્તથા ॥ ૨૩ ॥
 ॥ इति 'अर्द्ध' अक्षरतत्त्वस्तथा ॥

અપસ્તંભાર:—

10 જા 'અર્ધ' નો આશય અર્ધને પરવાશ્વોપ સાધી જન મજાવાણી કરતા (કુંઠસિની ?), નમ્, ચિદુ અને ક્ય વગ્યા છે । (તાત્પર્ય કે પટેલ કુંઠસિની યોગ, નાદાનુસંવાન યોગ, હસ્યયોગ કોરે 'અર્ધ' ના અર્થની પ્રશ્નિત્વાર્થની મીઠાશ્યા છે) ॥ ૨૧ ॥

જા 'અર્ધ' રૂપ સર્વ પરમશ્યા (સ્વાદ્વશ્વશ્ચીપ) મૂર્ત-અપૂર્ત, કસત્તીતા-કસન્નિષત, સ્પ-સ્પુત્ર, વ્યક્ત-અવ્યક્ત, નિર્ગુણ-સગુણ, સર્વગામી-દેશગામી અસ્ય-શ્વપુત્ર અને જનિત-નિત્ય 15 છે ॥ ૨૨-૨૩ ॥

પરિચય

શ્રીચર્મદાસ ગણિય રજેલા કર્મોપદેશમયલા મામ્તા ૫૭૧ પ્રાજ્ઞતગાથાઓના પ્રાચીન પ્રકરણ-પ્રેમ ક્યર અનેક વૈનાથાપોઈ વ્યાખ્યાનો અને નિદરણો રખ્યા છે, તે પૈકી શ્રી જયસિદ્ધિસુરિનું 'કર્મોપદેશ-મુક્તા-નિદરણ' સિધી વૈન પ્રંબાલા, મુંબઈથી નિ. સં. ૨૦ ૫ મં પ્રગટ કરેલ છે । જા પ્રંબા 20 દુષ ૧૭૮-૧૭૯ મંથી અર્ધ અક્ષરતત્ત્વ ની સંસ્કૃત મથાના ૨૩ અનુષ્ટુપ પદોવાળી રચના અનુપદ સાથે અર્ધ પ્રગટ કરી છે ।

શ્રી જયસિદ્ધિસુરિય પોતાની જુલિયા અંતિ ૩૧ પ્રાજ્ઞત ગાથાઓમાં પ્રજ્ઞાતિ વાવેલી છે, તેમાં ૨૮-૨૯ ની ગાથામાં જા પ્રંબાની રચના નિ. સં. ૧૧૫ મં કયાનું જગ્યાનું છે । પટેલે જા સ્તવ પન ૧ સમ્પન્ન છે ૧ નિર્ધિષ્ટ છે ।

25 જા સ્તોત્રમાં 'અર્ધ' નું સુદર વર્ણન છે । ૧માં અ, ઇ, હ અને ચિદુની વિશેષતાઓ સુદર ઠીકે દર્શાવવામાં આવી છે અને ૧ વજાપેમી વ્યાપકતામાં પણ સુદર નિરૂપણ છે । હર દર્શનોમાં રજેલી નમ્ ચિદુ કટ્ય, ક્ય વગેરેની સાધના જા 'અર્ધ' મંથી નીચલી છે, ૧મ જા સ્તોત્ર વહે છે । અંતમાં 'અર્ધ' ને મૂર્તિમૂર્તિ વિશેષગોષી વર્ણવવામાં વાવેલ છે । સ્તોત્રની રચના કાવ્યની રાષ્ટ્રિય પણ મનોહર છે ।

अहं

अहं इत्येतदक्षरम् परमेश्वरस्य
परमेशिनो वाचकम्, सिद्धचक्रस्था
विधीजम् सकलप्रगमोपनिषद्गतम्
अशेषयिज्जविधातनिष्पन्नम्, अस्मि
लदृष्ट्यादृष्टफलसंकल्पकल्पद्रुमो
यमम्, आशास्त्राध्ययनाध्यापना
वधिं प्रणिधेयम्। प्रणिधानं चाने-
नात्मनाऽसर्वतः समेदस्तदमिध-
येन चाभेदः। वयमपि यैतच्छा-
स्त्रारम्भे प्रणिदध्महे। अयमेव हि
तात्त्विको नमस्स्वर इति ॥१॥

[40-4]

ਅੰ

अहिमचन्द्ररिरचितमीसिद्धहमचन्द्रशब्दानुशासनस्य महत्प्रचरणवृत्तम्
स्वोपज्ञ तत्त्वप्रकाशिकाष्टीका-द्वन्द्वमहर्षिवन्याससंवलितम् ॥

अहं । १ । १ । १ ॥

उत्प्रेषणशिक्षा टीका---

(स्वरूपम्)	अहं' इत्येतद्वक्ष्यम् ।	
(अभिधेयम्)	परमेष्ठिनस्य परमेष्ठिनो वाच्यम् ।	
(वाच्यम्)	सिद्धचक्रस्याविबीजम् ।	
	सकलजगत्प्रोपनिषद्भूतम् ।	10
(सेम्)	महोदधिप्रविधातुमिदम् ।	
(योगः) अक्षितवृष्टाऽहृष्टफलसर्वकर्मफलशुभोपमम् ।	
(प्रविधानम्)	.. अध्यात्मध्यायनाऽध्यापनावधि प्रणिधेयम् ।	
(प्रविधानस्य द्विष्यम्)	प्रणिधानं ज्ञानैतत्तन्मः सर्वतः सर्वमेवस्तुमभिधेयं ज्ञानेव ।	
(त्रिविष्टप्रविधानम्)	.. त्रयमपि शैलच्छास्त्रारम्भे प्रविष्टमग्रे ।	15
(तत्त्वम्)	.. अयमेव हि तात्पर्यो नमस्कार इति ॥ १ ॥	

अनुषाङ्ग

‘अहं’ ए अक्षर, परमेश्वर परमेश्वरिणी वाचक, सिद्धाचरुं आवि वीष सखळ जाग्येनुं रहस्य, सर्व विमोहो नाश करवाम्यं समर्थ अने सखळ राय के अष्ट फळेया संरत्नेने पूजा माटे कल्प-
वृक्षसमान छे । एतुं शास्त्रना अध्ययन अने अध्यापन वस्तुते प्रणिधान करतुं जोइए । एनी सात्ये आत्मानो 20
सर्वतः संमिद्ध अने एना अभिवेय (प्रथम परमेश्वरी) साथे आत्मानो अमेव एम वे प्रवर्ततुं प्रणिधान छे ।
अने (शास्त्रानुशासनकर) पण एतुं शास्त्रना आर्तमयं प्रणिधान करीए डीए । अहं’ ए ज सात्त्विक
मयस्वर छे ॥ १ ॥’

१ विरोचार्थं म्याडे शुभो राजमहात्म्यस्य

शुद्धमहार्णवत्यासः—

अहं इत्यादि-वाक्यैः शेषवात् साध्याह्मणादध्याक्षिप्यमाणप्रणिधानलक्षणविचारार्थेन उक्तवात्
“नाम प्रथमैक-दि-बहौ” [२-२ ३१] इत्युपपत्त्या प्रथमाया ‘अहं’ इत्येतस्यात् सूत्रबन्तम् ।

तदर्थं व्याचष्टे—व्याख्या च स्वरूपा-अभिधेय-तापस्यमेवात् प्रेमा । तां च ‘अहं’ इत्यादिना दर्शयति

5 —तत्र ‘अक्षरम्’ इति स्वरूपम् । ‘परमेष्ठिनो वाचकम्’ इत्यभिधेयम् । सिद्धच्छक्त्य’ इत्यादिना तात्पर्यम् ।

(स्वरूपम् अहं इत्येतदक्षरम्) ।

अक्षरमिति—अक्षरं बीजम् । तदेवाह—आदिबीजमिति ।

कस्य तदादिबीजम् ।

सिद्धच्छक्त्यस्य तत्पर्यम् ; सुबीज-निर्बीजमेवेन तत्पर्यम् हैविष्यत् ।

10

अनुपाद

‘अहं’ एतत्—एषत्वं च एप्ते एम होय तो तेनो कोहं अहं ईमात बनो नपी । ए एकत्वं पून
वाक्य बन्तुं नपी एतमे कोहं पण क्रियानो अध्याहार करणो ज्ञातव्यक छे, तेपी अहं ए वाक्यनो एक
मण बणो । जे क्रियानो अध्याहार करणनो छे ते बीजो माण बणो । अही प्रवृत्तमहं प्रणिधानक्रियानो
अध्याहार करणनो छे, तेपी अहं’ ए प्रणिधानक्रियानुं कर्म छे । क्रियापदानो प्रयोग कर्मणि-प्रत्यय
15 लावनि कर्मो छे, एतले कर्म लक्ष बाय छे ने तेपी तेने “नाम प्रथमैक-दि-बहौ” [२-२ ३१] ए सूत्रबी
प्रथमा विमर्शित प्राप्त बाय छे ; ए प्रथमा विमर्शितो अही सूत्रपदानो कारणे सुम्-लोप करणान् ज्ञाप्यो छे ।

व्याख्याना त्रण प्रकाशे छे —(१) स्वरूप (२) अभिधेय जने (३) तात्पर्य । तेन ‘अक्षर’ पी
स्वरूप परमेष्ठिनो वाचक’ पी अभिधेय जने सिद्धच्छक्त्य आदिबीज’ कयोरेपी तात्पर्य कह्ये छे ।
(आ प्रवृत्तनो विस्तारपी समजाले छे ।)

20

(१ स्वरूप)

अक्षर एतले बीज । अक्षरानो अहं बीज बाय छे, ए ज वात आदिबीजम्, ए पदपी जगती छे ।
प्रम—ए कोतु आदिबीज छे ?

उत्तर—सिद्धच्छक्त्यपी तत्पर्यम् ए आदिबीज छे ; तत्परणा सुबीज जने निर्बीज एवा के प्रवृत्त
छे । तेन सिद्धच्छक्त्यपी जे सुबीज तत्पर छे तेनुं आ आदिबीज छे ।

25 : व्याससारसमुदाहार इत्यन्वयान्तरानुवारी उत्पन्नोपपत्ति विविधोऽर्थनिर्देश ए एवोद्भूयते ।

अहं ईषमर्थः—आ [उक्ता २.] इत्या । इत्येवमिदं वात तानुनात्मिकम् । अहं इति
मन्त्रोऽन्वयः निश्चयः । ननु अहं इत्यस्मै स्वर्णो वासी च न इहम्, अहं कथमस्मै ? तस्म—

इत्यस्म इति संज्ञानं, विपद्यानां च निश्चये ।

प्रयोऽन्वयान्तरानुवारे, निश्चयान्ते क्ये नये ॥

30

अनुपादः—मन्त्रगतसमुदाहरणमा सप्तममर्थक्यस्य भा रं ते वाक्या विविध अर्थनो निर्देश छे
(आ जने पदपी रिपणीयोमा आपेक्ष सत्त्वतपाह व्यक्तगतसमुदाहार गो छे) ।

एतले कोय ते अहं कहैवाच । इत्येवमिदं स्वर्णो वाह वाक्यले अनुनात्मिक अन्वयछा अहं कने छे ।
क्यी अहं एवो ॥ कारण निरात पण छे । अहं ए प्रम बाय छे के स्वर्णिय के वाचिकप्रमा अहं
वाक्य बाक्युं मपी तो पदपी ते कही रीते वाक्य छे । तेनी लक्षणो ए छे के—

33

“निर्णयो (अन्वयो) व्याख्या जे एपी सकल निष्पन्न नपी । प्रयोक्ता प्राप्त कथा स्वके स्वकी निराहित करण छे ।”

यद् धर्मसारोत्तरम्—

“अक्षरमक्षरं नै विविधं तत्त्वमित्यते ।

अक्षरं बीजमित्याहुर्निर्वाच्यं चाप्यनक्षरम् ॥”

यद्वा न क्षरति—न क्षरति स्वस्मत् स्वरूपपरक्षरं तत्त्वं ज्येष्ठं ब्रूतेति यावत्, वर्णं वा ।

विविधो हि मन्त्रः, कृत्स्नोऽष्टरूपश्च । संयुक्तः कृट् इति व्यवक्षिपते, इतरोऽष्ट इति ।

अत एव आत्मन् ‘वर्णाभ्यमात् कर्त्तुः [७-२-१५६] इति कर्त्तुं कुर्वते वृद्धाः, ‘क्षकर्त्तुः’ इति, ‘लौकिकः’ इति, ‘हस्त्यर्कः’ इति, ‘अक्षरः’ इतिवत् । कृटेऽप्येकस्यैवाक्षरस्य मन्त्रत्वात् सेवस्य तु परिकरत्वात् ।

‘धर्मसारोत्तर’ मं ब्रह्म के के—

“अक्षर अने अनक्षर एम नै प्रकारानु तत्त्व के, तेमं के बीज के से अक्षरतत्त्व ब्रूवेवाय के अने जे 1 बीजस्थित के से अनक्षरतत्त्व ब्रूवेवाय के ।” (आ अक्षरतत्त्वनो एक अर्थ क्यो । हने बीजो अर्थ—)

पोतना स्वरूपपी जे चालित न बाय ते अक्षर । एठके अक्षर शब्दपी तत्त्वज्येष्ठ रूप ब्रह्म सेतुं, अपवा वर्णाभ्यमात् अक्षर सेतो ।

प्रश्न—(“अ वा” गगरे जे एक ज वर्ण होय तेने तो वर्ण के अक्षर ब्रह्मी शास्त्रय पण लहीं तो अर्है” मं घना अक्षरो मेगा बयेला के एठके एने वर्ण के अक्षर ही रीते ब्रह्मी शास्त्रय ‘अक्षराणि’ 1 एम ब्रह्म जेहेए, पण लहीं तो अक्षरं’ ब्रह्म के ।)

उत्तर—मन्त्रो नै प्रकारना के (१) कृट् अने (२) अकृट् । संयुक्त होय तेने ‘कृट्’ ब्रह्म के अने संयुक्त न होय तेने ‘अकृट्’ ब्रह्मवाच्य आवै के । (कृट् मंत्रमां अक्षरो जो के घना होय के तो पण तेमं मन्त्र तो एक ज अक्षर होय के, बाकीना अक्षरो से मंत्रमा परिकर-परिवाररूप होय के ।)

कृट् मंत्रमां घना अक्षरो होवा छतां एक ज अक्षर मंत्रस्वरूप होवापी ‘वर्णाभ्यमात् कर्त्तुः 2 [७-२-१५६] ए सूत्रपी क्षकर्त्तुः, हस्त्यर्कः गगरे शब्दोने वृद्धो सिद्ध करे के; कर्त्तुं के वा सूत्रनो अर्थ एवो के के जे एकेच वर्ण होय तेना पछी (तथा अन्यय पछी) ‘कर्त्तुः’ प्रत्यय लगावबो, जेम के—अक्षर, इक्षर, उक्षर । परंतु लहीं तो कृट् मंत्रमां घना अक्षरो के एठके ही रीते कर्त्तुः’ प्रत्यय लगावबो’ छतां ब्रह्म पुरुषो क्षकर्त्तुः(ब्रह्म+कर्त्तुः), हस्त्यर्कः गगरे शब्दोने ‘कर्त्तुः’ प्रत्यय लगावबे के, तेतुं कर्त्तुं ए के के, वा कृट् मंत्रमां घना अक्षरो देखता होवा छतां पण बस्तुन- एमं एव ज अक्षर मंत्रस्वरूप 2 होय के बाकीना अक्षरो तो तेना परिवारमूत के माटे लावा कृट् मंत्रोने पण एकाक्षरी मंत्र ज मानीने वृद्ध पुरुषो कर्त्तुः’ प्रत्यय लगावबे के । ते ज न्याये लहीं ‘अर्है’ शब्द अनेकाक्षरी देखानो होवा छतां एमं मन्त्राक्षर तो एक ज (“हृ”) होवाने बीजे अने ‘अक्षराणि’ एवो बहुवचननो प्रयोग न करता अक्षरं’ एवो एकवचननो प्रयोग कर्त्तों के ।

प्रश्न—(कृट् मंत्रोमां अनेच अक्षरो होवा छतां मंत्र तो एक अक्षर जेठको ज जो होय के तो 3 बाकीना अक्षरोनी ही चकर के ?)

स्वरिको हि वर्णो मनो भवति, केवलस्वर्यवित्यामिरात् । तस्य च बाह्याभ्यान्तरमेवेन द्वैविध्यम् ।
मण्डल-सुश्रवैर्वात्मात्, माद-विन्धु-कलादेरान्तर्भावत्, तेषामेवोद्गीपकत्वात्, तदामृतानमेव
वित्याजनकत्वात् । मण्डल-सुश्रवौर्वा केवलमनापि फलजनकत्वात् । निशेषतः समुदितानां ग... वाचकम् ।

(अभिधेयम्—परमेस्वरस्य परमेष्ठिनो वाचकम् ।)

5

“देवतानां गुरुणां च नाम गोपपदं विना ।

उच्यतेनैव आध्याया कथयिष्यामस्तथा ॥”

इति वचनत् निरूपण-देवतानामेवार्थरूप प्रतिवेशत्, प्रतिपिद्धाचारे च प्राप्तविद्योपदेशत्,
गोपपद-देवतानामेवार्थरूप प्रवृत्तत् । अन्यस्य च श्रीप्रथमेकपदस्य दृष्टत्वेन तद्विधिवैशिष्ट्यप्रति
पादकत्वात् वैशिष्ट्यप्रतिपादनायै तस्य परमेस्वरस्य इत्युपपदमुपपत्त्यति । परमं परैर्धर्मभिर्मन्त्रि यच्च

10

उत्तर—परिकर संहित वर्ण च मंत्रानुं वर्ण कर्तुं शक्तेः । एकस्मिन् वर्णं ते कर्तुं कर्तुं शक्ये
नवी । ते परिकर वे प्रकारे के (१) वाद्य बने (२) आभ्यन्तर । आ बने प्रकाराना परिकर
सहित वो मंत्र होय हो ज ते परिपूर्ण फलने आपे के ।

मण्डल-सुश्रवौ वाद्य परिकर के, माद-विन्धु-कला बने आभ्यन्तर परिकर के । मण्डल-सुश्रवौ
बने मादविन्धुकलादि च उद्गीपक के । उद्गीपक बोधा तेषो च अवैश्वर्याना जनक के । मण्डल-सुश्रवौ
॥ बने एकस्मिन् पण फल हो आपे के परंतु ते सामान्य प्रकारतुं फल होय के पण आपे वर्ण मंत्र नाम
त्यारे निशेष फल आपे के ।

(२. अभिधेयः)

अर्थ ते परमेस्वररूप परमेष्ठिनो वाचक के । परमेष्ठी देवता के । (सात्वतं कर्तुं के के—)

देवताबो बने गुरुबोले नाम उपपत्ति विना कदापि बोधतुं न बोधेय, बने बने वा सुधी पत्नीतुं

20 तेषां च पौतातुं नाम पण उच्यते न बोधेय ।”

सात्वता ए वचनने अनुसारे देवतानुं नाम उपपद विना उच्यतेन कर्तुं शक्यो निमित्त के ।
निमित्त कर्म कर्तव्यामी प्राप्तवित्त छनो एवो उपदेश के, तेषी देवतानुं नाम उपपदपूर्वक च बोधतुं योग्य के ।
श्रीवा जे श्री' काने सात्वता दाम्पो उपपद तर्किके अगर तो निशेषत तर्किके वापरवा ए दृष्टान्तुं दाम्पो
के, मते निमित्त गुणो प्रतिपादन करे तेषु निशेषण परमेस्वर' पद के बने ते पदो बड़ी निशेषत तर्किके
25 उपयोग सुयोग रीते बधो के । सर्वोत्तम ऐश्वर्य जे अविश्व जगति सिद्धिरूप के बने जे परम योग जन

१ अर्थ मूळ संकल्प तात पति केवले महान्तो वाट अनुपपन्न के ।

२. परमेष्ठिना पक्ष, उक्तः शेषः पक्षः कथयिष्यामस्तथा—परमेस्वरसेति । चतुर्विधवृत्तिः एकस्मिन्पदैर्कर्मजो
विनशेत्कर्त्तव्यः । ननु परमेष्ठी'ति वचनं न तद्वति कर्त्तुं इति मन्त्रात् कर्त्तुं एव कथ्यते किं परमेस्वरसेति ।
तत्परम्—“देवतानां गुरुणां च” इति (इत्यसि) ।

30

अनुवाद—परमेष्ठिनो नाम के तर्की वाक्मिना चाले व्यक्त करवा कथक एउ परमेष्ठिनुं विरोध
कथयवतां व्यक्त के ।—अर्थात् बोधीय वाक्मिनाकथन वचन देवर्षीयो योगता एवा श्रीविनेकर (अर्थात्) एवो कर्म
उरिष्ठ के; त्वारे ए प्रम वाच के के, परमेष्ठी ए वचनं पद के कर्ता कर्त्तुं कथेवाची कर्त्तुं च उच्यते के त्वारे
परमेस्वर एउ विरोध वचनतुं मनेक्य ॥ एता उच्यते कहे के के— देवता बने गुरुनुं योग जनक विना
कदापि बोधतुं न बोधेय, तेषां च पत्नीतुं बने पौतातुं नाम पण बने सुधी उच्यते न बोधेय ।

समयप्रसिद्धस्य चक्रविशेषस्य निरूपणमिधानम् ।

यथा सिद्धयन्ति निश्चितानि भवन्ति, लोकज्यापिसमये (१) कलाक्षितमिदमेव तत्त्वं ध्यायन्त्योऽस्मादिति 'बहुलम्' [५-१-२] इति के, उक्तो विशेषणसमासे सिद्ध्यचक्रम् ।

एतच्च तत्र तत्र व्यवस्थितपरमाक्षरं ध्यानात् योगिप्रज्ञाया यस्मात् (योगिप्रज्ञातस्मात्) सिद्धिः ५ सिद्ध्युच्यते (१) इति सूत्रपाठे सिद्ध्यवस्यं भवत्येति ।

तत्त्वेदम्, अर्द्धचक्रं प्रथमं बीजम् । बीजसाधनार्थं बीजम् । यथाहि-बीजं प्रत्यक्ष-प्ररोह-प्रक्रमेण प्रसूते, तत्प्रेरणां पुण्यादिप्ररोहं मुक्ति-मुक्तिफलजनकप्रकारं बीजमुच्यते ।

संस्मृतं पञ्चान्यन्यान्पि द्वौकाराण्येन बीजानि तद्वेषेषयाऽप्यत्र प्राक्कल्प्यम्, प्रथमं साधूनामिति च । प्रथममङ्गलीनृन् व्यापकमिदं । व्यापकत्वं चास्य सर्वबीजमप्यत्र ।

१० इत्येव हि बीजम्—'अधोरेफ-आ-ई-ऊ-औ-अ-अ' एतदुक्तं बीजं भवतीति व्यापकत्वं ज्ञेयम् । यदि वा, परस्मयसिद्धान्तं निबोधक्यविजया-वष्ट्याग्ल-स्वाधिष्ठानं प्रत्यङ्गिपदीनां चक्रागामि-दमेव हृद्यस्वरूपं प्रथमं बीजम् ।

अथवा, अकारादि-अकारान्तानां पञ्चाक्षरं सिद्ध्यन्तेन प्रसिद्धानां यज्जलं समुदायस्तस्य प्रथमं भिदमेव बीजम् ।

१५ (१) सिद्ध्यचक्रं ते सिद्ध्यन्तम् प्रसिद्ध एवा चक्रविशेषतुं रुद्र नाम के ।

(२) अथवा तो ए अ तत्त्वं (अर्द्ध) तुं लोकज्यापिसमयम् (१) कलाक्षितं ध्यानं करतत्तं मन्त्रमङ्गो एपी सिद्धं नाम के भाद्रं सिद्धं' कर्तुं, पङ्क्तिविशेषण समासपी सिद्ध्यचक्रं इत्यर्थं वन्यो के ।

(३) अथवा ए चक्रं प्ररोहं परमाक्षरेणा ध्यानापी योगपी रुद्रिज्यो प्रज्ञा वत्तं 'सिद्धिं कर्तुं' एव कहेवाप के, तेपी ए चक्रं सिद्धयन्तुं एव अ के ।

२० ते सिद्ध्यचक्रं आ अर्द्धचक्रं प्रथमं बीजं के । बीजगी साधने साधन्यं होवापी ए बीजं कहेवाप के । येन बीजमपी फण्णो, लुङ्गो अने फल विपये के तेम आ अर्द्धचक्रं बीजमपी पञ्च पुण्यानुबन्धि-पुण्यं मुक्तिं जने मुक्ति उत्पन्न वाप के, तेपी ते पञ्च बीजं' कहेवाप के ।

अर्द्धबीजं कहेवातुं तात्पर्यं ए के के, ह्रीं ह्रीं ह्रीं ह्रीं ह्रीं ए प्रमाणे बीजां पञ्च पांच बीजो के तेनी जपेसाए ह्रीं बीजं प्रथम के मते तेने आदिबीजं कर्तुं के । जेन्ने के बहुक व्यक्ति सारुवोमं प्रथम के, २५ ते रीते आ अर्द्ध पञ्च वध बीजोम प्रथम के । अर्द्ध प्रथम एट्ठे अङ्गणीमूत (जमेसरे) अथवा व्यापक पञ्च अथ करवो । अर्द्ध ए बीजने व्यापक एट्ठे मते कर्तुं के के, ते सर्व बीजमप्य के ।

तात्पर्यं आ प्रमाणे के—'नीचे रेक तथा आ-ई-ऊ-औ-अ-अ बी युक्त (वर्ग) होय ते बीज पाय के; जेन्ने—ह+ए+आ+अ=ह्रीं, ह+ए+ई+अ=ह्रीं, ह+ए+ऊ+अ=ह्रीं, ह+ए+औ+अ=ह्रीं, ह+ए+अ+अ=ह्रीं अने ह+ए+अ=ह्रीं । ए रीते वा बीज (ह्रीं) व्यापक के ।

३० अथवा तो जेनेर शास्त्रोमं प्रसिद्ध निबोधक्यविजया वष्ट्याग्ल, स्वाधिष्ठानं प्रत्यङ्गिपदीनां चक्रागामि-दमेव हृद्यस्वरूपं प्रथमं बीजम् ।

अथवा तो अक्षरपी अक्षर सुधीना पञ्चाक्षर वर्णों सिद्धाक्षररूपे प्रसिद्ध के (एट्ठे के सिद्ध्यचक्रं कहेवाप के) तेजोतुं के चक्र (समुदाय, वर्णमाला) ते सिद्ध्यचक्रं तेनुं वा 'हृद्य' अ मुक्त्यं बीजं के ।

(तात्पर्यम्—सकलागमोपनिषद्भूतम् ।)

पुनर्विशेषणद्वारेण तस्यैव प्राधान्यमाह—सकलागमोपनिषद्भूतम्—सकलस्य ब्रह्मशास्त्रस्य गणिपिटकरूपस्यैव हि ब्रह्मस्य फलप्रदस्यागमस्योपनिषद्भूतं रहस्यमूर्तं, पञ्चानां परमेष्ठिनां यानि 'अ-सि-आ-उ-सा' लक्षणानि पञ्चबीजानि, यानि च अरिहन्तादिषोडशाक्षराणि तान्येव ब्रह्मशास्त्रस्योपनिषदिति । यदहं पञ्चपरमेष्ठिस्तुती—

5

सोमसपरमस्वरबीजविबुधगमो जगुत्तमो ज्योभो ।
सुमवारसंगवाहिरमहत्प-ऽपुष्पव्य-परमस्यो ॥”

यदि वा, सकला ये आगमाः पूर्व-पश्चिमप्रायस्कृपास्तेष्वपि परमेश्वरपरमेष्ठिवाचक 'अई' इति तत्त्वं उपनिषद्रूपेण प्रणिधीयत इति, सकलानां स्वसम्य-परसम्यकरूपाणां आगमानामुपनिषद्भूतं मन्वतीति ।

(३ च तात्पर्य)

10

कवी बीजा विशेषणद्वारा ते बीजानि च सुस्पष्टं बताये छे । आ 'अई' सकल आगमोना उपनिषद्भूत छे—एतमे के इहलौकिक—पारलौकिक सर्व फलो आपनत गणिपिटकरूप सम्य ब्रह्मार्थग आगमन् आ 'अई' रहस्य छे । पांच परमेष्ठिओना 'अ-सि-आ-उ-सा' रूप पांच बीजो अने जेनां अरिहन्ता वाणि सोछ अछरो (अरिहन्ता-सिद्ध आपरिय-उपगन्नाय-साह) पण ब्रह्मार्थग-आगमन् रहस्य छे । 'परमेष्ठिस्तुति' मं कहु छे के—

15

“सोछ परमेश्वररूप बीजो अने विबुधो जेना गर्भमा छे ते (पञ्चाक्षरोना) योग जगतमां उत्तम छे अने ब्रह्मार्थग रूप (आगमनिष्ठ) धुनो तथा (उत्तराख्यपनादि) अंगवाद्यभुतनो महर्ष, अर्हर्ष अने परमार्ह छे ।”

अथवा प्राचीन आगमाय अने ते पञ्चीना आगमाय रूप सर्व आगमोनां पण परमेश्वरपरमेष्ठिना वाचक 'अई' तत्त्वनं उपनिषद्रूपे प्रणिधान कर्ताय छे, तात्पर्य ए छे के ते (अई) स्वपरसम्यकरूप सर्व आगमोनां रहस्य छे ।

20

१ सर्वधर्मद्वारा ब्रह्मद्वारा तत्त्व सम्यग्दर्शनमुवाची नमस्ततो वाच्यः । अर्थ चाह्ये अति तथ्य । तथाहि—

“अकारो ज्योत्स्ने सिन्धु ईशे ब्रह्म अन्वयितव्य ।

हृद्यारेण हरा श्रोत्रस्तपन्तो परमे पदम् ॥”

इति श्लोकेन अई 'ब्रह्म' सिन्धुप्रसिद्धिदेवतायनायिवाचितेन लैखिकप्रमाणेन अई इति पञ्चपुनिरुद्भूतमित्यादिदेव मन्ति । तद्वत् इति तुल्यवाक्यसमर्थन—तत्त्व अई 'ब्रह्म'स्वरूप उपरितमे मने परम परे 25 सिद्धिनिष्कर्ष तद्वत्तत्त्वद्वारा सिद्धिवाक्य अह्यपि परमे परमिस्तुक्कम् ।

अनुवाक्य—राश्वानुवाचन-व्याकरण सर्व सम्यक्को माटे होय छे तेची सर्व दर्शनो माय एवो नमस्कार करेयो योग्य । एवो प्रम वाय तो एनो ज्ञान आपतां करे छे के—आ अई 'ब्रह्म' एव ए च प्रसरनो छे । अन्य वाच्योनां कहु छे के—

अकारपी सिन्धु करेवाय छे ईशमा तथा शेषे छे, हृद्यारपी शिव ज्ञानमा छे अने पद्मी—अनुस्वर 30 ए परम पद्मी वाच्य छे ।”

आ श्रोत्रपी अई 'ब्रह्म' सिन्धु योग्ये नये देवताओना वाच्य होवापी लैखिक आगमोनां पण आ अई पर एतत्त्व छे एम ज्ञान्छे । आ श्रोत्रपी तद्वत्ते एव जे कोहु पाय छे तेनो अर्थ ए छे के—अई 'ब्रह्म' अति उत्तम शिरोमन्ममां सिद्धिनिष्कर्ष परमपर छे अनुनासिकम अथ एव शिद्धिनिष्कर्षा अकारवाची होवापी ते परमपर छे, अर्थ कहु छे ।

35

स्वल्पा-उप-आर्षे स्वल्पमुक्त्वा ग्रहणे योजयति—

(प्रणिधानम्—आशायाध्ययनाऽध्यापनादपि प्रणिधायम् ।)

‘आह अभिज्यामी, ॥ य शालेय संवध्यते । अभ्यपनाऽध्यापनाभ्यां संवदोऽवर्त्मगतः ।
नेत्रायमः—शालेयमभिज्याय वेऽभ्यपना-ऽध्यापने ते म्नामीत्युच्यते । प्रणिषेधमिदम् ।

5 प्रणिधानं व्यापक—

(प्रणिधानस्य द्विविध्यम्—प्रणिधानं चानेनात्मनः सर्वतः संवेदस्तद्विमिधयेन चामेदः ।)

प्रणिधानं चेदाग्निः—अनुगतमन्तरेण स्वल्पस्य व्याख्यातुमशक्यं बलं प्रणिधानं चेदि
 व्यापकमन्त्रितम्, 'पुनरर्थ' च शास्त्रमिच्छात्। अनेनेति 'अर्थ' इति बीयेन। प्रणिधानस्य च
 मन्त्रेण-प्रेम-प्रेम इति प्रियात्।

10 **स्वल्प अक्ष (अविषेय) અને નાપય (જ્ય જળ પ્રસારો) જેને સ્વલ્પ બળાગારીને પાણી શિવપર્મ કરી યોજના કરે છે ।**

(६) प्राविधान)

शास्त्रनु अभ्यासन क अभ्यासन शास्त्र नाम स्वायी से दूर बाप स्वाधुषी (वा मन्त्रपत्रनु) प्रमि-
पाल बरुं जोरुं ।

15 હરે પ્રતિ મલ રિતિ જગારે છે—

(प्रणिधानना व प्रवृत्त)

પ્રગિયમ ને પ્રકારે છે — ૧ આ મધ્યરાત્ર સાથે (પોતાના) આવાનો જારે ઠાકવો મેંદ અને
૨. તના અભિપ્રેય પ્રથમ વાચનથી સાથ અને ।

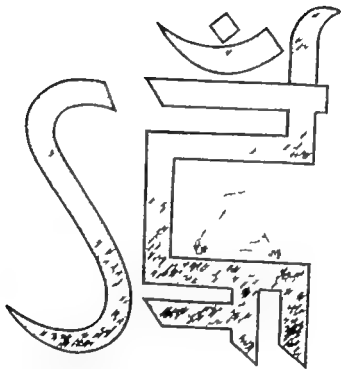
અનુભાવ વિના શરણ્ય થતી શરણ્ય મળી—તેથી ‘પ્રમિથાન ૧’ થયે પુનઃશરણ્ય ૧’ શરણ્ય
 “મિ”થી શરણ્યના અનુભાવ થયો છે। અનેન=આ ‘અર્થ’ થી શરણ્ય (પ્રમિથાન થયે છે)। તેના થે
 પ્રથમે છે (૧) સહે પ્રમિથાન અને (૨) અહે પ્રમિથાન।

[illegible]

अनुवाक—एकानवर एतत्तु छ—(१) बन्ध (२) शिष्य (३) ब्रह्म (४) ब्रह्म (५) ब्रह्म (६) ब्रह्म । अहं
 ५१— एतत्तु छ अहं ब्रह्म एतत्तु छ अहं ब्रह्म एतत्तु छ अहं ब्रह्म एतत्तु छ अहं ब्रह्म एतत्तु छ अहं ब्रह्म एतत्तु छ अहं ब्रह्म एतत्तु छ
 एतत्तु छ एतत्तु छ एतत्तु छ एतत्तु छ एतत्तु छ एतत्तु छ एतत्तु छ एतत्तु छ एतत्तु छ एतत्तु छ एतत्तु छ एतत्तु छ एतत्तु छ एतत्तु छ एतत्तु छ एतत्तु छ
 (५२) (५३) (५४) (५५) (५६) (५७) (५८) (५९) (६०) (६१) (६२) (६३) (६४) (६५) (६६) (६७) (६८) (६९) (७०) (७१) (७२) (७३) (७४) (७५) (७६) (७७) (७८) (७९) (८०) (८१) (८२) (८३) (८४) (८५) (८६) (८७) (८८) (८९) (९०) (९१) (९२) (९३) (९४) (९५) (९६) (९७) (९८) (९९) (१००)

४ प्रह्लादस्य लक्ष्मणस्य च मृत्युः ।

अनुसार— 11 (अक्षर) की एक भाषना करे जायें मना है इस अक्षरों भाग 4

संज्ञितव्यम्

પદ્મર્થિનાં સેવાદ્રવ્યપ્રાપ્ત્યાં યોગ-ક્ષેમશાસ્ત્રિતમ્ભવોપદર્શયન્ સમ્પરિપાલનમ્તરેણ, અસમ-
ભામસ્યાનિશ્ચિત્તત્વાત ક્ષેમેપદશામૂર્ત્યં યોગમુપદર્શયતિ—

(ક્ષેમમ્—અક્ષેપવિશિષ્ટિમાતમિધ્યમ્ ।)

[અક્ષેપઃ—] હસ્તા યે વિદ્યા સહિત્યાભ્યાસાદૈતલસેવાં શિષ્ટેષેણ હર્મન સ્મૃત્કર્મણં કરણમ્,
5 તથાઽતી નિગ્રમ્ નિહતિ યદેતે ન પુનઃ પ્રાદુષતિ; 'વિ' શબ્દેન માતમિક્ષેપનાભ્યાસમર્થસ્યમ્, 'અક્ષેપ' શબ્દેન
તદ્વિક્ષેપનાદ્ વેદિ, તત્ત [નિગ્રમ્] પરશબ્દમ્ ।

યથા મદ્બલધૈત્યગ્રહસ્વયં મપારભસ્યાદગણિતકપરભિમાનો ગમ્ સમુદ્ગ્રહસાધુન્મુક્તે
સમયગે ભવતિ, એવમયમપિ પરમહારમ્ભાત્મજો ધ્યાનાભેશભિવશીકૃતો વિદ્યોન્મુક્તે પ્રમતિચુર્નિતિ ।

(યોગ—અભિસરહૃદયફલસંકલ્પકરપદ્મમોમયમ્ ।)

11 અભિસરહૃદયે સ્ફૂર્ણાનિ યાનિ દ્યાનિ ચ અન્નર્થિભાષીની વાઙ્મહાનિ રક્ષાપર્કારૂપામિ પદ્મમિ,
તેષાં સંસ્થે—સંસ્થાને કર્મપદ્ધત્તેષોપમીયતે યત્ તત્ તથા । સ્વપ્રહારસંઘાસ્યમુપમ્મનીપદેયમાત્ લોકે
તસ્ય કર્મવતપલ્લવાકૃત્યેન પ્રસિદ્ધત્વાત્, અત્ય તુ સંસ્થપત્તિપલ્લવપ્રસિદ્ધત્વાત્ ।

પદ્મના અર્ચિત્રોની સેવા અને પ્રવૃત્તિયં કરણમૂત એવી આ 'અર્ચ' ની યોગક્ષેમશાસ્ત્રિત
વતાવત્, સમ્પન્ના પરિપાલનરૂપ ક્ષેમ વિના અસમ્પન્ના લાભરૂપ યોગ ભિરયૈત્ હોભાપી પ્રથમ ક્ષેમને વતાવીને
15 પછી યોગને વતાવે છે —

(૪ ક્ષેમ)

હુમ ક્રિયાત્મં વ્યાપાત કરનાર્થ સર્વં વિદ્યેતું સ્મૃત્ ઉચ્છેદન કરવાને માટે તે (અર્ચીક) સમર્થ
છે । આ (અર્ચીક) વિદ્યોનો એવી રીતે ગાથા કરે છે કે જેથી તે પુનઃ કર્મન ચર્ચ સ્પર્શ નથી ।
આના અર્થની પ્રાપ્તિ માત્ર કમ્પની પૂર્વે જી ઉપસર્ગ બોધવાથી થાય છે, જાકા 'અર્ચેય' શબ્દ તે
20 (વિદ્ય)નું શિષ્ટેય હોવાથી પણ એવો અર્થ કરી શકાય છે ।

જેમ જેનુ મરના જલથી ગંદસ્વલ બોધાર્થ રહ્યું છે એવો મરેન્મત્ત હાથી મરના અભેદથી પરશદ
કર્તા સ્વ કે પરના વિમાનના મેન્ને ગળજાર્થી નિના કુશોને મૂઠાથી ઉછેરી નાસે છે તેમ ધ્યાનના
પ્રમાણથી ભિદા કરાવેલ આ—પરમાહાર મ્હાત્મય વિદ્યોનું સ્મૃત્ ઉચ્છેદન કરવાત્ સમર્થ બને છે (પદ્મે તે
ક્ષેમંદ છે) ।

(૫ યોગ)

વટી, જે ૬૪ પદ્ય—અન્નર્થિગણું કરારે, અને અષ્ટ પદ્યો—સ્વર્ગ અને ષેષ્ઠ તે પ્રાપ્ત કરાવવાત્
આ (અર્ચ) કર્મપદ્ધ સમ્પન્ન છે (પદ્મે તે યોગ છે) । સ્વપ્રહારદિષ્ટ આ ઉપમાનઉપમેય માન છે જારણ કે
જગત્ત્મ કર્મપદ્ધ રક્ષિત (રક્ષા કરી હોય તેમનું જ) પદ્ય આવે છે ૫ માત્ર પ્રસિદ્ધ છે—આરે આ
(અર્ચ મ્હાત્મ) તો સંસ્થ કરનાર્થ પણ વધારે પદ્ય આવે છે ।

યદા, દદાત્ ક્રિયાવિશેષાદ્ યત્ ફલમ્—“ત્રિયૈષ ફલયા પુત્રામ્” ।” ઇત્યુક્ત (કે.) તત્તેવ દશનલે (નામ), ન હિ ક્રિયાવિરહિતા એવમેતોત્સીના ફલાનિ સમ્પ્રદુવતે, યદાદદાતૈ પુણ્યવિશેષાદ્, અભિલં ફલં, તસ્ય સંસ્ત્યન્, શેષં દૂતચદા ।

વિશિષ્ટ હિ ફલમ્—કિંચિન્ ક્રિયાજ મનુષ્યાદીનાં વ્યાપારવિશેષાત્ હપિ પશુપાત્ત્ય-રાષ્ટ્રાદિ, કિંચિદ્દિ પુણ્યાદેવ વ્યાપારામાત્રશાસ્ત્રિનાં કલ્પાતીતદેવાનામ્, કિંચિદુભયજ મ્પન્તરણીનામ્ । 5

યદિ શા, દદાતાં પ્રાપ્તશ્લેષોપલબ્ધાનાં મનુષ્યાદીનામ્ અદદાતાં પાનુમાનગમ્યાનામ્, અશિલા યે ફલે સંદર્શા કલ્પ્યા એકદેલયૈષ સ્મૃતિતા રૂપદૂનાસ્થિતે)તાં કલ્પો શા વિધાનં સુ એવ પ્રસરણશીલ્યેન દુઃમ-પાદપ સુપ સનીયેન મીષ્ટે પરિશ્લિષ્ટયેડનેનેતિ । એવ હિ તસ્ય પરિશ્લેષો મત્તિ—યદેકદેલયૈષ તર્જનકલ્પાનાં સંપાદનં મત્તિ, તત્ સમ્ય ચે- શીજમિતિ મહાશ્વમ્યવિશેષશાસ્ત્રેભ્યો મહાશ્વત્રેભ્યોડસ્ય મત્તરણસ્પાનન વિશેષણેન ક્ષાપ્યતે । 10

અથવા દદ્દ એટલે ક્રિયાવિશેષ, તેથી ઉત્પન્ન થતું ફલ । “પુત્રોને ક્રિયા જ ફલપ્રાપ્તક બને છે ।” —એવા વક્ષનથી બને છે પ્રમાણે અનુભવ થતો હોવાથી ક્રિયાવિરહિત એ ને એમ (એમ થવાનું હશે તેમ થશે એમ માર્ગ નિષ્ક્રિય પદો રહેનારા) ઉદાહરણ માણસો ફલને સારી રીતે મેળવી શકતા નથી અને અદદ્દ એટલે પુણ્યવિશેષથી (પુણ્યાતુર્ભવિપુણ્યની પ્રાપ્તિ કરાવાને) ૫ સર્વ ફલોના સંસ્તરણને દૂરભાઈ કલ્પદુષ્ટ સમાન છે ।

ફલ ત્રણ પ્રકારનાં છે—(૧) કેટલાંક ક્રિયાથી ઉત્પન્ન થતાં, (૨) કેટલાંક પુણ્યથી જ ઉત્પન્ન 15 થતાં અને (૩) કેટલાંક ક્રિયા અને પુણ્યથી ઉત્પન્ન થતાં ।

(૧) ક્રિયાથી ઉત્પન્ન થતાં ફલ તે મનુષ્ય કોરેને હોય છે । હપિ, પશુપાત્ત્ય અને રાષ્ટ્ર કોરે વ્યાપારવિશેષોથી તે ફલો મળે છે । (૨) પુણ્યથી ઉત્પન્ન થતાં ફલ તે (શ્વૈલ) વ્યાપારવિશેષ વિના મળે છે અને તે કલ્પાતીત (નશ્વર પ્રત્યેય, પાંચ અનુષ્ઠાન વિમાનના) દેવોને હોય છે । (૩) ક્રિયા અને પુણ્યથી ઉત્પન્ન થતાં ફલ તે મ્પન્તર કરીને દેવોને મળે છે । 20

અથવા મનુષ્ય કોરેને જે પ્રાપ્ત અર્થાત્ તે ‘દદ્દ’ અને જે અનુમ્પનથી અર્થાત્ તે ‘અદદ્દ’ । ૫વા દદ્દ અને અદદ્દ ફલરૂપિયજ (અર્થે સિત્તાયના અર્થ) સર્વ કર્મોને જો એકી સાથે એકજ સમુદિત કર્મભાઈ અને તો પણ તેઓ જે અર્થ (વિધાન)થી વંદક મ્યુત (ફલ આપનારાં) બને તેઓ કલ્પ (વિધાન) અર્થે નો છે । તે ‘કલ્પ’ પ્રસરણશીલ (સ્મૃતિ અર્થ કર્મો કરતાં થતું વિસ્તૃત ફલ આપનાર) હોવાથી અર્થે ‘દુષ્ટ’ કલ્પાઓ છે । તેથી અર્થે ને કલ્પદુષ્ટ ની રૂપમા આપનાર્થે જાય છે । ૧ રીતે (ટપ 25 માથી) તેનું વિશિષ્ટ જ્ઞાન પામ છે । તાપર્થ ૧ છે કે જો શરૂ સર્વ કર્મોના સ્મૃતિ ફલનું એકી સાથે સંપાદન થતું હોય તો તે કર્મના મળે જા અર્થે શીજ સમર્થ છે । ૧ રીતે “અશિલ દદ્દા...” ” ઇત્યાદિ વિશેષણ થતે અર્થે મહાશ્વત્રો કરતાં ‘અર્થે નું મહાશ્વમ્ય વિશેષ છે ૧ જતાવાય છે ।

૧ હર્ષ રાજ્યમિ ।

અનુભાવ—દદ્દ ફલ એટલે રામ્ય કોરે ।

૨ અદદ્દ ભવ્યમિ

અનુભાવ—અદદ્દ ફલ એટલે ભવ્ય કોરે ।

સ્વરૂપ-ડક-તાપર્ય-સ્વરૂપમુક્તિ પ્રકૃતે યોજયતિ—

(પ્રતિષ્ઠાનમ્—માસાસ્ત્રાધ્યયનાડ્યાપનાવધિ પ્રતિષ્ઠેયમ્ ।)

‘આદ્ અભિધ્યમી; સ ચ શાસ્ત્રેણ સંબધ્યતે । અધ્યયનાડ્યાપનામ્પી સંબધોડજર્મિયાપાદૃષ્ ।
તેનાત્મન-શાસ્ત્રમિધ્યાય ચેડ્યાપના-ડ્યાપને તે મર્પાતીકૃત્ય પ્રતિષ્ઠેયમિધ્યર્થ ।

5 પ્રતિષ્ઠાને વ્યાખ્યા—

(પ્રતિષ્ઠાનસ્ય દ્વૈવિધ્યમ્—પ્રતિષ્ઠાનં ચાનેનાત્મનઃ સર્વતઃ સંમિદસ્તદ્મિધ્યેયમ્ આમેદ્ ।)

પ્રતિષ્ઠાનં ચેવાદિના—અનુરાગ્નન્તરેણ સ્વરૂપસ્ય વ્યાખ્યાતુમ્માત્ર્યવાદ પ્રતિષ્ઠાનં ચેતિ
સ્વરૂપમ્નરિતમ્, પુનરર્થ ‘ચ શબ્દનિર્દેશાદ્ । અનેતેતિ અર્હે’ ઇતિ લીજેન । પ્રતિષ્ઠાનસ્ય ચ
સંમેનાડમેદસ્તરેણ દ્વૈવિધ્યાત ।

10 સ્વરૂપ, અર્થ (અભિધેય) અને તાપર્ય (એમ ત્રણ પ્રકારો) બધે સ્વરૂપ અજાતીને વાહુ રિપમર્થ
તેના યોજના કરે છે ।

(૧ પ્રતિષ્ઠાન)

શાસ્ત્રનું અધ્યયન કે અધ્યાયન શરૂ થાય ત્યાંથી તે પૂર્ણ થાય ત્યાંથી (આ મન્ત્રપ્રજ્ઞનું) પ્રતિ-
ષ્ઠાન કરવું જોઈએ ।

15 હવે પ્રતિષ્ઠાન વિશે જણાવે છે—

(પ્રતિષ્ઠાનના બે પ્રકારો)

પ્રતિષ્ઠાન બે પ્રકારે છે — ૧ આ મન્ત્રરાગ સાથે (પોનાના) અશ્વત્થાનો ચારે તરફથી સંમેદ અને
૨ તેના અભિધેય પ્રથમ પરમેશ્વરી સાથે અમેદ ।

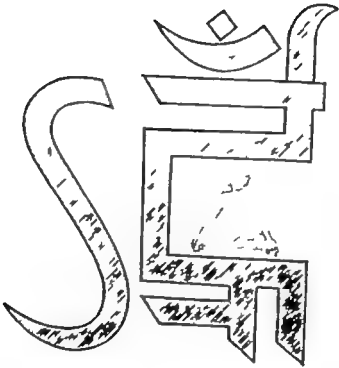
અનુરાદ વિના સ્વરૂપ બધી શરૂતું નથી—તેથી ‘પ્રતિષ્ઠાનં ચ’ બધે પુનરર્થક ‘ચ’ શબ્દના
* નિર્દેશથી સ્વરૂપનો અનુરાદ કર્યો છે । અનેન=આ અર્હે લીજયે (પ્રતિષ્ઠાન કરત્ય છે) । તેના બે
પ્રકારો છે (૧) સંમેદ પ્રતિષ્ઠાન અને (૨) અમેદ પ્રતિષ્ઠાન ।

૧ પ્રતિષ્ઠાનં ચ લગુચ—પાશ્વર્ય રિષ્ટસ્વમ્ સ્વરૂપ, કરાગીર્ણ ચતિ । કરત્ય અર્હે શબ્દરતર, રિષ્ટસ્વ
શરીરત્વમ્ સ્વરૂપ પ્રતિમાત્મમ્, કરાગીર્ણ ચોશિગત્ત્વમર્થના વ્યાનમિતિ । અષ્ટમે દે શાસ્ત્રારમ્બ હમસ્તઃ મોષરે દે ।

અનુરાદા—પ્રતિષ્ઠાન ચાર પ્રકારનું છે—(૧) વાગ્ય (૨) રિષ્ટ (૩) કરત્ય (૪) કરાગીર્ણ । અર્હે
25 હમસ્તઃ રત્નમ્ બી અરિહત્ત કમ્પામ્પુ વ્યાન તે કરત્ય વ્યાન । શરીરમ્ અરિહત્તુ વ્યાન તે રિષ્ટસ્વ વ્યાન
પ્રતિમાત્મે રત્નમ્ અરિહત્તુ વ્યાન ન કરત્ય વ્યાન અને કરાગીર્ણ વ્યાન ચોશિગત્ય છે । શાસ્ત્રમ્ આત્મના
(વાચનાર પ્રતિમા) અનાદી પ્રવચના બે વ્યાન નામે છે પતીર્ણ ચ વ્યાન નામના મતી ।

૨ અનુરાદા કરા હમ્બ હમ્બ પરત્યમ્ ।

અનુરાદા—આ (અર્હેતર) ની વાગ આત્મનો ચારે તરફથી નમદ છે એમ બિ કરેત્યમ્ આત્મ ઉ
30 ન વાગ વ્યાન છે ।

संविधानमार्गदर्शक बही

જાગે સમ્પેદરૂપમાહ—સર્વતઃ સંમિદઃ—સંકિષ્ટઃ સંબદો વાડ્યકારેણ સહ ધ્યાયકસ્ય મેદ-
સમ્પેદઃ । અત્યંત બીજમધ્યે ન્યત્ત્વં ચિન્તયેદુ, એવં ધ્યેય-ધ્યાયકયો સંક્ષેપરૂપ-સમ્બન્ધરૂપ મેદો
મતિઃ ।

ન ચ મહામત્રસ્ય સુકલાર્ધક્રિયાકારિત્વેન મન્ત્રરાજશાસ્ત્રમ્બલ-વર્ણવિમેદેનાડકર્ષણ-સ્તમ્ભ-
મોહાપ્તેનગ્રાયજનકમ્બાદુ ગમ્ભાડગમ્ભાદિરૂપત્વેન સંમેદસંમત્તદનૈકાન્તિકરમહાકૃષ્ણામાત્રો વાચ્યઃ, યત્તત્ર 5
માધ્યસ્યાપ્તોડ્યપ્રામીયત્વમ્ ।

પ્રથમ સંમેદ પ્રણિધાન બળાને છે—‘અર્ધકર’ની સાથે ધ્યાતાનો સંકિષ્ટ અથવા સંબદ એવો મેદ
તે ‘સંમેદ’ પ્રણિધાન છે । અહીં અર્ધ બીજમાં સ્વાત્મના ન્યાસ થકે ચિન્તન કરવાથી ધ્યેય અને ધ્યાતાનો
સંક્ષેપરૂપ અને સમ્બન્ધરૂપ ‘મેદ’ થાય છે ।

મહામત્ર (અર્ધ) સુકલાર્ધક્રિયાકારિત્વમા કરાણે મન્ત્રરાજ હોવાથી મમ્બલ, વર્ણ કોરે પ્રકારો થકે 10
આકર્ષન, સ્તમ્ભન, મોહન કરે અનેક પ્રકારના અર્થોનો જનક હોવાથી તે બે બહુતે ગમન આગમન કરે છે
તે બહુતે સંમેદ સંમતો નથી । એટલે સંમેદ પ્રણિધાનનું લક્ષણ બૈનકાસ્તિક (વ્યવિચારિ) વજાથી લક્ષણનો
અમાત છે એમ ન કહેવું । “કારણ કે સ્તમ્ભનાપિ કાર્યોમાં સાધ્યના અભ્યાસી સાથે સંમેદ અને અન્યથ
(તે કાર્યો ન હોય ત્યારે) પોતાના અભ્યાસી સાથે સંમેદ હોય છે,” એવા અર્થનાં પૂર્વોક્તિ લક્ષ્યમાં
‘અભ્યાસ’ પદની પૂર્વે ‘સાધ્યસ્ય’ અને ‘અભ્યાસ’ એ વિશેષણો લેવાનાં છે ।

115

૧ ધમેદ એટલે કારે કહ્યું અર્ધ ધામ્ધી આત્માને ધીરયેકો ચોષા; અર્ધાં પોતાના આત્માનો અર્ધ નો
મધ્યમ ન્યાસ કરવો । ધમેદ એટલે પોતાના આત્માનું અધિવસ્તુ બનાવવું ।

હવે પ્રમ એ કે કે કોઈના વર્ણાકરણનો પ્રયોગ કરવો હોય તો અર્ધ અધરથી પોતાના આત્માને નહીં પણ
પરપ્રાના આત્માને ધીરયેકો ચોષાનો હોય છે અથવા તો અર્ધ અધરને ધીર યાગ્ય કરક મોહ્યાનો હોય છે
એટલે તે કહ્યું અર્ધ અધર પોતાની પાછેથી કહ્યો પછીને જ્યાં ધીરો યાગ્ય રહેતો હોય ત્યાં પછીને કે તેને ધીરો 20
કે છે અને એ રીતે તેના ઉપર વર્ણાકરણ-આકર્ષણ આદિનો પ્રયોગ કરવા કે । આના પ્રયે અર્ધ નો પદપ્રાના આત્મા
થામે ધમેદ એટલે સંક્ષેપ રહેતો નથી કારણકે એ કહ્યો પછીને જ્યાં કે અને પાછો આને કે । એ રીતે અર્ધ
મન્ત્રમન્ત્રમન્ત્રાલે મેવ હોવાથી ધમેદ એટલે પોતાના આત્માને ધીર્યને રોષાપણનો નિયમ રહેતો નથી ।

એ રીતે અનિશ્ચયનાથી સંમેદ પ્રણિધાનનું ક્ષણ અધિવારિ કો છે તેથી તે ક્ષણ અસંગત છે એવો
વેદાકારનો આશય છે ।

25

આત્માનો સ્થાવર કેથી રીતે કરવો તેનો નિર્દેશ કરવું નિશ્ચય થાયે છે । તેમાં કયેયોય ત્યાં સ્વાત્માને
સ્વરેહાતારે સ્વાત્મા । બી સિદ્ધાન્ત કરે વેદોમાં ડર્ડ માં બી સિદ્ધિ વપ્રાત્માનો આથી એ રીતે સ્વાત્ કરેકો ચોષા
આને છે । એ ધમેદ પ્રણિધાન છે । ચોષાત્માના આકર્ષ પ્રકારમાં અર્ધ ના પરસ્પારિ ધ્યાનની મરિત્રા ક્ષાત્રા
અર્ધ માં આત્માનો સ્વરેહાતારે સ્વાત્ સ્થિત કર્યો છે । એ પણ ધમેદ પ્રણિધાન છે ।

તથા [ત્રિપિઠેષુ નિવૃત્તિ—] તસ્ય અર્હે' શ્વપચરસ્ય યજ્ઞિયેય પરમેષ્ઠિસ્થાનં તેન હમ્નોડમેદં
 પ્રતીમાત્ । તથાદિ—એવજ્ઞાનમારજ્ઞા પ્રસાદિતસત્ત્વપદાર્થસાધૈ, ચતુર્વિદ્યાનિશ્ચયિર્નિઘાતમ્બાદ્યમ્ય
 વિદ્યેષ્ય અપ્રાપ્તિશ્ચયિર્નિમૂલિનદિગ્વચ્ચં ધ્યાનાધિભા નિર્ગવર્ગમલ્લકલજ્ઞ, યોગીરૂપં, સર્વોપનિવૃત્તં,
 પ્રથમપરમેષ્ઠિમદ્દેશમારજ્ઞ, આમ્ના સજ્ઞામયીકૃત સ્વયં દત્તો મૂળા દેવં ધ્યાયેત્' । ઇતિ યત્ સર્વો ધ્યાનં
 ૬ તત્ 'અમેદપ્રતિષ્ઠાનમ્' ઇતિ ।

(વિશિષ્ટપ્રતિષ્ઠાનમ્—વયમપિ ચૈતન્યકાસ્યારમ્ને પ્રતિષ્ઠામ્હે ।

તત્ત્વમ્—અયમેષ દિ તાત્ત્વિકો નમસ્કાર ઇતિ ॥ ૧ ॥)

અત્યેવ વિજ્ઞાપ્યે દ્વિસામર્પણન્યસ્ય તપાભિવસામર્પ્યત્વાદિવિકલત્વાસમ્ભવાત્ તારિત્વત્
 જ્ઞાનહમ્નોડયેનદેવ પ્રતિષ્ઠેષં વયમવીશ્વાયિના દશપતિ—

10 વિશિષ્ટપ્રતિષ્ઠેય-પ્રતિષ્ઠાનાદિગુણધર્મકર્તૃદ્રશ્યમ્કુર્વાણાન્ ગુણશ્ચત્વેન હમ્નોડપિ તદમિતન્યા
 મહુતાન્ ક્યમિતિ મહુવચનેન નિર્દેશ ।

અર્હે અક્ષરના અભિયેય એ પ્રથમ પરમેષ્ઠી તેમની સાથે પોતાના અજ્ઞાનો એકીમાત્ર તે અમે
 પ્રતિષ્ઠાન છે । એમને કનલકાલરૂપ સૂર્યચંદ્ર સત્ત્વ પદાર્થોના સમૂહને પ્રકાશિત કરનાર, એમનું વિશિષ્ટ
 માહત્ત્વ્ય જોતીશ અભિયોગે મહે સારી રીતે જાણી શકાય છે પણ, જાઠ મહાપ્રાણિજ્યોતી ટિંચાઓના
 15 મહાહલને વિમૂલિત કરતા, ધ્યાનરૂપ અક્ષરને કર્મમલ્લકલ રૂપને મસ્મસાર કરનાર, યોગેશ્વરરૂપ અને
 સમ્મુખના રહસ્યમૂલ પણ પ્રથમ પરમેષ્ઠી શ્રી અદિત્ય મગકંતનો સ્વર્ગીય અજ્ઞાની સાથે અમેદ કરીને—
 પોતે દેવ જ્ઞાને તેમનું ધ્યાન કરવું એ નિયમ મુજબ સર્વ રીતે ધ્યાન કરવું તે 'અમેદપ્રતિષ્ઠાન'
 મહેત્વ છે ।

(૭ તત્ત્વ)

20 પ્રંકજાઃ કર્ણિકાલર્ણવઃ યી હેમચન્દ્રાચાર્ય મગાન્ મહે છે કે અમે પણ પ્રત્યુત શાન્તના
 પ્રારમ્ભ અર્હે નુ પ્રતિષ્ઠાન કરીએ છીએ, જાગળ કે જ બ તાત્ત્વિક નમસ્કાર છે ।

વિષ્ણો નર કરવામાં આ અર્હે'નુ સામર્પ્ય સ્પષ્ટ રીતે દેવાનું હોવાથી અને શીશા મંત્રોર્મ તેના
 પ્રવરના સામર્પ્યની પૂર્ણતા અસંભવિત હોવાથી અર્હે' જ બ તારિત્વ છે । તેથી અમ્મર માટ પણ એ જ
 પ્રતિષ્ઠેય છે, એમ વયમપિ જાણ દશાને છે ।

25 વિશિષ્ટ પ્રતિષ્ઠેય-પ્રતિષ્ઠાનાદિમા ગુણોનો પ્રકર્ય હોવાથી અજ્ઞાનમાં (ગુણોના) ઝરખંતું આધાન
 થાય છે । તેથી જામ્ય મહુ ગુણશ્ચત્વે મનશાશી અને અજ્ઞાને (મહુ) ગુણોની સાથે અમેદ હોવાથી પ્રત્યુતમાં
 વય એમ મહુવચન મહે નિર્દેશ કર્યો છે ।

૧ તારિત્વેકેત્વયિના વિગ્રહ્યમ્ ।

મનુષ્યાન્—તેના અભિયેય મહે એ જામ્ય વિગ્રહ્ય ધ્યાન કરાવ્યું છે ।

30 ૧ હેમચન્દ્રાચાર્યનર-પ્રતિષ્ઠાનાદિ—અદ્યમિત્ત અર્હેકારેણ તર્ણિતો મેષ્ઠિયગ્ધાનં વ્યકેન્ ઇતિ
 મગાયો નિર્દેશ ।

મનુષ્યાન્—હેમચન્દ્રાચાર્યનરમા અર્ધપ્રતિષ્ઠાન વિદ્યો—અદિત્યશ્રી અમિત્ર અને અર્દ્ધરાશી આત્માને
 જગત્ કેષિન કરીને ધ્યાન કરવું એવો મગાય વચનો છે ।

અવ્યયબંધ્યાસ્પામાત્રમુક્તમ્, વિશેષબ્યાખ્યાનસ્વરૂપ સમમાદ્ ગુરુમુક્તમ્ વા પુરુષવિશેષેણ
હેમમિતિ ॥ ૧ ૧ ૧ ॥

આ તો બ્યાખ્યાનો એક ભાષામાત્ર કહ્યો છે. બ્યાખ્યાનુ વિશેષ સ્વરૂપ આગમ્યી, ગુરુમુક્તપી
અથવા તથા પુરુષવિશેષપી (વિશેષાર્થિણ) બાળી છેલ્લું જોઈએ ॥ ૧ ૧ ૧ ॥

પરિણય

5

કલિકાલસંબંધ મગધાન્ ધીરેમચન્દ્રાચાર્યે રચેલા 'ધીરેમચન્દ્રશાસ્ત્રાનુશાસન' નામક બ્યાકરણ
પ્રંથમાં મંત્રાલપરણરૂપે પ્રથમ અર્થે 'અર્થ' એ સૂચ છે તેના ઉપર 'તત્ત્વપ્રકાશિકા' ટીકા અને તે
ટીકા ઉપર 'શબ્દમહાર્ણવ' નામે પોતે જ રચેલો ન્યાસ છે, તે અને અહીં અનુવાદ-વિભેચન સાથે આપલ
છે. મૂળ વિષરણ ગમ્યું છે.

આમે ઉપલબ્ધ સાહિત્યમાં 'અર્થ' તત્ત્વ કે બીજાશ્ચર્યનો વિશાદ પ્રકાશ બો કરેઈ આવ્યો હોય તો 10
તે આ સૂત્ર અને તેની ટીકાઓ તેમજ યોગશાસ્ત્રના આઠમા પ્રકાશ દ્વારા સૂચિકચક્રવર્તિ ધીરેમચન્દ્રાચાર્ય
મગધે આવ્યો છે. એમને અહીં 'અર્થ' નું સ્વરૂપ અભિવ્યય, તત્ત્વપ, પદ્ય, પ્રણિવાનના સંમેદ અને
અમેત્તરૂપે પ્રકારે વગેરે દ્વારે વહે છુટ્ત વિભેચન કલ્પ છે. ઝંનેતરોની દક્ષિણ મંત્રવિગમક તુલનાત્મક
હસ્તિસ્તો પગ રચ્ કરી છે.

'અર્થ' અર્થે અને 'ર્થ' તત્ત્વની ઉપાસના એ પાંચે રચેલા 'યોગશાસ્ત્ર'ના આઠમ્ય પ્રકાશમાં 11
આપેલી છે, તેનું પણ અહીં સૂચન કર્યું છે અને 'હ' બીજની પ્રધાનતા દર્શાવી છે. સાચે જ આ ટીકાઓ
દ્વારા ધીરેમચન્દ્રાચાર્યે બ્યાનની ઠગ્ગ પ્રતિયાની સમજ આપી છે એમ કહી શકાય.

અર્હ

શ્રીમદ્ હમચન્દ્રાચાર્યવિરચિતસસ્કૃતદ્વાપાશ્રયમહાકાવ્યસ્ય પ્રથમસોઽઃ

શ્રીઅમયસિલકગપિરચિતધ્યામ્યાસમેત

5

અર્હમિત્યક્ષરં બ્રહ્મ, વાચકં પરમેષ્ઠિનં ।

સિદ્ધાચક્રસ્ય સર્વવીર્ત, સુવતઃ પ્રણિદધ્મદે ॥

વ્યાખ્યા—અર્હમિતિ વર્ણસમુદાયં સર્વંતા સર્વેભિન્ન સ્થેષે જગ્તે ચ પ્રચિદધ્મદે । આત્માનં
ધ્યાપદં વીરમધ્યે વ્યસ્તે સંસ્થેષેવાર્હકાર્યેભિઃ સર્વંતો વૈષ્ણિં ચિન્તયામા । યદ્વા અર્હશન્દ્રવાચ્યેન
મગદ્વાર્હતા ધ્યેષેનામિષમ્ભમાર્હ વ્યાપકં ધ્યાપામ હત્યર્થ । કીદશમ્ ? મિર્નુકામકચ્ચાત્ પરમે
10 પદે સિદ્ધિકસથે સિદ્ધિતિ । પરમાત્ કિન્ન” હત્યોષાવિકે કિનીમિ “મીરુદાનાદવા” [૨.૩.૧૧]
હતિ પત્થે ગણપાઠસામધ્યોત્ સત્તમ્યા મદ્યુપિ પરમેષ્ઠી તસ્ય પરમેષ્ઠિનો મગદ્વાર્હત્યે વાચકં
પ્રતિપાદકમ્ । અત્ પરમાક્ષરં બ્રહ્મ અમિયાના ડમિયેયયોરમેદોપચાત્પચકં વાચં પરમજ્ઞાનસ્વરૂપ-
પરમેષ્ઠિવાચકમિત્યર્થ ।

પદ્મા અસુપમિતિ મિત્તં વિતેરચં બ્રહેતિ ચ । તત્તોડક્ષરં શાસ્ત્રસમૈત્કમિયેયસ્ય મમકતા પરમ
15 પરમાત્તત્તેનાચિન્ત્યત્તત્તત્ત બ્રહ્મ ચ પરમજ્ઞાનસ્વરૂપમ્ ।

અનુવાદ

અર્હ એ અક્ષર (વીર), બ્રહ્મ, પરમેષ્ઠિનું વાચક અને શ્રીસિદ્ધાચકત્વું શ્રેષ્ઠ વીર છે । તેનું અને
તત્ત્વપ્રકારે પ્રણિવાલ કરીએ છીએ ।

વ્યાખ્યા—અર્હ એ વર્ણસમુદાય (અ+૧+૬+અ+૫) નું અને સર્વ પ્રકારે પૃથક્કે સર્વ
20 હોરોમં અને સત્ત વાચ્યમં પ્રણિવાલ કરીએ છીએ । અને ધ્યાનારૂપ સ્વરૂપને અર્હ વીરમં મ્યત્ન (લાપિન)
અને ‘અર્હ’ કરત્તરૂપ ધ્યેયો વર્તે સંસ્થેયવી સર્વ વાચુએ વૈષ્ણિ ચિન્તવીએ છીએ । અથવા અર્હ શબ્દપી વાચ્ય
પ્રવા શ્રી અર્હિત્ત અત્તંતરૂપ ધ્યેયપી અમિષ્ઠ પ્રવા આમરૂપ ધ્યાત્તનું અને ધ્યાન કરીએ છીએ । (અર્હ વાચ્ય
તેજ અર્હિત્ત છે, અર્હિત્ત તેજ અજ્ઞા છે, પરંતુ અર્હે પ્રણિવાલ હોય છે) તત્ત્વપર્યંતે ‘ધ્યાના-ધ્યેય-ધ્યાન’ એ
બ્રહેતી એકતા અર્ગ સંગ્રામ છે । જે કર્મની મિર્નુક હોવાથી સિદ્ધિકરૂપ પરમપદે રહે છે તે પરમેષ્ઠી છે । તે
25 પરમેષ્ઠીરૂપ શ્રી અર્હિત્ત પરમાત્તનું અર્હ વાચક-પ્રતિપાદક છે । પૃથી જ તે (અર્હ) અક્ષર જ છે અર્થાત્
અમિયાન-અમિયેવના અર્થેડ ઉપચારથી શાશ્વત પરમ જ્ઞાનસ્વરૂપ છે । તત્ત્વપર્યંતે એ છે કે તે અર્હ પરમ
જ્ઞાનસ્વરૂપ અને શાશ્વત પ્રવા પરમેષ્ઠિનો વાચક હોવાથી પોતે જ અમેરોપચારથી શાશ્વત (અક્ષર) પુર્વ
પરમ જ્ઞાન (મદ્) છે ।

અથવા અક્ષર એ શુદ્ધ મિતેયજ છે અને બ્રહ્મ એ શુદ્ધ મિત્રાગ છે । તેથી ‘અર્હ’ એ અક્ષર પૃથક્કે
30 ધ્યાન છે, જગ્ન કે (અર્હના) અમિયેય જે અર્હિત્ત મગદ્વાર્હ તે પરમપદને પ્રાપ્ત થયેલા હોવાથી અમિયર
છે । કદી તે બ્રહ્મ પૃથક્કે પરમ જ્ઞાનસ્વરૂપ છે ।

પદ્મા અક્ષરસ્ય મોક્ષસ્ય હેતુત્વાદ્યક્ષરં બ્રહ્મણો જ્ઞાનસ્ય હેતુત્વાદ્ય બ્રહ્મ । મત એવ જ સિદ્ધચક્રસ્ય સિદ્ધા વિષાસિદ્ધાદ્યસ્તેર્ણ ચક્રમિથ ચક્રં યન્નકલિદોષસ્તત્ર સત્ માધ્યત્વેન પ્રધાનં ધીર્ન તત્વાક્ષરમ્ । સ્વર્ગસિદ્ધિપાદિમહાસિદ્ધિદેવો સિદ્ધચક્રસ્ય પદ્મ ધીજ્ઞાનિ વર્તમા, તેષ્વિન્માધ્યમક્ષર સિધ્ધર્થ । તેન સ્વર્ગસિદ્ધિપાદિમહાસિદ્ધિમામિર્ન મૂલહેતુરિત્યુક્તમ્ । મત એવ બેર્હ ધ્યાનાર્હસિધ્ધર્થ ।

મન્વાહમિત્યસ્ય યોઽપિયેષાસ એવ પ્રણિયેષત્વેન મુખ્ય । બર્હમિતિ શબ્દસ્વર્હત્વાચક્રત્વેન 5 પ્રવિધાનાર્હત્વાદ્ ગીર્ણ । ગીર્ણ જ મુખ્યાનુપાપીતિ મુખ્યસ્યૈવ પ્રવિધાનં કર્તુમુચિતમ્ । એવં ચ—

“બર્હમિત્યક્ષરં બ્રહ્મ ચાર્ણ્યં ધીપરમેષ્ઠિનમ્ ।

સિદ્ધચક્રાદિવીજેન સક્તઃ પ્રણિદ્યમ્હૈ ॥

હતિ કાર્યે સ્વાદ્ ।

અથ સૈવમત્ત્વાય, સિદ્ધચક્રાદિવીજેનાર્હમિત્યનેન ચાર્ણ્યં પરમેષ્ઠિનં પ્રવિદ્યમ્હૈ હતિ । 10

તૈવમ્ પદ્મા કલિદ્ સ્વામિના પ્રેષિતે સિદ્ધિતે સમાપાતે સ્વામિનીવાત્સરહં બહુમાર્ગ પ્રકટયન્ સ્વામિનિ સાસિદ્ધર્થાં પ્રીતિ પ્રકાશયતિ એવ પરમેષ્ઠિનો વાચકબર્હમિતિ પ્રવિદ્યમ્હૈ પ્રીદેમચન્નસુરિ-

અથવા અક્ષર અવિનશ્વર એવા મોક્ષના હેતુરૂપ હોવાથી ‘બર્હ’ અક્ષર કહેવાય છે અને જ્ઞા- જ્ઞાનના હેતુરૂપ હોવાથી ‘બ્રહ્મ’ કહેવાય છે । એવી જ વિષાસિદ્ધિરૂપ સિદ્ધોનો સન્ન ચક્રરૂપે જેમાં છે એવા ધી સિદ્ધચક્રરૂપ યન્નકલિદોષ તો (પ્રથમ હોવાથી) પ્રધાન ધીવ-સ્ત્વાદ્ય છે । સ્વર્ગસિદ્ધિ વગેરે 15 મહાસિદ્ધિઓના કારણમૂલ એવા મિદ્ધચક્રનાં પાંચ ધીઓ છે, તેમાં જા બર્હ આદિ અક્ષર છે । તેથી સ્વર્ગ- સિદ્ધિ વગેરે મહાસિદ્ધિઓના જા (બર્હ) મૂળ હેતુ છે, એવી જ જા (બર્હ) શબ્દ ધ્યાનને માટે યોગ્ય છે ।

પ્રશ્ન—બર્હ એ શબ્દનું જે અર્થપ્રેષ તે જ પ્રણિયેષ હોવાથી મુખ્ય છે, ‘બર્હ’ શબ્દ તો અદિતનો વાચક હોવને પ્રવિધાનને યોગ્ય હોવાથી ગીર્ણ છે અને ગીર્ણ તો મુખ્યનું અનુપાપી હોય છે । તેથી મુખ્યનું જ પ્રવિધાન કરાઉં ઠીક છે । તેથી અન્વય જા પ્રમણે કરવો જોઈએ— 20

“સિદ્ધચક્રના અવિધીજ બર્હ’ એવા અક્ષરથી વાચ્ય બે પરમેષ્ઠી છે તેનું અને ધ્યાન કરીએ છીએ* ।”

ઉત્તર—એવો અન્વય કરવો ઠીક નથી । કેમકે, કોર્હ મુખ્ય પોતાના સ્વામીએ સ્ત્રીને મોકલેલો સંદેશો (પત્ર) આવતાં સ્વામીની જેમ જ તેના ઉપર અંતરજા બહુમાર્ગ પ્રકટ કરીને સ્વામી પ્રત્યે સાડનિશાય મત્તિ બતાવે છે તે જ પ્રમણે પરમેષ્ઠીના વાચક ‘બર્હ’ અક્ષરનું પ્રણિધાન વરતા કરલિકાલ સર્વજ્ઞ મગવાન્ 25 હેમચન્નસુરિ પણ મુખ્ય પ્રણિયેષ ધી અરિહંત મગર્ગનર્મ પોતાનું અતિશયનાર્હું પ્રણિધાન બતાવ્યું છે ।

* મારી લેવા દે છે કે, મુખ્ય પ્રણિધાન અરિહંત કરવાનું હોય અને બર્હ શબ્દ તો અરિહંતનો વાચક હોવાથી યોગ્ય છે તેથી પ્રવચના પ્રારમ્ભમાં ‘બર્હ’ અક્ષરનું ધ્યાન કરીએ છીએ ” એવું બે વચ્ચાનું છે તે ઠીક નથી । પણ વરુકે “ બર્હ શબ્દથી વાચ્ય પરમેષ્ઠી અરિહંત બને ધ્યાન કરીએ છીએ ” એવું બતાવ્યાં અક્ષર હતી અને તેના અર્થનો સ્ત્રોત રચવાની કમર હતી ।

મુંખ્યે પ્રથિયેયેર્મંતિ સાતિશયં પ્રથિચારં ચપાપિતવાન્ । એવ દિ વચ્ચ વામાડપિ ધ્યાર્તે તેન સ નિત્યં
ખ્યાત્ત્વેતિ વયોક્તમેવ સાધુ ।

તથા સર્વપર્યવૃત્તવાચસ્ય ચાધ્યસ્ય સર્વેર્હાંતાનુભાષી મમસ્કારો વાધ્ય રત્પર્હૈ શાધ્યેત
પરમેષ્ઠિશઙ્ગેત્ત્વં ચ હરિ-હર-શ્રદ્ધાભ્યોડપિ વ્યાખ્યેયત્ । યથા પત્તોષિનો હરેર્હરસ્ય શ્રદ્ધાવદ્વા વાચકમર્મમિતિ
૬ પ્રસિદ્ધમ્ । મર્મશબ્દસ્ય હોતે વર્ણાડપિ વાધ્યાઃ, ચતુક્તમ્—

અક્ષરેભોખ્યતે વિષ્ણુ રેફે પ્રદ્યા વ્યવસ્થિતઃ ।

હક્ષરેભ્વે હર પ્રાકલસ્યન્તે પરમં પદમ્ ॥

દર્શનં પ્રાપ્ત્વ વ્યાખ્યેયમ્ ।

એના ક્ષે એના નામનું પણ ધ્યાન કરાવ્ય છે, તેના ક્ષે તે (અભિયેવ) ધ્યાન ન સમજાવું । તેથી ‘ઢપર
10 જે વગત્તુ છે તે ન ટપિત છે । (જુની રીતે જન્યવ કરીને એ રાંસ કરાઈ છે, તે ટીકુ નથી) ।*

ક્યો આ વા વ સર્વ સમાજનો મળે હોવાથી સપ્ત્ય દર્શનેને માન્ય મમસ્કાર અર્થે ક્યો
ચોર્દે પટલે અર્હે’ શબ્દ અને પરમેષી’ શબ્દથી હરિ, હર અને શ્રદ્ધા પણ વ્યાખ્યેય છે એમને પરમેષી,
વિષ્ણુ, સિવ અને શ્રદ્ધાલા વાચક અર્હે’ શબ્દનું જયે પ્રથિચાર કરીએ છીએ । ‘અર્હે’ શબ્દના હરિ, હર
અને શ્રદ્ધા એ ત્રણ વાચ્ય છે કાર્ય છે એ—

15 અર્હે’ શબ્દમાં શ્રેષ્ઠ અક્ષરખંડે વિષ્ણુ કહેવાય છે, રેફર્મ શ્રદ્ધા વ્યવસ્થિત છે અને હક્ષરવી
શિવ કહેવામાં આવ્યા છે તે પછીનો મ્’ પરમપદનો વાચક છે ।

વાક્યિનો અર્થ પૂર્વથી મહાશ સમજાવો ।

પરિચય

શ્રી હેનચંદ્રાચાર્યે જે સિદ્ધહેમચન્દ્રસદ્યાનુભાસન’ રખતું, તેના પ્રયોગોને સૂત્રરૂપે કટાક્ષર્થ અને
20 સાતોભાષ ગૂંઢરત્નપદિ સિદ્ધરાજ અવસિદ્ધિ ઉભવ કુમારપાલ રાજાઓના ચરિતનું વર્ણન કરવા હજામ્મ
નામને સાર્થક કરના કાલ્પણિક મહાશાસ્ત્રપ્રબંધની રચના કરી છે, તેમાં વ્યાસરાજસંપન્ના મેઘાશ્વરપના પ્રથમ
અર્હે’ સૂત્ર મળે । હવાશવમ્માનન્દ્ય તુ પ્રથમ પદ અને તેના કપર સં. ૧૧૧૨ માં શ્રોતમપતિ-કલ્યાણિ
રખેશી ટીકાનો સંદર્ભ અર્થે અનુવાદ સાથે આપ્યો છે । મૂલ શ્લોક અનુપૂર્ણ અને ટીકા ગમત્ત છે ।

ટીકામાં અર્હે’ તત્ત્વના ગૌણત્વ અને મુસ્તવ્ય મિત્રે સાસ વર્ણા કરીને તેના રાસ્યનું સ્વપદ્યન
30 કરવામાં આવ્યું છે । આ ટીકામાં કહેવામાં આવ્યું છે કે અર્હે’ એ સુવર્ણસિદ્ધિઓનો મૂલ હેતુ છે ।
પરંતુ આ ટીકા અર્હે’ ને જાણના માટે યોગી ઉપયોગી છે ।

* ક્યો અર્થેક ડકાનો અર્થાવ એ છે કે પોતાના જાતીનો પત્ર આવે તો કેમ કોઈ માત્ર એ પત્ર ડકર
તુ મહિ કયાની વધાય એ વા જાણકાર કપર ન પોતાની અસિદ્ધિ અર્થે પ્રાર્થ કરે છે તે પ્રમાણે અર્હે’ અર્થનું
પ્રથિચાર કરવા વલુતઃ અસિદ્ધિનું ન પ્રથિચાર વાક છે; કેમ કોઈ માત્ર કોઈ અસિદ્ધિ નામનું ક્યો મિત્ર રચ
30 કરતો રોજ સારે રેફર્મી રીતે મળે એ શબ્દનું રહ્ય કયો શાંષ પણ વલુતઃ યોગી એ અસિદ્ધિ ન રહ્ય-વિતન-સમાજ
પેલુ રીત છે તેમ અર્થેના પ્રથિચારમાં વલુતઃ અસિદ્ધિનું ન પ્રથિચાર રહેતું છે ।

श्रीसिंहतिलकसुरिरचित ऋषिमण्डलस्तवयन्त्रालेखनम् ॥

भक्तिर्दमनमीर्षं ध्यात्वा श्रीविष्णुचन्द्रसुरितम् ।

अपि मण्डलस्तवोद्दिह यन्त्रस्याल्लेखनं वक्ष्ये ॥ १ ॥

5

अनुवादः—विश्वानु पुरुषोमं चंद्र समा गणपरोक्षे (श्री विष्णुचन्द्रसुरिपी) नमस्कार कतायेछा श्री वर्धमानस्वामीतुं ध्यात करीने 'ऋषिमण्डलस्तव'ने अनुसरीने अही हुं यंत्रना आलेखन(विधि)ने करीछा ॥ १ ॥

१ श्रीविष्णुचन्द्रसुरितम्— श्री विष्णुचन्द्रसुरिजी' ए मन्त्रकारना गुरुतुं नाम छे । अही ते छेप करीने पोम्तुं छे ।

२ ऋषि—पश्यन्तीति ऋषयः । अतिशयज्ञानिनि साधू । (अभिधानरत्नेन्द्र) ।

10

ऋषि—सायचक्षुषी जगत्तुं अवलोकन करनार अथवा अतिशयज्ञानवाळा साधु भगवंत ।

३ मन्त्रम्—हृत्तम् । समुदाये । (अभिधानरत्नेन्द्र) ।

ऋषिमण्डल एतस्मै ऋषिभ्योऽनुदाय । विनायकी तथा पंच परमेष्ठी ऋषिस्वरूप छे । 'ह्रीं'कार पण विनायकीमय तथा पंचपरमेष्ठीमय छे ॥ वर्धमान श्रीगोरी ते अही विनायकी समजवी । ज्योना भिजेतुं ते ते वर्णोपी (राणी) 'ह्रीं'कारमां आलेखन थाय छे ।

15

४ ऋषिमण्डलस्तवस्तु—प्रस्तुत मंत्र 'ऋषिमण्डलस्तव'ने अनुसारे यन्त्रालेखन केम करतुं ते जमाववा मटे रचायो छे । मटे ज ऋषिमण्डलस्तवान् एम पंचमी निमकिजो प्रयोग करवायां जान्यो छे ।

५ यन्त्र—शान्त्यार्थकरलेखनप्रकारक ।

शान्ति, तृप्ति, पुष्टि आदि अर्थक्रियाकारि कर्म मटे आलेखनमनो प्रकार ते यन्त्र ।

देव्याः (देवत्व) गृहयन्त्रम् (भिरवपचाकृतीकृत्य पृ ११ ओ. १३)

20

● मानवीय कर्म परमेष्ठी विनाश-रुकरूप यः ।

आपस्वर्गस्तीरं हृदि च श्रीगोपमं सुवर्मादयः ॥ ४४९ ॥

—श्रीसिंहतिलकसुरिरचितं मन्त्रसंस्कृतम्

अनुवादः—जे पंचपरमेष्ठी, विनाशपूर्णवादी अने रूढयन्त्रम मानवीय कर्म (मुक्त्य भ्येय) बनाबीने तेनु हृदयमा स्थान कर छे ते श्री गीर परमात्मातुं हृदयमा स्थान करनार श्री गीतम के सुवर्मा गवधर सहय 25 थाय छे (१) ।

सौवर्ण-रूप्य-कांस्ये पट्टरमदेहर्षर्णाकृते स्थाप्यम् ।
स्वामे भूर्मदस कंभूतार्थः सौवर्णसेविन्या ॥ २ ॥ *

अनुवाक—सोतुं, रूपं देने कांसुं—ए म्रगना पटकर दहर्ष (पट्ट) पूजन मट (भा
पत्रतुं) स्थापन करतुं । रक्षा मटे मोनपत्रमं कसूर बगेरे (अष्टगंध)बी सोमानी सेवणीबी लखीने
५ स्वारतुं ॥ २ ॥

देव अववा देवीना अधिष्ठान मटे गृहरूप आलेखन से यन्त्र । (यन्त्रं धवाचनिष्ठाने, नियन्त्रजे
—भीम् हेमचन्द्राचार्यविरचित 'अनेकार्णवसंग्रह' पृष्ठ ४९)

यन्त्र मन्त्रनो वापात छे मन्त्रे मन्त्रमय छे अने देवता मन्त्रबी अग्निक होवाबी मन्त्रस्वरूप छे ।
जे प्रमाणे देह अने अक्षय्य कबे (मैत्र अने अमेर) छे ते प्रमाणे यन्त्र अने देवता कब पम समजबो । वा
10 मन्त्रारे मन्त्ररूपी देवतुं अधिष्ठान से यंत्र छे । *

१ आलेखनम्—यन्त्रा स्वरूप मिथे तथा पूजन, इत्यं बगेरे मिथे जे आम्नाय प्राप्त यम से
पूजक यन्त्रतुं आलेखन करवानुं होय छे । यथाविधि आलेखन कर्तुं होय तो यन्त्र सफल बान्य छे । आ
करये बी सिद्धसिद्धयुरै यन्त्र-रचनानो विधि आ स्वर्ण्य दक्षिणे छे ।

७ सौवर्ण-रूप्य-कांस्ये—सोना, रूपा अने कांसा कबे निर्मित पटमं भा यन्त्रतुं आलेखन
15 करायतु । पट्टी सेवी पूजा करबी ।

ताम्रपत्र पर पण आलेखन क्येल्लं यन्त्रो जोराय छे । मूत्रपत्र प्रधान छे । बाकी रेसमी कल,
उत्तम प्रकारना कलमल बगेरे पण उपयोग्यमं छल्लं शक्य छे । +

* श्रीसिद्धिस्तोत्रेण प्रकृतं प्रकटी रचना श्रीसिद्धिस्तोत्रेण ना आचारे कटी छ । तेबी श्रीसिद्धि-
महामन्त्र ना स्तोत्रो हरकामण्डी माटे केवल तबे बीजे सिष्णर्णार्थं रक्कडोप छेय । उपरान्त स्तोत्रे श्रीसिद्धिस्तो-
20 त्रार्थ ना बीजेना स्तोत्रो ताने हरकामी शक्य

सुवर्णे रौप्ये च कांस्ये किरित्वा कल कलमेव ।

स्तम्भैश्चक्रादिभिर्गुह्यै वसति काली ॥ ८ ॥

मूर्तये सिद्धिस्तोत्रं, गण्डे युक्ति वा मुख ।

काचित् सर्वत्र स्थितं सर्वत्रोपि विद्यमानम् ॥ ९ ॥

35 * कण मन्त्रमये मोक्ष, मन्त्रात्मक देवीव है ।

देहात्मनो कण मोक्षे कन्त्रदेवदेवोक्तवा ॥

—शुभविषयम्

अनुवाक—क कबे मन्त्रमं कर्तुं छे । मन्त्रनो आत्मा (अधिष्ठाता) देवता व छे । कण अने देवतामां देह
अने आत्मा केदो मेर कने अमेर छे ।

30 + कर्णो मन्त्रार कण मन्त्रारे बान्य छे —

(१) श्रीम प्रस्ताव—(श्रीर्षीत बरिमात्मनो) बरुना कतरनी बासीना कतरनी के बरन कर्ण कर्ण
पञ्चनी (परिग्रही) भूर्भुवः के कपकना परतुं अथवा कपकनी बीठ उपर कण आलेखन अथवा वि दण्ड से
मेर प्रसार छे ।

बहिः सौराभिवलयं, श्यामलं सौप्रताश्चरं ।
संपदपञ्चाशताभ्यामन्तराक्षीपमूमिभिः ॥ ३ ॥

अनुवाकः—(यन्त्रना) बहिरना मागम्यं श्याम वणं लक्षणं समुद्रं बलयं कर्तुं । ते छप्पन (५६) अन्तराक्षीपनी मूमिभिः वाचकं च वी (कनी अगलना वर्णयी) व्याप्तं छे । (व्याप्तं कर्तुं) ॥ ३ ॥

८ अक्षनाकुले—यूना माटे । यूना माटे निर्दिष्ट भातुना पतरा उपर अपवा कपडांना पत्र 5 उपर यन्त्रलेखन पाय बने रखा माटे भूर्जदल—मोजपत्र उपर यन्त्रलेखन पाय ।

९ कपूरार्धः—कपूर वगैरे वडे—अष्टगववडे । बालु, केसर, कस्तूरी, सुखट, अंगार, अंबद, मरचकल्लेक, बरबो विंगल्लेक—अष्टगव वडेवाय छे ।

१० सुवर्णकेलिभ्या—देवनी प्रीतिनी निष्पत्ति माटे सोनानी छविनी वडे यन्त्रं अलेखन कर्ताय पण ते म होय तो दाहमनी सखी, अचेहानी सखी पण काम्य आवे । 10

११ बहिः—यन्त्रना प्रस्तातुं मध्यस्थान विन्दु निर्णीत करी परिमाणनी दृष्टि सीमा अपवा मर्यादा सूरी पाय त्या बलयं कर्तव्यं आवे ते बहिःमागुं बलयं कर्तव्यम् ।

१२ सापम्भिवलयम्—बलय के म्या निर्दिष्ट प्रमाणे लक्षणसमुद्र अलेखनानो छे ।

१३ सप्रताः—बालुकादीभ्यं 'ल'नी पडीनो अक्षर 'व' छे । 'व'कार कवकणं प्रतीक छे ।

१४ अक्षर—वण । 15

१५ संपदपञ्चाशता—लक्षणसमुद्रं ५६ अन्तराक्षीपं विधान आवे छे । तेदी क्षीपना निर्दिष्ट माटे ५६ व'कारुं अर्धं विधान छे ।

(२) मैरव प्रस्तातः—बातुना फतरानी अपवा बंधनी के बाह्या फज्जनी (परिधानी) पीठ ठरर के फज्ज—छमप्र अपवा भोकेवसे अंशे—छमप्र रचनो कोराय ते मैरव प्रस्तात छे । आलेखन बरबानो विम्वय उपरी अये तेवी रीते आकृषकनो मग कोराय छे । 20

(३) उत्थीर्य प्रस्तातः—बाह्या फतरानी के बंधना अपवा बाह्या फज्जनी पीठ ठरर के फज्जना आलेखनो मग कोराय ते उत्थीर्य प्रस्तात छे ।

फज्जना प्रस्तात (१) आलेख्य (विस्तार) (२) कोराय अपवा (३) कोराय—ते छमप्र रचना निर्दिष्ट कप्र प्रमाणे बने वयासि विवरणी होय छे ।

प्रस्तातना बरेक प्रकार मगकम्य छे । तेमां युक्तता विविनी (मान्यमनी) छे । 25

बलय अलेखनो वेष छे । सुब्बो—छमप्रमण्डलम् श्री १२.

મૈષ્ય સમ્પૂર્ણપસ્તદેવેન્દ્રાદ્યમણ સંસ્થાપ્યમ્ ।

મૈદત્સિદ્ધાપભિપાપચક્રમુ પ્રાન્-દર્શન-ચારિત્રમ્ ॥ ૪ ॥*

અનુવાદ—(પગ્ગના) મધ્યમાગમાં ચંડૂરીપ છે ને તેની આટ વિશાળ ક્રમમાં જરવ, સિદ્ધ કરો પાંચ નામો અને સાથે જ્ઞાન, દર્શન ને ચારિત્ર સ્થાપન કરવા ॥ ૪ ॥

૧૧ મત્ત્યે—મધ્યસ્થાપ્યમ્, યજ્ઞની કર્ત્તવ્યમ્ ।

૧૭ પ્રદક્ષાદ્યા—(ચંડૂરીપની) આટ ટિપ્પા. વિદ્યા દયા છે; પરંતુ સ્થાપ્ય આટના અંકની મુખ્યતા હોવાથી અહીં અપ્રદક્ષાનો નિર્દેશ છે. યજ્ઞની ઊપરની વિદ્યામાં ક્યા તથા નીચેની વિદ્યામાં તનોન્દ્રતું જાણેલન કરવામાં આવે છે તે પ્રણાલિ પ્રમાણે ચાપ છે; પરંતુ અહીં સ્થાપ્ય તે વિષે નિર્દેશ નથી ।

આટના અંકની મુખ્યતા જણાવતી સાહિત્ય +

૧ વિદ્ય	૨ ધીર	૩ પદ	૪ પ્રદ	૫. વૃદ્ધર	૬. વમલક	૭. અધિગન	૮ દયા કરત્તો વાક
અવકાશ સ્ત્રોત ન ૪	ધીરકા સ્ત્રોત ન ૬	પદક સ્ત્રોત ન ૭ અદ્યન્તવર સ્ત્રોત ન ૯	પ્રદાક સ્ત્રોત ન ૯	વાર અવક સ્ત્રોત ન ૧૧	વરિદ વમ સ્ત્રોત ન ૧૪	દક્ષી અદ્યુગમ સ્ત્રોત ન ૧૮	અદ્યમવાન સ્ત્રોત ન ૨૧

૧૮ સંસ્થાપ્યમ્—સમ્યક્ રીતે (વિધિપૂર્વક) સ્થાપન કરવું—જાણેલતું, કરેલું અથવા લેખલું ।

૧૯. મદ્યન, ચારિત્રમ્—અર્થ, સિદ્ધ આપ પાંચ નામો અને સાથે જ્ઞાન દર્શન, ચારિત્ર સ્થાપન કરવા । આ તો કેવળ નિર્દેશ જણ દર્શાવતું છે, પરંતુ તેની આપનાય સ્ત્રોત નં. ૭ માં જાણશે ।

* ટિપ્પાનો—

અમ્પુરુષકર્મ દ્રોષા આરોપવિતમાહુત ।

અર્થઅપાદ્યપ્રદક્ષાધિદ્યુત્ય ॥ ૧૧ ॥

+ ટિપ્પાનો—

અથવા માત્રના અહીં લેખાલ્ય: અહીં વિદ્યા: અહીં નામકૃત્તલિ આભિમાનકમ્ વિદ્યાલ્લમ્ કામા-
દ્યમ્, વિદ્યાલ્લમ્ પીડાલ્લમ્ અભિમાનકમ્ પ્રિયાલ્લમ્, લેખાલ્લમ્, સમ્પ્રદાયમ્, વર્મલ્લમ્, અવલ્લમ્
પુણ્યલ્લમ્ અભિદિદ્ અદ્યક ટાલર્મ માત્રાલ્લમ્ વર્તમાનલ્લમ્ અલ્લમ્ ।

ઝોદાર્થો 'હૌં પ્રસૂત્યર્ક, ધીર્જયુગ તતો નમ' ।

મધ્યર્ધમ્ય સિદ્ધમ્ય ઇતિ દિશુ પથાટકમ્ ॥ ૭ ॥

અનુવાદ—પ્રારમર્થ—ઑ અને હૌં વગરેર્મધી એક બીજ એમ બે બીજકો—તે પછી નમ—
પચમ્ અર્ધગ્રા સિદ્ધમ્ય એ પ્રમાણે નિશાઓમાં આઠ પદો (છંદશ્ચ) ॥ ૭ ॥ *

પ્રપામચ્ચ ક્રેમાદિન્દ્રાધિ-મમા નૈર્ઘસિસ્થા ।

5

વર્યો વાસુ-દ્ધવરાધીશાનમ્ પ્રેષાક્રમમ્ ॥ ૮ ॥

અનુવાદ—તેઓની પછી કમતા રન્દુ, અધિ, યમ, નૈર્ઘનિ તથા વરુણ, વાસુ, કુજેર અને રૂક્ષાન
અનુક્રમે (લલ્લવા-જાલેસ્થા) ॥ ૮ ॥

પ્રપામચો રષિષન્ત્ર-મજ્જત્રૈ યુષ-વાક્યતી ।

માર્ગિઞ્ સનિ-રાહ ચ, સિલેહ્ દિશુ પ્રેષાટકમ્ ॥ ૯ ॥

10

અનુવાદ—તેઓની પછી સૂર્ય, ચન્દ્ર, મંગલ, યુષ, મૃદ્ધમ્પતિ, યુષ, શનિ અને રાહુ એ પ્રમાણે
આઠ પ્રયો (આઠ) નિશામાં લલ્લવા ॥ ૯ ॥

૨૯. ઝાદાર્થો—ઝાદી + ઑ (ઈ)—ઝાદી પછી 'ઝો' અબ્જાહાર છે. આઠ વિશા માટે
પથાટકના પદોમાં અંશમાં ઈન્દ્ર ।

૩૦. હૌં પ્રસૂત્યર્ક—હૌં બી હુ ધુમીના બીજાચ્ચમધી એક ।

13

૩૧. ધીર્જયુગમ્—બે બીજ । ઈ હૌં—ઈ હૌં વગેરે બે બીજાકરો ।

૩૨. પ્રપામચ્ચ—તેઓની પછી । ઉપર જે ચિત્રિત દર્શાવાયો ત્યારપછી ।

૩૩. ક્રમાન્—જાલેક્ષન માટે વિધિ અથવા અમ્નાયના ક્રમ પ્રમાણે—સારાન્ધિચલ્પ—
જંદૂરીપ—અટકવડાવલ્પ તેમાં બીજાકર પદાકર પછી એકપાલો ।

૩૪. વચ્ચાક્રમમ્—એકપાલોને દર્શાવેલા ક્રમ પ્રમાણે જાલેસ્થા ।

20

૩૫. પ્રેષાટકમ્—મદ્દ નવ છે પરંતુ અહીં તત્ત્વમાં અષ્ટકની મુખ્યતા હોવાથી કેટલે ગૌન કરી
રાહુ સાથે જાલેક્ષ્ય છે ।

૫	હૌં હૌં અર્ધસ્યો નમ	૦ ૧ ॥	પૂર્વ	સરભાઓ—
૬	હૌં સિદ્ધેન્દ્રો નમ	॥ ૨ ॥	અગ્નિ	હૌં મધ્યોર્ધમ્ય રીશોમ્ હૌં ત્રિદેન્દ્રો નમો નમઃ ।
૭	હૌં અપાર્ણેન્દ્રો નમ	૦ ૧ ॥	રક્તિ	હૌં નમા તર્કશુરિમ્, ગ્રાપ્ચવેન્દ્ર હૌં નમઃ ॥ ૪ ॥ 25
૮	હૌં ઉપાપ્ચવેન્દ્રો નમ	॥ ૪ ॥	નૈર્ઘ	હૌં નમઃ તર્કશુરિમ્, હૌં ક્રાનેન્દ્રો નમો નમઃ ।
૯	હૌં વાસુદેવો મમા	॥ ૫ ॥	પશ્ચિમ	હૌં નમઃ તર્કશુરિમ્ ચારિત્રેન્દ્ર હૌં નમઃ ॥ ૬ ॥
૧૦	હૌં ક્રમાન્ મમા	॥ ૬ ॥	વાયવ્ય	મેઘસેન્દ્રા મિથે સેન્દ્રા, અર્ધપ્રાગ્ ક્રમમ્ ।
૧૧	હૌં રુદ્રનાથ મમા	॥ ૭ ॥	ઉત્તર	ત્વાનેષ્વરમ્ ચિન્દ્રલ, રુદ્રમ્બીચમ્પાલિતમ્ ॥ ૮ ॥
૧૨	હૌં પારિશમ નમ	॥ ૮ ॥	રૂપાન્	

પરમેષ્ઠમ્બરાધ્યાયાઃ, પચ્ચાતો “જ્ઞાન-દર્શન-
ચારિત્રેભ્યો નમઃ” મન્ત્રઃ પૈંદશીર્બોદ્યોર્જ્જ્વલઃ ॥ ૧ ॥ ●

[મન્ત્રોચ્ચાર-આપ્યમન્ત્રઃ—]

“ૐ હ્રીં હ્રીં હ્રું હ્રું હ્રૈં હ્રૈં હ્રૌં હ્રૌં જ સિ આ ઉ સા જ્ઞાન-દર્શન-ચારિત્રેભ્યો નમઃ ॥”

- 5 અનુવાદ—પછી પરમેષ્ઠીવાચક પ્રથમ અક્ષરો—પહેલા પાંચ (જ સિ આ ઉ સ) આરભત
‘જ્ઞાનદર્શનચારિત્રેભ્યો નમઃ’—આ મંત્ર છે. તે પઠાવડ તથા બીજાત્તકથી ઝમ્મક છે ॥ ૧ ॥

૨૫. પરમેષ્ઠ્યમ્બરાધ્યાયાઃ—પરમેષ્ઠિ + અમ્બરા + ચ + આયા—પાંચ પરમેષ્ઠીના અર્થિ
અક્ષરો—જ સિ આ ઉ સા ।

- ૨૬ પદાટકઃ—જાટ પદો । જ સિ આ ઉ સા ના પાંચ પદો તથા ‘જ્ઞાન દર્શન અને
10 ચારિત્રના’ ત્રણ મઠી જાટ પદો ।

૨૭. બીજાટકઃ—હ્રીં હ્રીં હ્રું હ્રું હ્રૈં હ્રૈં હ્રૌં હ્રૌં—સામ્ય બીજના વર્ણો જેમ્ હોય તે બીજ
કહેવાય છે । જેમ બીજમંથી પળગો—અંકુરો અને ફલ નિપજે છે તેમ આ બીજાત્તકમંથી જ્ઞાનપરિ
અર્થક્રિયાત્તરૂપ ફલ નિપજે છે ।

૨૮ ઝમ્મકઃ—મ્ત્ર પદાટકથી તથા બીજાત્તકથી અસંહત છે ।

- 15 ● તરલ્લભોઃ—

(૧) જ્ઞાનમગ્ન્યલ્લભ મા આપ્યમન્ત્ર આ પ્રકારે રચાયેલો છેઃ—

ૐ હ્રીં હ્રીં હ્રું હ્રું હ્રૈં હ્રૈં હ્રૌં હ્રૌં જ સિ આ ઉ સા જ્ઞાન-દર્શન-જ્ઞાન-ચારિત્રેભ્યો નમઃ ॥

પૂજનામાત્રા આયા પચ્ચાતો જ્ઞાન-દર્શન

ચારિત્રેભ્યો નમઃ મન્ત્રે હ્રીં આયા ઝમ્મકઃ ॥ ૧ ॥

- 20 (૧) દરદેવ મિ બીજમ્ અબોરેઢ-આ-દૈ-ઢ-ઢી-અં-આ- પ્રત્યેક બીજ મળતી જ્ઞાનકર્ત્ર ચાત ।
—બીજીદૈમદાનનુપાતનમ્ ।

અનુવાદ—આ (દર્શન) બીજ નીચે દેઢ તથા આ દૈ ઢ, ઢી અં આ—આ ક જરો પેરી કોરેલી કુલ
બધ બીજ બને છે । દ. અ પડી અપર્યા છે ।

ઓતાર્થો 'હૌં પ્રમુત્યકં, શીર્ષિયુગં તતા નમ' ।

મધ્યર્ધવ્ય સિદ્ધમ્ય ઇતિ વિશુ પદાટકમ્ ॥ ૭ ॥

અનુવાદ—પ્રારંભ—ઓ અને હૌં બગેરેમાંથી એક શીર્ષ એમ બે શીર્ષકો—તે પછી નમ—
મધ્યર્ધવ્ય સિદ્ધમ્ય એ પ્રમાણે વિશાકોમાં આઠ પદો (છલ્લો) ॥ ૭ ॥ ૬

દેવામય ક્રીમાદિન્દ્રાપિ-મમા નૈર્ઘેતિસ્તથા ।

વરુણો વાપુ-શ્ચરાશીશ્ચાનય યૈવાક્રમમ્ ॥ ૮ ॥

અનુવાદ—તેજોની પછી કમલ કન્દ, અપિ, યમ, નૈર્ઘેતિ તથા વરુણ, વાપુ, શ્ચરા અને શ્ચાન
અનુક્રમે (છલ્લો—મલેશ્ચ) ॥ ૮ ॥

દેવામયો રવિચન્દ્ર મજ્જતો વુષ-વાક્યતી ।

માર્ગત્ ધનિ-રાહ ચ, સિન્ધુ દિશુ પ્રિહાટકમ્ ॥ ૯ ॥

અનુવાદ—તેજોની પછી સૂર્ય, ચન્દ્ર, મારુ, શુક્ર, વૃહસ્પતિ, શુક્ર, શનિ અને રાહ એ પ્રમાણે
આઠ પ્રો (આઠ) વિશાકો લખવા ॥ ૯ ॥

૨૯. આદ્યાર્થો—જાતી + ઓ (ઈ)—જાતી પછી 'અંતિ' અપ્પાદાર છે । આઠ વિશા મટે
પનાટકના પહેલા અંશમાં હૌંગર ।

૩૦. હૌં પ્રમુત્યકં—હૌં શી હૌં સુષીના શીન્દરકમાંથી એક ।

૩૧. શીર્ષયુગમ્—બે શીર્ષ । હૌં હૌં—હૌં હૌં બગેરે શીર્ષ-અપ્પરો ।

૩૨. દેવામય—તેજોની પછી । ઉપર છે વિશિષ્ટ દર્શનનો સ્વાર પછી ।

૩૩. ક્રમાન્—જાહેરન મટે મિતિ કયથા આન્નાપના ક્રમ પ્રમાણે—શ્ચારાશ્ચિવચ્ચ—
અંતરૂપ—અટકાટાલય તેમાં શીર્ષાશ્ચર પદાશ્ચર પછી લોકપાલો ।

૩૪. વષાક્રમમ્—લોકપાલોને દર્શાવેલા ક્રમ પ્રમાણે જાહેરવા ।

૩૫. પ્રશાટકમ્—મહ મત ક પદો અહીં લખવાં જાણકી મુજબના હોવાથી કેટલે ગૌણ વરી
રાહ સમે જાહેરવા છે ।

૦ હૌં હૌં અર્થકથ મમ	॥ ૧ ॥	પૂર્વ	અન્નાપનો—
હૌં હૌં સિદ્ધિમ્યો નમ	॥ ૨ ॥	અપિ	હૌં નમોઽર્ધવ્યમ્ હૌં સિદ્ધિમ્યો નમ નમ ।
હૌં હૌં અન્નાપનો નમ	॥ ૩ ॥	અપિ	હૌં નમઃ સ્વપ્રીત્યઃ સ્વપ્રીત્યેન્ન હૌં મમ ॥ ૪ ॥ 25
હૌં હૌં સ્વપ્રીત્યેન્નો મમ	॥ ૪ ॥	મેજન	હૌં નમઃ સ્વપ્રીત્યમ્, હૌં અન્નાપનો નમ નમ ।
હૌં હૌં સ્વપ્રીત્ય મમ	॥ ૫ ॥	અપિ	હૌં મમઃ સ્વપ્રીત્યઃ સ્વપ્રીત્યેન્ન હૌં મમ ॥ ૬ ॥
હૌં હૌં રન્નાપ મમ	॥ ૬ ॥	અન્નાપ	અન્નાપનો મિતે ત્વેન્ન અન્નાપનો મમ ।
હૌં હૌં રન્નાપ નમ	॥ ૭ ॥	ઉપર	અન્નાપનો મિતે ત્વેન્ન અન્નાપનો મમ ।
હૌં હૌં પારિશ્વ મમ	॥ ૮ ॥	ઈશાન	અન્નાપનો મિતે ત્વેન્ન અન્નાપનો મમ ।

ઐતમન્ત્રપદં રંધા, મ્મશિરા-મસ્તકાધિયુ ।

નાસિક-મુલ-ધણ્ડીયુ, નામિ-વાદાન્તયોઃ ક્રમાત્ ॥ ૧૦ ॥*

અનુવાદ—(૧૦) રાશિલા) આઠ મંત્રપત્રો વડે અનુરૂપે પોતાના શિક્ષા (ચોટશી), મમ્મ, વામ,

નાસિક, મુલ ધનિક નામ્યન્ત (ધનિકાથી નામિ સુધી) અને પાન્ત (નામિની નીચે પાના અંત સુધી)
5 રશા (મટે ન્યાસની પ્રક્રિયા) કરવી ॥ ૧૦ ॥

તેન્મધ્ય પીતૃવૈત્તમ્, મૈમિસ્તૃવૈભિરશ્ચરમ્ ।

તેદન્ત િ ત્રિશ્વિઃ કૃતિઃ, કાર્થિ ધન્તે મૈવાંહુમમ્ ॥ ૧૧ ॥+

અનુવાદ—તેની વચ્ચે પીઠ્ય વર્ણન વલ્લય કરતું તે નિરશ્ચર છે । મૈમિસ્તૃરૂપ છે । તેને છેલ્લે

(અંતિ) કરીશ કૃતિ-કૃપી ભૂતે શા હુષીના કરાવ તેવી ધંદ અને તારાવહુ આ વલ્લય છે ॥ ૧૧ ॥

10

૧૬ અપ્પમમ્પદૈઃ—પિદ્ધા માટે જે આઠ મંત્રપદો નિર્ણીત થયા તે વડે ।

૧૭ રક્ષા—રેહના આઠ આચારસ્થાનો માટે જાદી રક્ષાનો નિર્દેશ છે પરંતુ નામિ-પાન્તયોઃ
પટલે નામ્યન્ત અને પાન્ત—આ પ્રકારે ધનિકાથી નામિ સુધીના અને નામિની પાદ સુધીના સમગ્ર
આચારસ્થાનોની રક્ષાનો નિર્દેશ થાય છે ।

રક્ષા માટેના મંત્રપત્રોનું સંયોજન નીચે પ્રમાણે —

11

૧ ઈં હૌં અર્ધૃમ્યો નમઃ શિક્ષાયામ્ ।

૫. ઈં હૌં સાધુમ્યો નમઃ મુલે ।

૨ ઈં હૌં શિષ્ટૈમ્યો નમઃ મસ્તકે ।

૬ ઈં હૌં જાનેમ્યો નમઃ ધનિકાયામ્ ।

૩ ઈં હૌં આચાર્યૈમ્યો નમઃ અક્ષણે ।

૭. ઈં હૌં રશ્નૈમ્યો નમઃ નામ્યન્તેયુ ।

૪ ઈં હૌં સપાખ્યાયૈમ્યો નમઃ નાસિકાયામ્ ।

૮ ઈં હૌં ચારિત્રૈમ્યો નમઃ પાદાન્તેયુ ।

૧૮. તમ્મધ્યે—તેની મધ્યમ્ । યત્રની આજ્ઞાતિનો પ્રકાર ક્ષેત્ર નં. ૨ થી ક્ષેત્ર નં. ૧૦

20 હુષીનાં વચનિધિ તથા વચાદ્યમ નિર્ણીત થયો । તે પ્રકારના મધ્યમમાર્ગ—અંતર્મર્ગ—અંતરીપના વલ્લયમાં ।

૧૯. પીતૃવૈત્તમ્—પીઠ્ય ણતું વલ્લય ।

૫ મૈમિસ્તૃ—મેઠ પત્ર—સ્વળાધિ ।

૫૧ તથિરશ્ચરમ્—પીતૃ વલ્લયમાં અશ્ચરની સ્થાપના કરવાની મળી ।

કરાર્થો —

25

આત્મ પદં શિક્ષા રશેત્, પર રશેત્ તુ મસ્તકમ્ ।

ભૂતૃવ રશેતે દે, હૃદય રશેત્ નાસિકમ્ ॥* ॥

પાન્ત તુ મુલ રશેત્ પદં રશેત્ ધનિકમ્ ।

નામ્યન્ત ભૂતમ રશેત્, રશેત્ પાદાન્તમશ્ચરમ્ ॥૮ ॥

+ (૧) ભગવતે વજ્રલો ચેકઃ કૃષ્ણરૂપકુલઃ ।

30

૫૧૧૧૧૧૧૧૧૧, ૫૫૫૫૫૫૫૫૫૫૫ ॥ ૧૧ ॥

૪૨ તદન્ત—તેને છેલે ।

૪૩. કૂટ—કૂટાશ્વરો વહે । સંયુક્તાશ્વરો વહે । (સંયુક્ત કૂટ હિતિ વ્યવશિષ્ટે) કૂટાશ્વરની તાલિકા નીચે પ્રમાણે—

કન્ધ્ય	કન્ધ્ય	કન્ધ્ય	કન્ધ્ય	કન્ધ્ય	
કન્ધ્ય	કન્ધ્ય	કન્ધ્ય	કન્ધ્ય	કન્ધ્ય	5
કન્ધ્ય	કન્ધ્ય	કન્ધ્ય	કન્ધ્ય	કન્ધ્ય	
કન્ધ્ય	કન્ધ્ય	કન્ધ્ય	કન્ધ્ય	કન્ધ્ય	
કન્ધ્ય	કન્ધ્ય	કન્ધ્ય	કન્ધ્ય	કન્ધ્ય	
કન્ધ્ય	કન્ધ્ય	કન્ધ્ય	કન્ધ્ય	કન્ધ્ય	
કન્ધ્ય	કન્ધ્ય	કન્ધ્ય	કન્ધ્ય	કન્ધ્ય	
કન્ધ્ય	કન્ધ્ય	કન્ધ્ય	કન્ધ્ય	કન્ધ્ય	10

આ તાલિકામાં કવચર તથા છકારનો કૂટાશ્વર આપવામાં આવ્યો નથી । તેનું કારણ નીચેના શ્લોકની સમજાવે—

પ્રમુખાશ્વરિદાણુવિપદપર્યેક્ષતા કમાત્ વજ્રા ।

શાન્તા શ્લો ભવતાઽગ્ની કૂટા કાર્યે મદ્વતિ યોગ્યા ॥૪૮૭॥

—શ્રી સિદ્ધાંતિલકર્મુચિરવિરચિતમ્ ‘મન્ત્રરાજરાહસ્યમ્’ । 15

+ ભજાનો —

(૧) રેહેન્નિનકરંતે મેઢઃ સ્વપ્તીસમખિતઃ ।

અર્થઃ સ્વપ્ત યૌઞઃ શેષાન્તિ શેષપાશ્વરઃ ॥

જાગ્યે મુનયઃ સર્વે નજાગિ પ્રજાલભા ।

પુન્ધવીર્ષમી પીઠમિ કરંતે પીઠવેક્ષતા ॥

સુષિર્ષસ્વપ્તયો મુનયો અગ્નિમુચયૈ ।

નન્ને કાલુષ્ય વદ્ધિમ્ જાગ્રે પુન્ધવી સર્વૈઃ વ ॥

ત્રૈલોક્યે યદ્વિ સૂતઞ્ચિ યદ્વિ સર્વૈઃ રેહતઃ ।

મેઢં સ્વપ્તેષ્વ સર્વૈઃ જ્ઞપ્તૌપ પ્રકરંતે ॥

જાગ્રાંતિઃ કઃ સર્વમિદં વ જોમી નામ સંધ્યઃ ।

વજ્રાશ્વરં રેહે ક્વાદેષં જ્ઞપ્તિપ્તઃ ॥ 20

—મિત્રસંહિતા, પ્રકર-૧

મનુવાદ —

આ રેહમાં સાઠ હીરોળી મુલ્લ પણ મેઢ સર્વ નદીઓ સમગ્રે પર્વતો શેષો, શેષપાશ્વરે કવચો મુનિઓ, નજાગે ત્રણે પવિત્ર યૌઞઃ રેક્ષતા(મહાકૈશ્વર)એ અધિષ્ઠિત પીઠો પીઠવેક્ષતાઓ, સુષિર્ષી સ્વપ્તિ-સ્વપ્તિ વિનાષ 25 કરનાપ વજ્રાણિ, પરિશ્રમ કરનાપ સુલેખક આશ્વાપ, કાપુ, અગ્નિ, જાગ્રે અને પુન્ધવી વધેરે જાગે શ્લોકની અંદર અરબી પણ સ્વપ્તઓ છે તે જાણી આ રેહમાં છે । રેહની મધ્યમાં મેઢ અને તેને ચીંટીને તપની સ્વ વલુઓ રહેલી હોવાથી આ રેહને સર્વ જ્ઞપ્તકાર મર્વે છે (૧) । આ જાણે કે જાણે છે તે વજ્રાશ્વરનામક રેહમાં અધિષ્ઠિત રીતે વ્યવસ્થિત (રેહો) જોવી છે, પણ સંવેદ નથી ।

સાર્થક —

મનુષ્ય ઘટીરજની વિગ્ર વિગ્રાજ વજ્રાશ્વરી પ્રતિમૂર્તિ છે । જે અધિષ્ઠા આ વિશ્વને જાણે અને છે તે સ્વપ્તી આ મરેહમાં નિષ્પાન છે । આ કારણે સ્વપ્તે સ્વપ્તે મનુષ્યરેહનો વજ્રાશ્વ ગાભામાં જાય છે । જે પ્રકારે મૂર્તિઓ આશ્વર મેષર્વક છે તે પ્રકારે મનુષ્યરેહનો આશ્વર મેષર્વક અપના કરોહરજ છે । કરોહરજુ તેની અભિવલંબેતા જોજાવાથી જન્મ છે । કરોહરજુ અંદરથી પોતે છે અને નીચેનો મગ્ગ યજ્ઞા માના અભિવલંબેનો છે । ત્યાં જ્ઞ હ અને તેથી આશ્વપાત જાલના આશ્વર મહાશ્વરજન પુન્ધવીની અવગા માખાણિ રહે છે । 25

ઐશ્વર્યમન્ત્રપદ ર્થિ, સ્વશિષ્ટા-મસ્તકપ્રાપ્તિયુ ।

નાસિકા-મુખ-પૃષ્ઠીયુ, નામિ-પાદાન્તરયાઃ ક્રમાન્ ॥ ૧૦ ॥ •

અનુવાદઃ—(જેને દશબિલા) આઠ મંત્રપદો વડે અનુક્રમે પાંચના શિષ્ટા (ચોટલી), મસ્તક, બાંમ, નાસિકા, મુખ, પૃષ્ઠિકા, મામ્પાન્ત (પૃષ્ઠિકાથી નામિ સુધી) અને પાદાન્ત (નામિની નીચે પગના અંત સુધી) ૬ રજા (પદ્યે મ્યાસુની પ્રક્રિયા) કરવી ॥ ૧૦ ॥

તૈન્મયે પીતૃચય, સુમેક્ષ્ણેભિરધાર્ય ।

તૈન્મય દ્વિ ત્રિષ્ઠિઃ કૃત્તે, ક્ષાયઃ ચાર્ત્તિઃ સુષોધમય ॥ ૧૧ ॥ +

અનુવાદઃ—તેની વચમાં પીત્ત્ય ચળું ચલ્પ કરતું તે નિરુદ્ધ છે । સુમેક્ષ્ણરૂપ છે । તેને છેલ્લે (અર્થે) ત્રીસ કૃત્તે—કષાયે લઈને ક્ષાય સુષીના કામ્ય તેવી ચંદ્ર અને તારાહલ્લુ આ ચલ્પ છે ॥ ૧૧ ॥

10 ૧૧ અષ્ટમન્ત્રપદૈઃ—પિશા મુદે જે આઠ મંત્રપદો નિર્ણીત થયા તે વડે ।

૧૭ રજા—ચેહના આઠ આધારસ્થાનો મુદે નહીં રજાનો નિર્દેશ છે પરંતુ નામિ-પાદાન્તયો પદ્યમે નામ્પાન્ત અને પાદાન્ત—આ પ્રગરે પૃષ્ઠિકાથી નામિ સુષીના અને નામિથી પદ્ય સુષીના સમ્પદ્ય આધારસ્થાનોની રજાનો નિર્દેશ થાય છે ।

રજા મુદેના મંત્રપદોનું સંયોજન નીચે પ્રમાણ —

15 ૧	૧	૧૦	૫
૧	૧૦	૫	૧૦
૨	૧૦	૫	૧૦
૩	૧૦	૫	૧૦
૪	૧૦	૫	૧૦

૧૮ તન્મયયે—તેની મમ્પમાં । યત્રની આશ્રિતો પ્રકાર ક્ષોભ નં. ૨ થી ક્ષોભ નં. ૧૦

20 સુષીનાં વચસ્ત્રિય તથા વચાક્રમ નિર્ણીત થયો । તે પ્રકારના મમ્પમગામ—અંતર્ગમ્ય—અંદરૂપના ચલ્પમાં ।

૧૯. પીત્તચલ્પમ્—પીત્ત્ય ધાતુ ચલ્પ ।

૫ સુમેક્ષ્ણ—મેક્ષ પદ્ય—સ્વર્ણપ્રિ ।

૫૧ તચ્ચિરક્ષમ્—પીત્ત ચલ્પમાં અક્ષરની સ્થાપના કરવાની નથી ।

અવજ્ઞાનો —

25 આચ પદ્મ રિજા રહેતુ, પદ રહેતુ તુ મત્કાકમ્ ।

તુતીયે રહેથેતે દે, તુતીયે રહેથ નાસિકામ્ ॥ ૭ ॥

પદ્યમ તુ તુતીયે રહેતુ પદ્ય રહેથ નાસિકામ્ ।

નામ્પાન્ત યત્રગે રહેતુ, રહેતુ પાદાન્તમ્પાન્તમ્ ॥ ૮ ॥

+ (૧) યમયે વજ્જાતો મેઘઃ કુટલૈશ્વર્યમ્ ।

30 ચંદ્રેશ્ચેત્તરલાપ, તારામ્પાન્તમ્પાન્તમ્ ॥ ૧૧ ॥

સૂચ્યં હ્રીં મૈત્રાન્તેસ્મૈન્ત સિદ્ધાસનો બિન્ન ।

હ્રીં નિરેલયાઽઽએય, બૈદિર્વાઈયમખલ્લમ્ ॥ ૧૨ ॥*

અનુવાદ—હ્રીં, રૂં હ્રીં (તપલ્લખણી -) એ છે સિદ્ધાસન બેનું અને હ્રીંકર સ્વરૂપ બિન તેમી ડપરના માગે સ્થાપન કરવો । (અર્થાત્ અહીં બે હ્રીંકરનું આલેખન છે તે સિદ્ધાસનરૂપ ॥ અને તેમી ડપર બે ૨૪ બિનબરોનું આલેખન છે તે હ્રીંકર સ્વરૂપ બિનબરો છે) । (તથા) હ્રીંકરની ત્રણ રેલાળી ત્રણજમંડલની ગણતરી માગ આલેખન કરવો ॥ ૧૨ ॥

અર્થે કૃત્તરોષ્ઠ પ્રથમ અક્ષરો અનુક્રમે ક્ષીં ક્ષીં સુષીના સ્વંચરી છે । તેમની બે અક્ષર ડપર તર્જાયા પ્રમ્યને ત્રણ કરવામાં આવ્યા છે । ચીનો અક્ષર મૈત્રાર છે । ત્રણજને આરાધકનો અર્થ માનવામાં આવે છે । તેને મુલ્લપારચક્ર, સ્વાધિપ્તમચક્ર, યણિપૂરચક્ર તથા અનાહતચક્ર સાર્યે બોલવા મટે 10 તે તે ચક્રોના ચીજાક્રો બે અનુક્રમે હ્રીં હ્રીં રૂં વાચ્ય છે તે તેની સાર્યે સંમુદ્ધ કરવામાં આવે છે ।

ડકરનું ચીજૈસ્વરૂપ દેખાતી પ્રસન્નતા માટે છે અને વાતાનુરંધાન મટે કલ્પી તથા ચિદ્ધિ છે । કૃત્તરો દ્વારા પ્રાણ અને મ્વાયરોનું મિત્રુષ સાધવા મટે પ્રવિધ્યા કરવી જોઈએ તે અહીં ગુણમયી મેઝમયી જોઈએ । અને કોઈ વિષ્ણુશ્વરો પણ જોઈ છે ।

૪૪ સુચોલ્લમસ—ચંદ્ર અને તારાનાં ચલન ।

15 ૪૫ તદ્દર્શન—તેમી ડપર હ્રીંકર ત્રણ સ્વરૂપે —

૧ હ્રીં —એન સંજ્ઞાકાર—સિદ્ધાસન રૂપે ।

૨ " —મા ત્રણ ૨૪ બિનબરોના સ્વરૂપે ।

૩ " પ્રાણશાંતિ સ્વરૂપે । મર્યેદર્શન પ્રાણશાંતિ સુદ્ધા ત્રણ અંટા દર્શને સુદ્ધ દશાસ્ત્ર પડી છે । તપનુસાર ત્રણજને આલેખન કરીને ક્ષેત્રકારથી અંકુશિન દર્શાનમાં આવી છે ।

20

૪૬ સ્વર—ફક્કર ।

૪૭ અમ્તાસ્થ—રક્ત ।

૪૮ સામ્ત—હક્કર ।

૪૯ નિરેલયા—ત્રણ રેલાળી । રેલાને માગ પણ જોઈ છે । (ત્રિમયા માત્રવાઽઽએય 23 નિરમ્વાપાકુસેન ૨)

૫ બૈદિર્વાઈયમખલ્લમ્—દ્વાર સમુદ્રના મઝલની ગણતરી । (ત્રણજમંડલસ્ય બદ્ધિ ।)

* ટપલ્લખણી :—

સરોવરિ સ્વરૂપાન્ત, ચીજામ્બલ સર્વમ્ ।

મગમિ તિમ્મમ્બલ્લ સ્વરૂપં નિરુદ્ધમ્ ॥ ૧૩ ॥

પૌર્વિચીધારણાસુતયા, વિષ્ણૈસ્વ મૈત્રયુક્તિઃ ।

વૈદસ્વમૈહસો રૂપવત્ યન્ત્ર રૂપયુક્તૈર્માત્ ॥ ૧૩ ॥

અનુવાદ—આ યંત્ર અતુલમે પાર્વિચી ધારણાસુત હોવાથી વિષ્ણુત્વ, મૈત્રસહિત છે માટે પદત્વ અને અરિહંતના રૂપવત્ત્વ છે માટે રૂપત્વ છે ॥ ૧૩ ॥

તિર્યગ્ભ્રુલોકસમઃ ધારામ્બુભિસ્તસ્પાન્તરમમ્બુજમ્ ।

અમ્બુદીપઃ સદિક્ષવર્તઃ, સ્વર્ણાદિસ્ત્ર કર્ણિકા ॥ ૧૪ ॥

સિંહાસનેષ્વ ચન્દ્રામે, આત્માઽઽન્દ પરં મિત્ત ।

અર્હન્યયો હિ પ્યેયઃ, પાર્વિચીધારામ્બસૌ ॥ ૧૫ ॥

અનુવાદ—ધારામ્બુભિ-રૂપામ્બુજમ્ એ તિર્યગ્ભ્રુલોક સમાન છે ને તેમાં અમ્બુદીપ એ વિશાળરૂપ પણ સહિત-કમળ છે ને તેમાં મેઘવત્ એ કર્ણિકા-કત્તી છે । અહીં ચન્દ્રપ્રમા સમાન પ્રમાણત્વે સિંહાસન 10 છે ને તેમાં પરમ આર્તદને પ્રાપ્ત અને અરિહંતરૂપે જિજ્ઞાસાનું ધ્યાન હરચર્મા કરવું । એ પ્રમાણે આ પાર્વિચી ધારણા છે ॥ ૧૪-૧૫ ॥

૫૧ પાર્વિચીધારણાસુતયા—યંત્રનું આયોજન પાર્વિચી ધારણાને અનુરૂપ છે તેવી ।

૫૨. વિષ્ણુસ્વમ્—વિષ્ણુત્વ ધ્યાનને અનુકૂલ છે । *

૫૩ મમ્બુજમ્—આયમન્ત્ર યુક્ત છે તેવી ।

૫૪ પદમ્બુજમ્—પદત્વ ધ્યાનને અનુકૂલ છે ।

૫૫ અર્હતા રૂપવત્—૨૭ જિનશરોના (જિનાવર્ણીયા) રૂપનું (વિશ્વનું) અસેસન હોવાથી ।

૫૬ રૂપયુક્ત—રૂપત્વ ધ્યાનને અનુકૂલ છે ।

૫૭ ક્રમાન્—ધ્યાનમાં પણ પહેલા વિષ્ણુત્વ પછી પદત્વ અને પછી રૂપત્વ એ ક્રમે થવું જોઈએ ।

૫૮ તિર્યગ્ભ્રુલોકસમઃ—શ્રી હેમવન્ત્રાચાર્યવિરોચિત 'યોગશાસ્ત્ર'ના સૂત્રમ પ્રકરણમાં પાર્વિચી 20 ધારણા ક્રમે શ્લોક નં. ૧૦, ૧૧ અને ૧૨ માં વર્ણન આવે છે । તે ત્રણ શ્લોકનો સાર અહીં શ્લોક નં. ૧૪-૧૫

● વિષ્ણુત્વ કાગે ધ્યાનને મળતી પ્રતિમાઓ હવેમાં ગીથે પ્રમાણે યોજામાં આવે છે ।—

વૈષ્ણવ લંકા	હવેમાંની લંકા	તેની હવેમાંની રાસનિક કથાવૃત્તિ
વિષ્ણુત્વ ધ્યાન	અવતિ	અહીં થતુ તથા સપત્તિય કથે હોવ અને પ્રમેક્ષી મુકમ્ભા કર્તે છે ।
પદત્વ ધ્યાન	મહામ્બુજી	અહીં થતુ વિશ્વમાન ન હોય છતાં તત્કાલિય હોવ અને પ્રમેક્ષી મુકમ્ભા કર્તે છે ।
રૂપત્વ ધ્યાન	પ્રવત્	અહીં અવતુ અને અનુક્રમ્ભા કર્તી વૈષ્ણવ-પદ્મમ્બી હવિ કર્તે છે ।
રૂપાદિય ધ્યાન	મહાપ્રવત્	

રક્ષઃ સાન્તા ધિરચન્દ્રકલ્પમ્ર નાદ ર્ધ(સ્વ)રઃ ।

સધિરોરેક-૬ પીઠા, કલ્પ રક્ષાસિત્તં ચિયત્ ॥ ૧૬ ॥

નાદઃ શ્વઃ સ્વર* તુર્પો, નીસો વર્ણાનુગા ઝિના* ।

અન્દ્રામસુચિની નાદઃ, ધૃત્યં ઝિનીમિ-સુમર્તી ॥ ૧૭ ॥

કલ્પ પદર્ભસંસ્પૃયો સ્વાત્ પાર્થ-(અ)મહિરિષ્ય(સ્વ)રઃ ।

સધિરોરેક-હો દ્વપટી (૧૬), ઝિના રિતિ પાતુપુમ્ ॥ ૧૮ ॥ +

અનુવાદ—રેક (૧) સંત (૬) ધિર (મધ્ય) અન્દ્રકલ્પ (અથ અન્દ્રકલ્પ) ઝિની (ચિન્દુ)

નાદ () ર્ધસ્વર—(આટલું અંગો ધૂનરના છે ।)

- માતૃ (ચિત્તોરેલા) અને રેક સહિત ૬ કાર (૬) (૧-૨-૩) નો વર્ણ પીઠ છે । અર્થ અન્દ્રકલ્પ
10 (૪) નો વર્ણ લાલ છે । ચિન્દુ (૫) નો વર્ણ શ્યામ છે । નાદ (૬) નો વર્ણ શ્વેત છે । ચોથા સ્વર (૬-૭)
નો વર્ણ મીઠા છે । વર્ણાનુસારે (૧૦ પ્રમાણે) ઝિનો (ની સ્થાપના) છે । શ્રી અન્દ્રપ્રમ અને શ્રી સુચિ-
નાથ (નું સ્થાન) નાદ (૬) છે । શ્રી નેમિનાથ અને શ્રી મુનિસુમતસ્વામી (નું સ્થાન) શૃંગ-ચિન્દુ (૫) છે ।
છઠ્ઠા ને ચારમ-શ્રી પદ્મપ્રમસ્વામી અને શ્રી વાસુપ્રમસ્વામી (નું સ્થાન) કલ્પા (૪) છે । શ્રી પાર્થનાથ અને
શ્રી મહિનાથ (નું સ્થાન) ર્ધ સ્વર (૭) છે । માતૃ (ચિત્તોરેલા) અને રેક સહિત ૬ કાર (૬) (૧ ૨ ૩)
15 તે ૧૬-(૬ કાર બાહ્ય) ઝિનો (નું અધિષ્ઠાન) છે । (૯ આ પ્રમાણે —રુપમ-અચિત-સંમત-અમિતસ્વ
સુમતિ-સુપાર્થ-સીતલ-શ્વેતોત્ત-ચિત્ત-અનંત-વર્મ-શાન્તિ-કુન્દુ-અર-નમિ-વર્ધમાન) —આ પ્રમાણે ચાર
પુત્ર છે ॥ ૧૬ ૧૭-૧૮ ॥ ૬

મં બાવી જાય છે । પાર્થિવી ધારણાનું ઉંચક ચિત્ર અહીં ઉપલબ્ધ થાય છે । અહીં ઠું અર્ધિત સ્વરૂપ ઠું
તેવા બ્લેકની (પ્રમેયની) સુખ્યતા કર્તે છે । *

- 20 ૬ શ્લોક ન ૧૬ થી ૧ પ્રમ વાચ શ્લોકોમાં વસ્તુ સ્થાનનો વિવેચ છે । શ્લોક નં. ૧૬ ૧૭ ૧૮ માં ર્ધસ્વર
સાત કલ્પન મારે વાચ કર્મ (૧૭) દિપીત કરી તે વાચ વર્ણાનુસારે ઝિનાચિન્દુ ઝિનોબન કરવાનો અર્થ છે ।
અર્થ ર્ધસ્વર ચિન્દુના થાય છે ।

• ઉપલક્ષ્ય :—

રિષ્ય શ્લેષમ્ આચેત્ ચીપાચિ તપ ચાલુત્ ।

- 25 ઉપલક્ષ્ય સ્વાર્થમં અનુદીપ્તમ ઉચેત્ ॥ ૧ ॥

ઉચેત્ ઉચેતેતઃ સુરસિદ્ધિમચ્છિદ્યમ્ ।

સ્વાર્થમચ્છિદ્યમ્ અર્થમચ્છિદ્યમ્ પારિશિત્તેત્ ॥ ૨ ॥

ચેતસિદ્ધિમચ્છિદ્યમ્ અર્થમચ્છિદ્યમ્ ।

આલક્ષ્ય ચિત્તેત્તમ પાર્થિવીચાત્મેત્તમી ॥ ૩ ॥

- 30 + શ્લોકો વાચે—પૃષ્ઠ ૫૬

જોગદાસ-વસ્તુ પ્રકરણ

नादार्णवः फला सिद्ध्या, सन्तः हरिः स्वराज्ये ।

विन्दुः साधुरिताः पञ्चपरमेष्ठिमयस्त्वर्त्ता ॥ १९ ॥

अनुवाकः—माय (५) ए अरिहत छे, कला (४) ए सिद्ध छे, सान्त-इ (१-२-३) ए सूरि छे, स्वर (ई-७) ए (अपरे-) उपाध्याय छे, बिंदु (५) ए साधु छे । ए प्रमाणे आ ई कर एकरपरमेष्ठिन्य छे ॥ १९ ॥

૫૯. પંચપરમેષ્ઠિમય — શ્રીકૃષ્ણના સાત અવયવને પાંચ પરમેષ્ઠિના વર્ણોમાં વિભાજન કરી તે પંચપરમેષ્ઠિસ્વરૂપ જિનેનું તે તે અવયવમાં તે તે વર્ણ સ્વરૂપે સ્થિતોજન કરવામાં આવ્યું છે । આથી શ્રીકૃષ્ણ પંચપરમેષ્ઠિમય થયું છે ।

+ वरुणम्—

अस्मिन् वाङ्मे स्थित्वा सर्वे, कल्पयन्ति निःशङ्कम् ।

बन्निर्दिष्टे च, अथवा न च ॥ २१ ॥

नासक्यन्तुत्तमाश्चये विन्दन्तीकृतमप्यभाः ।

कर्मवर्त्मस्य साम्प्रतः, स्वर्ग्यस्य वक्तव्यपुरा ॥ २१ ॥

सिद्ध सुखीन ईश्वर्ये विनीतमे वर्कताः स्मृताः ।

वर्णस्तुतासंघीनं त्रीयङ्गनाम्नं लुप्तः ॥ २३ ॥

कर्मम-पुनरुत्थी, नरु 'रिचिचमाभित्ती ।

किन्तु 'मण्डलाय नैमि-कुण्डो विनिरुध्यो ॥ २४ ॥

पञ्चमं वातपुण्ड्रौ, षष्ठ्यं भ्रूयाम्पिष्टितौ ।

॥ २५ ॥

सोमस्योर्ध्वं हस्तः वर्षे इ र स्थाने निधेयिता ।

मन्त्रादीनां च मन्त्राणां च मन्त्राणां च मन्त्राणां च मन्त्राणां च ॥ २५ ॥

कस्यैव शक्तिरिति चेत् तद्वत् तद्वत् तद्वत् ।

मीकृपातिं सुप्रार्थ्य च कन्दे मीशैरुक्तं विनम् ॥ २७ ॥

येषां विमलं कन्देऽनतं श्रीरमनाक्षयम् ।

ध्यायेत् कुन्नुमरान्तं भक्तिं वीरं नमाम्यहम् ॥ १८ ॥

येहैव विप्रनेवान्, याहैकपुष्टिपथिग्यन् ।

मिनां नैमि सद्मस्य 'ह-य' व्यभिचिह्नान् ॥ १९ ॥

नामिपद्यस्वितं पद्येत् पद्यवर्गे विनिश्चितम् ।

वल्ग्वरे षोडश्यामौ सुवर्णपुत्रयो विनाः ॥ ६३ ॥

आयुष्योऽप्यस्मादीयं धर्मोऽप्यस्मादीयः ।

समष्टिः भीमराधा श्रीनेत्रवः शौरभ्येति ॥ १४ ॥

विष्णवे हनन्तश्चिो धर्मं श्रीछान्दोग्योपनिषद्

कुण्डुनाथ्ये कर्पण्ये नमिनाथ्ये श्रीर इत्यसि ॥ १५ ॥

ईश्वरे संरिपती पारंपराही नीचो जिनैपती ।

पञ्चममन्त्रात्पुनरावस्थानौ कथारिच्यौ ॥ ३५ ॥

सर्वो मेमिन्यायसु इज्यामे निवृत्तरिष्यती ।

अथ प्रथमोऽध्यायः ॥ १० ॥

विश्वं ब्रह्मणो भवति ब्रह्मणो भवति विश्वम् ।

सविष्णुर्निर्वाणः सविष्णुर्निर्वाणः ॥ ३८ ॥

निर्वाणामयं स्वस्तिपुष्पविरहितम् ।

मरिचमिष्टं कण्ठीष्यं कम्पसं पत्रसं ॥ ३९ ॥

नैर्वायस्यस्योर्ध्वेन चैव सस्याप्यन्तीह लोचिना ।

महामातृभक्त्योऽपि विदुः ॥ ४ ॥

—श्री वैद्यनाथनाथोः पृष्ठ २१६ पृष्ठ

(श्री गुरुभिर्युक्तकृतः)

—भी कविमण्डपस्तोत्रम्

● श्रेष्ठ नं. १६ १०-१८ मा तथा श्रेष्ठ नं. १९ मा अभिप्रेतमा आलेखनमा यस्तो एक व हे पर्या
अपेक्षा मिलि छे ।

† अम्पत्र निशेष—

अन्तो वृत्तस्य त्रिकोण-सिद्धस्तु दीर्घकं धरिः ।

चन्द्रकलापाध्यायो दीर्घकस्य साधुरिह पञ्च ॥ २० ॥ १

अनुवादः—अम्प त्र्यङ्ग प्रत्ययविशेष नीचे प्रामेये मळे छे —

१ गोल कला जे विन्दुनी छे • (५) — ते वर्धित छे । त्रिकोण जे गार छे Δ (६) ते सिद्ध छे । शीर्ष मुक्त सर — मासु इ ने १ — (६-१-२-३) ए सूरि छे । चन्द्रकला - (७) ए तपाध्याय छे जने दीर्घ कला जे ईश्वरनी छे (७) ते साधु छे । एम अर्ध एटके द्वीकारस्य पाँच (परमेष्टी) छे ॥ २० ॥

बीजाक्षर द्वीकारना अंशो तथा वर्णानां ध्यान माटे कोटक
[कोट १६ १७-१८ १९ मुख]

10	बीजाक्षरना अंश	अंशोर्नु आक्षिप्य	वर्ण	ध्यातव्य परमेष्ठिर्बन्ध	ध्यातव्य दीर्घह्रस्वबन्ध
15	१ रेफ २ इ (वृत्त) ३ धि ४ चन्द्रकला ५ विन्दु (अन्त) ६ मार ७ स्वर	३ ३ ३-१	दीर्घ रक्त व्याम येत नील	आचार्य (धरि) सिद्ध साधु अर्धित तपाध्याय	वर्णना १६ दीर्घको भी पञ्चम, भी चतुर्मुख भी मैत्रिणाथ भी मुनिमुक्त भी चन्द्रप्रभ, भी मुनिविनाथ भी शर्वनाथ, भी मयिनाथ

बीजाक्षर द्वीकारना अंशो तथा वर्णानां ध्यान माटे कोटक
[कोट १ मुख]

20	बीजाक्षरना अंश	अंशोर्नु आक्षिप्य	वर्ण	ध्यातव्य परमेष्ठिर्बन्ध	ध्यातव्य दीर्घह्रस्वबन्ध
25	१ दीर्घक २ दीर्घक ३ चन्द्रकला ४ वृत्तकला ५ त्रिकोण ६ दीर्घक	३ ३ ३ ३ ३ ३	दीर्घ दीर्घ येत रक्त व्याम	आचार्य (धरि) तपाध्याय अर्धित सिद्ध साधु	वर्णना १६ दीर्घको भी मयिनाथ भी शर्वनाथ भी चन्द्रप्रभ, भी मुनिविनाथ भी पञ्चम, भी चतुर्मुख भी मैत्रिणाथ भी मुनिमुक्त

30

† भी बमरकार लक्षणी भी मानसुद्धयर्षि नक्षत्राचार्यवर्य नाम्ने एक सौम नमस्कार स्वाम्यार न
मात्र निमग्नतां आनेक छे । तयो जे प्रकाशितस्य तत्त्वस्य वाच छे तेनो अर्ध निरंतर करधनां आनेक छे ।

१ करधनोः— वृत्तस्य अर्धित त्रिकोण सिद्धा न कोटक एव ।

तपसाया मुद्रकस्य दीर्घस्य साधुने सुदृष्ट ॥ २ ॥

—नक्षत्राचार्यवर्य (न. ला. मा. वि. १. १९१)

अर्हन्तः शक्ति-सुविधी सिद्धाः पञ्चम-वास्तुपुन्यजिनो ।

धर्माचार्याः पादस्थ मस्त्रिः पार्थोऽप्युपाध्यायः ॥ २१ ॥

सुप्रत-नेमी साधुर्जिनरूपः शक्ति-शिवमयस्तथः ।

त्रिपुल्लभमूर्तिर्धर्मोऽलक्ष्यवपुः सर्वधर्मवीजमिदम् ॥ २२ ॥

अनुवादः—श्रीकर्मणं चन्द्रप्रभुं अने सुविधि ए बे अर्हन्तरूपे, पञ्चम अने वास्तुपुन्य ए बे 5
सिद्ध रूपे, १-२-३-४-५-७-१०-११-१२-१३-१४-१५-१६-१७-१८-२१ अने २४ मा जिनेश्वरे
आचार्यरूपे, मस्त्रि अने पार्थ ए बे उपाध्यायरूपे अने मुनिमुद्रा अने नेमि ए बे साधुरूपे ध्येय हे । आ
श्रीकर्म जिनरूप हे, शक्ति अने शिवमय हे, त्रिपुल्लभमूर्ति (कला, विष्णु अने मोक्षरूप) हे, अने अलक्ष्य
शरीरवाक्ये हे । ते सर्व धर्मा बीजरूप हे । ॥ २१-२२ ॥ +

१० अलक्ष्यवपुः—शब्दकाली परा अवस्था जे प्रथम अवस्था हे ते अलक्ष्य हे । तेने शाक्त 10
ल्लेखे शक्ति 'कहे हे, शिवमयो 'जिति' कहे हे योगीश्वर 'कुण्डलिनी' कहे हे, स्वर्गो 'प्रकृति' कहे
हे, वेगतीश्वर 'महा' कहे हे, बीजो 'बुद्धि' कहे हे अने बीजो 'कुण्डलिनी', 'प्राणशक्ति', 'कला' बगैरे
कहे हे—तेन मूर्तस्वरूप श्री कर्म हे । 'अलक्ष्यवपुः' कहे रूपालीत ध्यान सूचकतय हे ।

+ श्लोक नं. २१ २२ मां कर्मण्य व्यनने निर्देश बाध हे । श्लोक नं. २१ मां तथा श्लोक नं. २२ मा
परिहृय पादमा श्रीकर्म ते पञ्चपरमेष्ठिनम् हे ते स्थापित वपुः । आ प्रथम आगच्छ श्लोक नं. १७-१८ मां दर्शयामो हे । 15
परतु त्वां श्रीकर्मते छद्म कर्मर तपीके मुक्तता हती परतु त्वां परतु व्यन हत् । मही श्लोक नं. २१ तथा नं. २२ मा
परिहृय पादमा बलिष्ठान वरमेव कर्मणे सुप्रकृता हे अने तेवी कर्मण्य व्यन हे । मही श्लोक नं. २१ २२ मा कर्म तथा
केनेतर प्रकृतिवाक्यो निर्देश बाध हे त नीचे प्रमाणे :-

१ श्री कर्म जिनरूप हे ।

२ " " पञ्चपरमेष्ठि अक्षये विद्यावर्धन हे ।

३ " " शक्ति अने शिव'मय हे ।

४ " " त्रिपुल्लभमूर्ति हे । आधी ते कला, विष्णु अने मोक्षरूप हे ।

५ " " ध्येय हे ।

६ " " अलक्ष्यवपुः' हे । वाणीवी परा अवस्था जे अलक्ष्य हे तेन मूर्तस्वरूप श्रीकर्मण्य व मही
शक्तय ।

७ " " सर्व धर्मा बीजवीकरण कर्मर हे । तात्पर्य हे सर्व धर्मो ए बीजकाली माने हे ।

20

23

એનમિહ ધર્મધર્મ, સિદ્ધયાગમર્ગ નં પશ્યન્તિ ।

૬-૨-૭-ક-સ(ક)-૬-સા(યા)-૬-હિન્ગ્વા-૧૨-સોપ્તિ-સિદ્ધ

દુષ્ટ-નુયા-૧૧ ॥ ૨૩ ॥

અનુવાદ—અહીં (ઋષિર્મંડલપત્ર) શ્રી મિનેશ્વર મહાંત સર્વથી મનસકાર છેલ્લું છે । તેની કમ્પ-
5 નિશ્ચય પંચમ્યં રહેનારને ઢાલિની, રાધિની, કાલિની, શાલિની, હાલિની, યાલિની સર્પ, હાથી
પશ્વસ, અધિ, સિદ્ધ, દુષ્ટ અને રાજા બોલે શક્તા નથી ॥ ૨૩ ॥ +

૧૧ ધર્મધર્મ—ત્રિમુખપતિ ધી સીધેશ્વર પરમામાનુ ર મહાન ધર્મસ્ત્ર છે । તેથી અધિપ
પ્રમાત્તથી અનેક ઉપદ્રવો થાત નામ છે । ચર્યર્તિના પત્રની જેમ તે પરમામાની અપાઠ બાલે છે । તે
પરમામાના ધર્મવરચર્યત્તચર્યર્તિને સુચવે છે । ઋષિર્મંડલપત્ર પોતે જ અપાઠિતિ હોવાથી કમ છે । તે
10 પત્રને બે મનબદે બારમ કરે છે, તે સર્વ અપાઠિતિ બને છે ।

૧૨. તત્ત્વયાગમર્ગ—જેમ ચર્યર્તિના ચર્યનના કારણે તેના નિમિત્તે દુરસ્થિત હોય છે,
તેમ ઋષિર્મંડલપત્ર રહેલ ધર્મવચ્ચી છામ્બં બે મામસિક રીતે ઉપસ્થિત થયો છે, તેને કોઈ પણ ઉપદ્રવકારક
વા હુણ્ડિ પીઠા ન કરી શકે ।

૧૩ ન પશ્યન્તિ—તેને કોઈ શક્તા નથી । તેને ટરાલી શક્તા નથી । એના ઉપર ધર્મધર્મની
15 છાપા છે તેના ઉપર કોઈની કોઈની હુણ્ડિ પડી શકતી નથી ।

૧૪ ક-૮. નુયા—ઢાલિની બાધિ દેવીઓ સર્પ, હાથી પશ્વસ, અધિ, સિદ્ધ, દુષ્ટ અને
રાજાઓ તેને ટરાલી શક્તા નથી ।

• ઉપદ્રવો :-

પરમપ્રમમ્મયાન્નન્ત ધર્મિયસિદ્ધિચરિત્રા ।

20 ૬-૨-૭-ક(ક)-૬-સ(યા) સિદ્ધિરિપુષ્પવિમ્બાત્ પંચચાતુર ॥ ૪૦૧ ॥

—સીધિરિપુષ્પવિમ્બાત્ “મનસકારસ્ત્ર”

અર્થ—આ મનસ પ્રમ્મલથી બાજાન્ત શ્રી હરિમનસ બાબી કહે અસિદ્ધિ સમુદ્ધ થઈને ઢાલિની અધિથી
કતા મપવી થપવી થયા કરે છે ।

ઢાલિની ઢાલિની થપવી ઢાલિની ઢાલિની થપા ।

25 ઢાલિની ઢાલિની સિદ્ધા થપવા ઢાલિની સ્તુતા ॥ ૧૧ ॥

પટેપા સ્તુતિ બે હોયતે સર્વે કમિત્ત હુણ્ડા ।

વિષ્ણુમિત્રુચર્ય-ધર્મનાચારાત્ ॥ ૧૨ ॥

ધર્મવોધરિ—સીધિપ્રમમિત્રુચાર

(કેનળોચર્યોષ્ઠિ ૫૬ ૧૬)

30 દેવદેવ થપ્તે સર્વ થપ્ત થા સિદ્ધ ।

તથાન્નન્તિત્તથાન્ન મ માં સિદ્ધા ઢાલિની ॥ ૧૧ ॥

દેવદેવ મા માં સિદ્ધા ઢાલિની ॥ ૧૨ ॥

દેવદેવ મ માં સિદ્ધા ઢાલિની ॥ ૧૩ ॥

દેવદેવ મા માં સિદ્ધા ઢાલિની ॥ ૧૪ ॥

35 દેવદેવ મા માં સિદ્ધા ઢાલિની ॥ ૧૫ ॥

દેવદેવ મા માં સિદ્ધા ઢાલિની ॥ ૧૬ ॥

દેવદેવ મા માં સિદ્ધા ઢાલિની ॥ ૧૭ ॥

દેવદેવ મા માં સિદ્ધા પદ્મા ॥ ૪૦ ॥

દેવદેવ મા માં સિદ્ધા સિદ્ધા ॥ ૫૧ ॥

દેવદેવ મા માં સિદ્ધા પદ્મા ॥ ૭૨ ॥

દેવદેવ મા માં સિદ્ધા પદ્મા ॥ ૭૩ ॥

દેવદેવ મા માં સિદ્ધા સિદ્ધા ॥ ૫૨ ॥

દેવદેવ મા માં સિદ્ધા સિદ્ધા ॥ ૫૨ ॥

દેવદેવ મા માં સિદ્ધા સિદ્ધા ॥ ૫૨ ॥

દેવદેવ મા માં સિદ્ધા સિદ્ધા ॥ ૫૨ ॥

—સીધિપ્રમમિત્રુચાર

+ આ અંગેથી શ્રી સીધિપ્રમમિત્રુચારો મરિયા થપ્તિ છે ।

भ्रीगांतमस्य 'मुद्रामि'लम्बिमि(मा)निषीर्षरम् ।

“ब्रह्मेत्यवस्थितो ब्रह्मा ब्रह्म्या रक्षन्तु” सवतः (भामितः) ॥ २४ ॥*

અનુવાદ:—શ્રી ગૈતમસ્વામી ગણધર મહારાજની મુદ્રાઓ તથા સ્તંભો બંને જ્યોતિર્મય અને નિષીધર બચેલાં (૧) પણ અને ત્રણે લોકમાં મસખા દેવો અને દેવીઓ રાજો (મારી રાજા કરો) ॥ ૨૪ ॥

६ मुद्रामि—मुद्राओ बडे ।

શ્રી સૂરિમ્મજની મીઠે પ્રમાણેની પાંચ મુદ્રાઓ અગિયાર વિરચાપ હોવાથી તેઓનો અર્થ શ્રી
ગૌતમસ્વામીની મુદ્રા તરીકે નિર્દેશ થયો જણાય છે —

१ सीमाव्य म्ना—वश्य तथा क्षोम म्ने ।

२ हरमि मुद्रा — हाणि माठे ।

१ प्रबन्धन मन्त्रा — ज्ञान माटे ।

४ परमेष्ठि मुद्रा — सर्वार्थसिद्धि माये ।

५. बंबलि सूत्रा — अहमसेवार्थे ।

६९ लम्बिमि—लम्बिओ बडे । जिनलम्बि, अरुपिजिनलम्बि बगेरे अनेक प्रकारी लम्बिओ के ।

લભિષ્ઠરી મહાપુરુષોના સ્મરણાદિ માટે શાસ્ત્રોમાં છ' છ' અર્થે ગમે ત્રિગણ, છ' છ' અર્થે ગમે 15 બોદિત્રિગણ્યં ગમે અનેક લભિષ્ઠરો સુચવવામાં આવ્યા છે । ૦ લભિષ્ઠરોના સ્મરણથી આત્મની શાન્તિ અનેક શક્તિઓનો સ્મરણથી મિશ્રિત થાય છે । છુટા છુટા લભિષ્ઠરોની શાસ્ત્રીય રીતે સંયોજના કરીને તેમનું સ્મરણ કરવાથી શાન્તિપ્રાપ્તિ અનેક અર્થપ્રિયાઓ થાય છે । (લભિષ્ઠરોની સંખ્યા તથા નામો માટે સુબો પર્ણિષ્ઠ ૨)

૬૭. મા નિષીઘ્નમ્—(મુજા તથા છઠ્ઠિય ક્ષેત્રે કરાયેલ જાપના પ્રમાણથી) ઓર્ડિનર અને ૪૦ સર્વનિષીઘ્નર બનેલા મારી રેશો તથા રેશીઓ રહ્યા કરો । (નિષિ તથા રેશીઓના મામ માટે જુઓ અનુક્રમે પરિણિટ ૧ અને પરિણિટ ૫)

૧૮ ઈકોનોમિક્સના સિદ્ધાંતો દેશ દેશના—કુદરી જુની પ્રમાણિકતા અનુસાર જો જે દેશો તથા દેશી-
ઓને રહ્યા માટે અર્થશાસ્ત્રના નિયમો છે તેઓનો ધર્મ નામની જાતના નિયમો અર્થ છે ।

१९. रक्षन्तु सर्वता (मामितः) — तेजो भरी सर्वप्रकारे रक्षा करो ।

● **संस्कृत**

योग्यैरुपमैश्च वा युक्तैस्तस्य वा भूमिः कल्पयतः ।

तस्मिन्निदं ज्योतिरहन् सर्वनिधीश्वरः ॥ ७७ ॥

पाठ्यव्याप्तियो देवा, देवा भूषाटवाप्तिया ।

स्वर्गादिनोऽपि मे देवाः सर्वे स्वस्त्यु मांभितः ॥ ७८ ॥

— श्रीकृष्णसुखस्तोत्रम्

† एतद्व्याख्या सुविशेषात्कथमपि व्याख्यायते ।

देवानुर-रजुकेन्नेरैण्योऽथ दिमवधिषमाप्ती ॥ ४७८ ॥

— श्रीविहङ्गिणनृपिबिरचितं मन्त्रसामुद्रस्य

હૈં હ્રીં શ્રીં (હ્રીં) હૃતિર્લક્ષ્મીર્ગૌરી ચમ્પી સરસ્વતી ।
 ચયાઽમ્યા વિચયેત્યાત્મા નિર્ધી યચ્છન્તુ મે હૃતિમ્ ॥ ૨૫ ॥ *
 પ્રદરૈર્જ્વાલયા યં યમર્થમિષ્ઠન્તિ તં નરાઃ ।
 સમન્તેઽસ્ય સ્મૃતર્પુષ્પાપદમ્ય સરન્ત્યમી ॥ ૨૬ ॥ ૬
 મૂર્ચપત્રાન્તરાસિસ્પ્ય, રૈષા કષ્ઠ-ચિર-કરે ।
 મૃદ્ગ-મ્લ-મૃતપિરુષ્ વચ્ચાદિપ્રસાધની ॥ ૨૭ ॥ †

અનુવાદ—હૈં હ્રીં શ્રીં—શ્રી, હ્રી, હૃતિ, લક્ષ્મી, ગૌરી, ચમ્પી સરસ્વતી, ચયા ચંદા,
 વિજયા—ચોરે વિજાઓ (દેવીઓ) મને કૈય આપો ॥ ૨૫ ॥

અનુવાદ—અમ્યમી મ્લ સ્પેષ્ય ચોરે મનુષ્યો જે જે અર્થને હાથે છે તેને જાણા સમગ્રથી પ્રાપ્ત
 10 કરે છે અને તેઓ મુદ્ગ ચોરે જાપદાઓને તરી વાય છે ॥ ૨૬ ॥ +

અનુવાદ—મેઝપત્રમાં (જાનું) આલેખન કરીને કંઠે, મ્લકે અથવા હાથમાં (ચંપવાથી) રક્ષા
 વાય છે । મેઝા, મ્લ તથા મૃતપીટા શ્રુ વાય છે અને વચ્ચીકરણ કારણે સિદ્ધ કરે છે ॥ ૨૭ ॥

૭૦ વિદ્યા—અહીં જેઓમો મામ્મિર્જેશ વયો છે તે દેવીઓ ચોરે । (વિદ્યાદેવીઓ માટે
 જુઓ પરિશિષ્ટ ૮)

15 ૭૧ યચ્છન્તુ મે હૃતિમ્—જારાકનામાં મને સ્વીય તથા કૈય આપો ।

૭૨ પ્રદરૈર્જ્વાલયા—અહીં જાણે પદથી પદમય અને લક્ષ્મીમય તથા માતૃર્ધી, સુનાર્ધી અને
 વિદ્યાર્ધી પણ સમજવા બોધે ।

૭૩ રક્ષા—રક્ષા નિર્મળતા પ્રગટો —

૧ અલેખન—મૂર્ચપત્ર પર ।

2 ૨ સ્થાન—કઠમ્ (મદ્ગલિયામ્) અથવા ચિર પર (પાષાઠીમ્, ર્વામીમ્) અથવા
 20 હાથે (મદ્ગલિયામ્) ।

૩ પીટામી ધૃતિ મટે—મ્લરચના વિદ્ધ યોગની શાંતિ મટે તથા મૃત-ચ્ચંતર
 ચોરેની જાણથી મુદ્ગ થવા મટે અને વચ્ચાદિ કર્મનાં પ્રસાધન મટે ।

૭૪ મુદ્ગ—ચ્ચંતરવિશેષ—જેમો મુદ્ગ સાથે પરિભ્રમણ કરે છે । મુદ્ગરૂને મેઝીને પ્રહારારે
 25 કરે છે, તો તેના નિષારણ મટે ।

સરસ્વાતી—૦ હૈં હ્રીં શ્રીં હૃતિર્લક્ષ્મીર્ગૌરી ચમ્પી સરસ્વતી ।

ચયાઽમ્યા વિચયે નિષા વિષયવિચય મયત્તવા ॥ ૮ ॥

૬ વચ્ચપ્રજ્ઞા નિર્ધે વચ્ચે વચ્ચપ્રજ્ઞા નિર્ધે વચ્ચ ।

લક્ષ્મીપ્રજ્ઞા નિર્ધે લક્ષ્મી માસુરતિ મ સંધાય ॥ ૮૬ ॥

માસુરતિ કમ્પે માસુ, સુનાર્ધી કમ્પે મુદ્ગ ।

વિદ્યાર્ધી કમ્પે વિર્ધ, મદ્ગ વચ્ચપ્રજ્ઞા ॥ ૮૭ ॥

† મૂર્ચપત્રે ચિહ્નિતેષ્વ અલેખે મુદ્ગિ વા મુદ્ગે ।

ચરિત વર્ચવા રિધ્, વર્ચ્યોશિચિત્તપદમ્ ॥ ૮૮ ॥

મ્લ-મૃતપીટા-મ્લ, મિષા-મૃતપીટા-મ્લ ।

વાલ વિચ-ચોરેર્ધી-મ્લે માષ સંધાય ॥ ૮ ॥

+ અસ શ્લોકમાં અનુમિતો નિર્ણય છે ।

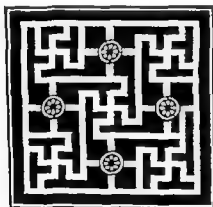
ત્રીલોક્યવર્તિત્રિનાનાં, વિમ્બૈર્યે સુતેરેતૈઃ ।

યત્ ફલ તત્ ફલં ॥ ૧૮ ॥ ૭

અનુવાદ ૩—શ્રવે લોક્ય રહેલા અરિહત પરમ્પ્રમાના વિમ્બોનાં દર્શન કરવાથી, તેમની સુતિ કરવાથી અને તેમને નમસ્કાર કરવાથી જે ફલ પ્રાપ્ત થાય તે ફલ આ (શ્રીકૃષ્ણ) બીજના સ્મરણથી પ્રાપ્ત થાય છે । આ મોટું રહસ્ય છે ॥ ૧૮ ॥

5

૭૫. બીજસ્મૃતાવેતન્મહદ્ રહસ્ય—બીજસ્મૃતિનું રહસ્ય । બીજના (શ્રીકૃષ્ણના) સ્મરણમાત્રથી ત્રિભુવનવર્તી સર્વ જિન વિમ્બોનાં દર્શન, સ્તવન અને વંદન જેવો લાભ થાય છે । અહીં સ્મરણનો અર્થ પ્રમાણ દર્શાવવામાં આવ્યો છે । ચતુર્વિધ વહે દર્શન, થાળી વહે સ્તવન અને કાયા વહે નમસ્કાર એ શ્રવે કરતાં પણ બીજના મધ્યસ્થક સ્મરણનું ફલ અધિક છે । આ નિરૂપણ પણ અંશિક છે; માનસિક સ્મરણનું સર્વોચ્ચ ફલ હોવા કરતાં અનેકગણું અધિક છે । સ્મૃતિના આ મહાન ફલને જાણવું અને અનુભવવું, 10 ૫ એ આધ્યાત્મિક માર્ગનું મહાન રહસ્ય છે ।

૭ મુદ્રક જાજીવીપીઠવર્તિના શાસ્ત્રના વિના ।

૮૦ સુતેરેતૈર્યે ફલં તત્ ફલં સ્મૃતૌ ॥ ૧ ॥

ઋતાવામ્સતપાપૂર્વ, ધિનાનમ્પર્થ સિદ્ધયે ।

ઋતઘાતીસદ્દર્શિન્સુ, આપો હામા દર્શાશ્વત્ત ॥ ૨૧ ॥*

અનુવાદ :- [અતી (ધીરારતી)] સિદ્ધિને માટે ઋઠ આપવિઠનું તપ કરવાર્થક ઋત

હનર ગર્જના પુષો કલે ધિનેઘરની પૂજા કરવી ને ઋઠ હજારનો જાપ કરવો । દર્શાશ્વ હોમ કરવો ।

૬ અર્ચા ઋઠસો વકત હોમ કરવો ॥ ૨૧ ॥

૭૬ અષ્ટાશ્વામ્ય દર્શાશ્વત્ત—જાપ તપ, અર્ચા, કરણ અને અન્તર્પાન સાધનાના ક્રમની તારિખા નીચે પ્રમાણે કરી શકે —

૧ મઠ	૨. અષ્ટા	૩. અષ્ટા	૪. અષ્ટા	૫. અષ્ટ	૬. અષ્ટ	અર્ચા	૮. અંતર્પાન
મુદ્રામો શ્લોક નં. ૧ (આત્મન પૂર્વક)	મુદ્રા શ્લોક નં. ૧	વિગ્રહસ્થ પદસ્થ અને કપસ્થ શ્લોક નં. ૧૧ ૧૮	મુદ્રામો શ્લોક નં. ૧૪ ગર્જના પુષો નં. ૮ શ્લોક નં. ૨૧	સંક્રા ૮ શ્લોક નં. ૨૧	ઋઠ આષ્ટાશ્વા (આત્મન પૂર્વક) શ્લોક નં. ૧૧	ચિત્રપૂજા (આત્મન પૂર્વક) શ્લોક નં. ૧૧	કપાલ- ચાત્રપત્રો હોમ

(આત્મન અર્ચા અષ્ટાશ્વત્ત છે) । આમ સ્વચ્છેકરણનો સમાવેશ થાય છે ।

- ૧ મંત્ર—આત્મનપૂર્વક મુદ્રામંત્રની શ્લોક નં. ૬ માં દર્શાવ્યા પ્રમાણે સાધના કરવાની છે ।
- ૨ મ્વાસ—રક્ષા માટે સચ્ચેકરણ શ્લોક નં. ૧ માં દર્શાવ્યા પ્રમાણે કરવાનો છે ।
- ૩ ધ્યાન—શ્લોક નં. ૧૧ થી ૧૮ માં દર્શાવ્યા પ્રમાણે એક પછી એક ધ્યાન કરવાનો છે ।
આ વિક્ષે આત્મનાય ગુરુ પાસેથી જાણી લેવો અને ધ્યાન ચીત્તમાં અલેક્ષન કર્યા પ્રમાણે કરવાનો છે ।
- ૪ સાધન—મુદ્રામો શ્લોક નં. ૨૪ માં ચિત્રેચનમાં આપ્યા પ્રમાણે અને પુષો શ્લોક નં. ૨૧ માં
વગ્રાધ્યા પ્રમાણે ।
૫. જાપ—એક એક ગર્જના પુષ્યના પૂજન વડે જાપ કરવાનો છે । જાપની વ્યાધ્યા નીચે
પ્રમાણે ઉપદેશ થાય છે —

મૂયો મૂય પરે માલે માલના મામ્પતે હિ મા ।

જાપ સ્તોત્ર સ્વયે નાતો મન્ત્રાભ્યા અપ્ય હૃદય ॥

- ૬ મુદ્રાશરણની સંક્રા ૮ ।
- ૭ તપ—ઋઠ આપવિઠના તપપૂર્વક ઋઠ વિઠસત્રી પ્રક્રિયા સાધવી ।
- ૮ અર્ચા—ચિત્રપૂજા (આત્મન સહિત) । ગર્જના કુલ નં. ૮ ।
- ૯ અંતર્પાન—હોમ—નાદિમ્પાનક્રમની અભિધા જાત વગાવોનો ૮ વકત હોમ કરવો તે
અંતર્પાન છે । +

૩૦ * સરજાઓ :- આષ્ટાશ્વામ્ય તપા કરવા, પૂજાવિધિ ચિત્રપૂર્વક ।

આત્મનપૂર્વકો જાપ+ ગર્જના સિદ્ધિદાયક ॥ ૧૧ ॥

+ ધી સત્તરવત્ર ઉપનાય મન્ત્રાધિપત્યજગદ્ગુરુ માં પૂજ્ય માટે કર્મમાં આ પ્રમાણે આપે છે :-

૧ આત્મન, ૨. સચ્ચેકરણ, ૩ મુદ્રા ૪ પૂજા, ૫. જાપ, ૬ હોમવિધિ ।

આનો ધિનેઘરનુરુતમન્ત્રક્રમના આત્મનનામ સ્વચ્છેકરણ ॥ ૧૧ ॥

પૂજા કરી તપનું હોમવિધિ વગેરે કર્યાંથી સંતુષ્ટિમાત્ર સફળ પ્રમાણે ॥ ૧ ॥

—ધી ચેત્તરોત્તરોત્તર ૧૪, ૧૨૧ ।

अष्टमासां स्मरेत् प्रातर्बीजमष्टाधिकम् (१०८) ।

स पश्येदार्हतं विभवं, सप्तान्तर्महसिद्वय ॥ ३० ॥

सम्यग्दृष्टं विनीताय, ब्रह्मवत्सृते इदम् ।

इयं मिथ्यादृष्ट नैव त्रैलोक्यमङ्गद्वयम् (३१) ॥

परमेष्ठिपदानां तु, विशयाः पूर्वयन्त्रतः ।

इयां रत्नत्रयस्याय, विशेषः कश्चिदुच्यते ॥ ३२ ॥

अनुवादः—जे आठ मास सुधी सवारस १ ८ बार आ बीजनु स्मरण करे ते तेने अर्हत् विभक्तां दर्शन पाय छे अने ते तेनी सात मन्त्री अंदर सिद्धिने माटे पाय छे ॥ ३० ॥

अनुवादः—आ सम्यग्दृष्टि, विनीत अने ब्रह्मवत्सृते चरण करानेने आपहुं । मिथ्यादृष्टिने न ज आपहुं । तेने आपवासी श्री त्रिनेश्वरमहेश्वरी आश्राना भगवत् रूप लगे छे ॥ ३१ ॥ 10

अनुवादः—यन्त्रपरमेष्ठिपदानी जे विशेषता छे ते प्रयन्त्रपी (परमेष्ठियन्त्रपी के जे पूर्ण प्रत्यकरे रचे छे तेपी) जानकी । एनत्रयपी जे विशेषता छे ते हवे कर्त्तृक ब्रह्मद्वय छे ॥ ३२ ॥

७७ अष्टमासान्—इतीकरण माटे सम्पन्नो उल्लेख बाधि रखो हुनो तेनो निर्देश अही पाय छे ।

सम्य—जाठ मस । जे त्रिया बरी छे तेना इतीकरण माटे अही सम्पन्नो निर्णय कर्यो छे ।

आठ मास सुधी ब्रह्म सवार १०८ बार बीजार बीजनु मातृपूर्वक स्मरण करे तो अर्हत् विभक्तुं दर्शन पाय 15 छे अने सात मन्त्री सिद्धि प्राप्त पाय छे ।

७८ त्रैलोक्यमङ्गद्वयम्—आश्रानो निर्देश छे अने आ आश्रानु उल्लेख करे तेने विनोद-उल्लेखनी दोष लगे छे ।

७९ परमेष्ठिपदानां... कश्चिदुच्यते—आय मूलमन्त्रना ग्रण खंड यह शके अने ते नीचे प्रमाण —

20

१ प्रथम खंड—अष्ट बीजाक्षरे—ह्रीं ह्रीं ह्रीं ह्रीं ह्रीं ह्रीं ह्रीं ह्रीं ।

२ द्वितीय खंड—परमेष्ठिपदो अथवा ते पदोना व्याख्याछे—ज सि आ उ सा ।

३ तृतीय खंड—ब्रह्मदर्शनचारित्र्यो मन्त्र ।

प्रथम खंडना आप सम्य तथा फल विसे श्रौत नं. ३० मां निर्देश पयो । हवे श्लोक नं. ३२ मां परेछा ये पदम परमेष्ठिपदो विसे प्रत्यकरे जे रहस्यनो पूर्ण निर्देश कर्यो छे ते अवलोकनाने 25 एन कर्त्तुं अने बीजा तथा चोपा पदम तृतीयखंडमां जे एनत्रय छे ते विसे रहस्य दशाक्षरानो निर्देश कर्यो छे । आ रहस्यने श्लोक नं. ३३-३४-३५ मां जणावगम्य आपहुं छे ।

● सारखासो—प्रमाणोत्तर माता के अमरि दिने जिनै ।

तेरां न म्हाबरो देह, प्रमथित न पापक ॥ १४ ॥

महामन्त्राणि यन्त्रा, माता प्रातस्तु न पटेत् ।

स्त्रीरमेतन्मन्त्रो, विनविभवं न पश्यति ॥ १५ ॥

हरे सारखासो विभं मने लभके सुखम् ।

परमाप्नोति प्रसादा परमानन्दपदम् ॥ १६ ॥

30

● सारखासो—यस्य खेयं मन्त्रोत्तरं, न केव कल्प कल्पित ।

मिथ्यात्वविधि हरे, ब्रह्मद्वय पदे पदे ॥ १२ ॥

35

हीन-दर्शन-चारित्र-तपासीति स्मरन् मुनिः ।
 अश्रमयोधरं सम्भवा(द्धा), चतुर्वर्तपसः फलम् ॥ ३३ ॥
 कृत्वा पापसहस्राणि, इत्या अन्तुष्ठतानि च ।
 अर्धं मन्त्रं समाराध्य, 'तिर्यञ्चोऽपि दिवं गता' ॥ ३४ ॥
 पदवु व्यसनपातासे, अमत् संसारसागरे ।
 धीनेन अगत् सर्वदुःखस्य विधुतं दिवे ॥ ३५ ॥
 मूर्ध्नि रत्नत्रयं विभ्रज्जिनवीर्यं नमोऽध्वरम् ।
 इति रत्नत्रयं ध्येयं, जिनवीर्यस्य बीजकम् ॥ ३६ ॥

अनुवादः—ज्ञान दर्शन चारित्ररूपी तपने १ ८ बार स्मरण करतो मुनि उपवासना फलने
 10 प्राप्त करतो वच्य है ॥ ३३ ॥

अनुवादः—पूर्वें हजरतो पापो कर्मा कृत्यं अने सेंद्रो जीवोनी हिंसा कर्मा कृत्यं पण (पडीना
 जीवनम्) आ मरुतु आराधन करवावी पञ्चमो पण स्वर्गगामी बन्यां है ॥ ३४ ॥ +

अनुवादः—व्यसनरूप पाताकृत्यं पञ्चतु अने संसारसागरम् ममत् पदु अगत आ मंत्र बने अ
 उद्धरीने सिम्भ धारण करतुं है ॥ ३५ ॥

15 अनुवादः—मन्त्रक पर एतत्रयस्वरूप रेफने धारण करतुं अने नमो अध्वरवातुं जिनवीर्य
 (अर्ध) (जर्जत् लैं हौं अर्धं मन्त्रं) रत्नत्रय तपीके ध्येय है। ते (रत्नत्रय) जिनवीर्यतुं पण बीज है ॥ ३६ ॥

८० ज्ञान-दर्शन-चारित्र तपांसि—

(हैं) ज्ञान-दर्शन-चारित्र्यो (मन्त्र) —आ प्रमाणे ज्ञान्य मूलमन्त्रना बीजा खंडतुं ये
 मुनि १०८ बार स्मरण करे है ते उपवासना फलने प्राप्त करे है। वहीं ज्ञान्य दर्शन चारित्र त्रिरूपकी
 20 तप है ।

८१ मुनिः—मुनि एठले जगज्जना तपोतुं मनन करनात । अबवा मुनि एठले मैन(मंयम)ने
 धारण करनात ।

८२ तिर्यञ्चः—जो तिर्यंको पण आ मंत्रनी आराधनावी स्वर्गने पाप्मन्, तो बुद्धिमत् ननुष्य
 पनावी हु न पानी शके ।

25 ८३ अनेनैव दिवे—आ मंत्रनी साधना ए म्हाल वर्म है। वर्तुतुं सञ्चल करतुं पण
 साधनरूपेण अमृ है के जे दुर्गमिणीवी जीरणी रक्षा करे अने तेने मोक्षार्थ धारण करे, ते वर्म कहेवाय ॥ ८

८४ रत्नत्रयं बीजकम्—जहाँ लैं हौं अर्धं मन्त्रं नो ध्येय तपीके निर्देश करवाम् आत्म्यो
 है; धारण के, रत्नत्रय ए जिनवीर्यतुं पण बीजक है। आत्मा जिन (परमात्मा) बनानात रत्नत्रय होवावी
 तेने जिनवीर्यतुं पण बीज कहेवाम् आने है। रत्नत्रयनी मुक्त्या आ प्रमाणे माना मंत्रपदम् दर्शावैने
 30 समग्र धर्मसंज्ञा सर तपीके तेने कहेवाम् आत्म्यु है ।

+ आ श्लोक योगशास्त्र 'ना अग्रमग्रधर्मो श्रीकर्म १७ तपीके गये है। मूलमन्त्र बीज लंडनी
 चन्द्रसि अश्वमेध वच आ पद्मिनी श्रीराम आराधाम् अर्पणी है ।

● मन्त्रते नो अरुणं च मुनिः पारिवर्तिताः ।

—श्री अनन्तर अक्षय, मीमांसक.

35 ● हृमो, अवा श्री वसोविष्वजी हृव वर्मरतीका ।

नौच :-

श्री सिद्धिस्थिराणि रत्न करेल आम्नायने मुख्यत्वे लक्ष्यमां राखी संस्था तरफयी ऋषिर्मंडलमन्त्र चार रंगमां अलग मुद्रित करवामां आन्युं छे अने तेनी एक एक नकल आ प्रचनी साथे जापवामां आवी छे । ते यन्त्रमां नीचे प्रणालिक्र अनुसार गणचरो, लक्ष्मिजो, देवीजो, यज्ञो, पश्चिणीजो आदिनां नाम लखेल छे ते अर्ध परिशिष्ट रूपे छाप्यां छे । आमांवी जेनो जेनो प्रस्तुत कृतिमां उल्लेख आवे छे तेनो त्यां 5 त्यां निर्देश कयो छे ।

परिशिष्ट १

अगिचार गणचरो

१ इन्द्रमूर्ति	५. सुधर्मा	९. अचलभाना	
२ अग्निमूर्ति	६ मणितपुत्र	१०. सैनार्थ	10
३ वायुमूर्ति	७. सौर्यपुत्र	११. प्रभास	
४ व्यक्त	८. अक्वम्पित		

परिशिष्ट २

अज्ञताक्षिस लक्षिजो

१ जिन	१७ दशपूर्ति	३३. वर्षमान	15
२ अक्षविजिन	१८. चतुर्दशपूर्ति	३४. दीप्ततप	
३ परमाक्षविजिन	१९. अष्टादशनिमित्तकुशल	३५. तप्ततप	
४ सत्ताक्षविजिन	२. त्रिकुर्णार्तिप्राप्त	३६. मन्त्रतप	
५. अनन्तक्षविजिन	२१. निचावर	३७. धोरेतप	
६ कुट्टकुवि	२२. चारणलक्षि	३८. धोरगुण	20
७. रीचकुवि	२३. प्रक्ष(प्रक्ष)प्रमाण	३९. धोरपरप्रमाण	
८. पदातुसर्ग	२४. आकाशगामि	४०. धोरगुणप्रक्षचारि	
९. आशीविप	२५. क्षीरामरि	४१. आम्नायपिप्रक्ष	
१०. छिन्निप	२६. सर्पितपमि	४२. खेरीरप्रक्षिप्रक्ष	
११. सैमिधयनः	२७. मणालमि	४३. जलपिप्रक्ष	25
१२. स्वयंसमुद्र	२८. अमृतामि	४४. मिथुनपिप्रक्ष	
१३. प्रयेकमुद्र	२९. सिद्धास्तन	४५. सूर्यपिप्रक्ष	
१४. बोधिमुद्र	३०. मगधमहाम्नाय	४६. मनोवलि	
१५. ऋतुमति	वधमानमुद्रति	४७. वधमानमि	
१६. त्रिपुलमति	३१. तप्ततप	४८. कल्पवलि	30
	३२. अक्षीणमहामासि		

परिशिष्ट ३

बोबीषा तीर्थहूरोना पितामो

	१ नामि	९ सुमीष	१७ सूर
	२ जितरात्रु	१ इतरव	१८ सुदर्शन
४	३ जिनारि	११ मिणु	१९ कुम्भ
	४ रंवर	१२ वसुधूम्य	२० सुमित्र
	५ मेघरव	१३ कृणवर्म	२१ विजय
	६ श्रीकर	१४ सिद्धसेन	२२ समुद्रविजय
	७ सुप्रसिद्ध	१५ मानु	२३ अक्षसेन
१०	८ नन्दसेन	१६ विश्वसेन	२४ सिद्धार्थ

परिशिष्ट ४

बोबीषा तीर्थहूरोनी मातामो

	१ मङ्गदेवा	९ रामा	१७ श्री
	२ विजया	१ गन्दा	१८ बेवी
१५	३ सेना	११ मिणु	१९ प्रमावती
	४ सिद्धार्थ	१२ जया	२० पद्मा
	५ सुनक्षला	१३ इयास्य	२१ श्या
	६ सुदीपा	१४ सुपशा	२२ सिखा
	७ पूष्णी	१५ सुक्ता	२३ बामा
२०	८ अम्बिका	१६ कथिरा	२४ निराला

परिशिष्ट ५

बोबीषा देवीमो

	१ ह्री	९ अम्बा	१७ सावन्दा
	२ श्री	१ विजया	१८ मन्दमालिनी
२५	३ इति	११ मिषा	१९ माया
	४ मङ्गली	१२ निरुद्धा	२ मय्याकिनी
	५ गौरी	१३ अजिता	२१ ऐरी
	६ कण्ठी	१४ मङ्गला	२२ कला
	७ सरस्वती	१५ कज्जला	२३ कज्जली
३०	८ जया	१६ कज्जला	२४ कज्जलिया

परिशिष्ट ६

चोवीश यक्षो

१ गोमुख	९ अमित	१७ गन्धर्व	
२ महात्म्य	१० अक्ष	१८ यक्षराज	
३ त्रिमुख	११ यक्षराज	१९ कुवेर	5
४ यक्षनायक	१२ कुमार	२० वरुण	
५ तुम्बक	१३ पण्डित	२१ मरुति	
६ कुसुम	१४ पालाश	२२ गोमेष	
७ मानव	१५ विष्णु	२३ पाद	
८ विजय	१६ गरुड	२४ अक्षयान्ति	10

परिशिष्ट ७

चोवीश यक्षिणीभो

१ अक्रान्ती	९ सुतप्रिय	१७ बला	
२ अविजयला	१० अशोक	१८ यक्षिणी	
३ वृत्तिरारि	११ मानवी	१९ धरणप्रिया	15
४ कश्यप	१२ यक्ष	२० नन्दन	
५ महाकाशी	१३ विदिना	२१ गान्धारी	
६ श्यामा	१४ अश्वत्थ	२२ अम्बिका	
७ शाल्मा	१५ कन्दर्पी	२३ पद्मावती	
८ मरुती	१६ निर्गुणी	२४ सिद्धप्रिया	20

परिशिष्ट ८

सोढ विद्यादेवीभो

१ रोहिणी	७ काली	१३ वैरोचना	
२ प्रहृष्टि	८ महाकाशी	१४ अश्वत्थ	
३ अक्रान्ती	९ गौरी	१५ मानवी	25
४ अक्रान्ती	१० गान्धारी	१६ महाप्रिय	
५ अक्रान्ती	११ सर्वात्म्याम्बिका		
६ पुरुषरत्ना	१२ मानवी		

परिशिष्ट ९

नव निधि

१ नैर्ऋति	७ सर्वात्म्या	७ महाप्रिय	30
२ पाण्डुक	८ महाप्रिय	८ मानवी	
३ विष्णु	९ काल	९ अश्व	

परिशिष्ट १०

बोसठ सुरेन्द्रो

१	सौधर्म	२३	धोय	४५	कल
२	ईषान	२४	महाधोय	४६	महाकल
३	सन्धुमार	२५	जलजगत्	४७	सन्धिगि
४	महेन्द्र	२६	जलजगत्	४८	सामन
५	महा	२७	पूर्व	४९	महा
६	कालान्त	२८	अवधि	५०	विशाल
७	महाकाल	२९	अभिज्ञान	५१	महा
८	सम्भार	३०	अभिज्ञान	५२	अभिज्ञान
९	प्राप्त	३१	मित्र	५३	ईश्वर
१०	अभ्युत्त	३२	मित्ररूप	५४	महेश्वर
११	पद्म	३३	सुपुत्र	५५	सुपुत्र
१२	कलि	३४	महासुपुत्र	५६	विशाल
१३	जगत्	३५	कालिक	५७	हास्य
१४	महापद्म	३६	महाकाल	५८	हास्यरसि
१५	हारिक	३७	गोपनी	५९	मोक्ष
१६	हारिपद्म	३८	गोपनी	६०	महामोक्ष
१७	मेषुदेव	३९	पूर्वम्	६१	पद्म
१८	मेषुदेवी	४०	महापद्म	६२	पद्मपति
१९	अभिज्ञान	४१	मीमा	६३	अन्त
२०	अभिज्ञान	४२	महामीमा	६४	सूर्य
२१	वेदमन्त्र	४३	सुरूप		
२२	प्रमद्वान	४४	प्रतिरूप		

परिशिष्ट ११

आठ सिद्धिधो

१	कविता	४	प्राप्तमन्त्र	७	प्राप्तमन्त्रसम्पन्न
२	कविता	५	महिमा	८	प्राप्ति
३	ईशिता	६	अभिज्ञान		

પરિચય

શ્રીસિદ્ધિલક્ષ્મીરૂપ રત્નેલા આ સ્તોત્રની એક નકલ સ્વ. શ્રી મોહનલાલ મગવાણીદાસના સંગ્રહમાંથી મળી હતી, શીની પ્રતિ પ્રા. માં, આચાર્ય રિસર્ચ ઇન્સ્ટિટ્યૂટના સંગ્રહ નં. ૩૨૧, A ૧૮૮૨-૮૩ શ્રીશ્રી નકલ મુદ્રાદિ, શેઠ સ્વરેષ્ઠદ પદ્મામીના સંગ્રહની હતી અને ધોળી નકલ મુનિરાજ શ્રી યશોદિગ્વંચની મહારાજશ્રી પાસેથી મળી હતી ।

5

આ ચાતુર્મયી ગ્રંથ પ્રતિજોની શાસનકલ હતી ગ્યારે એક પ્રા. માં, ટિ. ૬ ની મૂલ શાકપોથી હતી, એટલે પાઠ લેવાનું કામ મુશ્કેલ હતું । ચારે પ્રતિજોના કેટલાક અદ્ભુત શ્લોકોને માવળી શ્લોક સુધારી અનુવાદ, વિચરણ અને તુલના-શ્લોકો સાથે અહીં પ્રગટ કરેલ છે ।

શ્રીસિદ્ધિલક્ષ્મીરૂપ આ સ્તોત્રમાં શાસ કરીને યજ્ઞની રચના ઉપર પ્રવૃત્તિ પાડેલો છે । યજ્ઞનો મુક્તનંદ, આરાધના અને પલ્લવેશ પૂજા બળામ્યા છે ।

10

આ સ્તવન પ્રસિદ્ધ ‘ઋષિમંડલસ્તોત્ર’ ના આધારે રચાયેલું છે । ‘ઋષિમંડલસ્તોત્ર’ માં યજ્ઞ રચના વિશે બે અલગ નિર્દેશ છે તેની શ્રી સિદ્ધિલક્ષ્મીરૂપની આ રચનાથી સ્પષ્ટતા થાય છે । ૧ શ્લોક આ સ્તોત્ર અતીત ઉપયોગી બળામ્યા છે । બહુ ઋષિમંડલસ્તોત્રકારે તીર્થંકરોની પ્રમાણ મહિમા માટે ૩૧ થી ૭૬ શ્લોકોનો વિસ્તાર આપ્યો છે તેને શ્રી સિદ્ધિલક્ષ્મીરૂપ એક બે શ્લોકમાં સંક્ષીપ્ત લીધો છે । એવો સંગ્રહ કેટલેમ્ સ્વત્તે બોધાય છે, તે તેની તુલના કરતાં અગાધ બને છે । ૨ રીતે ઋષિમંડલસ્તોત્રના ૯૮ શ્લોકોને 15 શ્રીસિદ્ધિલક્ષ્મીરૂપ ૧૬ શ્લોકોમાં સમ્પૂર્ણ લીધા છે । બહુ હૃદયાર્થ બોધીત તીર્થંકરોની સ્થાપના ઉપરાંત શ્રીસિદ્ધિલક્ષ્મીરૂપ પંચપરમેષ્ઠીની સ્થાપનાની વિશેષતા તેમના ‘પરમેષ્ઠિચિન્તાસ્તવમ્ત્ર’ અને ‘મન્ત્રરાજ રાસ્ય’ અનુસાર આપ્યું સમ્પૂર્ણ થયે છે । સંક્ષેપમાં નાદ, વિદ્યુ, કલા, શીર્ષક અને હૃદયસ્વરૂપ હૃદયારના અંશો ઉપર શ્રીસિદ્ધિલક્ષ્મીરૂપ સારી સ્પષ્ટતા કરી છે અને વિવિધ આમ્નાયોનો નિર્દેશ પોતાની હૃદયોમાં કર્યો છે । ૩ હૃદયો પ્રસન્ન પ્રેમમાં અન્યથા બને પ્રગટ કરી છે ।

20

ઋષિમંડલસ્તોત્ર અનુસાર રચાયેલું અનેકશિવ ઋષિમંડલસ્તોત્રો અને હૃદયસ્તોત્રોમાં એકસરખો મેલ રહેલો નથી, તે મને આ સ્તોત્ર સ્પષ્ટ જુલાસો આવે છે ૪ આ આ સ્તોત્રની વિશેષતા છે ।

શ્રીસિદ્ધિલક્ષ્મીરૂપની રચનાથી એટલું સ્પષ્ટ થાય છે કે, તેમની સામે રહેલું ઋષિમંડલસ્તોત્ર તેમની વિશ્વમાતા ટિ. સં. ૧૧૨૨ પહેલાંનું તો છે કે જ । ૫ આ સ્તોત્રના આધારે દિગંબર બૈનાધાર્ય શ્રીવિદ્યામૂળ-સૂત્રિ ઋષિમંડલસ્તોત્રની ૮૫ ઉપજાતિહૃદયમાં કરેલી રચના પણ પ્રસિદ્ધ થયેલી છે ।

25

આ સ્તોત્રની તુલના માટે ત્રિપ્તળીમાં અમે ‘ઋષિમંડલસ્તોત્ર’ના સરલા માલવલ્લ્ય શ્લોકો મોખ્યા છે તે શાક્યોને ઉપયોગી થઈ પડશે ।

કલિકાલસર્વજ્ઞ-શ્રીમદ્-હેમચન્દ્રાચાર્યરચિત
'ત્રિપટિશાલાકાપુરુષચરિત' ગતસદર્ભ

[પદ્મ-નમસ્કાર-સ્તોત્રમ્]

(ચતુષ્પદ-શ્લોકમ્)

શ્રુપમાર્તિતીર્થક્ષત્રાન્, નમસ્યામ્યલિહનપિ ।
મરતૈરાત્થ-વિદહાર્ષણાઽપિ નમમ્યહમ્ ॥ ૧ ॥
તીર્થકુદ્ગપા નમસ્કારો, વહમાર્જા મયષ્ઠિદે ।
મદતિ ક્રિપમાન* સ બોધિત્રમાય ચોષકૈ ॥ ૨ ॥
તિદેમ્યથ નમસ્કાર, મગવદ્ગથ. કરોમ્યહમ્ ।
કર્માધોડ્ઘાહિ યૈર્ધર્માનાઽધિના મય-સહસ્રત્ ॥ ૩ ॥
જાતાર્યેમ્યઃ પદ્મલિલાઽઞ્જારેમ્યથ નમો નમ* ।
યૈર્ધર્મિયે પ્રવચન, મયષ્ઠિદે સવોષતૈઃ ॥ ૪ ॥
ધુર્ત વિભતિ ચે સર્વ, ત્રિપ્યમ્યા વ્યઘ્રરન્તિ ચ ।
નમસ્તમ્યો મહાતમ્ય, — ઉપાધ્યાયેમ્ય ઠષકૈઃ ॥ ૫ ॥

અનુવાદ

કલ્પમયેન કોરે સજ તીર્થક્ષત્રેન હુ નમન કર જુ । મરત, દરકત અને મહાભિદેહ ક્ષેત્રમાં રહેલ
અહનો (તીર્થક્ષત્રો) ને પણ હું નમું છું ॥ ૧ ॥

‘તીર્થક્ષત્રો’ ને કણ્ઠે નમસ્કાર પ્રાણીઓના મંદાર (તપી વંધન) ને કલ્પમાત્રે થાય છે અને
20 સમ્પૂર્ણની પ્રાપ્તિ કરાવનારો થાય છે ॥ ૨ ॥

જેઓ પદ્મના અધિરોદ્ધે હજારો મળમાં ઠપક બનેલ કર્મમુક્તને બાંધી નાખ્યો છે, તે ‘સિદ્ધ’
મગરનો ને હું નમસ્કાર કર જુ ॥ ૩ ॥

મય (તપી વંધન) ને કૈન્શામ્ય સદા ઉચમડીસ પણ જેઓ પ્રવચનને ધારણ કરે છે, તે પાંચ
પ્રવરતા આચારવદ્ય આચાર્યો ને વાચાર નમસ્કાર હો ॥ ૪ ॥

25 જેઓ સમગ્ર જુને ધારણ કરે છે અને શિષ્યોને (તેનો) ઉપદેશ આપે છે પણ તે ઉપાધ્યાય
માન્યો ને બાંધાર નમસ્કાર હો ॥ ૫ ॥

શીલબ્રત-સનાધેન્ધ્ર, સાધુમ્મથ નમો નમઃ ।

મથ-સચ્ચ-સશિવર્દ, પાપ નિર્ણાયનિ ય ॥ ૬ ॥

જેઓ છાસો મથોની બંદર થાવેલા પાપનો સમૂહ નાશ કરાગરા છે અને શીલ તથા વ્રતથી મુક્ત છે, એવા 'સાધુઓ' ને વારંવાર મનસ્કર હો ॥ ૬ ॥

પરિચય

શ્રીહિમચન્દ્રાચાર્યે મહારાજા કુમારપાલ્લવી જિનનિધી ત્રિપથિશલાકાપુરુષચરિત' નામનો મુદ્રતકૃત્ય પ્રેમ સંલક્ષ્ય માધ્યમ પદ્યો રખ્યો છે । તેમાં પંચપરમેષી કિશે ૬ શ્લોકો સોત્રરૂપે આપેલા છે તેને અહીં અનુવાદ સાથે પ્રકટ કર્યો છે ।

कलिकालसर्वज्ञ श्रीमद्-हेमचन्द्राचार्यरचित श्रीवीतरागस्तोत्रमङ्गलाचरणम्

या परमा परम्योतिः, परमं परमेष्ठिनाम् ।
 आदित्यवर्धं तमसं परस्तादामनन्ति यम् ॥ १ ॥
 सर्वं येनोद्भूयन्त, समूहाः क्लेशपादपाः ।
 भूमा यस्यै नमस्यन्ति, सुरसुरनेशराः ॥ २ ॥
 प्रार्थन्त यतो विद्याः, पुण्यार्थप्रसाधिकाः ।
 यस्य ज्ञानं भवद्-भाषि-भूतमात्ममासकृत् ॥ ३ ॥
 यस्मिन् विज्ञानमानन्दं, ब्रह्म वैकल्यमतां गतम् ।
 सा भवेया स च म्येषां, प्रपद्ये श्रवणं च तम् ॥ ४ ॥
 तेन स्मां नायवोस्तस्मी, स्पृहयेयं समाहिता ।
 एतः कृतार्थो भूयास, मयेयं तस्य किङ्करा ॥ ५ ॥
 एतं स्तौत्रम कुर्यां च, पवित्रां स्त्री सरस्वतीम् ।
 इदं हि भवकलन्तारे, अन्मिवा अन्मनः फलम् ॥ ६ ॥

अनुवाद

जेम्नो जात्मा सर्वं संसारी जीयेयी अहं हे, जेजो केवलज्ञानमय हे, जेजो पांच परमेष्ठिनेमं
 प्रबल हे, जेने जेम्ने पंडितजने अज्ञानरूप धंधलरूपी पर तथा सर्व समान प्रबलशमल (अथवा
 अज्ञानात्मजनने दूर करवा मटे सर्व समान प्रबलशमल) माने हे ॥ १ ॥

१० तथा, जेजोए (शत्रुप्रेम आदि) हेमरूप सर्व शत्रुने (अज्ञानोद्भूत) मूलपी ठसेवी नाहवा हे
 अने जेम्ने सुरेन्द्रो, असुरेन्द्रो, तथा जरेन्द्रो (चक्रवर्तिनो) पण मल्लक मगलीने नमस्कार करे हे ॥ २ ॥

तथा जेम्नापी धर्मवि पुण्यपात्रेमे ब्रह्म कालगामी नील विद्याजो वा निबन्ध प्रपट्टी जेने जेम्ने
 ज्ञान भूत, मनिष्य अने कर्मफलशुद्धता सर्वं पदार्थोनि प्रकाशक हे ॥ ३ ॥

२५ ए तथा, जेम्ना आत्मामं विद्या (केवलज्ञान), आर्जव (अन्याभाष सुख) जेने ब्रह्म (परमाद)
 अने ते परमाश्रमा (ज) कारणने हू स्वीकस्तुं कुं ॥ ४ ॥

ते परमाश्रमापी (ज) हू संकाय कुं, ते परमाश्रमाने ज हू अकल्पकमयी बाहुं कुं, तेम्नापी ज
 हू इन्द्रिय कुं अने तेम्नो ज हू तेजक कुं ॥ ५ ॥

३० ते परमाश्रमा गुणानुश्रमापी हू माती बाणीने पवित्र कर्तुं कारण के जा संसाररूप अटवीमं
 प्राणीभोजा अन्मनु ए (भयानकजन) ज फल हे ॥ ६ ॥

श्रीसोमादयगविकृततावर्ण्यः

यः परारमेति० परासावाहया च परासा सर्वसंसारिजीवेभ्यः प्रवृष्टस्वरूपः, पुन किं विशिष्टः ? परमोक्तिः । परं सकलकर्म्ममलकाद्युपरिस्थितेन केवल ज्योतिर्निर्गम्य यस्य स तथा, परमिति केवलार्थेऽप्ययम् । परमे स्थितानन्दरूपे परे स्थितोऽस्ति परमोऽस्ति परमः प्रथममूला (सिद्धः) । परमं चास्य (सिद्धस्य) मुक्तावस्थामभिव्यक्त्य परमोऽस्ति पटी “सुखी चाविमाने निर्धारणे” (२-२-१०९) इति सूत्रेण । तथा च बीतरागं तमसः परलादममन्ति ध्यायन्ति तस्वरूपोपरममये मनीषिणः । ६ । परस्तात् परस्मिन् पारे, कस्य ? तमसोऽज्ञानरूपस्य, किम्भूतं यम् ? आश्रयवर्णमपि तस्यैव वर्णं उपेतो यस्य तं तथा, मानेकपमानमन्यस्य तथाविधस्य वस्तुनोऽप्राप्तत्वात्, परस्तादिति पठिततमसोऽज्ञानरूपत्वकार स्यामे आश्रयवर्णं सूर्यां तद्विनाशकमिष्य ॥ १ ॥

सर्वे० येन सर्वे समस्ता स्वेष्टा एग्रेपापस्त एव पाप्मा इत्या नरकदिकदुःखदायिन्वेन 10 सम्प्ला निष्ठातमूलसहिता उदययन्त उन्मुक्ताः, यस्मै मूर्त्ता सुप्तसुरतरेवरा नमस्तपनि-नमस्तुर्वन्ति ॥ २ ॥ प्राब० यनो यस्तवराद्या विद्या शब्दविद्याविकारयुक्तं, धर्मकथायादिपुण्यार्चनां च प्रसादिक विद्याविकारं प्रावर्तन्त अमृन्, यथा इन्द्रद्यौमता विद्या सुवर्णसिद्ध्यापि प्रकटिकार । यस्य ज्ञानं भवद्भविभूतमात्रमासद्—अतीनामानवर्तमानवस्तुप्रकाशरमस्तीति गम्यम् ॥ ३ ॥

यस्मिन्० यस्मिन् विशिष्टं ज्ञानं विज्ञानं केवलज्ञानममन्दमहत्प्रभुत्वं अथ च परमपदं 15 श्रीप्ययेकममनिक्यं गतानि स एव बीतरागजीव स एव ज्ञानं ज्ञानेकपत्वात् तस्य, स एव च सुखं दर्शन-स्पर्शनिविद्येत्यस्य कस्यापि तत्राभावात्, स एव परमपदं अमुक्तिरूपस्याभावात् । अथ तच्छब्दं दर्शयन्त आह, सः श्रेष्ठः ॥ श्रौतपरममाविशिष्टोपनिषिष्टः श्रेष्ठः, स्वहृदयकविषयः कार्यः, च-पुन स ध्येयो रूपतीततया ध्यातव्यत्वं तमसः परस्तात्तनानं धरणं प्रपथ स्वीकरोमि ॥ ४ ॥

तेन० तेनोन्मुक्तिलेखपादपेन नाकवान् समापोऽहं स्यामि, तस्मै सुरासुरमस्तनमाऽह 20 सम्प्रतिफलदेकतानमना सृष्टयेयं बाध्यमि, तत्र प्रकटितपुण्यार्कसाधकविद्यासमुदायादहं इत्यर्थः इत्यस्य प्रख्यातीष्टकर्मो वा मूयसं भवामि मविष्यामि इत्यर्थः । तस्य त्रिकलज्ञानकत किङ्करो म्वेयमरिम ॥ ५ ॥

तत्र तत्र विज्ञानामन्दप्रकृतये स्वां सरस्वतीं बाणी, स्तोत्रेण इत्या पवित्रां कुर्या—करोमि । को हेतुः ? वि-यस्यात् कर्मणाद् भवकान्तारे संसारारण्ये जग्निना जीवानां, जन्मन पादपत्तपस्य इदमेव बीतरागस्तनं फलम्, मान्यत् ॥ ६ ॥

श्रीप्रभामानन्दसुरिकृतविवरणम्

महाप्रसादस्तोत्रकथनस्य पदानां प्रथमादिसप्तत्यन्तविमर्शप्रथमावधमास्तानामुत्तरस्तोत्र
इत्यस्य तदन्तरेण पर्यवधानं कर्तुं कर्मविषयता योजनं कार्यम् । तथाहि—परमात्मेति विशेष्यं पदम्
अतो वा किञ्च परमात्मा परम्भोति स अज्ञेयः । यच्च परमेष्ठिनां परमा स ज्ञेयः, यं बाधित्यर्थं तस्मात्
5 परस्ताद्व्यभिचि तं शरणं प्रपद्ये । येन च समुद्राः सफलाद्देहाद्याः समुद्रमूल्यास्त तेन बाधयाम
स्याम् । यस्य च सुरासुरमरेभ्यः परमसं नमस्कृति तस्मै समाहिता स्पृहयेयम् । यतश्च पुरुषार्थ-
प्रसाधिका विद्याः व्यवर्त्तन्त ततः कृताद्यो भूयासम् । यस्य च महाद्वाविभूतभावावभासद्वयं ज्ञानं तत्त्वं
किङ्करो भवेयम् । यस्मिन् विज्ञानमाम्बुं ब्रह्म वैद्यारम्भमुपपत्तं तस्मिन् स्तोत्रेण स्वां सरस्वतीं
पवित्रां कुर्वामिति पदानां परस्परसम्बन्धः ।

- 10 साम्प्रतमेतदेव प्रतिपद्ये व्याख्यायते । तच्च परमात्मावात्मा च परमात्मा परत्वं वास्य देहात्मनो-
परमापेक्षम् । यतः कैश्चिदुपयोग्यसंज्ञकमप्यविमर्शं भवौ प्रकिञ्चलेन कपातीत् तदाविषयतामपीसाकम्पात्
शुभाशुभकृत्य कर्मणः कर्त्तारमुद्देश्यतास्य तस्यैव च मोक्षात्मन एतत्तुल्यसंज्ञिकसंज्ञादेहावर्त्तन्तर
भूतमविर्त्तबाधिम्यव्यतिष्ठितमन्वात्तत्त्वं महामोक्षोपहृतमतिरिक्तेनामप्यमानौ पिष्टाद्विषययोगान्म-
वशाकिमिवाचेतनमाहूतसम्पर्कचेतनत्वमुद्गाह्य देहावर्त्तनस्यमुपकल्प्यतेऽता स देहात्मन् । यथा
15 देहातिरिक्तस्यात्मनः सप्रमाप्यतिष्ठितत्वं तस्य पुरस्तात्प्रपन्नकरो प्रकाशयिष्यते ।

- अन्तरात्मा च ज्ञानात्मनोविकर्मविमर्शितमाहात्म्याः शरीरे स्तारिणीति । परयोश्च वक्ष्यमाण-
विशेषज्जावासाह्वेन ज्ञातानुपयोगिगन्तव्यः पराव्योपादानम् । परात्म्यं च विगच्छितसकलकर्मसं-
पन्नं सम्यक्सिद्धादानवर्धनऽऽत्मवर्धनसंज्ञकान्तकतुल्यः शिवमन्त्रमपुनर्मर्षं परमपदमप्यधीनो
ज्ञानवर्धनोपपुङ्गवः कैवल्यस्त्वैव साम्प्रतं स एव विधिष्यते । किं विधिः परमात्मेत्याह परंभोतिः
20 अमतिपातित्वेन कोषकोषकप्रकाशकत्वेन च परं सर्वोत्कर्षं कित्सकपं ज्योतिर्यस्येति ज्योतिर्ज्योति-
प्सतोऽमेवात् स एव परं ज्योतिः । परत्वं वास्य मतिमुत्कर्षमिमांसापर्यायस्यज्योतिर्वाशकतुल्यापेक्षं
प्रतिपातित्वेनात्यविषयत्वेन च मत्पादीनामनीदृशात्वात् । यदि वा रत्नं बुद्धिगुणमिष्टमुक्ते निश्चितऽपि
ज्योतिर्वर्णं वा परमुत्कर्षं ज्योतिरिति स परंभोतिः । यद्वैर्बिधा परात्म्यं स अज्ञेयः अज्ञाविषयमन्-
तारणीय इत्युत्तरपदेन योगः । किमुक्तं प्रवृत्तिः ? किञ्च यद्यप्यतिर्कर्मणामर्हद्वादीनामप्यस्य तस्मिन्
25 स्तत् प्रपद्येनैव अज्ञा विधीयते । न बाधुपकृतपरतुल्यप्रवृत्तां शीघ्रप्राप्येयोमोहानामर्हद्वादीनां क्लेश-
बाधित्वमन्तः किमघर्षं परमात्मना ? पुनः परमहृदस्यमूर्त्तं परमात्मनोश्च विधिगतिः । परम
परमेष्ठिनाम् । परमे विज्ञानमन्त्रकुरे ब्रह्मणि तिष्ठतीति परमेष्ठियस्ते बाह्यवाचायां पोष्यायसांश्च एव
तेषां मयै परमा ब्रह्म सिद्धकपो वा परमेष्टी अर्हद्वादिपरमेष्ठिचतुष्टयस्य बाधुकतावस्थामधिकृत्य
सिद्धस्य पञ्चपरमेष्ठिनाः परमत्वम् । मुक्तास्तु सर्वेऽप्येककृपा एव । स वैर्बिधा परमात्मा भगवो-
30 स्तदेकज्ञानममोभिर्ध्वंस्तदस्वकपमास्ये सततमनुस्मरणीय इति तत्तरपदेन सम्बन्धः ।

- प्रथमान्तं पदमभिधाय द्वितीयांस्तब्रह्म । यं च परमात्मानमभिधायमहासिद्धिप्रतिदिम्बसो
मुनयोऽप्यामनन्ति — तत्स्वरूपोपलब्ध्यये हततमम्यस्याति । किममृतम् ? तमसा परस्ताद् वर्तमानम्,
तमोसि निष्कान्तिरिति कर्मणि निगडकैस्त्वाऽऽहोवैव च तेषां पारे प्रतिष्ठितं सत्त्व-रजस्तमोगुण-
त्रयातीतमिच्छाः । तन्ममेवैकपं परमात्मनं बुद्ध्यान्तरापरित्यागितश्मदादिः शरणं प्रपद्ये इत्युत्तरेण
35 योगः । पुनः किं विधिऽयम् ? बाधित्यर्थं बाधित्यस्य प्रमापेतेरेव बर्णः शोभा यस्य स तथा
तम् । अथाह पर— ननु परिमिश्रलेभमात्रप्रकाशमहासा मिहिरेण कोषकोषकप्रकाशान्तरपरम-
ज्योतीरूपस्य परमात्मना साम्यप्रनुपपन्नम् । तथा चागमः—

મન્ત્રપ્રવચનપર્યાયયોગત્વેન ચ વિશિષ્ટ કૈવલ્યલોકકક્ષણં જ્ઞાતં વિજ્ઞાતમ્ । આત્મત્વં આત્મનાઃ કદાપ્ય
 છાંયપૂર્વસ્વરૂપક્રામસમુદ્ભવમિતરકારણક્રાપમિરપૈતમનુપામિ મધુરમહત્પમાત્મનિર્લેપ સુકમેષ । શ્વ
 ચ પરમં પદમ્ । યદ્વા ચ મયોરમદિકર્મપારવશ્યાદ્ધ્યાપિ મનસ્યા કૈવલી મનસિ તદ્વાસિન્ મનસતિ
 કૈવલિનિ વિજ્ઞાનમાત્રત્વં ચ વર્ણયે । મયં ચ પરમં પદં મમિષ્યતીતિપારમચિદ્વાચાનન્ત્યપ્રજ્ઞાનાં મિથા
 5 પુષ્પમાલા સ્પાર્શૈઃ । શીતેદ્યનમ્તરં ચ સત્કલ્પકર્મોદામસ્યાત્સર્વં પદ્મપુષ્પયુગ્મસિન્ વિજ્ઞાનમાત્રત્વં શ્વ
 ચૈકાત્મતાં પાતિ સ યથ પરમાત્મા સ યથ વિજ્ઞાનં સ યથાનન્દા, સ યથ પરમં પ્રયોગમિજ્ઞાતાકર્તા
 મત્રયે । અતસ્તથ તસ્મિન્ પૂર્વોપચર્જિતસ્વરૂપે પરમાત્મનિ સ્થોભેઽથ વર્ણાશ્વાદૈનાઈ શ્વામાત્રીયાં
 સરસ્વતીં વાપીં પદિનાં પાદવીં કુર્યાં—વિદ્યધ્યામિત્યુત્તરેષ સમ્બન્ધઃ । ઘનુ કિમસ્થા પ્રધર્મ કિમપ્ય
 પૂતત્ત્વમસ્તિયુષ્યતે । ઉત્કર્મપરિજામૈનામ્બાહુસ્યા મૈષે ચંચલમ્માખ્યનાં પ્રલક્રાજાવરણોવ્યાજ્ ચિશિષ્ઠ
 10 ચિત્તચૈતન્યપદ્મમાત્રમુમતામહુદયૈઃ કચિત્ત્વકત્ત્વસરસા સરસ્વતી યદ્વા ચ તદ્વ્યમધ્યાત્મચૈવિમ્બાત્
 સંપટિટ્થાપિ મહામિશ્વિનાં સુરતપરિનામસમુદ્ભવોદ્ભાવભૈરાવ્યાચં મહિનપતિ તદ્વા પરમાત્મપ્રવૃત્તિ
 સ્તુત્યવર્ચસ્તુ સિદ્ધિપાંગમન્તરેષ કિમપ્યવધ્યર્પણમસ્પાસતા તથ સ્થોભેત્યુદ્યમ્ । કિજ્ઞ મહિન્
 મહાશ્વત્તરે તૈસારણ્યે યમિનાં હાત્કેવાયેક્યદ્દશાક્ષીસદ્ગુણસ્ય જ્ઞાનોઽથતારસ્વાપીતં સદ્ગુણં
 વસ્તુતત્ત્વોદ્ભાવમેષ પદ્મમ્ ।

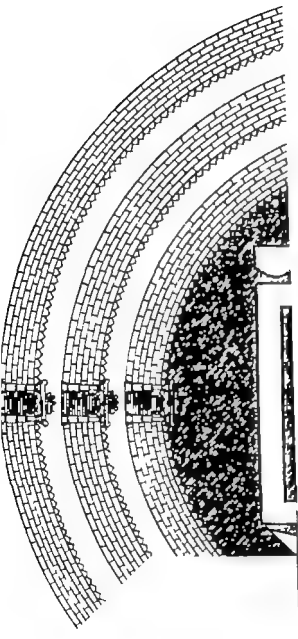
15

પરિચય

કલિન્કલ્પસર્જક મગધાન્ શ્રીભૈમચન્દ્રાત્પાર્વના શ્રી 'શીતળાસ્તોત્ર' યી કોળ નિદાન્ અપવિત્ર
 હૃદયે ! મ્હાળજા કુમ્ભપાલન્ટી દૈનિક પ્રાર્થના માટે રજવામાં અલેક ૧ ઇંચલનકું આત્મે પણ બનેક મ્હાત્મકો
 માત્રપૂર્વક પ્રતિદિન પાઠપણ કરે છે । તેજ સ્વાત્મ્યં આ ઇંચકું સૂર્ય પાઠપણ ન થાય ત્યંકુથી સોઝાત્મ્યં કાર
 પણ ન માનવતો શ્રીકુમ્ભપાલ મ્હાત્મકોનો હૃદ અધિષ્ઠા હોયો । આ ઇંચ સાક્ષિય, મહિ કોરે સર્વ દિદિ
 20 પરિર્ણ છે ।

શ્રી શીતળાસ્તોત્રની ૧૪ પ્રત શ્રીસોમ્પ્રેયગણિત અવર્ણિ બને ધીપ્રમાત્મકસંવિદ્યત નિભાવ
 સાથે શ્રી કેલ્પવર્ધ જ્ઞાનમંદિર, પાટણ, તરુણી નિ સં. ૧૯૯૮ માં પ્રકાશિત થઈ છે । તેમાંથી પ્રચુત
 સંદર્ભ તારવીને બધી રજુ કર્યો છે ।

महाराज-श्रीसकलकीर्तिरचित 'तत्त्वार्थसारदीपक' महाग्रन्थस्य सदर्थं

[पदस्य—आवना प्रकरणम्]

अथ विश्वस्थमास्थाय, वक्ष्ये पदाक्षरान्तरम् ।

ध्यानं पदस्यमप्यन्तस्वाधीनं मुक्तये सताम् ॥ ३३ ॥

5

पदान्यादाय साराणि, योगिमिषं विधीयते ।

सिद्धान्तबीजमूत्रानि, ध्यानं पदस्यमेव च ॥ ३४ ॥

ध्यापदनादिसिद्धान्तविख्यातां वर्णमात्रकम् ।

आदिनायमुखोत्पत्तां, विभागमविधापिनीम् ॥ ३५ ॥

पत्रपाठसंपुक्ते, कमलं नामिमण्डल ।

10

प्रतिपत्र भ्रमन्तीं च, स्मरेत् इष्टस्म(स्)शिवलीम् ॥ ३६ ॥

‘अ, आ, इ, ई, उ, ऊ, ऋ, ॠ, ए, ऐ, ओ, औ, अं, अः’ ॥

अनुवाद *

पिण्डस्य ध्यान विधेः अणुव्या पद्यी—इहै हं पद बने अक्षरोषी (अथवा पदना अक्षरोषी) उत्पन्न कथा पदा ‘पदस्य ध्यान’ विधेः कथीय । ए (पदस्य ध्यान) अत्यन्त स्वाधीन छे तेयी ते 15 संपुष्टेने मुक्ति माटे (सुखाय) वाच्य छे ॥ ३३ ॥

सिद्धान्तना बीजमूत्र सार पद्येने अवलम्बने योगीओ छे ध्यान करे छ, ते ज ‘पदस्य ध्यान’ कथेवार्थ छे ॥ ३४ ॥

वर्णमात्राध्यान

श्री आदिनाथ भगवंतना मुखारी निःकलेली सफ्य आगमोनी रचना कतनासी बने अनादि 20 सिद्धान्तस्य विख्यात एषी वर्णमात्रक (सिद्धान्तक) ध्यान करतुं ओईये ॥ ३५ ॥

नामिमण्डलं सोल पत्रवाच्य कथ्यना प्रत्येक पत्र उपर अनुक्रमे फरती सोल स्वरोनी देखितुं स्मरण करतुं ॥ ३६ ॥

ते सोल स्वरो आ प्रकारे छे— अ आ इ ई उ ऊ ऋ ॠ ए ऐ ओ औ अं अः ।

* प्रत्यक्षरे पदस्य ध्यान विधेः अनात्मना आधार बीरो होय एय कथे छे ध्यान के केन्द्रके श्रीचोर्न 23 बोझ फेरवार लगे आमां निरूपण छे । तेनी उपरवाचनी माटे अनात्मना प्रकरण ३८ पृ. ३८० यी अमोने बंध भरी नापीए छीए ।

१ अ अं. १ । २. आ अं. २ । ३. इ. अं. ३ ।

પતુર્વિનયતિવત્રાપ, કમ્પ્ત સત્કર્ણિકે હૃદિ ।
 પથવિશન્ કક્ષરાદિ-માન્તાન્ ધ્યાયત્ સ ધ્યઝનાન્ ॥ ૩૭ ॥
 ત્વા બદનરાખીવે, હૈમ પત્રાટ્ભૂષિત ।
 ચિન્તયન્છયવખાટી, મક્ષરાદીન્ પ્રદધિષમ્ ॥ ૩૮ ॥
 5 હર્મા પ્રસિદ્ધસિદ્ધાન્તપ્રસિદ્ધાં વર્ણમાતૃકમ્ ।
 ધ્યાયત્ યા સ મૃતામ્માયેઃ, પારં ગચ્છત્ સન્કલ્પાન્ ॥ ૩૯ ॥
 અથ મન્ત્રં ગણાપીઠં, ચિષ્તર્ષ્વઙ્ગનાયકમ્ ।
 આદિમધ્યાન્તસુદૃઢં, સ્વરધ્યઙ્ગનસમવમ્ ॥ ૪૦ ॥
 ઠર્ષ્વાચારફલપુર્ણં, સસ્ત્રં ચિન્દુમૂષિતમ્ ।
 10 ણ્કાગ્રમનસા ઘ્વાનિન્ । મન્ત્રરાજમિમ સ્મર ॥ ૪૧ ॥

હૃદયમ્ મુંત્ર કર્મિત્વ સદિત્ત ચોર્ષા પત્રવગ્ગ્ય વગ્ગ્યમ્ ‘વ’ યી ‘મ’ સુખીના પખીસ વ્યજ્જનોત્ત
 યન (યોગી) ધ્યાત્ કરતું ॥ ૩૭ ॥

વ પટ્ટી મુગ્ધમ્ સુરગત્સચ્ચના આટ પથોમ્ પ્રદધિષાત્પથે (કમ્પા પત્રતા) વાપરે રહેલા ‘વ’
 આદિ (વ ર ત્ વ શ વ મ હ) આટ વર્ણોન્ ચિન્ત કરતું ॥ ૩૮ ॥

15 વત્સધુષિત

આ પ્રકારની (ટપર વજાગેલી) પ્રસિદ્ધ મિસ્ટ્રીઓમ્ ચિન્ત્યાત્ વધી વર્ણમ્ભૂતાનું જે પુરુષ ધ્યાત્
 કરે તે તેના વત્સસ્વરૂપે મુરારાગના પારને પામે ॥ ૩૯ ॥

મન્ત્રાધિરાત્ર હૈ

હૈ ગયાપીઠ મન્ત્ર (હૈ ત્રિમે વજાત છે વ—) જે સાર તત્ત્વોનો મુખ્ય ભાગ છે, જે આ
 ૨૦ (અ), મધ્ય (૧) અને આ (૨)—વ રિતે વના યેરો વા સ્વા અને વ્યજ્જનથી ટપકા થાય છે, જે ઊપર
 અને નીચે રાખી શુદ્ધ છે, જે વત્સથી સદિત્ત છે અને જે ચિન્દુથી શોમે છે તે આ મન્ત્રાત્રે (હૈ) મું દે
 જાતી! તે વત્સ મનથી સ્મરણ કરે ॥ ૪૦—૪૧ ॥

૧ ર. આ ૪ । ૨ રા. યો ૫ । ૩ રા. યો ૬ । ૪ રા. યો ૭ ।

આદિ—‘વ’ ર વાવ મન્ત્રાત્રે એ વત્સના આ હૈ ને વત્સરાત્ર તરીકે ઓળખાતા! વાગ્યું છે વ—
 વર્ણોર્ષોચ્ચાવર્ણ, વર્ણમ્ ચિન્દુમૂષિતમ્ ।

વત્સધુષિત્ત્વં તત્ત્વં વત્સધુષિત્ત્વં વત્સધુષિત્ત્વં ॥ ૪૧ ॥

—૬ ૧ ૧૫

દેવામ(સુ)રનત મિથ્યાદુર્બોધધ્વાન્તમાસ્કરમ્ ।
 દુષ્ટં મૂર્ધસ્વચન્દ્રાંશુકલાપધ્યાસદિક્ષુષ્ણમ્ ॥ ૪૨ ॥
 હેમાન્ન્યકર્ણિકાસીનં નિર્મલ દિણ્ણુ સાન્નયે ।
 સપરન્તુ ચ ચન્દ્રાર્મ, ચિનેન્દ્રતુલ્યમૂર્જિતમ્ ॥ ૪૩ ॥
 પ્રજ્ઞા કેચિદ્દરિઃ કેચિદ્, યુદ્ધઃ કેચિન્નિરોધર* ।
 શિવઃ સર્વેસ્થેષ્ઠાનો, વર્ણોઽર્ચ્ય કીર્તિતો મહાન્ ॥ ૪૪ ॥
 મન્ત્રમૂર્તિ કિલમ્ભાય, દેવદેવો ક્ષિન્ સ્વયમ્ ।
 સર્વદ્વઃ સર્વગઃ શાન્તઃ, સાશ્વદેવ વ્યવસ્થિતઃ ॥ ૪૫ ॥ '૬' ॥
 જ્ઞાનવીર્ય ચગત્ત્વર્ણ્ય, જન્મ-મૃત્યુ-ચરાપદમ્ ।
 મક્ષરાદિ-હક્ષરારન્તં, રેફચિન્દુકલપ્તિતમ્ ॥ ૪૬ ॥
 શુક્તિ-શુક્ત્યાદિદાતા, જ્ઞાન્તમમૃતામ્બુધિઃ ।
 મન્ત્રરાત્રિમિમ ધ્યાયેદ્, હીમાન્ વિશ્વસુતાશ્વમ્ ॥ ૪૭ ॥

5

10

(તે મંત્ર) દેવો અને જસુરો જઢે નમસ્કાર કરાયેલ, મિથ્યાજ્ઞાનરૂપ જન્મકાર (ને દૂર કરવા) માટે સૂર્ય સમ્મન, પોતાના ઉપર રહેલા ચન્દ્ર(કલા)મંદીથી મીઠાટ્ટના કિરણોના સમૂહ જઢે દિગતોને વ્યસ્ર કરતો, સુવર્ણક્ષત્રની કર્ણિકામાં શિરાજમાન, નિમ્બ, દિશાઓમાં અને આકાશરૂપી ભાંગણામાં સંચરતા ચન્દ્ર સમ્મન, 15 પરમ સામર્પ્યશક્તિ અને શ્રીચિનેન્દ્રાણ્ય છે' ॥ ૪૨-૪૩ ॥

આ મ્હાન્ વર્ણ (૬) ને જ કેટલાક જ્ઞા, કેટલાક હરિ, કેટલાક શુભ, કેટલાક મહેશ્વર, કેટલાક શિવ તથા કેટલાક રૂચાન જઢે છે ॥ ૪૪ ॥

સરેશ્વર ! આ મંત્રના કપ(આત્મતા)ને ધારણ કરીને સ્વયં દેવશિરેષ્ઠ, સર્વદ્વઃ, સર્વવ્યાપી અને શાન્ત દેવા શ્રી ચિનેશ્વર મગવાન્ સાશ્વત્ રહેલા છે ॥ ૪૫ ॥ તે મન્ત્ર આ છે— ૬ ।

20

મન્ત્રાધિરાત્ર અર્હે

(અથવા) શુશિમ્બન પુરુષે જેની આશિર્વા 'જ' છે અંતમાં હ છે અને જે રેફ, કલા અને વિશ્વરૂપી સક્ષિત છે, એ જ્ઞાનવીર્ય છે યગત્ત્વર્ણ્ય છે; યગ્મ, યુધ્ધ અને યારાને દૂર કરમાર છે શુક્તિ (સામારિક શુક્તો) તેમજ શુક્તિને આપનાર છે; બેઘંથી અમૃતજલ કરી રાહું છે અને એ સર્વ શુષ્કોને હાથનાર છે, તે આ મન્ત્રરાત્રિ અર્હે તું ધ્યાન કરતું જોઈર્પે ॥ ૪૬ ૪૭ ॥

25

નાસાગ્ર નિધર્ત્ત વા ધૂસાન્તરે મદાગ્રાન્તમ્ ।
 તાન્દુર્યધેણ વાઽઽપાન્ત, વિગ્રન્ત વા મુગામ્બુજ ॥ ૪૮ ॥
 સદ્દુષારિતા યન, મન્યાપ્ર્યં વા મ્યિરીહન* ।
 હિદિ તેનારગાપ, પાપેય સ્ત્રીહર્ત્ત પામ્ ॥ ૪૯ ॥
 5 મદકષ મહામન્યધિષ ધત સ્પિર્તિ મુન ।
 તદ્વ જમમન્તાનગ્રાહ* પ્રસિદ્ધીપત ॥ ૫૦ ॥
 મન્તરીદં મહત્ત્વમર્દનામદ્રષ જુષા ।
 નિયઙ્ગ્યાણર્ત્તચેદં, મીર્દ પ્યાવન્તુ મુક્ષ ॥ ૫૧ ॥
 મનારસ્વાસુ સત્રજ, જપન્તુ વા નિરન્તરમ્ ।
 10 નિશુદ્ધ માનમ મન્ત્ર્ય, નિધર્ત્ત સ્વાપવન્તુ વા ॥ ૫૨ ॥ ‘અર્દ’ ॥
 ત્તા હઘ્ચરમાર્ષ ધ, રેદ્ધ-રિન્દુ-કઠાન્નિતમ્ ।
 ઘ્ચર્મ પ્રમાર્ત્ત* ચન્દ્રરગામ ઘાન્તિઘ્ચરણમ્ ॥ ૫૩ ॥
 અભિમાદિમહર્દ્દનિં, જનર્ક ચિન્તપન્ જુષી* ।
 અનુપાર્યં હદા નિર્મ્યં, મન્ત્રમણહાનપે ॥ ૫૪ ॥ ‘હ’ ॥

- 15 તે મન્ત્રગ્રંથ નાસિત્તાના અપમાગ પર સ્થિત છે, અથવા અપમાગ અપમાગ પ્રવગતામાન છે, અથવા તાન્દુર્યધી અને ઓ મુગામ્બુજ પ્રવેશ કરે છે, જુ પ્યાવ કરે ॥ ૪૮ ॥
 જેને વ્રત વા વ્રત આ મન્ત્રનો ઉચાર કર્યો છે અથવા હરપાંત સ્થિત કર્યો છે તે પુરુષ મોઢ મ્ને વ્રતમ માત્ર પ્રદાન કર્યું છે ॥ ૪૯ ॥
 મુનિના નિષ્કર્મ આ મહામન્ત્ર સ્થિત કરે ત્યાંથી જ (અથવા મુનિના નિષ્કર્મ આ મહામન્ત્રની 20 સ્થિતિ કરતાંની સ્થિતિ જ) કર્યોની પરંપરાનો અંતુરો રાજા મ્ને છે ॥ ૫૦ ॥
 ૧ (તે અર્દ નામની ડરપા ક્ષેત્રા આ મહામન્ત્રને પાળીને નિધર્ત્ત કલ્યાણ કરવાનું શ્રી સૌંદર્ય સ્વરૂપ અને મોઢ (અને મુક્ષિ) ને આપનાર વા તે તત્ત્વ(અર્દ)નું વિદ્વાનોર મુક્ષિ માટે ધ્યાન કર્યું જોઈ ॥ ૫૧ ॥
 વળતા સર્વ અસ્વાઓર્મ સર્વ નિર્તર તે મન્ત્રાધિગ્રામનો વ્યાપ કર્યો જોઈ ૧. અથવા નિશુદ્ધ 25 મન્ત્ર તે મન્ત્રને નિશ્ચલ રીતે સ્વાપનો જોઈ ॥ ૫૨ ॥ તે મન્ત્ર વા છે— અર્દ’

હ કાર

તે પછી મુક્ષિમ્મ પુરુષ સંસારભયમ્ની હાનિ મ્ને ઉચાર કર્યા વિના મન કરે કેવલ હઘ્ચરને રેન, કઠા અને નિશુદ્ધી રેન, સુદ્ધ, પ્રકાશમાન અને જન્મરેષા જેવો ચિત્તને । આનો ‘હ’કાર શાન્તિ અને અભિમાદિ ઘર્ષિએનું કારણ છે ॥ ૫૩ ૫૪ ॥ તે મન્ત્ર વા છે— હ’ ।

अञ्जर विस्फुरच्चन्द्रकलाविन्दुमहाज्जलम् ।
 नामाप्राश्नरनिष्पत्ति, पञ्चानां परमष्टिनाम् ॥ ५५ ॥
 धर्मायस्त्रयमोक्षाणां, दातारं विष्णुप्रदितम् ।
 हृत्कृत्कर्णिकस्यैर्न, ध्यायेद् ध्यानी शिवास्तपे ॥ ५६ ॥
 जहन्तो जगद्वीराश्चाचार्या विष्णुनतक्रमा ।
 तपाध्याया गताः पार, अताम्बोर्ध्वनयाः परे ॥ ५७ ॥
 एषां पञ्चनमस्कारपदानां प्रथमात्तरि ।
 निष्पादिताऽयमाह्वारो, दुर्धः सर्वार्थसिद्धिदा ॥ ५८ ॥
 एष मन्त्रो जगत्स्पातः, क्षमद् क्षमयेतुवत् ।
 ध्यानीनां कल्पधात्रीष, समीक्षितफलप्रदा ॥ ५९ ॥
 चिन्तामणिरिषामीष्टसिद्धिकृन्मुखमन्त्रदा ।
 ध्यातव्योऽस्मिन्मन्त्रार्थ, सर्वकर्मार्थसिद्धय ॥ ६० ॥
 स्तम्भनेर्ज्यं सुवर्णामो, विद्वपे कञ्जप्रभा ।
 वध्यादिक्रमे रक्तो, ध्यायाः शुभोऽयं हानये ॥ ६१ ॥

5

10

'ॐ' कार

13

अथवा ध्यानी पुरुष वित्पुत्रमग्नय चन्द्रकला अने विन्दु बडे महोदधक अने हृदयकमलनी कर्मिण्यम् विराजमान एव अञ्जरतुं श्रेष्ठ माते ध्यान करे । ते अञ्जर पांच परमेष्ठिनेना मत्तना प्रथम-
 क्षरो (अ + अ + आ + उ + म् +) यी निष्पन्न, निच बडे शक्ति अने धर्म, धर्म, काम अने मोक्षने आपनार
 ठे ॥ ५५-५६ ॥

निच जेम्ना चरणेमां गन्तुं ठे एवा अर्चितो, अशरीरी—सिद्धो तथा आचार्यो धृतिस्थिना 20
 पारने पलेष्ठा तपाध्यायो अने श्रेष्ठ मुनिश्चो—ए पञ्चनमस्कार (नमस्कार म्हात्मन)ना पत्नेना प्रथम
 अक्षरो बडे (गणकपदि) शुद्धिमान पुरुषोए सर्व प्रयोजनेनी सिद्धिने आपनार वा अञ्जरने निष्पादित कर्मो
 ठे ॥ ५७-५८ ॥

आ मंत्र अगतम्यं विष्णुना, क्षमयेतुनी जेम इच्छित वस्तुजने आपनार अने ध्यानी पुरुषने
 कल्पवृक्षानी जेम समीक्षित-वांछित फलने आपनार ठे ॥ ५९ ॥

25

मूर्ध्नामनीनी तपस्य बयेष्ठ वा अञ्जर चिन्तामणिनी जेम वांछिनेनी सिद्धिने करनार ठे । तेपी
 सर्व कर्मो अने अर्चनी सिद्धि माते प्रतिदिन एतुं धनुं ध्यान करतुं जोरिए ॥ ६० ॥

स्तम्भनमं सुवर्णसदृश कानिबाल्ये, विद्वपं कनक समान प्रभाबाल्ये, वशीकरणादिनां रक्त अने
 पापनाश माते शुभ अञ्जर ध्येय ठे ॥ ६१ ॥

અપ્તૈવોઽનિશં ધ્યેયઃ, સર્વત્રિય દ્વિત્રિપ્રથા ।
 કર્મારિહાન્ત્ય કૃત્યે, કિમસત્કલ્પનઃ સતામ્ ॥ ૬૨ ॥ ૐ ॥
 મહાપદ્મગુરોર્નામ, નમસ્કારસુસમયમ્ । (૧)
 મહામન્ત્રે જગત્ક્રમેષ્ઠમનાદિસિદ્ધમાદિમમ્ ॥ ૬૩ ॥
 ૬ ધ્યાયન્તુ વા અપન્તુર્ધૈર્વચ્ચાઃ સર્વાર્થસાધકમ્ ।
 પુત્ર્યા કમલધાપ્યેન, વધીકૃત્ય ચલં મનઃ ॥ ૬૪ ॥
 મસ્તકસ્થે સ્ફુરત્ત્રાગેઽધ્વે વજ્રાદભૂષિતે ।
 સ્વાપયેત્ કર્મિકમધ્યેઽર્ચન્તે પૂર્વાદિદિશુ ચ ॥ ૬૫ ॥
 ચતુર્ધુ પદપત્રપુ, સિદ્ધં હરિમનુષ્માત્ ।
 ૧૦ ઉપાધ્યાયં પરં સાધુ, વિવિક્તત્રેષુ દર્શનમ્ ॥ ૬૬ ॥
 દ્વાનં કૃતં તપો ધ્યાની, સ્વાપયેત્ ધ્યાનસિદ્ધયં ।
 કર્મિકાયાં અપેત્ ધ્યાપેત્, વાઙ્મદી મન્ત્રં પ્યુષોપમમ્ ॥ ૬૭ ॥
 મહાપદ્મગુરુયાં પદ્મચિદ્દશરણમમ્ ।
 ઠમ્હ્વાતૈશ્ચિમિરેકાદ્યપેઠસા મહાહાન્યે ॥ ૬૮ ॥
 ૧૫ તત્તત્તુર્ધિદ્યાપત્રેષુ મન્ત્રૌચ્છુરઃ સ્મરેત્ ।
 મ્માત્ વિદિશુ પત્રેષુ, નમસ્કારૈશ્ચતુષ્પદમાન્ ॥ ૬૯ ॥

અથવા તેજ સર્વત્ર ધ્યેય સમ્યક્ પ્રમાણસ્ય ૐચ્છરતું અ કર્મશાખના નાશ મટેના કૃત્તમ્મ ધ્યાન કરતું જોઈએ । તત્પુરુષોને વૈષ્ણવી અસત્ કલ્પનાજોડું છું પ્રયોજન । ॥ ૬૨ ॥ ૐ ॥

૨૦ નમસ્કાર મહામન્ત્રમાં શ્લોક (અરિહંત-સિદ્ધ-આપરિપ-ઉપશ્યામ-સાધુ કપ) પાંચ મહાગુરુઓના નામથી નિષ્પન્ન થયેલ મહામન્ત્ર કે જે બ્રહ્મનાં ક્ષેત્ર છે, અનદિ-સિદ્ધ છે, અદ્વિત છે અને સર્વ અર્થોનો સાક્ષી છે, તેનું રક્ષ પુરુષોએ વાચનકાલે કરી શકે તેવા મનને શક્તિ આપ અથવા ધ્યાન કરતું જોઈએ ॥ ૬૧-૬૪ ॥

૨૫ મસ્તકસ્થ શ્લોક (આર્યજ્ઞાનમ્), સ્ફુરત્પદ્મના વજ્ર જેવા આઠ પત્રોથી શોભતા કમલની વર્ણિતમાં કહે અર્ચન મળતીને સ્થાપન કરવા અને પૂર્વે આદિ વિદ્યાઓમાંના ચાર પત્રોમાં અનુક્રમે સિદ્ધ મગધત, સુરિ મગધત, ઉપાધ્યાય મગધત અને સાધુ મગધતને સ્થાપન કરવા; તેમજ વિવિધાઓની પાંચદી-ઓમાં અનુક્રમે દર્શન જ્ઞાન ચારિત્ર અને તપને ધ્યાની પુરુષે ધ્યાનથી સિદ્ધિ મટે સ્થાપન કરવા । તે પૂર્વે પ્રથમ કર્મિકાયાં નિષ્પન્ન પણ પાંચ મહાગુરુઓના પાંચીસ અક્ષર પ્રમ્થા (મંત્ર)નો જાણ વાચેન્દ્રિયસમ્યક્ દર્શનથી મળતી હોય તો જાણ કરતો અથવા ધ્યાન કરતું ॥ ૬૫-૬૮ ॥

૩૦ એ પછી ચાર વિદ્યાના પત્રોમાંના ચાર મંત્રોનું સ્મરણ કરતું અને તે પછી કલ્પના વિવિધાઓના પત્રોના ચાર પ્રકારના નમસ્કારનું પિંહન કરતું (૧) ॥ ૬૯ ॥

અનેન વિષિના માણે, મુલે કાષ્ઠે હૃદિ સ્ફુટમ્ ।
 નામી વધે ચ સંસ્થાપ્ય, મન્ત્ર નવનષોત્તમમ્ ॥ ૭૦ ॥
 નમસ્કારાસ્ત્રપેદ્ દક્ષોઽવરોહાઽવરોહપેન ચ ।
 દ્વિ-નૃપથેષુ સર્વેઽમી, નમસ્કારામ પિષ્કિતાઃ ॥ ૭૧ ॥
 વિશ્વકલ્યાણદા* સન્તિ, દાષોત્તરશતપ્રમાઃ ।
 કૃત્સ્નકર્મારિસતાનં, મન્તો વિશ્વશુભાવહા* ॥ ૭૨ ॥
 આપ્યેન કમલાસ્યેનાનન યોગી હમેત મોઃ ।
 રૂદ્રાનોઽમુપવાસસ્ય, કર્મણાં નિર્ધારાં પરામ્ ॥ ૭૩ ॥
 અપરાક્ષિતમન્ત્રાઽર્ચ્ય, વિશ્વમન્ત્રાગ્નિમો મહાન્ ।
 નિરીપમ્યો અગ્નસ્પતો, અગ્નિચ્ચો અગ્નિચ્ચ ॥ ૭૪ ॥
 અનેન મન્ત્રવર્જેષુ, હૃદા દુઃકર્મપર્વતાઃ ।
 હૃતહૃદં ક્રમાત્ યાન્તિ, યાગિનાં મુક્તિરોપજા ॥ ૭૫ ॥
 મહામન્ત્રપ્રમાણેન, વિભજાઽન્યનન્તશ્ચ* ।
 દુષ્ટારિ-નૃપ-ચૌરાદિબાનિ નશ્યન્તિ તત્ત્વણમ્ ॥ ૭૬ ॥

5

10

આ વિધિય મુલપદ્ધતિ, મુલપદ્ધતિ, કંઠપદ્ધતિ, હૃદયકલ્પકર્મ અને નામિકલ્પકર્મ નવનવી રીતે 15
 સ્તુતિ (૧) આ મંત્રને સ્વપ્ન સ્વાપ્ન કાલ (૧) ॥ ૭૦ ॥

કુદાલ મનુષ્યે અવરોહ અને આરોહણક મમસ્કારો આપ કરવો । આર પદ્ધતિ આ વધા
 નમસ્કારોનો સમગ્રેષુ કવેલો છે ॥ ૭૧ ॥

પદ્ધતિ ને આઠ સંસ્થા પ્રમાણ મમસ્કારો (નો આપ) જગતનું કલ્યાણ કરનાર, સમગ્ર કર્મરૂપ
 શુભોગી પરંપરાનો નાશ કરનાર અને સર્વ ક્ષુદ્રને હાલનાર વાય છે ॥ ૭૨ ॥

20

આવી રીતે ‘કમલ’ આપવી આ મંત્રનો આપ કરતો યોગી પુરુષ અપવાદી ન હોવા દૃષ્ટાં
 અપવાસનું પદ્ધતિ મેષ્ટને છે; અને કર્મની સ્તુતિ નિર્ધાર કરે છે ॥ ૭૩ ॥

આ ‘અપરાક્ષિત’ મંત્ર સુદૃઢ મનોર્થ પ્રથમ છે, મહાન્ છે, અમુપમ છે, અગમ્ય પ્રસિદ્ધ છે, જગત
 (મા પુરુષો) ને કંદનીય છે અને જગતનું ક્ષિતિ સાધનારો છે ॥ ૭૪ ॥

આ મંત્રરૂપ વજ્ર કહે, યોગીઓને મુક્તિમાર્ગમાં રોષ કરનાર દુષ્કર્મરૂપ પર્વતો મેદાર્ધિ બતાવે કમસ 25
 સંકટો દુઃકટને પામે છે (અર્પણ કર્મોના ચૂરેચૂર બઈ આપ છે) ॥ ૭૫ ॥

આ મહામંત્રના પ્રમાણથી દુષ્ટ, શુદ્ધ, રાજા અને ચોરથી સ્તુતિ કવેલ અનન્ત પ્રકરણો વિદ્યોતી
 આપ્યે તત્ત્વણ નાશ પામી જાય છે ॥ ૭૬ ॥

ગ્રહ-ધ્વન્તર-શાકિન્યાસ્યો દુષ્ટામ નિર્ઝરા ।
 સન્મન્ત્રવપનેનાદા, કર્તુ નોપદ્રવં ધમા ॥ ૭૭ ॥
 સર્તા મન્ત્રમદાસ્યસ્તા, નામ્યા ધ્યાયા ગગ્રાદ્યપ ।
 ક્ષીણિતા દ્વિ જાયન્ત, ચોપસર્ગા અનેકદ્વ ॥ ૭૮ ॥
 5 દુઃસાધ્યાઃ સફલા રાગાઃ, હ્રુષ્-શ્વત્સવ્યોઽશ્વમા ।
 ઘવાત્ યાન્તિ ધર્મ પુંસાં, મન્ત્રધ્યાનમદીપયાત્ ॥ ૭૯ ॥
 મન્ત્રજાપ્યામ્બુમિઃ સિન્ધાઃ, શામ્યન્તિ વહ્નયોઽસિન્ધા ।
 જલ-સ્પન્નમપાઃ સર્વૈ, વિલીયન્તેઽસ્ય ધૃતિશ્ચ ॥ ૮૦ ॥
 અનેન મન્ત્રયોગેન, મહાપાપક્ષયક્રિયાઃ ।
 10 હ્રુદયન્તિ કન્તરા કૂરાત્સ્યજન્તિ કૂરાતાં પરે ॥ ૮૧ ॥
 સમ્પ્રસન્નસત્ત્વકા, ષ્ઞજનાત્યામ તસ્કરા ।
 પ્રાપ્ય મિત્રમિમં મૃત્યૌ, ઉત્પુષ્પેન દિર્ઘં ગતાઃ ॥ ૮૨ ॥
 ચિન્નશ્વાસનમધ્યેર્ધ્વ, સારો મન્ત્રાધિપો મહામ્ ।
 ઉદ્ધારઃ સર્વપૂર્ણાં, સત્ત્વતાં તપ્પશુપતમ્ ॥ ૮૩ ॥
 15 કિન્નર વહુમિઃ પ્રોક્તૈર્મન્ત્રરાશ્વપ્રસાદતાઃ ।
 ધ્યાનિનાં જાયતે મુક્તિઃ, ક્ષા વાર્તા પરવસુપ્ત ॥ ૮૪ ॥

- આ સમ્પ્રેરનો જાપ કરવાથી, સરેસર પ્રભો, વ્યંતરો, શાકિનીઓ કોરો અને દુઃ શેષનાઓ ઉપદ્રવ કરવાને શક્તિમાન થતા નથી ॥ ૭૭ ॥
 આ મંત્રથી વ્યઘ્રશાકિની સેન પુરુષોને સર્પો, વાઘો અને શાપીઓ કોરો, તેમજ અનેક પ્રકારના
 20 ઉપસર્ગો બાને ક્ષીણિત કર્યા હોય એવા થતી જાય છે ॥ ૭૮ ॥
 મ્બુષ્પેના દુ સાધ્ય એવા કષ્ટે, શુભ કોરે સર્વ અશુભ રોગો આ મન્ત્રના ધ્યાનરૂપ ઔપચારી તરતજ હવ પામી જાય છે ॥ ૭૯ ॥
 સમગ્ર પ્રકારના અધિઓ આ મંત્રના જાપરૂપ પાળીથી સિન્ધાત્મક થતી જાય છે અને જલ તેમ જ સ્વભાવ સુક્ષ્મ મયો આ મંત્રની શાકિની માત્ર પામે છે ॥ ૮૦ ॥
 25 મહાપાપથી કલ્પશિત કયેલાં પ્રાણીઓ આ મન્ત્રનો યોગ વચાથી હ્રુદ પૃથ્લે પવિત્ર થતી જાય છે અને કૂર પ્રાણીઓ પણ તેમજ શામ્યશિપુજી કોરી દે છે ॥ ૮૧ ॥
 સારો વ્યસનમાં હોયેલા એવા અજ્ઞાન વગેરે ચોરોપ પણ મૃત્યુકાલે આ મંત્રરૂપ મિત્રન પાળીને તેના પુણ્યથી જ રક્ષાને પ્રાપ્ત કરી ॥ ૮૨ ॥
 ચિન્નશ્વાસનમાં આ (મંત્ર) સારમૂલ મ્બાન મંત્રવત્ છે; સમસ્ત પૂર્વોક્તા ઉદ્ધાર સ્વરૂપ છે અને
 30 તત્ત્વોમાં ઉત્તમ તપ્ત છે ॥ ૮૩ ॥
 ક્ષીં વહુ ક્ષેત્રાથી હ્રુ ? (વસ્તુ) આ મંત્રવત્ત્વની કૃપાથી ધ્યાની પુરુષોને મુક્તિ આપી મળે છે ત્યારે થીજી વસ્તુઓ મળે એમ આશ્ચર્ય જ હું છે ॥ ૮૪ ॥

विद्यायेति सुखं दुःखं, पथि दुर्गे रणे स्थितौ ।

वासनं ध्रुवनं स्थाने, रोगकलेद्यादिके सति ॥ ८५ ॥

सप्तमस्यास्तु सप्तत्र, महामन्त्राः शिवाधिपतिः ।

अपनीयोऽप्यवा ध्येयो, न मोक्षस्यो बन्धिदूषः ॥ ८६ ॥

वात्सो वा निष्कर्मपाणां, सिद्धयेऽत्र परत्र च ।

5

तथासस्या विधेयास्य, सहस्र-लक्ष-कोटिभिः ॥ ८७ ॥

“गमो अर्हताय, गमा सिद्धार्थं, गमो आह(य)रिपार्थं,

जमो उच्यन्तापाण, जमो लोप सन्वसाहूर्ण ॥”

पञ्चसवगुह्यमात्म्यां पोडशाक्षरभूषिताम् ।

महाविद्यां जगद्विद्यां, स्मर सर्वयसिद्धिदाम् ॥ ८८ ॥

10

अस्याः हृत्तद्वय ध्यानी, अपेत् तद्धीनमानसः ।

अतिच्छन्नान्यबाह्योत्पुपवासपरं फलम् ॥ ८९ ॥

‘अर्हन्-सिद्धाचार्योपाध्यायसर्वसाधुभ्यो नमः ॥”

ए प्रमत्तो बाह्यीने सुखम्, दुःखम्, मार्गम्, पर्वणम् पुद्गलानम्, बेसवाम्, क्षयमस्वानम् अने रोमा रोमब कलह लावी पडे स्थारे—सकल जगत्साम् अने समुक्ते एकले मोक्षना अर्वाओए वा म्हाप्रणो 15 जाय कतरो, अपवा वा (मन्त्र)तुं ध्यान करतुं पण कणापि इत्यमर्षी तेने दूर न करतो ॥ ८५-८६ ॥

आ लोके अने परलोकां समस्त कर्षणं अने बाह्यीनी सिद्धि द्ये वा संजमो हवा, लास अने करोड संज्ञा प्रमत्तलो जाय कतरो ॥ ८७ ॥

ते मंत्र वा प्रकारे छ —

जमो अर्हताय, जमो सिद्धार्थं जमो आह(य)रिपार्थं, जमो उच्यन्तापाणं जमो लोप सन्वसाहूर्ण ॥”

पांच सवगुह्यजोना नाम्नी निष्कर्म क्येल जे सोल अक्षरोपी शोभती ‘महाविद्या’ छे, ते उपलब्ध अर्षनी सिद्धि जापनाही जगद्विद्या छे, तेनुं तुं स्मरण कर ॥ ८८ ॥

वा (विद्या)मं एकदा मनवाज्यो ध्यानी पुरुष बसो बार वा विद्यानो जाय करे तो न ‘अच्छा छापि उपवासतुं सुंदर फल मेळजे छे’ ॥ ८९ ॥

25

ते विद्या वा प्रकारे छे —

अर्हन्-सिद्धाचार्योपाध्यायसर्वसाधुभ्यो नमः ॥”

વિષાં વૃષર્ષસંયુક્તામર્હત્-સિદ્ધસુનામવામ્ ।

તત્ત્વપૂર્ણાં ચગત્સારાં, ચપન્તુ ધ્યાનિનોઽપ્નિદ્યમ્ ॥ ૧૦ ॥

યે ચપન્તિ ત્રિહૃદયેર્માં, વિષાં ત્રિફલતસમ્મિતવામ્ ।

સંવરેણ સમ તેષાં, ચતુર્થતપસઃ પઠમ્ ॥ ૧૧ ॥

“અર્હત-સિદ્ધ ॥”

ચતુર્ધર્મમર્પ મન્ત્રં, ચતુર્ધર્મિકસાધનમ્ ।

ઝર્હમામર્ષં વિશ્વચ્ચેષ્ટં ચપન્તુ ધીષના ॥ ૧૨ ॥ (અરિહત)

આસિર્મ જાર્હિયો નામ્નોઽઘ્નરં પચ્ચક્ષતપ્રમમ્ ।

ઘરં ચપત્ વિહૃદય્યા યા, સ ચતુર્ધર્મકલ મયેત્ ॥ ૧૩ ॥

પૃથત્ સ્વત્યં ફલ પ્રોક્તં, જ્ઞાત્તે રુપ્યાસ્યે સત્વામ્ ।

ક્લિત્સ્વમીષાં ફલ સમ્પદ્, સઘરો નિર્ઘરા ટિષ્ઠમ્ ॥ ૧૪ ॥

પચ્ચસદ્યુક્તામાપચ્ચરેદ્ઘૃત્વાં ચગમુતામ્ ।

પચ્ચક્ષમપીં સારાં, મહાવિષાં સમુદૃતામ્ ॥ ૧૫ ॥

વીચ્ચુદૃષા મૃતસ્કન્ધામ્બુધેધ્યાયન્તુ સમુષાઃ ।

હૌંક્ષરાદિમહાપચ્ચતત્ત્વોક્ષરોપસંહિતામ્ ॥ ૧૬ ॥

અરિહંત અને સિદ્ધનાં હૃદય નામોર્મથી ઉપચય થયેલી ૪ વર્ણોવાળી વિષા તત્ત્વમૂલ છે અને ચગત્સારાં હૃદયમૂલ છે—તેનો ધ્યાની પુરુષો સદા જાપ કરો ॥ ૧૦ ॥

યે પુરુષો મમ, વચન અને કપાલી છુદિવી જા વિચાનો પ્રણસે જાત જાપ કરે છે, તેમને સંવર વાય છે ૯૪મે જાતનાં કર્મો રોગ્ય છે અને સાથે સાથે ઉપચાસતવનું ફલ મળે છે ॥ ૧૧ ॥

તે વિષા જા પ્રણસે છે— અર્હત સિદ્ધ ॥”

વિશ્વર્ષ મહાન્ ૯૫ો ઝર્હન્ નામોર્મથી ઉપચય થયેલો જાત વર્ણમય (અરિહંત) મંત્ર જાત કર્મ (ધમ, ધર્મ, કમ્મ અને મોક્ષ) ને સાધમારો છે, તેનો બુદ્ધિશાળી પુરુષો જાપ કરે ॥ ૧૨ ॥

મહત નામના આદિ અઘ્નગ્નો (અરિહંત) મમ વચન અને કપાલી છુદિ થયે છે માવઢ પાષાનો જાપ જાપ કરે છે તે એક ઉપચાસનું ફલ મેળવે છે ॥ ૧૩ ॥

સઘન પુરુષોને રવિ ઉપચય કરવા મળે જાત્ત્વર્ષ દશાભિર્હૃં જા સ્વસ્ત્ય ફલ છે પરન્તુ જા મયોનુ જાત્ત્વર્ષિઠ ફલ તો મંત્ર નિર્જાત અને મોક્ષ છે ॥ ૧૪ ॥

જગતે યેને મમસ્કાર કર્યો છે ૯૫ી, પાંચ સદ્ગુણોના મામના પ્રથમ અઘ્નતોર્મથી નિષ્પામ થયેલી અને સારમૂલ ૯૫ી (અ સિ જા ડ સા) પાંચ વર્ણમયી મહાવિષા, જેનો જુલસ્તન્ધરુપ સમુદ્રમંથી ધીજ-બુદ્ધિ સમિધવી ઉઘાર જાતેલો છે, તેનાં વિહૃન્ પુરુષો જાપ કરો । તે વિષા હૌંક્ષર કરો (હૌં હૌં હૌં હૌં હૌં) પાંચ મહાત્મનો

૩૦ અને ઝર્હગ્મવી ઉપલક્ષિત છે ॥ ૧૫-૧૬ ॥

અનન્યશ્રણીભૂય એવું યક્ષિણગુરુષ્ ।

દમાં ચતુઃસ્થાનંતં સ, ચતુષ્પત્ય ફલં મન્વત્ ॥ ૧૭ ॥

અનયા વિષયા પુણી, અન્ન-મૃત્યુ-જ[રા] દુષ્ટમ્ ।

દ્વિત્યન્તં કર્મમિં સાર્થં, દ્વીકન્ત શિવસમ્પદઃ ॥ ૧૮ ॥

“ૐ હ્રૌં ક્ષ્રીં ક્ષ્રીં ક્ષ્રીં ક્ષ્રીં ॥ અસિ આ ઠ સા નમઃ ॥”

5

ચર્ચિત્ સિદ્ધ-ત્રિપાસાપુષ્પર્માન્ કમલિમપિતાન્ ।

વિશ્વમાજ્જસ્યકર્મ્મથ, વિશ્વલોકોત્તમાન્ પરાન્ ॥ ૧૯ ॥

વિશ્વશ્રવ્યમૃત્વાથ, ધ્યાયન્તુ તત્પદાર્થિનઃ ।

ચતુરોઽચ ચતુર્મજ્જલપી પદૈઃ પરી સઠા ॥ ૨૦૦ ॥

સ્ત્રોત્તમપદાઃ પૂન્યાઃ, શ્રવણ્યમાર્હદાદિક્ષા ।

10

પતદધાનવતાં ધ્યાનાન્મજ્જસ્યાનિ પદ પદે ॥ ૨૦૧ ॥

સંપચન્તેઽચ શાઙ્ગત્ર, સમ્પદક્ષિણગુરુઃ ।

ધર્માચક્ષમ-માઙ્ગાર્યાઃ, પ્રવક્ષ્યન્ત્યાપદોઽશ્વિભાઃ ॥ ૨૦૨ ॥

“જતારિ મંગલં । અરિહંતા મંગલં । સિદ્ધા મંગલં ।

સાદુ મંગલં । કમલિપખ્તો ધમ્મો મંગલં ।

15

એ મુખ્ય ત્રણ જગદલા ગુરુ ધીર્ઘર્ષના અન્ય શરણે જઈ ૫ વિશાળો ચાર સો વાર બાપ કરે

છે તે ઉપવાસનું પદ્ય મેળવે છે ॥ ૧૭ ॥

બા વિષાધી મુખ્યતાં કર્મોની સાથે જ અન્ન, મૃત્યુ અને જરા (હૃદયસ્થા) બલ્લીપી થતે છે અને તે શિવસંપત્તિને પ્રાપ્ત કરે છે ॥ ૧૮ ॥

તે વિષા બા પ્રકારે છે —

20

“ૐ હ્રૌં ક્ષ્રીં ક્ષ્રીં ક્ષ્રીં ક્ષ્રીં ॥ અસિ આ ઠ સા નમઃ ॥”

વિષયું મંગલ કરનાર, જગતમા લોકોમાં સર્વોત્તમ અને જગતને શરણ્યમૂલ પણ અરિહંત, સિદ્ધ ત્રણ પ્રકારે (૧) ધ્યાન અને કેવલ સ્થિતિપૂર્ણ ઉપદેશો કર્મ—૫ ચારેણ ‘જતારિ મંગલ’ અર્થે ઉત્તમ પત્નીથી તે પદવિના વર્ષો મનુષ્યો દ્વિતર્યાં ધ્યાન કરે ॥ ૧૯ ૧ ૦ ॥

“તે (ઉપવૃત્ત) અરિહંત વગેરે લોકોમાં ઉત્તમ પદવાલ્ય છે, ધૃષ્ટ છે અને શરણ્યમૂલ છે,” બા પ્રકારે 25 ધ્યાન કરનારાઓને તેમના ધ્યાનના પ્રમાણથી પગલે પગલે મંગલ પ્રગટે છે । ત્રણ જગતમાં રહેલી ઉપવિષ્ણો અને ધર્મ, અર્થ, કામ અને મોક્ષરૂપ પુરુષાર્થો બાલોક અને પરલોકમાં પ્રાપ્ત બાપ છે, તથા સર્વ આપત્તિઓ નાશ પામે છે ॥ ૨૦૧ ૧૦૨ ॥

તે મંત્ર બા પ્રકારે છે —

જતારિ મંગલં । અરિહંતા મંગલં । સિદ્ધા મંગલં । સાદુ મંગલં । કેવલિપખ્તો 30 ધમ્મો મંગલં ।”

“વતારિ ઓગુત્તમા । અરિહતા ઓગુત્તમા । સિદ્ધા ઓગુત્તમા ।

સાહુ ઓગુત્તમા । કેવલિપ્પજ્ઞા ધમ્મો ઓગુત્તમો ।

“વતારિ સરણં પવન્નામિ । અરિહંતે સરણં પવન્નામિ । સિદ્ધે સરણં પવન્નામિ ।

સાહુ સરણં પવન્નામિ । કેવલિપ્પજ્ઞાં ધમ્મં સરણં પવન્નામિ ॥”

5 મુક્તેઃ સૌખં દ્રુતારોહુમિમાં સોપાનમાભિગમ્ ।

અર્હત્-સિદ્ધ-સયોગિષીક્રમવ્યસ્રસંમદામ્ ॥ ૧ ૩ ॥

અર્થોક્ષરમયી સારાં, વિદ્યાં ધ્યાયન્તુ યામિના ।

ત્રપોલ્લસ (પચ્ચલ્લ) દુષ્કર્માભ્યાં, ગુણસ્વાનુગુણસ્યે ॥ ૧ ૪ ॥

“ૐ અરિહંત સિદ્ધ સયોગિકેવલી સ્વામ્યા ॥”

10 ૐક્ષરમૂર્તિં મન્ત્રં હ્રીક્ષરાદિત્તમુત્તમમ્ ।

અર્હમ્મોમર્હં દશામિન્તપન્તુ ક્ષિવ્રત્તયે ॥ ૧૦૫ ॥

સકલજ્ઞાનસામ્રાજ્યદાનદશં વ્યુત્તોપમમ્ ।

સમસ્તમન્ત્રરત્નાનાં, ચૂડારત્નં મુલ્લાલદમ્ ॥ ૧૦૬ ॥

“ૐ હ્રીં અર્હં નમા ॥”

15 વતારિ ઓગુત્તમા । અરિહંતા ઓગુત્તમા । સિદ્ધા ઓગુત્તમા । સાહુ ઓગુત્તમા । કેવલિ-
પ્પજ્ઞાસો ધમ્મો ઓગુત્તમો ।

વતારિ સરણં પવન્નામિ । અરિહંતે સરણં પવન્નામિ । સિદ્ધે સરણં પવન્નામિ । સાહુ
સરણં પવન્નામિ । કેવલિપ્પજ્ઞાં ધમ્મં સરણં પવન્નામિ ॥”

અરિહંત, સિદ્ધ અને સયોગી કેવલિના અશ્વતેષી સ્વરૂપ કવેલી, મુલ્લિકમી મોહનું ચત્તરીયી
20 અતોદ્ભવ કરવા માટે પગથિયાની શ્રેણી સમાન, પંદર હુંદર ચર્ગોયી શોભતી અને જેની અગ્રિમ ૐક્ષર છે
તેવી સરમૂલ નિષાતું યોગિષો ગુણસ્વાનુભવી પ્રાપ્તિ માટે ધ્યાન કરો ॥ ૧૦૫-૧ ૪ ॥

તે નિષા આ પ્રકારે છે — ૐ અરિહંત સિદ્ધ સયોગિકેવલી સ્વામ્યા ॥”

ૐક્ષરયી મૂર્તિ અને હ્રીક્ષરયી અંશિત તેમજ ‘અર્હત્’ નામગ્રંથી સ્વરૂપ કવેલા ઉપમ પણ
મંત્રને ચાહ પુરુષો મોહની પ્રાપ્તિ માટે ધ્યાન કરો ॥ ૧ ૫ ॥

25 ૫ મંત્ર સપ્તઞ્જ જ્ઞાનતું સામાન્ય આપવામાં કુચ્ચઞ્જ, નિરુપમ, મુલ્લ કલ્પનાત અને સમસ્ત મંત્રાનોમ્
ચૂડામ્ણિ (શ્રેષ્ઠ) છે ॥ ૧ ૬ ॥

તે મંત્ર આ પ્રકારે છે — ૐ હ્રીં અર્હં નમા ॥”

कृत्स्नकर्मकृतद्वीपतमाविर्ष्यसमास्करम् ।
परं सिद्धनमस्करजातं साक्षाच्छिवप्रदम् ॥ १०७ ॥
पञ्चवर्णमय मन्त्रं विश्वविमोचनाद्यनम् ।
दद्याः स्मरन्तु भाषाय, वपन्तु वा निरन्तरम् ॥ १०८ ॥
“यमो सिद्धार्ण ॥”

5

निर्दोषस्यार्हतो भातिभातिनः परमणिः ।
प्राप्तानन्तगुणस्य भीमः परमयोगिनः ॥ १०९ ॥
विदो वपन्तु मन्त्रेषु, विश्वेष्टाप्रिबार्हृषम् ।
शुक्ति-मुक्तिमुदातारं, आतारं भण्यदेहिनाम् ॥ ११० ॥
अनेन मन्त्रपुण्येन, विश्वगन्तायसंपदः ।
विश्वकर्माभि सम्पन्ते, क्रमाच्छ्रीविनमूतया ॥ १११ ॥
“ॐ नमोऽर्हते केशविने परमयोगिने अनन्तविद्युत्परिवामविद्युत्कृष्णानादि
निर्दग्धकर्मबीजाय प्राप्तानन्तचतुष्टयाय सौम्याय क्षान्ताय मङ्गलप्रदाय
अष्टादशदोषरहिताय स्वाहा ॥”

10

सर्व कर्म-कर्मकला समूहकूप अंककानो नाश करवान् मूर्धे समान, श्रेष्ठ, सिद्ध-नमस्करपी 15
उत्पन्न कपेक्ष, सत्त्वार्थ शिवने आपनार बने सर्व विघ्नसमूहना नाशक पचा पांच वर्णवस्त्रा मंत्रतुं चतुर
पुरुषो मोक्षनी प्राप्ति माटे सदा स्मरण करो अथवा तेनो आप बंरो ॥ १ ७-१०८ ॥

ये मन्त्र वा प्रकरे छे — यमो सिद्धार्ण ॥

वशी (चार कर्मों)नो नाश करवाय, निर्दोष, अनन्त गुण(चतुष्टय)ने प्राप्त, (विश्वकृष्णरूप)
सर्वसीपी शोभता बने परमयोगी पचा श्री जरिहंत परमेष्ठिना स्मराबने शुद्ध पुरुषो वपे । ए मंत्रवाच 20
समस्तकर्मेशकूप अधिने (शरण करवा) माटे मेष समान, मुक्ति तेमज मुक्तिने आपनार बने मय्य जीषोतुं
रक्षण करवाय छे ॥ १ ७ ११० ॥

आ पवित्र मंत्र वडे अथ जगतमा नाथ श्री तीर्थकर परमप्रणामी संपत्तिबो बने सर्व दुखो
क्रमशः प्राप्त वाय छे ॥ १११ ॥

ये मन्त्र वा प्रकरे छे — ॐ नमोऽर्हते केशविने परमयोगिनि अनन्तविद्युत्परिवाम- 25
विद्युत्कृष्णानादिनिर्दग्धकर्मबीजाय प्राप्तानन्तचतुष्टयाय सौम्याय क्षान्ताय मङ्गलप्रदाय
अष्टादशदोषरहिताय स्वाहा ॥”

पूर्वेन्दुमण्डलाक्षर, पुष्परीकं मुखं स्मरन् ।

कमलान् तदष्टपत्रेषु, वर्णाभाटी पृथक् पृथक् ॥ ११२ ॥

अक्षराद्यमस्यैव वातास्तत्परिणकोपरि ।

न्योतिर्मयमिवात्यन्तदीर्घं दीक्ष्यमुर्जितम् ॥ ११३ ॥

प्रथमं वाक्येन, सिद्धं भवति ।

सुरन्तं चित्तपाशस्यै, सवन्तममृताम्बुभिः ॥ ११४ ॥

बलेन मन्त्रपातेन, सर्वविषागमाम्बुजे ।

महम्मदसुनपापात्पुनः प्राप्यते पादुचमीः ॥ ११५ ॥

“ॐ नमो भगवते वासुदेवाय ॥” इत्येष्टौ वर्णः । ॥ ॥”

इमां विद्यां महावेदी, स्रष्टा संस्कारां स्मृताम् ।

कल्याणकरिणी पतां, ह्यीकरनां विष्णुदाम ॥ ११६ ॥ “ह्रीं ॥”

यदि साक्षात् स्वसृष्टिमो, भवदुःखापितापतः ।

तदा सप्ताक्षर मन्त्रं, वर्धयामोऽन्नं स्मर ॥ ११७ ॥

क्लेनान्नादिमन्त्रेषु, समन्ते दृग्निभूतिषाः ।

सर्वज्ञैर्मम विद्य-विषयं बहुधा नृभिः ॥ ११८ ॥

॥ नमो ब्रह्मण्य ॥ ॥

20 पूर्णचन्द्रमलकावर अष्टदश वज्रवर्ण मुक्ताम् स्मरणं कर्तुम् । तेना वात पत्रो पर कृपाः '३३' लभे
अष्टदशम् 'ए' वात वर्णो धृक् धृक् भित्तवः । तेनी वर्णिकाम् ज्योतिर्मय, अर्थात् देवीमयान् जने प्रमत्तप्राप्ती
हीनान्ते भित्तवः । पठौ ते हीनान् मुक्तमलकांभी तासुर्गम्यं ज्ञाय ते, त्यांभी पसत वर्णे शुभममर्णं
निर पणि प्रसृष्टे ते जने अमृतबलने क्षये ते एम भित्तवः ॥ ११३ ११४ ॥

उत्तम पुरुषो आ मंत्ररूप मौक्त्य कवे सर्व भिषाओ अने आपण्ये रूप स्मृता तथा संस्तरा
 संकटो अने पापोरूप स्मृता पारने पामे के ॥ ११५ ॥

તે મળ જા પ્રકારે છે — **ૐ નમો અણંતાય ॥** ॥ ૩૧ ॥

२३ करिणौ, पवित्र बने छिन्द्यद से ॥ ११९ ॥

તે વિષા વા પ્રકારે છે— **શ્રી ॥**

जो तुं करेखर संसारमें हुकूमती अलिना तापनी उखिड़ियो होय तो जहान् नाममायी रूपम
पपेल स्यादखर मरतुं लगन कर ॥ ११७ ॥

३० जाने सिधने प्रश करे ॥ ११८ ॥

ते मंत्र का प्रकार है — असौ मर्षताम् ॥”

प्रणवानाहरोर्ध्वं, वर्णत्रयमयं परम् ।
नासाधौ ध्यानिनो मन्त्र, ध्यायन्तु शिष्यामये ॥ ११९ ॥
पठेनाद्भुतमन्त्रेण, ध्यानशुद्धिः परा भवत् ।
आत्यन्तिकसुखं स्वात्मज्ञं च सिद्धिगुणाष्टकम् ॥ १२० ॥
“ॐ ह्रीं ॥”

5

तदा ध्यायेन्महावीर्यं श्री (श्रीं श्रीं) कत स्वच्छादर ।
विस्तुरन्त विनेन्द्रोक्तं, परं मन्त्रमयं शुभम् ॥ १२१ ॥ “श्रीं” ॥ (श्रीं ॥)
विद्यां स्वोद्योगमदानकरो कल्पलतापमाम् ।
श्रीतीरवदनाद्भुता, ध्यायन्तु विनित्यविक्रमाम् ॥ १२२ ॥
हमां विद्यां लोकेषु योज्य, ध्यानलीनो निरन्तरम् ।
अविमद्विशुद्धान् सम्पन्ना, तरेच्छन्तार्वर्षं च स ॥ १२३ ॥
अस्या निरन्तराभ्यासात्, ध्यानी लभत निश्चितम् ।
त्रिकल्पविषयं ज्ञानं, विस्तृतप्रदीपकम् ॥ १२४ ॥

10

प्रणव अने अनाहारीय उपपन्न ध्येयं ज्ञान वर्णत्रयं श्रेष्ठ मंत्रने मोक्षसुख माटे ध्यानी पुष्पों
नासिकांना अग्रमात्रा पर उठि X राखीने ध्यान कते ॥ ११९ ॥

15

आ अद्भुत मंत्र बडे ध्याननी परम शुद्धि स्वात्मज्ञं आत्यन्तिक सुख अने सिद्धिना आठ गुणों
प्राप्त प्राप्त के ॥ १२० ॥

ते मंत्र आ प्रकारे के — “ॐ ह्रीं ॥”

ते पक्षी पोताला मुन्नी बंद, विनेश्वर भगवते उपदेशेल, विशेष प्रकारे सुरात्ममान, श्रेष्ठ
मंत्रमय अने शुभ एका महावीर्य श्री (श्रीं) कतलुं ध्यान करतुं बोधिए ॥ १२१ ॥

11

पोताला इच्छित वर्णलुं दान करवाणं कल्पलता समान, श्री वीर मन्त्रतमा मुखाभांवी निकलेकी
अने अविनित्य सत्सम्पत्काली आ विद्यालुं तने ध्यान कते । जे मनुष्य आ विद्याने आर्द्ध सदा ध्यानमग्न कर्ताने
जाय करे के, ते अगिण्य बगिरे गुणों प्राप्त करे अने चाक्षरूप समुद्रमो पार पमो । आ विद्याना निरंतर
अभ्यासानी ध्यानी पुष्प विनयनी संपन्न राखीने प्रकाशित बगवा माट दीपक समान एतुं जने कळना
विषयलुं ज्ञान प्राप्त करे के ॥ १२२ १२४ ॥

25

X राखीने : “आद्यात्मवर्णने नासाधौ विमलेऽधरे ।

संविद्योः प्राद्यात्मवर्णः प्राक्षरपन्नो निश्चयो ॥”

— इत्येतावन्तीति ११० ॥

नानाध नासिकाया अग्रेऽधरे माये नासिकाया आद्यात्मवर्णने वा बरे ग्रहिते ईक्षने येन वा नासाधौ लब्धः ॥

१ अ. श्लो. ८० । २. अ. श्लो. १ । ३ अ. श्लो. ११ । ४ अ. श्लो. १२ । ५ अ. श्लो. १३ । ३०

“ॐ नमो भगवे तत्त्वं भूय भव भविस्स अकले जिनपार्थे स्वाहा ॥

ॐ ह्रीं अर्हं नमो अरिहतां ह्रीं नमः ॥”

विष्णुत्राटकसंपूर्णे, कमलं मध्यसंस्थितम् ।

ध्यायेदात्मानमत्यन्तं, स्फुरव्ब्रीष्पाकमास्फुरम् ॥ १२५ ॥

ॐ अक्षरार्धमस्यार्धमाटी वर्णान् विधिनत्यत् ।

क्रमान् पूर्वादिपत्रेषु, बर्षर्षकं प्रदक्षिणम् ॥ १२६ ॥

स्वीकृत्य पूर्वदिक्षु, पूर्वदिक्षुसन्मुखस्थितः ।

अपेक्षितान् मन्त्रं, एकादशस्तवप्रथमम् ॥ १२७ ॥

प्रत्यहं प्रविष्टेषु, पूर्वादिदिक्षुनुक्रमान् ।

अक्षरार्धं स्मरेद् ध्यान्ती, तं मन्त्रं निर्मलाद्यपम् ॥ १२८ ॥

अस्याभित्यप्रमात्तन, ध्याम्यन्ति कूरजन्तवः ।

सिंहसर्पद्वयः सर्पैः, हरिवस्ता गजा इव ॥ १२९ ॥

“ॐ नमो अरिहतां ॥”

ते निष्ठा आ प्रकरे छे— ॐ नमो भगवे तत्त्वं भूये भवे भविस्से अकले जिनपार्थे स्वाहा ॥

15 ॐ ह्रीं अर्हं नमो अरिहतां ह्रीं नमः ॥”

(आठ) दिशाबोला आठ पत्रोनी परिपूर्ण एवा कमलना मध्यमममं प्रोक्तं ऋतुना अर्धेन

स्फुराममानं सूर्यं वेला आभ्यां ध्यातुं करेणु । ते (पत्र) नां पूर्वं आदि दिशानां पत्रोमं, ॐ अक्षरार्धकं अर्धेन

नमस्कृत (ॐ नमो अरिहतां)ना आठ वर्णोमना प्रत्येन वर्णान् क्रमवा प्रदक्षिणामं चितन करेणु ।

पूर्वं दिशामं मुख करेणु वेसु । पूर्वं दिशाना पत्रमं आठ अक्षरमा मंत्रनो अविपारसो संख्या प्रमात्त

20 जाय करेणो । ध्यान्ती पुरुषे पूर्वं आदि दिशाना प्रत्येन पत्रमं अनुक्रमे एक एक दिवस एव

आठ रात्रि सुधी ते निर्मल आशय (अर्ध)वास्तव मंत्रेण ध्यातुं करेणु । आ (मंत्र)ना अभित्य

प्रमात्तपी, वेम सिंहपी हापीबो मयमीत बने छे तेम सिंह, सूर्य बगेरे सचक्य कूर प्राणीबो शाल्य

बने छे ॥ १२५ १२६ ॥

ते मंत्र आ प्रकरे छे—“ॐ नमो अरिहतां ॥”

હ્યતદ્ધ્યનમાધાય, પૂર્વે વિમોચન્યાન્તય ।

પથાન્ સપ્તાધરં મન્ત્રં, સપેદોક્તરચર્ચિતમ્ ॥ ૧૩૦ ॥

મન્ત્ર ઈન્દ્રપૂર્ણોઽય, વિધામીટાર્યસિદ્ધિદ્ ।

પદ્મોદનેન્દ્રકર્યાર્થે, મુક્ત્યર્થે પ્રવક્ષોઽક્ષિતમ્ ॥ ૧૩૧ ॥

“વમો અરિહંતાય ॥”

5

શ્વતુર્વિધતિરીયેન્નમસ્કરમ્ભૂર્મ પરમ્ ।

સ્મર મન્ત્રં ત્રિનન્ત્રાદિપદર્દં જન્મપાપકમ્ ॥ ૧૩૨ ॥

“શ્રીમદ્વપમાદિ-વર્ષમાનાન્તેમ્યો નમા ॥”

મુનિષ્કમ્પં યનઃ કૃત્વા, પાપારાતિનિકન્દિનીમ્ ।

ત્રિનેન્દ્રમુક્ત્યર્થે વિધાં, મહર્ષી પાપમશ્ચિષીમ્ ॥ ૧૩૩ ॥

10

વિશ્વવિધાનુ (૧) સિદ્ધાન્તદાનદર્શાં જગત્પુણમ્ ।

ધ્યામન્તુ પ્રત્યહં શ્રીરા, અર્ચ્યમુક્તાન્ત્રવાસિનીમ્ ॥ ૧૩૪ ॥

મુનેરસ્યાઃ પ્રમાણેન, પાપપહ્નઃ પ્રતીપતે ।

ત્રેતાઃ પ્રશાન્તિમાપ્સાતિ, વિદ્વાનં આપતે પરમ્ ॥ ૧૩૫ ॥

વિષ્ણોના સમૂહની ધ્યાનિ માટે પહેલાં આ રીતનું (તપર્ષુક મંત્રનું) ધ્યાન કરીને, તે પછી ઈન્દ્રાર્પી 15 રહિત એવા સત્ત કષ્ટરના મંત્રનો આપ કરશે ॥ ૧૩૦ ॥

સપ્તઠ્ઠી દૃષ્ટિત વસ્તુઓની સિદ્ધિને આપનારો ઈન્દ્રપૂર્વકનો આ એક જ મંત્ર અનેક કાર્યો માટે વાપ્ય છે । મુક્તિને માટે ઈન્દ્રાર્પી રહિત (એવા આ જ મંત્ર) નું ધ્યાન કરવું ॥ ૧૩૧ ॥

તે મંત્ર આ રીતે છે — “વમો અરિહંતાય ॥”

ચોવીસ ટીર્થકરોના નમસ્કરણી તત્પત્ર ક્ષેષ્ય શ્રેષ્ઠ મત્ર જે ટીર્થકર આત્મિ પદવીને આપનારો છે 20 અને વક્ષ્મનો નાથા કરનારો છે, તેનું તું સ્મરણ કર ॥ ૧૩૨ ॥

તે મંત્ર આ પ્રકારે છે — “શ્રીમદ્વપમાદિ-વર્ષમાનાન્તેમ્યો નમા ॥

મનને સારી રીતે નિશ્ચલ બનાવીને પાપરૂપી શત્રુમાં મૂલને ઝલેલી નાખનારી અને શ્રીવિનેન્દ્રના મુક્ત્યર્થે નીકળેલી આ મહાન પાપમશ્ચિષી મ્હાલિયા છે । તે સિદ્ધાન્તનું દાન કરવામાં પ્રવીણ, જગતના મનુષ્યો વડે નમસ્કૃત અને અરિહંત મર્ગરતના મુક્તરૂપી કમલમાં રહેવારી છે । તેનું હૈ પીર મનુષ્યો ! તમે 25 સદા ધ્યાન કરો ॥ ૧૩૩-૧૩૪ ॥

આ (વિધા)ના પ્રમાણથી મુનિનો પાપરૂપ મઠ નાશ પામે છે; તેનું ચિત્ત શાંત બને છે અને તેને શ્રેષ્ઠ એવું વિદ્વાન પ્રાપ્ત થાય છે ॥ ૧૩૫ ॥

સાધ્વાત્ સિદ્ધિપદં દાતુ, ધર્મ મન્ત્રં સ્મરન્વહમ્ ।
 વિશ્વવિમ્બહરં જ્યેષ્ઠ, સર્વસિદ્ધનમઃ પ્રજમ્ ॥ ૧૪૧ ॥
 “નમઃ સર્વસિદ્ધેભ્યઃ ॥”

હત્યાદીન્યપરાખ્યત્ર, સારમન્ત્રપદાનિ ચ ।
 ઠઠ્ઠુતાનિ શ્રુતસ્કન્ધમાન્ત્રગણિતાય યોગિમિં ॥ ૧૪૨ ॥
 યાનિ નિર્વેદવીજ્ઞાનિ, મનાશાન્તિક્ષરાણિ ચ ।
 ધ્યયાનિ તાનિ સર્વાણિ, કુષેઃ પદસ્વસિદ્ધય ॥ ૧૪૩ ॥
 રાગદ્વેષાશ્વમાહાધરયો યાન્તિ ક્ષર્પં સતામ્ ।
 સામ્ય સંવેગભોષાદિગુણાઃ પ્રાદુર્ભવન્તિ ચ ॥ ૧૪૪ ॥
 સંચરો નિર્જરા મોક્ષો, મનોજયથ આપતે ।
 ધર્મમન્ત્રાર્ષઃ પદં વર્ણં સારેર્થોપાપદૈર્ પૈર્ ॥ ૧૪૫ ॥
 તે સર્વે મુનિમિષ્ટ્યેયામિન્તનીયા મુદુમુદુઃ ।
 કમનીયા પરેષાં ચ, માત્રનીયા નિરન્તરમ્ ॥ ૧૪૬ ॥
 જપનીયાથ સર્વત્ર, નિષ્કેતવ્યા સ્વમાનસે ।
 મદ્દેયા સ્વાત્મસિદ્ધયર્થે, કિં જ્ઞયા વદુઃસ્વતૈઃ ॥ ૧૪૭ ॥

5

10

15

સાધ્વાત્ સિદ્ધિપદ દેવાને સમર્પે एषા મંત્રતું હમિતાં તું સ્મરણ કરુ તે સર્વ મિષ્ટોને હરનારો છે,
 જ્યેષ્ઠ છે અને સર્વસિદ્ધનમઃ’ શાસ્ત્રોચી મિત્ત્યજ ક્ષેત્રો છે ॥ ૧૪૧ ॥

તે મંત્ર વા પ્રકારે છે— નમઃ સર્વસિદ્ધેભ્યઃ ॥”

આ પ્રકારે બધી જા અને બીજાં પણ એ સારસ્વ મંત્રપદો છે તેનો, યોગીજોર બગડના ક્ષિતને
 માટે ક્ષુભસ્કન્ધકર્મથી ટકાર કર્યો છે’ ॥ ૧૪૨ ॥

20

એ નિર્વેદના બનક અને મનની શાંતિ કરનારાં બીજો છે તે વર્ણ બીજોતું બુદ્ધિસાક્ષી પુરુષોર
 પદસ્વ ધ્યાનની સિદ્ધિને મદતે ધ્યાન કરતું ॥ ૧૪૩ ॥

(તે મંત્રવીજ્ઞેના બ્યાનથી) સ્તપુરુષોના ઇન્દ્ર, દેવેશ્વરો અને મોહરૂપ શત્રુઓ ક્ષય પામે છે
 અને સમાગમ સંવેગ, મોષ વાગિ યુગો પ્રગટ થાય છે ॥ ૧૪૪ ॥

કશ્ચિ એ દોષહર અને સારમૂત પદો, વર્ણો, કે મંત્રસમૂહ વડે સંચર, નિર્જરા, મોક્ષ અને મનમો જાય 25
 પાય તં વશતું મુનિજોરે વારંવાર ધ્યાન અને ચિંતન કરતું જોઈએ । તે બીજાને વહેવા (આપવા) જોઈએ
 અને તેની નિરંતર માત્રના કરવી જોઈએ ॥ ૧૪૫-૧૪૬ ॥

તે (મનો)મો આપાની મુક્તિ મદતે સર્વત્ર જાય કરતા રહેતું જોઈએ; પોતાના મનમાં તેનો નિષ્કય
 કરવો જોઈએ, અને તેના ઉપર મદ્દા રાક્ષસી જોઈએ । નિર્વર્ષક, વદુઃ કહેવાયી કું ॥ ૧૪૭ ॥

પદસ્પસ્યપાનં, સ્વાધીનં ચપનાધિમિઃ ।

સર્વં મુક્ત-દુઃખાદિવાતામસ્થાસુ કોટિયુ ॥ ૧૪૮ ॥

જનન્તુ ધ્યાનિનો ધીરા, સ્વનેપિ મા ત્યજન્તુ મોઃ ।

ચપનાસનસદ્ગતિશ્ચિન્મનાદ્ધી શિવાસ્યે ॥ ૧૪૯ ॥

સન્મન્ત્રચપનેનાદા, પાપારિઃ શીપતેતરામ્ ।

મોક્ષસ્યસ્મરપૌરાણૈઃ, કલાયૈ સદ્ દુર્ધરૈ ॥ ૧૫૦ ॥

મનઃ પરીપ્રહર્ષિનાં, કયાઃ કર્મનિરોધનમ્ ।

નિઝરા કર્મજાં માંસાઃ, સ્વાસ્તુલં સ્વાત્મત્વં સતામ્ ॥ ૧૫૧ ॥

વીતરાગદ્વિનીત્રાણાં, ધ્યાનસિદ્ધિશ્ચ કેવલમ્ ।

સ્વક્ષરભાદિદેવતાનાં, જિનેઃ પ્રોક્તઃ ન સંશયઃ ॥ ૧૫૨ ॥

મત્સેતિ રાગદુર્વૈષાધરીન્ હત્વા શિવાશ્ચયા ।

કમત્સાત્મમટૌ સાધૈ, હમા-તોવાદિક્ષાધુષાઃ ॥ ૧૫૩ ॥

નાનામેદ પ્રજ્ઞન્તુ, પદસ્પધ્યાનમૃજિતમ્ ।

સર્વપત્નેન સિદ્ધચર્ચૈ, સદ્ગત્સમ્ય સામ્યતામ્ ॥ ૧૫૪ ॥

- 15 ધ્યાની એવા શીવપુરુષો જા હુંતર પદસ્વ ધ્યાનને સર્વં મુક્ત-દુઃખ-જન્મ-અદ્ય કનેક જાત્માઓમાં
જપારિ વડે સ્વાધીન (મુક્તિ) કરતું જોઈએ. તેનો સ્વપ્ન પણ જાગ ન કરવો. શયન-આસન-ચાર્ણકાપ
ગમ્ભ કોરેમાં પણ મેષ્ટપ્રાપ્તિનું ધ્યેય સમે રાખીને તે (ધ્યાન) કરતું જોઈએ. હુંતર મંત્રના જાપથી મેષ્ટ,
શ્ચિદ્રો, કમરૂપ જોત વગેરે દુઃખ વ્યાપ્તો સહિત પાપચતુ અર્પત છીન વાય છે. તેથી સપુરુષોને
મનોજપ, પરીપદ જપ, વર્તિરોધ, કર્મનિર્બદ્ધ, મેષ્ટ અને સ્વાત્મત્વથી રત્નમ્ થઈ શાશ્વત મુક્ત પ્રાપ્ત
20 થાય છે ॥ ૧૪૮ ૧૫૧ ॥

શ્રી જિનેશ્વરે કહ્યું છે કે “રાગ, દ્વેષ આદિ હોનોથી રક્ષિત એવા વીતરાગ મુનિઓને જ કેવલ
ધ્યાનસિદ્ધિ થાય છે. પદ્મ સંશય નથી.” એમ મળીને મનને બીજાના સાધારણે હમા, મંદેશ વગેરે રાગો
વડે વ્યાપ્તો અને શ્ચિદ્રોરૂપ મુમોને બીટીને, રાગ અને દ્વેષરૂપ શત્રુઓને હાનીને અને સર્વં સામ્યને પાતળ
કરીને મિદ્ધિને માટે સફળ પ્રયત્નોથી સર્વં થઈ નિશ્ચિત પ્રકારનું પદસ્વ ધ્યાન કરતું જોઈએ ॥ ૧૫૨ ૧૫૪ ॥

5

પરિચય

સોળાપુર્વા શ્રી જીતરાજ જેન પ્રત્યાક્ષ્યમાંથી તત્ત્વાર્થસારીપદ્મ’ નામની એક હસ્તલિખિત
પ્રત મળી હતી. પ્રત ધર્મી ઉપયોગી હોઈ તેની પોટોસ્ટેટિંગ મકલ કરાવીને શ્રી જીન સદ્વિત્ત મિશ્ર
મહાત્મા પુલ્કરજીવમાં રાખવામાં આવી છે. તેના પર ૫૫ થી ૬૫ એમ અભિયાર પર પાંચી નમસ્કાર
રિપય મંદ્રમ તાર્કને અહીં અનુસાર સહિત સંપ્રદિત કરેલ છે. પ્રતમાં જગ્યામાં છે તેમ તેના કર્તા
30 મહારાજ શ્રીમત્કર્ણી છે. તેઓ મહારાજ શ્રીપદ્મશિવની શિષ્યશાસ્ત્રમાંના એક હતા ।

પ્રપ્ત મંદ્રમમાં ‘પદસ્વ ધ્યાન’ નિતે ધર્મી ઉપયોગી સમગ્ર પ્રાપ્ત થાય છે. જો કે તેના પર શ્રી
દુર્ગચંદ્રાચાર્યજીન જ્ઞાનાગર થી ધર્મી ધર્મી અમર છે અને તે વધેના ધ્યોરો સરલાત્મા તુલ્ય સમગ્ર છે ।

[૫૬-૧૧]

શ્રીસિંહતિલકસૂરિવિરચિત શ્રીમન્ત્રરાજરહસ્યાન્તર્ગતાર્હદાદિ પદ્યપરમેષ્ઠિસ્વરૂપસંદર્ભ ॥

અર્હદવદ્વાધાર્યોપાધ્યાય-મુનીન્ત્રપૂર્વમર્ણેન્ધ્ર ॥

5

પ્રથમ સપત્રાર્થી, ક્ષય* પરમેષ્ઠિસંસ્કૃત્યે ॥ ૩૧૪ ॥ ૧ ॥

અર્હન્ત્ર સિદ્ધાન્તાર્યોપાધ્યાય મુનિસ્વરૂપમહાન્ત્ર ॥

પૂર્વોપચાર-દેશક-પાઠક-નિર્ણયપચિત્તવાન્ત્ર ॥ ૩૧૫ ॥ ૨ ॥

× × ×

પ્રથમ* પ્રાગુક્ત્યર્થો, માયાત્વર્ણેર્હદાદિપદ્યક્રતામ્ ॥

અન્તઃપ્રતુર્ચિર્ચિત્તિત્તિત્તિત્તિસ્વરૂપમયા વદ્ય ॥ ૩૧૬ ॥ ૩ ॥

10

અનુવાદ

(ઔચ્છર—)

અર્હિન્ત્ર, અર્હેન્ત્ર (અશરીરી-સિદ્ધ), આશાસ, ઉપાધ્યાય અને મુનિના પ્રથમ મર્ણેન્ધ્રી
(અ+અ+આ+ઇ+ય=ઔ) નિયમ વધેલો પ્રથમ પદ્યપરમેષ્ઠીના સ્મરણ અર્થે (મંગલ રૂપે) સજ્જ પ્રાર્થનમ્
અર્થે છે ॥ ૩૧૪ ॥ ૧ ॥

15

અર્હિન્ત્રો અર્હિન્ત્ર-સિદ્ધ-આશાસ-ઉપાધ્યાય-સાધુ સ્વરૂપ છે, કરાણ કે તેમનામ્ સૂચતા હોવાથી
તેઓ અર્હિન્ત્ર છે ઉપચારથી (પ્રત્યસિદ્ધાન્ત હોવાથી) તેઓ સિદ્ધ છે, ઉપચારકતા હોવાથી તેઓ આશાસ છે;
પાઠકતા હોવાથી તેઓ ઉપાધ્યાય છે અને નિર્ણય પિત્ત હોવાથી તેઓ સાધુરૂપ છે ॥ ૩૧૫ ॥ ૨ ॥

× × ×

(ઔચ્છર—)

ઉપર પ્રથમનો અર્થ કહેવામાં આવ્યો છે (પૃષ્ઠે ક ઔચ્છર તે પદ્યપરમેષ્ઠીના પ્રથમ અક્ષરો વધે ૭૦
કેવી રીતે નિયમ વધે છે ૫ કહેવામાં આવ્યું છે) । હવે માયાત્વ-ઔચ્છરના વેદ્ય પદ્યપરમેષ્ઠી અને ચોર્વિદ્ય
તીર્થકરો કેવી રીતે છે તે સમજાવીશ ॥ ૩૧૬ ॥ ૩ ॥

૧ સ્વરૂપનો—“અર્હિન્ત્રા અશરીરો અધારિણ ઉચ્છર્યાય તથા મુનિશ્ચ ।
પદ્યપરમેષ્ઠી ઔચ્છરો પદ્યપરમેષ્ઠી ॥ ૧ ॥”

આત્માર્થા' સ્વર્ગનિમા' કુર્વ્યર્થલક્ષણિરિપુમુક્તસ્તમ્ભમ્ ।
 ધર્મચરણીર્પાકૃતિરુચ્ચરિતા ન સ્યુરુપસર્ગાઃ ॥ ૩૪૭ ॥ ૮ ॥
 નીતામોપાધ્યાયા સમાર્થ શુક્લનીલકુહર યદિ વા ।
 અધ્યાપકપદ્યચાન્દ્રી કલ્પાસ્યમતામાય પરમલક્ષે ॥ ૩૪૮ ॥ ૯ ॥
 કૃપ્યાલ્પાઃ સાધુજ્ઞાનાઃ મૂરદ્દમ્બોષાટ-મૃત્યુદા' સ્ત્રો' ।
 સાવચરદીર્ધકલ્પકૃત્યકુસુમદ્રવા હતા રિપવાઃ ॥ ૩૪૯ ॥ ૧૦ ॥
 અર્થમમ્ સિદ્ધસ્તંબ' ઘરિ ચિતિઃ પરે વાસ્યા ।
 સાધુધ્યોતિત્વનર્મલ્પલ્પલ્પાનુરં સદગ્ધ પ્યાનમ્ ॥ ૩૫૦ ॥ ૧૧ ॥
 'નાદો'ર્જન્ 'વ્યોમ'દ્વનિઃ 'કલ્પ'ઽય સિદ્ધઃ 'ચિત્તો'દ-ન' ઘરિઃ ।
 'ઈ'કર ઉપાધ્યાયા માયાયાં પ્રાગ્બદ્ધ ષેષમ્ ॥ ૩૫૧ ॥ ૧૨ ॥

5

10

આત્માર્થોનો અર્થ સુવર્ણ સરસો છે । તેઓ જલ (પાણી)નું ધૂર, અતિહૃદિ બગેરો, અગ્નિ (આગ) અને શુભ્રના મુલ્કનું સ્તમન (સ્તંભનકૃત્ય) કરે છે' । સૂરિ (આત્માર્થ)નો અક્ષર એ ધીર્ધની આત્મસિ '—' (લેક્ષ-નાગરી લિપિની સૌથી ઘટ્ટીરૂપ સ્ત્રા) રૂપ દરબી હળાવ્તમ ઉપસર્ગો નાદ પામે છે ॥ ૩૪૭ ॥ ૮ ॥

ઉપાધ્યાયનો અર્થ મીલ છે તે દેશિક કામાર્થ છે' અને તે સુલ્લ—નીલકૃત્ય (શુદ્ધિ-મુદિહૃત્ય) માટે છે, તેમજ અધ્યાપકની (ધી'કાર આત્મનિર્મલ રહેલી) અર્થચત્રકલ્પા (—) નું ચીત્તના ગત્યર્થ (') ॥ ૩૪૮ ॥ ૯ ॥

સાધુજ્ઞોનો અર્થ જ્ઞાન છે તેથી તે (પાણી)જોના મારગ અને ઉચ્ચટનકૃત્ય કરતા માટે) શત્રુબોને મૂરદ્દિપી ઉચ્ચટન અને મુદ્ધુ આપનાર બને છે । (અત્યુત્તરકૃત્ય) ધીર્ધકલ્પા (ધીર્ધ રીકરકૃત્ય) 'ઈ' છે તે સાધુનો અક્ષર છે । તે (રીકર—ઈ) અંશુશુભ્રાસ્વરૂપ છે અને તેનાથી શત્રુબો હળામ છે ॥ ૩૪૯ ॥ ૧૦ ॥

અતિહૃતનું (અલ્પલ્પ) અલ્પમલ્પલ્પ રૂપે, સિદ્ધનું અધિર્મલ્પલ્પ રૂપે, આત્માર્થનું ધૃષ્ટિર્મલ્પલ્પ રૂપે, 20 ઉપાધ્યાયનું વસ્યર્મલ્પલ્પ રૂપે અને સાધુનું વ્યોમર્મલ્પલ્પ રૂપે જ્યાં તે દેશર્મ રહેલા અલ્પલ્પલ્પલ્પના મળ્પલોને બનુલ્પનું જ્યાં છે ॥ ૩૫૦ ॥ ૧૧ ॥

અતિહૃત તે માદ, દ્વનિ તે વ્યોમ (વિદુ), સિદ્ધ તે કલ્પ, આત્માર્થ તે શિર (વિદનમત્તી લિપિની)—મલ્પલ્પની ઘટ્ટી સાથે રીકર અને રીકર, તેમજ ઉપાધ્યાય તે 'ઈ'કર છે—દમ માયા-ધી'કારનું ધર્મ ઊમ (કલ્પ, આત્મસિ, તત્ત્વ બગેરો રૂપે વિચાર કર્યો છે તેમ અહીં મત્તી હૃદિય માદ, કલ્પ, વિદુકૃત્યે) વિચાર 25 કર્યો છે ॥ ૩૫૧ ॥ ૧૨ ॥

△ (માર)	— (કલ્પ)	ઈ (સશિર હર)	ઈ (રીકર)	નિન્ (નિન્)
અતિહૃત	સિદ્ધ	આત્માર્થ	ઉપાધ્યાય	સાધુ

૧ સરસ્વતી—“કલ્પ કલ્પયેત્ લોકાત પક્ષમ ધર્મનુ જ્ઞાપયિત્વા ।”

—ન. ત્વા. (મા. જિ.) ઇ. ૨૧૨.

૨ સરસ્વતી—“રુદ્રોદય અનન્દ્ય ઉચ્ચજ્ઞાના દુર્ગ મલ્પલ્પના ॥” યા. ૫ ।

૩ પાદ્યુદય-સામનિઠક સાદુ ઉપાધ્યાય ॥” યા. ૬ ।

—ન. ત્વા. (મા. જિ.) ઇ. ૨૧૨.

प्रति-सुविधिभिर्ना नादा विन्दुबुद्धिनिमुक्तो प्रती नेमी ।
 तपश्चन्द्रकलप्रज्जः सिद्धा पद्याम-वसुपूज्यभिर्नौ ॥ ३५२ ॥ १३ ॥
 वर्णान्तः सद्भिर्ना र' बोद्धव्यं प्रीतिरास्तवकरः ।
 पार्थो मष्टिर्वाचक इदमपि न विरोधि पूर्ववद्विनिम्नम् ॥ ३५३ ॥ १४ ॥
 5 एकेन्द्रार्ज्यमृतिः क्षतादिवर्णानुगोष्मिर्धुं प्यात' ।
 दान्त्यादि कर्मपेदे तनोति किन्त्वत्र विद्यायाम् ॥ ३५४ ॥ १५ ॥
 परमष्टिपञ्चनिर्मितस्त्रिमयमाचार्यमेकमहन्तम् ।
 त्रितमस्य-भीरीर्धं सर्वं प्यायति स सर्वज्ञः ॥ ३५५ ॥ १६ ॥

- श्रीचन्द्रप्रमं बने श्रीसुमित्रिनाथ ते अविद्वत्स्थाने होवासी श्रीकरनो 'नाद' अंश छे श्रीमुनि-
 10 सुकलशामी बने श्रीनेमिनाथ ए सत्पुत्राने होवासी श्रीकरनो 'विदु' अंश छे; श्रीपद्मनाथ बने श्रीबाहु
 पूज्यत्वासी ए सिद्धस्थाने होवासी उवाणा 'चरणी' 'बद्ध' रूपे छे सोल्ल भिनेबरो (श्रीरूपमन्त्रेण श्रीजनित-
 नाद, श्रीसंभवनाथ, श्रीबभिमन्दन, श्रीसुमतिनाथ, श्रीसुपार्श्वनाथ श्रीशीतलनाथ श्रीत्रेपासनाथ, श्रीमिम्बानाथ
 श्रीजनननाथ, श्रीचमनाथ, श्रीशानिनाथ, श्रीकुसुमाथ श्रीजरनाथ, श्रीनमिनाथ बने श्रीवर्धमानत्वासी)
 आचार्य स्थाने होवासी पिर सद्भिन् बर्णोनी अति रह्यो ह, वे '१' सत्येनी जातसी (४)—श्रीकरनी
 15 अष्टकस्मरूप अंशवाक्ये छे; श्रीपद्मनाथ बने श्रीमष्टिनाथ ए उपाध्याय स्थाने होवासी श्रीकरनो 'ई'का
 अंश छे—ए छेते (श्रीकर)ना कितमयां पूर्णनी केम विरोध नवी ॥ ३५२-३५३ ॥ १३-१४ ॥

अविद्वत् बगरे एकेननु वर्णान्त्रोना सेंकडो (बनेन प्रच्छरना) जायोबनोनी साथे रोड (१) ध्यान
 धारण छे तेवी तेओ शक्ति आदि छ्ये कर्मना कृपयारी नाथ छे परंतु अहीं तो तेनु विद्वत्पूजन न्य
 कर्तुं छे ॥ ३५४ ॥ १५ ॥

- 20 ('शान्तिव्यानुग' नो सेंकडो स्तुतिबोद्धक' अथवा 'छे इज्जत बगरे संक्याम्' एओ पण
 अर्थ बई शके ।)

परमैरिगचकणी निष्पन्न यरेलो ॐ ते त्रिनस्वरूप छे, तेमत्र आचार्यमेक (आचार्यमेक) श्री
 अविद्वत्—वह स्वरूप छे, श्री'कर से त्रिप्रोक्तबीज अन 'श्री' (शान्तिव्यानी) बीजस्वर छे ते—'ॐ श्री
 श्री अई नमः (अथवा ॐ श्री श्री अई नमः) ए सम्प्रत्यनु ध्यान धरणात् सर्वज्ञ बने छे ॥ ३५५ ॥ १६ ॥

પદ્મોષ્ણાકૃતિદેહે મધ્યે નરમરુદ્ધ્યશિમ્મસ્યમ્ ।

યઃ સ્મરિત્તમન્તા સ્વ પશ્યતિ સોઽપિ સવશ્ચઃ ॥ ૩૫૬ ॥ ૧૭ ॥

અશ્વિન્યન્તા શુષિરિતથધ્વાપ્રવિલાસિમૌલિમઠમયે ।

આશાર્યમેસ્ત્રત્માર્જ્યાભિન્દુશિમ્મસ્ય ॥ ૩૫૭ ॥ ૧૮ ॥

ચન્દ્રાર્કઃપ્રકટસજ્જમસમરસસિર્ક સ્વમૌલિમેરુસ્યમ્ ।

યઃ સ્મરિત્ત્વે સ્વં પશ્યતિ સોઽય યોગીન્દ્ર ॥ ૩૫૮ ॥ ૧૯ ॥

5

પદ્મોષ્ણાકૃતિ મત્સ્યવેહના મધ્યમાં મામિકમ્મ છે, તેમાં સૂર્યનું સ્થાન છે, તે સૂર્યના વિદ્યમાન રહેલા અર્થિદાન છે, તેની અંદર પોતે છે, એ એ ભિચિત્રન કરે છે તે સર્વથા વાપ છે ॥ ૩૫૬ ॥ ૧૭ ॥

[અથવા (હૃદયાર જેનો) વેદ પદ્મોષ્ણાકૃતિનો છે, તેના મધ્યમાં પંચપરમેષ્ઠિરૂપ ઝ્યોત્સને એ અંકાર છે તેના મધ્યમાં 'અર્જુન'નો સ્વાસ કરીને તેના ગર્ભમાં પોતાનો આત્મા છે, એ એ ભિચિત્રન કરે છે તે સર્વથા 10 વાપ છે ॥ ૩૫૬ ॥ ૧૭ ॥]

હિરણ્યકશ્યપાસના અમમગા ઉપર રહેલ હોય એમ મસ્તકની મેઠમય શક્તિની માત્રીમાં પંચવિંશ છે, તેમાં અર્થિદાન વિષયે છે અને (ધ્યાન કરનારનો) આત્મા તે આશાર્યમેદ (પરમશ્રમા અર્થિદાન)સ્વરૂપ છે એમ વિલે (અથવા તો) પોતાના મસ્તકમાં રહેલ મેઠમાં ચંદ્રનાડી, સૂર્યનાડી અને સુપ્રસ્માનાડીના સંગમની ટપાન થયેલ એ સમરસ, તેનાથી ટિંચાયેલા સ્મરિત્ત્વ ત્વત્ત્વ 'અર્જુન' અર્થિદાન તે સ્વયં છે—એ એ વિલે 15 છે, તે અર્જુન યોગીન્દ્ર છે (૧) ॥ ૩૫૭-૩૫૮ ॥ ૧૮-૧૯ ॥

૧ અર્થિદાનમ્મરુદ્ધોઃ પુટ ૪૫ માં યેઠ શબ્દનો અર્થ અને મહાશ્વ આ પ્રકારે અર્થનો છે—

“મેષ્ઠોષ્ણ અર્થિદાનને કુશ્વ । અર્થિદાનને અર્થિદાન વચ્ચે વચ્ચે, રચેલ રાગ । ..

અર્થિદાન સુક્ષ્મવર્ણવર્ણ અર્થિદાન અંકુર । તેના વાહણાદિના મેદ । અતઃ ૪૫૫૫ મેદને (આર્થિદાન) મત્સ્યને યર્જ્યને કિન્નમય ગતિ ।

20

અર્જુન સુક્ષ્મવર્ણવર્ણ મહાશ્વ તેન સ્થિતિમાં મહાશ્વમ્મિસ્થાનીવાત્સુચ્યમ્ ॥”

(અર્જુન—) એમ વચ્ચે વચ્ચે અને વચ્ચે વચ્ચે કરેલા છે તેમ યેઠ 'અર્જુન' અર્થિદાન કરેલા છે અને અર્થિદાનવાળી અર્થિદાન મોહકાણ છે । ..

અર્થિદાનવાળું એ મેદવર્ણી કુશ્વ વીચલમ છે અને અર્થિદાન અંકુરને છે, અર્થિદાન વીચ ધાત્ત અને પ્રાજ્ઞાઓ કરેલા છે । ૫ વાચની અર્થિદાનવાળા મેદવર્ણી યાચ કરતાં મહાશ્વ તેન યાચ વાપ છે ।

25

સ્થિતિ કરવા વીચ વીચની પરિપૂર્ણ મમ્મનનાં સ્થિતિવરો વચ્ચેનાં સ્થાન છે એમ કરેલા છે ।”

અર્જુનને કુશ્વ તેના અર્જુન જે નયેલ શબ્દ વચ્ચે છે તે માત્ર વેરના આત્માનો વાચ છે અને સ્થિતિ તે અર્થિદાનવાળો વાચ છે । અર્જુન વીચ અનુદાનવર્ણ વચ્ચે કરનારનો આત્મા અર્જુન પોતે અર્થિદાનવાળો છે એમ ધિવદન કરે ત્યારે તે સર્વથા કરે છે ।

वा दुर्विधी पीतकृषिः उष्णोष्णं तद्विषयमाभिराकान्तम् ।
 म' स्वर्गा कला चन्द्रप्रममिन्दुनमस्तस्पर्षं प्रस ॥ ४१६ ॥ २० ॥
 अ-उ-मो विष्णु-विषीध्वान्निगुणाः सकलास्तु कृष्ण-पीत-सिताः ।
 संसृतिरताम निष्कलमम्रं नादो भिना सिद्धः ॥ ४१७ ॥ २१ ॥
 5 वासोकेनोपलम्भनं मुनिभ्येन च साधितः ।
 रत्नप्रयमयो ध्येयः प्रभवः सर्वसिद्धये ॥ ४१८ ॥ २२ ॥
 वा 'ॐ' इत्यन्तरात्राकम्भो या स्यात् तदुद्भवम् ।
 सम्यग्ध्येयसौ युक्त (उक्त) वाचकः परमेष्ठिनाम् ॥ ४१९ ॥ २३ ॥

(ॐकार—)

- 10 ('ॐ' ना स्पृष्ट वर्णो 'अ उ, म्' वा प्रमाणे कितव्या—) 'अ ए वृष्णीरूप (म्) के अने
 तेनी कति पीछी के, उ ए आकाश रूप (म्) के अने ते बीजछीनी प्रमयी मरुत के, 'म' ए
 स्पर्शरूप (र) के अने कला चंद्रणी कति केबी के । नम (विदु) ते इंदु के, तेवी पर (नाद) ते
 शब्दक के ॥ ४१६ ॥ २० ॥

अ	उ	म्	कला	विष्णु	मरु
ए	सु	ला	चक्रादि	इन्दु	शब्दक

- 15 'अ, उ, म्' बी ॐ सकल कितवीए तो ते त्रिगुणात्मक के अने तेना अंशो (अनुमने) आस,
 विष्णु अने शिव के—तेतुं ध्यान बाय के ए जये अनुमने सज रजस् अने तमस् गुणबाध्य के, सकल
 (दिहवारी), केन, पीछ तेम च इयामर्षबाध्य अने संसारवां रत के । कलरहित आकाश (ध्वन्य-विन्दु)
 ते नाद के अने ते च निम अपना सिद्ध के ॥ ४१७ ॥ २१ ॥

उपलब्ध			निष्कल	
अ	उ	म्	विष्णु	नाद
प्रका	विष्णु	महेश	अद्विष्ट	सिद्ध

- 20 आत्मिक '—प्रकाश अर्थात् ज्ञान; 'उपलम्भ'—प्राप्ति अर्थात् दर्शन अने 'मुनिभ' अर्थात्
 चारित्र—ए कहे साधित (आ + उ + म् = ॐ) जग एन (ज्ञान, दर्शन, चारित्र) स्वरूप प्रभव
 25 (ॐकार) तुं सर्व सिद्धि माटे ध्यान करुं जोईए ॥ ४१८ ॥ २२ ॥

आ	उ	म्
आत्मिक	उपलम्भ	मुनिभ
ज्ञान	दर्शन	चारित्र

- अवना देहर्ष 'ॐ' एवो के प्राणात्मक (प्राणसंचारक) ध्वनि बाय के तेमयी सम्यक्
 30 (महान) उद्भवे के, माटे (शब्दक-महानुक्ताचक होवापी अने परमेष्ठिनी वाच्य होवापी) ते ॐकार
 परमेष्ठिने वाचक कहेवायो के (१) ॥ ४१९ ॥ २३ ॥

१ बरम्भे— ध्यानविष्णुनिष्पद् — अकार पीतवर्णं स्वम् रजोगुण अदीष्ट ॥ ११ ॥ बरम्भे
 चरित्रो एवो म्नाय कृष्ण वाचकः । .. ॥ १३ ॥

इत्युक्त्वा इत्थमले प्रणव मध्यस्थश्चरिमेरजिनम् ।
 स्वर-कृदिर्बर्णयुक्तं यो ध्यायति कुम्भकेन क्षणवर्णम् ॥ ४२० ॥ २४ ॥
 सिन्दूर-मुषणार्धं श्यामास्त्रवर्ण(र्णा)र्म क्रमसेषः ।
 शान्तिः क्षेमं स्तंभं द्वेपं वक्ष्य तनोति वन्तूनाम् ॥ ४२१ ॥ २५ ॥
 यस्तु द्वादशसहस्रं सामान्यस्त्रणवे वपम् ।
 कुम्भं तस्य पर ब्रह्म स्फुटं द्वादशमासतः ॥ ४२२ ॥ २६ ॥
 बर्हिष्मिन् द्वये साय प्राणायामप्रथमं मुनिः ।
 पदत्रिंशत्पञ्चवाम्यासास्त्रुर्मात्रं द्वादशकजयात् ॥ ४२३ ॥ २७ ॥
 इडायां पूर्वार्धं ह्ये रेषन् कुम्भकेऽन्तरा ।
 इदि द्विपदपदाम्भोक्षे सन्ध्याविधिर्यं स्मृत ॥ ४२४ ॥ २८ ॥
 ह्योपस्थानमेतत्तु सदेतद्वर्णवर्णम् ।
 पठेदेव महासन्ध्या नैबान्यसिद्धिदस्तथा ॥ ४२५ ॥ २९ ॥
 पठ्या गुर्वध्वरैर्बर्हिः फलं पठ्या पठिर्धनी ।
 पठ्यां गुर्वध्वराङ्गोर्ध्वं त्रिसहस्री पदसूची ॥ ४२६ ॥ ३० ॥
 अक्षेरात्रपटीपटिगुणा छत्रपुर्णं तथा ।
 सहस्रा षोडशेऽप्यन्ताः प्रकवाद्द्वया मुने ॥ ४२७ ॥ ३१ ॥

5

10

15

वा प्रक्रमे क्विचन कर्वा पट्टी (प्रति कञ्जेवान्तं के—) इत्यकस्मिन् स्वर अने ध्वजोनीय युक्त
 अने जेता मध्यमं सुरिमेक—औ रूप जिन छे एवा प्रणवतुं कुम्भक कवे चेतवर्णतुं ध्यान करवापी प्राणीकोने
 शान्ति, सिन्दूर (कुङ्कुम ?) वर्णतुं ध्यान करवापी क्षेम, पीतवर्णतुं ध्यान करवापी स्तंभ, श्यामवर्णतुं ध्यान
 करवापी द्वेप अने वक्ष्यवर्णतुं ध्यान करवापी वक्ष करवानां इत्यो वाच्य छे ॥ ४२०—४२१ ॥ २४—२५ ॥ 20
 वे साधारण छे (दरौज) १२० ० प्रमाण प्रणव-कालो जाय करे छे तेने बार
 महिलामं पठ्या (सूक्त पठ्याक अन्वा ज्ञातस्वरूप) स्पष्ट वाच्य छे ॥ ४२२ ॥ २६ ॥
 मुनिप बने सन्ध्याकवे बार बार सन्ध्यापी अण बार—एव छत्रीषा प्रणवना अम्यास्तुवी (शूक,
 कुम्भक, रेषक स्वरूप) प्राप्ताप्याय करवापूर्वक बर्हिर् विवर्तुं इत्यर्थ (अनादितकाला) बार दखना
 कस्मिन् ध्यान वार्तु । ते वकते इडा माडीवी शूक, सुषुम्णावी कुम्भक अने सूर्या (पिगला) नाडीवी 25
 रेषक करवा । आ निधिते 'सन्ध्याविधि' कहेबामे बाने छे ॥ ४२३—४२४ ॥ २७—२८ ॥
 आ (विधि) य (अमर्षी) सूर्योपस्थान' छे, वा य (अमर्षी) 'वक्ष्यवर्ण' छे अने वा ज
 (अमर्षी) 'महासन्ध्या' छे । जानापी मिश्र बीजुं जोई सूर्योपस्थान बगैरे तात्त्विक मपी ॥ ४२५ ॥ २९ ॥
 (पञ्चपरमेष्ठि स्वरूप) शुद्ध अष्टो ६० बार गणाय तो एक पक्ष' वाच्य अने ६० फलेनी एक
 मही' वाच्य । आ छे शुद्ध अष्टर ६० बार गणीय तो ३६०० सन्ध्या प्रमाण वाच्य । विवर्तु अने एतनी 30
 बहीओपी गुणीय (३६०० × ६) तो २१६० ० (के अन्तः सोळ हजार) वाच्य । आ सन्ध्यापी प्रणवने
 अजया (निर्गत) जाय करतो जोईय ॥ ४२६ ४२७ ॥ ३ —३१ ॥

ઘટ્ટાં ગુર્વદ્વરમિતા ઠન્દ્રલાસાઃ સ તુ પક્કઃ ।
 દદ્યપ્રયવજાસ્ટેન પ્રાણાયામા ઘટ્ટીમથાઃ ॥ ૪૨૮ ॥ ૩૨ ॥
 તિદ્ધતી સદૃષ્ટયા સ્વાદ્યપ્રમથમા મુનેઃ ।
 સન્ધ્યાતા યાસિ નોષ્ઠલાસા પરમેષ્ટિસ્મૃતિ મિના ॥ ૪૨૯ ॥ ૩૩ ॥
 5 પરમેષ્ટિમયો રત્નમથઃ સર્વમહોમથ ।
 પ્રથવઃ ઘટ્ટિમન્થાદી ગૌતમસ્વામિના કૃતાઃ ॥ ૪૩૦ ॥ ૩૪ ॥
 શુદ્ધાકૃતિર્હન્તસિદ્ધિગેહસિદ્ધાસ્તુ ધીર્ધૃકઃ ઘટ્ટિઃ ।
 શાષક ઇન્દુકૃત્યઃ ધીર્ધૃકતા સાધુરિતિ પથઃ ॥ ૪૩૧ ॥ ૩૫ ॥
 ધીર્ધૃ-મુલ-કન્ઠ-દૃઢ-કેમલમન્થમાનમન્યદેહિગતમ્ ।
 10 ઝૈસિદ્ધાશાયોપાધ્યાય-શુનિપદં તુ રજાવૈ ॥ ૪૩૨ ॥ ૩૬ ॥

૧૬ એક ઘટ્ટીમાં ગુર્વદ્વર પ્રમાણ પટ્ટો ૧૬૦ ઠન્દ્રલાસ વાય । તેમાં એક ઠન્દ્રલાસે દશ પ્રગલ (નો
 જાપ) ઠપક વાય । આ રીતે ઘટ્ટીથી ઠપક થનારો ૩૬ પ્રમાણનો પ્રગલ કર્યો છે ॥ ૪૨૮ ॥ ૩૨ ॥
 દશ પ્રગલથી ઠપક થનાં (એક ઘટ્ટીમાં) ૩૬ પ્રમાણ (જાપસંખ્યા) વાય છે । આથી સંધ્યાથી
 કર્ણે પરમેષ્ટીના સ્મરણ મિનાનો મુનિનો એક પગ ઠન્દ્રલાસ બતો (હોતો) થાય ॥ ૪૨૯ ॥ ૩૩ ॥
 15 આ પ્રગલ (ઠન્દ્ર) પંચપરમેષ્ટિમય છે; ત્રણ રત્નમથ છે સર્વ પ્રકારની શુદ્ધત્વરૂપ છે, તેથી
 સુરિન્દ્રવી આદિય પગ શ્રીગૌતમસ્વામીએ ઠન્દ્રનો નિર્દેશ કર્યો છે ॥ ૪૩૦ ॥ ૩૪ ॥
 (દીક્ષક—)

20 ઈકરમાં શુદ્ધાસિ ‘ વિદુ તે અરિદ્ય, ત્રિકોણાસિ ‘△’ નામ તે સિદ્ધ, ધીર્ધૃક ‘દ’ ઠપક-
 હાર તે આચાર્ય ચંદ્રકાન્ઠ ’ તે શાષક (ઉપાધ્યાય) અને ધીર્ધૃકાન્ઠ ‘?’ ઈકર તે સાધુ—૯ રીતે
 ૨૦ પાંચ પરમેષ્ટીઓ (જનામ્યા) છે ॥ ૪૩૧ ॥ ૩૫ ॥

ધીજાના દેહમાં પોતાને સ્થાપિત કરશે, જ્યાં શ્વેલ પોતાના શીર્ષ, મુલ કંઠ, હૃદય અને જરણ-
 સ્થાનોમાં અનુક્રમે અરિદ્ય, સિદ્ધ આચાર્ય, ઉપાધ્યાય અને મુનિ પદોનો સ્થાસ કરશે, એવી રજા વાય છે ।
 ॥ ૪૩૨ ॥ ૩૬ ॥

25 [અહીં એક પગ અર્થે જાણાય છે—પોતાની રજા યાદે પોતાના દેહમાં સ્થાસ કરશે અને
 ૨૫ અન્યની રજા યાદે અન્યના દેહમાં સ્થાસ કરશે ।]

૧. ઠપકાઓ— શાષક અરિદ્ય ત્રિકોણ ત્રિકોણ સહી ।

ઠપકાના મુદ્રકાન્ઠ ધીર્ધૃકાન્ઠ સાધુનો જુદા ॥ ૧ ॥ —મ. સ્વા. (પા. રિ.) ૪ ૨૧૨

આ ઠપકાનો મુદ્રકાન્ઠ ધીર્ધૃક ૪૩૧ એક થશે જ કે જન આમાંથી એકદલ શાષક પદનાં જેવ
 30 થશે છે । એ-૯ રીતે શાષક કથ રજા વાળાં છે તે ૬ થાયશે । ધીર્ધૃકશાષક અમિશાનવિશામનિ-શુદ્ધિ યાં
 ૨. ઠપકાઓ— ધીર્ધૃક અરિદ્ય ત્રિકોણ ચંદ્રકાન્ઠ સહી કંઠે ।

ત્રિકોણ ઠપકાના ચંદ્રકાન્ઠ સાધુનો થશે ॥ ૮ ॥ —મ. સ્વા. (પા. રિ.) ૪ ૨૧૨

અર્હન્ ભૂમિર્નમ* સિદ્ધાસ્તન* ધ્રુવિ પરે પપ* ।
 માયુ* સાધુરતો માયાભીજાન્તસ્તત્ત્વપઞ્જકમ્ ॥ ૪૩૩ ॥ ૩૭ ॥
 પૃથ્વી વર્ષસ્ય પદં શારિ નમમાપિ શુદ્ધભીજમિદ્ ।
 ર્થજસમાર્પણ્ય મરુત્ તથા રૌદ્રભીર્થં સ્યાત્ ॥ ૪૩૪ ॥ ૩૮ ॥
 ચન્દ્ર-કુજાવર્હન્તાઃ સિદ્ધામ્ શુષો મૃદ્ધસપ્તિ* ધ્રુવિઃ ।
 શુક્રા શાચક પથ મુનિર્ફલ્ગનીગ્રહાસ્ત્ર ॥ ૪૩૫ ॥ ૩૯ ॥
 નાદોર્હૃત્તદ્વચ* શૂન્યં વ્યોમમિતા ગ્રહાઃ સપ્ત ।
 ર્હિ નાદાર્હૃત્તપ્પાનાત્ સર્વગ્રહમૃતપ્પાન્તિરિદ્ ॥ ૪૩૬ ॥ ૪૦ ॥
 અર્હન્-સિદ્ધાચાર્પોપાખ્યાય-મુનીન્ત્સંસ્પિતાસ્તિષ્ઠયાઃ ।
 નન્દાપાઃ પજામૃઃ ક્રમદ્વા* દ્યાન્તિક પ્રાગ્ભત્ ॥ ૪૩૭ ॥ ૪૧ ॥

5

10

માયાભીજ—શૂંકરત્વં તત્ત્વપંચક તથા પરમેષ્ઠિપંચકનો મેઠ આ પ્રમાણે છે—અર્હન્ ભૂમિરૂપે, સિદ્ધ આકાશરૂપે, આચાર્ય ધર્મિરૂપે, ઉપાખ્યાય ચક્રરૂપે અને સાધુ માયુરૂપે છે ॥ ૪૩૩ ॥ ૩૭ ॥
 અર્હિ (ધ્યાનની શરિષ) વર્ષવ્યાનનું પદ પૃથ્વી છે, શુદ્ધવ્યાનનું ચીજ જલ તથા આકાશ છે, આર્ષવ્યાનનું પદ અગ્નિ છે અને રૌદ્રવ્યાનનું ચીજ મરુત્ (પવન) છે ॥ ૪૩૪ ॥ ૩૮ ॥
 પંદ્ર અને મેઠા (ના પ્રજ્જાર)ની શરિષ મટે અર્હિતના, શુષ મટે સિદ્ધના, શુક્ર મટે 15 આચાર્યના, શુક્ર મટે ઉપાખ્યાયના અને ર્હિ તેમજ શનિ મટે મુનિનાં પદોની ઉપાસના છે ॥ ૪૩૫ ॥ ૩૯ ॥
 નાદ 'Δ' એ અર્હિત છે, નાદની નીચે શૂન્ય 'Δ' તે આકાશ છે, અને આકાશને આશ્વપાને સપ્ત પ્રહો રોજા છે । એ રીતે નાદરૂપ અર્હિતના વ્યાનર્થી સ્વલ પ્રહો તથા મૂલો અંગેની શરિષ થાય છે ॥ ૪૩૬ ॥ ૪૦ ॥
 સિદ્ધિઓના પાંચ વિષયો છે —નૈરા (૧, ૬, ૧૧), મદ્રા (૨, ૭, ૧૨), જપા (૩, ૮, 20 ૧૩), રિષ્ટા (૪, ૯, ૧૪) અને પૂર્ણા (૫, ૧૦ ૧૫) । શરિષ્ઠ મટે અર્હિત, સિદ્ધ, આચાર્ય ઉપાખ્યાય અને મુનિપદોર્હ તે તે વિધિઓનું અનુક્રમે વ્યાન કરતું ॥ ૪૩૭ ॥ ૪૧ ॥

૧ શરણો—મર્દિર્મદ્ધમર્દિર્તા વર્ષ સિદ્ધા ન શરિષો વચ્ચો ।

વર્ષ વરુણચક્રના પક્ષો મુનિષો દરેક હૃદ ॥ ૧ ॥

—મ સ્વા. (ધ. સિ.) પૃ. ૨૬૨

25

૨ શરણો—

શરિષ્ઠ અર્હિતના શુષા ન સિદ્ધા ન શુક્રા શરિ ।

શુષો ઉપમાય પુષો શાદુ મંગો શુદ્ધ માયુ ॥ ૨ ॥

—ન સ્વા (ધ. સિ.) પૃ. ૨૬૫

30

૩ શરણો—

નૈરા શિદ્ધિ અર્હિતના મદ્રા સિદ્ધા ન શરિષો ન જપા ।

શિદ્ધિ રિષ્ટા વર્ષચક્ર પુષ્ય શાદુ શુદ્ધ મિત્ર ॥ ૩ ॥

—ન. સ્વા. (ધ. સિ.) પૃ. ૨૬૫

चन्द्रायाः श्रुतिश्रान्त्यै कुम्भस्य पञ्चप्रभो गुरोः श्रान्तिः ।
 सूर्यस्य नामिभूरय बीरो राहोभ श्रान्तिकृते ॥ ४३८ ॥ ४२ ॥
 मन्दस्म श्रीपाशो बुधस्य नमिभ श्रान्तय एविह ।
 मायादीन्ने तचतुस्थाने देव ग्रहं च तं व्यायेत् ॥ ४३९ ॥ ४३ ॥
 इति श्रान्तिकम् ॥

कुम्भदिनी बुधगात्रुति (ती) रेफाभित'ह' शिवाः स तु प्रायः ।
 तच्छक्तिर्दीर्घकला माया तदेष्टं क्यवृक्ष्यम् ॥ ४४० ॥ ४४ ॥
 नामौ हृदय कण्ठे ब्रह्माक्षयेऽथ यानिमप्ये वा ।
 सिन्दूरारुणमायाबीजप्यानात् धनवृक्ष्यम् ॥ ४४१ ॥ ४५ ॥
 प्राणवृ वर्णानुगतं मायाबीजं विष्टितकार्यकरम् ।
 प्रायः शिरसि त्रिकोणे हृदयकर्ं कामबीजवत् ॥ ४४२ ॥ ४६ ॥

चन्द्राणी श्रान्ति मटे श्रीचन्द्रप्रभ, मंगलानी श्रान्ति मटे श्रीपञ्चप्रभ, बुधानी श्रान्ति मटे श्रीश्रुतिनाथ,
 सूर्यानी श्रान्ति मटे श्रीचक्रप्रभेन कने राहानी श्रान्ति मटे श्रीबीर, शनिनी श्रान्ति मटे श्रीपार्श्वनाथ कने
 बुधनी श्रान्ति मटे श्रीनमिनाथ—एत मायाबीज श्रौकरम् तेषु तेषु धीर्भक्तेना स्थाने तेषु तेषु प्रवृत्तं ध्यान
 15 करतुं ॥ ४३८-४३९ ॥ ४२-४३ ॥

रेफपी पुन ह (ह) तेषु सुवगा(सूर्य)नी ब्रह्मविनाश्वी कुम्भदिनी छे । केवल 'ह' तेषु सिरे छे,
 तेषु च प्राण छे, दीर्घकला (१ दीर्घ ईकार) ए तेषु शक्ति-माया छे, मायाबी बेष्टित (मेष्टित) जगत छे,
 जगत ही मा ध्यानबी बध बाय छे (१) ॥ ४४० ॥ ४४ ॥

मायि(मणिपुराक्षर)म्, हृदय(ब्रह्माक्षर)म्, चन्द्र(विष्णुअक्षर)म्, ब्रह्माक्षर(मूलमयमा)म्
 20 अथवा योगिनप्य(स्वाधितानाक्षर)म् तिस्र समान अक्षरवर्णसंख्य मायाबीज(श्रौकर)तुं ध्यान करवापी
 जगत बध बाय छे ॥ ४४१ ॥ ४५ ॥

मायाबीज-ह्रींमन्त्रं तेषु तेषु वर्णानुसार ध्यान कराय तेषु तेषु विष्टित हृदयकर्णी बाय छे । प्रायः
 मस्तकम्—त्रिकोणम् तेषु ध्यान करवापी तेषु कामबीज (ह्रीं)नी मस्तक बधोक्तिरज मटे बाय छे ॥ ४४२ ॥ ४६ ॥

१ शरत्काले —

૥ ઘમ્મુ* સેન્દુકલો પ્રભા રસ્તુર્યકઃ સ્વરો વિષ્ણુ ।
 સંસ્મૃતિરસ્યા વિન્દું દષ્ટા નાલો વિમાત્પર્ણ ॥ ૪૪૩ ॥ ૪૭ ॥
 વર્ધાન્ત* પાર્થજિન* કલા કળા વિન્દુરત્ર-નાદ(ગ)મહ* ।
 નાગો ર ૬ તુ પથા તત્રાર્ણન્ ચરિમેરુમયઃ ॥ ૪૪૪ ॥ ૪૮ ॥
 વોરિ-ષટ-પૌત્ર-યન્ત્રે મૂર્ધનિ માલ સુપુષ્પ-નૈરૈષે ।
 સંપૂજ્યામું બાપ કરપર્શમિરમ્બીચાધીઃ ॥ ૪૪૫ ॥ ૪૯ ॥
 માપાર્શ્વં સપ્ત(ધ) પરમેષ્ઠિ-ર્ચિર્નોઠિ-રત્નરૂપ ય* ।
 ધ્યાત્યત્પન્તશીર હૃદિ સ શ્રીગૌતમઃ સુધર્મા ચ ॥ ૪૪૬ ॥ ૫૦ ॥
 હતિ માપાર્શ્વમ્ ॥

5

દુકલસુક હ અર્ણવ 'હૈ' એ શંકુનો શાષક છે, '૬' એ પ્રભાનો શાષક છે અને જોનો 10 સ્વર '૬' એ વિષ્ણુનો શાષક છે । પનાયી (1) સંસારની પ્રવૃત્તિ થાય છે, તેના ઉપર વિન્દુ—ધૈન્ય દર્શન અર્ણવ મીઠું સૂચિય તો છે 'ના' છે અને તે સ્વયં 'અર્ણવ' રૂપે શોભે છે ॥ ૪૪૩ ॥ ૪૭ ॥

હૈ	૬	૬	Δ
શર	પ્રભા	વિષ્ણુ	અર્ણવ

વર્ણની અંતિ રહેલ 'હૈ' એ પાર્થજિન છે, કલા એ કળા છે, વિન્દુ એ ગમના મસ્તકે રહેલ 15 મ્મિ છે, '૬' એ નામ-ધારણે છે અને '૬' એ પદાવલી દેવી છે તેમાં અર્ણવતની અવૃત્તિ તે સૂચિય છે ॥ ૪૪૪ ॥ ૪૮ ॥

૬	-	૬	૬	૬
પાર્થજિન	કળા	ગમના	અર્ણવ	પદાવલી

(બાળ) બલયી પૂર્ણ કલ્પના હોય અને તેના પર પશ્ચિમ પાંદરાં મૂકેલાં હોય એવા વાજરવસ્ત્ર 20 (સિદ્ધશક્તિ સમાન) યંત્રના ડપરના માગમ્ 'હૈ' કરાને સ્થાપન કરી તેની પૂજા કરવી, પછી અર્ણવનીના વેદા વગે, કલ્પનાકાર વગે અથવા રુદ્રાદિ પ્રભા વગે તેનો બાપ કરવો (1) ॥ ૪૪૫ ॥ ૪૯ ॥

માપાર્શ્વ—શ્રીકર્ણ પરમેષ્ઠિમય છે, ચિનાચીમય (જોવીશ ધીર્વકરમય) છે અથવા તો ગ્રગ રત્ન (જ્ઞાન, દર્શન, ચારિત્ર)મય છે, એ પ્રકારે માપાર્શ્વ—શ્રીકર્ણને હૃદયમાં રાખીને હૃદયમાં જે શ્રીવીર મર્મતંતુ ધ્યાન કરે છે તે શ્રીગૌતમ ગણપદ અથવા શ્રીસુધર્મા ગણપદ સદા થાય છે ॥ ૪૪૬ ॥ ૫૦ ॥ 25

૧ સંસારને વિન્દુ (ધન્ય-મીઠું) દર્શન અર્ણવ સાંત્વિક પ્રવૃત્તિ થાય કરીએ તો બાળા અર્ણવ થાય છે એવો પદ અર્થ કરે છે નામ ।

આર્ધ હાન્ત ધ્યુષ્ણાધ્વાર્ધો '૧'વસિરત્નપુતમ્ ।

પન્નકલ્પા સિદ્ધિપદં વિન્દુનિમોઝ્નાતઃ સોર્જન્ ॥ ૪૪૭ ॥ ૫૧ ॥

નોર્દેય પર્તુરધિર્વિઘ્નિરિદી નીમો દક્ષાનિ હૃદિ મૂર્ધ્નિ ।

આર્ધ હાન્ત વર્ષોઃ ધ્રુવિન્દુકલ્પ-નમણ્નવાઃ ॥ ૪૪૮ ॥ ૫૨ ॥

નાલ્સ્ત્વત્મોર્ધ્વાધો રેઘ્નિરત્નપુત્ત્વ ઇત્યર્ધ્મ્ ।

દમ્પોઝ્નત્મધ્વાર્ધ્વં નામ્યન્તાઃ ધ્રુવિન્દુકલ્પિની ॥ ૪૪૯ ॥ ૫૩ ॥

હૃદિ સર્વવર્ષમૂર્ધ્નિ ઘર્જન્તં સર્વમેકમત્મન્તાઃ ।

ધ્યાત્વન્ ધ્રુવિઃ સઘ્નપ્રગમાર્ધવચ્ચ ગતપ્રાન્તિઃ ॥ ૪૫૦ ॥ ૫૪ ॥

(૪૫૧-)

- 10 અર્ધે મં જ અને હ (અર્ધી મંબીને હ સુધીની મધ્યસ્થરૂપ) ધ્યુષ્ણવાના સૂચક છે, રેઘ્નિરત્નપુત્ત્વને ક્તાને છે, પન્નકલ્પા () તે સિદ્ધિપદ છે અને વિન્દુસપ્ત એ અનાદ્ય (નાલ) છે તે અર્થિત છે ॥૪૪૭॥૫૧॥

'અ' યી 'હ' સુધીના (૪૨) વર્ષો છે. તેમથી 'અ' યી 'જ' સુધીના સેઠ્ઠ સ્વરો નામિકમ્ભ (મનિપૂરવચ્ચ)ના સેઠ્ઠ દલ્લેમ્, 'કુ' યી 'મ્' સુધીના જોલીઘ ધ્વજ્જનો હૃદયકમ્ભ- (દનાદ્યત્તવચ્ચ)ના જોલીઘ દલ્લેમ્ અને 'મ્' થી 'હ' સુધીના બાઠ વ્યજ્જનો સ્ત્વત્ત્વકમ્ભ (જાઝાવચ્ચ)

- 11 ના બાઠ દલ્લેમ્—૧ પ્રકારે ૪૮ વર્ષો, ધારવ ઋતુના પન્નસપ્તક કલ્પા () અને વિન્દુપી કુલ્પ કિત્તવર્ષો. કલ્પા (કલ્પરેકા) વિન્દુ અને નાલ (સરલ રેઘ્ના)ની સંયોજનાપી માત્રકના વર્ષો અપજ થાય છે. (તે મ્ સિવાયના જ યી 'હ' સુધીના ૪૮ વર્ષો ધાય; તેમના ઉપર એ કલ્પા અને વિન્દુરૂપે નાલ છે તે મ્ છે. 'મ્' ને હૃદયકમ્ભની વધે કિત્તવર્ષો. આ પ્રમાણે નામિકમ્ભનો પહેલો વર્ષ 'અ' સ્ત્વત્ત્વકમ્ભનો છેલ્લો વર્ષ 'હ' અને હૃદયકમ્ભનો વચ્ચલો વર્ષ 'મ્' મંબીને 'અર્ધે' થાય.) અર્ધે તે ૫૦ સ્વાત્મા છે. અપરનો અને નીચેનો ૧'૪૨ ધીજિનેશ્વર મ્બાંતતા યમત્રયનો સૂચક છે. તેનાપી સહિત થતાં સ્વાત્મા-અર્ધે-પરમ્બા અને છે. અર્ધે ને પ્રધામ્બ(ધ્રુવરંભ)માં કિત્તવર્ષો અને નામિકમ્ભની નમ્બાં મુન્દસિની શક્તિ કિત્તવર્ષો ॥ ૪૪૮-૪૪૯ ॥ ૫૨-૫૩ ॥

૫ રીતે અર્ધે ૫ અર્થિતમી સાધ્યાર સર્વવર્ષમય મૂર્તિ છે. ૫ વર્જીતું સૂર્યમેદંદમ્ (મિદંદગત-સુપ્રમ્બા નાદીમી) ધ્યાન કરનાર સૂરિ અર્થિરક્ષિત થઈને સર્વ આગમોના અર્ચના પ્રવચ્ચા અને છે ॥૪૫॥ ૫૫॥

- 25 ૧ ધરચાનો:—

ધરચાનારણ્યકમ્ભારે ધ્યાત્વન્ ચા રિતમ્ ।

મધિકાત્ત્વમી માત્ર-વિન્દુ-રેઘ્નાત્મયિતમ્ ॥ ૧ ॥

મધિકાત્ત્વમ્બાઝ્ઞાત મનોમધ્યવિયોક્તમ્ ।

રેઘ્નિવ્યમાનં હૃદયે તપ્ત્વ નૌમિ નિર્ભયમ્ ॥ ૨ ॥

- 30 ૧ ધરચાનો—યોગધ્યાન, પ્રમાણ ૮, ક્યો. થ. ૧૮-૨૨ ની અવકાશ ।

૧ ધરચાનો— " ક્યો ૨-૪ ।

૪ " ક્યો. ૮ ।

— ધ્યુષ્ણવચ્ચનો

उक्तं च—

कमलदलोदरमध्ये ध्यायन् वर्षाननादिसंसिद्धान् ।
नष्टादिविषयबोधां ध्यातुं संपद्यते कालात् ॥ ४५१ ॥ ५५ ॥

अहं सपत्न्यं सुयमराधकमधिमन्यं
बृहोदरामकसनन्धमनानि हन्ति ।

5

प्रान्ताति चाप्रतिममाहू महतीं महबुभ्यः
पूर्वां परत्र च गतिं पुरुषात्तमाप्ताम् ॥ ४५२ ॥ ५६ ॥

अपि च—

कनककमलगामे कर्षिकयां निपण्य
विगलतमसमहं सान्द्रचन्द्रांशुगीरम् ।

10

गमनमनुसरन्तं सञ्चरन्तं हरित्तु
स्मर विनयतिष्ठस्य मन्त्ररात्रं पठन्ति ॥ ४५३ ॥ ५७ ॥
इति सर्वत्रगं ध्यायन्महमित्येकमानसं ।
स्वप्नेऽपि तन्मयो योगी किञ्चिदन्यथ पश्यति ॥ ४५४ ॥ ५८ ॥

कथं के के—

15

अनादिस्त्रिसिद्धयौतुं कमलपत्रणी अंदर के ध्यान करे के तेने गद्य (चोरमेली) बलु बगेरे
विपयतुं हान समय अर्था बाय के ॥ ४५१ ॥ ५५ ॥

‘अहं’ मन्त्रराज आप द्वारा छप, अरुणि अपचो, कोट, वास्मरेग खांसी, खास बगेरे
(रोमेलो) नास करे के आप बनार अग्रिम बाणीबह्ये बने के, गद्यापुरुषोनी पण पूजने प्राप्त करे
के बने परमेकमं उदम पुरुषोए प्राप्त करेकी गतिने मेळवे के ॥ ४५२ ॥ ५६ ॥

20

हे मुनिवर ! तुं अङ्गलरूप अंधकारपी रहित, मन पचां चन्द्रकिरणोला जेवी गीत कान्तिबल्ल
बने साक्षर विमपनि समान एवा मंत्रराज अहं (गामिगन) सुवर्णकमलानी मध्यमं विरचनमाल के, एम
प्रथम चिन्तन । ते पछी ते आरग्यमं जाय के बने सर्वविद्याजोमं संचरे के, एम चिन्तन ॥ ४५३ ॥ ५७ ॥

आ प्रकटरे सर्वत्र जाता एवा ‘अहं’ तुं एक चित्पी ध्यान करतो बने तेमं स्त्रीन बतो योगी
स्वप्नमं पण ए (अहं) सिन्धाय वीतुं जोतो मयी ॥ ४५४ ॥ ५८ ॥

25

१. कुम्भे कनकमं, पृ. १८७ श्लो १

२. कुम्भो ‘कनकमं’ पृ. १८७ श्लो २, तथा योगशास्त्र; अष्टम प्रश्नश्च श्लो ५ बने ध्यायता ।

३. तरलज्यो—योगशास्त्र; अष्टम प्रश्नश्च श्लो. १४ १७ ॥

અર્જુન સ્વપ્નીકૃત્ય ધ્યાયન્ નાદાદિવિન્નુતા ઘટ્થિનમ્ ।
 યદ્વશંગમાત્રમસરમાબોન્નિસ્તમીરિતું ઘટ્થમમ્ ॥ ૪૫૫ ॥ ૫૯ ॥
 પદ્મત્પનાહતામિષદેવમસી ઘટ્થમલક્ષ્યગત્ ।
 તસ્માન્ ગત્થિયલક્ષ્યાં જ્યાતિમયમીણતે મિથમ્ ॥ ૪૫૬ ॥ ૬૦ ॥
 મન્ત્રરાત્રસમુદ્ગતાનાહતસ્થિતચેતસ* ।
 સિધ્ધ્યન્તિ સિદ્ધયા સર્વા અધિમાધાઃ સ્વયં યત* ॥ ૪૫૭ ॥ ૬૧ ॥
 હિતિ વિષ્ણુસ્થિતિ-યૈદગત-કૈપાધિત-કૈપવશિતામ્યાસાત્ ।
 અર્જુન મહાપ્રહુસ્તપશ્વમ્ભસિદ્ધિસામ્રાજ્યમ્ ॥ ૪૫૮ ॥ ૬૨ ॥
 અક્ષરઃ શ્રીપતિઃ સાન્ત* સેન્દુઃ હમ્ભુર્વિષિમ ર* ।
 ઋષ્યમેતથમોઽયોઽસ્તદન્તઙ્ગાહતો જિના ॥ ૪૫૯ ॥ ૬૩ ॥
 અર્જુન ત્રેલોક્યપૂજ્યત્વાત્ (૧) અનન્તકલ્પા જિના* ।
 સત્રત્ત્વપમાત્સતદર્જુન સર્વશત્રિકમ્ ॥ ૪૬ ॥ ૬૪ ॥

જા રીતે અર્જુના પદસ્ય ધ્યાન પછી ગાર ગોરેથી રહિત (અ રેફ, વિન્નુ અને કલ્પાથી રહિત) ટન્નલ 'હ' કર્ણનું ધ્યાન કરવું । જા હ અક્ષરમાત્રને પ્રાપ્ત કર્યોવાય । તે હ હવે વર્ણમાત્ર (શબ્દાર્થ) 15 અનુધાર્ય) રહે અને અનુધાર્યને પામે, તે યદ્વે તેને અન્તરજ્ઞાકારે પિતૃત્વો । જા રીતે સૂક્ષ્મ ઘટ્થ (અન્તરજ્ઞાત) સ્થિતિ ક્ષેત્રને અન્તરજ્ઞાતના આધારવાદ્ય શ્રી અનુધાર્યવેદ્ય દર્શન થાય છે । પછી તે અનાહત—અન્તરજ્ઞાતને સૂક્ષ્મત્પન્ન-વાદ્યમસરગ-શ્રીરૂપ પિતૃત્વથી, પછી તે સ્વપ્ની પદ મળે હશેથી મેનું । તે પછી યોગી ભિક્ષુને 'યોગિર્નય કુર્ણ' છે ॥ ૪૫૫-૪૫૬ ॥ ૫૦-૬ ॥

મંત્રરાત્ર(અર્જુન)ની અપ્પ-ઉપસ્થિતિ ક્ષેત્રના અનાહત રેષમ્ જોયે મળે સ્થિત કર્ણ છે તે પામીને 20 અભિય્ય કરો કથી સિદ્ધિઓ ત્વયે સિદ્ધ થાય છે ॥ ૪૫૭ ॥ ૬૧ ॥

જા પ્રકારે પિંડસ્થ, પદસ્થ, રૂપાધિન અને રૂપાત્મિકના અધ્યાસથી અર્જુન-મેરનું પ્રત્યેક રીતે ધ્યાન કરનારને તે તે મળે અને સિદ્ધિઓ રૂપ સામ્રાજ્ય પ્રાપ્ત થાય છે ॥ ૪૫૮ ॥ ૬૨ ॥

(અર્જુન રહેલ) અ* તે વિન્નુત્વરૂપ છે, 'સ'થી થતે રહેલ અને રૂપરૂપા ' ' સથિત 25 પદો હ* અર્જુન રૂ* તે હાંમુલ્પરૂપ છે અને રૂ* આત્મરૂપ છે, પનાથી ઉપર વિદ્યુ તે હોગાદ્ય છે અને વિન્નુ પછી જે અનાહત પ્રગટે છે, તે હોગાદ્યના અતિ (સિદ્ધિશક્તિના ઉપર) રહેલ 'ત્રિજ' છે ॥ ૪૫૯ ॥ ૬૩ ॥

અર્જુન પૃથ્વી ત્રણે હોગાદ્યને પૂજ્ય અનન્તકલ્પાવાદ્ય અને અનન્તપદને ચારણ કરનારા શ્રી ત્રિનેત્ર મહાર્જુને છે, તેથી અર્જુન સર્વ સ્વસ્થુઓની પ્રાપ્તિનું મીઝ છે ॥ ૪૬ ॥ ૬૪ ॥

વર્ણાન્ત* શ્રીધીરો રફઃ સિંહાસનં તુ ચન્દ્રકલા ।
રુચિદંબાછત્રત્રય મન્ત્રકલ્પશોડશ્ય નાવશિષ્ઠા ॥ ૪૬૧ ॥ ૬૫ ॥
ઘવાન્તસ્તીયકરસિક્ષેન્નકાટીરમય સિતાંશુકલા ।
સર્વત્ર ક્ષીતલેષ્યા શૂન્યં શુદ્ધં તત્ પરં સિદ્ધિં ॥ ૪૬૨ ॥ ૬૬ ॥
રેફદયાધમયુત તથોર્ધ્વરેફમધાસ્યરફ ધા ।
અચ્ચક્ષ્મન્તવીર્ચ મન્ત્રતતુઙ્ગિનપતિ* સાધ્વાન્ ॥ ૪૬૩ ॥ ૬૭ ॥
ત્રીતાસ્યવર્તિશાસ્ત્રતઙ્ગિનદર્શન-પૂજન-સ્તુતિમયન ।
ઙ્ગિનપતિચીર્જાર્દેશતં સ્મરન્ ફલ્લેન સ્વયં વિપતે ॥ ૪૬૪ ॥ ૬૮ ॥

5

અપવા, વર્ણાન્ત-‘હ’ એ વીર મગનનો શાપક છે, (ગીત્તેનો) રેફ-‘રૂ’ તે સિંહાસન છે અને ચન્દ્રકલા ‘પ્ર’ (અપરના) રૂ રૂપી (શ્રણ) દર અપર રહેલ ત્રણ છત્ર સ્વરૂપ છે અને તેની નાવશિષ્ઠા 10 (વિન્દુ) અર્થે મન્ત્રકલ્પ સ્વરૂપ છે ॥ ૪૬૧ ॥ ૬૫ ॥

અવા-વર્ણની અંતે રહેલો ‘હ’ તીવકર સ્વરૂપ છે, ‘રૂ’ ત્રિકોણરૂપી (ઈ) છે અર્વચન્દ્રકલા તે સર્વત્ર ક્ષુદ્રકોષ્પાતી સ્પર્શક છે, શૂન્ય તે શુદ્ધિમાનનું પ્રતીક છે, અને તે પછી સિદ્ધિ પ્રાપ્ત થાય છે ॥ ૪૬૨ ॥ ૬૬ ॥

રે રેફ, અપ-અ અને મ- ‘મી’ યુક્ત અને હ વીજ સહિત એનો અર્થ એ શ્રીઙ્ગિનપતિનો સપ્તાશ્વ 15 મંત્ર છે। અવા અર્ધ રેફ સહિત હ (હ) અવા અવો રેફ સહિત હ (હ) અવા અવે રેફ સહિત (હ) — એ ત્રણે પળ મંત્રવેદ્યવર્તી સાધ્વાન્ ઙ્ગિનપતિ છે ॥ ૪૬૩ ॥ ૬૭ ॥

ઙ્ગિનપતિવીજ ‘અર્થ’નું ૧૦૮ વાર સ્મરણ કરનાર ત્રણે લોકમાં રહેલી શાશ્વત ઙ્ગિનપ્રતિમાઓનાં દર્શન પૂજન અને સ્તુતિથી વનારું ફલ્લે વહે સ્વયં વરણ છે (એ ફલ્લે તેને સ્વયં વરે છે) ॥ ૪૬૪ ॥ ૬૮ ॥

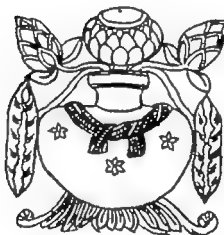
પરિચય

20

મત્, ગળિત્, ઙ્ગોતિર્ બંને વિયયોમા પારગામી આચાર્ય શ્રીશિશિલભટ્ટારિય સૂરિમંત્ર સિદ્ધે મંત્રરાજ-ગ્રંથસ્ય’ નામનો અર્ચ્ય, અનુશુપ્ત-શ્લોકમાં ૬૩૩ ગાથાઓ (મંત્રાત્ ૮)નો સૂરિમંત્ર વિયયનો અધિષ્ઠીતીર્થ્ય એક સિદ્ધિ પ્રાપ્ત નિ. સં. ૧૩૨૭માં રચ્યો છે, જે અવાપતિ અપ્રસિદ્ધ છે। તેની એક હ. શ્લ. પ્રતિ વજોદરા, શ્રીયુક્તિકમ્પસ્યમ્પદાદેવના સંપ્રદાયમાંથી મળી હતી। વીંચી પ્રતિ પાળળ પં અમુતરાલ મોહનલાલ મોજકના સંપ્રદાયમાંથી પ્રાપ્ત પાઈ હતી। અને ત્રીંચી પ્રતિ અમોઈ શ્રી અમરભિજયત્રી બાલમંદારમાંથી 25 મળેલી પરંતુ ત્રણે પ્રતિઓ અસુદ્ધ હતી। છેવટે ચોથી પ્રતિ ખયપુર, તપગચ્છ દૈગમંદારની મળી, તેના અપરથી મૂલ મંત્રનું સંશોધન થઈ શક્યું છે।

આ 'મંત્રાવરણસ્ય' મંત્રમાં અહીં, હ્રીં ઓ વગેરે મંત્રબીજો ઉપર વ્યાપકત્વદિષ્ટિ વિશેષન કરેલું છે અને તેનું રાસ્ય તેમજ અપાસના સંબંધી હૃદયિકાઓ દર્શાવી છે । આ વિષય નમસ્કાર વિષયને છાત્રો હોવાની કેટલો સંદર્ભ તારવી ખારે પ્રતિજ્ઞાથી છુદ્ધ કરી અનુષ્ઠાન સાથે અહીં આપીએ છીએ ।

શ્રીદિગ્વિજયસૂત્રિય અનેક મંત્રોની રચના કરેલી છે । પ્રત્યેક મંત્રમાં તેમણે પોતાના ગુરુ ધીશિવુપચંદ્રસૂત્રિનો મનમથો સ્તોત્ર કર્યો છે, કેટલેક સ્થાને તો પોતાના પ્રગુરુ ધીયશોદેવસૂત્રિ પાસે સ્તુતિ કર્યું છે । તેમણે પોતાની કળાસરી કૃતિઓને જો સમ્પૂર્ણદેવતાની હયાતો સ્તોત્ર કર્યો છે ।

શ્રીસિંહતિલકસૂરિસદ્બંધ પરમેષ્ઠિવિદ્યાયન્ત્રકલ્પ

શ્રીસિંહતિલકસૂરિસદ્બંધ ।
 ગણિધિધાપુગપદ્મો યન્ત્ર પરમેષ્ઠિધાયા ॥ ૧ ॥
 ત્રિપ્રાક્કારં ક્રમચર્ચાતુરદં ડ્રવ્યપ્રપચાન્ત ॥
 કિંચિદ્દર્શ્યવીચ યન્ત્રં લેખ્યં સુરમિદંતઃ ॥ ૨ ॥
 મધ્યેષ્ટૈઃ કર્ષાદિપુ મિ' આં ડં સાં રેલિકા ડલ્પતુષ્કે ।
 ડ્રવ્યમાડ્ય વેદમાનધૈન્ત્રાન્તો ભૌતિયેનકા દિધુ ॥ ૩ ॥
 અપ્દત્તેષુ ક્રમતો યુગાદિનાયાય તત્તમોર્ધ્વધ ।
 ગોમુક્ત-અક્રેમ્યૌં શ્રમ્ય કાન્તં ધિનઃ સુરભ સુરી ॥ ૪ ॥
 દ્વપદ્મલુ ક્રમદ્મ સુભિષિન્નિનાય નમ ક્ષ્વષ ।
 ત્રિદશદેવં શ્રીવીરાન્તમેવ તદ્ ભન્નિ નામાનિ ॥ ૫ ॥

અનુવાદ

ગણધરો અને દેવેન્દ્રોને પણ પૂજ્ય છે જરાળ જેમના પણ શ્રી ધિનેશ્વર મગવંતે નમસ્કાર કરીને 15
 ગણિધિધાની સાપોસાધ અર્ધીથી ધેનાં પદો ગુરુદેવ શ્રી શિવુચરણપદ્મપૂરિને અબ્ધન્ત પૂજ્ય હતા પણ 'પરમેષ્ઠિ-
 ધિયા'ના યંત્ર વિશે વર્ણન કરીશ ॥ ૧ ॥

(યન્ત્ર રચના-)

જન મત્ર(ના આકાર)માં ક્રમદ્મ જાર, આ અને સોલ પત્રોપાલ્લા કમ્પટની બંદર યંત્રના કમ્પટની
 કર્મિકદ્મ પૂજ્યવીચ (આર્ટ) મૂલ્યેને યંત્રને સુચાસિન ડ્રવ્યોથી આલેખાઈ ॥ ૨ ॥ 20

મધ્યમાં 'ડ્રવ્ય' અને કર્ષાદિ જાર દર્શાવે 'સિ, આ, ડ, સા'માં રેલિકાચિત્રો (અલેખના) અને
 જાર દિશાઓમાં ક્રમના જ્વલમ, વર્ષમાન, અપ્રાનન, ભૌતિયેન' પણ મામ કલ્પના ॥ ૩ ॥

(કમ્પટના) જાટ પત્રોમાં જનના — 'યુગાદિનાયાય નમઃ', 'ગોમુક્તાય નમઃ', 'અક્રેમ્ય
 નમઃ' એ પ્રકારે ધિનેશ્વર (શાસન) દેવ અને (શાસન) દેવીનાં નામો શ્રીચન્દ્રપ્રમ ધિનેશ્વર સુધી
 કલ્પના (કમ્પટના) સોલ પત્રોમાં 'સુભિષિન્નિનાય (નાયાય) નમઃ' થી કઈને દેવાધિદેવ પણ શ્રીવીર 25
 મગવાન સુધીનાં નામો દેવ અને દેવી સાથેનાં અલેખનાં । તે નામો આ પ્રકારે બનાઈ છે ॥ ૪-૫ ॥

मुगादीशऽभितस्वामी संमवाऽप्यभिनन्दन ।
 सुमतिः पञ्चस्तमा श्रीसुपार्श्वमन्त्रलाभ्यन ॥ ६ ॥
 सुविधिः शीतलः श्रेयान् वासुपूज्यप्रभुस्ततः ।
 विमलानन्त-धर्म-श्रीशान्ति-कुम्पुरो भिनः ॥ ७ ॥
 5 मंछी श्रीसुमत-नमी नमिः श्रीपार्श्वतीर्थकृत् ।
 बीरध्वं जिननामान्ते नायाय नम इत्यदः ॥ ८ ॥
 श्रीगोमुखो महायक्षसिमुखा पञ्चनायकः ।
 तुम्बरः सुमुखस्तस्मात् मातङ्गो विजयोऽभितः ॥ ९ ॥
 प्रभा पक्षेद् कुमारः पञ्चुल-पाताल-किमरा ।
 10 गल्लो गान्धर्वो पक्षेन्द्र(द) कुमरा वरुणस्तथा ॥ १ ॥
 मृकुनिर्गोमेधः पार्श्वो मातङ्गोऽप्यमी विनाभिता ।
 पञ्चेश्वरविजयलक्ष्मिदुरितारिष काञ्चिका ॥ ११ ॥
 महाकल्पप्युता श्वात्मा मृकुटी च सुतारि(र)का ।
 अज्ञाका मानवी र्बन्धा विद्रिताऽप्य प्रियाङ्गुश ॥ १२ ॥
 15 रुद्रपा निवापी वला वारिणी धरप्रिया ।
 नन्ददाऽप्य गन्धर्वमिका पञ्चावती तथा ॥ १३ ॥
 सिद्धामिका इमा ईन्या क्रमाच्छासन्देवता ।
 जिन-देव-सुरी (१) नामत्रयं प्रति वरुं वरुम् ॥ १४ ॥

१ मुगादीश, २ अभितस्वामी, ३ संमवा, ४ अभिनन्दन, ५ सुमति, ६ पञ्चस्तमा,
 20 ७ सुविधि, ८ शीतल, ९ श्रेयान्, १० वासुपूज्य, ११ विमल
 १२ अनन्त १५ धर्म, १६ शान्ति, १७ कुम्पुर, १८ अदः, १९ मंछी, २० सुमत, २१ नमि, २२ नमि,
 २३ पाञ्च अने २४ बीर—आ जिनेश्वरोना नायोनी वति 'मायाय मन्त्र' ए पद जोडीने लखनु ॥ ६-८ ॥
 (ते प्रथम जिनेश्वरी मीचे क्रमशः—) १ गोमुख २ महायक्ष ३ त्रिमुख, ४ पञ्चनायक,
 ५ तुम्बर ६ सुमुख (कुमुख) ७ मयङ्ग ८ विजय ९ अभित, १० प्रभा, ११ पक्षेद् (मनुष्य),
 १२ कुमार, १३ पञ्चुल, १४ पाताल, १५ किमरा, १६ गदह १७ मयङ्ग, १८ पक्षेन्द्र (पक्षेद्),
 १९ कुबेर, २० वरुण, २१ मृकुटी, २२ गोमेध, २३ पाञ्च अने २४ धरप्रिया—आ (वला)
 जिनेश्वरदेवोने अभित (शास्त्रदेवो) छ ॥ ९-११ ॥

(ते प्रथमे जिनेश्वर अने देवता मीचे क्रमशः—) १ पञ्चेश्वरी, २ अभिवल्ल ३ दुरितारि,
 ४ वरुणेश ५ मातङ्गी, ६ अञ्जुना, ७ श्यामा, ८ मृकुटी, ९ सुगतरा, १ अशोर

20 ५ पार्श्व श्री छ। ६ मंछी श्री छ। ७ देवि श्री छ। ८ कुम्पुर श्री नम
 अभिनन्दनमयी । ९ मनुष्य इति क्रम अभिनन्दनमयी । १० पञ्चो अ। ११ व-सुरीना अ।

एकोऽर्धन् सिद्धायाः पदं तीर्थधराः क्रमादवशा ।

चन्द्रामर्त्यविद्यायाः अर्धन्-सिद्धायाः प्राग्वत् ॥ १५ ॥

११ मानवी, १२. चण्डी, १३ विदिता, १४ धियाकुजा, १५. कंदर्पा, १६ निर्वाणी, १७. बला, १८. भारिणी, १९. धरणप्रिया, २० नरदद्या, २१ गांधारी, २२ अंबिका, २३ पद्मावती अने २४ सिद्धाया—आ जैम शासनदेवीओ छे तेने क्रमदा बाख्खेसवी। आ प्रकारे प्रत्येक पत्रम् दिनेस ७, ५ (शासन) देव अने (शासन) देवी—एम् धण मामो लख्खी ॥ ११-१४ ॥

(कम्पलना आठ पत्र पैकी—

पहेला पत्रम्—सुगादिनाथाय नमः । गोमुखाय नमः । चक्रोर्ध्वे नमः ।

बीजा पत्रम्—अजितनाथाय नमः । म्हायष्टाय नमः । अजितकक्ष्यै नमः ।

श्रीजा पत्रम्—संतकनाथाय नमः । त्रिमुखाय नमः । दुरितार्थे नमः ।

चोबा पत्रम्—अमिनन्दननाथाय नमः । यक्षाय नमः । काशिकक्ष्यै नमः ।

पांचमा पत्रम्—सुमतिनाथाय नमः । सुम्बरवे नमः । म्हाकक्ष्यै नमः ।

छट्ठा पत्रम्—पद्मप्रमनाथाय नमः । सुमुखाय (कुसुम्भय नमः) । अश्व्युताय नमः ।

सातमा पत्रम्—सुपार्श्वनाथाय नमः । मत्तज्ञाय नमः । श्याम्यै नमः ।

आठमा पत्रम्—चन्द्रप्रमनाथाय नमः । विजयाय नमः । मुकुटाय नमः ।

ए पछी सेछ पत्रवाख्य कम्पलना—

पहेला पत्रम्—सुविदिनाथाय नमः । अजिताय नमः । सुतारकक्ष्यै नमः ।

बीजा पत्रम्—शीतलनाथाय नमः । ब्रह्मणे नमः । अशोकक्ष्यै नमः ।

श्रीजा पत्रम्—येर्यासनाथाय नमः । पक्षेये (मनुजाय) नमः । गान्धर्व्यै नमः ।

चोबा पत्रम्—बालप्रमनाथाय नमः । कुमाराय नमः । चण्ड्यै नमः ।

पांचमा पत्रम्—विमलनाथाय नमः । पद्मुखाय नमः । विदितायै नमः ।

छट्ठा पत्रम्—अनन्तनाथाय नमः । पानात्माय नमः । धिपाकुक्ष्यै नमः ।

सातमा पत्रम्—वर्मनाथाय नमः । किताराय नमः । कन्दर्पर्यै नमः ।

आठमा पत्रम्—शान्तिनाथाय नमः । गङ्गाय नमः । निर्वाण्यै नमः ।

नवमा पत्रम्—कुन्धुनाथाय नमः । गान्धर्व्याय नमः । बल्यै नमः ।

दशमा पत्रम्—अरनाथाय नमः । पक्षेत्राय (पक्षेरो) नमः । भारिण्यै नमः ।

अभिपारमा पत्रम्—महिनाथाय नमः । कुजेराय नमः । धरणप्रियायै नमः ।

बारमा पत्रम्—सुव्रतनाथाय नमः । बह्मणाय नमः । नरदत्तायै नमः ।

तेरमा पत्रम्—अभिनाथाय नमः । सुकुट्यै नमः । गान्धर्व्यै नमः ।

चौदमा पत्रम्—नेमिनाथाय नमः । गोमेवाय नमः । अम्बिकायै नमः ।

पन्धरमा पत्रम्—पार्श्वनाथाय नमः । पार्श्वाय नमः । पद्मावत्यै नमः ।

सेछेठमा पत्रम्—वीरनाथाय नमः । मातङ्गाय नमः । सिद्धायायै नमः ।

—आ प्रकारे अष्टदलकम्पलना अने पौडसदलकम्पलना कम्पलना नाम लख्खी ।)

मधवाग्निर्धमा राशो वरुणा वायुदिकृत्पतिः ।

पूर्वादी घनदेशानी नागोऽथो विधिरुर्ध्वगः ॥ १९ ॥

“अङ्गुमाहारिद्वीभो हिरि-सिरि-उच्छि-बुद्धि-कंतीभो ।

निबया भया सयती विपरम् अपरात्रिया वि तर्हि” ॥ २० ॥

पूर्वादिभूमतो दिक्षु पञ्चगोपाङ्गिरक्तः ।

पक्षः भुतदेवी तु पुस्तकाम्भोवधालिनी ॥ २१ ॥

पक्षः दान्तिदेवी च करो स्वर्णकम्पलुम् ।

सुधारसमृतं पञ्चावधत्रापपि मित्रती ॥ २२ ॥

रावत-स्वर्ण-रत्नप्राकारप्रितर्प दिक्षु ।

चतुर्द्वारं स्फुरत्स्वर्ण-चोरभराजितम् ॥ २३ ॥

भूमम्बल ततो दिक्षु विदिक्षु [च] लक्ष्मणम् ।

यद् व्याप्य(प्य) [मण्ड]दंते सार्धं वक्ष्यते कलघातिनम् ॥ २४ ॥

[इति यन्त्रलेखनम् ।]

इति आदि आठ दिशाभोग (क्रमः) दिशाभोगा अपिपिपिपि—१ मधवा (इन्द्र), २ अग्नि, ३ यम, ४ राक्षः (निर्ध्वज), ५ वरुण, ६ वायु, ७ घनद (बुध), ८ ईशान—(आ आठ दिशाभोग १५ अने) नीचेना मण्डप नाम तेमद कम्पना मण्डप विधि (मण्डा)—ए प्रकारे नामो लक्ष्मण ॥ १९ ॥

इति आदि दिशाभोग क्रमः आठ दिशाभोगो लक्ष्मणी—१ इी, २ श्री, ३ इति ४ मति, ५ कीर्ति, ६ कति, ७ बुद्धि अने ८ लक्ष्मी, तेम न त्या (पूर्व आदि दिशाभोग) १ जया (पूर्व), २ विजया (उत्तर), ३ अयन्ती (अक्षिता-पश्चिम) ४ अपराक्षिता (दक्षिण) लक्ष्मणी ॥ २० ॥

इति आदि दिशाभोगा अने कम्पनी गावाभोगा चरणो क्रमः शूकरा एक तरफ पुस्तक तेम अ २० कम्पनी भोमती भुतदेवीनी अलेखना करवी अने बीजी तरफ जेना एक शम्भु अष्टारसपी मरेछु सुवर्णं कम्पण्ड छे अने बीजा हाथमा पधना पतली माला छे एवी शक्तिदेवीने अलेखनी ॥ २१-२२ ॥

(बलमाद्विती बहारुं मूकण्डल) रत्नमय, सुवर्णमय अने रत्नमय वण गजबहुं रत्नं अने तेम नामस्वमान रत्नमय वण अने तोरणवी भोमती एकां (प्रत्येक गजनी) चार दार बनावर्दा ॥ २३ ॥

ए पढी मूकण्डली चारे दिशाभो अने विदिशाभोग “छ”मी आहति दोरवी । कलघापी अङ्गुल २५ एवा मंडलने “व”कारो सामे अलेखनुं (१) ॥ २४ ॥

[आ प्रकारे रत्नं अलेखन करतु ।]

इति पन्त्रटेखनं प्रागस्याभवत्सोऽस्ति निरसनं यैकम् ।
 आदौचन्ते मध्ये एकदृष्टं जलमुता(ता) माति(न्ति) ॥ २५ ॥
 दुःखीलि-निहृब-गुल्लोहक-विष्वस्तर्षत्य-य(प्र)त्यनीकान् ।
 पातक्यभक्तकृतमपि यो दूरात् त्यजति योग्य इह ॥ २६ ॥
 5 किमकिर्मुनेषी ज्ञप्यसन-विवाह-राज-मरुतयः ।
 प्रियवत् जितेन्द्रियमना योग्याः परमेष्ठिनिवासा ॥ २७ ॥
 पूर्वोदरे दिगुपकत्रा पथासन-मुखासन* ।
 सौमाम्य-योगसुखासु कृताऽऽज्ञानादिक्रिया(या) ॥ २८ ॥
 “ॐ भूरसि भूतवासी(त्रि) भूमिभुवि कुरु कुरु स्वाहा ।”
 10 इति कौकुमाभोमिधित्यं सङ्गुमिसेवनम् ॥ २९ ॥
 “ॐ ह्रीं विमले तीर्थजले (त्रि) आन्तराष्ट्रिणिः शुचिः ।
 भवामि स्वाहा” इति धान्तिदेवी मयुरितेष्टना ॥ ३० ॥
 कमण्डलुसुखाम्भोमिर्मां संस्तप्यतेऽर्था ।
 पौतलनिघातेऽप्यस्तीर्षाम्भोमिर्विधित्यताम् ॥ ३१ ॥

- 15 [॥ २५ ॥ मी गान्धारी अर्धे स्पष्टं बर्हिं शक्त्यो मयी ।]
 इन्दील, मित्र, गुप्तेषी, वैष्णवाद्युक्ते चान्तेना प्रत्यनीकान्ते अथवा ए पांशे प्रकृत्या
 पातक्य करनरने पत्र जे दूरी तजे छे, ते आ विद्या मटे योग्य समज्यो ॥ २६ ॥
 किनेबरम् मच्छिज्ये, गुप्ती सेवा-सुखना करनरो, व्यसन विगान्ते, निवाह नहीं करनरो,
 राजक्या तेमज मच्छक्या करनरो, प्रिय वाणी बोझनाए, इन्द्रियो तेमज मने धीतनार प्रकृष ज परमेष्ठि-
 20 विधाने योग्य छे ॥ २७ ॥
 पूर्व के उत्तर दिशाभं मुख राखीने, पथासने अथवा सुखासने बेसीने, सौमाम्यमुखा अगर
 योगसुखाने धारण करी आनाहल आवि क्रिया करी ॥ २८ ॥
 पांडी भूमिभुवि मटे आ मंत्र बोझयो—
 “ॐ भूरसि भूतवादि । भूमिभुवि कुरु कुरु स्वाहा ॥”
 25 —आ मन्त्ररे कुंकुम-केसरवाक्य पाणीनी भूमिने सिंचन कई छुं एम चितवनुं ॥ २९ ॥
 (मंत्र-स्नान—)
 “ॐ ह्रीं विमले तीर्थजले आन्तराष्ट्रिणिः शुचिर्मवामि स्वाहा ॥”
 —एम बोझनुं अने स्मरित आलोभाय्यी सांतिदेवी कमंडलुभं भरला जमुठ-पाणी कडे मने
 मवरजे छे—अथवा सोल निघादेवीजो तीर्थोटा पाणीनी मने मवरजे एम चितवनुं ॥ ३०-३१ ॥
 30 15 “शिवेते व प्रती ज्ञप्यताम् । 16 “पिगुव ज । 17 “उदरेष्वि” ज प्रत्यनरन्तः पत्र ।
 18 “तेऽप” ह्यवः पुण्यं” अथ पतितेऽप पत्र ज मयी ।

યદા ચન્દ્રસુધાસ્નાત્ શીરામ્બી યોગનપ્રમ(મ)મ્ ।

પુષ્કરીકં સમારુઢ્યે વ્રુદ્ધ તાનર્હદાદિમા(કા)ન્ ॥ ૨૨ ॥

પાર્થદિ રક્ષુવાલો કમ્પયમર્પકો હુયાસન્નો યાનુ ।

ઝરનાદિ-દિયયપદ્મી ધો હત્યા પાસ-મુદ્ધ-સીસં ॥ ૨૩ ॥

ઘણવાલો ઘયપાલો અન્કુલા મયમ્દ ય વરુણા ।

દેવો હરિભગમેતી રક્ષપરો રક્ષણ સર્વ્ય ॥ ૨૪ ॥

“ૐ શ્રી” શ્રીં નાં ઔં ફ્રીં તું અ સિ આ ઠ સા ક્ષિપ ઐ સ્વાહા ॥”

વિદિવાટાન્નદિગ્રસ્થચન્દ્રાદિવર્ણમાનિમાન્ ।

વિધાત્રાન્ સ્મરન્ ધાન્તિપ્રમુદ્ધં તનુતેજવિરાત્ ॥ ૨૫ ॥

સમ્યગ્દષ્ટા મહાપ્રજાપારિણા ગુરુવક્ત્રવ ।

ગૃહીતા પઠિતા વિધા સર્વકર્મકરી મતા ॥ ૨૬ ॥

આસ્પાન્નાસૌ વિવાદે^૧ વા વિહારે જનરક્ષણે ।

સત્કૃત્વઃ સ્મૃતા વિધા તત્તત્કાર્યપ્રસાધિક્ષા ॥ ૨૭ ॥

અથવા તે અરિહત વગેરેને જોવા માટે (૧) ચન્દ્ર-સુધાથી સ્નાન કરેલો હુ શીરાસુદ્રમં યોગન પ્રમાણપાત્ર કમ્લ ઊપર બાકુલ થયો છું, એમ વિતરણું ॥ ૨૨ ॥

(દિગ્દષ્ટા—)

પગથી ભરેને જાણુ સુષીની રક્ષા કરનાર કલકમ્પગાહ હુતાશન છે (૧) તેમ છાતીનો બનપાલ, નામિનો ઘયપાલ, હૃદયપટની રક્ષાપ્રલેક્ષ અન્કુસાદેવી જે હાથની મગધતી જે પદચાતી વૈરોચા દેવી, મુઠનો હરિભગમેતી દેવ અને મસ્તકનો રક્ષપાલ હન્દ્ર છે (૧)—૧ રીતે સાધક સર્વ બંધોની રક્ષા કરે ॥ ૨૨-૨૪ ॥

“ૐ શ્રી શ્રીં નાં ઔં ફ્રીં તું અ સિ આ ઠ સા ક્ષિપ ઐ સ્વાહા ॥” —આ પ્રચરે મનોહાર કરવો ॥

આ રીતે બાટે બંધોમાં બેળે દિગ્દષ્ટા કરી છે એવો અને ચન્દ્ર વગેરે જોવા સમ્પન્ન થર્જોત્રાલ્ય આ વિષાધરેનું સ્મરણ કરતો એવો સાધક જહ્નુદેવી ધાન્તિપ્રમુદ્ધો કરે છે ॥ ૨૫ ॥

સમ્યગ્દષ્ટી અને મહાપ્રજાપારી પુરુષ કહે ગુરુમુખથી પ્રજ્ઞા કરાયેલી [આ] વિદ્યાનો પાઠ ‘સર્વકર્મ-કર —ત્રયં કાર્યને કરનારો (વર્ણાક્રમ આદિ પદ્ધતિ અગર સર્વકર્મ હર્યો કરનારો) છે એમ 25 કહેવાય છે ॥ ૨૬ ॥

આસ્પાન્ન વગેરેમાં, વિગાદમાં, વિહારમાં, જનતાને રંજન કરવામાં આ વિધાનું સાત વક્ત સ્મરણ કરવામાં જાતે તો ૧ થે તે કાર્યને સમ્પન્ન કરે છે ॥ ૨૭ ॥

શાંતિપુષ્પાદ્યૈઃ શાંતિન્યુસૈઃ સત્ફલૈરપિ ।

અથ દર્શાવશેમેન પ્રીયિતા કૃત્તે ન કિમ્ ॥ ૩૮ ॥

एतद्विधान्तरेभूतसम्प्रदायविधाफलान्मय ।

वक्ष्यामि सैनसिद्धान्तरहसि स्मरणाकृत ॥ ૩૯ ॥

સમ્પ્રદાય વિના વિધા ગુરુસમ્પ્રદાયનામમૃ ।

+ इष्टाक्षरसमद्वयपद्यमे देवो निरञ्जना ॥ ૪૦ ॥

[યદા—“અર્ચિત-સિદ્ધાચાર્યોપાધ્યાય-સર્વસાધુમ્યો નમઃ ।”]+

इदम्बुक् इमां विधां संस्कृते षोडशाक्षरैः ।

સમતે દ્વિયતી ધ્યાયમ્ ચતુર્થતપસઃ ફલમ્ ॥ ૪૧ ॥

“अरिहंत-सिद्ध”सम्प्रदायन् विधां षडक्षरीम् ।

છતત્રયેષ સમતે ચતુર્થતપસઃ ફલમ્ ॥ ૪૨ ॥

‘अरिहंत’चतुर्थं जपन् ध्यानी चतुर्दशीम् ।

સમતે દ્વિયતી ધ્યાયમ્ ચતુર્થતપસઃ ફલમ્ ॥ ૪૩ ॥

‘अ’वर्जं च सहसार्धं नाम्पञ्चे कुण्डलीयनुम् ।

ધ્યાયમારમૈનમાન્નોસિ ચતુર્થતપસઃ ફલમ્ ॥ ૪૪ ॥

અર્ચનાં દશ હજાર પુષ્પો કહે શાંતિ જાતના સ્વપ્ન અશ્વતો કહે, હૃદય ફર્યે કહે વાપ
કરવેથી અને વક્ર હજાર હોમ કરવા કહે પ્રસન્ન કવેથી આ વિધા છું છું મ સાધી બાપે ॥ ૩૮ ॥

આ વિધાનથી ડાપક કવેથી હૃદ-અંશગત વિધાઓનું ફલ અને જૈન સિદ્ધાંતનાં રાસ્યો હશે કે
સ્મરન કરવા મટે કર્તું છું ॥ ૩૯ ॥

૪૦ પદ ગુરુ (અરિહંત સિદ્ધ, આચાર્ય તપાધ્યાય અને સત્સુના નમસ્કારી ડાપક કવેથી,
સત્-‘૩’ સ્વપ્ન વિગતી સંસ્કૃત માત્રના સોઠ અક્ષરોવાળી અર્ચિત-સિદ્ધાચાર્યોપાધ્યાય-સર્વસાધુમ્યો
નમઃ । —આ વિધા છે । તેને હાન્યકમ્પની સોઠ પાંચઢીઓમાં સ્વાધ્યાયે વચ્ચે અર્ચિકામ્ નિરંજન (સિદ્ધ)
દેવ સ્વાધ્યાય, ૫વી ડિટે આ વિધાનું વસો વાર ધ્યાન કરનાર વક્ર ડાપકાસનું ફલ મેળવે છે ॥ ૪ ૪૧ ॥

અરિહંત-સિદ્ધ—૫ હ અશ્વતી વિધાનો વળસો વાર વાપ કરનાર વક્ર ડાપકાસનું ફલ
૩ મેળવે છે ॥ ૪૨ ॥

અરિહંત —૫ વાર વળોનો વારસો વાર વાપ કરનાર ધ્યાની સમ્યગ્દર્શિ આમ વક્ર
ડાપકાસનું ફલ મેળવે છે ॥ ૪૩ ॥

કુણ્ડલી સ્વરૂપ [અર્ચિ (‘ડ’)ના અગ્ર ‘ડ’ કૃત્વ] ‘અ’ વર્ગનું નામિકમ્પન પાંચનો વાર
ધ્યાન કરનાર વક્ર ડાપકાસનું ફલ મેળવે છે ॥ ૪૪ ॥

+ + વક્રધ્યાનનું વક્ર વક્ર અ મળી નિર્ગમિતઃ ।

૨૧ સુતે ચો હ । ૨૨ નામ પ્રાપ્તિ હ ।

गुरुपञ्चकनामाधमकैकमधर तृती ।

नामौ मूर्ध्नि मुखे कण्ठे हृदि स्मर क्रमाद्युने । ॥ ४५ ॥

‘अ’वर्णं नामिष्यन्तः ‘सि’वर्णं तु शिरोऽम्बुजे ।

‘अ’ मुख्याब्जे ‘ठ’ कण्ठ ‘सा’ कार हृदये स्मर ॥ ४६ ॥

मन्त्रापीडः पृथ्ग्वरुकाऽसौ किन्तु देहरायायै ।

श्रीप-मुल-कण्ठ-ह्र-पेदक्रमेण 'न सि आ ठ सा' स्थाप्याः ॥ ४७ ॥

प्रणवः पञ्चशून्याग्रे 'अ सि आ ठ सा नमः ।

अस्यास्यासादसीं सिद्धिं प्रयाति गन्तव्यना ॥ ४८ ॥

द्वान्मन्त्रि वन्तवा मद्रा प्यन्तरा प्यानपात्तिः ।

तद् वस्येऽदिकृपत्रं गर्भे सूर्यमहः स्वकम् ॥ ४९ ॥

‘ॐ नमो बरिहंताय’ क्रमान् पूर्वादिपत्रगम् ।

प्रत्याश्रमकमेवैह एकदशशती अपेत् ॥ ५० ॥

अनन्तरायां क्षाम्यन्ति मन्त्रस्यास्य प्रभावतः ।

कार्ये सम्यग्बो ध्येयं सिद्धयं प्रणयं विना ॥ ५१ ॥

हे मुनि । पांचे गुरुजोना नामना प्रथम एकेक वण नाभि, मस्तरु, मुस, कठ जने इत्यम् १५
श्रवण स्मरण कर ॥ ४५ ॥

(एटले) नायिकसूक्तम् 'अ' वर्ण, मल्लिकार्जुनसूक्तम् 'सि' वर्ण, सुखसूक्तम् 'आ' वर्ण, कण्ठम् 'उ' वर्ण अने हृदयम् 'सा' वर्णान् स्मरण कर ॥ ३६ ॥

एयोए वा (अ सि आ उ सा)ने मन्त्रादीस कण्ठो छे । सरीरुं ध्याण करवा मटे मलकम् 'अ',
मुचम् 'सि', कटम् 'बा' इत्यम् 'उ' अने चरणम् 'सा'—ए क्खे कर्णेने स्थापन करवा ॥ १७ ॥ 20

प्रणव—“ॐ” पांच शब्द—“ह्रीं ह्रीं ह्रीं ह्रीं ह्रीं” भी आत्मक “अ सि आ उ सा नमः”—आ
प्रकरण (मंत्रा) बर्तबार आपसी साचक बंधनोमयी ह्रींने मोक्षार्थ जाय छ । (मंत्रोच्चार—) “ॐ ह्रीं
ह्रीं ह्रीं ह्रीं अ सि आ उ सा नमः ॥” ॥ ४८ ॥

ध्यानेन विज कर्त्तासु सुखं चतुर्षो बने श्वेतरो ज्येष्ठां शान्तिं वायु ते विदिने हुं हूं वूं—

આઠ દિશારૂપ પત્રની મધ્ય (કર્ણિકા)માં સૂર્યના લેખ સ્વરૂપ પોતાને સ્થાપન કરતો અને 25

૩૦ નમો અચિંતાંગ' (૫ મંત્ર)ને કમનઃ પૂર્વે આદિ પ્રત્યેક વિશામ્ય તેમ જ નિદિશામ્ય સ્થાપન કરવો અને તેનો પ્રત્યેક વિશામ્ય એકેક વિષયે લગિયારસો વાર જાપ કરવો જોઈએ । આ મંત્રના પ્રમાણની ધ્યાન કરતી રહેજી જાનતા અંતરાત્મો શાંતી નામ છે । (હૃદયોચિત) કાર્ય માટે (સત્તમ ધ્યાન કરતું હોય તો) પ્રણવ- ૐ 'પૂર્વક ધ્યાન કરતું અને સિદ્ધિને માટે (નિષ્કામ ધ્યાન માટે) પ્રણવ-ૐ' વિના તેલું ધ્યાન કરતું ॥ ૪૨.૫૧ ॥

23 तदा इति पाठा नास्ति अ प्रती । 24 अने ह अ प्रती म सम्प्रामासि । 25 ता मुष्मानुजे 30
भा बडे उ भार हारये मर मा ।

यदिवाष्ट्यष्टे पक्षे गर्भे स्यात् प्रथम पक्षं विद्धुः ।
 सिद्धादिर्बहुष्यं [च] विदित्स्वप्नश्च बहुष्यम् ॥ ५२ ॥
 यदा मन्त्रपदी विद्यां प्रथमादिं विना स्मरेत् ।
 'नमो अरिष्टाणं' [च] यदिवान्तश्चतुर्दशीम् ॥ ५३ ॥
 सिद्धादिर्बहुष्यं च विष्टदष्टेषु मुनीन्बुभिः ।
 अपरावितमन्त्रोऽप्यमुक्तः पापघ्नपङ्कजः ॥ ५४ ॥
 इति वा 'नमो सिद्धार्थ' अन्तर्बलचतुष्कमात् ।
 पञ्चवर्गस्यो मन्त्रो ज्ञातः कर्मक्षयहृत् ॥ ५५ ॥
 'श्रीमद्वषमादि-वर्धमानान्तेभ्यो नमः' मयः ।
 मन्त्रः स्मृतः सर्वसिद्धिहरोऽयं तीर्थस्मृतः ॥ ५६ ॥

10

अथवा, आठ पञ्चरात्र्य कर्मकार्यम् (कर्णिकाम्) प्रथम पद (नमो अरिष्टाणं) छे अने चार दिशाभोगं सिद्ध आदि चतुष्क (नमो सिद्धार्थ, नमो आपरिपार्य, नमो उषाध्यायार्थ, नमो ज्ञेय सम्पत्सङ्घर्ष) छे अने चार विदिशाभोगं वीजं चतुष्क (एते पञ्चनमुक्तपदो, सम्पत्प्राप्त्यणास्तपो मंगलाणं च सम्पत्ति, पदमं इव सफलं अथवा नमो वंसपत्तयः आदि ४ पद) छे—आ प्रकारे प्रथम चोरे विनामी वा 15 नमःपदं स्मरण करहुं । अथवा तो, चार दिशात्र्य कर्मकार्यं बच्ये—कर्णिकाम् 'नमो अरिष्टाणं अने चार दिशाभोगा पदोम् सिद्ध आदि चतुष्क स्मरण करहुं जोईए । ए एते म्हासुमिबोए अने 'पापघ्नकर'—पापनो क्षय करनत 'अपरावितमन्त्र' कसो छे ॥ ५२ ५४ ॥

अथवा, इदं चार दिशात्र्य कर्मकार्यं कसोने कसोने नमो सिद्धार्थ' एवा पांच वषात्र्य मन्त्रं ध्याय करता कर्मो क्षय बाध छे—कर्मक्षयकर' मंत्र बने छे ॥ ५५ ॥

20 तीर्थकरोना शब्दची बनेछा मने 'सर्वसिद्धिकर'—सम्पत्तिविजोने आपनाए मन्त्रो कसो छे, ते आ प्रकारे—

१ श्रीकृष्णतीर्थहृदय नमः ।”

२ “श्रीकृष्णमनावाय नमः । श्रीअनितनावाय नमः । श्रीसंभवावाय नमः । श्रीवर्मिन्दननावाय नमः । श्रीसुप्तिनावाय नमः । श्रीपञ्चमनावाय नमः । श्रीसुपार्वनावाय नमः । श्रीअनन्दमनावाय नमः ।

25 श्रीसुमिनावाय नमः । श्रीदीपलनावाय नमः । श्रीशेपासनावाय नमः । श्रीवासुदेवनावाय नमः । श्रीमिलनावाय नमः । श्रीअनलनावाय नमः । श्रीधर्मावाय नमः । श्रीशान्तिनावाय नमः । श्रीमुमुक्षुनावाय नमः । श्रीअरुनावाय नमः । श्रीमहिनावाय नमः । श्रीमुनिमुक्तनावाय नमः । श्रीममिनावाय नमः । श्रीनेमिनावाय नमः । श्रीपार्वनावाय नमः । श्रीवीरनावाय नमः ॥”

३ “ॐ ह्रीं श्री कृष्ण-अनित-संभवायिनन्दन-सुप्ति-पञ्चम-सुपार्व-अनन्द-सुमि-दीपल-

30 शेपास-वासुदेव-मिल-अनल-धर्म-शान्ति-मुमुक्षु-महि-ममि-नेमि-पार्व-वर्धमानेभ्यो नमः ॥” ५६ ॥

‘धुनदेवता’ शब्देन सरस्वी बाध्या—

“ॐ अर्धमुलकमलवासिनि ! पापान्मयपङ्क्तिरि ! भुतक्षानन्वालासहस्रप्रवृत्तिरे !

मरपाप हन हन दह दह धौ धौ धौ धौ धः क्षीरधवले अमृतसंभव !

वै वै हूँ हूँ स्वाहा ॥”

गणपतिविजिनैरुक्तां तां विधां पापमग्निणीम् ।

5

स्मरमष्टमृतं निर्व्यं सर्वदास्त्राग्निपारग ॥ ५७ ॥

बाम्-माया-कमलाबीजं श्रौं श्रीं तव स्फुर स्फुर ।

ॐ ह्रीं ह्रीं ऐं वागीश्वरीं मगवतीमस्तु नमः ॥ ५८ ॥

एन सारस्वत मन्त्रं विबुधबन्धुप्रवितम् ।

स्मरेत् सरस्वती देवी साध्याह् भ्यातुर्धरप्रदा ॥ ५९ ॥

10

अत्र विशेषः (गुण्डलिनीवर्णनविशेष) —

गुदमध्य छिन्नमूले नैमो हृदि केन्द्र-चण्डिका-माले ।

मूर्धन्युर्ध्वे नवपदकं (चक्रं) ठान्ताः पञ्च माले(ः) युताः ॥ ६० ॥

धुनदेवीपी अर्धा सरस्वतीदेवी समग्रवी—(तेनो मंत्र आ प्रकरे छे)—

“ॐ अर्धमुलकमलवासिनि ! पापान्मयपङ्क्तिरि ! भुतक्षानन्वालासहस्रप्रवृत्तिरे ! मरपाप हन हन 15
दह दह धौ धौ धौ धौ धः क्षीरधवले ! अमृतसंभवे ! वै वै हूँ हूँ स्वाहा ॥”

विनेश्वरो बने गणधरो ए (अप्युक्त) विधाने ‘पापमग्निणी— पापने खानादि कही छे ।
एतुं इत्येतां एक सो ने आठ बार स्मरण करनार सकल शत्रुको पारगामी बने छे ॥ ५७ ॥

बाम्- ऐं माया- ह्रीं, कमलाबीज-‘श्रीं’ श्रौं श्रीं ते पङ्क्ति ‘स्फुर स्फुर ॐ ह्रीं ह्रीं ऐं
वागीश्वरीं मगवतीमस्तु नमः ॥

20

(मनोहार—) “ऐं ह्रीं ह्रीं श्रौं श्रीं स्फुर स्फुर ॐ ह्रीं ह्रीं ऐं वागीश्वरीं मगवतीमस्तु नमः ॥ ५८ ॥

आ प्रकरे विद्वानो अगार पोनाना गुरु विबुधबन्धु आचार्यै पूजेया आ ‘सारस्वत’ मन्त्रं स्मरण
करतुं जोरिए । एतुं ध्यान करनारने सरस्वती देवी प्रत्यक्षपणे बरानन आपे छे ॥ ५९ ॥

(अर्धांवी विशेषविनि-गुण्डलिनीनो आम्नाय वर्णने छे—)

१ गुदाना मध्यमाय पासे आपारचक्र, २, छिन्नमूल पासे त्र्यम्बकचक्र, ३ नाभि पासे 25
मण्डूरचक्र, ४ हृदय पासे अगस्त्यचक्र, ५ कंठ पासे विष्णुचक्र, ६ पद्मवीम (पेटिका) पासे
छलनाचक्र, ७. माल पासे (वे भमर बने) अङ्गाचक्र, ८. मूर्धा पासे अक्षरान्त्रचक्र, जेने सोमचक्र पञ्च

આપારામ્યં સ્ત્રાપિછર્ન મૈષિપૂર્ણમનાહતમ્ ।

નિરુદ્ધિ-સત્તા-ડડ્ઝો-શ્રેષ્ઠ-સુષુમ્નામ્પયા નર ॥ ૬૧ ॥

અનુષિ-રમ-દશ્વે-શ્રૈવા પાર્શ્વ-રિન્દિ-ગુણાસ્તુ-પાઠશક્ત્મ્ ।

દેવેન્દ્ર-ગત્તમય વાન્ત્યં (શાપ્યં ?) પદ્મકર્ણં મનમાઠપદમ્ ॥ ૬૨ ॥

દત્તમૈમ્યા રૂઢ સાધા હ-ચાન્તા માતૃકમ્પરોઃ પદ્મુ ।

પદ્મુ વ્યવ્વમિત્રા દહમિદં માર્ગીયન્ત્રમ્ ॥ ૬૩ ॥

આપારામ્યા નિરુદ્ધપન્તા પચાદ્દાસ્તાનુક્રમિમૂર્(શ્ર ?) ।

આત્મા ભ્રમપ્યગ્રા માઠ મનો મગ્નિ પન્ત્રમા ॥ ૬૪ ॥

રક્ષાર્થ મિત પીતં સિતં રક્ષર્થ મિતમ્ ।

ચક્રં જ્ઞાતા રૂઢ પ્રાગ્વદાદો પચાગિ પચ્ચમુ ॥ ૬૫ ॥

10

શ્લોક ૮ • ઉર્ધ્વ ભાગ્યં (અન્નરિન્દુચક્ર) સુષુમ્નાચક્ર—પદ્મ નર ચમો ૭ । સુષુમ્નાચક્રી ઉર્ધ્વ મગ્નતા
જગીઃ સો મય ચમો વાય તેમ્ વંટ (મિતુદ્ધચક્ર) સુષુ પીત ચમો અને આઘાચક્ર મામે છતું ચક્ર
સ્વમ્ ॥ ૬ ૬૧ ॥

(૭ પ્રવેશ ચક્ર રમગ્નતા દલ મમતા—) ચાર (સુષુમ્નાચક્રી, ૭ (સ્વાધિપાનમ્), રૂઢ (મિતુદ્ધચક્રી),
15 ચાર (અન્નરિન્દુચક્રી) મેટ (મિતુદ્ધચક્રી), ચાર (સવચક્રી), વગ (આપારામ્યા), મેટ (આપારામ્યા) અને છેલ્લું રૂઢ
પચા (આપારામ્યા) હાય ૭ । • અથવા આ સુચારા તેમજ અને હિન્દિય પચ્ચાતું પદ્મોત્તરો (૧) ॥ ૬૨ ॥
અર્થ સ્વમૈમ્યા અ' પી સત્તે 'દ' અને ૭' સુષુમ્ના મનુષ્યચક્રે છેવે ચમોઈ રિન્દિ
૭ મરી આ રૂઢ મગ્નતા—મારગીની વંશચક્ર જમી ગાય ॥ ૬૩ ॥

આપારામ્યા પીતે નિરુદ્ધચક્ર સુષુમ્ના (અન્ન-રિન્દિ-પાન-મિતુદ્ધ-અન્નરિન્દુ મિતુદ્ધ) ચમો
૨૨ મીની પીતં ચમો / અન્નરિન્દુ—સુષુમ્ના રિન્દિ ચારિ રૂઢ અને વંટ રક્ષાત (રૂઢ) ૭ । તાત્
૨૨ મીની (૫ રમગ્નતા), સ્વમૈમ્યા મારગીની ચાર રૂઢ ભાગ વરે ૭ । આપારામ્યા
આપારામ્યા પદ્મ મગ્નતા ૭ । ૭ સ્વમૈમ્યા મન ૧૬ । ૭ । ૨૨ મીની ચાર-મારગીની પીત
૭ (૧) ॥ ૬૪ ॥

૧ અન્નરિન્દુ ૧/૧૧ ૨૫ ૨ રૂઢ મિતુદ્ધ ૧/૧૧ ૩ રૂઢ મિતુદ્ધ ૧/૧૧ ૪ રૂઢ મિતુદ્ધ ૧/૧૧ ૫ રૂઢ મિતુદ્ધ ૧/૧૧
૩૪ અન્નરિન્દુ ૧/૧૧ ૫ રૂઢ મિતુદ્ધ ૧/૧૧ ૬ રૂઢ મિતુદ્ધ ૧/૧૧ ૭ રૂઢ મિતુદ્ધ ૧/૧૧ ૮ રૂઢ મિતુદ્ધ ૧/૧૧ ૯ રૂઢ મિતુદ્ધ ૧/૧૧

• અન્નરિન્દુ ૧/૧૧ ૨૫ ૨ રૂઢ મિતુદ્ધ ૧/૧૧ ૩ રૂઢ મિતુદ્ધ ૧/૧૧ ૪ રૂઢ મિતુદ્ધ ૧/૧૧ ૫ રૂઢ મિતુદ્ધ ૧/૧૧
૬ રૂઢ મિતુદ્ધ ૧/૧૧ ૭ રૂઢ મિતુદ્ધ ૧/૧૧ ૮ રૂઢ મિતુદ્ધ ૧/૧૧ ૯ રૂઢ મિતુદ્ધ ૧/૧૧ ૧૦ રૂઢ મિતુદ્ધ ૧/૧૧ ૧૧ રૂઢ મિતુદ્ધ ૧/૧૧
૧૨ રૂઢ મિતુદ્ધ ૧/૧૧ ૧૩ રૂઢ મિતુદ્ધ ૧/૧૧ ૧૪ રૂઢ મિતુદ્ધ ૧/૧૧ ૧૫ રૂઢ મિતુદ્ધ ૧/૧૧ ૧૬ રૂઢ મિતુદ્ધ ૧/૧૧ ૧૭ રૂઢ મિતુદ્ધ ૧/૧૧
૧૮ રૂઢ મિતુદ્ધ ૧/૧૧ ૧૯ રૂઢ મિતુદ્ધ ૧/૧૧ ૨૦ રૂઢ મિતુદ્ધ ૧/૧૧ ૨૧ રૂઢ મિતુદ્ધ ૧/૧૧ ૨૨ રૂઢ મિતુદ્ધ ૧/૧૧ ૨૩ રૂઢ મિતુદ્ધ ૧/૧૧
૨૪ રૂઢ મિતુદ્ધ ૧/૧૧ ૨૫ રૂઢ મિતુદ્ધ ૧/૧૧ ૨૬ રૂઢ મિતુદ્ધ ૧/૧૧ ૨૭ રૂઢ મિતુદ્ધ ૧/૧૧ ૨૮ રૂઢ મિતુદ્ધ ૧/૧૧ ૨૯ રૂઢ મિતુદ્ધ ૧/૧૧
૩૦ રૂઢ મિતુદ્ધ ૧/૧૧ ૩૧ રૂઢ મિતુદ્ધ ૧/૧૧ ૩૨ રૂઢ મિતુદ્ધ ૧/૧૧ ૩૩ રૂઢ મિતુદ્ધ ૧/૧૧ ૩૪ રૂઢ મિતુદ્ધ ૧/૧૧ ૩૫ રૂઢ મિતુદ્ધ ૧/૧૧

૧૬ રૂઢ મિતુદ્ધ ૧/૧૧ ૧૭ રૂઢ મિતુદ્ધ ૧/૧૧ ૧૮ રૂઢ મિતુદ્ધ ૧/૧૧ ૧૯ રૂઢ મિતુદ્ધ ૧/૧૧ ૨૦ રૂઢ મિતુદ્ધ ૧/૧૧ ૨૧ રૂઢ મિતુદ્ધ ૧/૧૧ ૨૨ રૂઢ મિતુદ્ધ ૧/૧૧ ૨૩ રૂઢ મિતુદ્ધ ૧/૧૧
૨૪ રૂઢ મિતુદ્ધ ૧/૧૧ ૨૫ રૂઢ મિતુદ્ધ ૧/૧૧ ૨૬ રૂઢ મિતુદ્ધ ૧/૧૧ ૨૭ રૂઢ મિતુદ્ધ ૧/૧૧ ૨૮ રૂઢ મિતુદ્ધ ૧/૧૧ ૨૯ રૂઢ મિતુદ્ધ ૧/૧૧ ૩૦ રૂઢ મિતુદ્ધ ૧/૧૧
૩૧ રૂઢ મિતુદ્ધ ૧/૧૧ ૩૨ રૂઢ મિતુદ્ધ ૧/૧૧ ૩૩ રૂઢ મિતુદ્ધ ૧/૧૧ ૩૪ રૂઢ મિતુદ્ધ ૧/૧૧ ૩૫ રૂઢ મિતુદ્ધ ૧/૧૧ ૩૬ રૂઢ મિતુદ્ધ ૧/૧૧ ૩૭ રૂઢ મિતુદ્ધ ૧/૧૧
૩૮ રૂઢ મિતુદ્ધ ૧/૧૧ ૩૯ રૂઢ મિતુદ્ધ ૧/૧૧ ૪૦ રૂઢ મિતુદ્ધ ૧/૧૧ ૪૧ રૂઢ મિતુદ્ધ ૧/૧૧ ૪૨ રૂઢ મિતુદ્ધ ૧/૧૧ ૪૩ રૂઢ મિતુદ્ધ ૧/૧૧ ૪૪ રૂઢ મિતુદ્ધ ૧/૧૧
૪૫ રૂઢ મિતુદ્ધ ૧/૧૧ ૪૬ રૂઢ મિતુદ્ધ ૧/૧૧ ૪૭ રૂઢ મિતુદ્ધ ૧/૧૧ ૪૮ રૂઢ મિતુદ્ધ ૧/૧૧ ૪૯ રૂઢ મિતુદ્ધ ૧/૧૧ ૫૦ રૂઢ મિતુદ્ધ ૧/૧૧ ૫૧ રૂઢ મિતુદ્ધ ૧/૧૧
૫૨ રૂઢ મિતુદ્ધ ૧/૧૧ ૫૩ રૂઢ મિતુદ્ધ ૧/૧૧ ૫૪ રૂઢ મિતુદ્ધ ૧/૧૧ ૫૫ રૂઢ મિતુદ્ધ ૧/૧૧ ૫૬ રૂઢ મિતુદ્ધ ૧/૧૧ ૫૭ રૂઢ મિતુદ્ધ ૧/૧૧ ૫૮ રૂઢ મિતુદ્ધ ૧/૧૧
૫૯ રૂઢ મિતુદ્ધ ૧/૧૧ ૬૦ રૂઢ મિતુદ્ધ ૧/૧૧ ૬૧ રૂઢ મિતુદ્ધ ૧/૧૧ ૬૨ રૂઢ મિતુદ્ધ ૧/૧૧ ૬૩ રૂઢ મિતુદ્ધ ૧/૧૧ ૬૪ રૂઢ મિતુદ્ધ ૧/૧૧ ૬૫ રૂઢ મિતુદ્ધ ૧/૧૧
૬૬ રૂઢ મિતુદ્ધ ૧/૧૧ ૬૭ રૂઢ મિતુદ્ધ ૧/૧૧ ૬૮ રૂઢ મિતુદ્ધ ૧/૧૧ ૬૯ રૂઢ મિતુદ્ધ ૧/૧૧ ૭૦ રૂઢ મિતુદ્ધ ૧/૧૧ ૭૧ રૂઢ મિતુદ્ધ ૧/૧૧ ૭૨ રૂઢ મિતુદ્ધ ૧/૧૧
૭૩ રૂઢ મિતુદ્ધ ૧/૧૧ ૭૪ રૂઢ મિતુદ્ધ ૧/૧૧ ૭૫ રૂઢ મિતુદ્ધ ૧/૧૧ ૭૬ રૂઢ મિતુદ્ધ ૧/૧૧ ૭૭ રૂઢ મિતુદ્ધ ૧/૧૧ ૭૮ રૂઢ મિતુદ્ધ ૧/૧૧ ૭૯ રૂઢ મિતુદ્ધ ૧/૧૧
૮૦ રૂઢ મિતુદ્ધ ૧/૧૧ ૮૧ રૂઢ મિતુદ્ધ ૧/૧૧ ૮૨ રૂઢ મિતુદ્ધ ૧/૧૧ ૮૩ રૂઢ મિતુદ્ધ ૧/૧૧ ૮૪ રૂઢ મિતુદ્ધ ૧/૧૧ ૮૫ રૂઢ મિતુદ્ધ ૧/૧૧ ૮૬ રૂઢ મિતુદ્ધ ૧/૧૧
૮૭ રૂઢ મિતુદ્ધ ૧/૧૧ ૮૮ રૂઢ મિતુદ્ધ ૧/૧૧ ૮૯ રૂઢ મિતુદ્ધ ૧/૧૧ ૯૦ રૂઢ મિતુદ્ધ ૧/૧૧ ૯૧ રૂઢ મિતુદ્ધ ૧/૧૧ ૯૨ રૂઢ મિતુદ્ધ ૧/૧૧ ૯૩ રૂઢ મિતુદ્ધ ૧/૧૧
૯૪ રૂઢ મિતુદ્ધ ૧/૧૧ ૯૫ રૂઢ મિતુદ્ધ ૧/૧૧ ૯૬ રૂઢ મિતુદ્ધ ૧/૧૧ ૯૭ રૂઢ મિતુદ્ધ ૧/૧૧ ૯૮ રૂઢ મિતુદ્ધ ૧/૧૧ ૯૯ રૂઢ મિતુદ્ધ ૧/૧૧ ૧૦૦ રૂઢ મિતુદ્ધ ૧/૧૧

૩૧ રૂઢ મિતુદ્ધ ૧/૧૧ ૩૨ રૂઢ મિતુદ્ધ ૧/૧૧

ક્ષુદ્રય ક્રમાત્ સૂર્યા મિ-પદ્-મ્પદલાવલી ।
 તદન્તર્ભવીજાનિ ત્રિપ્તોદી ત્રિપુરાષ્મવા ॥ ૬૬ ॥
 નવધક્ષાન્ત* ક્રમશઃ શામ્ભવમુપ્પાનિ મન્ત્રભીજાનિ ।
 તપ્રાપ્તે રવિરોષિપિ ત્રિક્ષેપમર્ધેન્દુનીઢીમ્યામ્ ॥ ૬૭ ॥
 મગ્ધીસમેતદ્ધૃષ્યં કુન્દલિનીતન્તુમાત્રમગ્રકલ્પમ્ ।
 શામ્ભવનીજ ચેતં ધ્યાત સરસ્વતીસિદ્ધિઃ ॥ ૬૮ ॥
 અભ્યમિદં શક્તિપુરં ધ્યાત માત્રાં વિનાઽપિ શક્યકૃતે ।
 કિન્તુ સમાર્થં યઠા માયાન્ત* કામભીજમધ્યં વા ॥ ૬૯ ॥
 ધ્યાત સા(સ્વા)વિદ્યાન પદ્મકોષે હ્રીં સ્મૃતીમમૂ(યુ)ગ[મ્] ।
 હ્રીંકારાહુસતાવિતશિરોઽન્ધરહ્રીક(સિકલ?)મિહ શક્યમ્ ॥ ૭૦ ॥

10

૧૫ રાત્રી તેમ જ ૧ સહસ્રાર (શ્વશિલ્પ) ચક્રનો ૧૫ થેત છે । આદિનાં પાંચ ચક્રોમાં અગાઉ જગમ્યા મુચ્ચ પત્રો હોય છે (પ્રથમે આધાર ૪ સપ્તિમિત ૬, મણિપુર ૧, અનાહત ૧૨, વિદ્યુદ ૧૬) ગ્યારે શામ્ભવનાં ચક્રોમાં ક્રમશઃ ૧૨ ૩ ૬ અને ૧૬ (પ્રથમે છકના ૧૨, આઠા ૬, શ્વ ૬ અને સહસ્રારમાં ૧૬) હોય છે । તેના અંતર્ગત (કર્ણિકા) માં તે દરેકમાં એકેક એમ મલ લીલો હોય છે અથવા આદિનાં ત્રણ ચક્રોમાં ત્રિપુરા' (દેવતાત્રિયોષ) છે ॥ ૬૫-૬૬ ॥

11

શ્વચક્રોમાં ક્રમશઃ શામ્ભવ—‘૧’ વગેરે મંત્રલીલો રહેલાં છે, તેમાં સૂર્યકિરણ જેવા મુલાધારચક્રમાં સૂર્ય (પિંગલા) અને શ્વ (શ્વ) શાકીશાત ત્રિકોણ વાય છે, તે મગ્ધીજ—‘૧’ સ્વરૂપ છે અને તેની ઉપર કુંડલિનીના તત્ત્વ લેલી અને તેણે અભ્યસલા—આવશ્ય (એવ) જેવી છાંલી કરા—માત્રાકલ્પ પાંચે ‘૧’ અમલ છે । તે શ્વમગ્ધીજ—‘૧’ ટું ચેતવળી ધ્યાન કરતાં સરસ્વતી લેલી સિદ્ધ વાય છે ॥ ૬૭-૬૮ ॥

20

આ શક્તિપુર—શ્વકલ્પ વર્ણ છે તેનું માત્રા વિના પણ ધ્યાન કરવામાં આવે તો તે શક્તિકરણ માત્ર વાય છે પણ ગ્યારે માત્રા સહિત અથવા માયાલીન હ્રીંકારમાં અથવા શ્વમગ્ધીજ હ્રીંકારમાં પડું (પેશરતું) ધ્યાન કરવામાં આવે તો વિશેષ શક્તિકરણ માટે વાય છે ॥ ૬૯ ॥

(લીલી રીતે—ગાથા ૬૯ ના અંતિમ અર્ધમાગનો ગ્યારે ગાથા ૭ સાથે અન્વય કરીએ તો આ રીતે અલ શકે છે —)

25

પણ ગ્યારે સપ્તિમિત ચક્રમાં આ પેડું માત્રા સહિત અથવા હ્રીંકારમાં અથવા હ્રીંકારમાં અથવા પદ્મકોષમાં હ્રીં અને હ્રીં મી અન્તર ધ્યાન કરવામાં આવે તો તે વિશેષ શક્તિકરણ માટે વાય છે । ‘૧’ કાર (૧) ને અંકુશરૂપે ચિત્તવગે । ૧ કારરૂપ અંકુશાળી ચોંચાલું છે મગ્ધકલ્પ શ્વ જેનું પડું વચ્ચે (લી અથવા પુરુષ) શક્તિમૂલ વાય છે ॥ ૭૦ ॥

મનિપૂર્વે ધીનીર્જં જપારુર્જં ચૈર્જં(?) દશ્વકલિગ્મ્યઃ ।
ઈપરતાપિત્તવસ્તુષ્કમ્પમિદ્ધ વર્ણ્યં ચ છામકરમ્ ॥ ૭૧ ॥

માત્રાન્તરૂપમધ્યે ત્રિકલ્પકલ્પેદશ્વલેષરીત્પાત્પ્યમ્ ।
અસ્યોર્થ્યે મધ્યે વા માયા-સ્મરણીજપારેકમ્ ॥ ૭૨ ॥

5 આધારાન્તરવાણર્મયે કુન્દલિનીતન્તુવચ્ચવશ્મશિરઃ ।
કુન્દાધ્યાસ્થિતમરુર્જં ધ્યાત ધીજાન્તરહત વશ્પમ્ ॥ ૭૩ ॥

યદિ વા ભૂમધ્યાન્તરીઃ ક્ષીર્ધીજાનિવેદસૂતર્થૈર્મરમ્ ।
ધ્યાતં વિપરોઘ્નરં ત્રિકોણકે મૂર્તિં પુલ્કત સ્વરમ્ ॥ ૭૪ ॥

યદિ વા—

10 કુન્દલિનીતન્તુપ્રવિસ્યુતસૂરીંતિ સર્વધીજાનિ ।
જ્ઞાન્તધાદિ-સંપદે સ્પુરિત્થેપો ગુરુક્રમોઽસ્માકમ્ ॥ ૭૫ ॥

મનિપૂર્વક્રમમાં ‘ઈર્જં’ બીજનું જપા કુન્દુળની માફક અઘ્નવર્ણનું ધ્યાન દશે દિશાઓમાંથી ‘ઈ’ સ્વર (અંકુરા)થી શેષાણો છે વસ્તુસમૂહ જેનો પણ વશ્ય (જી કે પુરુષ) ને વશ કરે છે અને છામ કલ્પે વાય છે (?) ॥ ૭૧ ॥

15 માત્રાની વચ્ચે ભૂમધ્યામાં રહેલ જ્ઞાત્ક્રમનાં ત્રિકોણ કોરુણક, જલવા લેષરી પણ મામ્ને છે તેના ઉર્ધ્વમાર્ગમાં અક્ષા મધ્યમાર્ગમાં ચપાલીન-‘ધી’ અને સ્મરણીન-‘શી’—૯ શેષાંથી પશ્ચંત્ ધ્યાન કરત્ય છે ॥ ૭૨ ॥

આધારક્રમમાં અઘ્નવર્ણ્યે ‘ઈ’ માં કુન્દલિની રૂપ તંતુ વચ્ચે વશ્યનું ધિર વશતેલ છે, એમ ધિનવત્ અથવા વશ્યને બીજ મીચે અથવા બીજની વચ્ચે ચિત્તવશો, પૃથી વસીકરણ વાય છે (?) ॥ ૭૩ ॥

20 જલવા તો ભૂમધ્યામાં ક્ષીર્ધી બીજમાંથી ક્ષરતા અનુભવા વાસાદથી મણૂર પણ ૯ બીજનું ધ્યાન વિષ અને રોગને હટાડ વાય છે । અથવા જ્ઞાત્ક્રમના તપાના પશ્ચોર્ધે પૂર્વવત્ સ્વરોનું ધ્યાન કરતુ ॥ ૭૪ ॥

અથવા (ઓર્થોર્મિયી) કુન્દલિની તંતુની ઓતથી પ્રજ્વલિત વર્ણ-દેહવશ્ય અથવા કુન્દલિની તંતુની વર્તિમાંથી પ્રજ્વ વપો છે આકાર જેમને પણ સપ્તજ ધીજાત્ક્રમો જ્ઞાન્તિ આદિ (પ્રક્રિ-પ્રક્રિ)થી
25 સંપતિ માને વાય છે—૯વો અમારો ગુરુક્રમ—આત્માય છે ॥ ૭૫ ॥

किं वीरैरिह शक्तिः कुण्डलिनी सर्षपैर्बर्णयन्तुः ।
रवि-चन्द्रान्तर्यामिणौ मृत्युं मृत्युं च गुरुसारम् ॥ ७६ ॥

अमध्य-कण्ठ-हृदये नामी फ़ोण त्रयान्तरा ध्यातम् ।

परमेष्ठिपञ्चकमयं मायावीज महासिद्धये ॥ ७७ ॥

श्रीविष्णुपद्मगणमुच्छ्रित्यः श्रीसिंहसिलकभिरिमम् ।

परमेष्ठिन्यन्त्रकल्पं लिख्य साङ्गादेवतामध्या ॥ ७८ ॥

इति परमेष्ठिविषयान्तरकल्पः ॥

અવધા બીનોયી હું ! અહીં તો એક કુઠાલિની ઘાલિ જ સર્વવેશ્વરરૂપ વર્ણને ટપ્પા કરનારી છે । સૂર્ય અને ચન્દ્ર નામીમાં (સુસુમ્નામાં) તેવું ધ્યાન કરવાથી તે મુક્તિ-મોગ અને મુક્તિ-મોક્ષ માટે બને છે—એવું ગુરુપ્ર આપેલું પ્રત્યક્ષ છે ॥ ૭૬ ॥

સૂચ્ય (જાણાવક)માં, વંટ (વિપ્રલચક)માં, દ્વિવ (અનાદિતચક)માં, નામિ (મંચિવચક)માં
 ક્ષેત્રાય (સ્થાપિત્રાન અને મૂલાચારક)માં પદપરમેષિમય માયાલીજ-‘હો’ તું ધ્યાન મહાસિદ્ધિ
 મટે જાય છે ॥ ૭૭ ॥

श्रीविभुजचंद्र भाचार्यना शिष्य श्रीसिद्धविलकस्मरिए आ 'परमेश्विनप्रकल्प' प्रसन्न वयेछा देवतानी
महिषी छन्यो छै ॥ ७८ ॥

[illegible]

42 'ਤੇ ਰਾਖਾ' ਕ।

● क्या स्वच्छतापूर्ण अपाणेकी माहिती प्रसारित मुख्य हे ।

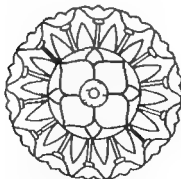
પરિચય

મન્ત્રપ્રગટ્થસ્ય' એ હજી સુધી પ્રગટ પયેલ નથી તેના કર્તા શ્રીસ્તિષ્ઠિસ્ત્રિસૂરિય વા પરમેષ્ઠિવિદ્યાપત્રનમ્ ની રક્ષા કરેલી છે । ૭૮ ગાનાગ્નોના કસ્યમ્ બોધક પશો અનુદુર્ હંસમ્ છે, આરે ઘેટા મામા પશો આર્યાજીવમ્ છે ।

- 5 આ કસ્યમ્ અમને ત્રણ પ્રતિબો મળી હતી, તેમની એક સ્વ શ્રીમોહનમ્મલ મ્માનમ્સાસ સ્ત્રેયેના સંઘમ્ની હતી, બીજી મુહારી, છેઠ સવેરભંદ પમામીય કરામઘી નક્કલકમે હતી, અને ત્રીજી પ્રતિ કૂના, માદારકર રિસર્થ ઇન્સિટ્યૂટની મળી હતી । આ ત્રણે પ્રતિબો અમુદ્ધ હતી છતાં દર-બીજી પ્રતિબોના પાટો જોઈ-મુખમીને પાટમેદ આપવાદૂરક મુક્તપાલ સંપાદિત કર્યો છે અને તે અનુદા સાથે બંદે બની પ્રગટ કર્યો છે ।

- 10 શ્રીસ્તિષ્ઠિસ્ત્રિસૂરિય આ હિદ્વાપ પરમેષ્ઠિવિદ્યાના એક યૌક્તિક યંત્રનું ચિત્રણ કર્યું છે । બ્યાન મટે કુંડલિની વિશે સુરસ માહિતી આપી છે । બૈનાચાર્યોમ્ કુંડલિનીના વિષયમ્ અટકું છુટ વિવેચન કર્યેય કર્યું હોય પણ બોલામ્ આમ્નું નથી દર્શિય આ રચનાનું મહત્ત્વ સમિશેય છે ।

યંત્રની તપાસના અને ફલ્લપેદા વિષયક સારી માહિતી આ કસ્યમ્ આપેલી છે ।

[૫૮-૧૩]

શ્રીસિંહતિલકસૂરિવિરચિત લઘુનમસ્કારચક્રસ્તોત્રમ્ ॥

નત્વા ત્રિબુધચન્દ્રાર્પ્યં યશ્ચોદય મુનિ ગુરુમ્ ।

વત્સ્યે લઘુનમસ્કારચક્રં સાહ્યાદદેવતા ॥ ૧ ॥

5

દ્રવ્યદરેશ્વામિરદારં સત્તમિર્દશમિ* પરમ્ ।

રેશ્વામિરદવલ્યં ચક્રં તુમ્હે ત્રિનાશ્વરા (રમ્ ?) ॥ ૨ ॥

‘ૐ નમો અરિહંતાર્ણ’ આર્ધં પદચતુષ્ટયમ્ ।

અરમધ્યે દ્વિરાશર્ત્ય લેસ્ય પ્રણવપૂર્વકમ્ ॥ ૩ ॥

પાદ્માહુદ્ધામયૌ સામ્ન્ય વરદોઽન્તરે* ક્રમાત્ ।

10

લિસ્યતેષ્વપ્યોપાન્તેઽય ‘ૐ ક્રૌં ફ્રીં મ્રીં’ ચતુષ્ટયમ્ ॥ ૪ ॥

પ્રત્ક પ્રણવો ‘નમો લોપ સમ્ભસાહૂર્ણ’ હ્યપિ ।

પ્રથમે વલયે લસ્ય પ્રાગ્ભૂત પદ્મપદીપ્તમ્ ॥ ૫ ॥

અનુવાદ

ગણધરો બને લેલેન્દ્રોને પણ ધૂમ્ય એવા મી ઠીવંકર પરમશ્યામે, શ્રી ત્રિબુધચન્દ્ર (આચાર્ય) ને તથા 15
દ્રવ્ય એવા ગુરુ શ્રીયશોદેશ મુનિને નમસ્કાર કરીને પ્રસન્ન હૈ લેલતા બેના પર એવો હું (લેલતાની પ્રસન્નતાથી)
લઘુનમસ્કારચક્ર* કરું છું ॥ ૧ ॥

સોલ રેશ્વાઓ વહે આઠ આરા બાલેશ્વરા, ૧ પછી સપ્ત અને વશ રેશ્વાઓથી આઠ વલયનું
ચક્ર કરું અને વચે મુવમ્ ત્રિનાશ્વર (૭૬) હસવો ॥ ૨ ॥

ૐ નમો અરિહંતાર્ણ* આદિ પ્રથમમાં ચાર પદો આરાની મધ્યે લે વસત આર્ત કરીને પ્રણવ 20
અર્ચાદ્યુર્લક હસવો ॥ ૩ ॥

બીના (સાલી રહેલા આંતરામ્) આરાઓથી વચે ‘પાઠા, ળંકુડા, અમય બને સાવોસાવ
શર ૧ પદો હસવો, તેમજ આરાઓથી સમીપે ‘ૐ ક્રૌં ફ્રીં મ્રીં’ એમ ચારેયને હસવો ॥ ૪ ॥

પ્રથમ વલયમાં પહેલું (અર્ચુર્લક) ૐ નમો લોપ સમ્ભસાહૂર્ણ ૧ પદ પણ હસવું । આ પાંચ
પદોનું ફલ અગાઠ મુવમ્ આપવું ॥ ૫ ॥

25

‘ૐ નમો જગારિ મંગલં અરિહંતા મંગલં સિદ્ધા’ ।
 માત્ર ‘ધર્મં સુરણં પવજામિ’ એવું દ્વાદશપદી ॥ ૬ ॥
 અર્હત-સિદ્ધાઃ સાધુર્ધર્મો મજ્જતપતુર્યં રદ્ધત્ ।
 સ્ત્રોત્રોત્તરપુરુષમપિ સ્તેષ્યં જલ્યં ત્રિતીયં તુ ॥ ૭ ॥

દ્વાદશાન્તર્ધનાઃ સાધુ પચ્ચદશપદીમિમામ્ ।
 ત્રિધાં સપ્રજાણાં ધ્યાયન્ શિર્ષં માત્ર્યપક્તમયં ॥ ૮ ॥

ઉક્તં જ,
 મજ્જત-સ્ત્રોત્રોત્તર-પુરુષપદસમૂહં સુતંપત્રી સ્મરતિ ।
 અતિપક્તમેકાગ્રતપા સમત સ સ્વર્ગમપવર્ગમ્ ॥ ૯ ॥

તૃતીય જલ્યે ૐ-માયાપુત્રા વર્ણસપ્તતિઃ ।
 શ્રીકૃષ્ણરત્નપુર્ણં જ ચિત્રશીલપદ્મોત્તમમ્ ॥ ૧૦ ॥
 “ૐ હ્રીં શ્રીં અર્હં”

ઘટ્ટી ૐ નમો જગારિ મંગલં—અરિહંતા મંગલં, સિદ્ધા મંગલં વી હર્ષને ધર્મ સુરણં પવજામિ । સુતંપત્રાં જાર પદો વડે અરિહંતા સિદ્ધ, સાધુ અને જર્ણ—એ જાર સ્ત્રોત્રોત્તર, મંગલ અને 15 શરણ સુજવાય છે । તે પદો ત્રીજા વચ્ચમાં સ્મરણ (જાર પરી સ્મરણી) ॥ ૬-૭ ॥

જાર મંગલ, જાર સ્ત્રોત્રોત્તમ અને જાર શરણ એ જારને મનમાં જારણ કરીને પ્રગણવી સદિત્ત એવી આ પંચદશપદી (પંદર પદવાળી) ત્રિધાનું ધ્યાન કરતો સાધુ સર્વ પાપોથી રહિત થઈને મોક્ષનું જાણ છે । પંચદશપદી ત્રિધા આ રીતે છે —

ૐ નમો જગારિ મંગલં—અરિહંતા મંગલં, સિદ્ધા મંગલં, સાધુ મંગલં, કેવલિપચ્ચત્થો 20 ધર્મો મંગલં ।

ૐ નમો જગારિ સ્ત્રોત્રોત્તમ—અરિહંતા સ્ત્રોત્રોત્તમ, સિદ્ધા સ્ત્રોત્રોત્તમ, સાધુ સ્ત્રોત્રોત્તમ, કેવલિપચ્ચત્થો ધર્મો સ્ત્રોત્રોત્તમો ।

ૐ નમો જગારિ સુરણં પવજામિ—અરિહંતા સુરણં પવજામિ, સિદ્ધે સુરણં પવજામિ, સાધુ સુરણં પવજામિ, કેવલિપચ્ચત્થ ધર્મ સુરણં પવજામિ ॥ ૮ ॥

25 પદ્યું છે કે—

“જાર મંગલો, જાર સ્ત્રોત્રોત્તમ અને જાર શરણના પરિપૂર્ણ પદસમૂહને એ સુતંપત્રી એકાગ્રતાથી સ્મરણ કરે છે તે સ્વર્ગ અથવા મોક્ષ પામે છે ॥ ૧૦ ॥

ત્રીજા વચ્ચમાં ૐ અને ધમ્મા—હ્રીં પૂર્વક સિત્તેર ગળી અને ચિત્રશીલ ‘અર્હં’ પદના આગળપૂર્વ જાર ત્રીજાપદો ૐ હ્રીં શ્રીં અર્હં સ્મરણા ॥ ૧ ॥

“ॐ ह्रीं नमो भगवता सिद्धयणपुत्रस्तु बद्धमाणस्तु ।

अस्तेयं खलु चक्रं बल्लतमागच्छत् पपञ्च ॥ ११ ॥

आयासं पायासं लापाणं तह यं चेत्तु भूयाणं ।

अथ वासि रणे वा विषं रायगणे वासि ॥ १२ ॥

पञ्च च—‘पञ्चणं मोहणं तह यं सञ्चजीवसत्ताणं’ ।

5

अपराधिनां भवामि स्वाहा” इत्येतत्तु विभासो ॥ १३ ॥

चैत्रेष्ट्याक्षिपायां तु त्रयादय्यां विभक्तम् ।

सहस्रैः जालिभूमिं सप्तभिर्बीरमर्षयेत् ॥ १४ ॥

आपैः सहस्रैः स्यात्सुखैः शालिष्वङ्गैः ।

इदमप्रकृतस्यैव सिद्धायां पठि (पिपाठ)तोऽपरा ॥ १५ ॥

10

सम्पद्यते स्मरणेन व्यसनं प्रह-मुद्रकैः ।

क्षिपदः क्षापदौर्ध्वं पराजीयते क्वचित् ॥ १६ ॥

x

x

x

अथ हृत्पञ्चराः सप्तैः सस्त्रा अष्टवर्गताः ।

ते स्युर्द्वानमस्कारचक्रं अष्टावर्गमात् ॥ १७ ॥

(सिंहेर वर्णनो मन्त्र आ प्रकरे छे—)

15

“ॐ ह्रीं नमो भगवतो बद्धमाणसामिस्तु अस्तु चक्रं चर्चयितुं गच्छद्वा आयासं पायासं लापाणं भूयाणं मूपां वा रणे वा रायगणे वा विषणे मोहणे भूमये सञ्चसत्ताणं अपराधिनो भवामि स्वाहा ॥”

आ प्रकरे विन्यास-मंत्रना उद्धार पूर्वक स्थापना करवी ॥ ११-१३ ॥

चैत्र महिनती अष्टादित्रय (सप्तमयी पूनम) मीं अने खास करीने त्रयोन्शी (भीष्माखीर प्रभुता 20 जन्मजन्त्याणक) ना विषसे सप्त हजार आह्वां पुण्योपी बीर भगवान्नी पूजा करवापूर्वक सप्त हजारानो आप करवापी अपरा सप्त हजार अर्चक शास्त्री अक्षतयी अत्र करता इदं प्रकरणेने आ विषा पाठसिद्ध पाय छे ॥ १४-१५ ॥

अने संध्याएं आर्जुन व्यास करता अत्रपिओ, प्रहो, मुद्रादिना प्रयोगो, अथवा हृत्तं चित्तं पञ्चभोपी कर्वाप पण परमव बनो कपी ॥ १६ ॥

25

x

x

x

अरी कथा कूटस्थो ते रत संहित आठ वग समजवा । ते कथा ‘द्वानमस्कारचक्र’ मीं आठ आराधना क्रमयी जानवा ॥ १७ ॥

१ वा रणे अ । २ वा विष अ । ३ सञ्चजीव अ ।

† इतः १६ गायताः १३ गायता कर्षणो बन्धविजोर्ध्वं प्रयोगो मोक्षताः ॥

“ॐ नमः पूर्वं वंदे” इति गाथा चतुर्थके ।

बलये योजनघटं यावत् स्तम्भक्रिया भवेत् ॥ ३५ ॥

“ॐ नमो वंदे खलु अक्षयं पितृपितृभ्यो वि पंचनक्षत्रो

वरि-मारि-भोर-राउल घोखसर्गं पणासे ॥ ३६ ॥

5

अत्र विधि :—

शिवपुत्रेभ्यः भूर्भे वा फलके धीरद्वये ।

कुं-गो-गामय-गोधीर्वादिसेवनीकरः ॥ ३७ ॥

× × × ×

[शान्तिपाठ —]

“भुत्वा श्री-गङ्गा-रत्न-चक्रमहर्षीं रान्यभिर्यं शेषे

प्रमन्या इतितामयप्रमन्या येन चित्तमभूत् पुरा ।

मृत्यु-म्याभि-भरावियोगमगमत् स्थलं च योऽत्यमुत

तं वन्दे मुनिप्रमेयमुपमं सेन्द्रामराम्यचितम् ॥ ५८ ॥”

10

ॐ नमो वंदे खलु अक्षयं पितृपितृभ्यो वि पंचनक्षत्रो ।

वरि मारि-भोर-राउल घोखसर्गं पणासे ॥”

15

(पंच नमस्कार चित्तमगमय पीपी अने अक्षिने वंदने के समय हाथ, म्हाभरी, भोर अने उज्जुळोपी बता भोर उपासनेको भाषा करे छे ॥)

आ गाथा घोषा बल्यमं छसबी । पपी सो योजन मुष्टी स्तम्भमक्रिया पूर्व शके छे ॥ ३५ ३६ ॥
अक्षीपी विधि दर्शने छे—

पूर्व भोरेनी डाळीपी वगलेखी सेवनी हाथमं छ्वनि कुंजुम, गोरोचना, गायतं छत्र अने

20 गायना बृच कवे पञ्चरणी शिला ऊपर, मूर्धपत्र ऊपर अथवा धीरद्वयना पाटिया ऊपर (आ प्रचरो) सन्धु (१) ॥ ३७ ॥

×

×

×

(मुष्णा श्वेत शान्तिपाठ छे, ते बोल्लो, ते बोल्लो अर्थ—)

जेम्मे बीओ हापीओ, एलोना उज्जुपी मुष्ट एवी म्हाभरा राजछसनीनो त्यामा करीने बस्यापना

अर्थ पाप्मा आत्मभूत मेहनीय कर्मनो भास करमाटी बीक्षामे पूर्व अंगीकार करी हटी अने मृत्यु म्याभि

25 अने इदमत्ता अर्थ मयी एवा अर्पत अमुत स्थानमे (सेवने) प्राप्त कर्तुं ॥ ते व्यसमेय (जेम्मा एवर्ष

स्वरूपने छपल न पाणी शके एवा) अने जेम्मा इहो सज्जन बेवताजोग पूजा करी छे एवा मुनिपति श्री

नमदेवस्थानीने हुं वंदन करे छुं ॥ ५८ ॥

एवं 'बृहन्मस्कार' प्रार्क्तं भीयान्तिमन्यक यथा ।
 'बंनेइ बल' इत्यादिगाथां जपन् क्षताभिर्हन् ॥ ५९ ॥
 शुद्धयत्नेन संछार्धं त्रिसन्ध्यमष्टपूजया ।
 त्रिदिनं त्रिदिनस्यान्तं महापूजापुरस्सरम् ॥ ६० ॥
 अमिषकजलं तप्तुं क्षेप्य भीकलशान्तरं ।
 भीयान्तिप्रतिमां हस्ति-क्षिपिक-रथमूर्धनि ॥ ६१ ॥
 शृङ्खलबद्धाङ्गस्य नरस्य ब्रह्मचारिणा ।
 कुलशुद्धस्य मान्यस्य मूर्ध्नि कृत्वा संचामराम् ॥ ६२ ॥
 छत्रेण सहितां चन्द्रोदये चक्षुःशान्तिताम् ।
 तूर्पत्रिकोद्धृतवातां प्रवीणपुतिमसुराम् ॥ ६३ ॥
 चतुर्विधेन संधेन सयुतं शरिरुपमी ।
 मारि-प्रहतिग्रामाघटदिक्षु प्रददेच्च बलिम् ॥ ६४ ॥
 दिने तस्मिन्ममारिं स्थात् पटहोत्पुषोपपूर्वकम् ।
 चतुर्विधाय संधाय मक्ष्या दानं दिष्टेभ्यः ॥ ६५ ॥

5

10

आ प्रनरे 'बृहन्मस्कारचक्र' मं कहेला छान्तिप्रनो अन्वा 'बंनेइ जलं० गाधनो सोपी 15
 वधुवार (१०८) जाप करणो ॥ ५९ ॥

श्वेत कसो धारण करीने (१) रांज त्रणे संध्याए अष्टप्रकरी पूजा त्रण दिवस सुधी करपी । त्रण
 दिवस पछी 'महापूजा' मणालपी ॥ ६० ॥

ते अमिषकलं पाणी कट्यदामं माखुं । पछी जेजे श्वेत कस धारण करी होय अने जे म्हापारी,
 कुलधन अने मान्य होय एवा मनुष्यने क्षापीपर, पाखसीमं के रथमं भेडावो । तेना मष्टके श्री शान्तिनाथ 20
 प्रसुनी प्रतिमा मूर्तनी । त्यां चमर छत्र भंवरणो, चक्र, मण्डल, प्रवीण अगेरे पण होवा जोइए । बाणाकरण
 शान्तिनाथ मादपी उद्धृतिय कयेसु होउं जोइए ।

आ कसो म्हापारण संध्याए उचमशील एवा सुरि मगवान चतुर्विध संधनी सत्ये करे । पछी ते
 सुरि मरफिपी पीडासं गाम अगेरेमं आठे दिशाए बलि प्रक्षेप करे । ते दिवसे पबइसी उद्भोपगार्हपत्य
 गाममं अमारि प्रवर्तलपी ।

25

ते पछी ते सुरि चतुर्विध संधने मच्छिन्नानो उपवेश करे ।

ते दिवसे वीज अगेरेने जलं दान जायलुं । पछी कळशमा जखनु सिंघन करलुं । ए ठीठे
 मरफिनो उपवेश शान्ति नाथ छे । गायोमं मरफि फेलायेली होय तो गायोना बाइकोना प्रवेशाम्नीमं अने

દાનં દીનાદિષુ પ્રાન્યં દેયમર્ષકૃતે સતી(તિ) ।
 મારિર્નિર્વર્તે કિન્તુ તત્કૃમ્મજલસેષનાત્ ॥ ૬૬ ॥
 ગોમાર્તાસિષુ ગોવાટપ્રવેષે આલકૈઃ શુયૈઃ ।
 તત્કૃમ્મજલસિષ્ઠા ગૌર્મૂર્ધિ ગોમારિવારણમ્ ॥ ૬૭ ॥
 ૬ પચ્ચમ વસ્યે સેસ્સ્યા 'ૐ નમઃ' પૂર્વમખિ(પિ)ક્ષા ।
 સ્વાહન્તા ગામિક્ષા ક્ષેત્ર-સ્વસૈન્યપ્રાચક્ષારિણી ॥ ૬૮ ॥
 "અદ્યેય ય અદ્યસર્પ અદ્યસહસ્તા ય અદ્યકોઢીમો ।
 રક્ષંતુ મે સતીરં દેવહુરપગમિયા સિદ્ધા" ॥ ૬૯ ॥
 મૂર્પાદિત્વેષિકા ગાથા સ્થિતિતા ચન્વનાદિમિઃ ।
 ૧૦ રક્ષ્યા બિનાન્તિકે પૂમ્યા વદ્યા દોપન્વાપદ્યા ॥ ૭૦ ॥
 'ૐ નમો અરિહંતાર્ણ' પૂર્વે 'અદ્યવિદ્યા'વિક્રમ્ ।
 ગાથાં વસ્યે પદ્યે સ્વાહાન્તાં વિલ્લિખેન્દ્યુનિઃ ॥ ૭૧ ॥
 'અદ્યવિદ્યકૃમ્મમુદ્ધો તિલોયપુદ્ધો ય સંપુદ્યા મર્ગર્ષ' ।
 અમર-નર-રાયમદ્વિજો અગાદ્વિદ્વજો સિર્ષં દિસત' ॥ ૭૨ ॥

૧૫ ગાપોના મસ્તકે આલકોર છે કુંડમું બહુ છાંટું । ઈથી ગાપોમં કેઠાવેથી મરકીતું નિપતજ વચ્ચે ॥ ૬૧-૬૭ ॥

પાચમ વસ્યમં પદ્યેણં ૐ નમઃ' લક્ષ્યું તે પછી ગીતેની ગાથા લખવી—

"અદ્યેય ય અદ્યસર્પ અદ્યસહસ્તા ય અદ્યકોઢીમો

રક્ષંતુ મે સતીરં દેવહુરપગમિયા સિદ્ધા ॥"

૨૦ પછી અંતે 'સ્વાહા' લખ્યું । ઈથી ક્ષેત્ર અને પોતાના સૈન્યનું રક્ષણ વાચ્ય છે ॥ ૬૮-૬૯ ॥
 મોઝપત્રમાં આ ગાથાને ચંદન ચગરેથી લખવી । તે પત્રને ધીજિનેશ્વર દેવને સમ્મે રાણીને ગાથાં
 દૂરન કર્યું । આ ગાથાને (શાયે) વાંધવામાં આવે તો મર્ષે દોષ નહયો નથી અને ત્યાર દૂર વાચ્ય છે ॥ ૭ ॥
 મુનિપ (મંત્રાચાર્ય) છટ્ટા વસ્યમં 'ૐ નમો અરિહંતાર્ણ' લખીને આ ગાથા લખવી—

"અદ્યવિદ્યકૃમ્મમુદ્ધો તિલોયપુદ્ધો ય સંપુદ્યા મર્ગર્ષ' ।

૨૫ અમર-નર-રાયમદ્વિજો અગાદ્વિદ્વજો સિર્ષં દિસત ॥"

—ઝાટ પ્રચરનાં કર્મોથી રહિત, પ્રજે કોરૂપી દુષ્ટાપેસા અને સ્વપાતેસા દેવેરો અને
 અદ્યવર્તિત્રોથી પણ દૂષિત અને જોમને અદિ અને અન મળી પણ હે અગત્ । જમને મોઢા આપો ।

આ ગાથા લખીને અંતે 'સ્વાહા' લખ્યું ॥ ૭૧-૭૨ ॥

सप्तमे बलमे ॐ प्राग् 'नमो सिद्धाय' इत्यतः ।
 'सर्व' इत्याद्यां लिखेत् गाथां 'स्वाहा'न्तां शिष्यामिनीम् ॥ ७३ ॥
 'तृणनियमसंयमराहो पंचनमोकारसारदिनिउत्ता ।
 नाणतुरंगमनुतो नेत्र पुरं परमनिष्कार्ण' ॥ ७४ ॥
 'ॐ प्राग् भणुद्रयं तस्मान्महाभणु-महाभणु ।
 स्वाहा' इतीमां भनुर्विधाययम बलमे लिखत् ॥ ७५ ॥
 कपोत्सुर्यो उपोर्ध्वनां श्रीवीरप्रतिमाग्रतः ।
 अष्टोत्तरं सहस्रं प्राग् जपेत् सिद्धा मुनेरसौ ॥ ७६ ॥
 स्मृतैतां [च] पयि धृत्यन्तराऽऽलिख्य सहस्रं भनु' ।
 आक्रम्य वामपादन मौनी गण्धेभ्य इत्यथः ॥ ७७ ॥
 युद्धकाले जिनं वीरं संपूज्याष्टतस्मृते ।
 प्रान्धद् भनुक्रियां कृत्वा युद्धे गच्छेत्त दक्षमी ॥ ७८ ॥
 परेषां सम्भूवीभृतां भनुर्विधां महोमयीम् ।
 इन्द्रवापसहस्रकान्ति ध्यायेन्मन्त्रं पठेद्दधुम् ॥ ७९ ॥

5

10

सप्तमा बलयमं पठेत् ॐ 'नमो सिद्धाय' कक्षीने मीचेनी 'शिष्यामिनी' गाथा कक्षवी— 15

तृण-नियम-संयम-राहो पंचनमोकारसारदिनिउत्तो ।

नाणतुरंगमनुतो नेत्र पुरं परमनिष्कार्ण ॥”

—पंच नमस्काररूपी सारविषी नियुक्त बने बालरूपी अक्षोपी सुद्वित एवो तप, नियम बने संयमरूपी रप परमनिर्वाण—मोक्षपुरमं हर्षं वाप्य छे ॥

आ गाथा कक्षीने अस्ति 'स्वाहा' कक्षनुं ॥ ७३-७४ ॥

अष्टमा बलयमं— ॐ भनु भनु महाभणु महाभणु स्वाहा । —आ प्रकरे भनुर्विधा' 20

कक्षवी ॥ ७५ ॥

उपवास करीने श्रीवीर भगवाननी प्रतिमा आगल कपोत्सर्गमां रहेका मुनि-मंत्राचार्य एनो एक हजार ने आठ बार आप करे तो आ विधा रिद्ध वाप्य छे ॥ ७६ ॥

आ विधार्तु स्मरण करीने मार्गमां भूछनी अंदर बाण सम्ये भनुय्यु (भित्र) आलेखन करतुं । ए 25 (विप्रसेसन) ने मैनदूर्वक बाबा पगपी ओळंगतुं । एपी हनुजो (सम्ये) जावता गयी ॥ ७७ ॥

युद्ध सम्ये श्रीवीरजिनेकरने भूमीने वा संभनुं एकत्रो ने आठ बार स्मरण करवापी अने पहेछांगी मानक ज भनुय्यनी क्रिया (आलेखन बगेरे) करीने युद्धमां जतां धाकनो मय रहेतो गयी ॥ ७८ ॥

बीजाजोमी सम्ये कती आ तेजस्वी भनुर्विधा' छे तेनी बरति इन्द्रभनुय्य बोबी छे, ए प्रकरे ध्यान करतां आ (भनुर्विधा)नो पाठ करवो बोधि ॥ ७९ ॥ 30

तत्पुण्यानावेच्छतो वैरिसेना पराङ्मुखी तथा ।
 सैन्यद्वयं प्रतीप चेद् ध्यायते सैन्यसन्निभदा ॥ ८० ॥
 वल्लभाटवहिरिहो पर्वं बोद्धव्यपत्रकम् ।
 प्रतिपत्रं विस्मिप्यन्तं भं(वै)वाधा बोद्धव्यस्वरा ॥ ८१ ॥
 आदिद्वयस्वराद्यो यत् प्रत्येकं 'हूं' इहाधरम् ।
 5 बोद्धव्यस्वरासंबद्धं 'हूं हूं हूं हूं' मुखं सिञ्चेत् ॥ ८२ ॥
 एतदर्थं द्वयद्वयं पर्वं तु प्रतिपत्रकम् ।
 बोद्धव्यविधा लेख्या(ः) खनीया) मन्त्रबीजपुष्पास्तथा ॥ ८३ ॥

१ ॐ यौ रोहिण्यै नमः । २ ॐ रौ प्रवृष्यै नमः ।
 10 ३ ॐ लौ वज्रपृष्ठायै नमः । ४ ॐ वाँ वसीष्ठायै नमः ।
 ५ ॐ झौ अप्रतिपत्रायै नमः । ६ ॐ यौ पुरुषदत्तायै नमः ।
 ७ ॐ सौ कश्यपै नमः । ८ ॐ हौ महाकाशायै नमः ।

एवा प्रक्षारणा तेना ध्यायन्ता प्रमादबी दानुन सैन्य पाहुं वाप्य डे । विरुद्ध एवां वे सैन्येने
 वरेसीने संकिनी दधिप कण्ठं वा निघानुं ध्यायन् ते वेगं स्थि कण्ठजगर्ह बने डे ॥ ८० ॥

15 आठे वस्तुपेनी बहार आठे निचाओम्नं सेल्ल पत्रवालय पधना प्रत्येक पादबाम्बं 'ॐ ॐ' कोरे
 सेल्ल लरो ललचा ॥ ८१ ॥

ए सेल्ले स्वराणी वागळ पहेल्य ते प्रत्येकने 'हूं' ए प्रक्षरे सेल्ल लरोपी जोडयेला जेवा के—
 हूं हूं हूं हूं कोरे ललचा ॥ ८२ ॥

एनी ऊपर सेल्ल पत्रवालय कमळना प्रायेक पादबाम्बं सेल्ल निचाओ मन्त्रबीज उदित (वृद्धनं
 20 वापी डे ते मुनक) ललकी ॥ ८३ ॥

- १ (१) व मन्त्री—ॐ मयो रोहिणी हूं वरु लारा । (१) व मन्त्री—ॐ मयो रोहिणी हूं वरु लारा ।
 (१) व मन्त्री—ॐ मयो पर्वणि हूं वरु लारा । (१) व मन्त्री—ॐ मयो पर्वणि हूं वरु लारा ।
 (१) व मन्त्री—ॐ मयो वज्रपृष्ठायै हूं वरु लारा । (१) व मन्त्री—ॐ मयो वज्रपृष्ठायै हूं वरु लारा ।
 (५) व मन्त्री—ॐ मयो वज्रपृष्ठायै हूं वरु लारा । (५) व मन्त्री—ॐ मयो वज्रपृष्ठायै हूं वरु लारा ।
 25 (५) व मन्त्री—ॐ मयो अप्रतिपत्रायै हूं वरु लारा । (५) व मन्त्री—ॐ मयो अप्रतिपत्रायै हूं वरु लारा ।
 (५) व मन्त्री—ॐ मयो पुरुषदत्तायै हूं वरु लारा । (५) व मन्त्री—ॐ मयो पुरुषदत्तायै हूं वरु लारा ।
 (५) व मन्त्री—ॐ मयो कश्यपै नमः हूं वरु लारा । (५) व मन्त्री—ॐ मयो कश्यपै नमः हूं वरु लारा ।
 (८) व मन्त्री—ॐ मयो महाकाशायै हूं वरु लारा । (८) व मन्त्री—ॐ मयो महाकाशायै हूं वरु लारा ।

उक्तं च—'किन्तु विनाज्जी'त्यादिषु सौकी ।

चतुर्षु फक्कोषेषु चतुर्दशैः प्रिकम् ।

अष्टापदभिना ज्ञेया 'चचारि' इत्यादिगणया ॥ ८७ ॥

यदिवाष्ट्यन्तारिधत्सहस्रा षपिकं द्रवम् ।

बोतीमुमनसां आपो होमो दशोदमागय(तः) ॥ ८८ ॥

'प्रिन्द्रभूतये स्वाहा' 'ॐ प्रमासाय' पूजयत् ।

फस्यैश्वर्यकोषे ठे(ही) गावैश्च पूर्वदिग्गता ॥ ८९ ॥

'सोम य बग्गु-बग्गु(गु) सुमणं सोमणसे तह य महुमहुर ।

किस्सिक्किस्सि अप्पडिचक्का विस्सिक्किस्सि देवीओ सम्भाओ' ॥ ९० ॥

'ॐ अग्निभूतये स्वाहा' स्वाहान्ते वायुभूतये ।

फस्याधेयकोषे ही मन्त्रादेकस्तपोरथाः ॥ ९१ ॥

'ॐ न सि आ ठ सा हुस [हुस] पुसुप्रयं ततः ।

इच्छिपं मे हुसहुसं स्वाहा' सर्वाभिहित्वा ॥ ९२ ॥

'किन्तु विनाज्जी' इत्यादि चार कोशेषु पञ्च एव कक्षेयस्य आर्युं के ।

१५ पटना चार सप्तमं 'चचारि अष्ट-सप्तमं' ए गावा सुखं अष्टापदपर के प्रकरे चार, अष्ट-
एव अने के विनेषो के ठेम अही पञ्च सम्बन्ध ॥ ८७ ॥

जयवा अष्टाश्वस हजार ने बसे (४८२) प्रमाण गर्दना पुण्योपी जाय करवो अने ठेना
दशम्य भाने (पटके ४८२) बार होम करवो ॥ ८८ ॥

पटना ईशानसप्तमं—(१) ॐ इन्द्रभूतये स्वाहा । (२) ॐ प्रमासाय स्वाहा—आ के मंत्रो
२० अने पूर्वदिशास्य गीबेनी एक गावा सम्बन्धी—

सोमे य बग्गु बग्गु सुमणे सोमणसे तह य महुमहुरे ।

किस्सिक्किस्सि अप्पडिचक्का विस्सिक्किस्सि देवीओ सम्भाओ ॥ १ ॥ ८९ ९ ॥

पटना अग्निभूतये—(१) ॐ अग्निभूतये स्वाहा । (२) ॐ वायुभूतये स्वाहा—आ के
मंत्रो अने (गीबेनी) एक मंत्र तेनी गीबे (आ प्रकरे) सम्बन्धी—

२५ ॐ न सि आ ठ सा हुस हुस पुसु पुसु इच्छिपं मे हुस हुस स्वाहा । —आ विना
सर्वाभिहिते आपगती के ॥ ९१-९२ ॥

१ चारिद्वयं च । २ शप्तवा च ।

• पर-वचना चार सप्तमं 'चचारि' गावा सुखी अने ठे प्रमाणे मन्त्रान्तां नामो के अष्टाश्वसो (१)
भावेक्यो ।

दक्षिणस्यां [दिशि] 'ॐ प्राग् व्यक्तायाय मरुभर्मः ।'

'ॐ प्राक् सुचर्मस्वामिने स्वाहा' इति [च] पञ्चमम् ॥ ९३ ॥

नैऋते 'प्रणवाः पूर्वे मण्डिताय मरुभर्मः ।'

'प्रणवा मूर्धपुत्राय स्वाहा' इति गणमृद्वयम् ॥ ९४ ॥

पश्चिमायां 'वाय्वग्निभ्यां स्वाहान्तं प्रणवाः पुरः ।

5

अकम्पिताऽचलप्राता मेतार्य इति मध्यमम् ॥ ९५ ॥

प्राच्यां गायत्रिः [१] कष्टदां चतुर्विदिक् त्रिदिक् क्रमात् ।

द्वौ इत्येकैः (कम्प) क्षुरितप्रात इति मे मतिः ॥ ९६ ॥

पश्चात्,

प्राच्यां गुरुतः प्राग्वाग् गौतमासनमम्बुजम् ।

10

गायत्रीचतुर्ध्वं ध्यात्वा वाक्पुत्रं प्राक्क्षुरितपुत्रम् ॥ ९७ ॥

बहिःचतुर्दलं पथं चतुर्विधं स्थितिदिदम् ।

'ॐ नमो सव्यमिद्वानं' पदं सूर्यार्यसाधकम् ॥ ९८ ॥

दक्षिणदिशाम्—(१) ॐ व्यक्तायाय स्वाहा । (२) ॐ सुचर्मस्वामिने स्वाहा—एव सप्तमम् ॥ ९३ ॥

नैऋत्यदिशाम्—(१) ॐ मण्डिताय स्वाहा । (२) ॐ मूर्धपुत्राय स्वाहा—एव वे गणकोनां 15 नाम सप्तमम् ॥ ९४ ॥

पश्चिमदिशाम्—ॐ अकम्पिताय स्वाहा । वाय्वग्निदिशाम्—ॐ अचलप्राता स्वाहा । अग्निदिशाम्—ॐ मेतार्य स्वाहा ॥ ९५ ॥

पूर्वदिशाम् एकं गायत्री अने दिशात्रो पैकी चारे त्रिदिशात्रोम् वे वे (मन्त्रिने जाठ) अने बाकीमात्रं त्रिदिशात्रोम् एकेक ए प्रमाणे क्षुरितप्रातात्रो—गणकोनें स्थापना एव च चतुर्ध्वं (?) ॥ ९६ ॥ 20

अपवा—

पूर्वदिशाम् गुरु छे तेयी, पश्चिमायां गायत्र गौतमासनमम्बुजं आसन कम्प छे एखे कम्पनी वध गौतमस्वामीनु गायत्रीज सधेनु ध्यात्वा पश्चिमा अणवेला क्षुरितं मुखस समचर्तुं ॥ ९७ ॥

बहिरा चार पञ्चवक्त्र कम्पत्य चारे दिशाम् ॐ नमो सव्यमिद्वानं कम्पु । ए पद सप्त अर्चनु साधक छे ॥ ९८ ॥

25

अगरमीतिहुम्भपु 'अम्भ माहे' चतुष्टयम् ।

द्विरावर्त्य क्रमाहोम्भमयं मन्त्राय पथिमं ॥ ९९ ॥

“ॐ नमो अरिहंतार्यं एहि एहि नन्दे महानन्दे पथ्यं बन्ध दुष्पथं ।
बंधे चउष्पथं बंधे धोरं आसिधिसं बन्धे आव गठि न मुञ्चामि ॥”

5 इयामष्टशत स्मृत्वा कृत्वा ग्रन्थि स्ववाससि ।

पथि गम्यं न चौराणुपद्रवः छेद्यते स्थिरा ॥ १०० ॥

मायावीजं त्रिरेतामिरुपविष्टमन्तत* ।

क्रौं भूमण्डलं पञ्चा (१) वायुं स्वस्ववर्षाभम् ॥ १०१ ॥

मन्त्रे 'ऊँ' बीजमावेष्टयं केचित् रत्नपाषाणैः ।

10 केचित् (क) बीजबन्धेन गुल्फेन प्रमा मतिः(त) ॥ १०२ ॥

ध्यानम्—

अथ ध्यानविधिं वक्ष्ये शितेन्द्रियवृद्धयः ।

सम्पगृह्य गुरुमन्त्रं सत्यवाम् मन्त्रसाधकः ॥ १ ३ ॥

एकान्ते शुचिभूमौ सा पूर्वोत्तरावधौ दिक्षु मुखः ।

15 तीर्थाभ्यो-गोमय-रसैः सिक्तं भूमिं विचिन्तयत् ॥ १ ४ ॥

आठ आरता शिखर ऊपर रहेला कुमोमं बंधे मन्त्रे इत्यादि चतुष्टय के बार चारे दिशां क्रमशः कस्तुं बंधे वा मन्त्र पथिम दिशां छळधो—

“ॐ नमो अरिहंतार्यं एहि एहि नन्दे महानन्दे पथ्यं बंध दुष्पथं बंधे चउष्पथं बंधे धोरं आसीधिसं बंधे आव गठि न मुञ्चामि ॥”

20 वा निधानं एक सो ने आठ बार स्मरण करीने पोत्रमा बन्धनं गांठ बल्लरी बाधी मर्गें जनां चोर बगेरेनो उपद्रव नकरो मधी । स्वाने पहोम्मा पाछी गांठ छेम्मी ॥ ९९ १० ॥

पछी यक्ने मायाबीज—‘ह्रींकारपी मीरुळती अथ रेतामोरी बीटिने अति क्रीं कस्तुं । पछी पोत्रपोत्रमा बर्णतुं भूमंडल अन्धवा वाहण मन्त्र कस्तुं (१) ॥ १ १ ॥

मण्डपं कई (ऊँ) बीजतुं जालेहन कस्तुं । केरलक अथ रत्नमा कस्तुरेतुं(पी) अने
25 केरलाक बीजभरणा चरतुं(पी) जावेदन कस्तुं जणाले छे (एवं तो) गुरु ए क प्रमाण छे (१) ॥ १ २ ॥
हवे ध्यानविधि वक्षे छे—

हवे ह ध्यानविधि अणावीज—शितेन्द्रिय वृद्धती सम्पगृहि, गुरुमन्त्र, सत्यवारी एवा मन्त्रसाधके एकराख्यानम पथिम भूमि पर पूर्ण उत्तर के ईशान (१) दिशा तरफ में पञ्चीने ध्यानभूमि गोमयपी छीपेछी तथा तीर्थजलोपी सिंचायेछी छे एम कितरुं ॥ १ ३-१ ४ ॥

सहस्रदलपद्मान्त'पयङ्गासनसंभितम् ।

प्रसन्नाभिर्जयाह(घ)टसुरीमिस्तीर्धवारिमि ॥ १०५ ॥

मृतैः सुवर्णभृङ्गारैर्बक्त्रदत्ताम्बुजै स्वफम् ।

स्नप्यमान विषिन्त्यासु मन्त्रं हृदि विषिन्तयेत् ॥ १०६ ॥

'ॐ नमो अरिहताणं अशुचिः शुचिरित्यतः ।

5

मवामि स्वाहा' इति स्नात् कुर्याद् देहस्य रक्षणम् ॥ १०७ ॥

"ॐ नमो अरिहताणं ह्रीं हृदयं रक्ष रक्ष हुं फट् स्वाहा ।

ॐ नमो सिद्धायं हर हर शिरो रक्ष रक्ष हुं फट् स्वाहा ।

ॐ नमो आपरियाणं ह्रीं शिलां रक्ष रक्ष हुं फट् स्वाहा ।

ॐ नमो उषन्नायाणं एहि भगवति चक्रे कवचवन्निहि हुं फट् स्वाहा ।

10

ॐ नमो सोम सन्वसाहूय क्षिप्रं साधय साधय पुष्टं बभ्रहस्त ।

शुद्धिनि रक्ष रक्ष 'आन्मरक्षा' सर्वरक्षा हुं फट् स्वाहा ॥ "

कुत्वाऽमीमि 'स्वाङ्गरक्षा' 'दिग्वर्ध' 'वेन्द्रभूतय ।

स्वाहा 'धै' सर्वगणमुदाह्वानं क्रियते ततः ॥ १०८ ॥

सहस्रदल पद्मं बने पोते पयङ्गासने बैठेक छे अने वेम्मा मुख पर कमल्ये मूकेल्लं छे एवा 15
सुवर्ण कळपो बडे जयादि आठ वेचीओ तीवजलोपी पोताओ (प्यालानो) जमियेक कते छ, एम भित्तये ।
ते बखटे निबोळ मंत्र हरयाणं चित्तवने ॥ १ ५-१०६ ॥

ॐ नमो अरिहताणं अशुचिः शुचिः मवामि स्वाहा । "

एम मंत्र बडे कान करिने शरीरला रक्षण माटे (नीवेना म्मो) बोख्खा—

"ॐ नमो अरिहताणं ह्रीं हृदयं रक्ष रक्ष हुं फट् स्वाहा ।

20

ॐ नमो सिद्धायं हर हर शिरो रक्ष रक्ष हुं फट् स्वाहा ।

ॐ नमो आपरियाणं ह्रीं शिलां रक्ष रक्ष हुं फट् स्वाहा ।

ॐ नमो उषन्नायाणं एहि भगवति चक्रे कवचवन्निहि हुं फट् स्वाहा ।

ॐ नमो सोम सन्वसाहूय क्षिप्रं साधय साधय पुष्टं बभ्रहस्ते शुद्धिनि ! रक्ष रक्ष
आत्मरक्षा सर्वरक्षा हुं फट् स्वाहा ॥ "

25

आ (बना) मंत्रोपी पोताओ मंगणी रक्षा करबी । पटी दिग्वर्धन करिने "ॐ इन्द्रभूतये
स्वाहा । " ह्यन्दि मंत्रो बडे सर्व गणपतेजुं आह्वान करहुं ॥ १ ७-१०८ ॥

ત્રિપ્રાક્ષર-સ્ફુરજ્જ્યાસિ-સમશ્વસુતિમખ્યમ્ ।

અતુ-પટિસુરાષીરીઃ પૂન્યમાનક્રમામ્બુજમ્ ॥ ૧૦૯ ॥

છત્રત્રયં પુષ્પહૃદિ-ન્યૂનેન્દ્રાસન-ચામરે (રા' ૧) ।

અલોક-હુન્દુમિ-દિષ્યધ્વનિર્મામણ્ઠાન્યપિ ॥ ૧૧૦ ॥

5 દૃષ્યદયિઃ પ્રાપ્તિર્હાર્પર્થમિતં સિંહસામ્લનમ્ ।

સંસદન્તાશુભર્ષાયં વર્ષમાનં ચિનં હૃદિ ॥ ૧૧૧ ॥

સાશ્વત્ વિજોક્ત્યન્ પ્યાતા તક્ષીનાધિમના અમ્બુ ।

અયોત્તરં ક્ષત મન્ત્રં છરિમન્ત્રસમં અપત્ ॥ ૧૧૨ ॥

પતત્ પન્ત્રં જૈનધર્મચક્રમધારમાહુરમ્ ।

10 અટલિહુ સ્ફુરદ્મામિઃ ક્ષતયોગ્ગન્દીપકમ્ ॥ ૧૧૩ ॥

તષ્ઠાયાઘ્રાન્તિચિત્રસ્તદુરિત સર્વપ્રમિતમ્ ।

આત્માનં ચ સ્મરમિત્યં તસ્ય સ્ફુરદસિદ્ધયઃ ॥ ૧૧૪ ॥

મોહામિષાત-મારેષુ ઘ્વાન્ત્યાક્રુદપાદિષુ ક્રમાત્ ।

અક્રુદાલિ-કનિઘાન્તમણ્ઠદ્વર્ત્તં કરે વરેત્ ॥ ૧૧૫ ॥

15 શ્વિત્રીશ્વરપુનમસ્કારચક્રમ્ ॥

ધ્યાનાત્ જગ ગણપી સુરાસમ્યન-પ્રગણાશાસ્ટ્ય, સ્મરસરણી મખ્યમં રહેલ, ખોસ્ટ હન્દ્રોપી
જેમન્ય ચરણકમ્લ ધૂજાય છે પણ અને જગ દાનો, પુષ્પહૃદિ, સિંહાસન ચામર, અલોકચુક્ર, હુંદુમિ, વિષ
ધનિ અને મામદલ—પમ આટ પ્રાપ્તિર્હાર્પોષી વર્ષચૂન, સિંહના સ્લઠ્ઠમણ્ઠા, છુનર્ગ જેવી વર્ણિતમ્લ,
પપરામ્ય ત્રિપ્રાક્ષમાન ધોનર્ધમ્યન ચિમેશ્વરને દૃષ્યમર્થ સાશ્વત્ જોશ । ધ્યાન કરનારે દમ્ભી મંદર નેત્ર અને
20 મ્લને લીન કરીને સુરિમત્ર સમાન આ મંદરને વક્તો આટ વાર વાર કરવો ॥ ૧ • ૧૧૧ ॥

આ પત્ર અર્ધ આરાજોપી દેરીપ્યમાન છત્તુ જૈન ધર્મચક્ર છે । આટે વિશાખોમ્ય સુરાસમ્યન
પ્રમા વહે સૈનરો યોગન હુષી આ ચક્ર પ્રગણને પાવરી છત્તુ છે । તેથી દૃષ્યાત્મા આક્રમ્ય વહે જેનાં સર્વ
પાપ નાશ પામ્યાં છે અને તેથી જો સર્વ વજ્ર ધૂર્વાઈ રવો છે પણ સ્વામાતુ જે સુરા ધ્યાન કરે છે, તેને
માત્ર મિદિઓ વરે છે ॥ ૧૧૨-૧૧૪ ॥

25 એક મટે અંગૂઠા હાથ, અધિચાર મટે તર્જની હાથ, મારણ મટે મધ્યમા હાથ, શાંતિ મટે
અનામિત્રા હાથ અને આશ્વળ માટે વર્ણિત હાથ અશ્વમૂત્ર-મળ્ય વહે જાત વરણ ॥ ૧૧૫ ॥

પરિચય

ધીસિદ્ધિલક્ષ્મીરિણ 'હંધુનમસ્કારચક્રસ્તોત્ર'ની રચના કરેલી છે, તેની एक प्रति स्व धीमोहमलल भगवानदासना सेमहमंधी मळी हती । बीबी मुहारी, शेठ सवेरलंद पन्नाभीए कटामेठी नवल पाटमेदो मटे उपयोगी मीबडी हती । श्रीबी प्रति पूना मंगवारकर रिसर्ध इम्पिट्टपूटनी मळी हती—आ त्रणे प्रतिजोने मायांनी इथिए सुवारी, तेना अनुवाद साथे मूल पाठ आप्यो छे ।

हंघुनमस्कारचक्र ए वृहन्मस्कारचक्रलो स्पल्ल आपे छे पण हन्वी सुची एवी कोर्इ ह्मति उपलब्ध 5 बइ नयी । अह्म (हंघु)-नमस्कारचक्रनी जे रचमानुं वर्णन करेछुं छे ते ल्हायग पंचनमस्कारचक्र जेनुं ज छे, पाह्ळना बळपोमं कर्इक सफावत पळे छे । एटले 'ममस्कार स्वाध्याय'वा प्राकृत विभागमं जे पंचनमस्कारचक्र [चित्र नं १ शृ २१२ नी समे] आपेछुं छे, तेनी साथे आ स्तोत्रना पंचवर्णनमी सुरखामनी करी हाकय ।

आ स्तोत्रमं केजलाक आत्मन्यो आपेळा छे, ते पैकी गर्मजान अने बसीकरजना आम्नायोलो 10 भाग मूळमं बीबो नयी । आ ह्मतिमं ध्यानविधि बगेरे उपयोगी ह्मतिहो आपेळी छे ।

[૫૧-૧૪]

શ્રીસિદ્ધસેનચરિત્રપ્રણીત
શ્રીનમસ્કારમાહાત્મ્યમ્ ॥

[પ્રથમઃ પ્રકાશ]

(અનુપુ-વૃત્તમ્)

5

નમોઽસ્તુ ગુરવે કમ્પ-શરણં જગત્તામપિ ।
શુપમસ્વામિને મુક્તિ-મૃગનેત્રૈશ્વામિને ॥ ૧ ॥
તપઃજ્ઞાન-ચનંદ્રાય, મહેન્દ્રપ્રજ્ઞર્ણાયે ।
સિદ્ધસેનાચિનામય, શ્રીશાન્તિસ્વામિને નમઃ ॥ ૨ ॥

10

નમોઽસ્તુ શ્રીશુભતાપા-ઝનતાપાઞ્જીરેનેમિને ।
શ્રીમત્પાર્થાય શીરાય, સર્વાઈષુત્ત્વો નમો નમઃ ॥ ૩ ॥
દેવ્યોઽખ્યુસાઞ્જિશ્ચ-શાશ્વી-પદ્મતત્પત્રિરાયઃ ।
માતરો મે પ્રયચ્છન્તુ, પુણ્યાર્પણસ્મરામ્ ॥ ૪ ॥
શીયાત્ પુણ્યાજ્ઞચનની, પાછની શોષની ચ મ ।
૧૫ ૬૬-શિશ્યામ-કમલ-શ્રીઃ સદેષ-નમસ્કૃતિઃ ॥ ૫ ॥

15

પ્રજ્ઞ જગતના ગુરુ, જગતના કામિત દૂરણ માટે કમ્પહૃદય સમાજ અને મુક્તિરૂપી શીના ચ કમ્પ
પદ્મ શ્રીકમ્પમદેવસ્વામીને નમસ્કાર ગાયો ॥ ૧ ॥

તપ અને જ્ઞાનરૂપી માત્રાક્ષના સ્વામી દેવેદો કહે પણ નમસ્કૃત ચરણભક્ષ અને પોતાસિદ્ધિ
મ્હાપુરુષોના હૃદયા પરમ નાથ [શ્રી સિદ્ધસેન (મન્વન્તર)ના પરમ નાથ], એવા શ્રી શાન્તિનાથસ્વામીને
20 નમસ્કાર ગાયો ॥ ૨ ॥

શ્રી મુનિસુવતસ્વામીને શ્રી અનન્તવાચસ્વામીને શ્રી અરિષ્ટનેમિપ્રબુને, શ્રી પાર્થનાથ
સ્વામીને શ્રી મહાશીરસ્વામીને અને પ્રજો કાળના સર્વ અરિહત માર્કતોને ચતુર્વાર નમસ્કાર ગાયો ॥ ૩ ॥
ધર્મશિષ્ય અશ્વમેધોને યજ્ઞાની જેમ રજાય કરનારી અખ્યુસા, અમ્બિકા શાશ્વી (સરસ્વતી), પદ્મવતી
અને અનિષ્ટ કોરે દેવીઓ અને પુણ્યાર્પણી પરંપરા ગાયો ॥ ૪ ॥

25

હવે પંચમનમસ્કૃતિ મદરા પુણ્યરૂપ દેહનું અમય પાછળ અને શોષન કરનારી મદરા છે । મદરા
અશ્વમેધના શિશ્યામ માટે તે કમ્પવિની છે । તે છતાં જય પામે ॥ ૫ ॥

कुरुक्ष्णप ससारो, जन्म-संस्थिति-दानतः ।
 मान्यो मे यन्मया लेभे, जित्वाऽस्यैव सधमात् ॥ ६ ॥
 मयत् नमोऽर्च्यं सिद्धाचार्योपाध्याय-सर्वसाधुभ्यः ।
 भीक्षिनश्चासन-मनुज-श्रेष्ठान्तःपञ्चमेरुभ्यः ॥ ७ ॥
 ये “नमा अरिहंताय, नमो सिद्धाणमित्यथ ।
 नमो आयरियाणं, धो-बद्धायाण नमोऽग्रभ्यः ॥ ८ ॥
 नमो छेय सन्ध-साहूय”मेव पद-पञ्चकम् ।
 स्मरन्ति भावतो मध्याः, कृतस्तेषां मयभ्रमः ? ॥ ९ ॥
 बणाः सन्तु भिये पञ्च-परमणि-नमस्कृतेः ।
 पञ्चभिर्ब्रह्मिण्यवाप्तिभ्यः इव रूपिणः ॥ १० ॥
 तेषामन्याघनन्तानां, साकैश्चैरोत्स्य-यासन ।
 वितनोत्पातभना दृष्टिः, सिद्धसेन-सरस्वती ॥ ११ ॥
 नूतनाया बद्ध तपां, नृतास्तेभ्यः सुरेभ्यः ।
 न ते विम्यति नामोभ्यो, येऽर्चन्ति क्षरणं भिता ॥ १२ ॥

5

10

जन्म अने मरण आपकाबल्ले होवाची कडवो एवो पण आ संसार मारे मन कडवो मयी पण 13 माननीय छे, करण के ए संसारा आभयपी ज मने जैन-शासननी प्राप्ति बई छे, अर्थात् जे संसारमं जैनशासननी प्राप्ति न पई होय ते ज कडवो छे पण बीबो नहि ॥ ६ ॥

श्री जैन-शासनरूपी मनुष्यदेवने भिये पांच मेरु पर्वत समान एवा अरिहंत सिद्ध, आचार्य, उपाध्याय अने सर्व साधु मगबल्लेने नमस्कार बाजो ॥ ७ ॥

जे मध्य जीवो मानदूर्वक “नमो अरिहंताय, नमो सिद्धाय, नमो आयरियाणं, नमो उबद्धात्म्या, नमो 20 छेय सन्धसाहूय” ए पांच पदनु स्मरण करे छे तेकरे मयभ्रम कयापी होय? अर्थात् न ज होय ॥ ८-९ ॥

श्री तीर्थंकर मगबल्लेनी बाणीना पात्रीछ धूर्तिमय अतिशयो ज जाये न होय एवा आ पंचपरमणि नमस्कारना पात्रीछ अक्षरते तमावा कल्याण भादे पाजो ॥ १० ॥

अनादि-अनंत एवा ते कर्णो त्रणे लोकने पवित्र करमाता श्येको द्वारा (स्तुति करना बडे) श्री 25 सिद्धसेननी (कर्तानी) बाणी श्रेष्ठाना आग्रहनी दृष्टि करे छे ॥ ११ ॥

नूतनायो—राजाजो पण तेजोने पक्ष बाय छे देवेभ्यो पण तेजोने प्रणाम करे छे अने सर्वो (नागकुमारो)भी पण तेजो मय पाप्मा नबी के जेबो श्री अरिहंत परमात्मातुं क्षरण मानदूर्वक स्वीकारे छे ॥ १२ ॥

१ इत्यमित्येव वा० ।

• अर्थात् यद्यपि कुरुक्षेत्री दण्डावतमा अनुभवे नमो अरिहंताय ए अक्षरो भावे ॥ इति 30 विशिष्ट प्रकारे अनुवाद करेन छे ।

મોહસ્તં પ્રતિ ન દ્રાહી, માંદતં સ નિરન્તરમ્ ।
 મોહજ્ઞપી સોઽચિરેણ, મખ્યો યોઽર્જનતર્મહૈતિ ॥ ૧૩ ॥
 ઝર્હન્તિ ય ક્ષત્રિના, પ્રાહધિપ્ત્યન કર્મણા ।
 અનન્ત-ગુણ-રૂપસ્ય, માહાત્મ્યં તસ્ય વદ કાઃ ? ॥ ૧૪ ॥
 ૬ રિપયા રાગ-રોપાયા, ચિન્તનૈકેન વ હતાઃ ।
 તાકેદ્ય-કેદ્યદેદાપાઃ, નિચિદં યૈવિદ્યમ્બિતા ॥ ૧૫ ॥
 હૃસ્વત્ સિદ્ધયો ધીર-નીરયોર્બીજ-કર્મણોઃ ।
 વિવેકન યા કુસ્તે, સ પક્ષો મગલાન્ ચિન્તા ॥ ૧૬ ॥
 ‘સ્વ’ ‘ધી’ પ્રમુતિ-યુગ્માદ્-વર્ચવત્ સહજસ્થિતિઃ ।
 ૧૦ કર્મત્તમ-સંયો કન્યેષાં, હૃર્હૃત્ત્વો મહત્તામપિ ॥ ૧૭ ॥
 હન્તાત્મ-કર્મણોર્બીજાદુરવત્ કુર્કુટાઘવત્ ।
 મિથા સંહતયોઃ પૂર્ણ-પર્યં નાસ્ત્યેવ સર્વથા ॥ ૧૮ ॥

મોહ તેના ઉપર રોપાયમાન કોનો નથી, તે દિશામાં આત્મદયા છે છે અને તે અત્યગચ્છત્રં ન
 મોહ પામે છે, કે જે મખ્ય પુરુષ શ્રી અચિદ્દેવ પરમાત્માને માર્ગાર્થક રૂપે છે ॥ ૧૩ ॥

૧૫ અનન્ત ગુણસ્વરૂપ જે અચિદ્દેવ પરમાત્માને કેવલ જ્ઞાતીઓ પણ પ્રત્યક્ષિના કર્તાદર્શક રૂપે છે
 તેમના પ્રમાણને કેવળી વિના કોણ બાબી શકે ? ॥ ૧૪ ॥

રિપુ (દાતૃ) મૂળ આ જે રાગરોપાદિ વધે પ્રજ્ઞા, વિષ્ણુ મોહના ચરોરે પણ અપેક્ષા વિદ્યમ્બિતા કરાયા
 તે રાગવિને દૃષ્ટ્યા (અન્યની સ્થાપ્ય ન લેનારા) આ શ્રી ચિત્તેશ્વરે હણી નાહ્યા ॥ ૧૫ ॥

હૃત્ત્વ એકત્રેય વર્તે ગયેલ હૃત્ અને પાળીને જેમ અછળા કરે છે, તેમ એકત્રેય વર્તે ગયેલ બીજ અને
 ૨૦ ઝમ્ને પૃષ્ઠ કરનાર દૃઢ બે ચિત્તેશ્વર મગત્રેલ છે (બીજા કોર્ડે નથી, અહીં ચિત્તનો અર્થ બીજારૂપા કરતો) ॥ ૧૬ ॥

‘સ્વ’ (સ્મરણ કરતું) ‘ધી’ (ચિન્તન કરતું) ચરોરે બોહમ્ભરવાચ્ય બહુઓના વર્ણનો જેમ
 બીજ અને કર્મનો સમ્બન્ધ સહજ છે । તે સમ્બન્ધ એક ચિત્ત વિના અખ્ય ગ્રહામાબોને (પવ)-હૃર્હૃત્ત્વ-
 હૃર્હૃત્ત્વ છે ॥ ૧૭ ॥

બીજ અને બીજુરૂપી જેમ તથા કુકડી અને હંદાની જેમ આપ્યા અને કર્મનો પરસ્પર સંબન્ધ
 ૨. અનાદિચ્છાઓ છે, તેમાં અમુક પહેલા હનો અને અમુક પછી હનો એનો પૂર્વાપર સંબન્ધ કોર્ડે પણ પ્રગટે
 છે ન તથા ॥ ૧૮ ॥

૧. રાગ-રોપાયા દિ. ૧. ૨. એવ ક. ૧. ૩. હૃર્હૃત્ત્વ ન હૃર્હૃત્ત્વ દિ. ૪. અન્ય
 ક. ય. ન. દિ. ૧.

તાપિનઃ કર્મપાદ્યેમ્યસ્તારકા મઝતાં મથે ।

તાપિક્ષનામપીથા યે, તાન્ ચિનાન્ પ્રણિવૃષ્યહ ॥ ૧૯ ॥

‘ળ’ કારોડ્ય દિશ્વત્યેવ, ત્રિરેસઃ શૂન્યચૂલિકઃ ।

તત્ત્રપ્રપપતિગ્રામ્યા, સમતે પદમમ્યપમ્ ॥ ૨૦ ॥

સદિરસિસરસ્રેર્લં, સપ્તમિત્યથરં સદા મૃત ।

મથતિ ત્રિશ્વસિસરલક્ષિમ્વનશ્ચક્રુટસિક્કલેષ્વપિ ॥ ૨૧ ॥

સપ્તથેત્રીય સપ્તઞ્ચ, સપ્તથેત્રીય શામ્ભરી ।

સપ્તાચરીય પ્રથમા, સપ્ત ઇન્દુ મયાનિ મે ॥ ૨૨ ॥

इति श्रीसिद्धसेनाचार्यविरचिते श्रीममस्कारमाहात्म्ये प्रथमा प्रश्नोऽष्टमोऽध्यायः ॥

“તાપિન” — જીરોને કર્મના પાતમ્ભંબી છોડાવનાર, સંસારસુખ્યમાં કૂચતા પ્રાણીઓને તારનાર 10 અને તપશ્ચાલીઓના પણ સ્વામી એવા શ્રી જિનેશ્વર મહાત્માને બંને ધ્યાન કરીએ છીએ ॥ ૧૯ ॥

યં એ અક્ષર ગ્રણ ટમી બીટીબોલાડ્યે અને યાથે વિદુષાઓ છે, એ એમ સૂચવે છે કે—દેવ, ગુરુ અને મમરૂપ ગ્રમ તપ્તની બારાકના મથે પોતાના આત્માને પવિત્ર કરનાર મમ્ય જીવ શામ્ભર ત્યાન—મોક્ષને પામે છે (‘ળ’ માં ગ્રણ રેલાઓ તે તપત્રપ અને વિદુ તે સિદ્ધિપદ જાણું) ॥ ૨૦ ॥

તપરત્રી તિર્યગ્ રેલાકરૂપ મત્તકસદ્ધિ, ગ્રણ સરલ રેલાસદ્ધિ અને વિદુરૂપ ચૂલાસદ્ધિ ‘ળ’ 15 અક્ષર સદા મથે છે કે ત્રિકરણ (મન, વચન અને કર્મ) છુદ્ધિ મથે સરલ બનેલ મહાત્મા ત્રણે કણમાં પણ ત્રિમુખનધિરોમ્ભી બને છે ॥ ૨૧ ॥

સૌત ક્ષેત્રત્રી જેમ સપ્તઞ્ચ તથા સૌત ક્ષેત્રત્રી જેમ શામ્ભર એવા મમસ્કાર મહાત્માના પ્રથમ ‘નમો અરિહતાંગ’ પદના સપ્ત અક્ષરો મારા સૌત પ્રકારના મયોનો નામ્મ કરો ॥ ૨૨ ॥

૧ (૧) કિનમર્તિ (૨) કિનમધિર, (૩) કિનામ્ય (૪) સાગ્ર (૫) લાખી (૬) મ્યાક અને (૭) ॥ 11 ॥
આલિષા—એ વનખપ માટેનાં અર્ધવ્યગ્રજ્ઞાપાદો લખ્યા હોયો વચાવ છે ।

૨. (૧) મરત, (૨) હૈમથ (૩) હરિત્ય, (૪) મહાવિરેદ, (૫) રમ્ય (૬) હૈરખ્વન અને (૭) રાજત કોનો શામ્ભર છે ।

૩ (૧) રૂદ્રલોક, (૨) વરલોક, (૩) અક્ષરગ્રા, (૪) બાલીલિના (૫) બાવાન, (૬) મરણ અને (૭) અવધ્ય સંવેધી મ્મો ।

[દ્વિતીય પ્રકાશ:]

ન જાતિને મૃતિસ્તથ, ન મયં ન પરામથા ।
 ન આહુ ક્ષેત્રલેષાંયપિ, યત્ર સિદ્ધાઃ પ્રતિષ્ઠિતાઃ ॥ ૧ ॥
 મોષા-સ્તમ્ભ દ્વાસારઃ, સંસારઃ ક્વૈવ સર્વથા ?
 ૬ ક ચ લોકપ્રવર્ગં લોકે-સારસ્વા(દ)તિસદ્ભૈર્મથસુ ॥ ૨ ॥
 સિતપર્માઃ સિતલેષ્યાઃ, સિતધ્યાનાઃ સિતામ્ભયાઃ ।
 સિતસ્ત્રેષ્ઠાથ યે લોકે, સિદ્ધાસ્તે સન્તુ સિદ્ધયે ॥ ૩ ॥
 સતાં સ્વર્મોક્ષયોદનિ, ધાને દુર્ગસિપાતરાઃ ।
 મન્યેર્હ્યં યુગપચ્છકિં, સિદ્ધાન્તં દુષિર્વર્થત્ ॥ ૪ ॥
 10 પદિ યા—
 ‘દ્વા’ વર્ણે સિદ્ધશ્વદેઝ્જ, સંયોગો વર્ણયોદધો ।
 સર્ગર્જોઽર્થં સક્રાન્તા, ફલં વક્તૃત્વ યોગમસુ ॥ ૫ ॥

બીજો પ્રકાશ

15 જનપી ત્યાં જન્મ, મથી મરણ, મથી મય, મથી પરામથ અને મથી કદાપિ ક્ષેત્રનો ક્ષેત્ર, —પાં
 સિદ્ધના જીનો રહેલા છે ॥ ૧ ॥

મોષાસ્તમ્ભ (વેઝના વઢ)થી કેમ લોકમાં સર્વ પ્રકારે અસાર અને સંસાર થયાં ? અને ક્ષેત્રના
 અવસ્થા ઉપર રહેલ અને લોકમાં સારાત્વ અને સિદ્ધિનો ભૈમ્ય થયાં ? ॥ ૨ ॥

સિત (ડગ્ગલ) કર્મલાઝ્ય, દ્યુત્તલભેદયાગાઝ્ય, દ્યુત્તલધ્યાનલાઝ્ય સ્પટિક તલ કરતાં પણ અત્યંત
 ડગ્ગલ સિદ્ધશિલારૂપ આમયલાઝ્ય અને ડગ્ગલ જ્વાલલાઝ્ય સિદ્ધ મગર્ભનો મય્મોની સિદ્ધિને મટે થાનો ॥ ૩ ॥

20 સમ્બોને સ્વાગ અને મોષ્ટ દેવાલાઝ્યે હોગાથી(દર)જને દુર્ગતિમાં પડતાને ધારણ કરનારો
 હોગાથી(વા)—૧ પ્રમાણે સિદ્ધોના દ્વા વર્ગમાં ઉપરની વસ્તુ થાતિ રહેથી છે એમ હું માનું છું ॥ ૪ ॥

દ્વા વર્ગ જે સિદ્ધાણ પદમાં છે, તેમાં ‘દ’ અને ‘વ’ ૧ થી વર્ગનો સંયોગ છે, ૧ સંયોગ
 કરનારી જારતિ જેનો હોગાથી સર્ગર્જ’ છે, તે સર્ગર્જો (નિપુણ પનોને) યોગથી (જીવાત્મા અને
 પામ્યામાના એકરૂપ યોગથી) ઉપમ થના મોષ્ટના પાલને ખાને વહેનો ન હોય ॥ ૫ ॥

25 ૧ અંક થા વ । ૨. વક્તૃત્વિ થા દા દા દિ ।

• ક્ષો સિદ્ધાન્ત ના ન આદિ વાક્યો જાણવી સાધનાત્મા થાને ૧ દસી૧ નિશિદ્ધ પ્રકારે અનુષ્ઠ
 કરેલ છે ।

પરસ્પરં ક્ષોષ્ય યોગા, ક્રિયા-જ્ઞાન-વિશેષયો ।
 સ્ત્રી-પુત્રયોરિવાનન્દં, પ્રક્ષા પરમાત્મનમ્ ॥ ૬ ॥
 માર્ગં પક્ષપત્તમં પુતાં, વ્યવસાયોઽન્ધ-સમિમઃ ।
 યથા સિદ્ધિસ્તથોયોગે, તથા જ્ઞાન-ચરિત્રયોઃ ॥ ૭ ॥
 સજ્જ-સુદક્ષ્યજ્ઞાન-ચારિત્ર ધૃતિર્પ વહન્ ।
 રીતો દર્શન-સમાહર, કલ્પેઃ પારં પ્રયાતિ ચૈ ॥ ૮ ॥
 નપતોઽમીપ્સિતં સ્થાનં, પ્રાણિનં' સત્તપત્તમી ।
 સમં નિષ્કલ-વિસ્તારી, પદ્માવિષ વિદ્યક્ષમમ્ ॥ ૯ ॥
 યુક્તી ધુર્યાવિશેષગર્ગપવાદીં જ્ઞપમાણુમી ।
 સ્ત્રીતાજ્જરપમાત્ત્વે, લક્ષ્મી પ્રાપયતઃ સિદ્ધ ॥ ૧૦ ॥
 નિશ્ચય-વ્યવહારી દ્વી, દુર્ણપન્દ્રમસાવિષ ।
 દ્વિદાક્ષ્ય ત્રિચારાત્રી, સર્વોદ્ધોતાય ચાગ્રસઃ ॥ ૧૧ ॥
 ચન્તસ્તર્ષ મનઃશુદ્ધિર્વિસ્તૃષ્ણ ચ સંયમઃ ।
 ક્ષેત્રન્યં જ્ઞવસયાગે, તસ્માત્ ધૃતિયમાત્ મથ ॥ ૧૨ ॥

5

10

વિશિષ્ટ ક્રિયા અને વિશિષ્ટ જ્ઞાનનો પરસ્પર યોગ કોઈ કુદી જ આતનો હોય છે । તે બીપુરુષના 15 સંયોગની જેમ પરમત્તમબન્ધ આત્મને તત્ત્વ કરે છે ॥ ૬ ॥

પુરુષેતું મમ્મ એ પંગુ (પાંગલ) જેવું છે અને તથમ એ બાંધકા જેવો છે । આમ છતાંય એ બન્નેનો સંયોગ થાય તો કાર્પસિદ્ધિ થાય છે । એ જ રીતિએ એકાદ જ્ઞાન પાંગલ જેવું છે અને એકાદી ક્રિયા બંધ જેવી છે, પરન્તુ જ્ઞાન અને ક્રિયા બન્નેનો સુયોગ મળે તો મોક્ષપ્રાપ્તિરૂપ કાર્પસિદ્ધિ અવશ્ય થાય છે ॥ ૭ ॥

ચીત્ કાઢકીયો તરવાર અને ઢાલને જ્ઞાનમ્ રાખીને અને ચક્ષુરણી સજ્જ થઈને જેમ કુદના પાત્રને 20 પામે છે તેમ જ્ઞાનરૂપી સજ્જ, ચારિત્રરૂપી ઢાલ અને સમ્યગ્જ્ઞાનરૂપી ચક્ષુર ચાત્રણ કરીને કલ્પત્રુ સાથે સંપ્રામ મેષ્ઠનતર પરમત્તમી અશ્વ સંસારના પાત્રને પામે છે ॥ ૮ ॥

જેમ પશુને યુગપત્ સંકોચ અપા મિસ્તારને પામતી ચે પાંશો રૂપ સ્થાને પહોંચાડે છે, તેમ દેહ તપ અને ધમ જીવને મેષ્ઠરૂપ રૂપ સ્થાને પહોંચાડે છે ॥ ૯ ॥

જોડેલા મેષ ચે ચક્ષુ જ બાગે ન હોય તેના ટાંચા અને અપના, કીર્ણમત્ત ઉપર જામત 25 ક્યેલાને લગનારમ્ મેષ્ઠને પ્રાપ્ત થાય છે ॥ ૧૦ ॥

જાતના પુરુષને સૂય વિષયો અને ચક્ષુ રાત્રિએ દેવેશ્વ પ્રગણા મળે થાય છે તેમ નિશ્ચય અને વ્યવહાર એ ચે જાતના-નિષેધી પુરુષના સદા ઉદ્ધોગ-મેષ્ઠજ્ઞાનરૂપ પ્રગણા મળે થાય છે ॥ ૧૧ ॥

મનઃશુદ્ધિ એ આમ્યતર તત્ત્વ છે અને સંયમ એ માથ તત્ત્વ છે, એ તમવનો સંયોગ જ્યાંપી મોક્ષ મળે છે, મળે દે ચેતન । તું મધેતું જાણ કરનારો જા ॥ ૧૨ ॥

30

नैकपद्मो रथो याति, नैकपद्मो विहङ्गमा ।

नैवमेकान्तमार्गस्थो, नरो निर्वाणमुच्छसि ॥ १३ ॥

दृष्टकान्तर्नैवास्ति त्वन्मायादेकान्तमप्यहो ।

अनेकान्तसङ्गोऽस्ति, प्रलीनं सिन्धुपूरवत् ॥ १४ ॥

5

एकान्तं तु न स्वीयन्ते, तुच्छेऽनेकान्तसम्पदा ।

न दक्षिणगृहे मान्ति, सार्धमीम-समुद्रयाः ॥ १५ ॥

एकान्तामासो याः क्वापि, सोऽनेकान्तप्रसजिताः ।

वर्ति-तैसादि-सामग्री-अन्तर्गतं पश्य द्वीपकम् ॥ १६ ॥

सप्तासन्न-निष्पान्ति-वर्मावर्मादयो गुणाः ।

10

एवं द्वये द्वये शिष्टाः, सतां सिद्धिप्रदं विनाः ॥ १७ ॥

तदेकान्त-ग्रहणैश्चमदधी-गुणमन्त्रता ।

श्रुत्वा यत्तर्ज्यं तत्प्राप, सिद्धये" यदि कामना ॥ १८ ॥

‘ण’-करोञ्च विद्यत्येवं, विरलाः शून्यमास्तिता ।

रत्नपमयो वासना, याति शून्य-स्वभावताम् ॥ १९ ॥

15

जैम एक पैदावाड्ये रथ चाखी शरतो गयी अने एक पाँखवाड्ये पही कही सफटो गयी, एकान्त मार्गमें रहेको मार्गस मेंझने वाली शरतो गयी ॥ १३ ॥

दक्षिणी अक्षर जैम एकही नव सुधीनी संस्कारों सम्प्रेषण कई जाय छे, तेम अनेकान्तवत् समुद्रम एकान्तवत् पण गहीना पूरणी जैम सम्यक् जाय छे । परन्तु निःसार एवा एकान्तवत्त्व अने बहनी संपदाको समाप्ती गयी कारण के दक्षिणी धर्म कदवर्त्तनी संपदाको समाप्ती गयी ॥ १४-१५ ॥

20

जैम द्वीप, तेल, कोशियु बगैरे अनेक वस्तुना समुद्रावरी उपलब्ध अवेको द्वीप होमा पर तेम अनेशान्तपक्षना संसर्गणी कोई कोई रक्खे एकान्तपक्षम पण होमा देखाय छे, ते अनेकान्तपक्ष नामती छे एम समबन्धु ॥ १६ ॥

ए रीने (उपर मुखम) सन्तुकोने सिद्धि वतावमारा सत्तासन्न, निष्पान्ति-वर्मावर्मा बगैरे से से जोडारोने सिने परस्पर संबंधवत् छे ॥ १७ ॥

5

तेही जो सिद्धि मटे कामना होय तो एकान्तवत्त्व ग्रह (शानि आदि ग्रह, आ ग्रह)ना सुदिला आठ गुणो रूप संशयी बुर करीने तल मटे प्रथम करो ॥ १८ ॥

यै ए अक्षर अण रेखावाड्ये छे अने मये शून्य (अनुसार) बडे होमे छे, ए एम छे के—ज्ञान, दर्शन अने चारित्र्यरूप रत्नपमस्वरूप अनेयो ज्ञान्य शून्यस्वभावपणने (मोक्षने) पर (आ रक्खे शून्यको अर्थ श्रेष्ठ समझावो छे, कारण के त्वां सर्व नियारदक्षानी शून्यता छे ।) ॥ १९ ॥

હુમાશુભૈઃ પરિધીણૈ, કર્મભિઃ ફલસ્ત્ય યા ।
 ચિદ્રૂપતાત્મનઃ મિત્રૌ, સા હિ શૂન્યસ્વમાવૃતા ॥ ૨૦ ॥
 પથ-વિગ્રહ-સંહત્રી, પદ્મમીગતિ-ચર્ચિની ।
 રક્ષાત્ પદ્માધરીયં ચ, પદ્મત્વાદિ-પ્રપન્નતઃ ॥ ૨૧ ॥
 इति द्वितीया प्रकाशाः समाप्ता ॥

5

[તૃતીય પ્રકાશ]

ન તમો ન રત્નસ્તેષુ, ન ચ સર્વં શક્તિર્મુક્તિમ્ ।
 ન મનો-વાન્મણ-કર્ણ, યૈરાચાર્યાહુયઃ મિતા ॥ ૧ ॥
 મોહપાશૈર્મહાચિત્ર, મોહિતાનપિ ચન્મિનઃ ।
 મોચયત્યેવ મગધાન્નાચાર્યઃ કશિદ્વચત્ ॥ ૨ ॥
 આચારા યત્ર કચિતઃ, આગમાઃ સિંચસદ્ગમાઃ ।
 આયોપાયા ગતાપાયાઃ, આચાર્યં ઠં નિદુર્ધવાઃ ॥ ૩ ॥

10

હુમાશુભ સર્વ કર્મો છૂપ થતા થકે કેવલ આત્માની જો ચિદ્રૂપતા-શૂન્યસ્વમાવૃતા મોહમં
 છે તે જ શૂન્યસ્વમાવૃણ છે ॥ ૨૦ ॥

પાંચ (ઔદારિક, ચૈત્રિય, આહારક, તૈજસ અને કર્મજ) ઘડીતો નાશ કરનારા અને મોહરૂપી 15
 પાંક્તી ગતિને આપનારા આ 'મયે સિદ્ધાન્ત' પદના પાંચ અધ્યો ભરણ કરોરેના પ્રપંચથી તમારું રક્ષણ
 કરો ॥ ૨૧ ॥

×

×

×

શ્રીશ્લો પ્રકાશ

મરી તેજોર્ષ તપ્તે-ગુણ નથી રત્ને-ગુણ નથી રત્ન મુલ્યવસ્ત્રો સત્ત્વ-ગુણ અને મરી માનસિક,
 વાચિક કે કાપિક કદ તેજોને, કે જેઓએ આચાર્યના ચરણો સેવ્યા છે ॥ ૧ ॥

20

મોહના પાશો થકે બંધાયેલા પ્રાણીઓને પણ આચાર્ય મગધાન્ત્ર કેશિગળઘરની જેમ મોહથી
 છોદાશે છે એ મોટું આશ્ચર્ય છે ॥ ૨ ॥

આચારો જેમનામાં ધૂન્ત છે, જેમના આગમો (શાસ્ત્રો) મોહ મેલથી આપનારા છે અને જેમના
 લામના ઉપાયો ગુસ્સાના વિનાના છે તેમને રત્નના માળસો આચાર્ય કહે છે ॥ ૩ ॥

યુગસ્થિતાર્થ-પ્રયજ્ઞ, યત્નમાનો યમાદિપુ ।
 યજ્ઞમાનઃ સ્વામ્યજ્ઞ, યતિન્દ્રો મે સદા ગતિઃ ॥ ૪ ॥
 રિપ્યાં મિત્રે મુલ્હે દુઃલ્હે, રિટે ક્ષિટે ક્ષિત્તે મયે ।
 રિક્તે નૈઃસ્થ્યે સમઃ સમ્યક્, સ્વામી સંયમિનાં મતાઃ ॥ ૫ ॥

5

યા કષિદનયા સિદ્ધિર્યા કષિત્તુષ્ણિદનજ્ઞા ।
 જ્યુત સા સ્વયં હર્ષિ, જમરીષ સતોજ્ઞા ॥ ૬ ॥
 'જ' કારાઽઽ દિહત્યેવં, ત્રિરેહો ષ્યોન-શુભિક્ષ ।
 ત્રિર્ગ-સમતા-પુક્ત્યા, સ્વઃ શિરોમળયા સતમ્ ॥ ૭ ॥
 ધર્માર્થ-ક્રમા યદિ વા, મિત્રોદ્દાસીન-દુષ્ટજ ॥
 યદ્વા રાત્ર-રોપ-મોદાસ્ત્રિર્ગ-સમુદ્દાતઃ ॥ ૮ ॥
 સત્ત-વચ્ચામ્બુજ-વની -સત્સત્તિ-વિમા-નિમા ।
 સત્તાશ્વરી સુતીયયં, સત્તાવનિ-તમો હિયત્ ॥ ૯ ॥

10

હતિ સુતીયા પ્રવરણા સ્વાધ્યાય ॥

15 યુગસ્થિત અર્થની પ્રકરણ કરનાર, યમ-નિયમાદિના પાલનમાં યજ્ઞ કરનાર અને જાતકરૂપ
 યજ્ઞનું યજ્ઞનુજ્ઞ કરનાર પણ આચાર્ય મગ્ધાન્ પને સ્વઃ હરણરૂપ હો ॥ ૪ ॥

રિપ-રાત્રી કે મિત્ર મુલ્હે કે દુઃલ્હે, રુર્ગ કે સમ્યક્, મેહ કે સંસાર તથા ધનાઞ્ચ કે રિપિરિને
 વિષે સંયમીભોના સ્વામી આચાર્ય અર્થે સમદષ્ટિવાલ્ય હોય છે ॥ ૫ ॥

યા—જે કોઈ પવિત્ર સિદ્ધિ છે અને જે કોઈ સમ્યક્ સમ્પત્તિ છે તે સર્વ, જેમ મમ્મી વત્સલ્યે
 કરે તેમ, આચાર્યને સ્વયં કરે છે ॥ ૬ ॥

20 યં અશ્વ પ્રજ રેસાવાઽયે અને મયે અનુસ્વાવાઽયે છે, ઇ ઇમ બગાવે છે કે ત્રિર્ગમ્
 સમતાવાલ્ય પુરુષો જ સમ્યક્મોર્ધ શિરોમળિ બને છે ॥ ૭ ॥

ધર્મ, અર્થ અને કામ અથવા મિત્ર રાત્રી અને ઉદાસીન અથવા રાત્રી, રોપ અને મેહને રિક્ત કરેવા
 છે ॥ ૮ ॥

25 યોગાદિ સ્વાત તત્ત્વરૂપ કમ્પટના બનેને વિષસિદ્ધિ કરવામાં સૂર્યમા પિરણ જેમ આ 'મયે
 આપરિયાગ' ગ્રીષ્મા પદમા સાગ અશ્વરો રાત્રી પૂર્ણિમા (સાગ નરકના) દુઃલ્હનો નાશ કરો ॥ ૯ ॥

૧ રેશ્વે દિ । ૨ —મમ્મી-ક. લ. ય. ।

૩ ત્રિર્ગમ્મો અર્થે વૃત્તિયા શ્લોકમાં દર્શાવેલ છે ।

[ચતુર્થ પ્રકાશ]

ન સ્વપ્નત કુપાભ્યર્થેન ત્રિદશ્યા વિદ્યમ્યત ।
 ન દશ્યત અષ્ટિમાર્ષિ-રુપાખ્યાયં ધ્યયન્ સુષીઃ ॥ ૧ ॥
 મોમા-મી-હી-હૃતિ-ગ્રાહ્યો, મોચલન્તુ ઉદગ્રત* ।
 ઈપાસ્તે ય ટપાખ્યાય, સિદ્ધાદેષો મહાનિતિ ॥ ૨ ॥
 ઉદયો મૂર્તિમાન્ સમ્યગ્-દષ્ટીનામ્સસર્વો ધિયામ્ ।
 ઉત્તમાર્ત ય ઠત્સાદ્, ટપાખ્યાયઃ સ ઠપ્યત ॥ ૩ ॥
 વૃષો વપુર્વપો વસો, વર્ષિતં વચર્ષાયા ।
 વશ્વર્ગં વેદવિદ્યાનં, ટપાખ્યાયમહેશિતુઃ ॥ ૪ ॥
 જગ્માચ્ચરો વાચક-સ્ત્રોત-મમ્માયા વ્યાનશ્ચ દિદ્ધ ।
 અનિત્યૈકાન્તદમ્નિત્યૈકાન્તદગ્ગયજન્મન ॥ ૫ ॥
 યા સત્તનય-ર્જદગ્ધી, યા પરાગમ-વાતુરી ।
 યા શાદસાગ્ની-હ્રાસિઃ, સોપાખ્યાયાદ્યે કુતઃ ૧ ॥ ૬ ॥

5

10

ચોથો પ્રકાશ

નરી સદન કરુને તે સુષુપ્તુપ કુપાસંહીઓ વડે, નવી સિદ્ધિના પગદાનો મન, વચન અને 15
 કષ્ટપાતા દહ વહે તથા નવી દંશનો શ્લેષાપિ કપાયો વહે, એ ટપાખ્યાયનો આશય કરે છે ॥ ૧ ॥

મોમા ('મા' પટલે દ્રવ્યની અને 'મમા' પટલે શાંતિ, વર્ષિત, વર્ષિતી), મી, હી, હૃતિ અને ગ્રાહી
 એ દેવીઓ, જેઓ ટપાખ્યાયની ટપાસના કરે છે, તેઓના શરીરમાંથી દૂર ન જાઓ, એ પ્રમણે યોગસિદ્ધ
 મહર્ષિઓનો આદેશ છે ॥ ૨ ॥

ટપાખ્યાય તે કહેવાય છે કે જે સમ્યગ્દષ્ટિ આપ્યાઓ મટે મૂર્તિમાન અપરૂપ છે, બુદ્ધિમાન 20
 પુરુષોને મટે સાક્ષાત્ ઠપ્યત છે અને ઉત્તમ જનોને મટે પ્રત્યક્ષ ઠપ્યત છે ॥ ૩ ॥

વચન, વપુ-શરીર, વય અને વશ-કાર્ય—ટપાખ્યાયની એ ચાર વસ્તુઓ વચની વર્ણાવી રહિત
 તથા જાગૃત્ત્વવાનું વશ છે । (જાગૃત્ત્વ યોગસાધનાની ટપાખ્યાયની એ ચાર વસ્તુઓનો પ્રમાણ સર્વ પર
 પડે છે, જે પ્રમણને કોઈ પણ અંકિત કરી શકે તેમ નથી ।) ॥ ૪ ॥

જગ્મા સૂચને છે કે વ્યક્ત-નિષ્પ-રશનો અને વ્યક્ત-અનિષ્પ-રશનોને જીતી સેવાની અપમ 25
 વ્યેષ ટપાખ્યાયના વશ-કાર્ય મેમા (મેરી) નો અજ્ઞાકાર (અજ્ઞાત) દિશાઓને વ્યક્ત કરી રહ્યો છે ॥ ૫ ॥

યા—જેથી-જાઓને) સાત નયમાં નિપુણતા પ્રાપ્ત થાય છે, પરશાસ્ત્રોમાં જે નિપુણતા પ્રાપ્ત થાય છે
 અને શરદાગીતા સૂત્રની જે પ્રાપ્તિ થાય છે તે ટપાખ્યાય સિવાય ક્યાંથી હોય ? અર્થાત્ ન જ હોય ॥ ૬ ॥

૧ વ્યક્ત-ક. ૨. મોમા ન હિ મા+મમા=મોમા । ૩ ટપાખ્યાય ટપા ક. ૪ વસ્તુ
 ય. દહ દિ । ૫ અં મહત્ત્વ ત્વ દિ. ।

‘ण’-कस्राच्च द्विद्यत्येव, त्रिरेखोऽम्बरद्वेष्टार ।
 विनय-भुक्त-शीलाद्या, महानन्दाय नाप्रति ॥ ७ ॥
 सप्तज्यैष्ठ्याकाशो-द्योत-दीप-महोन्मयता ।
 सप्तारिचतुर्थी मे, द्विषाद् व्यसन-सप्तकम् ॥ ८ ॥

5

इति चतुर्थः प्रश्नः समाप्तः ॥

[पञ्चमः प्रकाशः]

न व्याधिर्न दीर्घिष्यं, न वियोगः प्रियः समम् ।
 न दुर्मग्न्य नष्टेयः, साधुपास्तिकृता नृणाम् ॥ १ ॥
 न चतुर्धा दुःखतमो, नराण्यामान्ध-द्वेषे ।
 साधुध्यानाद्भूतसत्त्वज्ञानसिद्धमनोरथात् ॥ २ ॥
 मोक्षारः सर्वसङ्गतां, मोक्ष्या नान्तर-वैरिणाम् ।
 मोदन्ते मुनयः कामं, मोक्ष-सम्पत्ति-कटाक्षिताः ॥ ३ ॥
 लोभ-दुर्मन-नदीवेद्याः, लोकोत्तर-चरित्रिणः ।
 लोकावमास्तुतीयास्ते, लोपं तन्वन्तु पाप्मनाम् ॥ ४ ॥

10

15 श्री—असर ऋण रेखात्रय्ये वने मध्ये अनुत्पन्नवस्त्र्ये छे, ए एम अणाले छे के निमय भुत
 वने शीलारि गुणो म्हात्मन्-मोक्ष प्राप्ति म्हे जायते छे ॥ ७ ॥

साधु रम्भ प्रमाण ऊर्ध्वलोकता मार्गनि प्रवृत्त करवामं दीपनती वेम अत्यन्त उज्ज्वल आ
 चोवा नरो उक्तस्मात्प फलना सप्त लक्ष्यो म्हा साधु व्यसनो नो भास करो ॥ ८ ॥

पाँचमो प्रकाश

20 नवी ते मनुष्येने व्याधि, नवी दक्षिण, नवी हृद वस्तुभोगो वियोग नवी दीर्घम्य अने
 नवी मय के त्रास, के जेजो साधुभोगी उपासना-सेवा करवारा होय छे ॥ १ ॥
 साधुपदमा ध्यानरूपी कर्मरसना बंजन बडे जेजोना मनरूपी नेत्रो बंजना छे, ते मनुष्योने
 (चार गतिमं उत्पन्न बना १) चार प्रवृत्तना दुःखरूपी अंधकार अंधपणानु करल यतो नवी ॥ २ ॥
 मोक्षार—सर्वसंगतो त्याग करवारा राग-द्वेषादि अन्तर चतुर्भोगी नहि ईदृशनाय अम मोक्ष-
 25 सम्पत्ति बडे वटाधूर्तक जोषावेळा मुनिजो अत्यन्त आनंद पावो छे ॥ ३ ॥
 लोभरूपी वृद्धने उल्लेखी नास्तवा म्हे नदीमा वेग जेवा, लोकोत्तर चरित्राख्य अने लोकोत्तम
 (चरित्रंत, सिद्ध साधु अने धर्म) वस्तुभोगं वृत्तीय एवा मुनि भगवतो ब्रह्माय पादो नो नस्त करो ॥ ४ ॥

ઉક્તાન્તે રમત સ્વર્ગ, મૃગય મનસા સમમ્ ।
 મૂલોત્તરગુણ-ગ્રામાઽઽરામેષુ મગ્ધાન્ મુનિઃ ॥ ૫ ॥
 ણકમ્ચ યદિદં સાધૌ, સંવિષ્ઠ મુતપારમે ।
 તત્સાધાત્ દક્ષિણાચરે, ઘટ્ટે સિદ્ધ-સરિન્જલમ્ ॥ ૬ ॥
 એકા ન ક્રોધ વિષુરો, નૈકા માનં તનાતિ ચા ।
 એકો ન દમ્ભ-સંરમ્ભી, તૃપ્ત્યા મુખ્યાતિ નૈકકમ્ ॥ ૭ ॥
 એકમ્-તત્ત્વ નિષ્પૃદ્ધ-સત્ત્વા રાજર્ષિ-દુહરા* ।
 યયુઃ પ્રત્યેક્ષમુદ્ધા* શ્રીનિમિ-પ્રસૂતય* શિષ્યમ્ ॥ ૮ ॥
 સૂર્યયા જ્ઞાત-તત્ત્વાનાં, સદા સવિમ-વંતસામ્ ।
 સતતમેકાક્રિતા સમ્યક્, સમતામૃત-સારભિ ॥ ૯ ॥
 ઠ્ઠવંદૈર્દયુગીનો હુ, ઠાં ઠાં સદ્ગુણ-સ્પર્શા ।
 સ્વાર્થ-સંસારકર્મ સ્યાતાં, વ્રતિની વશિની યદિ ॥ ૧૦ ॥
 ચ્ચ સદ્ગુણત્પત્ત્યવત્કર્મ્યમંતિષ્ઠ યયુઃ ઇયોર્દયો* ।
 વચોત્સોત્પુદ્ગલ્યા, વશિનાર્મસ્તિનોઃ શિષ્યમ્ ॥ ૧૧ ॥

5

10

એકમ્તમ્ય મુનિ મગ્ધાન્ મૂલોત્તર ગુણા સમુદ્ધરુપ ગંગીચાર્યા મનરૂપી મૃગની સપ્તે સ્વેચ્છાદૃશક 15
 ત્રીદા કરે છે ॥ ૫ ॥

સંમિશ્ર બને મુનના પારગમી ગીતાર્થ સાધુને જિને જે એકરશ્મિપત્નું છે, તે સાધ્વત્ દક્ષિણાચર
 શાસ્ત્ર્ય ગંગા નદીના પાણી જેવું છે । સંમિશ્ર અન ગીતાર્થ એવો એકરશ્મિ સાધુ ક્રોધ વદે ચિદ્ધ પનો નવી
 મન કરતો નથી, મધ્યા-ક્રમત્ કરતો નથી અને તૃપ્ત્યા એને કંટાટી નથી ॥ ૬-૭ ॥

રાજર્ષિજોગ્યં શ્રેષ્ઠ વશિનાર્જર્ષિ વગરે પ્રત્યેક્ષમુદ્ધો એકમ્ માત્રના વદે પોતાના પદ્યક્રમને સૌહાર્દને 20
 મેશ્વરને પામ્યા ॥ ૮ ॥

સુત પ્રકરે ચીવાતિ તત્ત્વોને જ્ઞાનનરા અન સુપા વૈદ્યયશામિન ચિત્તવાશ્વ ગંતાર્થ સાધુઓ
 એકરશ્મિપત્નું શ્રેષ્ઠ સમ્મારુપી અમુનર્થી માંક જેવું છે ॥ ૯ ॥

ચ્ચ અશ્વરની એમ સંજ્ઞાક—ચે જે સપ્તે મિશ્રનારા આ મુગના સાધુઓ જો તેઓ ઇન્દ્રિયો અને
 મનને વશ કરનારા હોય તો બે સ્વાર્થને (સ્વાપયોજન મેશ્વરને) સાવનારા થાય છે ॥ ૧૦ ॥

25

ય્વ* સદ્ગુણે એ ગુરુપરંપરાગત તત્ત્વ અનુમિત થાય છે કે ચિત્તેન્દ્રિય એવા જે જે સાધુઓ
 પરસ્પરના મન વચ્ચે અને વ્રતમા પ્રમ પોતો વદે વ્રતમા થાય છે પરસ્પરના પ્રમયોગો પરસ્પરને
 સદ્ગુણ બને છે ॥ ૧૧ ॥

निःशब्दमर्क्यं जनयोर्विशिष्टादुमयोरपि ।

एकस्यापि सादृश्यं, दुरन्तमवशात्प्रमत्तः ॥ १२ ॥

नेत्रवत्समसङ्कोच-विस्तार-स्वय-जागर्ती ।

ही दम्भनाथ कल्पेत, नैका सम्पूर्णकृत्यकृत् ॥ १३ ॥

5 एक विहम्बनापार्श्व, एक स्वाध्याय न धूमः ।

एकस्य नहि विद्यासो, छाके छेक्रेचरेऽपि वा ॥ १४ ॥

भाषना ध्यान-निर्णीत-तत्त्व-छीनान्तरात्मनः ।

ऐक्यं न छद्म-मध्योऽपि, निर्ममस्य विनम्यति ॥ १५ ॥

साम्याद्युतोर्मि-सुज्ञानां, सारसात-विशेषिनाम् ।

10 साधूनां मातृहृद्धानां, स्वार्थेऽपि क्वाप्येवा वैतिः ॥ १६ ॥

मनःस्वैर्याभिधलानां, बुद्धादिबद्धकर्मणाम् ।

हृन्दसुपीषामेक्य, मातृना-बहिर्-मण्डपः ॥ १७ ॥

इन्द्रियो अने मनने बस राखनाए होय ते बे साधुकोर्म पण एकदम नि छकएने कही छके छे, करण के—कने बितेन्द्रिय होवापी एक प निचारना होय छे, परन्तु इन्द्रियो अने मनने परवश कनेछे 15 एकमग होय तो पम ते बु कवायक इबार जेगो छे ॥ १२ ॥

नेत्रनी केम संश्लेष अने विस्तारम तथा निद्रा अने जगृतिमं सरमे सरसी स्थितिबल्य बे साधुओ सम्पत् दर्शनने मटे समर्प बने छे, परंतु एकछे साधु सौंदर्यपणे करप कही शकतो नपी । करण के—एकछे माणस विहम्बनानुं स्थान बने छे एकछे माणस स्वार्थसिद्धि मटे पण असमर्प बने छे, अने एकला माणसनी छेकर्म तथा छेक्रेचर जैन शासनमं पण कोई निवास करतु नपी ॥ १३ १४ ॥

20 मातृना तथा ध्यान द्वारा निर्णीत करेला तत्त्वमं छैन छे अन्तरात्म जेनो एवा अने ममता विनम्य सन्तुनुं एकचिपणुं लाल मणसोनी अंदर रहेबा छतां पण नाश पमस्तु नपी ॥ १५ ॥

साम्य (समता) रूप अद्वैतनी ऊर्मिजोपी तुल सार अने असारनो बिबेक करमाए अने निर्मल आत्मबल्य साधुओ पणा होय तो पण तेमने पोलपोताना कर्ममं कोई पण जानपी हरकत आवापी नपी ॥ १६ ॥

25 मलनी विस्तारमे निधल अने बुद्धा अदिनी केम अकर्म (अत्रिय अनाजन) एवा साधुकोमा समूहो एकत्रपस ए मातृनाकपी अतमो मंडप छे ॥ १७ ॥

१ विशेषिनाम् हि । २ विहम्बना वा ध. य. हि । ३ स्थितिः कः ।

कबरे मन मध्यममं बालमममताम एविशेष पुत्र नाथ छे तबरे ते मयना नामनो योग बरेबाव छे ।

+ कबरे स्थित धूम स्थितो व अकर्मकोमे स्थित पीपकपी केम मममममम कही तुल्य केवचातुं बने छे तबरे

30 ते मयन नामनो योग बरेबाव छे ।

मनसा कर्मणा वाचा, चित्रालिखित-सैन्यवत् ।
 मृनीनां निर्विकाराणां, बहुलेऽप्यरतिं कृतं ? ॥ १८ ॥
 निर्जीविष्विष चैतन्यं, साहस कस्यरधिष ।
 बहुष्वपि मृनीन्नेष्टु, कलहो न मनागपि ॥ १९ ॥
 पञ्चपरपि यो ग्लानिं, मुग्धधीर्गणयिष्यति ।
 एकप्राज्जन्तसिद्धेभ्यः, स कथं सृष्टयिष्यति ? ॥ २० ॥
 रणाघपाप-विषमे, सन्मार्गे चरतां सताम् ।
 रत्नप्रयत्नपानैक्यं, कुञ्जलाय न ज्ञायते ॥ २१ ॥
 नैकस्य सुकृतोच्छ्रिता, नैकस्यार्षोऽपि तादृशः ।
 नैकस्य कामसम्प्राप्तिर्नैको मोक्षाय कल्पते ॥ २२ ॥
 स्वेप्सुमणे शूर्करादानं, सज्जरे स्निग्ध-भोजनम् ।
 एककिञ्चिदमीशार्थे, यतावच्छति नौचित्यम् ॥ २३ ॥
 एकधौतायते प्रायः, सङ्कल्पते चूर्णवत् द्वयम् ।
 त्रयो रक्षन्ति विद्यास, बृन्द नरवरायते ॥ २४ ॥

5

10

विषमं विवेका सैन्यमी जेम मन्, कथम अने कथा बडे विचार विवाना मुनिजो बणा होय तो 15
 पण तेम्ने भरति कथाची होय ? ॥ १८ ॥

निर्जीव पदार्थोर्म जेम चैतन्य न होय कथपरोर्म जेम साहस न होय, तेव मुनिजो बणा होय
 तो पण तेजोर्म अन्य पण कलह होतो नही ॥ १९ ॥

जे मूढबुद्धि पाँच छ साधुजोनी साथे रहेणाम् पण मल्लि (खेद) पामे छे, ते एक ब स्थानम्
 रहेछा अनंत सिद्धेनी साथे रहेणानी खुदा की रीते करी शकें ? ॥ २० ॥

रत्नप्रय चारण करनार मुनिजोने रणादि शत्रुजोना अपायोनी विषय एवा सन्मार्गम् एकळा
 चाल्डु प कल्पानने मने बात नही (विषय मार्गम् एकली जतां एलो सुंदर्य जवानो संभव छे) ॥ २१ ॥

एकळाने चममं उच्छ्रित कनो नही एकळाने कर्ष पण तेचो प्राप्त बनो नही एकळाने कामनी
 संप्राप्ति पती नही अने एकळो मोक्ष-मार्गनी आराधना मटे समर्थ बनो नही (एकळाची चार प्रकारना
 प्रकृपाचोनी साधना दुःशक्य छे) ॥ २२ ॥

जेम कथना रोम्यं साकत्र आपनी अने तावमं स्निग्ध भोजन आपणु उचित नही, तेम
 अगीताव साधुमं एककिना औचित्यने पामती नही ॥ २३ ॥

एकळाने विने प्रायः चोली करपना बाय छे, वे माणस साथे होय तो तेम्ना उपर छा'ना
 शंकर कराय छे, अथ मणस साथे होय तो ते विद्यासतुं पात्र बने छे अने बणाओ समुदाय होय तो ते
 रामानी जेम शोमे छे ॥ २४ ॥

30

विन-प्रत्येकबुद्धादि-वृष्टान्ताभीष्टा भवत् ।

न चर्म-बभ्रुषां युक्तं, स्पष्टितुं क्षान्दतिभिः ॥ २५ ॥

चातुर्गणिक-मंसरे, भाम्यतां सर्वधन्मिनाम् ।

पुण्य-पाप-सहायत्वात्मेकत्वं पटतेऽपि ॥ २६ ॥

संज्ञा-कुलेभ्या-विक्रमाभिरिक्त्वा इव चापलम् ।

यस्याऽन्तर्धाम् कुर्वन्ति, स एकस्मिन् कर्म भवेत् ॥ २७ ॥

दाकिनीयदशिरि-संज्ञां नष्टवशिया सदा ।

प्रासत्य यत्ते यस्य, स एकस्मिन् कर्म भवेत् ॥ २८ ॥

पञ्चाभिषदसन्तुष्टं, यस्तेन्निपङ्कदुम्बकम् ।

इहं ब्रह्मसन्देहं, स एकस्मिन् कर्म भवेत् ॥ २९ ॥

दायादा इव दुर्दान्ताः, कयापाः क्षममप्यहो ।

पक्षिग्रहं न युजन्ति, कर्म तस्यैकवस्तुसम् ॥ ३० ॥

स्वमनांशक्तमूचानां, कुम्भ्यापाराः कपुत्रवत् ।

भ्रंशाय यस्य यस्यन्ति, कर्म तस्यैकवस्तुसम् ॥ ३१ ॥

15 'विन प्रत्येकबुद्ध बगरे एकस्मिन् बिचरे छे' एवा छात्रपयी बीजा मुनिबोए एक्कस्मिपमानो आत्मप
न करबो जोईए, कसण के ज्ञानबसुबद्धजोनी साथे चर्मबसुबद्धबोए स्पर्धी करबी ए योग्य नयी ॥ २५ ॥

अथवा तो चार गतिकूप संसारमा परिचमन करलाए सर्व प्राणीजोने पुण्य धने पाप साथे
होरापी तेजोना एक्कवापणु कर्णु नयी ॥ २६ ॥

चोक्त करनरी जीजोनी जेम आहारवि संज्ञाजो, बुद्धात्मेभ्या बगरे हूह भेदयाजो अन बीबचा
20 कोरे भिरबाजो जेमना अंतःकरणरूप गूहमा अपलताने उपम करे छे ते एकस्मिन् कई रीतिर कई
शक्के ॥ २७ ॥

दासजमी जेम अतिथि नामनी नगही जेन कोछिजो करी जबा सदा मयती होय, ते एकस्मिन्
केम दई शक्के ॥ २८ ॥

पंचभिन्नी जेम अमंशुष्ट एतु पांच इन्द्रियोरुपी कुटुम्ब जेना शरीरमे बाध्या करे छे, ते एक्कमे
22 संहतिगणन केम रही शक्के ॥ २९ ॥

संपदिम मम मागनाए समीपहालाजो दुर्दन्ति (दुष्टो करीने दबाबी दानाय लेवा) कयापो क्षम
बार पण जेना इष्टिमे छोडना नबी तेने एक्कस्मिपमानु सुख बी रीते होय ॥ ३० ॥

पापजना मन बचन धने कयापी उपम कयेला अणुम ध्यापारो स्वेच्छाचारी पुत्रनी जेम
जेना मादा धाए प्रयन करी रखा छ तेने एक्कस्मिपमानु सुख बी रीते होय ॥ ३१ ॥

30 १ ममलनाथ विष वर., स्वानाथ विष द्वि ।

यस्य प्रमाद-मिथ्यात्व-रागाद्यान्वृत्तस्त्रीणिना ।
 कुप्रातिवर्तिमन्त्रपन्ते, कर्म तस्यैकतामुत्तम् ॥ ३२ ॥
 य एमिलेवितः सम्यक्, सजनऽपि स एकः ।
 जनाऽऽर्णोऽपि नगरे, यथा वैदेशिका पुमान् ॥ ३३ ॥
 एमिलु सखितो यागी, मुषिकश्चिन्मनते ।
 बन्धु छटभरभोरः, किम् आम्पति नैकः ॥ ३४ ॥
 क्षीरं क्षीरं नीर नीरं, क्षीरो क्षीरं मुषा मुषाम् ।
 यथा सङ्गत्य लभते, तथैकम् मुनिर्मुनिम् ॥ ३५ ॥
 पुण्य-पाप-क्षयान्मुक्ते, केवले परमात्मनि ।
 जनाहारतया नित्य, सत्त्वमैक्यं प्रतिष्ठितम् ॥ ३६ ॥
 यदा सुवञ्च नाऽनुज्ञा, निषेधो बाधस्ति सर्वथा ।
 सम्यग्वाप-व्ययौ ज्ञात्वा, यतन्ते यति-सत्तमा ॥ ३७ ॥
 हृषते न दीयते न, न तप्यते न जप्यते ।
 निष्कियै साधुमिरहो साध्यते परमं पदम् ॥ ३८ ॥

५

10

छन्दे न ज्ञेयता प्रमाद, मिथ्यात्व जने रागादिक आत्मनः शत्रुभो जने हृष्ट पादोरी जेना 15
 वाय छे तेने एकत्रिपणां सुख श्री रीने होम ॥ ३२ ॥

जेम मनुष्यपी मरुत एवा नगरम् पण परदेशी श्रमस (कोर्ती साये सनभवाख्ये मही होवाती)
 एकलो न कहेवाय छे, तेम जे पुरुष ठपर कहेला दोषोपी उचित होय छे, ते जनसङ्गम रक्षो होय
 तो पण एकत्रि ज छे । परंतु आ सत्त्व-सङ्गा, हृष्ट छेद्या, निष्कया इन्द्रिय, कयाय हृष्टपेना मिथ्यात्व जने
 रागादिनी सखित एवा योगीन् एकत्रिपणुं फोगर छे । बंध, पूर्ण, गुह्यचर के चोर ए कु एकलो नवी 20
 ममो ॥ ३३ ३४ ॥

हृष्ट-हृष्ट, पाणी-पाणी, दीप-दीप जने अमृत-अमृतनी जेम मुनि-मुनि पण सत्ये मन्त्रिने एकत्राने
 पामे छे ॥ ३५ ॥

पुण्य पापमो क्षय यवावी मुक्त जने केवल एवा परमात्माने जिये जनाहारपणा बडे सदा साधु
 एकत्रिपणुं प्रतिष्ठित छे ॥ ३६ ॥

25

वपवा तो अर्द्ध भी जिनमन्त्रने जिये एकत्रि विधि के निषेध मयी, तेवी श्रेष्ठ मुनिभो सारी रीने
 लभामाने जापाने प्रवर्ते छे ॥ ३७ ॥

क्षीमेक्षीगत निष्किय साधुभो बडे होम करातो नपी, दान बेवहा नपी, तप तपायो नपी जने
 जप जपतो नपी, छर्ता पण परमद सपाय छे ते आश्चर्य छे ॥ ३८ ॥

દુઃખિરપિ શુભા-સર્વેન્દ્રિય-સીરમૈઃ ।

દિષ્યતસ્પ-સુલ્કસ્પર્શઃ, સુરીરૂર્મૈર્ન યે હતા ॥ ૩૯ ॥

તત્ કિં તે શરતો યદ્વા, શિશ્વતો યદિ વા સુગાઃ ?

ન તે ન તે ન ત કિન્તુ, મુનયસ્તે નિરજ્ઞના ॥ ૪૦ ॥

‘પાં’-કારોઽર્ચ્ય મળત્યેર્થ, ત્રિરેલો બિન્દુ-ચંદ્રશરઃ ।

ગુપ્તિત્રયે ભ્રમરેભ્યાઃ સદ્વૃષ્ટાઃ સ્યુર્મહર્ષયઃ ॥ ૪૧ ॥

નવમેદ-ઝીરણા-સુષાક્રમ્બ-સમાક્રિતિઃ ।

દષ્ટાં ત્વાચરીત્યં મ, ઘર્મે માત્તં નર્થં નવમ્ ॥ ૪૨ ॥

હતિ પશુમા પ્રજાતા સમગ્રતઃ ।

[પઠ. પ્રકાશ]

પપ પશ્ચ-નમસ્કારા, સર્વ-પાપ-પ્રણાશનઃ ।

મહ્નત્ત્વં ચ સર્વેષાં, મુક્ત્યં મયતિ મહ્નત્ત્વમ્ ॥ ૧ ॥

સમિતિ-ત્રયતઃ સમ્યગ્, ગુપ્તિત્રય-પરિમિતઃ ।

અર્ધં પશ્ચ-નમસ્કારં, યઃ સ્મરત્યુપરીચયમ્ ॥ ૨ ॥

- 15 **[]** માતા ગમ્ભરોના મોહર ગમ્ભરો, અમૃતરસ, કદ્ધપદ્ધતના પુષ્પોભી છુગંધ, વિમ્બશાખાઓ સુલકરણ સ્પર્શ અને લેખાંગનાઓના કપો વહે પણ લેખો આત્મરૂપિતા નથી લેખો છું હૃદ્યો છે! બાહ્યો છે! કે છુ હાળીયાં છે? ના! ના! ના! લેખો હૃદ્ય બાહ્ય કે યુગ્મ્ય નથી; પરન્તુ લેખો તો નિર્લજ્જ મુનિઓ છે ॥ ૧૦ ૪ ॥

- 20 બંધાર જગ રેલાવણ્યો અને માથે અનુસ્થાવણ્યો છે, તે જાદી એમ જાણ્યો છે કે પ્રજા ગુપ્તિના પાશ્વર્ય રેગાને (પરાશ્વર્યને) પામેલા મહામુનિઓ સંતર્પણ સદાચારી હોય છે ॥ ૪૧ ॥

નવ પ્રવાતી ઝીરણાકૃપ સુષાક્રમ્બ સમગ્ર આરુણિવાલી ‘મમે કોય સખસાહુર્ગ’ । ‘પ’ નવપદ્ધતી મને કર્મને મિતે મને માય આગો ॥ ૪૨ ॥

છટ્ટા પ્રકાશ

આ પશ્ચરમેટી નમસ્કાર સર્વ પાપોભો નાશ કરનાર છે અને સુખ મંગલોર્થ શ્રેષ્ઠ મંગલ છે ૧ ॥

- 25 સમ્યક્ પ્રવારે પાંચ સમિતિન મિતે પ્રયત્નશાયો અને જગ ગુપ્તિથી પરિત્ર વપેતો છે બાહ્ય આ પૈશ્વર્ય-નમસ્કારાનુ વિગ્રહ ધ્યાન કરે છે, તેને હાનુ મિત્રરૂપ વાય છે, મિત્ર પણ અમૃતરસ અને છે,

ધ્રુવમિત્રામત ચિત્ર, વિપમપ્યમૃતપત્ત ।
 અશરવ્યાઽપ્યરવ્યાની, તસ્ય વાસશુદ્ધાયત ॥ ૩ ॥
 પ્રહ્લાઃ સાદુપ્રહસ્તસ્ય, તસ્કરાશ્ચ યદ્વસ્કરાઃ ।
 સમસ્ત દુર્નિમિષ્ણાપમપિ સ્વસ્તિ ફલપ્રદિ ॥ ૪ ॥
 ન મન્ત્ર-તન્ત્ર-ચન્દ્રાપાસ્તૃ પ્રસિ પ્રમાવિષ્ણવ ।
 સર્વાપિ શાક્તિની દ્રોહ-જનની જનની ઇવ ॥ ૫ ॥
 શ્માલાસ્તસ્ય મૃગાલન્તિ, મુઝાપુરુન્તિ વહ્નય* ।
 મૃગેન્દ્રા મૃગપૂર્વેન્તિ, મૃગન્તિ ચ મતજ્ઞઞાઃ ॥ ૬ ॥
 તસ્ય રક્ષાઽપિ રક્ષાયૈ, મૃતવર્ગોઽપિ મૃતય ।
 પ્રતાઽપિ પ્રીતયે પ્રાયથેન્ત્સાર્થેવ ચેન્દ્રકઃ ॥ ૭ ॥
 ધનાય તસ્ય પ્રવર્તન, રોગો મોગાપ વાયયે ।
 ત્રિપિતરપિ સમ્પર્ષ્ય, સર્વે દુઃખં દુઃસ્વાયત ॥ ૮ ॥
 જન્મનર્મુખ્યયે સર્વે* સર્વજન્મનવજ્ઞન* ।
 મૃત્વા ધીર ધ્વર્તિ પશ્ચ-નમસ્કાર-ગણમતા ॥ ૯ ॥
 ચલ-સ્વસ્ત-શ્મશાનાદિ-દુર્ગેજન્યેષ્વપિ બ્રુષમ્ ।
 નમસ્કારૈર્જિવાનામપાયા* પ્રોત્સવા ઇવ ॥ ૧૦ ॥

5

10

15

શરવરક્ષિત શ્વેદુ ચંગલ પળ રહેવા લાયક થર જેનું બની જાય છે, સર્વે પ્રશ્નો તેને જલ્પુલ્લ પર્ષ જાય છે,
 જોયે વસ્ત્ર આપનારા થાય છે, જનિષ્કુચક સર્વ અપશુકુલાદિ પણ હ્રામ પછ્ણે આપનારા થાય છે, શીત્વાપ
 પ્રયોગ કરેલા સ્ત્ર સ્ત્ર અને યન્ત્રાદિ તેનો પરમથ કરી શક્તિ નથી, સર્વ પ્રકારની શાક્તિનીઓ પણ
 મ્હાતાની જેમ રક્ષણ કરનારી થાય છે, સર્વો તેની પાસે જન્મજ્ઞતા જાણે જેવા પર્ષ જાય છે, અક્ષિ જગોક્ષિમા 20
 હગ્નિરૂપ થાય છે, સિદ્ધો સિદ્ધિજ્ઞ જેવા થાય છે, હાથીઓ હરણ જેવા થાય છે રક્ષસ પણ તેનું રક્ષણ કરે
 છે, મૃત્યુનો સમુદ્ર પણ તેની મૃતિ (આવારી) ને માટે થાય છે, પ્રેત પણ પ્રાપ્ત કરીને તેને પ્રીતિ કરનારો
 થાય છે, ચેન્દ્રક (ધ્યન્નર) પણ તેનો ચેન્દ્ર (દાસ) બની જાય છે, બુદ્ધ તેને લામ આપનાર્થ થાય છે, રોગો
 તેને મોગ આપનારા થાય છે, ત્રિપિતિ પણ તેને સંપત્તિને માટે થાય છે અને સર્વ પ્રજ્ઞાનું દુઃખ તેને દુલ્લ
 આપનાર્થ થાય છે ॥ ૨ થી ૮ ॥

25

પંચનમસ્કારરૂપ ગદ્ગદનો ગંધીર ધ્વર્તિ સામગ્ર્યમાં જ સર્વોની જન્મનવજ્ઞાની જેમ પુરુષ સર્વ
 જન્મનોથી મુક્ત થાય છે ॥ ૯ ॥

જેમોનું ચિત્ર મમસ્કારમાં દર્શાવ્યું છે, તેમોને જલ્લ, રક્ષ, શ્મશાન, પર્વત, દુર્ગ અને તથા શીત્વા
 પણ રક્ષાનોર્મ પ્રાપ્ત થતાં કર્ણો અવસ્થાએ જ મ્હોસરરૂપ બની જાય છે ॥ ૧૦ ॥

પુણ્યાનુરન્ધિપુણ્યા ય, પરમશ્ચિન્મસ્કૃતિમ્ ।
 યથાવિધિ ધ્યાયસિ સઃ, સ્વામ્ય તિર્થક ન નમસ્ક ॥ ૧૧ ॥
 ચક્રિ-વિષ્ણુ-પ્રતિવિષ્ણુ-વહાણચય-સમ્પદઃ ।
 નમસ્કાર-પ્રમાણસ્થેસ્ત-શુભકાદિ-સમિમા ॥ ૧૨ ॥
 ૫ શ્ય-ચિત્રેષણ-ધ્યામ-સ્તમ્ય-મોહાદિ-કર્મભુ ।
 યથાવિધિ પ્રયુક્તોઽય, મન્ત્રઃ સિદ્ધિ પ્રયન્છતિ ॥ ૧૩ ॥
 ઠણ્ઠ્યં પરવિધાનાં, નિમપદ્માત્ કરોત્પત્તાં ।
 મુદ્રાત્મનાં પરાશ્ચિન્મ-ચ ચ વિધિના સ્મૃત ॥ ૧૪ ॥
 મૂર્ધ્વ-સ્વસ્થપીતજ્ઞે, યા કોપ્યતિશય કિલ ।
 ૧૦ દ્રવ્ય-શુદ્ધ-કમ્લ-માતાઝ્વેશ્વર્યા ચિત્રચારકઃ ॥ ૧૫ ॥
 કચિત્ કચ્ચિત્ કસ્યાપિ, ધૂપત દમ્પતેઽજ્ઞિના ।
 સ સર્વોઽપિ નમસ્કારાઽઽરાધ-માહાત્મ્યસમ્મથ ॥ ૧૬ ॥
 તિર્યમ્સ્યકે ચન્દ્રહુલ્યા, પાતાલે ચમરાદયા ।
 સીચર્નાદિપુ શ્ચાઘાસ્તદગ્રેષ્ઠિ ચ યે મુરઃ ॥ ૧૭ ॥
 ૧૫ ઠેવાં સર્વાઃ મિયાઃ પદ્મ-પરમેષ્ઠિ-મરુતોઃ ।
 વ્યહરા વા પદ્મના વા, કલિકા વા મુમાનિ વા ॥ ૧૮ ॥

પુણ્યાનુરન્ધિ પુણ્યાલ્યે જે પુણ્ય વિધિનુસાર ધનપરમેષ્ઠી-નમસ્કારનું ક્યાલ કરે છે, તે તિર્થક નારક થયે નથી ॥ ૧૧ ॥

ચતુર્તી, વહુદેવ પ્રતિવહુદેવ અને કલ્લદેવ વગેરેના દેવર્ચની સંપદાઓ મમસ્કારના પ્રમાણરૂપી

૨૦ સ્મુત્રના મિનારે રહેલા મુક્તાપલ (મોતી) વગેરે સમાન છે ॥ ૧૨ ॥
 વિધિર્થક પ્રયોગ કાચેલ વા મેઘ વર્ષાકરણ, શિલેષણ, શોભ, સ્તોમન અને મોહન વગેરે કાર્યોમાં

સિદ્ધિને આપનારો વાય છે ॥ ૧૩ ॥
 વિધિર્થક ભરણ કરેલો આ યંત્ર જર્ણમિતેષમ્પદ્મમાં બે પદપ્રયુક્ત મહિમા વિધાઓનું ઠણ્ઠ્યન

૨૫ કરે છે અને મુદ્રા ધીનોઈ કરેલ રૂપારિકમા પરવર્તનને (૧) વિધી-વિશેષી નીચે છે ॥ ૧૪ ॥
 ભર્ગ, વૃણ અને પાતાલ ૫ ત્રણ મુલનરૂપી ટાંગણપને વિષે દ્રવ્ય ક્ષેત્ર, કણ અને માત્રને લાક્ષણીને
 એ કોર્ડે પદ્ય આશ્ચર્યકરક અસિદ્ધય કોર્ડે પદ્ય ભક્ત્યે, કોર્ડે પદ્ય પ્રકારે, કોર્ડે પદ્ય પ્રાપ્તીને કયેલો લેખાત્મં કે
 સંમ્ભવાત્મં બાને છે, તે સર્વ મમસ્કારપદ્મની આરાધનાના પ્રમાણથી બે ઝપણ થયો છે, એમ આપ્તું ॥ ૧૫-૧૬ ॥
 તિર્થાલોચનં જે ચન્દ્રપ્રમુદ્ધ ય્યોતિષ દેવતાઓ છે, પાતાલ કોલમાં ચમર વગેરે હત્નો છે,
 ૩૦ કાર્પ્યલોચન સીધર્મવિદેકલેખને વિષે જે શક વગેરે હત્નો છે અને તેની તપર પણ જે બ્રહ્મિન્દ્ર વગેરે દેવતાઓ
 છે, તેઓની સર્વસ્મૃતિઓ ધનપરમેષ્ઠિરૂપ કસ્યપજ્ઞના વંશુર, પદ્મો, વાલીઓ કે પુણ્ય સમ્પન્ન છે ॥ ૧૭-૧૮ ॥

તે ગતાસ્તે ગમિષ્યન્તિ, તે ગચ્છન્તિ પરમ્પદમ્ ।
 આત્મ્યા નિરપાયં યે, નમસ્કાર-મહારથમ્ ॥ ૧૯ ॥
 યદિ તાવદસૌ મન્ત્રાઃ, શિર્ષં દત્તે મુહુર્લમમ્ ।
 તતસ્તદનુપજ્ઞેત્યે, ગણના ક્ષા ફલ્લાન્તરે ॥ ૨૦ ॥
 ક્ષપન્તિ યે નમસ્કાર-સૂચ્યં પૂર્ણં ત્રિશ્ચુદિતં ।
 ક્ષિનસપ-પુંધિમિસ્તૈસ્તીર્યકુત્કર્મં શપ્સ્યત ॥ ૨૧ ॥
 કિં તપ-શુભ-ચારિત્રૈઃ, ચિરમાચરિતૈરપિ ।
 સઘે ! યદિ નમસ્કારે, મનો સેલીયતે ન તે ? ॥ ૨૨ ॥
 યોઽર્ચસ્ય-દુઃશ્ચક્ર-કારણ-સ્વૃતિ'
 ર્યં યેદિક્ષામ્ભિક-સૌમ્ય-કામધુક્ ।
 યો દુષ્પમામામપિ કત્વપાદપો,
 મન્ત્રાધિરાત્મા સ કથં ન શપ્સ્યતે ? ॥ ૨૩ ॥
 ન યદીપેન દુર્યેષ, ચન્દ્રેણાપ્યપરેણ ચ ।
 તમસ્તદપિ નિર્નામ, સ્યાન્નમસ્કાર-તેજસા ॥ ૨૪ ॥

5

10

જેઓ અપત્તરહિન એવા નમસ્કારરૂપ મહારથમ્ આરુઢ થયા, તેઓ પરમપદને પામ્યા છે, પામે છે અને પામશે ॥ ૧૯ ॥

જો આ મંત્ર અત્યંત દુર્લભ એવા પરમપદને પણ આપે છે, તો તેની પૂર્વમાં પ્રાપ્ત થતાં આનુર્મશિકા એવાં બીજાં ફલ્લેની ગમત્રી શી ? ॥ ૨૦ ॥

શી ચિનેશ્વર દેવ અને શી સંયમે પ્રજામાત્રા જે મમ્પ્રજ્ઞાઓ ત્રિકરણ ક્રુદ્ધિ થકે એક સાથ નષ્ટકારનો આપ કરે છે તેઓ સીર્યકરનામ્કર્મ અપાર્બન કરે છે ॥ ૨૧ ॥

20

દે નિત્ર ! જો તારૂ મન મનસ્કારનું ધ્યાન કરવામાં ક્યયલીન નથી થતું, તો ચિરકાલ ક્રુદ્ધી આચરણ કરેલા તપ, ક્રુદ્ધ અને ચારિત્રની ક્રિયાઓનું છું ફલ ॥ ૨૨ ॥

જેની સ્વૃતિ અર્ચસ્ય દુઃશ્ચોના ક્ષયનું કારણ ગણાય છે, જે આ લોક અને પરલોકનાં દુષ્ટ આચારમાં કામ્યેનુ સમ્મત છે અને જે દુષ્પમ કરાચ્યાં પણ કત્વપદ્ધત સમ્મત છે તે યજ્ઞાધિરાજ કેમ ન શપાય ? ॥ ૨૩ ॥

25

જે અંશકાર શીશાપી, સૂર્યપી, ચન્દ્રપી જે બીજા કોઈ પણ તેજની માથા નથી પામ્તો, તે (મેહરૂપ) અંશકાર પણ નમસ્કારતા તેજ થકે મામ્તોય થઈ જાય છે ॥ ૨૪ ॥

કૃષ્ણ-શામ્વાદિષ્ટુ માન-નમસ્કાર-પરો મહા ।
 મા ર્શિ-પાલક-ન્યાયાત્મ, સુષાડ્યમાનં વિદ્યમાય ॥ ૨૫ ॥
 યથા નક્ષત્રમાસાયાં, સ્વામી પીયૂષદીપિતિઃ ।
 તથા માન-નમસ્કારઃ, સર્વસ્યા પુષ્પસંહતૌ ॥ ૨૬ ॥
 ઋતેનાકૃતકૃત્યાનિ, વિના માનનમસ્કૃતિષ્ ।
 ગૃહીતાનિ વિદ્યુત્કાનિ, દ્રવ્યભિજ્ઞાન્યનન્તષઃ ॥ ૨૭ ॥
 અટલપટ્ટી છતાન્યટસદૃશાન્યટકોટયઃ ।
 વિરિષ્પાતા નમસ્કારાઃ, સિદ્ધયેઽન્તર્મથશ્રવણમ્ ॥ ૨૮ ॥
 ધર્મવાન્ધવ ! નિષ્કુલ પુનરુત્કં ત્વમર્પ્યસે ।
 સંસારાર્ગવ-બોધિત્વે માઽય મન્ત્રે સ્થો મહા ॥ ૨૯ ॥
 અવશ્યં યદસૌ માન-નમસ્કારઃ પરં મહા ।
 સ્વર્ગાપર્ગ-સન્માર્ગૌ, દુર્ગતિ-પ્રસ્યાનિર્ઘૌ ॥ ૩૦ ॥
 સિદ્ધતાસિઃ સદા સમ્યક્, પરિણો ગુણિવાઃ કૃતાઃ ।
 સમનુપ્રેક્ષિતો મધ્યૈર્વિશિષ્ટાઽપ્રાકાશ-શ્લેષે ॥ ૩૧ ॥

- ૧૫ જે અત્મનુ । ટું કૃષ્ણ અને શામલ બંનેની જેમ માનનમસ્કાર કરવામાં તત્પર થા પણ કૃષ્ણના
 હૈયરુ ર્શિય સમ્પન્ન અને કૃષ્ણના અમ્ય પુત્ર પાલક બંનેની જેમ દ્રવ્યનમસ્કાર કરી કોઈ અત્મને
 વિરંબના ન પમન ॥ ૨૫ ॥
 જેમ નક્ષત્રોના સમુદાયનો સ્વામી જન્મ છે, તેમ સર્વ પુષ્પસમૂહનો સ્વામી માનનમસ્કાર છે ॥ ૨૬ ॥
 આ ર્શિને વનન્દીના દ્રવ્યભિજ્ઞ (સાધુવેશ) પ્રણય કર્યા છે અને કોઈના છે પણ માનનમસ્કારની
 ૨૦ પ્રાપ્તિ વિના તે સર્વ મોક્ષરૂપી કર્મ સાધવામાં નિષ્ફળ નિષ્વશ છે ॥ ૨૭ ॥
 શાશ્વત નિષિદ્યુત નમસ્કારમગ્નનો આટ કરોશ, આટ હજાર, આટ સો અને આટ થાર ગણ
 કર્યો હોય તો તે માત્ર શ્રવણ થા સ્થાની ઈન્દ્ર મોક્ષ લાવે છે ॥ ૨૮ ॥
 જે ધર્મનુ । સદા મને કૃતીની તને પ્રાર્થના કરું છું કે સંસાર-સમુદ્રમાં જહાજ સમ્પન્ન થા
 નમસ્કાર મંથ ગણનાઈ ટું પ્રગયી ન થા ॥ ૨૯ ॥
 ૨૫ નક્ષી આ માનનમસ્કાર તત્કાલ-સર્વોત્તમ લેખ છે, સ્વર્ગ અને મોક્ષનો સાચો માર્ગ છે, તથા
 દુર્ગતિનો નાશ કરવામાં પ્રભવકારકના પથન સમ્પન્ન છે ॥ ૩૦ ॥
 મોક્ષની સોપાનપથિત સમ્પન્ન થા માનનમસ્કાર મધ્યો વડે સદા પઠન કરાયો છે, ગણાયો છે,
 સમ્પન્ન અને વિશિષ્ટ કરાયો છે તેમાં પણ અંતિમ મરણકાલીન આરાધનાની કાળે તે નિષેધે કરીને
 પઠન ગુણન, અરણ અને વિતાન કરાયો છે ॥ ૩૧ ॥

પ્રદીપ્ત મથને યશ્ચ્છેયં મુક્ત્વા શુદ્ધી મુખીઃ ।
 ગુહ્યત્વેક મહારત્નમાપન્નિસ્તારણ-શ્ચમમ્ ॥ ૨૨ ॥
 આકાલિક્કરણોત્પાતે, યથા ક્ષોડપિ મહામટઃ ।
 અમોઘમલ્લમાદત્તે, સારં વસ્મોલિ-દષ્ણથત્ ॥ ૨૩ ॥
 ૫૨ં નાણધણે સર્વ-શ્રુતસ્કન્ધસ્ય ચિન્તને ।
 પ્રાપ્તેયે ન ધમો બીલસસ્માત્પદ્મ-માનસ* ॥ ૨૪ ॥
 દ્વલ્લલાહોપનિર્દ, પરમેષ્ઠિ-નમસ્કૃતિમ્ ।
 શીરષીઃ સદ્ગુણધેયઃ, ક્ષોડપિ સ્મરતિ સાધિકઃ ॥ ૨૫ ॥
 સદ્ગુણિય પીપૂર્ણ, ચન્દર્ન મત્પાલિય ।
 નચનીર્ત યથા વમ્નો, વજ્રં વા રોહણાદિય ॥ ૨૬ ॥
 ૧૦
 બાળમાદુદૃત્ સર્વ-સારં કસ્યાપસેવયિમ્ ।
 પરમેષ્ઠિ-નમસ્કારં, ધન્યાઃ કેચિદુપાસત ॥ ૨૭ ॥
 સંવિદ્-માનસાઃ સ્પદ-ગમ્મીર-મધુર-સ્વરાઃ ।
 યોગદ્વદ્રાધર-ક્ષત્રાઃ, શુચયાઃ કમલાસના ॥ ૨૮ ॥
 ઠહરેયુઃ સ્વયં સમ્યક્, પૂર્ણાં પદ્મ-નમસ્કૃતિમ્ ।
 ૧૫
 ઠસ્તર્ગતો વિચિર્ય, સ્ત્રન્યૌર્ઝિતે ન ચેત્થમા ॥ ૨૯ ॥

જેમ ધરામાં આગ છામે ત્યારે મુદ્ધિછાલ્યે ધરનો માલ્યિક બીજી વધી વસ્તુ મૂકી દઈને આપત્તિ-
 સમયે રક્ષણ કરવામાં સર્વે એકા એક સારભૂત મહાકિર્મી રત્નને જ પ્રજ્વળ કરે છે, અથવા કોઈ મોટો
 છુમ્મટ બન્યો પ્રાપ્ત થયેલા રત્નતમામમાં વજ્રદંડ સમાન સત્રમૂત કમ્બોજ શક્તિને જ પારણ કરે છે, એ જ પ્રમાણે
 મરણસમયે કે ત્યારે પ્રાપ્ત સર્વ ક્ષુભભૂત (સર્વ શાબોલું) પિત્તવન કરી શકાયું નથી, ત્યારે ધીર મુદ્ધિચલ્યે ૨૦
 અને વિદ્યુપ્પમ્મન દુષ્ઠ ક્લેશપાલ્યે કોઈક સારિકત્ર બીજ દ્વારધારીના સારમૂત બા પંચપરમેષ્ઠિ નમસ્કારનું
 જ એકમ્બકિતે સ્મરણ કરે છે ॥ ૨૨ ૨૩ ૨૪ ૨૫ ॥

સમુદ્રમંથી અપ્તની જેમ, પ્રજ્વળાચ્છ પર્વતમંથી ચંદનમી જેમ, દક્ષીણેથી માલગની જેમ અને
 રોહણાચ્છ પર્વતમંથી વજ્રત્તની જેમ, આગમમંથી ઠહરેલા સર્વકુળના સારભૂત અને કસ્યાગના લજ્જાના
 સમાન આ પંચપરમેષ્ઠિ નમસ્કારનું કોઈક કવચ પુરુષો જ મળન-ચિત્તવન કરે છે ॥ ૨૬ ૨૭ ॥ ૨૫

શરીરની પશ્ચિમ બનીને, પથાસને બેસીને, હાથ વડે યોગમુદ્રા પારણ કરીને અને રત્નિગ (નેશ્વરી
 અમિલતા) યુક્ત મ્લવલ્લ મમ્બ પ્રાણીય સ્પષ્ટ, ગંધીર અને મ્લુર સ્વરે સંપૂર્ણ પંચનમસ્કારનો ઠહાર
 કરવો । આ વિધિ ઠસ્તર્ગથી આળખો ॥ ૨૮ ૨૯ ॥

'અસિદ્ધાસે'તિ મર્ત્ત, તદ્ધામાર્થધરાક્ષિતમ્ ।
 સ્મરન્તો ઘનતથોઽન્તર્યામિ, મુખ્યન્તેઽન્તર્યામિનાત્ ॥ ૪૦ ॥
 મર્દિરૂપાચાર્યોપાધ્યાય-મુન્યાદિમાધ્યરી ।
 સન્નિ-પ્રમોગ-સંમિષ્ટૈરોદ્ધાર્ત્તં વા વિદુર્નિના ॥ ૪૧ ॥
 5 મ્પક્ષા મુક્તરમ્નાં મુક્તિર્મોહ-સ્તમ્બેરમાદુષ્ટા ।
 પ્રચલિતા પ્રણવાઃ પ્રાક્ષિર્મવાર્ષિ-પ્લેદ-કર્ષરી ॥ ૪૨ ॥
 ઓમિતિ ધ્યાયતાં તત્ત્વં, સ્વર્ગાર્ગલ્લ-કૃષિકામ્ ।
 બીરિતે મરમે વાપિ, મુક્તિર્મુક્તિર્માહરમનામ્ ॥ ૪૩ ॥
 સર્વજ્ઞાઽપ્યવમો દૈવાત્, પઠાઽન્તે ધર્મ-વાન્વવાત્ ।
 10 મૃખ્યન્ મન્ત્રમર્મુ ચિત્તે, ધર્માત્મા મત્તવેદિતિ ॥ ૪૪ ॥
 અમૃતૈઃ કિમિદં સિદ્ધાઃ, સર્વાર્જ્જં યદિ વા કુટરાઃ ।
 સર્વાન્નન્દમયોઽઽન્તે, કેનાઽપ્યનપ-વપુતા ॥ ૪૫ ॥
 પરં પુષ્પં પર શ્રેયા, પરં મજ્જલઽધારયમ્ ।
 યદિદાન્તી ધાવિતાઽર્જ્જ, પઞ્ચનાય-નમસ્કૃતિમ્ ॥ ૪૬ ॥

- 15 (હવે અપવિત્ર-વિધિ કહે છે) — જો શારીરિક મંદગીમા કરાવે પોતે સમર્પ્ય નમસ્કરનો ઉચ્ચ કરવા સમર્થ ન હોય તો ૧ જ પંચ પરમેષ્ઠીના પહેલા પહેલા અક્ષરથી ટપકા થયેલા 'અસિદ્ધાસ' ૧ મંત્રનું સ્મરણ કરે, કારણ કે આ પાંચ અક્ષરના સ્મરણથી પણ જીવો અનંત વૃદ્ધિ મળના વંધનથી મુક્ત થયા છે ॥૪૦॥
 જેમને કોઈ પ્રાણાન્ત મંદગીમાં ઉપર કહેલા પાંચ અક્ષરરૂપ મંત્રનું સ્મરણ પણ શક્ય ન હોય તેમના મુઠે શ્રી બિનેશ્વરે અર્હત્ (અરિહંત), અકુપી (સિદ્ધ), આચાર્ય, ઉપાધ્યાય અને મુનિ ૧ પાંચ પરમેષ્ઠીનાં
 20 પ્રપન્ન અશ્વપેને વ્યાકરણના સંનિનિયમો સ્થાપીને સિદ્ધ થયેલ (અનન્ન=આ, આનન્ન=આ, આ+ન=એ, એ+ન=) ૩૩ કર કહેલ છે, તેનું સ્મરણ કરાવું । કારણ કે તેમણે પણ પાંચ પરમેષ્ઠીઓ વાની વાત છે ॥૪૧॥
 પ્રાણ પુરુષો ૧ કર્મુ છે કે આ ૩૩ કર મુક્તિપ્રાપ્તિની સાક્ષાત્ મુક્તિ, મોહરૂપી શાંતિને વશ કરનાર અંતુષ્ઠ અને સંસારની પીડાને છેડનારી કરનાર છે ॥ ૪૨ ॥
 સર્ગમા દરજાના ઉપાધ્યાય મુઠે કુત્તી સમાન આ ૩૩ 'વારરૂપી તત્ત્વનું ધ્યાન કરનાર મહાત્માઓને
 25 બીજે ત્યાગથી મોગો મળે છે અને મર્્યા પછી મુક્તિ મળે છે ॥ ૪૩ ॥
 અપવા તો મર્યાપ્તિના વ્યુત્પન્ન સમયે સર્વ પ્રકારે આ ૩૩ કરનું સ્મરણ કરવામાં પણ પોતે અશક્ત હોય તો તે સામર્થિક વંધુ પાસેથી આ મંત્રનું અગ્રણ કરે અને તે વક્ષતે ચિત્તમાં આ પ્રમાણે માનવા મળે ॥ ૪૪ ॥
 છ કોઈક પુણ્યશાસ્ત્રી વંધુ ૧ અરુઢ મારા સમગ્ર શરીરે અમૃત છંદનું ? અથવા તો શું ? તેના વડે સમ્પૂર્ણ બાળન્દ સ્વરૂપ કરાવો ? કરણ કે હવેનાં મને તેને શ્રેષ્ઠ પુણ્યરૂપ શ્રેષ્ઠ વસ્તુવ્યવસ્થા અને મંગલના
 30 શ્રેષ્ઠ કારણરૂપ પંચપરમેષ્ઠી-નમસ્કાર મંત્ર સમક્ષ્યવ્યો ॥ ૪૫ ૪૬ ॥

अहो! दुर्लभ कामो मे, ममाग्रो! प्रियसङ्गम* ।
 अहो! तत्त्व-प्रकाशो मं, सारस्वतिरहो! मम ॥ ४७ ॥
 अथ कथानि नथानि, दुरित दूरतो ययी ।
 प्राप्तं पारं मन्मथोपेः, भुत्वा पञ्च-नमस्कृतिम् ॥ ४८ ॥
 प्रथमो ऋष-गुर्वङ्गा-पालन नियमस्तथा ।
 अथ मे सफलं भवे', भुत्वा-पञ्च-नमस्कृतोः ॥ ४९ ॥
 स्वर्णस्येवाधि-सम्पातो, दिष्टया मे विपदप्यभूत् ।
 यत्नेमेव मयाऽनर्थं परमेष्ठिमय मह ॥ ५० ॥
 एव श्रम-रसोक्तास-पूर्वं भुत्वा नमस्कृतिम् ।
 निहत्य क्षिप्तकर्माणि, सुधीः अयति सद्रतिम् ॥ ५१ ॥
 उत्पद्योत्तमदेवेषु, विपुलेषु कुलेष्वपि ।
 अन्तर्मातृकं सिद्धा, स्यान्ममस्त्वर मक्तिमाह ॥ ५२ ॥

5

10

इति पञ्च प्रकाशा समाप्तः ॥

अहो! आ पञ्चपरमेष्ठि-नमस्कारानुं श्रवण करवावी मने दुर्लभ वस्तुनो काम ययो! अहो!
 मने प्रिय वस्तुनो समगम ययो! अहो! मने तत्त्वको प्रकाश ययो अने अहो! मने सारभूत उत्तम वस्तुनं 15
 सम्पूर्ण रहस्य प्राप्त वयुं छे ॥ ४७ ॥

आ पञ्चपरमेष्ठि-नमस्कारमा श्रवणवावी आजे मारं कस्यो माहा पाम्ना, माहं पाप दूरी वस्तुनं
 गयुं अने आजे हुं संसारसागरात्ता पारने पाम्ना ॥ ४८ ॥

पञ्चपरमेष्ठि-नमस्कार मंत्रानुं श्रवण करवावी आजे मारो प्रथम, देव तथा गुरुनी आज्ञानुं पालन,
 नियम अने तप ए सफल य सफल वयु ॥ ४९ ॥

20

अग्निो संयोग जेम सुवर्णने निर्मेष्ट करे छे, ते अ रीतिव आ मन्दगौनी विपति पम मारो
 कल्याणने मारो बर्ह, कजर के आजे परमेष्ठि-स्वरूप अगुन्य तेज मे प्राप्त वयु ॥ ५० ॥

आ प्रथमे प्रथम-रसता उच्छसर्पक पञ्चपरमेष्ठि-नमस्कारानुं श्रवण करी अने प्रिय बर्गने
 नाश करी दुःखिमान पुण्य सद्गतिने पामे छे ॥ ५१ ॥

नमस्कार मंत्रनी मातृर्गण मक्ति करनार ते प्राणी त्वां (सद्रतिम्) उत्तम देवलोकोर्म उत्पन्न 25
 बर्ह त्वांरी ज्यवी, द्रष्ट मनुष्यकुलोर्म जन्म पायीने आठ मन्त्री अंदर सिद्ध वाय छे ॥ ५२ ॥

[સત્તમ પ્રકાશઃ]

સદા નામાકૃતિદ્રવ્ય-માતૈસ્તેભ્ય-યાવનાં ।

દેવે ક્ષણે ચ સર્વત્ર, ધર્યં મે જિનેશ્વરા ॥ ૧ ॥

તેડ્યંતીઃ કેવલજ્ઞાનિ-પ્રમુખા પ્રમમાદયઃ ।

૫ વર્ષમાના મશિષ્યન્તાઃ, પદનામશ્વયો જિનાઃ ॥ ૨ ॥

સીમાન્નચરાધા મર્ચન્તો, બિહરન્તોઽય જામ્પતાઃ ।

જન્ત્રાન્ત-શમિવેણ-વર્ષમાન્વર્ષમાય તે ॥ ૩ ॥

સસ્પાતાસ્તે વર્ષમાનાઃ, અનન્તાસીતિમાશિનઃ ।

સર્વેષ્વપિ વિદદ્યુઃ, મરૈરાત્વતેષુ ચ ॥ ૪ ॥

૧૦ તે કેવલજ્ઞાન-વિશ્વજ્ઞ-માતુરાઃ, ત્રિભુવાદ્યદશ-દોષ વિપ્રુષ્ટાઃ ।

અર્સવ્ય-શસ્તોષ્વતિ-ચન્દિતદ્વયઃ, સત્વાસિદ્ધાર્પાસિદ્ધયૈઃ સમાશિવા ॥ ૫ ॥

અગ્નયી-બોધિદ-પન્થ-સંયુત-વિષ્ણુશ્ચાક્રકુત-દેહન-ગિર ।

અનુચર-સ્વર્ગિભૈઃ સદા સ્મૃતાઃ, અનન્પર્વપાશ્વર-માત્રદાપિનઃ ॥ ૬ ॥

સાત્તમો પ્રકાશ

૧૫ સર્વ ક્ષણ અને સર્વ ક્ષેત્રમાં નામ, સ્થાપના, દ્રવ્ય અને માત્ર થકે ગ્રજ ભેરને સદા પશ્ચિન કરનાર
શ્રી જિનેશ્વર મ્હાકંઠો મને ધારણ હો ॥ ૧ ॥

તે જિનેશ્વરો જ્ઞાતીગરુડે શ્રી કેવલજ્ઞાતી સ્વામી થગેરે પપા હતા, વર્તમાનગરુડે શ્રી પ્રમવદેવસ્વામી
થગેરે પપા છે અને આગામિગરુડે શ્રી પદનામ સ્વામી થગેરે થકાના છે ॥ ૨ ॥

શ્રી સીમંચરસ્વામી થગેરે મીસ મિહરમાન તીર્થંતરો છે । શ્રી અન્ત્રામન શ્રી ચારિયેણ, શ્રી વર્ષમાન
૨૦ અને શ્રી પ્રમવ ૫ નામના ચાર જાણત તીર્થંતરો છે ॥ ૩ ॥

સગ વિદેહ, સર્વ મન અને સર્વ પેરાક્તને મિત્રે વર્તમાનગરુડે સંસ્પાતા જિનેશ્વરો હોય છે, અને
અતીત તથા અનાગત ગરુડને આશ્રયીને અનન્તા જિનેશ્વરો હોય છે ॥ ૪ ॥

તે સર્વ તીર્થંતર મગરનો કેવલજ્ઞાનના પ્રગટાપી દેહીયમાન જગ્ગર દોપોના ઉપવ્રજોપી રહિત,
અનન્પવ દુગ્ધોપી રહિત જરણગરુડગણ્ય, ઉચ્ચ પ્રગટના આઠ પ્રાણીદાર્ય અને બોરીય અનિશ્ચયો થકે
૫ શોમના, મય ગગતના પ્રાણીઓને સમન્વિત આપનાર, પાત્રીશ યુગોપી શોમના દેસનાના વચનવચ્ચ,
અનુષ્ઠિમાનમાં રહેલા દેવો થકે સદા સ્મરણ કરાયેલા અને બીજાઓ ન આપી શકે તેના મોદ્યમાર્ગને
આપનાર હોય છે ॥ ૫-૬ ॥

દુરિતં દૂરતા યાસિ, સાધિર્ધ્યાધિ પ્રણયસિ ।
 દારિદ્ર્યમુદ્રા વિદ્રાવિ, સમ્યગ્દષ્ટે જિનેષરે ॥ ૭ ॥
 નિન્દ્યેન માંસશબ્દેન, કિં તયા ચિહ્નયા ગુણામ્ ।
 માહારમ્ય યા જિનેન્દ્રાણાં, ન સ્તવીતિ ક્ષુભે ક્ષણે ॥ ૮ ॥
 ઘર્ષચરિત્ર-માધુર્ય-મુધાસ્વાદાન્નમિશ્રયા ।
 કર્મયોશ્ચિહ્નપાર્શ્વોઽપિ, સ્વત્વમપ્યસ્તિ નાન્તરમ્ ॥ ૯ ॥
 સર્વાતિશ્લેષ-સમ્પન્નાં, ય ક્ષિનાર્ચાં ન પશ્યતઃ ।
 ન તે વિશ્લેષને કિન્તુ, શ્વદનાલપ-જ્વાલકે ॥ ૧૦ ॥
 અનાયંઽપિ શસન્ દેશ, શ્રીમાનર્દ્રકુમારકા ।
 ઘર્ષતઃ પ્રસિદ્ધા દૃષ્ટ્વા, જ્યેષ્ઠે સંસાર-પાતરાગ ॥ ૧૧ ॥
 જિન-વિશ્લેષણાન્ક્રાંત-તત્ત્વઃ ક્ષુદ્રમ્મન-શ્ચિહ્નઃ ।
 નિપેથ્ય સુગુરોઃ પાદાલુપમાર્ષમસાવપત્ ॥ ૧૨ ॥
 અહો ! સાધિક-મૂર્ધન્યો, શ્વજ્વળો મહીપતિઃ ।
 સર્વનાથેઽપિ યોઽન્યસ્મૈ, ન નનામ જિને વિના ॥ ૧૩ ॥

5

10

શ્રી જિનેશ્વરનું સમ્યક્ પ્રકારે દર્શન થતાં જ પ્રાણીજોના પાપો અત્યંત દૂર જાત્યા જાય છે, 15
 અગ્નિ (મનથી પીઠા) અને વ્યાધિ (શરીરથી પીઠા) નાશ પામે છે; તથા દરિદ્રતાથી મુક્તિ અતી રહે
 છે ॥ ૭ ॥

જે બીમ શ્રી જિનેશ્વરના માહાત્મ્યની ક્ષણે ક્ષણે સ્તુતિ ન કરે, તે નિદ્રા કાપક માંસના દુકાન્ડા
 જેવી રિદ્ધા શા કરમની ? ॥ ૮ ॥

જે ક્યન શ્રી અરિહતના ચરિત્રની મધુરતા રૂપ અમૃતના આસ્વાદથી અનાગ હોય, તે ક્યન 20
 અથવા ઊદ્ધમ કર્મ પળ લક્ષ્યત નથી ॥ ૯ ॥

સર્વ અનિશ્ચયોથી સંપન્ન એવી શ્રી જિનપ્રતિમાને જે નેત્રો ખોળા મહી તે નેત્ર નથી પરંતુ મુલ્કરથી
 થરનાં જાડીયાં છે ॥ ૧ ॥

અનાયં દેશમાં થસતા પૃથા પળ શ્રીમાન્ આર્ધકુન્ડલ શ્રીઅરિહત મગધલથી પ્રતિમાને નિહાળીને
 સંસાર-સાગરના પારગામી થયા હતા ॥ ૧૧ ॥

25

શ્રી જિનપ્રતિમાના દર્શનથી શ્રીહામ્મમ્મ શામ્મા બ્રહ્મણે તપસને બાળ્યું અને તે પછી શ્રી સુગુરના
 જાળ-પ્રસ્થાની સેવા કરીને તેઓ ઠાઠાપર્થ-મેશ્વરને પામ્યા ॥ ૧૨ ॥

અહો ! સાધિક-શિરોમણિ શ્રીશ્વજ્વળો ગામના રાજાએ રાખ્ય બેઠે સર્વ વસ્તુનો નાશ તપસ્વિન
 થવા ઇર્ષા પણ એક જિનેશ્વર રેલ વિના બીજાને નમસ્કાર ન કર્યો તે ન જ કર્યો ॥ ૧૩ ॥

देवतत्त्वे गुरुतत्त्वं, धर्मतत्त्वं स्थिरात्मनः ।

वास्तिनो बान्नेन्द्रस्य, महनीयमहो ! महः ॥ १४ ॥

सुस्तस्या महास्त्या भूयासमवतारणम् ।

सम्मत्तयति कस्याप्य-वैर्ष्याया त्रिभङ्गगुरुः ॥ १५ ॥

भीषीरं बन्दितुं मावाचस्थिरी दुर्दुरासपि ।

मृत्वा सौपर्णकस्यान्तर्जातो द्रुक्तमी सुरी ॥ १६ ॥

हासा-प्रहासा-पतिरामियोम्य-दुष्कर्म-निर्विण्मना सुरोऽपि ।

देवाभिरुच-असिमां क्षमायां, प्राक्यद्वयत् स्वात्मविमोचनाय ॥ १७ ॥

त्रिनांदिसेषद्वय-पापतापः, त्रैलोक्य-कुक्षिम्मरि-सत्प्रतापः ।

भीषेन्को नाम महाखमायः, सुरेन्द्र-चित्तेष्वपि बासमाय ॥ १८ ॥

अष्टादिक-यर्ष सुपर्नायाः, हर्षन्ति सर्वे जिनमन्दिरेषु ।

नित्येषु नन्दीश्वर-सुख्यतीर्था-स्वात्ममृतेषु महाभिभूत्यै ॥ १९ ॥

देव तत्त्व गुरु तत्त्व अने धर्म तत्त्वनां स्थिर आत्मवशात् बानर हीपना स्वामी वास्ती एगदं
तेज-परान्न खरेखर पूज्या लयक हतुं ॥ १४ ॥

१४ अण अगस्ता गुरु श्री महावीर परमात्मा पण सुख-वाताला समाचार कहेपरत्तबलं जेनीने
बाद करी हवी, ते म्हास्त्री श्री सुलसनां हं ओवालां लउं हतुं ॥ १५ ॥

श्री वीरप्रभुने मगधी बंदन करवा आगता ये देवकांओ पण रत्ताम्यं व मरीने सौपर्णिलोक्य
इंद्रसमान देवताओ कया [सेतुक नाम्ना प्राप्तागनो जीव अने गंदर्भियारनो जीव देवदत्ता मय
श्री महावीर परमात्मने भावणी करन करवा अतां मार्ग्यं व (अत्रिक एगला बोडामा पण तळे दबाने)

२० मरण पाली प्रभु बंदनतुं व्याज होवापी सौपर्णिलोक्य अने मरनो सामानिक देव पयो] ॥ १६ ॥

कुम्भारणी सोनीनो जीव मरीने देवकांम्यं हासा अने प्रहासा नाम्ना देवीओनो पति कया
ऊतां पण आभियोमिक देवने योग्य हलकां कयों करवाणी मनमं अपणत खेर पाय्यो हतो, तेपी तेने
पोताना वारमने ते दुष्कर्मपी मुक्त करवा मटे देवाभिरुचनी प्रतिमा पुष्पी छपर प्रगट करी हवी ॥ १७ ॥

२५ पापना तापनो नाश कयों हतो, तेपी तेमनो सुंदर प्रताप अने सुवर्णमं प्रसूरी गयो हतो अने तेओ
इन्द्रोमा इन्द्रोमं पण स्वाज पाय्या हता ॥ १८ ॥

सर्व देवेनो संसारनो हास करवा मटे गंदीवरदिक तीर्थना जळझारसमा दायता जिनमन्दिरेमं
अद्वैत-मोक्ष खरे ॥ १९ ॥

भूपते चरमाम्मोर्धो, विन-विम्बाकृतोस्तिमोः ।
 नमस्कृति-परा मीनो, आतस्मृतिर्विष यया ॥ २० ॥
 न-सुरासुर-साम्राज्यं, मुन्यते यदक्षयितम् ।
 विन-पाद-प्रसादानां लीलापित-स्त्रो हि सः ॥ २१ ॥
 नृलोके चक्रवर्त्याद्याः, द्वाकाद्याः सुरसर्पनि ।
 पाताले धरणेन्द्राणां जयन्ति विन-भक्तिः ॥ २२ ॥
 मुकुटीकृत-जैनका, स्रष्टा एकमृदाऽप्यहो ! ।
 केचिर्वासांस्तस्तिप्यन्ति, परे संसार-सागरम् ॥ २३ ॥
 बद्धि-ज्वाल इव खले, विषोमय इवाऽमृत ।
 विनसाम्ये विलीयन्ते, हरादीनां कथा-प्रथाः ॥ २४ ॥
 तानि जैनेन्द्र-वृषानि, सम्पद् विमुञ्चतां सताम् ।
 अत्राप्यानन्दमपानां, युक्तं मोक्षेऽपि न सृष्टा ॥ २५ ॥
 यथा शोथेन क्षाम्यन्ति, तृपोऽमेन क्षुधो यथा ।
 विन-दर्शनमात्रेण, तथैकेन मभार्यया ॥ २६ ॥

5

10

कृती शास्त्रोर्म्यं संमल्य छे के स्वयम्भूरमण नाम्ना छेछा स्सुप्रमं विनविनमा आकारवाक्का 15
 मस्त्यने जेई वीजा मस्त्यने जाति-स्मरण ज्ञान एतुं जने ममस्कार मंत्रनुं ध्यात करी त्योंपी मीने
 देवलोकरमं गयो ॥ २० ॥

मनुष्य, देव जने अमृतोनुं स्वामीपणुं जे मिश्रंकरणे भोगवाय छे ते श्री विनेश्वरमगर्भतना
 चरणोमी कृपामी छैल्लानो एक छेवा मात्र छे ॥ २१ ॥

मनुष्यलोकरमं चक्रवर्ती बगैरे राजाजो, स्वर्गलोकरमं इन्द्रादिदेवो जने पाताळ लोकरमं धरणेन्द्र 20
 बगैरे भुवनपतिना इन्द्रो विनेश्वरी मल्लिनी ज जयर्भता बतें छे ॥ २२ ॥

श्री विनेश्वरी अज्ञाने मुकुटीमी जेम मस्तके भारण करीने अबो ! जमियारे इन्द्रोमंयी केटकाक
 ए ज मयमं मोक्षे गथा छे जने जातिना जगामी भवोमं मोक्षे जगामा छे ॥ २३ ॥

जेम पाणीमं अक्षिणी ज्वाळा माश पाणी जाय छे जने जेम खयतने बिदे बियनो प्रमात्र
 नष्ट बई जाय छे, तेम श्री विनेश्वरमगर्भतमी समता-भरित्रमी वर्णनामं शक्य बगैरे देवोमी ब्रह्माओनो 25
 बिलार बिलय पामे छे ॥ २४ ॥

श्री विनेश्वरीना ते भरित्रोनुं सम्यक् प्रकारे विनन करनारा संपुरोषो आ संसारमं पण
 अनंदमम रहै छे जने तेही खरेखर ! तेओने मोक्षमं पण सृष्टा रहंती नथी ॥ २५ ॥

जेम जल बडे तथा शान्त बाय छे, तथा जम बडे क्षुधा शान्त बाय छे, तेम श्री विनेश्वरीना
 एक दर्शनमगर्भमी ज संसारमी सर्व पीडाओ शान्त बई जाय छे—नाथ पामे छे ॥ २६ ॥

30

અતિષ્ઠેટિઃ સમા સમ્યક્, સમાધીન્ સમુપાસતામ્ ।
 નાર્દદક્ષાં વિના યાન્તિ, તથાપિ ઝમિનિ ધિવમ્ ॥ ૨૭ ॥
 ન દાનેનાઽપ્નિદાનેન, ન ક્ષીતૈઃ પરિક્ષીલિત્રી ।
 ન હસ્ત્યામિસ્તપસ્વામિરઘ્નૈનાર્તા પરં પદમ્ ॥ ૨૮ ॥
 માસ્તવા વાસર શ્વ, પૂર્ણમેવાઽમૃતાંશુના ।
 સુમિષ્ઠમિષ મેધેન, ચિનેનૈવાભ્યય મહા ॥ ૨૯ ॥
 અજ્ઞાતર્ષં યથા પૂર્ત, મેવાધીના યથા કૃપિઃ ।
 તથા ધિવપુરે વાસો, ચિન-પ્યાત-વર્ષવદઃ ॥ ૩૦ ॥
 સુલમાશ્ચિગ્રગણ્ઠસ્મ્યઃ, સુલમાઃ સિદ્ધયોષ્ટ તાઃ ।
 મિનાંદિ-નીરજ-રજાઃકપિચાસ્ત્વશિદુર્લભાઃ ॥ ૩૧ ॥
 ઘરો ! કઞ્ઠમરો ! કર્ષ, ચિર્નં પ્રાપ્યાપિ યજ્ઞના ।
 કેચિન્મિપ્યાદધી વાર્ધ, દિનેઝમિષ કૌઞિષ્ઠ ॥ ૩૨ ॥
 ચિન ઇષ મહાલેષા, સ્વયમ્મૂઃ પુલ્લોતમા ।
 પ્સરમા સુગતોઽસ્યયો, સૂર્ણવાસ્ત્વસ્ત્રયે(વી)ધરઃ ॥ ૩૩ ॥

- ૧૫ ચિતેન્દ્રિય ઇવા અન્યદર્શનીઓ મરો કરોશો વર્ણોથી પણ અધિક કરૂં છુટી સમ્પત્તિઓની
 ઇપાસના કરે, પરંતુ ધી ચિનજ્ઞા વિના તેઓ કદાપિ મેળે જતા નથી ॥ ૨૭ ॥
 રાગાદિ ઇન્દ્રિયોના બેટા ધી ચિનેશ્વર પરમપ્રમ્દ બેટોના રેષ નથી તેઓ મરો નિમાળાસક્તિ
 દાન કરે નિર્મલ શીલ પામે, તથા પ્રાર્થના કરવા યોગ્ય તપ કરે તો પણ તેમને પરમવદની પ્રાપ્તિ
 નથી ॥ ૨૮ ॥
 ૨૦ જેમ સૂર્ય વડે દિવસ વાય છે, વન્ધ્ર વડે પૂર્ણિમા વાય છે અને હાથિ વડે હુમ્મિશ (હુકમ્) વાય છે,
 તેમ ધી ચિનેશ્વર વડે જ અધિનાશી તેજની-કેટલાકાનું પ્રાપ્તિ વાય છે ॥ ૨૯ ॥
 જેમ ગુપ્ત પાસાને આધીન છે અને છેલ્લી હાથિને આધીન છે, તેમ કિવપુરમ્ વસ્તું તે ધી
 ચિનેશ્વરના ધ્યાનને જ આધીન છે ॥ ૩૦ ॥
 જળ જગતની ઊભી પ્રાપ્તિ થવી સુલભ છે તથા અગ્નિમાત્રિક બાદ સિદ્ધિઓની પ્રાપ્તિ થવી સુલભ
 ૨૫ છે પરંતુ ચિનેશ્વરના જાણકારના રત્નઓ પ્રાપ્તિ થવા અત્યંત દુર્લભ છે ॥ ૩૧ ॥
 ઘરો ! છેલ્લી વાત છે કે ચિનેશ્વરને પામીને પણ કેટલાક બીજો સૂર્યના પ્રસ્થાન પૂર્ણ થવી
 જેમ ગાઢ મિથ્યાત્વ રહે છે ॥ ૩૨ ॥
 ચિનેશ્વર જ મહાલેષ છે મહા છે, મિષ્ટ છે, પરમપ્રમ્દ છે, સુગત (સુખ) છે, અભ્યય છે તથા
 સ્વર્ગ, ધૃત્ય અને પાતાલને મિત્રે રૂપ છે ॥ ૩૩ ॥

ત્રૈગુણ્ય-ગોચરા સદ્ધા, બુદ્ધેશ્વનાદિષુ સ્થિતા ।
 યા લોકેન્દ્રવર-સત્ત્વોન્ધ્યા, સા સર્વાંઙિ પરં મિત્ર ॥ ૩૪ ॥
 રાહુણાદિવાઙ્મદાય, જિનેન્દ્રાસ્પરમાન્મનઃ ।
 નાનામિધાન-રત્નાનિ, વિદગ્ધૈર્મ્યપહારિભિઃ ॥ ૩૫ ॥
 સુવર્ણમૂળપાન્યામૃ, કૃષ્ણા સ્વ-સ્વ-મતેષ્વય ।
 તત્ત્વદેવેન્દ્રાશિતાનિ, કાલઘ્ન સમામતામણઃ ॥ ૩૬ ॥ યુગ્મમ્ ॥
 યદ્વા—

અમૃતાનિ યથાઙ્મદસ્ય, તદ્વાગાદિષુ પાતત* ।
 તત્કન્માનિ જનાઃ પ્રાદુર્ગામાન્યેષં તપાર્જવતા ॥ ૩૭ ॥
 શ્લોકપ્રમથિરુદ્ધસ્ય, નિશ્ચીનાનિ હરાદિષુ ।
 તેષાં સત્ત્વનિ ગીયન્તે, લોકૈઃ પ્રાપો અર્ચિર્મુક્તિઃ ॥ ૩૮ ॥ યુગ્મમ્ ॥
 કિંચ તાન્યેષાં નામાનિ, વિદિ યોગીન્દ્ર-ચક્રમમ્ ।
 યાનિ શ્લોકેષ્વરં સત્ત્વ, ક્ષ્યાપયન્તિ પ્રમાણતઃ ॥ ૩૯ ॥
 સંજ્ઞા રક્તસત્ત્વઃસત્ત્વામાસત્ત્વેષા અતિક્રમેણ્યઃ ।
 જનન્તે મયવાસેઽસ્મિન્, માદૃષ્ટામપિ અગ્નિરે ॥ ૪૦ ॥

5

10

15

બુદ્ધ અને મહાદેવ બગેરે લૌકિક દેવોને સત્ત્વ, રક્તસ્ અને તમસ્ એ ત્રણ ગુણના વિવચનહું
 એ જ્ઞાન છે પરંતુ શ્લોકેશ્વર સત્ત્વથી ઈત્યમ વચનાહું સર્વજ્ઞાન તો માત્ર જિનેશ્વરોને મિત્રે એ રહેલું
 છે ॥ ૩૪ ॥

રોહણાચલ પર્વતના બેગા જિનેશ્વર પરમ્પરા પાતેથી વિવિધ નામરૂપી રત્નો છૂટીને પંડિતોરૂપી
 શેપટીઓએ શાંતિ સત્તા જગત્ત્વ નામરૂપી આમૂળ્યો બનાવી પોતપોતાના માનેલા હરિહરાદિક દેવોને 20
 મિત્રે સ્થાપન કર્યા છેથી તે સાદા વર્ણવણના નામો કાલઘ્નતરે તે તે દેવોના મામરી પ્રસિદ્ધ થયા
 છે ॥ ૩૫ ૩૬ ॥

એમ વરસાદનું જાલ એ તત્ત્વજ બગેરેમાં પડતું હોય છે, તે પળ શ્લોકેશ્વર કહે છે કે આ પાણી
 તથાપન્ત ઈત્યમ પડું છે તે એ પ્રમાણે લોકજ્ઞ તપર આરુઢ થયેલા અરિહંતાના એ પર્યાયવાચી નામો
 હરિહરાદિકને મિત્રે છે, છતાં તે નામો હરિહરાદિકના છે એમ જ્ઞાતી લોકોને બોલે છે ॥ ૩૭-૩૮ ॥ 25

બધી, એ નામો પ્રમાણથી શ્લોકેશ્વર સત્ત્વને કહેનારાં છે, તે એ નામો યોગીન્દ્રોને પ્રિય પણ
 અરિહંતને જગાશે છે, એમ તે જાણ્ય ॥ ૩૯ ॥

સત્ત્વ રક્તસ્ અને તમોગુણના જામાસથી ઈત્યમ વચેહાં કરોડોથી પણ વધારે નામો તો માત્ર
 દેવોને પણ આ ધર્મત સંસારમાં પ્રજા થયાં છે ॥ ૪ ॥

અતિશયિઃ સમા સમ્યક્, સમાર્પીન્ સમુપાસતામ્ ।
 નર્હદાઘ્નાં વિના યાન્તિ, તથાપિ ષ્ઠમિન ધિવમ્ ॥ ૨૭ ॥
 ન દાનનાગ્નિવલ્નન, ન ક્ષીતિઃ પરિક્ષીલિતૈઃ ।
 ન દ્યુસ્વામિસ્તપસ્વામિરજૈનાનાં પરં પદમ્ ॥ ૨૮ ॥
 માસ્વતા વાસર હૃથ, પૂર્ણમેવાઽમૃતાંશુના ।
 સુમિષ્ઠમિથ મેષેન, ચિનૈર્વાષ્પર્ય મહા ॥ ૨૯ ॥
 અધ્યાત્મર્ષ યથા દૂર્લભ, મેષાર્પીના યથા કૃપિઃ ।
 તથા ધિવપુરે વાસો, ચિન્ન-વ્યપ્ન-વદ્યવદઃ ॥ ૩૦ ॥
 દુલભાસ્ત્રિશ્રગલ્લસ્મ્યા, દુલભાઃ સિદ્ધયોઽષ્ટ તાઃ ।
 ચિન્ત્યદિન્દીરઘ-રઘ-કનિકાસ્ત્વસિદ્ધુર્લભાઃ ॥ ૩૧ ॥
 અહો ! કટમહો ! કટં, ચિન્નં પ્રાપ્યાપિ યત્નનાઃ ।
 કેચિન્નિમપ્યારઘ્નો વાર્હ, દિનેદ્યમિથ ક્ષીણિકાઃ ॥ ૩૨ ॥
 ચિન એવ મહાદેવાઃ, સ્વપમ્સુઃ પુરુષોદયમ્ ।
 પરાત્મા દુગતાઽલ્લસ્યો, મૂર્ધ્નવાસ્વસ્વયે(વી)ધરઃ ॥ ૩૩ ॥

- 15 ત્રિવેન્દ્રિય એવા અમ્મર્ચનીઓ મને કરોહો કર્ષોવી પણ અતિ વચ્ચ દુષ્ટી સમાધિજોની
 વપાસના કરે પરંતુ શ્રી ચિત્રાગા વિના તેઓ કદાપિ મેળે બતા નથી ॥ ૨૭ ॥
 રાગાદિ શત્રુઓના બેતા શ્રી ચિનેશ્વર પરમાત્મા બેજોના વેદ નથી તેઓ મને નિયાત્મકિત
 દાન કરે નિર્મલ ઘીલ પાત્રે, તથા પ્રાર્થના કરવા યોગ્ય તપ કરે તો પણ તેમને પરમપદની પ્રાપ્તિ
 નથી ॥ ૨૮ ॥
 20 જેમ સૂર્ય વડે દિવસ વાય છે, ચન્દ્ર વડે પૂર્ણિમા વાય છે અને હૃદિ વડે દુનિશ્વ (દુઃસ્વ) વાય છે,
 તેમ શ્રી ચિનેશ્વર વડે જ અમૈનાશ્રી તેજશ્રી-મેષલજ્ઞાનથી પ્રાપ્તિ વાય છે ॥ ૨૯ ॥
 જેમ શૂરા પાસાને લાપીન છે અને કોટી હૃદિને આપીન છે, તેમ ચિન્નપુરન વસ્તુ તે શ્રી
 ચિનેશ્વરના ક્ષમાને જ આપીન છે ॥ ૩૦ ॥
 ત્રણ જગતની લક્ષ્મી પ્રાપ્ત થવી મુલ્ય છે, તથા અધિમાનિક બાઠ સિદ્ધિઓની પ્રાપ્તિ થવી મુલ્ય
 3 છે, પરંતુ ચિનેશ્વરના જાગરમ્લના રત્નઓ પ્રાપ્ત થવા અત્યન્ત દુર્લભ છે ॥ ૩૧ ॥
 અહો ! સેનની વાળ છે કે ચિનેશ્વરને પામીને પણ કેટલાક જીનો સૂર્યના પ્રગટાઈ પૂજકથી
 જેમ ગાઢ મિવ્યારિ રહે છે ॥ ૩૨ ॥
 ચિનેશ્વર જ મહાદેવ છે પ્રજા છે, મિશ્ર છે, પરમપદ છે, દુગત (દુઃ) છે, અલસ્ય છે તથા
 રાગ, મૃદુ અને પાત્રાળને મિત્રે દેશ છે ॥ ૩૩ ॥

ત્રૈગુણ્ય-ગોચરા સદ્મા, કુદ્દેશનાવિષુ સ્થિતા ।
 યા છોક્રોચર-સન્ધોસ્થા, સા સર્વાઙ્ગિ પરં મિતે ॥ ૩૪ ॥
 રાહ્ણાદ્રેરિશાઽઽપ, જિનેન્દ્રાત્પરમાન્મનઃ ।
 નાનામિધન-રત્નાનિ, વિદગ્ધૈર્વ્યવહારિભિઃ ॥ ૩૫ ॥
 સુવર્ણમૂળાન્યાશુ, કૃત્વા સ્વ-સ્વ-મતેષ્વય ।
 તત્તદ્વેષ્વાહિતાનિ, ક્ષાત્તસુ સન્મામતામણુઃ ॥ ૩૬ ॥ યુગ્મમ્ ॥
 યદ્વા—

અમૃતાનિ યથાઽપ્સ્ય, તદ્વાગાદિપુ પાત્તત* ।
 તદ્ભૂતાનિ જનાઃ પ્રાદુર્નામાન્યેર્થં તથાર્ચયઃ ॥ ૩૭ ॥
 લોકપ્રમથિરુદ્ધસ્ય, નિહીનાનિ હરાવિપુ ।
 તેપં સત્ક્રાન્તિ ગીયન્તે, છોર્કઃ પ્રાપો હરિર્હૃતૈઃ ॥ ૩૮ ॥ યુગ્મમ્ ॥
 કિન્ચ તાન્તેષાં નામાનિ, વિદિ યોગીન્દ્ર-વહ્નમ્ ।
 યાનિ છોક્રોચરં સત્ત્વ, સ્થ્યાપયન્તિ પ્રમાત્મતઃ ॥ ૩૯ ॥
 સદ્મા રત્નસ્તમાસત્ત્વામાસતોન્ધા અતિશ્લેષ્યાઃ ।
 જનન્તે મહાવાસેઽસ્મિન્, માહદ્ધામપિ ચક્ષિરે ॥ ૪૦ ॥

5

10

15

કુદ્દેશનાવિષુ કગોરે લૌકિક દેવોને સત્ત્વ, રત્નસ્ બને તમ્મ્ એ પ્રણ ગુણના સિયયજાતું
 જ જાન છે પરન્તુ છોક્રોચર સત્ત્વથી ડત્પન્ન બનાવાતું સર્વજ્ઞાન તો માત્ર જિનેશ્વરોને સિયે જ રહેલું
 છે ॥ ૩૪ ॥

રોહિણાચલ પર્વતના જેવા જિનેશ્વર પારમાત્મા પાસેથી વિવિધ નામરૂપી રત્નો લઈને પંચિતોરુપી
 વેપસીઓએ ધીમ્ર સારા વર્ણવશ્ય નામરૂપી જામૂપણો વગાવી પોતપોતાના માનેલા હરિહરાદિક દેવોને 20
 સિયે સ્થાપન કર્યા તેથી તે સારા વર્ણવશ્ય નામો કાલકાન્તરે તે તે દેવોના શામળી પ્રસિદ્ધ થયા
 છે ॥ ૩૫ ૩૬ ॥

જેમ નરસાત્મુ બલ્લ જ તલ્લવ કગોરેમાં પદ્મનું ફોય છે, તો પણ છોક્રો વહે છે કે 'આ પાળી
 તલ્લવમાં ડત્પન્ન થયું છે' તે જ પ્રમાણે છોક્રમ્ ઉપર આરુઢ થયેલા અરિહરના જ પર્યાયનાથી નામો
 હરિહરાદિકને સિયે છે, છતાં તે નામો હરિહરાદિકનાં છે એમ જ્ઞાની છોક્રો બોલે છે ॥ ૩૭-૩૮ ॥ 25

બહી જે નામો પ્રમાણથી છોક્રોચર સત્ત્વને કહેનારાં છે, તે જ નામો યોગીન્દ્રોને પ્રિય એવા
 અરિહરને બળામે છે, એમ જ્ઞાપ્ય ॥ ૩૯ ॥

સત્ત્વ રત્નસ્ બને તમ્મ્ગુણના જામાસથી ડત્પન્ન થયેલું કગોરોથી પણ જગારે મામે તો મારા
 બેશને પણ આ બનેત સંસારમાં પ્રાપ્ત થયાં છે ॥ ૪૦ ॥

अतिश्रेष्ठिः समा सम्यक्, समाधीन् समुपास्तताम् ।

नार्हद्व्यां विना यान्ति, तथापि भूमिन् शिवम् ॥

न दान्तेऽन्विदानेन, न क्षीलैः परिशीलितैः ।

न भस्वामिस्तपस्यामिरत्नैर्नानां परं पदम् ॥ २८

मस्तपता वासर इव, पूर्वमेवाऽमृतान्नुता ।

सुमिषमिष मेघन, विनेनैवाप्ययं महः ॥ २९ ।

अद्यात्पुं यथा पूर्णं, मेधाधीना यथा कृषिः ।

तथा शिवपुरे पातो, विन प्यान-वर्धयदा ॥ ३

सुसमाश्रित्यऽस्तुत्या, सुखमाः सिद्धयोऽष्ट

शितान्दि-नीरव-रवः कृषि-कास्तविदुर्लमाः ॥

अहो ! कष्टमहो ! कष्टं, विनं प्राप्यापि य-

केचिन्मिष्याद्वो बान्ध, दिनेषमिष क्रीडि

जिन एव महादवा, स्वयम्भूः पुण्योद्यम-

परात्मा सुगताऽस्तुत्यो, भूर्धवास्वर्धये(८

- 15 विनेन्द्रिय एवा अम्यदर्शनीओ ओ केरोडो ८
उपासना करे परंतु भी विनना विना तेजो कदापि मोक्षे
रागादि धनुषोना येतु भी विनेधर परमप्रम
दान करे निर्मल शील पात्रे, तथा प्रशंसा करवा योग
मयी ॥ २८ ॥

- 20 जेम सूर्य बडे दिवस बाप छे, चन्द्र बडे पूर्णि
तेम भी विनेधर बडे प अमिनाशी तेबनी-केअल्लान
जेम ग्यार पासने लापीन छे बने खेती
विनेधरना ध्यानने प बाधीन छे ॥ १ ॥

- जय जगतनी लक्ष्मी प्राप्त भवी सुखम छे
25 छे, परन्तु विनेधरना चरण-अम्बुना एअरुओ प्राप्त
अहो ! तेरनी बाप छे के विनेधरने प
जेम गात्र मिष्यादि रहे छे ॥ १२ ॥

- विनेधर ज मन्त्रेय छे, यथा छे, वि
हरण, बुद्ध बने पापछाने विने ईश्वर छे ॥ ११

- 30 १ रामपुरेधरा न-दिन, स्वधिवेधरा

३

गह

गस्त

॥ नाष्ट

विनेधर

छे बने वे
मय्य प्राणीओ

[અષ્ટમ પ્રકાશ]

અર્હતામપિ માન્યાનાં, પરિક્ષીણાટ-કર્મણામ્ ।
 સન્તાઃ પશ્ચદ્વિદ્યાવાં, સિદ્ધાનાં ન સ્મરન્તિ કે ૧ ॥ ૧ ॥
 નિરજ્ઞનાધિદાનન્દરૂપા રૂપાદિ-વર્ચિતાઃ ।
 સ્વમાત્વ-પ્રાપ્ત-લોકાપ્રાઃ, સિદ્ધાન્ત-ચતુષ્ટયાઃ ॥ ૨ ॥
 સાધનન્ત-સ્થિતિચુપો, ગુણૈર્મિદ્ધતાઞ્ચિતાઃ ।
 પરમેષ્ઠાઃ પરમાનાઃ, સિદ્ધા મે શરણ સદા ॥ ૩ ॥
 શરમ મે ગણધરાઃ, પદ્મિદ્ધાદુઃખ-શૂપિતાઃ ।
 સર્વ-દુષ્ટોપદેષ્ટારો, વાચકાઃ શરણ મમ ॥ ૪ ॥
 છીના દદ્યવિષે ધર્મે, સદા સામાયિકે સ્થિરાઃ ।
 રત્નત્રય-ધરા ધીરાઃ, શરણ મે દુસાધર ॥ ૫ ॥
 મદ-સ્થિતિ-શ્વસકૃતાં, ધમ્મુનામિષ નાન્તરમ્ ।
 છરિ-વાચક-સાધુનાં, તત્ત્વતોષ્ટમાગમ ॥ ૬ ॥
 ધર્મો મે કેવલજ્ઞાનિ-ગ્રણીતઃ શરણં પરમ્ ।
 ચરાધરસ્ય જગતો, ય આપારઃ પ્રચીર્ષિત ॥ ૭ ॥

5

10

15

આઠમો પ્રકાશ

અર્હતોને પણ માનનીય તથા હેમના આઠે કર્મો જીળ પર્ષ ગયાં છે, પણ પંદર પ્રકારના સિદ્ધોનું કયા સ્તુત્યો રમણ નથી કરતા ॥ ૧ ॥

કર્મના ભેદ વિનાના, ચિદ્રાનંદ સ્વરૂપ રૂપાવિષી રહિત, સ્વમાત્રવી બ જોક્ષા અપ્રમાણને પામેલા, સિદ્ધ થયેલા છે અનન્ત ચતુષ્ટય જેમને પણ, સાધિ-અનન્ત સ્થિતિચાલ્ય, દક્ષીણ ગુણેચાલ્ય, 20 પરમેશ્વરરૂપ અને પરમજ્ઞમસ્વરૂપ થી સિદ્ધ મગતોનું નિર્ભર મને શરણ હો ॥ ૨ ૧ ॥

જીવીશ ગુણો થકે શોભતા થી ગણધર(આચાર્ય)મગતોનું મને શરણ હો । સર્વ સુત્રોના ઉપદેશક થી ઉપાધ્યાય મગતોનું મને શરણ હો ॥ ૪ ॥

હમાર્ષિ દશ પ્રકારના ધર્મમાં જીલ થયેલા, સામાયિકર્મ સદા સ્થિર, જ્ઞાનાદિક ત્રણ રત્નને ધરણ કરનારા તથા ધીર પણ થી સાધુ મગતોનું મને શરણ હો ॥ ૫ ॥

25

આગમોર્મ જેમ મહાસ્થિતિનો ધ્વંસ કરનારા થી સિદ્ધ મગતોર્મ પરસ્પર મે જોવાયો નથી, તેમ મહાસ્થિતિના ધ્વંસર્મ ઉપમતીલ પણ આચાર્ય, ઉપાધ્યાય અને સાધુ થકે પણ પરમર્થથી મેદ નથી ॥ ૬ ॥

જે ચરાધર જગતનો આપારમૂલ થયેલો છે એવો કેવલિ-માયિત કર્મ મને પરમ શરણ હો ॥ ૭ ॥

यवि नाम सहस्रेष्व, गृह्ये हृष्ट' स्वदधत ।
 बह्वेवापि हि भवेत्, शृण्वात्स्य महा महान् ॥ ४१ ॥
 सिद्धान्त-गुणत्वेनानन्तनाम्नो विनेशितुः ।
 निर्गुणत्वादनान्मो वा, नाम-संख्यां करोतु कः ? ॥ ४२ ॥
 रजस्तमोर्वह्नि-सत्त्वादीतस्य परमेष्ठिन ।
 प्रभासेष्व तमाप्यह्ने, विश्वमेतन्न गच्छति ॥ ४३ ॥
 मन्येष्ट्य ओम्नाबेन, ओम्नां गच्छताञ्चता ।
 मुक्तं पापाजगत्त्राह्णं, पुण्य(र्व्य)बलमन्यहो ! ॥ ४४ ॥
 पारं नष्टं म्भारण्ये, सपिति-मयतस्त प्रभा' ।
 तूचस्य ततः पुण्यं, सर्वं सैन्यमिबान्वगात् ॥ ४५ ॥
 पुण्य-पापविनिर्मुक्तस्तेनासौ मत्तान् विन' ।
 ओम्नां सौभमात्तमो, रमते ह्यकि-कान्तया ॥ ४६ ॥
 विनो दाता विनो माता, विना सर्वमिदं जगत् ।
 विनो जयति सर्वत्र, यो विनः सोऽमेव च ॥ ४७ ॥
 इति ध्यान-रसावेष्टात्, तन्मयीभावमीश्वरः ।
 परब्रह्म च निर्विशेषं, ह्युक्तं सकलतः विचार ॥ ४८ ॥
 इति सप्तमः प्रकाशः समाप्तः ॥

पोत्राता देवनां ह्यार नाम स्रंभलीने गृह माणस इति वाय के, केमके शिवाळने सो बरे
 म्भवापी पण मेने उत्तर वाय के ॥ ४१ ॥

२० श्री विनेश्वरम् अनंत गुणो सिद्ध होवापी तेमनां अनंत नामो के, अपवा तो निर्गुण (सत्त्वादि
 गुण रहित) होवापी तेमने नाम ज मपी तो नामनी संख्या कोण करे ? ॥ ४२ ॥

रजोगुण तमोगुण जने ब्रह्म-सत्त्वगुणापी रहित एवा परमेष्टीना प्रभाजपी च आ जगत्
 ज्वालत्पी कालवर्मा हूची जर्त मपी ॥ ४३ ॥

२५ मने एम छागे के के ओम्ना जगमाने जता त्रण लोकता नाच श्री वरिहत परमस्म जगत्ता
 जीरोने पापपी बचावता मते कलम एवा पुण्यने पण जही च मुक्ति गया ॥ ४४ ॥

समितिमं प्रयात एवा प्रभु पासेनी पाप भवत्पी जगत्पमं नाही गत्तुं । तेदी तेदी माघ
 कर्ता मते सम पुण्य पण सैन्यनी जेम तेनी पाळळ पडतुं । ए रीते पुण्य-पाप बनेनी विनिर्मुक्त विनेश्वर
 देव ओम्नात्पी मोळ्ळं वाळळ बई मुक्ति रूपी कलता सजे क्रीडा करे के ॥ ४५ ४६ ॥

विन दाता के, विन मेक्ता के आ सर्व जगत् विन के, विन सर्वत्र जप पामे के जने के
 ३० विन के, ते च ई ई । ए प्रमाणे ध्यामरसना जनेवापी पंचपरमेष्ठिम् तन्मयपणाने परमेश्वर भव्य प्राणीमो
 आ लोक जने परब्रह्मम् निर्दिष्टपणे सज्ज कळगीने पामे के ॥ ४७-४८ ॥

[अष्टम प्रकाश]

मईतामपि मान्यानां, परिष्णीणाष्ट-कर्मणाम् ।
 सन्तः पञ्चदशमिदां, सिद्धानां न स्मरन्ति के ? ॥ १ ॥
 निरञ्जनाभिधानन्दरूपा रूपादि-परिष्ठा ।
 स्वमाष-ग्राप्त-श्लोकग्राः, सिद्धानन्त-चतुष्टया ॥ २ ॥
 सायनन्त-स्थितिशुभो, गुणैकविंशताऽन्विता ।
 परमेष्ठा परात्मानः, सिद्धा मे धरणं सदा ॥ ३ ॥
 धर्मं मे गणधराः, पट्विंशद्गुण-भूषिताः ।
 सर्व-स्त्रोत्पदेष्टा, वाचकाः धर्म मम ॥ ४ ॥
 छीना दशविंश धर्मैः, सदा सामायिके स्थिराः ।
 रत्नत्रय-धरा धीराः, धर्मं मे सुसाधवा ॥ ५ ॥
 मय-स्थिति-ज्वलकृतां, क्षम्पूनामिह नान्तरम् ।
 धरि-वाचक-साधूनां, तत्त्वतो दृष्टमागमे ॥ ६ ॥
 धर्मो मे केवलद्वानि-अणीत धरणं परम् ।
 वराचरस्य जगतो, य आचारः प्रक्षीर्षितः ॥ ७ ॥

5

10

15

आठमो प्रकाश

अभिष्टोते पण माननीय तथा जेम्ना आठे कर्मो छीण बई गया छे, एवा पंदर प्रकरना सिद्धो कया सपुद्गो स्मरण नयी करता ? ॥ १ ॥

कर्मना लेय विमाना, चिन्तन स्वल्प, रूपाविधी रहित, स्वमावधी ब छेकना अममागने पामेला, सिद्ध बयेल छे अनन्त चतुष्टय जेम्ने एवा, सादि अमन्त स्थितिबध्य, एकत्रीय गुणोपलब्ध, 20 परमेष्ठरूप अने परमात्मरूप श्री सिद्ध भगवतोनु निरन्तर मने धारण हो ॥ २ ॥

छीय गुणो बडे शोभता श्री गणधर(वाचार्थ)भगवतोनु मने धारण हो । सर्व सूत्रोना उपदेशक श्री उपाध्याय भगवतोनु मने धारण हो ॥ ३ ॥

क्षमायि एवा प्रकरना धर्मस्य छीम बयेला, सामायिकया सदा स्थिर, ज्ञानादिक त्रण रत्नने धारण करगता तथा धीर एवा श्री साधु भगवतोनु मने धारण हो ॥ ५ ॥

25

आत्मोर्म्य जेम् ममस्थितिओ ज्वल करगता श्री सिद्ध भगवतोर्म्य परस्पर येद जोवत्यो नयी, तेम ममस्थितिना ज्वलस्य उभयगौल एवा आचार्य, उपाध्याय अने साधु बने पण परमदर्शी येद नयी ॥ ६ ॥

जे चरचर जगतनो आचारमूल बडेह्ये छे एवो केवल-मायित धर्म मने परम धारण हो ॥ ७ ॥

જ્ઞાન-દર્શન-ચારિત્ર-ત્રયી-ત્રિપદમોર્મિમિ ।
 સુવન-ત્રય-પાવિષ્ય-કરો ધર્મો હિમાલયઃ ॥ ૮ ॥
 નનાદ્યન્ત-દેવકિ-ચિત્ત-મર-વન્ધુરે ।
 સ્વચ્છાદ-વૃષ્ણે સીનોર્ધ, મમૈકાન્તમત-સ્થિતી ॥ ૯ ॥
 5 નવતણ-સુષા-કુચ્છગર્ભો ગામ્મીર્થિ-મન્દિરમ્ ।
 અર્પં સર્વજ્ઞ-સિદ્ધાન્તઃ, પાતાલે પ્રતિમાસિ મે ॥ ૧૦ ॥
 સર્વ-વ્યોતિષ્મતાં માન્યો, મધ્યસ્થ-મદમાધિતઃ ।
 રત્નાકરતુલોઽન્તઃસ્થોઽયમ્ ધૈર્માત્મ જિનામયઃ ॥ ૧૧ ॥
 સ્થાનં સુખસામેકં સ્વાસ્તુલોઽયમોર્મિપિ ।
 10 વિનિદ્ર-શામ્ય-વ્યોતિર્માસિ ગૌઃ પરમેશ્વિનઃ ॥ ૧૨ ॥
 શ્રીધર્મધૂમીય-રાજધાની, હુષ્કર્મ-પાત્કોત્ત-વની-હિમાલી ।
 સન્દેહ-સન્દેહ-છતા-કપાલી, શેષાસિ પુષ્પાણુ ચિનેત્ર-વાલી ॥ ૧૩ ॥
 એવં નમસ્કૃતિ-ધ્યાન-સિન્ધુ-મધાન્તરાત્મનઃ ।
 મામસુતકુન્મવત્સર્વ-કર્મગ્રન્થિર્વિલીયતે ॥ ૧૪ ॥

- 15 વર્ત્તકૃપી હિમાલય પર્વત જ્ઞાન, દર્શન અને ચારિત્ર એ ત્રણત્રીકરૂપ ગંગા નદીના તટોએ વહે
 ત્રણ સુવનને પવિત્ર કરનારો છે ॥ ૮ ॥
 વિનિદ્ર પ્રચરના દ્યુત્યો, દેહ્યો, સુષ્કન્મો અને હુંદર ચિત્તરજાઓના સ્મરણી મનોહર
 અને માત્ર કરાર છે દક્ષાન્ત મનોની સ્થિતિ બેના વહે એવા સ્વાસ્થ્ય સ્વચ્છાદ હું શ્રીન વપો છું ॥ ૯ ॥
 નવતણકૃપી અનુભવો કુંઢ બેના ગર્ભમાં છે એવો અને ગામ્મીર્થિ મન્દિર સમાન આ સર્વજ્ઞ
 20 સિદ્ધાન્ત મને પાતાલ બેરો ઠંડો પ્રતિમાસે છે ॥ ૧૦ ॥
 મધ્યસ્થ (રાગદેવદેશ) માથે આધિત હોવાથી, હુષ્કર્મરૂપ રાજોત્તી જાણોથી વ્યત્ત હોવાથી
 અને અનેત પ્રચરણાદ્યે હોવાથી શ્રી જિનામય સર્વ બુદ્ધિમાન પુરુષોને માન્ય છે ॥ ૧૧ ॥
 પવિત્ર મનઃશાલ પુરુષોનો એકમેક આધાર, મને છેલ્લમાં સ્વામી અને ચિત્તસ્થ શાશ્વત વ્યોતિકરૂપ
 શ્રી ત્રિવર્ણી શોમે છે ॥ ૧૨ ॥
 25 શ્રી ધર્મકૃપી રાજાશ્રી રાજધાનીરૂપ, હુષ્કર્મકૃપી કમલદના વનને વાલ્યો નાલકાવાનં હિમા
 સ્મરણરૂપ અને સિદ્ધિના સમુદ્રરૂપ છતાંને છેદવાનું કુજાલી સમાન ચિનેત્રની બાળી અમારા વસ્ત્રાણે
 પોરણ કરો ॥ ૧૩ ॥
 આ પ્રમુખે નમસ્કારના ધ્યાનરૂપ સમુદ્રમાં બેગો બેનરામ મ્હા વચેલો છે, તેની વધી ધર્મરૂપી
 ગંદો વગવા મળીના વગાની કેમ વિલય પામે છે ॥ ૧૪ ॥

श्री-ह्री-वृत्ति-श्रीर्षि-बुद्धि-लक्ष्मी-सीता-प्रकाशप्रदः ।

वीर्यात् पञ्च-नमस्कारः, स्व-साम्राज्य शिवप्रदः ॥ १५ ॥

‘सिद्धसेन’-सरस्वत्या, सरस्वत्यापगातः ।

‘श्रीसिद्धचक्र’-नमस्कार) माहात्म्यं, गीत श्रीसिद्धपत्तने ॥ १६ ॥

इति श्रीसिद्धसेनाचापविप्रसिद्धि श्रीनमस्कारमाहात्म्ये अष्टमः अध्यायः समाप्तः ॥

5

श्री, ह्री, वृत्ति, श्रीर्षि, बुद्धि अने लक्ष्मीनीं सीताने प्रकाश करनार (आपनार) तथा स्वर्गनु साम्राज्य अने मोक्षने आपनार पञ्च-नमस्कार मंत्र निरंतर जपवत रहो ॥ १५ ॥

श्री सरस्वती नदीने बगैरे बाकेल श्री सिद्धपुर नगरां श्री सिद्धसेनमूर्तिनीं बागीए आ श्री सिद्धचक्र (नमस्कार) माहात्म्य गावुं छे ॥ १६ ॥

परिचय

10

श्री ‘नमस्कार माहात्म्य’ नी एक पुस्तिक श्री केशवराई शानमंदिर, पारण, तराई प्रकाशित कयेली छ। तेरा मूल अने भाषा बने छे। तेनुं संपादन प पू प श्री कान्तिविजयजी गम्भिर करेछ छे। ए पुस्तिकने समे एहीने प्रस्तुत सं-में तैपार करेछ छे।

आ इतिना रचयिता श्री सिद्धसेनमूर्ति छे। तेनो अतिम श्रेष्ठ कहे छे के “सरस्वती नदीना तीरे सिद्धपत्तन (सिद्धपुर-पारण) नगरां आ ‘नमस्कार माहात्म्य’ श्री सिद्धसेनमूर्तिनीं बागीए गावुं हई।” 15

आ प्रेसनी रचना स्वयं कही आपे छे के तेना निराला कोइ म्हातन ज्योतिषर म्हापुरुष होवा जोइए, ते बिना आवी म्हातरुनी म्हातनरी समी आ इतिनो प्रभव अशक्य छ। साहित्य, अध्यात्म, योग बगैरेनी छोट आ रचना स्वयं परिपूर्ण माते छ।

आ प्रेसना हई मित्रे अधिक जागरण आबुं नयी। संभव छे के आ सिद्धसेनमूर्ति ते सिद्धसेन दिवाकर अववा श्री ललाबाजिगम्भूनी ‘सिद्धसेनी’ टीकाजा कता श्री सिद्धसेनाचाप होवा जोइए। 20

बागे अग्रहर्षने छे-बा माटे न म बनाया होए एवा आठ प्रकाशोर्म आ इति रचयेली छ। प्रथम प्रकाशोर्म प्रवृत्त म्हात अने मन्त्रमाला प्रथम पद, द्वितीय प्रकाशोर्म द्वितीयपद द्वितीय, तृतीय चतुर्थ अने पंचम पंचमपद गावुं छ। अंतिम चार प्रकाशोर्म मन्त्रमाला अथवा सूत्र मंत्रमाला संक्षेपबाल आया छे।

आ इतिनी अनेठ विशेषताओ छे। तेरागी एक विशेषता ए छ के मन्त्रमाला प्रथम ३५ 25 अक्षरोंना प्रत्येक अक्षर पर ए इतिनी स्वप्न चिह्न छे।

नमस्कार-मंत्रने संक्षेपमां आगवा इच्छाकाराओ माटे आ इति अर्पण उपयोगी छे।

[६०-१५]

श्रीविनम्रमधुरिरचिता

पञ्चनमस्कृतिस्तुति

[अनुष्टुप् छन्द]

प्रसिद्धिर्लभमापार, पारोबान्धविर्षिमवम् ।
 प्रपञ्चं वेषतः 'पञ्च-नमस्कार'मभिधुमः ॥ १ ॥
 अहो ! पञ्चनमस्कारः, कोऽप्युदारो जगत्सु यः ।
 सम्पदोऽष्टी स्वयं धनं, दत्तेऽर्जुनात् स्तुताः सताम् ॥ २ ॥
 दत्तेऽर्जुनस्य एवान्यो, मुक्तिमत्रमपि प्रभुः ।
 यः पञ्चनमस्कारः, प्रसिद्धाम्येऽपि मुक्तिर्दः ॥ ३ ॥
 नमस्कारनरेन्द्रस्य, किमपि शायं व स्तुमः ।
 यदीयकृच्छ्रेणाऽपि, निद्रवन्ति द्विषः कृणात् ॥ ४ ॥
 सिद्धयाऽप्यभिमायास्ता, नमस्कारमभिष्टिता ।
 सैत्तपटधरारम्भाऽपि, यदसौ प्रणवेऽभिस्तत् ॥ ५ ॥

अनुवाद

नमस्कारणी फेरे पार रहेका (प्रकाशरूप), बाणीमं रहेकी शक्तिपी पर (एकछे—जेनुं वर्णन करबामं
 बाणी वसुधर्म छे) जने अष्टा(ष्टाल)ना विस्ताररूप (१) पञ्च-नमस्कारणी जने स्तुति करीए छीए ॥ १ ॥
 अहो ! (आ) पञ्चनमस्कार अण जगतमं कोई अद्वितीय उदार छे, जे स्वयं आठ संपदको (विष्णु-
 स्वरूप) मे धारण करे छे, (पञ्च) स्तुति करबेल्ले ते (पञ्च-नमस्कार) सम्पदोने अमल संपदाको आपे छे ॥ २ ॥
 बीमो स्वामी अनुष्टुप् (प्रसन्न) बाप तो ज केवल मुक्ति-योग मयने आपे छे । (अरौ) आ पञ्च
 नमस्कार प्रसिद्धोने (पुत्रमयी—पञ्चातुरीपी गणवा छरी) पण मुक्तिमे आपनात छे ॥ ३ ॥
 नमस्काररूपी महाराजाला महिमानुं जने केतलुं वर्णन करीए के (नमस्कार नरेन्द्रना ते वनिर्वचनीय
 महिमाने जने ललीए छीए के) जेना कृष्णरमायणी शत्रुको एक क्षणमं मार पसे छे ॥ ४ ॥
 ते (अपगत निद्रागत) अभिमति (आठ) सिद्धिओ पण नमस्कार(रम्भा)मं अभिष्टित छे । तेनी
 २५ सङ्ग(सङ्ग)सठ अक्षराको होना छल पण आ र्ग प्रणव-जोहारमं समार्ग गयो छे ॥ ५ ॥

धिरस्त्रादिधिया श्रीरः, स्वाङ्गदेवनिबधिता ।

नमस्कृतेर्नवपदी, कन्दे(?) वनपञ्जर ॥ ६ ॥

वप्यतां भीतमस्करात्, कर्मणं किमतोऽधिकम् ? ।

यत्सम्प्रपातं पांशैरपि मंवनयत्नम् ॥ ७ ॥

नमस्कारं स्तुर्माः सिद्धं, यत्पदस्पृष्टतया ।

प्रत्याप्लादितसर्वाङ्गः, दान्तिभासादयेन्मयी ॥ ८ ॥

नववर्णी नमस्कृत्य, केटी प्रतिपदं वपत् ।

विपत्ते विविधाऽग्निप्रविभाऽविश्रान्तिप्रश्नम् ॥ ९ ॥

कर्मिण्यदृष्टाङ्गो ह्यपुण्डरीक निवेद्य यः ।

ध्यायेत् पञ्चनमस्कारं, संसार मन्तरचरम् ॥ १० ॥

5

10

वीर-पुरुषोऽ नमस्कृत्य नव पदो (वर्णवज्र-स्तोत्रम् अतस्तथा मुज्ज्व) धिरस्त्राज बगेरेमा बुद्धिधी पोषणा इतिना बुद्धा बुद्धा मागोमा स्वायेछां के । आनी अगल वन्न पञ्जर् पण धु (शा कम्मत्) ।

(आ रिते पण म्मास करी शङ्कम्—प्रथम पद 'नमो अविर्ज्ञानं' बोळतां मस्तक पानी चोद्विना माग ठपर हाव फेरवचो, ए ज प्रमाणे—वीजुं पद बोळतां कपाल ठपर, वीजुं पद बोळतां जमणा कन्दे, चोपुं पद बोळतां खाडो-आंछ ठपर, पांचुं पद बोळतां जमणा कन्दने, छट्टु पद बोळतां जमणा 15 शक्ते—अलपना जमणा सुगाभां अने बाकिना पाने वकते छेप विविधाजोमां हाव फेरवचो) ॥ ६ ॥

कहो, भीनमस्कार (मंत्र) पी वधीने वीजुं कलुं मोट्टु कम्मल छे । जेना विविधक संयोगी पूरु पण जगत्तने वस करी शक्ते के (अर्थात् नमस्कृत-मंत्रना संयोगी मिश्र करेछी पूरुमां पण विवधने वधी-करण करवातुं सामर्थ्य छे) ॥ ७ ॥

ते सिद्धनमस्कृतनी अने स्तुति करीए छीए (मन्त्रोद्धार—“नमः सिद्धम् ।”) के जे मंत्रना पण 20 स्वर्चवी पवित्र वनेली कम्मलवडे (पोतानां) सव शरीरने बांकी देमार तालवाछे (माणस) शान्तिने पामे के । (अर्थात् सिद्ध नमस्कृत गणीने ओलेछा वकवी गमे तेथो ताल शान्ति वाप्य छे) ॥ ८ ॥

नववर्णी— नमो छेप सञ्च साङ्ग्यं पाने नमस्कृत करीने ए पदरूप मंत्रने पगले पगले (प्रतिक्षण) जपतो एवो वर्नी (पुण्यवाज) पुरुष आत्मनां विज्ञाने विप्रह (लबाई) विगा सहस्रांश्वी रेक्षि शक्ते छे (?) ॥ ९ ॥

25

कर्मिण्य सङ्गित लाठ पत्रवाछा हृदय-कम्मलमां पञ्चनमस्कृत (मा नवपद) ने स्वापन करीने जे य्यान करे ते संसारने शीघ्रता नरी जाय छे ॥ १ ॥

१ प्रथम वरं सिद्धाचार्य शिरीषं याम् तृतीयं वक्षिण्यर्धेपरि चतुर्थमवधौ पञ्चमं धन्यजनने वरं वक्षिण्यर्धे—इत्यादिदिष्टम् ।

२ संयोगना वस्तुप्रति वधीकृतम् । ८ गुमा ५ । वृषी ५ । १ छ वरेचराम् ।

30

सप्तपैष्टि पदैर्द्वये, वर्गमास्मिष्यते च यत् ।
 क्रमाद्वार्षिकं सम्भवेति ध्यातं (ध्यान्ते) निश्चान्तवाम् ॥ ११ ॥
 आधाधराण्यपीष्टार्थसिद्धये स्युः परमेष्ठिनाम् ।
 विन्दुरप्यमृतं किं न, नाशयेत् विपश्चिष्याम् ॥ १२ ॥
 5 क्राद्गुलीषु विन्यस्यैर्विवाहीन् ध्यानमानयन् ।
 प्रैत्यहपश्चात्पुष्पपोहे गरुडीयते ॥ १३ ॥
 गुरुन् पञ्च क्रमात् ध्यायन्, सुद्रया परमेष्ठिनाम् ।
 गृध्रकृद्धमपिरात् कर्मप्रति विमोचयेत् ॥ १४ ॥
 गोध्याम्बरमार्गे (१) मद्वापरम परमेष्ठिनाम् ।
 10 प्रापी प्रमिद्वानोऽप्युपवासकमेवते ॥ १५ ॥

ममस्कार म्हात्मन्—सब (बच्चे) सठ बच्चे जवना पदो कस्यादिने उररोहीने वे (रक्षादि) वर्त्म
 आस्मिष्यामि जावे ते वर्म मुख्य कस्यादि इत्य वायु छे । बर्हीकरण द्वारा वहा बर्हीने ते पग बगेरेने
 पूज्जो जावे छे (आर्षिने पगे पडे छे) बने ध्यान्तिन्तुं वाम बनी जाय छे—ध्यान्त बनी जाय छे ॥ ११ ॥
 परमेष्ठिभोगा प्रारम्भा जसरो (एट्टे अरिहंतनो क सिद्धनो सि, आचार्यनो आ उपाध्यायनो
 15 उ बने साधुनो सा—मसिमाठसा) पग इच्छित वसुणी प्राप्ति मटे वायु छे । छु विन्दु (विन्दु) पग अमृत
 सेतरी विप्रियानो नाश नवी कर्तुं । अपात् करे न छे ॥ १२ ॥
 पांच पगे बोळता क्रमशः कमे अगुल बगेरेना संयोगवी अरिहंतपदितुं कर्तुगुलीभोगं न्यास
 करीने अरिहंतपदितुं ध्यान करतो पुष्पाहमा गिरकर सर्पस्मृते निषे गम्बरकूप पास छे ॥ १३ ॥
 परमेष्ठिमुद्रावडे अनुक्रमे पांच (अरिहंतपदि) गुम्बोतुं ध्यान करतो (बाह्य) गूढ बने बनेवी (छ
 20 मूळनाडी) कर्मप्रतिपने चौम छोडी नाखे छे । (मंत्रशास्त्री दृष्टि १ ८ वाचपी बीजात् करेल ब्रह्मण्यकूप
 मंत्रि—बन्धनने छोडी नाखे छे) ॥ १४ ॥
 अत्यन्त म्हाभाग्यो आमा परमेष्ठिभोगा सेठ अक्षरबाळ्य (अ-रि-हं-त-सि-द्ध-आ-प-रि-
 प-उ-व-स्था-य-सा-ह) मन्त्रं ध्यान कर्तापी एक उपवासना पळ्ळने पामे छे ॥ १५ ॥

११ 'परी वदे' उ । १२. कोड्डेयु ।

25 ११ वक्रवर्ति वदतु ज्येष्ठपुत्रप्राप्तिर्भोगः । १४ विम । १५. विप टीकित । १६ १ ८ बनेव
 रात्रागुह्यमस्मिष्यते । १७ अरिहंतसिद्ध-आचार्य वक्रवर्ति-पुत्रा इत्यधराण्यहङ्ककमले सप्तर्षिने वरावी
 वरन् वा वसुर्वक्रवर्त्युः । ध्यायति जीवि वसुर्वर् (अरिहंत सिद्ध) कस्यादि वसुर्वर् (अरिहंत) वक्र(वक्र)वर्ष वरन्
 सेतरी वसुर्वक्रवर्त्युः । १८ 'नोऽप्योत्पन्नक' उ ।

७ अर्थन् वरो वार ए लोड आकरोने वर्मिषाक्षित एवा क्रमज्या अरिहंतपदि वचपरोने स्थायीने अन्ध वदतो
 20 वार उ वर्मज्या अरिहंत सिद्ध एवो मय, अन्धवा वारो वार वार वर्मज्या अरिहंत एवो मय मयवा वचरो
 वार म() बनेव वसो सेगी एक उपवासन्तुं पळ्ळ मेळवे छे । आ छे लूड पळ्ळ छे वारो रोते तो ते वर्म के
 अर्थने वच पास छे ।

વિપદામનિષારસ્યોપાદાનસ્યાશ્લિષ્ઠિમિધામ્ ।

સ્મર્તા નમસ્કરોઃ સ્વર્ગિષ્ઠેણ પરિશસ્યત ॥ ૧૯ ॥

જતુર્દશાના પૂર્ણામાર્ષોઽસ્ત્યુપનિષ્ત્વ પરા ।

આધા સકલમિદાનાં, ધીજ્ઞાન્તાં પ્રકૃતિઃ પરા ॥ ૨૦ ॥

૬ દેઈં વપ્યૈદનં વપ્યં, પરત્સાંઘ્યપાયિનામ્ ।

પરમાઞ્જ્ઞં સુષ્ણં મોહરાજપુટામ્ સઙ્ગતામ્ ॥ ૨૧ ॥

પ્રાણી પ્રાણપ્રયામ્સ્ય, છબે ધ્યાયન્ નમસ્કિમામ્ ।

ત્વમત સુરૈર્તર્તિષ્ઠઃ, પાપ્મા ન સ્તુતૃર્ધ્યવિ ॥ ૨૨ ॥

નમસ્કૃતિઃ કુર્યૌર્વિધીઃ, શ્વેત્રયોઃ પ્રાસુતીકૃતાઃ ।

૧૦ સ્વીકૃત્ય પુષ્પેસન્ધ્યાં ચ, તિર્યશ્ચોરપિ યયુર્દિશમ્ ॥ ૨૩ ॥

ત્રિદશ્ચિત્ત નિરુદ્ધાઽસિયટિના ‘ઘેદ્દિન્નદના’ ।

નમસ્કારસ્ય મહૈર્સાઞ્જાચયત્ સ્વર્ણપુરુષમ્ ॥ ૨૪ ॥

નિપત્તિઝોને દૂર કરવા માટે અનિષારમગ્નપ્રયોગરૂપ અને સમગ્ર સંપત્તિઝોના ઉપાદાન-મહાસ્કારરૂપ
નમસ્કારનું સ્મરણ કરનારા વૈષ્ણવ-સમુદાયને દૂઆઓ છે ॥ ૧૯ ॥

૧૬ આ (નમસ્કાર) ધૈન્ય પૂર્વોના પરમ સારરૂપ છે, સમગ્ર વિષામોનું આદિ કારણ છે અને
શીઝ-સંતોની પદ-ઉદ્દૃષ્ટ પ્રવૃત્તિ (જન્મમૂર્તિ) છે ॥ ૨૦ ॥

પરભ્રેમતા મર્મે પ્રયાગ કરનારાઝોને આ નમસ્કાર વર્માર્મ ક્ષિત્કારી પદું ઉત્તમ મહા છે અને
મોહરાજ સન્ધે પુદ્ગલ કરવાને સમગ્ર પતા મનુષ્યોનું અમોઘ અલ છે ॥ ૨૧ ॥

૨૦ પદેહ્યં જેને સ્મરણ મળી કર્યું એવો વાપી પ્રાણી પણ મનન સમયે નમસ્કાર-સંત્રનું ધ્યાન કરતો
અનેક પ્રકારથી હુમનિઝોને પ્રાપ્ત કરે છે ॥ ૨૨ ॥

જપમુદ્રા વિષ્ણુચાક્રા (સઙ્ગનો) વડે કાળમાર્મ નમસ્કારની ઝેટ કરાવેલા એવા તિર્યચો પણ પવિત્ર છે
સન્ધ્યા (ધ્યાન) જેની વધી નમસ્કૃતિને સ્વીકારીને સ્વર્ગે ગયા ॥ ૨૩ ॥

(શિક્ષનામે) ઘેદિ-પુત્રે તલ્લવારવડે ત્રિન્દ્રીનો નિગ્રહ કરીને નમસ્કારમા પ્રમાણથી હુર્ણપુરુષને સિદ્ધ
કર્યો ॥ ૨૪ ॥

૨૫ ‘મેરેદેર’ ડ । ૨૫ હર્ષ II । ૨૬ વપ્યૈર્દનં II ।

૨૦ મુનતિ વિષયઃ શાપ્તઃ જનપૂર્વવિ ડ । ૨૮ કુપયતિઃ ડ । ૨૯, પુષ્પસન્ધ્યં ચ II । ૨ ‘તા ઠાકવ્ય
સ્વાંતીરમ્ ડ ।

• (સાઝાર મુલક-જૂલે જેને અઢેક પાત્રો વગ્ગ હોય એવો યાદી વગ્ગ મલકતમલે અમલ્પારનું વ્યવ કરે હો
મુનતિને કામે છે ।)

स्मृत्वा पञ्चनमस्कारं, प्रविष्टायास्तमोगृहम् ।
 घट्प्यस्तो 'महासत्याः', पन्नगः पुष्पमाश्रयत् ॥ २५ ॥
 नमस्कारेण सम्बोध्य, मातुलिङ्गनान्तरम् ।
 प्राणत्राणं स्वपरयार्ष्यवत् 'भ्रातृपुङ्गवः' ॥ २६ ॥
 यक्षतां 'हुम्बिकः' प्रापत्, सुकुल 'चण्डपिङ्गलः' ।
 हतस्ताड्यगुणस्फाति, 'सुदर्शनः' सुदर्शने ॥ २७ ॥
 एष मत्ता पिता स्वामी, गुरुर्नेत्रं भिर्यक सखा ।
 प्राणहर्त्रिं मतिर्वीर्यः, दान्तिः पुष्टिमहन्मह ॥ २८ ॥
 निधयः सभिर्वा कामधेनुरप्यनुगीमिष्य ।
 मूढतो मृतकास्तस्य, यस्य नैव हृदा हिरुक् ॥ २९ ॥
 नास्तेयया प्रमाणाणां, क्रमवर्धितया निरा ।
 मितापुष्ट्याच सर्वोऽपि, न्यवेण भगितु खम ॥ ३० ॥
 सर्वाञ्जस्योचितं सर्वभुतसारं सनत्तनम् ।
 परमेष्ठिमहामन्त्र, भक्तिरन्त्रमुपास्महे ॥ ३१ ॥

5

10

पञ्च-नमस्कारमन्त्रं स्मरन् कटीने अंधारा भरमां गयेली (धीमती नाम्नी) म्हास्तटीने बढाम् 15
 छेलो सर्प झूलनी मल्ल बनी गयो ॥ २५ ॥

(बिनदास नाम्ना) उत्तम अलके बीजोदना इनमा व्यस्तदेवने नमस्कारमन्त्रबडे प्रतिबोध कटीने
 पोलागा अने परमा प्राणोली छळा कटी ॥ २६ ॥

नमस्कार-मन्त्रमा प्रभावणी हुम्बिक नाम्ना चोर म्हाविक यक्षपणने पम्म्यो, चण्डपिङ्गल नाम्ना
 चोर उत्तमकुलने पम्म्यो अने सुदर्शन नाम्ना छेठ बिनमने भिये उत्तम गुणोली हुद्दिने पम्म्या ॥ २७ ॥ 20

आ नमस्कार-मन्त्र मत्ता, पिता, स्वामी गुरु, नेत्र, भैरव, मित्र, प्राण, रक्षण, बुद्धि, बीपक, दान्ति,
 पुष्टि अने महान्मोष्टि छे ॥ २८ ॥

केना हन्मयी आ (नमस्कार-मन्त्र) हूर नवी, तेनी पासे (नव) मिभिबो रहे छे कामधेनु पण
 सेनी अतुगाभिरी बने छे अने राजाओ तेना मोकर बर्ने रहे छे ॥ २९ ॥

आ नमस्कारमा प्रभावणी अटला ज छे पयुं नवी । बणी तो क्रमवर्ती छे अने अत्युभ्य पण 25
 परिमित छे, देखी बानो प्रभाव विस्तारणी बहेना मटे कोई पण समर्थ बनी ॥ ३० ॥

बनी अक्षराने योग्य, बया शास्त्रोक्त सारमूत, समान-सामंत अने मक्तिमा संतकूप परमेष्टि
 महामन्त्रनी अमे उपासना कटीए छीए ॥ ३१ ॥

(સાત્ત્વિકીકૃત-કૃત્ત)

અર્ચયોન્નસ્યમાનવિદિતો વિભત્ સુવર્ણસ્મતા,
મધ્યાત્નન્દનમત્રૈકાલમહિમા, શોભિષ્ણુસુખશ્રિતાઃ ।
અસ્તુ શ્રીશિર્ષિર્નિઘ્નમાસ્વરુચિસ્થાનં સસમિર્ધરઃ,
મોર્ચ્ય જ્ઞાનપરમેષ્ઠિપદ્મકનકમસ્કરઃ સુમેઢઃ શિવ ॥ ૩૨ ॥
મામ્નાપાશ્વયજ્ઞાં જિનપ્રમર્ગુર્યાં શ્રવણમાસિધાન્,
દિષ્ણાં 'પદ્મ-નમસ્કૃતિ-સ્તુતિમિમામાનન્દનન્દન્યના' ।
યસ્યપાશ્વતિ કણ્ઠસીમણિ સઘા હુકાલશાનિર્મૈમ,
તં હુશન્ત્યપિરેષ વિગ્નનિષયા સિપ્પન્તિ જ્ઞાતીમરાઃ ॥ ૩૩ ॥

- 10 જે જ્ઞાતી મળસોમ્ય અપ્યન્ત પ્રસિદ્ધ છે, સુદર વળ(અર્ચ)મ્પત્તને વાતન કરનારો છે, મધ્ય પુરુષને-મેધામિત્તારીએને જ્ઞાનદ આપનારો તથા મધપુરુષોના શાસ્ત્રગ્રંથ સમ્પન્ન છે, દેવીવ્યમાન શુભિકારી સુશોભિત છે, જે શ્રીશિર્ષનેશ્વર મગધાલને શિરે મળવશ્ય પુરુષોની અસિદ્ધવશ્યી રૂપિતું સ્થાન છે અને જેમ કેવળાઓનું અનિશ્ચય છે તે આ પદ્મ-પરમેષ્ઠિ-નમસ્કરરૂપી સુમેઢ તમારા કન્યાગણને મળે જાઓ ।

(આ શ્લોકમાં મેઢ પર્વના નમસ્કરની નમસ્કરમંત્રને વર્ણવ્યો છે) ॥ ૩૨ ॥

- 15 આનન્દથી રહસિત મનશાસ્ત્ર શ્રીજિનપ્રમસૂરિષ્ આમ્નાપમા બંશોત્પત્તી વિષ્ણુ આ પદ્મ-નમસ્કૃતિ નામની સ્તુતિની રચના કરી છે, મેળીના હારની સમ્પન્ન શોભાશાસ્ત્રી આ પદ્મનમસ્કૃતિ જેના કઠ-મધેશ્વર સદા સોમે છે તેને વિગ્નોની પાંપરા શીખ હોયે રે છે અને સમ્પન્નોના સમૂહો મેટે છે ॥ ૩૩ ॥

પરિચય

- આ સ્તુતિના જળ પ્રતિજ્ઞો મળી હતી; જેમની એક પ્રતિ જયેશ્વર, શ્રીહંસવિજયત્રી શાસ્ત્રસંપ્રદ-
20 શ્રીજ્ઞાનમંદિરની પ્રતિ મં. ૧૩૧૨ હતી; શ્રીશ્રી મુંબઈ રૈમલ રશિયટ્ટીક મોહાસની પ્રતિ મં. ૧૩૩ હતી; શ્રીશ્રી પ્રતિ નમસ્કરસ્વાસ્થ્યમંદિર' ના હૂમમાર્ગમાં મંદિરમંદિરે આવેલી હતી, જેની પોટેસ્ટેટીક કોપી અમારા મંદિરમાં છે । એ પ્રતિ પ્રતિજ્ઞો ઉપરથી પાઠ મુજારીને જાણી જાણેલ છે, કેરટે મુનિ શ્રીજિનવિજયત્રીયર હપાલેશ્વર કૌર્મ્મ ઉપરથી પાઠમેરો છું, તેમાં હપાલેશ્વરી શાસ્ત્રસ્થાપિત્વળીનો પણ જાણી સમ્પ્રવેશ કર્યો છે । આ ઠીસે મૂળ, શાસ્ત્ર-સ્થળી, પાઠનેરો અને અનુવાદ સાથે આ સ્તોત્રને જાણી પ્રગટ કરું છે ।

- 25 આ સ્તોત્રના કૃત્તા સારાગરગ્ગીય શ્રીજિનપ્રમસૂરિ, વૈષ્ણવી સતીશ્વ એક પ્રતિજ્ઞાશાસ્ત્રી વિદ્વાન તરીકે યેન સાહિત્યમાં પ્રસિદ્ધિ પામેલા છે । તેમને સ્તોત્રસાહિત્યમાં અનેક હૃદીઓ રખી છે, તેમની મંત્રિક તરીકેની સ્થાપિત પણ તેમનાં અસિદ્ધવર્ધનો અને હૃદીઓ મોંઘે છે । શ્રીજિનપ્રમસૂરિષ્ નમસ્કર શિરે આ હૃદિયં વિશિષ્ટ માહિતી આપી છે અને તેના આમ્નાપત્તિ મૂલ્યન પણ મળે છે । જગીશ અનુદ્યુત દેવ્યં આ હૃદિ છે ।

૧૬ મધ્યાત્નં ધ્યાનમુલં નમસ્કરમ્ । ૧૭ શિવમ્ શિવવિષયક હૃદય જેવું તે, નાસ્વરુપીનાશિની

- 30 રશિયટ્ટીના તથા: સ્વાન સિદ્ધા ।

● મંત્રના પદ્યમાં કથા :—

જે ઉર્ધ્વામાં એક જ્ઞાન સોમન પ્રમય પ્રસિદ્ધ છે, સુવર્ણમય શરીરને વાતન કરનાર, હૃદય પુરુષને આનંદારાણી એવા મધ્યાત્ન કરવી કુળ છે સુશોભિત સિન્ધુશાસ્ત્રી છે દેવીવ્યમાન શાસ્ત્રશાસ્ત્ર શ્રીજિનવિજયત્રીના સુદર સ્વામ્યન છે જેમનાં રંગનાઓ શીખ કરે છે । એરો તે સુમેઢ વર્ણ સમ્પન્ન કન્યાઓને મળે જાઓ ॥ ૩૨ ॥

- 23 ૧૮. વિગ્નના ॥

५. सुनिधी प्रबन्धनकर्मीमहाराज
हस्तलिखित पाठ.

मन्त्रांगनामवाचनान्नामस्तु।

नमो लघुलिङ्गाय
नमो सिन्धुय
नमो द्वायविद्याय
नमो नृसम्पदाय
नमो लोह सारसाय ॥
एषो ब्रह्मधुक्ताय, संस्रानन्मरणाय ॥
मंगलाय न सन्निधौ बटर्ग दुष्टे मंगले ॥

શ્રીજિનપ્રમસૂરિરચિત

પદ્મપરમેષ્ઠિનમસ્કારસ્તવ ॥

(અનુદ્યુપ-ચૂત્તમ)

સ્વાધિયં શ્રીમદર્હનં, સિદ્ધાઃ સિદ્ધપુરીપદમ્ ।

5

આચાર્યાઃ પદ્મપ્રાચાર, વાચકા વાચનાં વરામ્ ॥ ૧ ॥

સાધવઃ સિદ્ધિ-સાધાર્થ્યં, વિતન્વન્તુ વિવેકિનામ્ ।

મન્નન્ત્યાં ચ સર્વેષાં, પ્રથમં મથતિ મન્નન્તમ્ ॥ ૨ ॥

ઔર્ધ્વમિત્યધરં માયા-શીલ ચ પ્રજવાધરમ્ ।

પદ્મં જ્ઞાતસ્વરૂપેષ, ધ્યેય ધ્યાયન્તિ યોગિનઃ ॥ ૩ ॥

10

હૃત્પદ્મં પોદ્ધદર્શનં, સ્વાધિયં પોદ્ધસાધરમ્ ।

પરમેષ્ઠિસ્થિત શીર્ષં, ધ્યાયેદધરદં મુદા ॥ ૪ ॥

મન્ત્રાપામાદિમં મન્ત્રં, તન્ત્રં વિશીષન્તિગ્રહમ્ ।

યે સ્મરન્તિ સદૈર્ધનં, તે મથન્તિ 'ચિન્ત્રમાઃ' ॥ ૫ ॥

અનુવાદ

15

વિવેકી પુરુષોને શ્રી અરિહંતો સ્વર્ગની અમી, સિદ્ધો સિદ્ધપદ આચાર્યો પાંચ પ્રકારનો આચાર
ઉપાસ્યાપો શ્રેષ્ઠ શાસ્ત્રજ્ઞાન અને સાધુઓ સિદ્ધિર્થ (મોક્ષમર્મર્થ) મળે આપો । ૧ પાંચ પરમેષ્ઠિઓને કરામેલ
નમસ્કાર સર્વ મંગલોર્થ પ્રથમ મળે છે ॥ ૧-૨ ॥

‘ૐ હ્રીં ઔર્ધ્વ’ રૂપ ધ્યેયનું યોગીઓ જ્ઞાનરૂપે (?) ધ્યાન કરે છે ॥ ૧ ॥

પોદ્ધદર્શન હૃદયસ્પર્શની સ્પેશ પાંચશીઓમાં સ્પેશ સ્વરો અથવા ‘અ-રી-હં-ત-સિ-દ્ધ-આ-ય-ની-ય-ન- 20
અ-સ્ટ-અ-સા-નુ’ ૧ પોદ્ધસાધર અનુક્રમે સ્થાપના । તેની અધ્યર્થ મોક્ષદાયક શ્રી પરમેષ્ઠિશીલ (ૐ અથવા
ૐ) નું પ્રસન્નતાપૂર્વક ધ્યાન કરાવે । ૧ શીલ સર્વ મંગલોર્થ પ્રથમ મળે છે અને વિશ્વસ્માજનો નાશ કરનાર
મહાત્મ તેજ પળ ૧ જ છે । એઓ ઈશુ સદૈવ ધ્યાન કરે છે તેઓ શ્રી ધિમેશ્વરી કશ્ચિત સમ્યક્ કાર્તિકાસ્ટ્ય
વાય છે (અર્થ ‘ચિત્રપ્રમાઃ’ પદ વહે કર્તાવ પોતાનું નામ પણ એવિત કર્યું છે ?) ॥ ૨-૫ ॥

પરિચય

25

આ સ્તોત્રમાં સ્વતરંગાચાર્ય આચાર્ય શ્રીજિનપ્રમસૂરિ ૧૫ અનુદ્યુપ ઓત્રોમાં પાંચ પરમેષ્ઠી મન-
વંતોની સ્તુતિ કરી છે । ૧ સ્તોત્ર પૂના, માંદાપર રિધર્ષ હસ્તિદટપુટની આશિનાથ મહાદેવમારન સ્તોત્ર નામની
હસ્તલિખિત પ્રતિ નં ૧૮૮૧૧-૨૮ નંબી પ્રાપ્ત થયું છે । ૧ સ્તોત્રને અર્થ અનુવાદ સાથે પ્રકાશિત કર્યું છે ॥

[૬૨-૧૭]

શ્રીકમલપ્રભસૂરિવિરચિત જિનપદ્મસ્તોત્રમ્

- ૐ હ્રીં શ્રીં ઝર્ઘે ઝર્ઘિભ્યો નમો નમઃ ।
ૐ હ્રીં શ્રીં ઝર્ઘે સિદ્ધેભ્યો નમો નમઃ ।
ૐ હ્રીં શ્રીં ઝર્ઘે જ્ઞાત્યર્થેભ્યો નમો નમઃ ।
ૐ હ્રીં શ્રીં ઝર્ઘે ઉપાખ્યાયેભ્યાં નમો નમઃ ।
ૐ હ્રીં શ્રીં ઝર્ઘે ગૌતમ-મુદ્ગલ-સર્વસાધુભ્યો નમો નમઃ ॥ ૧ ॥
- ૬ એવ પદ્મ-નમસ્કાર સર્વ-પાપ-હાપહર ।
મજ્જત્તમ્નાં ચ સર્વેષાં, પ્રથમં મયસિ મજ્જત્તમ્ ॥ ૨ ॥
ૐ હ્રીં શ્રીં જયે વિજયે, ઝર્ઘે પરમાત્મને નમ ।
કમસ્ત્રમસૂરિન્ત્રો, માપ્તે મ્હિનપદ્મરમ્ ॥ ૩ ॥
ૐ હ્રીં શ્રીં જયે ત્રિકાલ યઃ પઠેદિદમ્ ।
મનોઽમિભક્તિર્તં સર્વં, ફલં સ સ્મરતે દુષમ્ ॥ ૪ ॥
- ૧૫ મુદ્ગલ્યા-મુદ્ગલ્યેષ, ક્રોધ-શ્ચમશ્ચિરજિત ।
દેવતાઙ્ગે પવિત્રારામા, વપ્માસૈર્લક્ષ્મણે કલમ્ ॥ ૫ ॥

અનુવાદ

- આ પદ્મ-નમસ્કાર સુઝ પાપોભો નાશ કરનાર છે અને સર્વ મંગલોર્થ પ્રથમ-ઉત્કૃષ્ટ મંગલ છે ॥ ૨ ॥
- ૐ હ્રીં શ્રીં જયે ' વિજયે ' ઝર્ઘે પરમાત્મને નમ એ મજ જલે પરમાત્મને નમસ્કાર કરીને
૨૦ શ્રીકમલપ્રભસૂરિ શ્રીજિનપદ્મર નામના સ્તોત્રને કહે છે ॥ ૩ ॥
- જે (મનુષ્ય) જગત્સુ જગત્ ઉપાસામ કરીને ત્રિકાલ આ (સ્તોત્ર) ને જયે છે, તે ત્રિકાલ-દુર્લભ
સુખ મનોભાષિત ફલને પ્રાપ્ત કરે છે ॥ ૪ ॥
- ક્રોધ અને લોભથી રહિત એવો જે પવિત્ર પુરુષ મુદ્ગલ્યા અને મુદ્ગલ્ય કહે આ સ્તોત્રની રોચ
નિર્વાપિત સાધના કરે છે તે જ મહિમાર્થ ફલને પામે છે ॥ ૫ ॥

अहन्त स्थापयेन्मूर्तिं, सिद्धं चतुर्भुजम् ।
वाचाय भाग्योर्मध्ये, उपाध्यायं तु नासिके ॥ ६ ॥

साधुवृन्दं ह्युत्तस्याग्रे, मनःशुद्धिं विधाय च ।
सूर्य-चन्द्रनिरोधेन, सुधीः सर्वाधिपतिद्वये ॥ ७ ॥

दक्षिणे मदनद्वयी, बायपाथे स्थितो जिनः ।
भक्तसन्निधौ सर्वदा वरमष्टौ द्विचक्रैः ॥ ८ ॥

5

पूर्वाक्षां च विना रघोदत्तमयीं विजितन्त्रिय ।
दक्षिणाक्षां परं ब्रह्म, नैर्ऋतीं च त्रिचातुर्वित् ॥ ९ ॥

पश्चिमाक्षां जगन्नाथो, बायव्यां परमेश्वरः ।
उत्तरां तीर्थङ्करसर्वांगी(त्सार्वर्षी)क्षालेऽपि निरञ्जन. ॥ १० ॥

10

पाताल भगवानर्हमाकाशं पुरमाचम ।
रोहिणीप्रसूता देव्यो, रघन्तु सकलं कुलम् ॥ ११ ॥

बुधिमन् पुरुष सर्वांगी सिद्धि मात्रे सूर्यनाथी अने चन्द्रनाथीने रोहिणी अने ममनी पवित्रता करीने अरिहतने मस्तकार्ध, सिद्धने कलाट पर भूकव्यमां वाचावर्त्यने अने कानोनी मध्यमं, उपाध्यायने नासिका उपर अने साधुसमुदायने मुखना अग्र भाग उपर स्थापित करे ॥ ६-७ ॥

15

श्री अरिहन् परमेशमा कम्मनाशकरूपे दक्षिण पार्श्वेन, जिनरूपे बायपार्श्वेन अने मन्त्र, परमेशी अने शिर्षकर रूपे जंगोना सन्निध स्थानोर्तु रक्षण करो ॥ ८ ॥

श्री अरिहन् परमामा जिनेश्वररूपे दक्षिण पार्श्वानी रक्षा करो, विजितेन्द्रिय (इन्द्रियोने जीतनार) रूप आत्मयी विदिद्यानी रक्षा करो, परब्रह्मरूपे दक्षिण-विद्यानी रक्षा करो अने जने काष्ठने बायनार रूपे नैऋती विदिद्यानी रक्षा करो । जगन्नाथरूपे पश्चिम पार्श्वानी रक्षा करो, परमेश्वररूपे बायव्य विदिद्यानी रक्षा करो, तीर्थनर अने सर्वांगरूपे उत्तरविद्यानी रक्षा करो अने निरञ्जनरूपे ईशान विदिद्यानी रक्षा करो, भगवान् अरिहन्तरूपे पातालानी रक्षा करो अने पुरुषोत्तमरूपे आकाशानी रक्षा करो । रोहिणी बरोरे देवीजो ममन् कुलम् रक्षण करो ॥ ९-११ ॥

20

પરિચય

ધીકમ્ભસ્યમ્પૂરિષિત મિતપદ્ધત્તેન અનેક સ્થાને પ્રસિદ્ધ ચપુ છે, છતાં મુંબઈ શ્રીરમિતનાથની જૈન મંદિરના હસ્તલિખિત સંગ્રહની પ્રતિ નં. ૨૬૭ ની એક છુદ્ધ પ્રતિ જામને મળી હતી તેના આધારે પાઠ્યોત્તરો છાંને, અને મુદ્રણાઠ સંઘોષીને, અમુગદ સાથે અહીં પ્રગટ કરેલ છે ।

૬ પંચપરમેષ્ઠી તેમ જ બોધીશ તીર્થંકરોનો ધારીત્વ કયે કયે સ્થાને સ્થાપન કરાશે અને ૯ પ્રકારના સ્થાપનું છું પદ્ધત્તે, તે આ સ્તોત્રમાં જણાવ્યું છે ।

श्रीचक्रार-सुखाम्ब

वादी अविद्यायां, वसी निधुयं,

दायी आपरिचर्यां,

दायी उचर्यायां, दायी दोग्गुय्यायां,

दायी दोग्गुय्यायां, दायी दोग्गुय्यायां,

दायी दोग्गुय्यायां, दायी दोग्गुय्यायां,

—

५. श्रीचक्रार-सुखाम्ब
दायी दोग्गुय्यायां

પરિચય

ત્રીકમ્લપ્રભસૂરિરખિત મિતપદ્મરસ્યોન અનેક સ્થાને પ્રસિદ્ધ થયું છે, છતાં મુંબઈ શ્રીરામલિંગસ્વી
દેવ મંદિરના હસ્તલિખિત લેખમાં પ્રાપ્તિ થે ૨૬૭ ગી. એક શુદ્ધ પ્રાપ્તિ બમને મળી હતી તેના આધારે
પાઠ્યમેદો લખેને, અને મૂળપાઠ સંશોધીને, અનુગ્રાહ સાથે અહીં પ્રગટ કરેલ છે ।

- ૫ પંચપરમેષ્ઠી તેમ જ ખોલીશ તીર્થકરોમો શરીરમાં કયે કયે સ્થાને ગ્યાસ કરવો અને ૯ પ્રકરના
સ્વાસ્થ્યનું છું પાઠ્ય મ્ને, તે આ લોત્રર્થ જાણામું છે ।

महामहोपाध्यायश्रीयशोविजयगणिविरचिता परमात्मपञ्चविंशतिका ।

परमात्मा परंज्योतिः, परमष्टी निरञ्जनः ।

अन्नः सनातनः क्षुम्भः, स्वयम्भूर्भयताग्निनः ॥ १ ॥

5

नित्य विज्ञानमानन्दं, अक्ष यत्र प्रतिष्ठितम् ।

सुहृदुदस्वमावाप, नमस्तस्मै परात्मने ॥ २ ॥

अविद्याबलितैः, सर्वविकारैरनुपद्रुतः ।

अकृपा शिवपदस्योऽसौ, हृदया अपति सर्वगः ॥ ३ ॥

यतो बाधो निर्वर्तते, न यत्र मनसो गतिः ।

10

सुशालुमहसंवेद्यं, तद्वर्पं परमात्मनः ॥ ४ ॥

न स्पृहो यस्य नो बभौ, न गन्धो न रस-भृती ।

सुदक्षिन्मात्रगुणबाल, परमात्मा स यीयते ॥ ५ ॥

माधुर्यातिशयो यद्वा, गुणौघः परमात्मनः ।

तथाऽऽख्यातुं न शक्योऽपि, प्रत्याख्यातुं न शक्यते ॥ ६ ॥

15

अनुवाच

परमात्मा, परंज्योतिः परमेशी निरञ्जन अन्न सनातन, क्षुम्भ अने स्वयंभू एवा श्री मिनेश्वर
मगवान् अयंता बर्तो ॥ १ ॥

जेनम्भं निरञ्ज विज्ञान (केवल ज्ञान), आनन्द अने अक्ष प्रतिष्ठित के अने जेसो हृद अने सुहृ
स्वमावापळा के ते परमात्माने हुं ममत्कार कर्तुं हुं ॥ २ ॥

20

अविद्यापी उत्पन्न बनेला सर्व विकारोपी अक्षुब्ध, व्यक्तिरूपे मोक्षमां रहेला मित्रु शक्तिरूपे
सर्वस्वापी एवा परमात्मा अयंता बर्तो के ॥ ३ ॥

अर्थापी (जे स्वरूपनुं वर्णन न करी शकतापी) भाणीजो पाणी फरे के अने क्यां मलनी गति नपी
मित्रु केवल हृद अनुभव ज्ञानबळे जे सबिध के ते परमात्मरूप के ॥ ४ ॥

जेने स्पर्श नपी बर्षं मयी गन्ध मयी रस नपी तथा श्रुति नपी मित्रु जे हृद विन्मात्र
गुणबाल के ते परमात्मा कहेवाय के ॥ ५ ॥

अपवा परमात्मता गुणोने समूह माधुर्यातिशयरूप के । ते गुणसमूह यवार्थरिते कही शकतो
नपी, कर्ता ते तेनी रिते नपी एम पण कही शकतुं नपी ॥ ६ ॥

बुद्धो विनो हृषीकेशः, धम्ममुखाऽऽदिपुरुष ।
 इम्यादि नाममेवेऽपि, नार्थतः स विमिषते ॥ ७ ॥
 भावन्तोऽपि नयाः मीक (सर्वे), तस्त्वकर्म स्पृष्टान्ति न ।
 समुद्रा इव कच्छोत्थे, कृत्प्रतिनिहवया ॥ ८ ॥

धम्मोपरच्छन्नूपशोषकभयपद्वतिः ।
 निर्विकल्प्य तु क्लृपं, गम्यं नालुगम्यं विना ॥ ९ ॥
 क्त्वा न कल्पनादर्शी, आस्रक्षीरात्मगारिणी ।
 स्तोत्रस्तव्यरसास्वादविदोऽनुभवसिद्धया ॥ १ ॥
 कितेन्द्रिया कितलोचः, दान्ततमानः ध्रुवाक्षुषा ।
 परमात्मगतिं यान्ति, विमिषीरपि कर्मभिः ॥ ११ ॥
 नृन् समुच्चवाः सर्वे, परमेस्वरसेवकाः ।
 दूरस्तत्रादिमेदस्तु, त्वमुप्यर्त्तं निहन्ति न ॥ १२ ॥
 नाममात्रेण यं दत्ता, ज्ञानमार्गविचरिणः ।
 न पश्यन्ति परात्मानं, ते धूक्का इव मास्करम् ॥ १३ ॥

॥३॥ तेना बुद्ध, विनो, हृषीकेश धंमु, आदिपुरुष बगैरे मिथ मिथ नामो होला कर्ता पण
 अर्चनी ते परमात्ममयं भेद करी शक्यनो नही ॥ ७ ॥

जेम समुद्रो पोतला तणोबळे मर्यादा बहामनी मूर्तिने स्पर्श करवा बाप्य ठे छटा। मित्रता सत्ये
 अथवर्त्तने पोतला तणो सत्ये पाप्य करे ठे, तेम मयो पोतानी विषय्य बाळ बळे परमात्म-स्वकपनं स्पर्शना
 दोळे ठे—प्रपरम करे ठे, छटा ते स्वरूपने पानी शक्यता नही कियतु पाप्य करे ठे (तत्पर्य ९ ठे ठे
 २० परमात्मजं रूप सर्व लपपद्वतिमेवी पर ठे, तेवी ते ज्योती पकटयं वी रीते आवी छके ?) ॥ ८ ॥

नव पद्वति तो छम्पणी उपरुळ एवा परमात्मरूपनो बोध करतवनारी ठे, ज्यारे तेजुं निर्विकल्प
 रूप तो अनुभव विना समबाप्य तेजुं मणी ॥ ९ ॥

क्या पुनश्चयी कल्पनात्म्य कच्छी सात्म्यरूप क्षीरात्म्यं श्रवणं करती मणी ? परमं अनुभवकल्प
 जीमवळे तजना रसास्वादाने आत्मनारा पुरुषो तो बोधा न होय ठे ॥ १ ॥

२५ कितेन्द्रिय कितलोच दान्त अने ध्रुव जावायवाळ म्हाभ्यामो मिथ मिथ मर्मोपी पण
 परमात्मगतिने प्रज्ञ करे ठे ॥ ११ ॥

शरेखर सर्व मुमुक्षुजो परमेस्वरना सेवक ठे रूपमानो के गभीर्यमानो भेद परमात्मना
 सेवकतजनां व्यापार करी शक्यतो नही । (कोई गभीर्यमं भेदे जमात होय तो कोई मर्त्तवा बाळ पडी
 पण तेवी परमात्मसेवकतामय भेद पकटो नही) ॥ १२ ॥

३० बुद्ध ज परमात्म्य ठे संसृ ज परमात्म्य ठे इत्यादि रीते केजो नम्रम्रमयी गर्वित ठे तेजो
 ज्ञानमार्गीपी दूर ठे । जेम पुनबो मूर्तिने जोई शक्यता नही तेम तेजो परमात्मामे जोई शक्यता नही ॥ १३ ॥

भ्रमाः क्षात्रात्मयाः सर्वो, यन्मानेन फलेग्रहिः ।
 व्याप्तव्योऽयमुपास्योऽर्थ, परमात्मा निरञ्जना ॥ १४ ॥
 नान्तराया न मिथ्यात्वं, हस्ता रत्परती च न ।
 न मीर्यस्य जुगुप्सा नो, परमात्मा स मे गतिः ॥ १५ ॥
 न दोषो यस्य नो कामा, नाहानाशिरती तथा ।
 नावकाशम निरापाः, परमात्मा स मे गतिः ॥ १६ ॥
 रागद्वेषी हर्ता येन, सगन्धप्रमयङ्करी ।
 स द्राणं परमात्मा मे, स्वप्ने वा आगोऽपि वा ॥ १७ ॥
 उपाधिबन्दिता माया, ये ये बन्धवरादिकाः ।
 तेषां तेषां निषेधेन, सिद्धं रूपं परात्मनः ॥ १८ ॥
 अतद्रथावृष्टिता मिर्मि, सिद्धान्ताः कथयन्ति तम् ।
 वस्तुतस्तु न निर्वाण्य, तस्य रूपं कथञ्चन ॥ १९ ॥
 बानध्वनि यया म्लेच्छा, न दृक्काति पुरिगुणान् ।
 प्रबलुमुपमाभावात्, तथा सिद्धमुक्तं भिनः ॥ २० ॥

5

10

शास्त्रने आत्मपाने करेले परात्म जेला ब्रह्मणी फळावाळे (सफळ) वाप्य के, ते आ निर्जन 15
 एवा परमात्म व्याप्त करवा योग्य के अने उपासना करवा योग्य के ॥ १४ ॥

जेम्ने अंतर्मुखी (पांच प्रकारना अंतर्मुखी) मणी मिथ्यात्व मणी हास्य मणी, एनि मणी
 अरुति मणी, मय मणी, ते परमात्मा मने शरण हो ॥ १५ ॥

जेम्ने शोक मणी, कष्ट मणी बलान मणी बभिरुति मणी अने निद्रा मणी ते परमात्म मने
 शरण हो ॥ १६ ॥

20

अने अगतने मयमीन करुनार एवा एम अने हेपने जेम्ने इण्या के ते परमात्मा जगम
 अवस्वाम्य अने स्वप्न अवस्वाम्य पण मने शरण हो ॥ १७ ॥

कर्मरूप उपाधिणी जन्मि एवा जन्म जरा वगेरे जे जे भावो के ते ते वधा भावोमा निषेधके
 परमात्मामुं स्वकम सिद्ध पाय के ॥ १८ ॥

सिद्धान्तो 'वस्तु' रूप व्यावृष्टिकडे ('वा गति, वा गति' एम परमात्मणी मित वस्तुओनी 25
 व्यावृष्टि हाण) परमात्मने इतर वस्तुओणी मित कहे के, परन्तु परमात्मणी तो ते परमात्मामुं स्वकम वगेरे
 पण प्रकारे निर्वाण्य (सूर्य रीते कही कथय्य तेही) नवी ॥ १९ ॥

जेम गाम्भीर्यो माणस जगतीमा गुणोने आणवा इत्यां पण उपासना अवकाश कहेवाने शास्त्रिमान
 बतो नवी तेम सर्वे भगवान पण सिद्धाना सुखनुं कर्मन उपमा न होवाणी कही शकता मणी ॥ २० ॥

દુષ્ટદુરાણાં સર્વેષાં, યત્ સુલ્લ પિષ્ઠિર્થ મન્થત્ ।
 ણક્ષ્યાપિ હિ મિદ્રસ્ય, તદ્વન્નત્તમાધગમ્ ॥ ૨૧ ॥
 મદેહા દર્ષનજ્ઞાનોપયોગમયમૂર્ચય ।
 આક્રમ્સં પરમાત્માનાઃ, સિદ્ધાઃ સન્તિ નિગમયાઃ ॥ ૨૨ ॥
 ૬ ઠાકાપ્રદિશ્ચરાક્રુદ્ધાઃ, સ્વમાત્મસમવસ્થિતાઃ ।
 મન્થપ્રપન્થનિમુક્ત્યા, યુક્તાન્તાશગાદ્વિનાઃ ॥ ૨૩ ॥
 હસિક્ષ્ય અમરીષ્યાનાસ્, અમરીત્વં યથાશ્રુતે ।
 તથા ધ્યાયન્ પરમ્યાન, પરમાત્મસ્વમામુયાત્ ॥ ૨૪ ॥
 પરમાત્મયુગ્મણેષ, યે ધ્યાયન્તિ સમાદિતાઃ ।
 ૧૪ રૂમન્તે નિમૂતાન્નન્દાસ્તં યદ્ધોશિઃપ્રયમિયમ્ ॥ ૨૫ ॥

॥ इति परमहंसपञ्चविंशतिश्च ॥

- સમ્પન્ન દેવતાઓ અને અદુષ્ટોનું દુલ્લ ણક્ષત્ સ્થળે પિષ્ઠિત કરવામાં આવે તો પણ તે સિદ્ધના દુલ્લો
 અન્નપ્રાપ્તિ મળે જાય ॥ ૨૧ ॥
 દેહ દર્શિત, કેવલ દર્શનોપયોગ અને કેવલ જ્ઞાનોપયોગમય રૂપવાદ્ય અને નિરમ્ય પદો સિદ્ધ
 ૧૫ પરમાત્માઓ સર્વદા વિષમ્બન હોય છે ॥ ૨૨ ॥
 તે સિદ્ધ મ્પ્રાપ્તો લોકાત્મ (સિદ્ધિશિલ્પી) રૂપ શિશ્વર પર આક્રમ્, સ્વમાત્મ સમ્પ્રસ્થિત અને
 મન્થપ્રપન્થની વિનિર્મુલ્લ છે । એક સિદ્ધની અશગદ્વિભાજિત આક્રમ્ પ્રવેશોમ્ અન્નપ્ર સિદ્ધો રોક્ષ છે ॥ ૨૩ ॥
 કેમ ક્ષણ અમરીના ધ્યાનથી અમરીપણને પામે છે, તેમ પરમાત્માનું ધ્યાન કરતો વીરજી
 પરમહંસપણને પામે છે, ॥ ૨૪ ॥
 ૨૦ એ રીતે પરમાત્માને જોઈ સમ્પ્રદિન મનવશે ધ્યાન કરે છે તેઓ પરમહંસથી પરિપૂર્ણ થઈને
 (પરિપૂર્ણ) ઘરા અને (પરિપૂર્ણ) વિશ્વવરૂપ મોક્ષલક્ષ્મીને પામે છે ॥ ૨૫ ॥

परिचय

- તપા બીજશોભિઃપ્રજીર્ણ સ્થેષી આ પશ્ચીમી દુષ્ટસિદ્ધ છે । અનેક સંપ્રદાયોમાં એ પ્રકારના
 થયેલ છે । તેમના પદ પ્રકરણ ઉપરથી આ પશ્ચીમીનો, સંપ્રદાયનો, તેને અજુબાદ સામે લઈ પ્રગટ કરી છે ।
 ૨૫ પરમેષ્ઠી પદો જિનેશ્વરનું કુદ્ધ સ્વરૂપ આ પશ્ચીમીમાં ઉપાધ્યાયજી મહારાજે કુદર રીતે પ્રદર્શિત
 કર્યું છે ।
 સુતરમ્ સૈન્યમ્ થયેલા આ સર્વગીષ્ઠ મિદ્ધાન્તો પરિચય યદ્ધોશિઃપ્રયસ્યુતિર્નવ મંત્રી જાતે
 મન્થપ્ર એમ છે ।

॥ श्रीगुरुदेवकी कृपासे ॥

नमो अखिलानाम्

नमो विदुषाम्

नमो धार्मिकानाम्

नमो अल्पदुःखीनाम्

नमो कीर्तनकराभ्यम्

हृदये प्रियमनुभूतं भक्तपात-प्रसन्नोत्तमं
मित्राणां च सखीनां परमं सुखं प्रियम् ॥

५. मुनिजी कानूनिबन्दी महापात्र
हस्तलिखित पात्र.

શ્રીસિંહનન્દિભટ્ટારકવિરચિત પદ્મનમસ્કૃતિદીપકસદર્ભ ॥

નમામ્યહં તં દેવેષં, હાસીરાત્યન્તિકી સ્વયમ્ ।

યસ્ય નિર્દૂતકર્મેન્ધ્રમસ્પાપિ મિરાચતે ॥ ૧ ॥

5

યસ્ય પ્રમાત્તો દેવેશૈરપિ વર્તુ ન શક્યત ।

તત્ર મત્તુપખ્યાપારઃ, કેચલં હાસ્યતાસદમ્ ॥ ૨ ॥

મિત્ર-ચૌરારિ-માર્પાણાઃ, શાક્તિન્યાદિગણા અપિ ।

યસ્ય સ્મરણમાત્રેણ, પ્રલયં યાન્તિ તદ્વચિલા ॥ ૩ ॥

યસ્ય પ્રમાણતા બુદ્ધિર્જાયતે જીવસનિમા ।

10

તં નમસ્કૃત્ય પદ્માન્નમન્ત્રં તત્કલ્પમુખ્યતઃ ॥ ૪ ॥

તત્રાવિકારાઃ પદ્મંભ, સાધન પ્યાન-કર્મણી ।

સ્તવન ફલમિત્યેવમ્, યદુકં પૂર્વપ્રરિમિ ॥ ૫ ॥

તદેવ સંસ્થિપ્યારમ્ય, પ્રક્રિયાદ્યારતઃ સત્ત્વ ।

કરોમિ દેવં નાન્યસ્ય, હૃદયમિધ્યાદ્યઃ સત્ત્વ ॥ ૬ ॥

15

તદેવ ગાયત્રીમન્ત્રં, તદેવાદ્યકમુખ્યતે ।

તદેવ પદ્મકં પ્રોત્કં, પદ્મ(દા)ર્શનિકસમ્મતમ્ ॥ ૭ ॥

અનુવાદ *

તે દેવાવિદેષને હું નમસ્કાર કરું છું કે કર્મસ્વરૂપી જન્મનો બુગટો દૂર કરાવી (૧) જેમની સંતૂળ હાસી સ્વયં અર્પત શોમે છે ॥ ૧ ॥

20

જેમનો પ્રમાણ દેવો પણ કદેશને શક્તિમાન નથી ત્યાં મનુષ્યની પ્રગૃષ્ઠિ કેચલ હાંસીને પાત્ર ગમાય ॥ ૨ ॥

જેમના સ્મરણમાત્રથી મિત્ર, ધોર, ઝગુ અને મરણી મોરે તેમજ શાક્તિની આદિના સ્મરો શાશ પામે છે એના પ્રમાણથી બુદ્ધિ બીજસદૃશ અર્પણ થને છે (૨) તે પંચાંગ (પંચમંગલ) મંત્રને નમસ્કાર કરીને હું તેનો કમ્પ કરું છું ॥ ૩-૪ ॥

25

તે (કલ્પ) મં ૧ સાધન, ૨ ધ્યાન ૩ કર્મ-ક્રિયા, ૪ સ્તવન અને ૫ પદ્મ—૬ પાંચ અધિનારો છે. (આ મિથ્યમ્) જે પૂર્વાચાર્યોએ કર્યા છે તેને જ સંશયીને અન પ્રતિયા હારથી શરૂ કરીને હું કરું છું । આ જલ્પ (અપોષ્ય પણ) અમ્યને ન આપશે અને હુલ્લ પણ મિથ્યાદ્યરિને તો ન જ લાગશે ॥ ૫-૬ ॥

તે (૫મ મંગલ) જ ગાયત્રી મંત્ર છે તે જ અદ્યક છે, અને તે જ હવે દર્શમીજોને માન્ય પદ્મ પંચક છે ॥ ૭ ॥

30

- યન્ત્રં ચિન્તામણિર્નામ, કલિકુન્ડાસપન્થકમ્ ।
 પંચારાખ્યપદં યન્ત્ર, ગણસુવૃણ્યામિષમ્ ॥ ૮ ॥
 પાર્યંચકં વીરચકં, સિદ્ધચકં ત્રિલોકસુફ ।
 કર્મચક્રં યોગચકં, ધ્યાનપદ્મપિન્ડશ્ચ(ચિષ્ણ)કમ્ ॥ ૯ ॥
 5 મૂતપન્ત્ર(ચક્રં) ટીર્થચકં, જિનચકં વશીકરમ્ ।
 ધ્યાનચકં મોક્ષચકં, શ્રેયચકં મુદ્રાન્તિકૃત્ ॥ ૧૦ ॥
 સર્વરક્ષાચ્ચ કુદ્રમુલુક્યપમુનામકમ્ ।
 હવુમુલુક્યં નામ, મોક્ષદ્ વામ્નિકપ્રદમ્ ॥ ૧૧ ॥
 પૃથ્વં જ્વાલિનીપિચકં, હ્રુમં વૈવામ્નિકાચકમ્ ।
 15 વરં વજ્રેયરીચકં, કુદ્રષ્ઠાન્તિકચક્રકમ્ ॥ ૧૨ ॥
 યાગમન્થલસચકં, પદ્મચકં મનોહરમ્ ।
 મૈરવં ચક્રમિન્દ્રાક્ષપમિત્વાદિ સફળં શુ ॥ ૧૩ ॥
 યન્ત્રરાજાગમોક્તં યત્, તદ્દેતેન વિના ન ચ ।
 સિદ્ધેન સિદ્ધપ્ત્યેષ, નિપમોઽસ્તિ જિનામયે ॥ ૧૪ ॥
 18 યસ્ય સ્મરણમાત્રેણ, શરાદ્ગતસ્ય મયં ગતમ્ ।
 હીપિનોઽય તથા શ્રેષ્ઠી, મુદર્ષેન ચપિ સ્વપમ્ ॥ ૧૫ ॥
 મપદ્યુક્તો વદ્યુવાસ્ય, પ્રમાથેન મહાજના ।
 હાનિશ્ચદમિષાનાસ્તે, ગતા હીપાન્તરં દુષ્ટા ॥ ૧૬ ॥
 કિમસ્ય વર્ણ્ય માહાત્મ્યં, જિહ્વાયા વૈષ્ણ્યા હતુ ।
 20 કોટિચિહ્નાદિમિર્જયાતુ, ગમેષોઽય કિમુપ્યયે ॥ ૧૭ ॥

(વંત્રોમ્) ચિન્તામણિ નામનું, કલિકુંડ નામનું, પંચારાખ્યપદ નામનું, અને ગણસુવૃણ્ય નામનું
 યત્ર છે, (૫ સિધામ્) પાર્યંચક, વીરચક, સિદ્ધચક, ત્રિલોકચક (ત્રિલોકચક), કર્મચક, યોગચક, વીજાના
 હસ્તિનર ધ્યાનને ઉદરનાર ચક્ર, મૂતચક, ટીર્થચક, જિનચક, વશીકરચક, ધ્યાનચક, મોક્ષચક
 શાસ્ત્રિને કરનારં શ્રેયચક, સર્વેષાં રક્ષા કરનારં કુદ્રમુલુક્ય નામનું ચક્ર, મોક્ષ અને વાંચિત જાપનરં હવુ-
 25 મુલુક્ય નામનું ચક્ર, સફળ એવું જ્વાલિનીચક, હ્રુમ એવું વૈવિષ્ણવચક, શ્રેષ્ઠ એવું વજ્રેયરીચક, કુદ્ર-
 શાસ્ત્રિચર ઉદર એવું યાગમન્થલચક, મનોહર, પદ્મચક, મૈરવચક અને રક્ષચક વગેરે જે અનેક ચક્રો ‘વંત્રાત્ર
 આગમ મં વદેલા છે તે વધા આ નવત્કાર યંત્ર (વંત્ર)ને સાધ્યા વિના સિદ્ધ થતાં નથી અને ૫ સિદ્ધ
 થતાંજ વધાં સિદ્ધ થાય છે, એનો જિનાગમ્ય મિષય છે ॥ ૮-૯-૧૦-૧૧-૧૨-૧૩-૧૪ ॥

30 એના સ્મરણમાત્રથી શરાંગનો હાથીનો મય ગયો અને શ્રેષ્ઠી મુદર્ષાન પળ સ્વર્ગ મપદ્યુ-
 ક્ત થયા, આ (ભગવદ્ગીતા) ના પ્રમાણથી વધીશ નામના યાગ (૧) મહાજનો પણ બાલંદર્શક વીજા હીપર્થ
 ગયા ॥ ૧૫-૧૬ ॥

શરેતર, બાપું માહાત્મ્ય એક બીએ વર્ફે રીતે વર્ફવી શરત્ય ? બધી ઝીંગણર મળાત્ય શરેતો
 ત્રિદાશો વડે વડે તો પણ ન વડી શકે, તો પછી બધે થી રીતે વડી શરોત ? ॥ ૧૭ ॥

अपवित्रे पवित्रेऽपि, सुस्थिते दुःस्थितेऽपि वा ।

पत् सर्वकृत् परं मन्त्रं, न त्याज्यं विषुषैरिह ॥ १८ ॥

इदं चित्रं महत् स्यात्, मोक्षार्थं यत् वशीकृति—

प्रसूक्तानि च कर्माणि, चेष्टितानि ददाति नु ॥ १९ ॥

यमा ह्यनिर्महामूर्खो, मन्त्रपदैक्यवचनात् ।

भूपो भूयः पदध्यानात्, सातर्थाः प्रसूतवान् किम् ॥ २० ॥

अथ साधनमाह—

पूर्वां कङ्कप् पुष्पमालां, छुट्ठा पद्यासनं वरम् ।

बोधमुद्रा मोक्षमुद्रा, कालः प्रमात इष्यते ॥ २१ ॥

वेधं छुट्ठं तदप्यवितीरं द्रव्यं मनोहरम् ।

माषो मन्त्रलपो द्वेधा, स्वेष्टपङ्कजपोधनम् ॥ २२ ॥

कर्म मोक्षप्रधानं स्यात्, युवाः श्वेतस्य चिन्तनम् ।

सामान्य मूलमन्त्र स्यात्, विधेयस्तत्परा मता ॥ २३ ॥

पूजाद्वयं हस्तकुर्म च, सदक चरुसचयम् ।

रत्नदीपकं धामे च, घृणकुण्डं च दक्षिणे ॥ २४ ॥

अपवित्र के पवित्र, सुस्थित के दुःस्थित व्यक्ति विषे पम जे सर्व कर्षक कर छे मंत्र छे, तेनो ब्रह्मा सागसोए त्याग न करबो चोर्षे ॥ १८ ॥

ए मारे आभर्य छे के जे (मन्त्र) मोक्ष आपनात छे ते न वशीकरण करे कर्म (करी आपे छे) बने बन्दी बाँधियो ने पम आपे छे ॥ १९ ॥

यम माम्ना मुनि (आ) मंत्रना एक पदमा अन्यवी, बने बारवत ए पदतुं ध्यान करबायी 20
छाये न शक्ता बने ऋद्धिओ पाम्ना हता (१) ॥ २० ॥

साधनप्रकार—

ईदं दिक्षा, श्वेत पुष्पनी माला, छेष्ट पद्यासन, बोध(ज्ञान)मुद्रा अथवा मोक्षमुद्रा बने समय प्रमत्तनो होरो चोर्षे ॥ २१ ॥

छेन्-स्वान शुद्ध-स्वच्छ पतुं तद्वत् बनेरना बँठनुं, (विशेष बाधि) प्रयो सुंदर, माष मंजलयनो 25
बने पोतने इह एका पङ्कजनी पोषमा करबी ॥ २२ ॥

कर्म मोक्ष-प्रधान होनुं चोर्षे, श्वेतवर्णनुं चिंतन (श्वेत वर्णमां ध्यात) ते गुण छे, यममंत्र ते सामान्य छे बने तपसला ते विशेष कौशल्या छे ॥ २३ ॥

पूजा इष्य, कुंडल, उदक-एक आतनुं फल (१) चरुसचय-एक प्रकारतुं पात्र (१) टापी बालुए एतदीपक बने जमगी बाहुए घृणकुंड करबो ॥ २४ ॥

१. ब्रह्मवी अनुक्रमे दिष्-आसन-मुद्रा-माष वेध-इष्य-माष पात्र-कर्म-गुण-सामान्य-विशेष बनेरनुं वर्णन छे ।

5

10

15

30

फलं देयं शिनेशस्य, पुरतो वीथपुरुषम् ।
 शु(च)र्तं शोभाय-कदलीमुखं पदार्तुषु क्रमात् ॥ २५ ॥
 कङ्कोटेला-स्रज्जादि-सर्षापध्यागिषेचनम् ।
 दधि-दुग्धेभ्यु-सर्षिभिरगिषेक्षे शिनेस्य च ॥ २६ ॥

- 5 पथाद्दृष्ट्य तत्पीठान्मातृकापन्त्रपूजनम् ।
 कृत्वा पीठे प्रसिस्था(ग्रा)प्य, स्थिरां वा चित्तयेदमु ॥ २७ ॥
 चूर्णादिवासना पथाद्, वार्धवावासना तथा ।
 चान्यादिवासना वैव, फलवर्तिक्रमासना ॥ २८ ॥
 पथाद् दिनत्रयं वस्त्रपरिवारं तथा ततः ।
 10 हुत्वा पाटनमस्तान्मन्तरं स्थाभिराज्जना (नीराजना) ॥ २९ ॥
 पथाद्द्वारशुद्धिं च, कृत्वा मन्त्रं जपेदमु ।
 मूलमन्त्रमुपन्यस्यप्रतिष्ठो ब्रह्मसंयुतः ॥ ३० ॥
 सा वीरधी निराहारी, नियतो विभितेन्द्रियः ।
 मनोवाक्कायसंयुक्तः, पञ्चमन्त्रं जपेदमु ॥ ३१ ॥

- 15 शिनेश्वर प्रथिग सम्प्र कळम्—बीजेरे, बाज, नारियेक, केरी वनी केळ्यं वगैरे हेम ज शेगरी,
 हलायची, सवंगी वगैरे छ कळम्पं पनारं फळ्ये क्रमशः गृह्यं बोर्षेण अने वधा प्रचाराणी औपशिवोनी
 अभिषेक करतो बोर्षेण, (ठपण) दही, दूध, शेराही अने बीपी ही शिनेश्वराणी प्रतिम्नो अभिषेक
 करतो ॥ २५-२६ ॥

ए पाठी ते पीठनी उपजीने मस्तुछवन्त्रं पूजन करी, पीठम् कटीपी स्थापना (प्रतिष्ठा)
 २७ करवी, पढी ते प्रतिष्ठा स्थिर के एम कितन करुं ॥ २७ ॥

पढी चूर्ण-वाससेप वगैरे १ वासना जाय्या पढी पाणीमी जधोवासना (१) जायवी, (ते पढी)
 ज्ञान्य वगैरेनी वासना तथा फळ अने बीयानी वासना जायवी ॥ २८ ॥

ए पाठी मस्तुछवन्त्र त्रण दिवस सुपी वस्त्रवी डम्पी हेतु, कटी ते पाठी तेनां मुक्तं उपचयन
 करुं अने पढी जावती करवी ॥ २९ ॥

- 25 पाठी कुंजनी मुद्रि करीने वीजवाप कर्यो । पढी म्म करीने मूलमन्त्रना जमुक्त जपारि रिडे
 प्रतिष्ठावद एतुं ॥ ३ ॥

ते पाठी वीरपराय, नियमवान संयत, विवेक्षिय अने मम-वचन-आयापी संयुक्त एवा हेमे
 पञ्चमन्त्रात्मनो जाप करथे ॥ ३१ ॥

તદ્વિધાને પૂર્વદિને (૧), ગમ્ના તુ જિનમન્દિરે ।
 પ્રતિમાં મુતમમ્યર્ચ્ય, કૃત્વાન્તુ ગુરુજનમ્ ॥ ૩૨ ॥
 ગુરારાણાં સમાશાય, ગુરુહસ્તં સમ્પ્રદરેત્ (૧) ।
 મસ્તકં ન્યસ્ય (૧) સર્વમાર્ગ્ય, મત્વા શતાન્તરે ગૃહે ॥ ૩૩ ॥
 તત્ર મન્ત્ર(ન્ત્રં) અપઞ્ યાષત્, કર્પસિદ્ધિર્ન સંમરેત્ ।
 તાત્ તત્ર નિપન્તા શા, યાયાતપ્યેન યોજયેત્ ॥ ૩૪ ॥
 મન્ત્રસાધ્યા તુ પચ્ચાઙ્ગં, નમસ્કારસ્તુ પચ્ચપદ્મ્ ।
 અનાદિસિદ્ધમન્ત્રોડયં, ન હિ કેનાપિ તત્ કૃતમ્ (સ કૃત્) ॥ ૩૫ ॥
 પૂર્વં યદપિ જિના યાતાસ્તે શે યાસન્તિ યાન્તિ ચ ।
 હત્યનૈવ હિ મુક્ત્યઙ્ગં, મૂતમન્ત્રમનાદિતઃ ॥ ૩૬ ॥
 શાનુદ્દમે અતે શાષ્ટિ, પરંતે શાડ્યપસ્વિતી ।
 કેનાપિ યોગકાર્યેણ, કાર્યં સાધ્ય મુવીમતા ॥ ૩૭ ॥
 યત્તન્મન્ત્ર ચ શ્લોઘ્ય નાડકૃત્માદિકૃત્પ્રકૃતઃ ।
 સ્વર્યમૂતતયા શુદ્ધઃ, શાચનેન કિમ્ સ્કૃતમ્ ॥ ૩૮ ॥
 વિમીષા' પ્રહર્યં યાન્તિ, શ્વાકિની-મૂત-પશ્મનાઃ ।
 વિર્પં નિર્વિપ્તાં યાતિ, ધ્યાયમાને શુપચ્ચક્રે ॥ ૩૯ ॥

૬

10

15

પદ્ધતિ (૧) દિવસે જિનમંદિરમાં જઈ જિનપ્રતિમા અને મુનિજ્ઞાને શ્રુતિને પદ્ધતિ ગુરુની પૂજા કરવી । પડી ગુરુની આજ્ઞા લઈને ગુરુનો શાય છેડે પોતાના મસ્તક ઉપર વક્તો (૧) । તે વક્તે પોતે મત્રપદ્ધતિ છે એમ માન્યને ગૃહના દરવાજા મુખમાં જઈ ત્યાં કાર્પની સિદ્ધિ ન થાય ત્યાંમુખી મંત્રનો જાપ કરવો । તે સમયે ત્યાં મહાન શીતિ નિર્ગમ—ઉચ્છ્વાસપૂર્ણ (૧) પણ યોજના કરવી ॥ ૩૨-૩૩-૩૪ ॥ 20
 'પંચાંગ' એ મંત્રનું નામ છે, તેમાં પાંચ વસ્તુઓ છે । આ મન્ત્ર અનાદિસિદ્ધ છે, તે કોઈએ રચેલ નથી ॥ ૩૫ ॥

પૂર્વે જે કોઈ જિનો મુક્તિની ગયા, મશિષ્યમાં જશે અને વર્તમાનમાં જાય છે તે વધારે આ પંચતમસ્કંધને વહે જ । તેથી આ મૂતમંત્ર અનાદિ કાલથી મુક્તિનું મંગ છે (૧) ॥ ૩૬ ॥

શીતિનું મુખીના પાળીમાં, પરંતુ પર, તદ્વત્તમાં અથવા કોઈ પણ યોગકાર્ય (આસનાદિ) દ્વારા આ 25
 (મંત્ર) ને શુદ્ધિસાધી પુરવે સાધવો જોઈએ ॥ ૩૭ ॥

આ મંત્રને અકાલમ' આદિ અત્યંત શોભવે નહીં । કેમકે એ સ્વર્યમૂત-આપ મેલે ઉત્પન્ન થયેલો શોભાથી શુદ્ધ છે, તેથી સ્વયં છે કે શોભાનું કોઈ પ્રયોજન નથી ॥ ૩૮ ॥

પંચ પરમેષ્ઠીનું ધ્યાન કરતાં થિત્તના સમયે, તેમ જ શાકિની મૂત અને પશ્મ-સર્પ વગેરેના ઉપસર્ગો નાશ પામે છે અને શિવ નિર્ણય થતી જાય છે ॥ ૩૯ ॥

30

‘ૐ નમઃ સિદ્ધ’મિત્યામ્યા, યયા કાર્યસ્ય સાધ(ધિ)શ્ચ ।

ઠયા સાદૃશ્યતો શ્રેયં, મન્ત્ર પારમગૌરુકમ્ ॥ ૪૦ ॥

‘ૐ નમોઽર્હમ્ય’ ઇત્યામ્યા, પ્રથમા આપતે પદી ।

‘ૐ નમઃ સિદ્ધમ્ય’ ઇતિ, આપતે દ્વિતીયા પદી ॥ ૪૧ ॥

‘ૐ નમો(મ) આચાર્યમ્ય’ ય, આપતે તૃતીયા પદી ।

‘ૐ નમઃ(મ) ઠપાધ્યાયેમ્યા’, આપતે તુર્થા સ્વપદી ॥ ૪૨ ॥

‘ૐ નમઃ સર્વસાધુમ્યો’, આપતે પચ્ચમી પદી ।

[ઇતિ સંસ્કૃતમન્ત્રેણ, સર્વસિદ્ધિર્મલિપ્યતિ ॥ ૪૩ ॥]

‘ૐ નમઃ સિદ્ધ’ એ નામનો મંત્ર જેમ કયા કાર્યો સિદ્ધ કરે છે તેમ પરમ્પુરુષો (પંચપરમેષ્ઠે)

10 સંબંધિ આ મંત્ર પણ સર્વ કાર્યોની સિદ્ધિ કરે છે ॥ ૪ ॥

ૐ નમો ઈર્હમ્ય’ એ નામની પ્રથમપદી (પદ ૧) છે, તેમ ‘ૐ નમઃ સિદ્ધમ્ય’ એ દ્વિતીય પદી છે, ૐ નમો આચાર્યમ્ય’ એ ત્રીજી પદી છે, ‘ૐ નમ ઠપાધ્યાયેમ્ય’ એ ચોથી સ્વપદી છે, ‘ૐ નમઃ સર્વસાધુમ્ય’ એ પાંચમી પદી છે। આ પ્રમુખે (આ) સંસ્કૃત મંત્રથી સર્વ કાર્યોની સિદ્ધિ થશે ॥ ૪૧-૪૨-૪૩ ॥

15

પરિચય

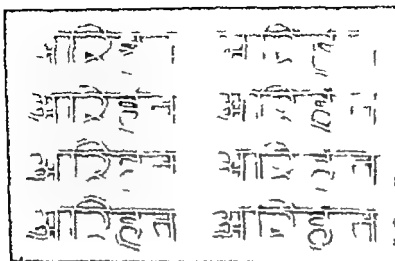
વિગતર સમ્પ્રદાયના, મહાત્મ ક્રીષ્ણનંદિય રચેલી ‘વંચનમલ્લસિદ્ધીપક’ નામની દ્વિતી બન્ને કલ્પના એવલ ઇશિયાટિક સોસાયટીના સંપાદકશ્રી મુઝી બાબી છે। નમસ્કારમ્ત્ર નિપત્તક આ મંત્રમાં પાંચ અધિગતો આવેલા છે—૧ સાધનઅધિગત, ૨ ધ્યાનઅધિગત, ૩ કર્મઅધિગત, ૪ સ્તવઅધિગત, અને ૫ ફલઅધિગત। પ્રત્યેક અધિગતમાં મન્ત્રનિપત્તક અનેક હસ્તિકાઓ ગણ અને પદ્યમાં આવેલી છે।

20 આ મંત્રના મંગલાચરણના ૪૩ શ્લોકો નમસ્કાર શિલ્પે સુઠી માહિતી આપે છે અને કર્તૃક સ્વાપક દ્વિય નમસ્કાર શિલ્પે વિચાર દર્શાવે છે। તે બધીં અનુવાદ સાચે પ્રગટ કરેલ છે।

શ્લોક ૧-૭ મંગલાચરણ અને પ્રવૃત્તિ અભિષેક વગણે છે। શ્લોક ૮-૧૧ અનેક મંત્રોનાં નામો નોંધે છે। શ્લોક ૧૨-૧૭ વૈષ્ણવ મહાકૃપ્ય વગણે છે। શ્લોક ૧૮-૨ મંત્રનો મહિમા દર્શાવે છે। શ્લોક ૨૧-૨૭ મંત્રનાં સાક્ષીઓનો વિચાર આપ્યો છે અને શ્લોક ૨૫-૪૩ નમસ્કાર મંત્રનો મહિમ્ય, ન્યસ, 25 સંસ્કૃત માપામ્ય મંત્ર શિલ્પે પ્રશ્ન અને સમાધાન તેમ જ અરિહંતાનાં અર્ચન શિલ્પે માહિતી આપે છે।

આ ૪૩ શ્લોકોમાં જેવી માહિતી આપી છે તેવી જ માહિતીની મરેલો સુમ્મ પ્રશ્ન છે।

છામ્મા અગ્રાત્મા શૈક્ષણ્ય કષેલ્લા મહાત્મ ક્રીષ્ણનંદિય આ રચના કરી છે, બંનની પ્રશસ્તિમાં તેમને પોતાની ગુરુપરંપરા વગેરે માહિતી આપી છે।

५ सुविधा लयावस्थितपरी म हर्षावस्थित ५

गिरि शिखरिणी अतिशयिणी १०
 अमी अतिशयिणी
 गिरि शिखरिणी
 अमी अतिशयिणी
 अमी अतिशयिणी
 गिरि शिखरिणी
 गिरि शिखरिणी अतिशयिणी १०
 गिरि शिखरिणी अतिशयिणी १०

५ ५ अ सुविधा लयावस्थितपरी म हर्षावस्थित ५

श्रीसिंहनन्दिविरचित-पञ्चनमस्कृतिदीपकान्तर्गत नमस्कारमन्त्रा ॥

[१-३] केवलविद्या—

- (१) 'ॐ ह्रीं धर्मे णमो मरिहताय ह्रीं नमः ॥ अथवा—
(२) ॐ णमो मरिहताय श्रीमबुधमाविषयमानान्तेभ्यो नमः ॥ अथवा—
(३) श्रीमबुधमावि-अर्थमानान्तेभ्यो नमः ॥

5

[४-६] विविधविद्याविद्या—

- (१) ॐ णमो मरिहताय ॐ । इति कर्मविद्याविद्या ।
(२) 'ॐ णमो आह(य)रिमाण । इति शकुनविद्याविद्या ।
(३) ॐ णमो सिद्धाय । इति सर्वकर्मविद्याविद्या ।

10

फलम्— इति मेतरेऽङ्गफलमोपुक्तमानस्यो(सद्य) मुनेः ।
सिद्धान्तविषयि ज्ञानं जायते गणितविषु ॥

[७] भङ्गन्यासः—

- ॐ णमो मरिहताय शिरोरक्षः । ॐ णमो सिद्धाय मुखरक्षः ।
ॐ णमो वायुरिषाय हृदिगृह्णस्वरक्षः । ॐ णमो उदररक्षाय वामहस्तरक्षः ।
ॐ णमो कोप सङ्घसङ्घर्ष इति कर्मणम् ॥

15

फलम्— एक पञ्चनमस्कृत, सर्वपापक्षयहृत् ।
मङ्गलानां च सर्वेषां प्रथमं मङ्गलं मत्तः ॥

[८] वज्रपञ्चाम्—

- ॐ इति । ह्रीं मुखे । णमो वामौ । मरि वामि । 'हृत् वामे । दाहं शिपि ।
ॐ इतिमे वामौ । ह्रीं वामे वामौ । णमो कर्मणम् । 'सिद्धाय अस्माप पद् स्वाहा ।

20

फलम्— विपरीतकार्येऽङ्गन्यासा, शोभनकार्ये वज्रपञ्चरे एतत् रक्षा ।

[९] अपराविद्याविद्या—

- ॐ णमो मरिहताय णमो सिद्धाय, णमो वायुरिषाय, णमो उदररक्षाय, णमो कोप सङ्घ 25

साङ्घर्ष ह्रीं पद् स्वाहा ॥

फलम्— इत्येतेऽपराविद्याविद्या मन्त्राः स्याद्विद्वत्सिद्धयम् ।
इत्येते पञ्चाङ्गी विद्या ध्यात्वा कर्मसर्वं कुरुते ॥

[१०] परमेष्ठिनीमन्त्रः—

ॐ । तत् कथमिति चेत्—

परिहृता मसरीरा आपरिषा तद् उपस्थाया मुषिषो ।

पद्ममस्त(र)मिष्यो(पञ्चो) ॐ कसो र्ध्वपद्मेष्टि ॥

5 ब्रह्म सेनीः [] इति त्रैनेत्रसूत्रेण ॥ + ब्र ह्रस्वस्य दीर्घः । आ + मा पुनरपि दीर्घः ।
 ४ तस्य परकागुणे कृते ष्येति आते पुनरपि मोर्ध्वस्यत्रा [] इति सूत्रेणानुसारे
 षति सिद्धपञ्चमर्थं निष्पद्यते ।

[११] पांडुराक्षरी विद्या—

ॐ ह्रीं सिद्धाचार्योपाध्याय-सर्वसाधुभ्यो नमः ॥”

10 माहात्म्यम्— स्मर मन्त्रपद्मेष्टी महाविद्या जगद्गताम् ।

शुद्धपञ्चभूतामोत्पयोडशाक्षरपञ्चिताम् ॥

फलम्— मस्या शब्दार्थं ध्यानी जपयेच्छास्त्रमात्रम् ।

अभिच्छास्त्रमात्रेति, अतुर्यमपत्ता फलम् ॥

[१२] सप्तदशाक्षरी विद्या—

15 ॐ ह्रीं ॐ ह्रीं-सिद्धाचार्योपाध्याय-साधुभ्यो ह्रीं नमः ॥

फलम्— मस्या शब्दार्थं ध्यानी, समाप्नोति च मन्त्रम् ॥

[१३] देवत्रयीविद्या—

ॐ ह्रीं ॐ ह्रीं-सिद्ध साधुभ्यो ह्रीं नमः ॥

[१४] पञ्चक्षरीविद्या—

20 ॐ ह्रीं ॐ ह्रीं नमः ।

फलम्— इति पञ्चक्षरी विद्या कथिता दीक्षितार्षेणि ॥”

[१५] पद्ममसंभूता विद्या—

परिहृत सिद्ध । मय्या— परिहृत साधु । मय्या— त्रिभुविद्यसाधु ।

फलम्— विद्या पद्ममसंभूतामत्राया पुण्यसाक्षिणीम् ।

35 जपम् अतुर्यमप्येति फलं ध्यानी शतत्रयम् ॥

[१६] अतुर्यमयो मन्त्रः—

परिहृत । मय्या— त्रिभुविद्य । मय्या— ॐ ह्रीं सिद्ध ।

फलम्— अतुर्यमयो(यो) मन्त्र(मन्त्रा) अतुर्यमसंभूताम् (या) ।

अतुर्यमसं जपत् पोषी अतुर्यस्य फलं मजेत् ॥

30 [१७] द्विपथो मन्त्रः—

सिद्ध । मय्या— त्रिभु । मय्या— ‘ॐ ह्रीं ।

[१८] एकद्वयी मन्त्रा—‘ॐ ।

फलम्—‘ॐकारं विष्णुसंयुक्तं मित्यं ध्यापयित्वा योगिना ।

कामदे मोक्षार्थं चैव, प्रणवाय नमो नमः ॥

[१९] अकारध्याने, तत्फलं च—‘अ ।

आदिमन्त्रार्थतो माम्नोऽकारं पञ्चरात्रप्रमाणम् ।

आयन् अपन् त्रिमुखाया यः स अतुर्यैकलं ज्ञयेत् ॥

5

[२०] पञ्चवर्षमयी विद्या—

ह्रीं ह्रीं ह्रीं ह्रीं ह्रीं ह्रीं । अथवा— अ सि बा उ सा ।

संपुटे तु— ॐ ह्रीं ह्रीं ह्रीं ह्रीं ह्रीं ह्रीं । अ सि बा उ सा नमः । अथवा—

ॐ अ सि बा उ सा नमः । अथवा— ॐ ह्रीं ह्रीं ह्रीं ह्रीं ह्रीं ह्रीं नमः । इति मेवा ।

10

माहात्म्यम्— पञ्चवर्षमयीं विद्यां पञ्चतत्त्वोपकृतिताम् ।

भुविर्वा(व)नैः सुतस्त्रयाद् बीजमुखाया समुद्भूताम् ॥

फलम्— ब्रह्मिभोक्ते च प्रथमो, द्वितीयः शान्तये स्तुतः ।

तृतीयो जनमेष्टार्थे, चतुर्थः कर्मभारणे ॥

पञ्चमः कर्मयुद्धैषु, पञ्चैवं भुक्तिमा स्तुताः ।

15

तृतीयनियताभ्यासाद् वदतीह तमिजाशया ॥

श्रेष्ठिजनस्याशु मित्राहो निगूढं जन्मवन्धनम् ।

[२१] मुक्तिदा विद्या—

अचारि मंगलं । अर्चित(वा)मंगलं । सिद्ध(दा)मंगलं । साङ्ग(ङ्ग) मंगलं । कैवल्यपण्यतो
धम्मो मंगलं ।

20

अचारि ङोगो(गु)त्तमा । अर्चित(वा) ङोगो(गु)त्तमा । सिद्ध(दा) ङोगो(गु)त्तमा ।
साङ्ग ङोगो(गु)त्तमा । कैवल्यपण्यतो धम्मो ङोगो(गु)त्तमो ।

अचारि वा(स)र्यं पञ्चजामि । अर्चित(ते) वा(स)र्यं पञ्चजामि । सिद्ध(ये) वा(स)र्यं
पञ्चजामि । साङ्ग(ङ्ग) वा(स)र्यं पञ्चजामि । कैवल्यपण्यतो(त्तं) धम्मो(म्मं) वा(स)र्यं पञ्चजामि ॥
इति मुक्तिदा विद्या ।

25

फलम्— मङ्गल-दारणोत्तमनिष्कृष्यं यस्तु संयमी स्मरति ।

अधिकलमेकाग्रधिया स आपर्क्यधिर्यं धरति ॥

[२२] विद्यातिशायिनी विद्या—

ॐ ईश्वरसिद्धयप्रेमिकैककी स्वाहा ।

माहात्म्यम्— सिद्धेः सौख्यं समारोहमिदं सोपायमस्मिन् ।

अथोद्घातारोपया विद्या विद्यातिशायिनी ॥

30

[२३] अष्टमिच्छात्मन्त्रराजमंत्रः—

ॐ ह्रीं ह्रीं ह्रीं ह्रीं ह्रीं ह्रीं ह्रीं ह्रीं अस्ति वा उ च्छ सम्पत्तुर्वायमान-चारिभ्यो नमः ।

फलम्— यो यस्मिन्नुजो मन्त्रमिमं सप्तविंशतितर्कयुतं क्षणमिच्छात्मन्त्रराजं ध्यायति त्रयसि सप्तशतकं (८०००) स वाञ्छितार्थमिहपरलोकास्तुल्यं सर्वार्थीयं प्राप्नोति ।

॥ [२४] मूलप्रयी विद्या—

ॐ ह्रीं ह्रीं ह्रीं नमः । अथवा नमो सिद्धाय । अथवा— ॐ नमो सिद्ध । इति मूलप्रयीविद्या ब्रह्मयोगेनपुष्टिता ॥

[२५] (ॐ) 'नमो बरिहंतार्थ' इति मन्त्रस्य ध्यानप्रक्रिया—

करोतुमच्छायाधरं, पुच्छरीकं मुक्तोदरे ।

१० दक्षारकसमासीनं बभौरकविराजितम् ॥

ॐ नमो बरिहंतार्थ इति वर्षावपि कम्पत् ।

एकदा प्रसिपत्तुं तु सस्मितेन विवेकायेत् ॥

अक्षरादि— स्वर्णगीरी शक्तेरुतां केदापत्तीं तताः स्मरेत् ।

कर्षिकं च सुधावीर्यं प्रजन्तु भुवि भूषिताम् ॥

१५ [२६] 'ह्रीं' इति मन्त्रस्य ध्यानप्रक्रिया—

प्रेषत्सर्पं कम्प्राप्तं कन्दविम्बाच्छनौ धनौ ।

सम्पत्तुस्तुपावीर्यं प्रापावर्णं तु चिन्तयेत् ॥

विन्दुरत्नमतिरूपीतं प्रमाम्बुद्वयमभ्यगात् ।

संवरणं मुक्तमोक्षे, विष्णुं कर्षिकोपरि ॥

२० ध्रुवं प्रतिपद्येत्, वरुणं विवसि हवे ।

केदापत्तं प्रमोक्षान्तं कलत्तममृताभुवि ॥

मन्त्रं तानुरन्त्रेण स्रुतं ब्रूयात्तसारे ।

म्योतिर्ममिजाकिस्यप्रमाणं चिन्तयेन्मुनिः ॥

उपपुष्कमन्त्रत्रयस्य फलम्—

२५ ॐ नमो बरिहंतार्थ इमेऽष्टौ वर्षाः, ह्रीं इमं महामन्त्रं स्मरन् योगी विपत्तां प्राप्नोति ।

अपरं च सप्तशतशतवारो भवति । निरालसप्रमामात् पश्चिमैर्तैर्मुक्तमभ्यात् पूजयति परसि । तदा स्तम्भसरेण मुक्तममृताभ्यां निरालसीं पश्यति । तदा सर्वशत्रुणां पश्यति । तदा सर्वं प्रपश्यति ॥

[२७] सप्तरीचमन्त्रध्यानम्—

१० ॐ ॐ ॐ ॐ ॐ ॐ ॐ इति सप्तरीचमन्त्रं ध्यायन् सप्तर्षीः प्रमुते । यथा पुत्र तथापि नो आप्तमित्रमपुत्रा मृतमर्कं वैश्वर्यं (?) वैष्णविकसंयुतं तस्य नीचैर्मया विा वैष्णविकसंयुतं

मेवद्रव्ये अवयवगुणयोः सात्त्विक्यमेव स्यादे,
 बन्धे सामी शिरसि हृदये तालुनि जगुगमते ।
 ध्यानस्थानाम्यमममितिभिः कीर्तितान्यत्र वेदे,
 तेजोऽस्मिन् नियतविषये स्थिताऽमममीयम् ॥

8 [इति प्रथमेन प्रश्नरेण व्याख्येयं यतम् ॥]

[३०] ज्वरोत्पत्त्यमन्त्रः—

ॐ ह्रीं नमो ह्येव सत्यसाहस्यं इत्यादि प्रतिष्ठोक्तम् ।
 पञ्चमिहोत्रं साधेद्यं साधामेवपूर्यैः ॥
 पदीयन्ति परित्यज्य वृत्ताऽप्यत्र मतेपरि ।
 तेन ज्वरं चोत्तरति नूनमस्य परं मन्त्रम् ॥

10

[३१] पञ्चवत्वारिंशदक्षरा विद्या—

ॐ ह्रीं नमो अरिहंतार्यं ॐ ह्रीं नमो सिद्धार्यं, ॐ ह्रीं नमो व्यापारिणार्यं ॐ ह्रीं नमो वज्रार्यं
 गार्यं ॐ ह्रीं नमो लोपे सत्यसाहस्यं ।

एष पञ्चवत्वारिंशदक्षरा विद्या । यथा न ह्यस्ते तथा समर्त्थाः । बुद्धौपदिष्टाऽहमहापति-
 15 स्थाने शान्त्यै ऋद्धिद्वये चोपांशु मज्जते । पञ्चनाम्नश्चिपवर्मा पञ्चपरमेष्ठिमुद्रया जापे समस्तमुद्रे-
 पञ्चनाशः कर्मस्यस्य भवति ।

[३२] देवगन्धी विद्या—(गणिविद्या)—

ॐ अरिहंतं सिद्ध-व्यापारिण-वज्रार्य-सत्यसाह-सत्यवत्समस्तिरप्यार्यं ॐ नमो गगर्द्यप
 कुवदेव्याप संतिरेव्यापं सत्यवत्समदेव्यापं वृत्तार्थं विद्या(सा)वत्समं पञ्च(ण)लोपपाठार्यं ॐ
 20 ह्रीं अरिहंतार्यं नमः ।

एषा विद्या देवगन्धीति सरस्वतीमण्डिरे जाप्यमद्योत्तरायणम् । अत्र सती सर्वेषु कर्मेषु सर्व-
 स्थितिं वर्त्तय वृत्तारि ।

[३३] वस्करभयहरमन्त्रः—

ॐ ह्रीं नमो सिद्धार्यं, ॐ ह्रीं सिद्धार्यं नमः ।

25 अनेन सप्तभिर्मण्डिते बन्धे प्रथिविकम्पनीया । पञ्चस्य यत्र ह्युचापि अक्षरभ्ये वस्करमयं न
 भवति ।

[३४] व्यातादिविपनाशनमन्त्रः—

ॐ ह्रीं ह्रीं ह्रीं ह्रीं ह्रीं नमो सिद्धार्यं विपे विपिंयीमवन्तु पद्म ।
 इत्यनेन व्यातादिविपिं नश्यति ।

30

[३५] व्यात-वृषिक-भूषकाविह्रीहरणमन्त्रः—

ॐ यं सिद्धा नमो वृटीमवन्तु माता ।
 इत्यनेन व्यात-वृषिक-भूषकाव्यो वृत्तो यान्ति ।

[३६] बन्धिविमोचनमन्त्रः—

ये ह्येता एव स एव सोमो ज, धेया ज्ञा ब उ मो ज, धेया रि ष या मो ज धेया
सि मो ज, धेया ह रि ब मो ज ।'

इति विपर्ययजपनात् बन्धिमोक्षः । कार्यव्यतिरेकेण न जपनीयम् । कार्यव्यतिरेके कारणादिदोषो
यद्यप्यस्ति न्यायात् । कार्यं बन्धिमोक्षादिस्वार्थम् । कारणं प्रति कार्यस्य शान्तिकर्मादिर्मोक्षमात्रेभ्यस्ति- 5
रेकोऽपि पद्य स्यात् मोक्षकबन्धवत् वा द्वितीयो बन्धिमोक्षकवत् ॥

[३७] सर्वकर्मसमूहदायकमन्त्रः—

ॐ नमो अखिलार्थ ॐ नमो सिद्धार्थ ॐ नमो आपरिपार्थ ॐ नमो उच्यन्त्यापण
ॐ नमो छोद सम्पत्ताङ्गणे ॐ ह्रीं ह्रीं ह्रीं ह्रीं ह्रीं स्वाहा । सर्वकर्मसमूहं कञ्चो पञ्चम-युरोऽपि
वहाति ।

10

[३८] यत्पुण्यसिद्धिजननमन्त्रः—

ॐ नमो आपरिपार्थं ह्रीं स्वाहा । इत्यनेन यत्पुण्यसिद्धिदायकं सर्ववर्धितम् ।

[३९] कर्मसंपादो मन्त्रः

ॐ नमो ह्रीं (ह्रीं) नमः । इत्यनेन कर्मसंपादो भवति ।

[४०] एकादशीविद्या—

ॐ अखिलसिद्धिदायकं नमः । इत्येकदशी विद्या ।

15

[४१-४२] त्रयोदशाक्षरीविद्ये—

(१) ॐ अखिलसिद्धिदायकं नमः । इति त्रयोदशाक्षरी विद्या ।

(२) ॐ ह्रीं ह्रीं ह्रीं ह्रीं ह्रीं नमः सिद्धिदायकं स्वाहा । इत्यपि ।

[४३] सर्वकर्ममयी मन्त्री—

(१) ॐ ह्रीं ह्रीं ह्रीं ह्रीं ह्रीं नमः सिद्धिदायकं स्वाहा ।

(२) ॐ ह्रीं ह्रीं अखिलसिद्धिदायकं नमः । इत्यपि मन्त्री सर्वकर्ममयी ।

20

[४४] बन्धिमोचनमन्त्रः—

ॐ नमो अखिलार्थं उच्यन्ते नमः, ॐ नमो सिद्धार्थं उच्यन्ते नमः, ॐ नमो आपरिपार्थं
उच्यन्ते नमः ॐ नमो उच्यन्त्यापणं उच्यन्ते नमः ॐ नमो छोद सम्पत्ताङ्गणे उच्यन्ते नमः अनुकरणं 25
बन्धिमोक्षं कुर्वतु स्वाहा ।

पार्थनापारम्यं प्रतिमां, संस्थाप्य पुरतस्तदा ।

पार्थं प्रक्षार्य संक्षिप्य मन्त्रं पञ्चरात्रमम् ॥

मागमसंग्रहसंग्रहं बन्धिमोक्षकं (क) पञ्चम् ॥

[५३] नादख्यकरीविद्या—

ॐ अस्मिन् मन्त्रिन् अस्मिन् जिह्वा अस्मिन् पञ्चमाक्षरम् ।

उत्पत्त्यवस्था (ख) सिखाय ज्ञप्ते परिहणमेव्यः ॥'

इति न्याये जयं कथ्येति ।

[५४] संपरधार्यको मन्त्रः—

ॐ नमो अर्द्धिंताय षण् षण् महाषण् महाषण् स्वाहा ।

इदं मन्त्रं श्रद्धाते च ध्येयं सत् श्रीरामाशनम् ।

अतोऽपि धैर्यवत्त्वं वा कल्पनैर्मुग्धिनापकी ।

संपत्त्य रसार्थमिदं, ध्येयं नाम्यत्र हेतुके ॥

[५५] स्वप्ने ब्रूमास्तुमरुचनमन्त्र—

ॐ ह्रीं मूर्धे ह्रीं स्वाहा ।

बन्धनैव च विच्छेदं कृत्वा आपमशेषवशात् कृत्वा सुप्येत पत्नी शुभाशुभं वक्ति ।

[५६] निषिषीष्टमन्त्र—

ॐ ह्रीं मूर्धं नमः सि मा उ सा पत्नीं नमः । इत्यनेन त्रिभिर्वीजैरुत्पन्नम् ।

[५७] पञ्चाधरीविद्या—

ੴ ਸਮੇ ਯੁ ਥਾ ।

इति पञ्चासृष्टिविद्या-सम्प्रदाये कथ्येति च ।

मध्यस्य शुभमकर्मण्यर्थं त्वेवमेव मर्तं बुधैः ॥

अपि च त्वेव[त्]त्वं तत्त्वार्थं चतुर्विधि ।

सायपत्रेषु सिद्धस्य, बीजं केचं मुनीन्द्रैः ॥

सेवो-म्यापायुतं तत्त्वं कामबीजोऽसंयुतम् ।

हृदिप्रियामूढमर्त्यं त्वेकमेव वशादिषु ॥

वाऽप्यस्यैवमुक्तं च कर्मिण्यप्या वा ईयते ।

ति पदं साष्टपद्ये, षष्ठोऽरिहस्तावमेव च ॥

भूपुरं वारिसुपुरं, यन्मन्मार्गिनाशनम् ।

कर्मफलमिदं क्षेत्रं व्यामनाहं परं गतम् ॥

कर्मकाण्डम्

ॐ नमः

ॐ नमः

५५

पञ्चमः

ॐ नमः

ॐ नमो भगवते वासुदेवाय

भारतकस्य

कुर्ये मया

[५८] तस्मिन्मन्त्रः—

ॐ नमो अरिहतायै नमिषि मोहिनि मोहय मोहय स्वाहा ।

मार्गे यच्छमिरियं विद्या स्मरणीया तरकरदर्शनमपि न मयति ।

[५९] बलीकृतमन्त्रः दुष्टव्यन्तरादिघ्नान्तिमः—

- ८ ॐ नमो अरिहतायै नमो अरिणे नमस्कं मोहय मोहय स्वाहा । अतिथ्या धीकप्येन वा हर्षं
पार्श्वं विचित्राऽमुना मन्त्रेण श्वेतपुष्पीः श्वेतासुतयो जपेत् । यमाभितय जपा क्रियते स बलीभवति ।
पञ्चदशमस्ये चण्डमन्त्रमप्यप्यादीयते । तदा संन्यायेत् । पूर्वप्राप्तिसुखं पूर्वं पूर्ववत्साधारण्यप्राप्तं मन्त्रं
जपेत् ११०० । तदा आग्नेयवत्साधारण्यमुमेव मन्त्रं जपेत् ११०० । एवमप्यग्रेष्वपि सायरी, श्रावणम् ।
एकमष्टाव जपे कृते दुष्टव्यन्तरादिसर्वप्रयुहघ्नान्तिः ।

10 [६] धर्मदुहा व्यन्तरस्योच्चाटनमन्त्रः—

ॐ नमो वायवियायै वायवियायै नमः । इत्यनेन धर्मदुहो व्यन्तरस्योच्चाटनम् ।

[६१] वादजयार्थको मन्त्रः—

ॐ हं हा ॐ ह्रीं मर्हं ये ह्रीं अतिमन्त्रसा नमः ।

एतन्मन्त्रं विद्यावृत्तिपदे जपे करोति ।

15 [६२] दहघ्नान्तिमन्त्रः—

ॐ नमो ॐ नर्हं अ सि वा र हा नमो नर्हं तायै नमः ।

हृदयकमसे १०८ जपाहुपवासफलम् । एतेन जपेन पत्नीयं भविष्यति इत्याऽन्तेर्वा वाचनकस्यामे
रैवां दहघ्नं दाहघ्नान्तिमन्त्रः ॥

[६३] सर्वत्र जयार्थको मन्त्रः—

20 ॐ ह्रीं मर्हं अतिमन्त्रसा अनाहृतिज्ञा(या)यै नर्हं नमः ।

प्रतिदिनं विद्याक्रमोत्तर[वात]जपा, सर्वत्र जपे मयति ।

[६४] सर्पमयनाशनमन्त्रः—

ॐ नमो सिन्धायै धेनवे धेनि । एतेन दीपतामिनि शुद्धिं दाहज्जीवै सर्पमर्ष (यो)
नो मयि ।

25 [६५] सर्वत्रयसिद्धिमन्त्रः—

ॐ ह्रीं मर्हं नर्हं मर्हं मर्हं नमः । हर्षं मन्त्रं जपता सर्वत्रयसिद्धिं साधयति ।

[६६] समुद्रजलीकृतमन्त्रः—

ॐ ह्रीं मर्हं नमस्कं नमो साधय साधय अतिमन्त्रसा नमः ।

विमानाभेदविद्याया जपपठोत्तरं घटम् ।

30 वं वापुं च समुद्रिहय करोति पक्षं शरो (१) ॥

[६७] सर्वसिद्धिकरकमन्त्र—

ॐ अरिहतायं सिद्धायं आयरिषायं उवग्नायानं स्याद्व्यं नमो सर्वसमीक्षितमिच्छि कुरु
कुरु स्वाहा ।

अपनात्पुनस्त्येष सर्वसिद्धिर्येषानु ॥

[६८] कर्मक्षयार्थको मन्त्र—

5

ॐ ह्रीं भर्ग्ये अनाहतविद्यायै नमः । अथवा— असिध्यावसा अनाहतविद्यायै नमः । इति
कर्मक्षयः ।

[६९] शुभाशुभादेशक मन्त्रः—

ॐ नमो अरिहो भगवन्ना बाहुयस्मिस्त पण्डित(म)नस्त अमलं विमले निम्नज्जापपपा
सवि ॐ नमो सर्वं मासई अरिहा सर्वं मासई ऐक्यं ययं सत्यययेय सर्वं सर्वं होह मे स्वाहा । 10
इत्यात्मानं शुचिं हृत्वा बाहुयस्मिन् संनयम् ।

संपूज्य कपोतगणैर्जिह्वं बद्धिं शुभाशुभम् ॥

[७०] सर्वसिद्धिप्रदा मन्त्र—

ॐ ह्रीं नमो अरिहतायं भगवन्नि कुरि समीक्षितं कुरु कुरु स्वाहा ।

मयं मन्त्रो कुपेन शुचिना माताः सन्ध्यायां शान्तिशब्दं स्मरन्त्येताः, सर्वसिद्धिप्रदा । 15

[७१] प्रभवचक्रम्पानं, तत्फलं च—

कर्मक्षयामोमिति मुनिं ह्रीं नमो अरिहतायं इति सर्वतो भू-अक्षपुरुर्यं चकं प्रणवाक्यं
च कल्पते ।

प्यानात् कर्मक्षयं वाऽऽशु, कुर्वते वश्यवश्यम् ॥

[७२] नराधुपारणमन्त्र—

20

ॐ दे ह्रीं नमो कोय सत्यसाध्व्यं । इत्येतामिमन्त्रितपञ्चमा(पञ्च)पञ्चमनादेशकहिकं
हृषादिकं व्याहिकं वातुर्ध(हि)कं बुधवेडा-अथवाहिकं नाहायति ।

[७३] ग्रहणां धान्तिकमन्त्रा—

ॐ नमो अरिहतायं आपस्तम्बपुनस्तमः ।

बन्धुदोषं हरेदेतत् कयी होमो वृक्षांशकः ॥ १ ॥

25

ॐ नमो सिद्धायं इत्येतज्जतं त्वयुतममम् ।

सूर्यपीडां हरेदेतत् कूरे होमो वृक्षांशकः ॥ २ ॥

ॐ ह्रीं नमो आयरिषायं जतं त्वयुतसंममम् ।

गुरुपीडां हरेदेतत् बुधस्थिते तद्वृक्षांशकः ॥ ३ ॥

ॐ ह्रीं नमो उवग्नायानं जतं त्वयुतसंममम् ।

30

बुधपीडां हरेदेतत् कूरे होमो वृक्षांशकः ॥ ४ ॥

ॐ ह्रीं नमो क्षोप सन्ध्याह्नयं अतं त्वयुतस्तमम् ।

पुनिपीडां हरेरैतत् नृने होमो वृक्षांशक ॥ ५ ॥

ॐ ह्रीं नमो अर्धितायं अतं वृक्षांशकम् ।

मुकुपीडां हरेरैतत् नृने होमो वृक्षांशक ॥ ६ ॥

ॐ ह्रीं नमो सिद्धायं अतं वृक्षांशकम् ।

मङ्गलप्याधिहरणे, नृने स्वाय वृक्षांशक ॥ ७ ॥

ॐ ह्रीं नमो क्षोप सन्ध्याह्नयं अपरं वृक्षांशकम् ।

राहु-वैद्युहये वेपं नृने होमो वृक्षांशक ॥ ८ ॥

[७४] रक्षामन्त्र—

ॐ ह्रीं नमो अरिहतायं पादौ रक्ष रक्ष ।

ॐ ह्रीं नमो सिद्धायं कर्णौ रक्ष रक्ष ।

ॐ ह्रीं नमो आपरिषायं नाभि रक्ष रक्ष ।

ॐ ह्रीं नमो उदरस्थायं हृदयं रक्ष रक्ष ।

ॐ ह्रीं नमो क्षोप सन्ध्याह्नयं कण्ठं रक्ष रक्ष ।

ॐ ह्रीं यस्तो पंच ममस्वयं (नमोऽहोरे) सिद्धौ रक्ष रक्ष ।

ॐ ह्रीं सज्जपाव्यवासाय्ये मासर्ग रक्ष रक्ष ।

ॐ ह्रीं मंगलानं च सन्धेसि पदमं होह † मंगलं नालमवसा

पत्तयः रक्ष रक्ष । इति रक्षामन्त्रः ॥

[७५] सक्तीकरमन्त्राः

ॐ नमो अरिहतायं मामी । ॐ नमो सिद्धायं हृदये । ॐ नमो आपरिषायं कण्ठे । ॐ नमो

उपद्रापायं मुख । ॐ नमो क्षाय सन्ध्याह्नयं मस्तके । सबद्रिपु मां रक्ष रक्ष विसि विसि मातङ्गिणी

स्यादा । इति सक्तीकरमन्त्राः ।

[७६] 'ॐ नमो अरिहतायं स्वाहा'—इति ध्वनती ।

[७७] 'ॐ नमो अरिहतायं स्वधा'—पुटी ।

[७८] 'ॐ नमो अरिहतायं वापद्'—वाप्ये ।

[७९] 'ॐ नमो अरिहतायं वापद्'—मातृष्टी ।

[८०] 'ॐ नमो अरिहतायं ठं ठः'—स्तम्भन ।

[८१] 'ॐ नमो अरिहतायं हूं'—विद्रवे ।

[८२] 'ॐ नमो अरिहतायं फट् स्वाहा'—उष्णाग्ने ।

[८३] 'ॐ नमो अरिहताय धधे'—भारणे ।

इत्यपी मन्त्रास्तेनोऽभिप्रियायुतस्तं पुठरीत्या पूषण्युत्तं जप्याः । एवमेव—ॐ नमो सिद्धाय स्वाहा
मपधायोऽयम् । एवमेव सूत्राण्युपाय्ये साधौ योज्याः । एवं (८५०) अन्तारिंशमन्त्रा यथेष्टं जप्याः ।

[८४] तर्पणमन्त्रा—

"ॐ नमोऽर्ध्व्या स्वाहा । ॐ नमो मित्रेभ्यः स्वाहा । ॐ नमो आचार्येभ्यः स्वाहा । ॐ [नमः] ५
उपाध्यायेभ्यो स्वाहा । ॐ [नमः] सप्तसाधुभ्यः स्वाहा ।"—इति तर्पणमन्त्राः ।

[८५] शाममन्त्रा—

ॐ हूँ मर्हत्या स्वाहा, ॐ ह्रीं सिद्धेभ्यः स्वाहा ॐ हूँ आचार्येभ्यः स्वाहा ॐ ह्रीं उपाध्या
येभ्यः स्वाहा ॐ हूँ सप्तसाधुभ्यः स्वाहा ।"—इति शाममन्त्राः ।

[८६] द्वाकिनी निवारणमन्त्र—

10

ॐ नमो अरिहताय मूलपिशाच-शाकिन्यादिगणान् नाराय हूँ नमः स्वाहा ।'

१०८ अतोऽयं मन्त्रः शाकिन्यादीन् निनाशयति । अपवा धीर्न सादृशं यत्नं चिन्तयेत् । तत्र
कर्मकायानां तत्तं दोषानि अन्तारि द्वाङ्गावर्तविधिना हस्याप्य ध्यानात् शाकिन्यादयो न प्रभवन्ति ।

[८७] बुद्धिबर्धनमन्त्र—

ॐ नमो अरिहताय नमः नमः वाग्विद्विनी स्वाहा ।

15

इत्यनेन मन्त्रे प्रति कक्षुयस्तु (माकक्षजपीति अचिन्तं) चाभिमन्त्र्य मार्गं प्रति देवं कैवं
पथिदितप्रपन्नो हन्ते बन्धस्य बुद्धिबुद्धिर्भवति ।

[८८] सप्तकर्मकरमन्त्रः

ॐ नमो अरिहताय, ॐ नमो सिद्धाय ॐ नमो आपरिषाय, ॐ नमो उक्तज्ञापानं ॐ नमो
क्षेत्र सप्तसाधुनं ॐ नमो संसर्गाय (वस्तु) ॐ नमो ध्यानाय (वस्तु) ॐ नमो अरिहताय (वस्तु) ॥
ॐ ह्रीं कैलोन्मयशरीरि ह्रीं स्वाहा ।

क्षेत्रविशेषादिनां यत्, अपवा ग्रन्थिग्र यस्तु न ।

क्षेत्रे स हि क्षरी तस्य भवति न न संसर्गा ॥

ध्यानीयं चाभिमन्त्र्यैषमुक्ते निश्चयेति ।

येनपीशाचं हन्तं वा शिरोऽर्द्धशिरोऽर्द्धिषु ॥

25

[आ परेण नियम नै. १५—२ मं संनमस्कृतिर्वापक नाम्ना त्रयसोपी नमस्कृत—मन्त्रो कृत
वरवामां मान्त्रं छे । तेन ११ मन्त्रो नीचे नै कश्चिदेव आदि कर्मा छे तेनी मदी अनुवाच आपवामां आने छे.]

अनुवाच

आमन्त्रां मन्त्रे यजमानां उच्यमानां मुनिने त्रण प्रकाशनी केवली विचारो अने त्रण प्रकाशनी
विचारो विचारोपी गमित्त वगेरे नियमोर्ध्वं सिद्धात्त संविधि ज्ञान वाय छे ॥ १-६ ॥

30

આ બંધન્યાસ ઘટેનો મંત્ર છે ।—આ પાંચને કરેલો નમસ્કાર સર્વ પાત્રોનો માણ કરનારો છે । સર્વ પ્રજાઓ મંગલોર્થ આ નમસ્કાર પ્રથમ મંગલ છે ॥ ૭ ॥

આ વજ્રાંજર મંત્ર છે—ત્રિપીઠ કર્પોર્થ બંધન્યાસ કરતો અને શોભન કર્પોર્થ વજ્રાંજરનું સ્મરણ કરતું । તે વહેવી રહ્યા વાપ છે ॥ ૮ ॥

- 5 આ અપરબિત્તિશિષા છે । આ અનાપિસિદ્ધ મ્ત્ર વિષ્ણુને નમસ્કાર પમાડનારો છે । આ પ્રકારે પંચાંગી વિષ્ણુ ધ્યાન કરનાર કર્મનો હાથ રહે છે ॥ ૯ ॥

આ પરમેષ્ઠિએનો શીઘ્ર-મંત્ર છે ।—અરિહનનો બ, સિદ્ધ વ્રહ્મરીડનો બ, આચાર્યનો આ, ડપા-ધ્યાનનો ડ અને મુનિનો મ, ૫ પ્રકારે પરમેષ્ઠીના પાંચ અક્ષરોની સંખિ કરતાં—અ+અ=આ+આ = આ+ડ = ઓ+મ્ = ઐઋર નિષ્પન્ન વાપ છે । વૈનેન્દ્રધ્યાનકરણનાં સૂત્રોથી તેની સ્મિતિ થઈ છે ॥ ૧ ॥

- 11 આ પોદશાશ્વરી વિષા છે—મન્ત્રપદોર્થથી નિપજ્ઞેથી અને પાંચે ગુરુઓના નામમાંથી ડપન્ન સેત્ત અક્ષરોથી શોભતી મહાવિષાને જગતના મનુષ્યોએ નમસ્કાર કરેલ છે, તેનું ઠું સ્મરણ કર । વસો વાર આ વિષાનું એકમ મનથી જાપ કરનાર ધ્યાની પુરુષ રૂષ્ટ્ર ન કરે તો પણ ડપવાસના તપનું ફલ મેળવે છે ॥ ૧૧ ॥

આ સદર અઘ્નની વિષા છે—આ વિષાથી માનવી વાળીમાં વાળ કુચ્છલ્લા મેળવે છે ॥ ૧૨ ॥

- 15 આ વ્રજ વેશેની વિષા છે ॥ ૧૩ ॥

આ ણ અઘ્નની વિષા છે—તે શીઘ્રા અપતાં કર્પોર્થ માટે છે ॥ ૧૪ ॥

આ ણ ણ વર્ણોથી ડપન્ન વહેલી વિષા છે—આ અઘ્નેય અને પશ્ચિમ વિષાનો વ્રજાસો વાર વાસ કરનાર ધ્યાની પુરુષ એક ડપવાસનું ફલ મેળવે છે ॥ ૧૫ ॥

- 20 આ ચાર વર્ણાત્મક મંત્ર છે—આ મંત્ર ચાર વર્ણ—૧ ધર્મ, ૨ અર્થ, ૩ કર્મ અને ૪ મોક્ષને આપનારો છે । આ મંત્રનો ચારસો વાર જાપ કરનાર પોતી એક ડપવાસનું ફલ મેળવે છે ॥ ૧૬ ॥

આ વે વર્ણનો મંત્ર છે ॥ ૧૭ ॥

આ એકશ્વરી મંત્ર છે—યોગીઓ સદા મિથુ સંશિત ઈન્દ્રિયો કરતું ધ્યાન કરે છે । તે વામનાઘ્રેને જા કરનારો છે અને મેળવે પણ આપે છે, તે પ્રજા-ઈન્દ્રિય કરને નમસ્કાર થતો ॥ ૧૮ ॥

- 25 અઘ્નનું ધ્યાન અને તેનું ફલ—આદિ મંત્રના અરિહત નામના અઘ્નરનો એકમતાથી પાંચજે ૨૫ વાર જાપ કરનાર એક ડપવાસનું ફલ મેળવે છે ॥ ૧૯ ॥

આ પાંચ વર્ણમયી વિષા છે । તે વિષા પંચ તત્ત્વથી ડપસંશિત છે । શેષ મુનિઓએ કુલસ્તન્ન-મંત્રથી ૫ વિષ્ણુનો શીઘ્રમુદ્રિથી ડશા કરેલો છે । વર્ણોનાને હોહાલવા માટે પ્રથમ મંત્ર હો અને શાન્તિને માટે શીઘ્રો મંત્ર હો દર્શાવેલો છે । શીઘ્રો મંત્ર હો મોર્ગેનું મોહન કરવા ડપયોગમાં લેવાય છે । જ્યો મંત્ર હો વર્ણ નાસ માટે છે । આરે પાંચમે મંત્ર હો કવે કર્મો માટે છે । ૫ પાંચે મંત્રો મુક્તિને આપનાર 30 અનાંકાંકાં । પાંચના મનને વશ કરીને ત્રિસન્ધ્ય નિયત-અમ્યાસ-જાપ કરવાથી સાધક નિષ્કંક થઈને નિર્ગૂઢ એવા ધર્મજ્ઞાનને અલ્પથી હેતી માણે છે ॥ ૨ ॥

આ વિષા મુક્તિને આપનારી છે—તે સંયમી પુરુષ એકમ મુદ્રિથી નિરંતરપણે મંગલ, ઘરમ અને ડપમ એવા અરિહત સિદ્ધ સાધુ અને ધર્મ ૫ વાર વર્ણોનું સ્મરણ કરે છે તે મોહકચ્છેનો આશ્વ કરે ૭ ॥ ૨૧ ॥

પરમેશ્વીના શાશ્વત—પાંત્રીશ, સોલ, ઠ, પાંચ, ચાર, ચે અને એક વર્ણશાસ્ત્ર મંત્રોને તમે જાગે અને તેનું ધ્યાન કરો । શીતું ગુરુપદેશથી સમગ્રો । (૭૯)

સ્વાસ્ત્યા—અગ્રો અરિ —૦ સમ્પસાદુર્ગ સુધીના આ પાંત્રીશ વર્ણો (સર્વપદ) (સર્વપાત્રાશાશ્વત) કહેવાય છે । અરિ—સાદુ સુધીના સોલ અશ્વો ‘નામપદ’ કહેવાય છે । અરિહંત સિદ્ધ—૯ અશ્વો અરિ હંત અને સિદ્ધનાં નામપદ’ કહેવાય છે । અ સિ આ ઠ સા એ પાંચ અશ્વો ‘આદિપદ’ કહેવાય છે । અરિહંત એ ચાર અશ્વો ‘નામપદ’ છે । સિદ્ધ—૯ વે અશ્વો સિદ્ધનાં નામપદ’ છે । એક વર્ણશાસ્ત્રે અ પ અશ્વ અરિહંતનું અવધા અર્થેનું ‘આદિપદ’ છે । અવધા ઐ એ એક અશ્વ પાંચ પરમેશ્વીનું ‘આદિપદ’ છે । તે કેવી રીતે, તે કહે છે કે —

અરિહંત અશ્વરીષી—સિદ્ધ આપરીય—આચાર્ય ઉચ્ચાસ્ય—ઉપાધ્યાય અને મુનિના પ્રથમ અશ્વોથી 10 નિપવન પદેશો ઐશ્વર્ય એ પાંચ પરમેશ્વીનો શાશ્વત છે ।

તપત્તુક ગાથા પ્રમાણે પાંચ પરમેશ્વીઓના આદિ અશ્વો અ+અ+આ+ઠ+મ્ ની વ્યત્કરણ-સૂત્રોમાં કહેલ સ્વરસંધિ વિશાલ મુચ્ચ સંધિ કરતાં ઐ શબ્દ નિપવન થાય છે । આ મંત્રે જાનો ચાર કરો અને ધ્યાન કરો એમ કહેવામાં આવે છે । તે કહે છે કે—પ્રથમ સમ્પ મંત્રશબ્દનાં પદોની અંદર સ્વરમૂલે પદાં આ પદો આ શ્લોક અને પાલોચનાં હષ્ટિઓ દૂરવામાં સમર્પ છે એમ જાણવું । તે પછી અનન્યજ્ઞાન 11 અરિ ગુણોના સ્વરમૂલે અને વચ્ચેથી ઉચ્ચારણે ગાય કરવો ।

વચ્ચે, છામ તપયોગરૂપ ત્રણ ગુણિશબ્દો અવસ્થામાં મૈત્રપણે ધ્યાન કરવું । ‘અરિહંત’ અને પદો શાશ્વત છે અને અનન્યજ્ઞાન આદિ ગુણોની ગુણ અરિહંત શાશ્વત—અભિવેષ છે એમ કહેવાય છે । પાંચ પરમેશ્વીઓનું શાશ્વત-શાશ્વત રૂપ ધ્યાન કરવું ।

વીજા પળ ચાર હ્રસ્વ શ્લોક પ્રમાણશાસ્ત્ર ‘પાંચ નમસ્કાર’ પ્રથમ વળખેલ ક્રમ મુચ્ચ 20 સિદ્ધશ્વત, મુદ્ધત સિદ્ધશ્વત અરિ દેવદૂતમા પ્રકરણે છે । તેને ત્વત્રવળી યેશમેદથી આત્મના કરનાર પદા સદગુણની ક્ષયાથી આળીને તેનું ધ્યાન કરવું ।

આ પ્રકારે વત્સક શ્વાનાના સ્વરૂપનું વર્ણન કર્યું છે । ‘હમ્પસાદુર્ગ’ મૂલ પ્રશ્ન ઉપર પ્રશ્નદેશ’ ત્રણેયે વ્યાખ્યાનથી આ વિચારન અહીં આવ્યું છે ॥ ૨૭ ॥

અગન્યાસ મંત્ર —

25 તેમી સિદ્ધિ મંત્રે અ સિ આ ઠ સા એ વર્ણો છે । અ નો નામિકમ્પસાદુર્ગ, સિ નો મત્તકમ્પ, આ નો કંટકમ્પસાદુર્ગ, આ નો હ્રસ્વમ્પ, સા નો મુલ્ક-કમ્પસાદુર્ગ વ્યાસ કરવો । અથવા અ નો નામિકમ્પ, સિ નો મત્તકમ્પ, આ નો કંટકમ્પ, ઠ નો હ્રસ્વમ્પ અને સા નો મુલ્કમ્પ વ્યાસ કરવો ॥ ૨૮ ॥

ઐશ્વર્ય કરોગી ધ્યાનપ્રક્રિયા—

૩૦ ઐ નમ. સિદ્ધિમ્પ—અર્થ દે ઐશ્વર્ય છે તેનું તેમજ હૈ અ ઐ કરોરે દે મંત્રવીજો ઉપર ૩૦ કહેવામાં આવેલ છે તેમનું વર્ણ—વ્યા સ્વરૂપે સ્મરણ કરવું જોઈએ । તે તે મંત્રે આ રીતે બતાવે છે —

વે આહોમ્પ, વે જાનમ્પ, નાસિનમા અપ્રમાગમ્પ, લક્ષ્ય—માલ્લસ્વત્મ્ય મુદ્ધમ્પ, નામિકમ્પ, મત્તકમ્પ, હ્રસ્વમ્પ તાલ્લમામ્પ અને વે વર્ણાના ઐન માગમ્પ (હમ્પશ્વાત)—(આ મંત્રવીજોનું ધ્યાન કરવું ગાય)

૯ પ્રકારે નિર્મલ શુદ્ધિશાસ્ત્રજોઈ શરીરમાં ધ્યાનમાં લવાનો કહેલ છે, તે પૈકીના એક સ્વાત્મ્ય

૩૫ નિપત નિપવન વિષયે જોઈએ ॥ ૨૯ ॥

તાવ ઉચારવાનો મંત્ર—‘ૐ નમો હોઈ સ્વસાહુર્ગ’ મ્હોરે પાંચે પદોને છલટા કરી ૐકાર તેમ જ ફીકરજૂવેક બોલવા । ૫ પ્રકારે મંત્રનો જાપ કરીને વચ્ચે ગાંઠ દેવી અને તે વચ્ચે તે તાવ આવતો હોય તે મ્હાણસને ઓઝાડી દેવાથી તાવ ઠણી જાપ છે, પરંતુ વચ્ચે જાણ કરીને મંત્ર હોતું જોઈએ, એમ કહેલું છે ॥ ૧૦ ॥

વિષ્ણુશ્રીસ બ્રહ્મરત્ની વિદ્યા—‘ૐ હ્રીં નમો અરિં’ થી ‘૦સાહુર્ગ’ સુધીની વિષ્ણુશ્રીસ બ્રહ્મરત્ની ૫ આ વિદ્યા છે । ન સંમ્પ્રદાય ૫ રીતે એનો જાપ કરવો । દુષ્ટ મનુષ્યો અને જોર મ્હોરેનું સંકટ જાતી પડતાં મ્હાં જાપવિના સ્વાનમ્ શાન્તિને માટે અપવાદ વરસાદ લખવા માટે આ મંત્રનો ઉપાંશુ જાપ કરવો જોઈએ । પાંચે નામો (અરિંસાદિ)ના બ્રહ્મ પદોનો (‘અ સિ આ ઠ સા નો’) વૈષ્ણવમેટી મુદ્રાવચ્ચે જાપ કરતાં સમ્પ્રદાય ઉપદ્રવોનો નાશ થાય છે અને કર્મનો છાય થાય છે ॥ ૧૧ ॥

દેવગણિ વિદ્યા (ગણિ વિદ્યા)—ૐ અરિંસાદિ નમઃ સુધીનો મંત્ર ૫ દેવગણિ (ગણિવિદ્યા) ૧૦ નામની કહેવાય છે । તેનો સરસ્વતીદેવીના મંદિરમાં ૧૦૮ વાર જાપ કરવો । જાપ કર્યા પછી સર્વ કાર્યોમાં સિદ્ધિ અને વિજય આવે છે ॥ ૧૨ ॥

જોરનો મય દૂર કરવાનો મંત્ર—આ મંત્રથી મ્હોરેલા વચ્ચે ગાંઠ બાંધવી । પછી ગમે તેવા મોટા બંગલમાં પણ જોરનો મય લાગતો મથી ॥ ૧૩ ॥

સર્વ મ્હોરેનાં શેર દૂર કરવાનો મંત્ર—આ મંત્રથી સર્વ મ્હોરેનાં શિવ નાશ પામે છે ॥ ૧૪ ॥ ૧૫

સાપ, બીછી, ડંડર મ્હોરેને દૂર કરવાનો મંત્ર—આ મંત્રથી સાપ, બીછી, ડંડર મ્હોરે દૂરથી નાસી જાય છે ॥ ૧૫ ॥

બદીવાનને મુક બનાવવાનો મંત્ર—પાંચે પદોના વર્ણોને ઝલટા કરી બોલવાથી—જાપ કરવાથી બદીવાન છૂટી જાય છે । બીજા કાર્યોમાં આ મંત્રનો જાપ ન કરવો । બીજાં કાર્યોમાં કારણ વિશેષ બલવાન હોય છે, એમ ન્યાય છે । શાન્તિકર્મ મ્હોરે કર્યો, મંત્રીને છોડાવવા રૂપ કર્યોથી છુદા સ્વરૂપનાં છે । ૨૦ તેથી છૂટો માગસ વંધાર્થ જાપ અને વંધાવેલો છૂટે એવું આ મંત્રનું ફલ છે (૧) ॥ ૧૬ ॥

સર્વકર્મસમૃદ્ધિદાયક મંત્ર—આ વલ્લિયુગમ્—વૈષ્ણવ વચ્ચેમાં પણ આ મંત્ર સમ્પ્રદાયકારી કર્મોનો સમૃદ્ધ આપે છે । (અર્થાત્ પનાથી ઇત્તિક, વૈદિક, વહીકરણ ક્ષણાત્ કર્યો થાય છે) ॥ ૧૭ ॥

પરિચય

૧૪ ૧૬ વિધાનમાં જે પરિચય આપેલ છે તે જ પ્રમાણે સમજવો ।

[૬૬-૨૧]

આત્મરક્ષાનમસ્કારસ્તોત્રમ્

(અનુદ્યુપ્-વૃત્તમ્)

ૐ પરમેષ્ઠિનમસ્કાર, સારં નમપદાત્મકમ્ ।

5 આત્મરક્ષાકરં વજ્રપદ્માર્મં સ્મરત્પદ્મમ્ ॥ ૧ ॥

‘ૐ નમો અરિહતાય’, શિરસ્કં શિરસિ સ્થિતમ્ ।

‘ૐ નમો સત્પતિદ્યોત્તં , મુખે મુખપદં વત્ ॥ ૨ ॥

‘ૐ નમો આપરિવાણં’, અક્ષરજ્ઞાપતિદ્યાપિની ।

‘ૐ નમો ટથન્જ્ઞાપાત્મ’, આયુષં હસ્તપોર્ણમ્ ॥ ૩ ॥

10 ‘ૐ નમો શ્રેષ્ઠ સત્પત્સાદૃષં’, મોચક પાદયો’ હ્રમ ।

‘વસો વંચનમુદ્ધરો’, શિલા વજ્રમયી ઠલે ॥ ૪ ॥

‘સત્પ-વાચ વ્યવસાગો’, વજ્રો વજ્રમયો વહિઃ ।

‘મગ્ધાત્મં ચ સન્ધેસિ’, શાદિરાદ્યગાર-શાપ્તિમ્ ॥ ૫ ॥

‘સ્વાહા’ન્તં ચ પદં દ્યૌર્ય, ‘પદમં હવ્યં મંગલ’ ।

15 વજ્રોપરિ વજ્રમયં, વિધાનં દેહ-રક્ષયે ॥ ૬ ॥

અનુવાદ

સત્પદ્મ, મહાપદમય વજ્રના પાંચરૂની મુખક આત્મરક્ષા કરનાર વૈષ્ણ પરમેષ્ઠિ-નમસ્કારનું ૬
ૐનમસ્કારક સ્મરણ કરે છું ॥ ૧ ॥

ૐ નમો અરિહતાય એ પદ મસ્તક પર રહેલ શિરજ્ઞાન છે । ૐ નમો (સમ્મ) સિદ્ધાન્ત’ ૧
20 પદ મુખ પર રહેલ મુખપટ (મુલ-રક્ષા-વજ્ર) છે ॥ ૨ ॥

ૐ નમો આપરિવાણ એ પદ તરત્તમ અંગ-રક્ષા (વચન-વજ્રવર) છે, ૐ નમો ટથન્જ્ઞાપાત્મ એ
૫ નમો હાથોમાં રહેલ મનઃકલ્પ હથિયાર છે ॥ ૩ ॥

ૐ નમો શ્રેષ્ઠ સત્પ-સાદૃષ એ પદ નમો પગોની પાંચ મોચક-પગની રક્ષા મસ્તેષી ગોટલ
હુદીની મોઝડીઓ છે । વસો વંચનમુદ્ધરો એ પદ સહીયાત્મ રહેલી વજ્રમય શિલ્પ છે ॥ ૪ ॥

25 સત્પ-વાચ-વ્યવસાગો એ પદ વહારનો વજ્રમય નિઝો છે, અને મંગલ્લાત્મં ચ સન્ધેસિ’ એ પદ
(નિઝાને પરની) શેરના અંગારાભરતી શાપ્તિ છે ॥ ૫ ॥

સ્વાહા અવિષાદ્યુ પટલે પદમં હવ્યં મંગલ’ (પદમં હવ્યં મંગલં સ્વાહા) સ્વાહા એ પર
શારિત્રી રક્ષા માટે નિઝા તપર રહેલું વજ્રમય હાથ છે ॥ ૬ ॥

महाप्रभावा रक्षेयं, धुद्रापद्रव-नासिनी ।
परमेष्ठि-पद्मेभूता, कथिता पूर्वधरिणि ॥ ७ ॥
यद्येवं कुरुते रक्षां, परमेष्ठि-पदैः सदा ।
तस्य न स्यात् सर्वं व्याधिराधिभापि कदाचन ॥ ८ ॥

परमेष्ठिपदोपी बनेकी आ रक्षा महाप्रभाववाली है, धुद्र उपद्रवोमी नाशक है अने 5 पूर्वाचार्योए कही है ॥ ७ ॥

जे (बी१) परमेष्ठि-पद्मेभूते आ प्रमाणे स्तुत रक्षा करे है, तेने क्यारेय भय, रोग अने ममस्तिक चिन्ताओ पनी नयी ॥ ८ ॥

परिचय

आ स्तोत्र केन्द्रस्थक प्रकाशनाम्यं प्रतिदि पार्युं है अने जैन समुदाय तेनो पाठ करवानो ठीक 10 ठीक प्रचार है । आ स्तोत्र 'बृहन्नमस्कारस्तोत्र' अथवा 'ब्रह्महृत्' नामे जोल्लेखाय है । आ स्तोत्रम-बाट पद्ये है ।

आ स्तोत्रगी बे हस्तलिखित प्रतिओ अम्मे मळी हती । एक प्रति, धुना-मांढारकर रिस्त्रर्ष इन्स्टिट्यूटना संग्रहनी प्रति नं० ——— गी हती, ज्यारे बीजी प्रति लीबही, छेठ आर्णदजी कल्याण जीना हस्तलिखित मंडारणी प्रति नं० ७६५ गी हती । आ अने प्रतिओने समे राखी स्तोत्रनो मूल पाठ्य 15 सेवामें आण्यो है, ते स्तोत्र अमे अही अनुवाद समे प्रगट कर्तुं है ।

आ स्तोत्रमा कर्ता भिसे माहिती मळी नयी ।

[૬૭-૨૨]

પથપરમેષિસ્તવનમ્

(વસન્તાતિલ્કા-નૃત્તમ્)

• નમ્રાઝ્મરેશ્વરકિરીટનિષિદ્ધાબા

રત્નપ્રમાપટલપાટસિતાદ્ધિપીઠા' ।

‘તીર્થેશ્વરા’ શિવપુરીપથસાર્યવાહા,

નિાઝેશ્વસ્તુપરમાર્થવિદો જયન્તિ ॥ ૧ ॥

સ્રોક્ષપ્રમાગદ્ધવના મથમીવિદ્યુક્તા,

જ્ઞાનાભાસાકિતસમસ્તપદાર્થસાર્થા' ।

સ્વામાથિકસ્થિરવિચિત્રસુતૈઃ સમૃદ્ધાઃ,

‘સિદ્ધા’ વિહીનપનકર્મમલ્લા જયન્તિ ॥ ૨ ॥

આચારવચ્ચક્ષુસમાચરણપ્રવૃત્તિઃ,

સર્વજ્ઞાસનપુરૈક્યુર'શ્ચરા ચે ।

તે ‘સુત્યો’ વમિતદુર્લભવાદિવૃન્દા,

વિદ્યોપકરકરણપ્રવચા જયન્તિ ॥ ૩ ॥

અનુવાદ

ચિનપ સદ્વિત મમેલા શમ્ભોના મુકુટમાં અઘેલા અદ્ધન રાજોળી કરન્તિના સમૃદ્ધાપી અદ્ધન વર્તમાનું
વધુ છે પાદપીઠ જેમનું આ, શ્રેષ્ઠપુરીના મર્ગમાં સાર્વજનિક સમ્મળ તથા સમ્પૂર્ણ વસ્તુઓના પરમ અર્થને
જાણનારા તીર્થેશ્વરો જય પામે છે ॥ ૧ ॥

લોકના અપ્રમાણ પર છે વિશાસ જેમનું આ, સંસારના મયોપી મુખ, શેરલજ્ઞાનપ્રારા સવ્વત
પદાર્થોના સમૃદ્ધને જાણનારા, સ્વામાથિક, સ્થિર તથા વિચિત્ર પ્રકારના શુદ્ધોપી સમૃદ્ધ અને ચિદ્ધીન જ્યો છે
વનરર્મરૂપ મલ્લ જેમનો આ સિદ્ધો જય પામે છે ॥ ૨ ॥

જ્ઞાનાદિ પાંચ આચારોના પરિપાક્ષમર્મ ત્રિપુળ ચિન-શાસ્ત્રમર્મી શુદ્ધને વદન કરવામાં સમર્થ,
દુર્જેવ આદિ સમૃદ્ધનું દમન કરનારા અને વિજયપર ઉપકાર કરવામાં કુશલ આ ‘આચાર્યો’ જય
પામે છે ॥ ૩ ॥

घृत्तं यतीनतिपटुस्फुटपुक्तिपुक्तं,
पुक्ति-प्रमाण-नय-मङ्गलमैर्गमीरम् ।
ये पाठयन्ति वरसुरिपदस्य योग्या-
स्ते 'पापका' भवतुरपारगिरो जयन्ति ॥ ४ ॥

सिद्धयङ्गनासुखसमागमबद्धवाञ्छा,
संसारसागरसमुत्तरवैकथियाः ।

5

ज्ञानादिभूषणविभूषितदेहमाणा,
रामादिवातरतयो 'यतयो' जयन्ति ॥ ५ ॥

वैतस्त्रिजगद्वन्द्वान्, त्रिछोकेपरपुत्रितान् ।
त्रिकलमावसव(सर्वमाव)ज्ञान्, त्रिविधेन न्माम्पहम् ॥ ६ ॥

10

सर्वस्वादर्शनीयान्, सिद्धान् छेकाग्रसंस्थितान् ।
अष्टविषकर्मसूक्तान्, नित्य बन्दे शिवात्म्यान् ॥ ७ ॥

पञ्चविधाचाररतान्, षष्ठ-संयमनामकान् ।
आचार्यान् सतत बन्दे, शरण्यान् मण्डपिनाम् ॥ ८ ॥

द्वादशज्ञानेष्टपूर्वक्य-भुतसागरपारगान् ।

15

उपदेष्टुपाध्याम्यालुमयोः सन्ध्ययोः स्तुमः ॥ ९ ॥

जेजो सखुजेने प्रमाण, मय मेग जने गमो बडे गभीर एवा सूत्र (धृष्ट) ने कल्पन्त कुराळ्या-
पूर्वक तथा स्पष्ट पुक्तिओ बडे मणाले छे, अने जेजो उत्तम एवा सुरिपदने पोष्य छे, ते चतुर अने मधुर
वाणवैवाळ्य 'उपाध्याम्यो' जय पामे छे ॥ ४ ॥

सिद्धि-बधूना सुखकारक सम्प्राप्तनी दृढ अभिजायाचाल्य, संसार-स्समुद्रने सारी छिते तरी २०
जवान् निपुण विचाराळ्य, ज्ञान-दर्शन-वाग्निप्ररूप ज्ञामुपगोपी सुशोभित देहाळ्य अने रामादि (दोयो)
ने नाष्ट करवानी प्रबल कामनावाळ्य सखुबो जय पामे छे ॥ ५ ॥

श्रेयो छेकने कैन करवा पोष्य, जने छेकना अभिपति (हम्प्रो) बडे प्रसिद्ध अने श्रेयो काखना
मर्त भवने बागनाए जखिहंतोने हुं मन-बचन-कायाधी नमस्कार करूं हुं ॥ ६ ॥

सम्पन्न विद्यने पूजनीय, छेकना अधमयो छेछा, जाठ प्रकरणा कर्मोपी रहित अने ब्रह्मागमा २५
निकेतन रूप सिद्धोने हुं ह्मेद्या बंधन करूं हुं ॥ ७ ॥

पांच प्रकरणा आचार (मे पाळवा) म्यं तत्पर, षष्ठ अने संयमना मायक अने संसारी प्राणीजोने
शरणरूप आचार्योने हुं शिखर बंधन करूं हुं ॥ ८ ॥

बार बंग अने (पौट) महापूर्वकपी धृष्टसमुद्रना पारगाभी तथा उपदेष्टा करवारा उपाध्यायोमी
अने बने संध्याए स्तुति करीए छीए ॥ ९ ॥

30

નિર્વાયસામકાન્ સાધૂન્, સર્વબીજદયાપરાન્ ।
 યત-શીલ-તપોયુક્તાન્, વન્દે સદ્ગતિકાન્નિજા ॥ ૧ ॥
 एवं पञ्चनमस्कारः, सर्वं पापप्रणाशनं ।
 भक्तानां च सर्वेषां, प्रथमं भवतु भक्तम् ॥ ११ ॥

- 5 મોક્ષપ્રાપ્તિ સાધનારા, સર્વ બીજોળી દયામય તપર, જ્ઞાન, શીલ અને તપથી યુક્ત તથા સદ્ગતિને
 જાણનારા સાધુઓને હું વંદન કરું છું ॥ ૧૦ ॥

આ પંચનમસ્કાર સર્વ પાપોને નાશ કરનાર અને વધા મંગલોર્થ પ્રથમ-અજ્ઞાન મંગલ નાશો ॥૧૧॥

પરિચય

- આ સ્તવન 'શ્રી કુન્દલાલ જમીધાર' નામક પુસ્તકમાંથી લેવામાં આવ્યું છે. એના સંદર્ભક પૃ. ૧૦
 10 પંચાસ શ્રીકૃષ્ણભિજયમી ગણિત છે, અને એ નિર્ણયસમાર પ્રેક્ષમાં સન્ ૧૯૧૬ માં કર્યાંને પ્રકાશિત થયેલ છે ।
 પ્રારંભના પાંચ પદો વસ્તુતત્ત્વપ્રત્યક્ષમાં છે અને અન્તિમ છ પદો અનુભૂતમાં છે । આ સ્તવનના
 કર્તા વિશે જાણવામાં આવેલ નથી ।

[૬૮-૨૩]

નમસ્કારસ્તવનમ્

- 15 अर्चितं सकलम् वन्दे, वन्दे सिद्धांश्च क्षमयाम् ।
 आचार्यनादिराष्ट्रं वन्दे, वन्दे श्रीवाचकानपि ॥ १ ॥
 सर्वसाधून्ई वन्दे, नास्ति वन्द्यमस्त' परम् ।
 परमा पात्रता मेऽभूत्, वन्द्यसर्वस्ववन्दनम् ॥ २ ॥
 तदेपां क्षीर्त्तनादस्तु, क्षीर्त्तिः कल्याणमेव च ।
 20 वचनातिष्ठ(तीत)उभमं हि, मामाऽपि श्रीमहत्पनाम् ॥ ३ ॥

અનુવાદ

- હું સર્વ અર્ચિતોને વંદન કરું છું, શાશ્વત એવા સિદ્ધોને હું વંદન કરું છું, આચાર્યોને આદરથી
 વંદન કરું છું, વાચન ડગાધ્યાયોને વંદન કરું છું, સર્વ સાધુઓને વંદન કરું છું—આનાથી (પંચ
 પામેતીથી) અજ્ઞાન કોઈ કંઠીય નથી । વંદન કરવા યોગ્યને પોતાથી સર્વ શક્તિથી વંદન કરવાથી
 25 મારામાં અજ્ઞાન પાત્રતા આગી છે । એમા ક્ષીર્તનથી (સૈને) ક્ષીર્તિ અને કલ્યાણ પ્રાપ્ત થાશે । વ્યવહાર્યોને
 નામ પણ વચનપ્રતીન સામ ને આપનાર હોય છે ॥ ૧-૩ ॥

પરિચય

- આ સ્તવનની વચ પ્રતિ સુવદ્ શ્રી શાંતિનાથ જૈન મંદિર રિવન જ્ઞાનમંદિરમાંથી મળી હતી । જન
 અનુરૂ ધોરામક આ હકિતના કર્તા કોણ હશે તે જાણવામાં આવ્યું નથી । આ સ્તોત્ર જાણી અનુવાદ સાથે
 30 અમ પ્રગટ કર્યું છે ॥

[६९ २४]

लक्षणमस्कारगुणनविधि ॥

(१)

मूलनापक्रत्य स्नात्र हृत्वा पूजा क्रियते । ततः पञ्चशतस्तर्पैर्देवा बन्धन्ते । ततः पञ्चपरमेष्ठि-
राचनार्थं २४ लोकास्स-कणयोऽर्गं हृत्वा पञ्चपरमेष्ठिप्रतिमा स्थाप्यन्ते । ततो वासरपूगविधिः पूजा विधीयते 5
ततो नमस्करान् गणपतिं पञ्चपरमेष्ठिपञ्चवर्णाधिके धित्यन्ते । यथा—

सतिपञ्चका अर्चता रता सिद्धा य क्षुरिष्ये कर्णम् ।
मरणयमा कथञ्चाया धाम्ना साह्यं सुहं विदुः ॥

ततो नमस्कृतं नमस्करं प्रतिदेवस्य तिल-मुष्पातेपणवासलेपपूयेर्गगाहनप्रदीपाष्टण्णकस्ततो-
पदीकनबन्धनानि क्रियन्ते । सहस्रे स्तूर्णे सति पूर्णामलेपदीकमूर्ध्नि च सिद्धिभिः स्तुतिमित्रैश्च बन्धन्ते, 10
सन्ध्यायां च यदा गुणनमुच्यते तदा पञ्चशतस्तर्पैर्देवा बन्धनीयाः पञ्चपरमेष्ठिराचनार्थं २४ लोकास्स-
कणयोऽर्गं कर्तव्यम् । योचने यापि । आराधनाया ह्यहं ते सवि हं मन-बचन-कथा करी दिच्छ्यामि (मिच्छामि
दुःखं) । निर्विघ्ननिश्चयमलोपवासादितप क्रियते । श्रीसंघादिक बर्जनीयम् ।

इति लक्षणमस्कारगुणनविधिः ॥

यो कर्त्तुं जितवद्वक्तृस्तुम्ना सुख्यकर्त्तव्यकथा,
अद्याद्यान् विनितेन्द्रियो मयहरं मन्त्रं कथेयम्वचकः ।
पुष्पैः श्वेतसुगन्धिमिध्र विधिना कस्तप्रमयैर्विजै
याः स्तुतयति स्म विम्बमद्विता श्रीसीधंपात्रो मयै ॥
[इति] लक्षणमस्कारगुणनपञ्चम् ॥

15

लक्ष नठकर आपविधि ॥

20

अस्ति मूलनापक्रतौ स्नात्र करी पूजा करी पंच शकस्तत्र देव बंधीह । पछह पंचपरमेष्ठि-
आराधनाय चतुर्वीस लोकास्स कणउस्सग कीजह । पछह पंचपरमेष्ठि पांच प्रतिमा भंडी, पूजा वास
कयूरं करी कीजह । नठकर गुणतां पंच परमेष्ठिना पांच वर्णं भित्तीह । यथा—जस्तिह चबलवर्ण, सिद्ध
रक्तवर्ण, आचार्य सुवर्णवर्ण, उपाध्याय नीलवर्ण, महात्मा श्यामवर्ण । ए पांच वर्णं श्रीजामाहि भित्तीह ।
नठकर गुणतां नठकरि नठकारि देव रक्षिह टीळी कीजह । कल चतुर्वीह, वासलेप कीजह पूष उगादीह
दीपठ कीजह, ओसठ बोर्ह । जेठी कीजह सहस्र हूह हूह । सोपारी बोर्ह, देव बंधीह । सुंसां 25
गुणवठ । मूकतां पंचरात्रतने देव बंधीह । पंचपरमेष्ठि आराधनार्थं चतुर्वीस लोकास्स कणउस्सग कीजह
मूकतां 'अविनि आराधना हूह ते सवि हं मनि बचनि कथा करी दिच्छ्यामि दुःखं ।' यथाशक्ति निवी,
अंधिल उपवास तप करिवठ । पुरपहं श्रीसंघादिक विविठ । ए नठकर आस गुण विनो विविठ

તેદગત બીજ એકપ્રમાણ છાન્ ટીર્ષક કર્મ કર્યાવૈહ । મધ્યમમાણ છટાઈ વિધાપર, ચતુર્થર્થ, વાદુરેન,
પ્રતિરસુરેન કર્મ કર્યાવૈહ । ચોઢ્ઠ માણ છાન્ એકપ્રપત્ર ટામ્ય પામ્હ ॥

इति छत्र मन्त्रकार आपविधिः ॥

शुभं भवतु श्रीचतुर्विधसंयस्य ॥

मन्त्रकार इति मन्त्रकार, पार्थ વિજેહ સત્તમ્મપાથે ।

પદાર્થે ચ પપર્થ, સાગર પળસય સમગ્મેય ॥

श्रीरस्तु सम्यक्संयस्य ॥

પરિચય

આ વિધિથી એક પ્રતિ પાઘીલાયા, શ્રીઆગમ વૈન મંદિરના જ્ઞાનમંદારની પ્રતિ નં. ૧૧૧૧ ની
10 વ્રજ પાલાની મઠી હતી તેમજ મન્ત્રકારસારવરણ સ્તોત્ર હર્ષ, તેની અંતિ આ પ્રચારે વિધિ અમી હતી તે
વિધિ અમે અહીં સંપૂર્ણ કરી છે । આ નાની વિધિ જાણ મમસ્કારની આપના મઠે અર્પણ
રૂપેયોગી છે ।

અમ્હ મન્ત્રકાર આપની શ્રીજી વિધિથી એક પ્રતિ અમોઈ મુદ્રાઅર્ચ વૈન જ્ઞાનમંદિર પ્રતિ નં.
૧૧૨૭ ની મઠી હતી જેમાં પ્રથમ સંકલિત મમસ્કાર અર્ચ' અપામ્યો હતો તે તે પાઘી આ વિધિ દર્શાવી
15 હતી । આ વિધિ અહીં ગુજરાતી અપામ્ય છે, અર્પણ સંકલિત વિધિથી અનુભવ છે તેથી તેને ગુજરાતી
વિમાગમં ન મુકતાં અહીં આપી છે ।

આ સંકલિત અને ગુજરાતી વિધિ ઠપરથી સ્પષ્ટ થાય છે કે જ્ઞાણ મન્ત્રકાર આપની આ વિધિ મોર્થે
અમ્હે અર્થ પ્રચલિત હશે ।

શ્રીજી વિધિ અમને એક હસ્તપ્રલિપ્ત છટા પાના પરથી મઠી આપી છે । તે વિધિ તે ૨
20 હસ્તપ્રલિપ્ત મઠે હોય એમ અપાય છે ॥

શ્રીમન્નાગસેનાચાર્ય-વિરચિત 'તત્ત્વાનુશાસન' સદર્ભ

સ્વાધ્યાય પરમસ્તાવઞ્જય' પશ્ચનમસ્કૃત ।

પઠન યા જિનેન્દ્રોક્તધાત્મસૈષ્ઠ્યવતસા ॥ ૮૦ ॥

સ્વાધ્યાયાદ્યધ્યાનમધ્યાસ્તાં, ધ્યાનાત્સ્વાધ્યાયમામનેત્ ।

ધ્યાનસ્વાધ્યાયસંપત્ત્યા, પરમાત્મા પ્રકાશન્ત ॥ ૮૧ ॥

× × × ×

નામ ચ સ્થાપનં દ્રવ્ય, માત્રથેતિ ચતુર્થિમ્ ।

સમસ્ત વ્યસ્તમપ્યતદ્, ધ્યેયમધ્યાત્મવદિમિ ॥ ૯૧ ॥

બાધ્યસ્ય બાધકં નામ, પ્રતિમા સ્થાપના મતા ।

ગુણ-પર્યાયવદ્ દ્રવ્યં, માત્ર સ્યાદ્ ગુણપર્યાયી ॥ ૧૦૦ ॥

આદૌ મધ્યેષ્વચ્ચાને યદ્, બાહ્યમ્ બ્યાપ્ય સિદ્ધિતિ ।

હિદિ ન્યાતિમ્બુદ્ગચ્છન્નમામધ્યેયં તદર્હિતામ્ ॥ ૧૦૧ ॥

અનુવાદ

૧૪૪ મનથી પંચપરમેષ્ઠિ જનસ્થાન મહામંત્રનો બાપ અથવા શ્રીજિનેશ્વરદેવે કહેલાં કાત્તોનું 15
અધ્યયન ૫ સર્વોત્કૃષ્ટ સ્વાધ્યાય છે. ૮૦

સ્વાધ્યાયથી ધ્યાનમાં પડે અને ધ્યાનથી સ્વાધ્યાયને સંલિષ્ટોપ પિન્ધે, એમ ધ્યાન અને સ્વાધ્યાય
રૂપ સંરુપિણી પરમાત્મત્વનો (શુદ્ધાત્મત્વરૂપનો) પ્રકાશ થાય છે. (ધ્યાનમાં આવે ન રહી શકે ત્યારે
સ્વાધ્યાયનો બાહ્ય છે, એનો એમ બીજા થરણનો અર્થ થઈ શકે છે.) ૮૧

ચતુર્થિય-ધ્યેય—

નામધ્યેય, સ્થાપનાધ્યેય દ્રવ્યધ્યેય અને માત્રધ્યેય એમ ધ્યેય ચાર પ્રકારનું છે. અધ્યાત્મના
બાળકાર મહાત્મગોષ્ઠે પડું (ચતુર્થિય-ધ્યેયનું) મેઘું અથવા પ્રાલેખનું તુલુ તુલુ ધ્યાન કરતું જોઈએ ૯૧.

બાહ્ય-અભિધેય પદાર્થના બાધક શબ્દને નામ અને પ્રતિમાને સ્થાપના કહેવાય છે ગુણ અને
પર્યાયવત્ત્વ તે દ્રવ્ય છે અને ગુણ અને પર્યાય તે માત્ર છે. ૧૦૦

નામધ્યેય—

એ (બાહ્ય-સર્વશાક્તી) બાધિમાં, મધ્યમાં અને અંતમાં એમ સત્ત્વ બાહ્યપને ધ્યાનને રહેલું
છે તે, યોતિર્મય અને ઊર્જામયી પણ શ્રી અરિહત મહાશંતોના મામલું દ્રવ્યમાં ધ્યાન કરતું જોઈએ
(નામધ્યેય—'અરિહત-અર્હ' વગેરે). ૧૦૧

इत्यङ्गे क्तुःपत्रे, ज्योतिष्पन्ति प्रदक्षिणम् ।

‘अ-सि-आ-उ-सा’ धराणि, ज्येथानि परमेष्ठिनाम् ॥ १०२ ॥

ध्यायेद् ‘अ-इ-उ-ए-ओ’ च, तद्वन्मन्त्रानुवर्षिष ।

मत्पादि-ज्ञान-नामानि, मत्पादि-ज्ञानसिद्धये ॥ १०३ ॥

सप्ताक्षरं महामन्त्रं, सुखरन्ध्रेषु सत्सु ।

गुरुपदेष्टतो ध्यायेदिच्छन् दूरभावादिकम् ॥ १०४ ॥

इदयेष्टदलं पञ्चं, वर्गः पुरितमष्टभिः ।

दत्तेषु कर्षिष्ययात्र, नाम्नाञ्चिह्नितमर्हताम् ॥ १०५ ॥

गन्मूत्रलयापेक्षं, त्रि-परीक्षं च मापया ।

द्यौमीमन्त्रलमध्यस्थं, ध्यायेदभ्यर्चयेच्च तत् ॥ १०६ ॥

मन्त्रादि-इक्षुरान्ता मन्त्राः परमशक्तयः ।

स्वमन्त्रलमता ज्येथा स्त्रेक्ष्यफलप्रदा ॥ १०७ ॥

चार दलवाक्य इत्येकमन्त्रं ज्योतिर्मय एषा ‘अ-सि-आ-उ-सा’ ए परमेष्ठिनेना जाच अक्षरेण

15 प्रदक्षिणाम ध्यान कारुं जेत्ये

सि
सा अ आ
उ

 १ २

ते ज रीते अ-इ-उ-ए-ओ’ ए दक्षिण मंत्रेण ध्यान कते, तथा कयादि ज्ञानेन सिद्धिमे
क्यादि ज्ञानेना मन्त्रेण ध्यान कते १ ३

दूरवर्गादि लम्बिजने इच्छता साक्षके मन्त्रे अर्चितायां’ ए सप्ताक्षर मंत्रेण (वि कलना, वे
20 वाक्या वे आत्मनां अने एक मुच्यते एव) सात मुच्यते मन्त्रेण श्रीसुशुभना उपदेशाय ध्यान करुं जेत्ये
(‘चक्षु’ अर्चिनी छिन्नायी बहाम खोला कयादिमुं प्रत्यक्ष करोरे पञ्च आ मंत्रना ध्यानयी वाच छ) १०४

कर्षिणाम् श्रीअर्चिता मन्त्रेण नाम (‘अ-इ-उ-ए-ओ’) यी अर्चिता अने आठ-दशमे अ-
का (‘अ-इ-उ-ए-ओ-सा’) यी पूरित एषा अष्टदल मन्त्रेण इदमर्थं ध्यान करुं. ते पञ्च, गन्मूत्र-लया
(अष्टलमीरा लम्बिजने) यी छिन्ना अने माया-‘इ-उ-ए-ओ’ यी पञ्च वक्षत वेष्टि छे, एम कित्ति
25 आ ध्यान पूरे ए कथने मूर्ध्निश्लेषर जालेखीने एनी पूजा पञ्च करी हाजय (अर्चि मन्त्राभावात् ज्य
पूज्यी तत्पुन प्राधान्य छे, तेम ध्यान कते, ए अर्च पञ्च छरी हाजय) ॥ १ ५-१ ६ ॥

अ यी इ सुपीना अक्षरे इहलोक अने परलोकना फलने अपनाय परमशक्तिवाक्य मंत्रे
छे तेमन्त्र आभावात् अक्षरमन्त्रेण ध्यान करुं. १०७.

• विष्णु मन्त्रे इत्ये—श्रीविष्णुमन्त्रेण परमेष्ठिनि-अक्षरमन्त्र य. अ. पृ. १११ की १११

इत्यादीन् मन्त्रिणो मन्त्रान्मन्त्रपुरस्सरान् ।
 ध्यायन्ति यदिह स्पष्टं, नामधेयमर्थैश्च तत् ॥ १०८ ॥
 दिनेन्द्रप्रतिविम्बानि, कुत्रिमाप्यकुतानि च ।
 यथाकान्यागमं तानि, तथा ध्यायंददृष्टितम् ॥ १०९ ॥
 यथैकमेकदा द्रव्यमुत्पित्सु स्यात्सु नभरम् ।
 तथैव सर्वदा सर्वमिति तत्त्वं विचिन्तयेत् ॥ ११० ॥
 अतनोऽपेतनो बाध्यो यो यथैव व्यवस्थितः ।
 तथैव तस्य यो भावो पाषातम्यं तत्त्वमुच्यते ॥ १११ ॥
 अनादि निचन द्रव्ये, स्वपर्याया प्रतिष्ठणम् ।
 उत्पन्नमन्ति निमज्जन्ति, अलक्ष्णोत्पन्नजले ॥ ११२ ॥
 यत्रिदृष्टं यथा पूर्वं, यच्च पश्चात् विवर्त्तयति ।
 विवर्तत यदवाप्तं, तथेवेदमिदं च तत् ॥ ११३ ॥
 सहस्रधा गुणास्तत्र, पर्याया क्रमवर्तिनः ।
 स्यादतद्वत्तमकं द्रव्यमेते च स्युस्तद्वत्तमका ॥ ११४ ॥

5

10

अर्थ 'मन्त्री पुरस्कार एवा पूर्णक अने बीजा मंत्री, जेसुं मन्त्रिके ध्यान करे छे ते बचाने 15
 तमे अही नामधेय तथिके स्पष्टरिते बाणो ॥ १०८ ॥

छात्त अने अछात्त एवी निमप्रतिमाओनु आपसमं जेवी रिते बणन कर्तुं छे, तेवी रिते शंकर
 बिना ध्यान करो (अही रूपापनाधेयनु वर्णन छे) ॥ १०९ ॥

द्रव्यधेय—

जेम एक द्रव्य एकदा उत्पादकील, दुब अने नभर छे, तेवी ज रिते सर्व द्रव्यो सर्वना 20
 (उत्पाद-व्यय-व्रीम्यसुक्त) छे ए तत्त्वने चिंतवतु ॥ ११० ॥

जेम के अचेतन पदार्थ, जेवी रिते व्यवस्थित छे, तेनो ते प्रकारनो जे भाव (स्वरूप) त
 यावन्म्य तत्त्व कहेवत्य छे ॥ १११ ॥

जलमं जलनगोमी जेम अनादि-अनन द्रव्यमं पोताना पर्यायो प्रतिष्ठान उत्पन्न भाव छे अने
 लय पामे छे ॥ ११२ ॥

जेवी रिते जे (द्रव्य) पूर्वे विवर्त्तु (उत्पाद-व्यय-व्रीम्यने पाम्नु) हत, जे (द्रव्य) पछी विवर्त्त
 (उत्पाद-व्यय-व्रीम्य) ने पाम्ने अने जे (द्रव्य) जाजे-वर्तमानमं-विवर्त्ते (उत्पाद-व्यय-व्रीम्यने पाम्ने) छे,
 ते ज आ छे अने वा ज ते छे. तत्पर्य के प्रत्येक द्रव्य द्रव्यकरो सर्वकाल एक सत्तुं ज रहि छे ॥ ११३ ॥

तेम सहस्राधी ते गुणो छे अने क्रममात्री ते पर्यायो छे. द्रव्य गुणपर्यायात्मक छे अने गुणपर्यायो
 द्रव्यात्मक छे ॥ ११४ ॥

25

30

एवंविधमिदं वस्तु, स्थित्युत्पत्तिव्यपारमकम् ।
 प्रतिबुध्नमनाद्यन्त, सर्वं ध्येयं यथास्थितम् ॥ ११५ ॥
 अर्थव्यञ्जनपर्याया, मूर्तामूर्ता गुणाश्च ये ।
 यत्र द्रव्ये यथावस्थास्तांश्च तत्र तथा स्मरेत् ॥ ११६ ॥
 पुनः पुनः कालो, धर्माधर्मौ तथाऽम्बरम् ।
 इदंविधं द्रव्यमाज्ञातं, तत्र ध्येयतमः पुमान् ॥ ११७ ॥
 सति हि ज्ञातरि ध्येयं, ध्येयतां प्रतिपद्यते ।
 ततो ज्ञानस्वरूपोऽयमात्मा ध्येयतमा स्मृतः ॥ ११८ ॥
 तत्रात्रैव तत्त्वता पञ्च, ध्यातव्याः परमेष्ठिनः ।
 कस्मिन् सत्त्वस्थेऽपि, सिद्धः स्वामीति निष्कृतः ॥ ११९ ॥
 ज्ञानवद्वर्धन-ज्ञानसम्बन्धविगुणात्मकम् ।
 स्वोपादानन्तरस्य कस्मिन्नात्मनश्चरितम् ॥ १२० ॥
 साक्षात्, निराकारममूर्तमचरामरम् ।
 किञ्चिन्मिथैव स्वच्छन्दस्फटिकप्रतिबिम्बितम् ॥ १२१ ॥

- 15 एषी जलमी वा वस्तु प्रतिबुध्न स्थिति-उत्पत्ति-व्यपारमक अने अनदि-बर्तत छे । सर्व ध्येयं
 मयप्रैवितरूपे (जे जेनु होय, तेनु ते प्रकारे) ध्यात करुं बर्तेय ॥ ११५ ॥
 जे द्रव्यस्य अर्थपर्यायो, व्यञ्जनपर्यायो अने मूर्त के अमूर्त गुणो केवी रीते होला होय, तनी
 रीते तेमनु स्मरण करुं ॥ ११६ ॥

आत्मा पुरातन काल, धर्म, अधर्म अने आकाश, ए छ प्रकारुं इय्य सनबन्धु जानुं छे । तिन
 आत्मा ते ध्येयतम (अथ ध्येय) छे ॥ ११७ ॥

मावध्यय—

- ज्ञाता होय तो ज ध्येय ध्येयताने पामे छे तैयी ज्ञानस्वरूप आ आत्मने ध्येयतम कह्यो छे ॥ ११८ ॥
 जीव द्रव्योय पञ्च तत्त्वयी पाँच परमेष्ठिनो ध्येय छे । तेम अरिहंत, आचार्यादि सत्त्व (इहं
 उपाधि सहित) छे अने सिद्ध स्वामी (१) बोधयी निष्कल (निष्पाधि) छे ॥ ११९ ॥
 25 ज्ञान एवा बोध ज्ञान सम्पत्त्युपपत्ति के गुणोवाला, जग मर्याद जे देखे पोताने प्राप्त क्यो
 होतो अने जे पोते तनी बीजो तेना आकार (जग बोधान्तर) ने धारण करलता, (ए अपेक्षा) साक्षर,
 निराकार, अमूर्त, अरुणित, मधुरहित, निर्मल स्फटिक एतन्म प्रतिक्रियित ध्येय छिन्नविमलसदृश, लोका

१ अथ ज्ञानमा पर्यवर्तते इत्यर्थः—कदाचिन्म, इहोरे ज्ञानम (जग) एतन्म के अने
 बर धर्माभा रचय, मूलक य अने अर्थपर्यायो कहेवाय छे । अथवा निष्कलमर्ती पञ्च ते ज्ञान तन्म अने
 20 कर्मजन कालाती एतन् पञ्चाय ते अर्थ पञ्चाय । जेम् आत्ममा निष्कलमा केवलज्ञान ते अथ व्यञ्जनपर्यायो
 एतन्मर्ती केवलज्ञान-तोरबोध ते व्यपार्यय ।

साकप्रदिल्लरात्तुदुहसुखसम्पदम् ।
 सिद्धात्मानं निरावाध, ध्यायमिर्भूतकम्पम् ॥ १२२ ॥
 तथायमाप्तमाप्तानां, देवानामभिवैषतम् ।
 प्रधीणपातिर्कर्मण, प्राप्तानन्तवतुष्टयम् ॥ १२३ ॥
 दूरमुत्सृज्यभूमार्ग, नभस्तलमधिष्ठितम् ।
 परमौदारिकम्भात्प्रमामर्त्तितमास्करम् ॥ १२४ ॥
 क्षतुस्त्रिधन्महाधर्य, प्रातिहार्यम् भूषितम् ।
 मुनि-तिर्यङ्-नर-स्वर्गि-समाभिः सन्निषेधितम् ॥ १२५ ॥
 जन्मामिषेकप्रमुखप्राप्तप्रातिष्ठापितम् ।
 केवलज्ञाननिर्णीतविद्यतत्त्वोपदेशितम् ॥ १२६ ॥
 प्रमात्स्वदृष्टपाक्षीर्षसम्पूर्णोदप्रविग्रहम् ।
 आकाशस्फटिकान्त-स्पन्दलज्जालानलोन्मूलम् ॥ १२७ ॥
 तेजसासुचमं तेजो, न्योतिषां न्योतिरुचमम् ।
 परमात्मानमर्हन्त, ध्यायेन्निर्भेयसप्तमे ॥ १२८ ॥
 वीतरागोऽप्ययं देवो, ध्येयमानो ह्यमुष्मिन् ।
 स्वगापवर्गकल्लः, शक्तिस्तस्य हि वाष्पणी ॥ १२९ ॥

5

10

15

अप्रमगरूप शिखरपर आकाश, सुखसंपत्तिने बरेला, पीढारहित अने निष्कर्म एवा श्री सिद्धमात्रु ध्यान करुं ॥ १२०-१२२ ॥

तथा आहोम् आध अज्ञ, देवोना पञ्च अधिर्भूत शक्तिर्कर्मरहित अनंत चतुष्टयने पमेका, पूर्वाजालने दूर छोडीने (ऊँचे) आकाश प्रवेशनं रहेल, पोताना परम औदारिक शरीरणी प्रमापी सूर्य कर्ता 20 पञ्च अधिर्भूत तेजस्वी, म्हाआकाशपूर्ण चोरीषा अतिशयो अने जाठ प्रातिष्ठापीषी शोभता मुनिबरो, तिर्यङ्को, मनुष्यो अने देवताजोनी पर्यदाजोनी घेरयेला, ज-माभिषेक कगेरेण प्राप्त यवेल पूजाना करणे सौरी अडिगता, केवलज्ञानबडे निर्णीत विद्यतत्त्वोना उपदेशक, उन्मूल एवा अनेक सम्प्रगोपी ध्यात, सर्गा परितूर्ण अने उष्ण देहवालय, निर्मल (म्यान) स्फटिक एवमर्ग प्रभिविधित प्रदीप्त ज्वालाजोमलय अभि समाप्त उष्मल, सर्ग तेजोमर्ग उत्तम तेज अने सर्ग ज्योतिर्जोमर्ग उत्तम ज्योति स्वरूप एवा श्री अरिहंत 25 परमप्राप्तु मोक्षनी प्राप्ति माने ध्यात करुं ॥ १२३ १२८ ॥

मुमुक्षुजोबडे ध्यान करता एवा आ देवाभिदेव वीतराग होवा कर्ता स्वर्ग के मोक्ष फळने आपनारा छे, कर्तण के तेजनी पाछि ज ते प्रकटनी अविष्य छे ॥ १२० ॥

सम्पत्तानादिसम्पन्ना, प्राप्तसप्तमहर्दयः ।

तथोक्तमृषा ध्येयाः, ध्युपाध्यायसाधयः ॥ १३० ॥

एवं नामादिभेदेन, ध्येयगुरुं चतुर्विधम् ।

अथवा इध्यभावाभ्यां, द्विर्वच उदवस्थितम् ॥ १३१ ॥

इध्यध्येयं द्वि-र्वस्तु, चतनाऽचतनात्मकम् ।

मात्रध्येयं पुनर्ध्येयसमिधध्यानपर्ययः ॥ १३२ ॥

ध्याने हि विवर्ति स्वर्यं, ध्येयरूप परिस्फुटम् ।

आतेष्वितमिषामावि, ध्येयस्याप्समिषावपि ॥ १३३ ॥

चातुर्विधे स्थित्यैव, ध्येयोऽर्थो ध्यायते यतः ।

ध्यम विष्वस्यमित्यादुरत एव च केवलम् ॥ १३४ ॥

यदा ध्यानवत्प्रवृत्ता, ध्यानीकृत्य स्वविग्रहम् ।

ध्येयस्वरूपविद्वत्प्राज्ञ, तादृक् सम्पद्यते स्वयम् ॥ १३५ ॥

तदा तदाविधध्यानसंविधिष्वस्तद्व्यवहारः ।

स एव परमात्मा स्यात्, वैतलेयस्य मन्त्रवा ॥ १३६ ॥

15 सम्पत्तानादिविषी संज्ञ, सप्त महावृद्धिबोधवत् (१) अने छात्रोक्त कथनोपमा आचार्य,
उपाध्याय अने साधु भगवन्नेतुं ध्यान करतुं ॥ १३० ॥

एवी रीते नामादिभेदेपी चार प्रकारतुं ध्येय वस्तु, अथवा ते (ध्येय) इध्य अने ध्यायनेदे
वे प्रकृततुं च छे ॥ १३१ ॥

20 चेतन के नवरूप बाध वस्तु ते इध्य-ध्येय छे अने ध्येय (अविद्वत्तादि) सदा च ध्यायने
पर्यय ते ध्येय-ध्येय छे ॥ १३२ ॥

ध्यान अवारे स्थिरताने धारण करे छे, त्वारे ध्येय मन्त्रीक न होवा छदा एव जाने (सन्ने)
अव्येक्षित होय एतुं अत्यंत स्पष्ट मते छे ॥ १३३ ॥

ए च प्रकारे त्वारे सप्त बाधना विवर्त (विद्वत्) ध्येय वस्तुतुं ध्यान करतव्य छे त्वारे ते ध्येयने
(ध्यानने) विवस्व कहेनाम छे एवी च केवल (केवल्य, केवलज्ञान १) प्राप्त पाव्य छे ॥ १३४ ॥

25 त्वारे ध्याना ध्यायना कसे स्मरेहने (स्वप्नादिविधे) ध्याय करीने ध्येयवत्प्रत्ये रिष्ट होवापी
तयं तेना जेरो बनी जाव्य छे, त्वारे तेना प्रवृत्तता ध्यायना स्मरेदमन्त्री माहा पाम्या छे सर्व विद्वत्तो
जेना एवो ते पोते च परमात्मा, गदैव अथवा कथनेच बनी जाव्य छे ॥ १३५-१३६ ॥

સોડ્યં સમરસીમાલસતદેક્ષીકરણ સ્મૃતમ્ ।
 एतदेव समाधिं स्याल्लोकादयफलप्रदं ॥ ૧૩૭ ॥
 કિમપ્ર ચતુનાસન, જ્ઞાત્વા મહાપ તત્ત્વતઃ ।
 ધ્યેયં સમસ્તમપ્યેતન્માખ્યસ્થ્યં તત્ર વિમ્રતા ॥ ૧૩૮ ॥
 માખ્યસ્થ્યં સમતોપેષ્ટા, ચૈરામ્યં સામ્યમસૃષ્ટા ।
 वैदुष्यं परमा द्धान्तिरित्येकोऽर्जोऽभिधीयते ॥ ૧૩૯ ॥
 સંસૃપણ યદ્વજ્રોક્તં, વિસ્તરાન્પરમાગમે ।
 तत्सर्वं ध्यातमेव स्याद्व्यापतपु परमहिषु ॥ ૧૪૦ ॥

× × × ×

‘અ’કર્મ મહતાડ્ડ્યુર્ય, હુમ્મિત્વા ‘રફ’બદ્ધિના ।
 દગ્ધ્યા સ્વવપુષા કર્મ, સ્વતો મસ્મ ચિરેષ્ય ચ ॥ ૧૮૩ ॥
 ‘હ’ મન્ત્રો નમસિ ધ્યેયા, હારમસૃતમાત્મનિ ।
 તેનાડ્ડ્યુર્યતદ્ધિનિર્માય, પીયુષમયમુજ્જ્વલમ્ ॥ ૧૮૪ ॥
 તત્રાદૌ વિષ્ણુસિદ્ધપર્ષ, નિર્મલીકરણાય ચ ।
 માર્ત્તીં ઉચ્ચસીમાપ્તાં, વિદુષ્પાદ્ધારણાં કરમત્ ॥ ૧૮૫ ॥

(જાતી રીતે પરમશ્યા સમ્બેનો ધ્યાનનો અર્થ) તે આ ‘સમસીમાય’ છે । તે જ ‘વ્યવિરણ’
 કહેવાતું છે । એ જ તમણે લોકનાં પડ્ધને આપનારી સમાધિ’ છે ॥ ૧૩૭ ॥
 અહીં મહુ કહેવાતી હું ! તારાત્મક રીતે જાણને, તેથી જ રીતે તેના પર મહા કરીને અને એ
 નિવપનં અમ્યમ્પત્ય વાતણ કરીને આ મનું ધ્યાન કરતું જોણ ॥ ૧૩૮ ॥
 માખ્યસ્થ્ય સમ્યા, તપેષ્ટા ચૈરામ્ય, સામ્ય, નિઃસૃષ્ટતા, ચૈદુષ્ય, પરમદાન્તિ—એ વાચા દમ્બે ૨૦
 મટે એક જ અર્થ કહેવાય છે ॥ ૧૩૯ ॥
 પંચ પરમેષ્ઠીઓનું ધ્યાન થતાં જ, અહીં (૨૨) એ સ્થિપત્ય કર્મ છે અને પરમ આગનોમં જે
 વિસ્તારથી કહેવાતું અમ્પુ છે, તે મનું ધ્યાન થઈ જ જાય છે (અર્થાત્—પરમેષ્ઠીધ્યાનમ્ થીતું મનું સદ્ધપાન
 આવી જ જાય છે) ॥ ૧૪ ॥

અર્થનું ધ્યાન

(પ્રકાશ) વાચુકહે ‘અ’કરને પ્રેરિત કરીને અને (કુંમકજહે) મુખિત થઈને રેફમંથી મીરછના
 અક્ષિયે પોતાના શરીરની સાથે (શરીરને અને) કર્મને માલખાં. પછી શરીર અને કર્મેનાં દહનથી બચેસ
 મસ્તનું પોતામંથી ચિરેચમ કરતું (તે મસ્તને પોતામંથી શુર કરશે). પછી જે આપ્ય ઉપર અનુગ દરાતી
 રમ્પ છે એવા ‘હ’કર મન્ત્રનું આરુદ્ધાનું ધ્યાન કરતું. પછી તે અનુતથી એક મથા અનુતમ્મ ઉચ્ચલ

ततः पञ्चनमस्कारः, पञ्चपिण्डाधरान्वितैः ।
 पञ्चस्थानेषु विन्यस्तैर्विधाप सकलीक्रियाम् ॥ १८६ ॥
 पञ्चाङ्गमानमर्हन्तं, ध्यायेद्भिर्दिष्टलक्षणम् ।
 सिद्धं वा च्यस्तर्कमार्गममूर्धं ज्ञानमास्वरम् ॥ १८७ ॥
 5 मन्वनर्हन्तमात्मानमर्हन्तं ध्यायतां सताम् ।
 अतस्मिन्सङ्ग्रहो भ्रान्तिर्मवतां भवतीति चेत् ॥ १८८ ॥
 तत्र बाधं यतोऽस्माभिर्मार्गाद्विषयमर्पितः ।
 स चार्हद्वयाननिष्ठत्वात्, तवस्तत्रैव सङ्ग्रहः ॥ १८९ ॥
 परिचयमे येनहमा भावेन स तेन तन्मयो भवति ।
 10 अर्हदुप्यान्वविष्टो भावार्हन् स्यात्स्वयं तस्मात् ॥ १९ ॥
 येन भावेन यद्वयं, ध्यायत्यात्मानमात्मवित् ।
 तेन तन्मयतां याति, सोपाधिः स्फुटिको यथा ॥ १९१ ॥

शरीरं निर्माण करतुं। तेमं प्रथम वेद (पिंड)भी रचना मदे मरुती (वायवीय) धारणा करवी अने पछी
 15 पुच्छ अने शरीरमा पांच स्वागोमं ध्यास करयेला एवा पांच नमस्कारो कहे सकलभिरण करतुं। ते पछी
 वेमर्त स्वरूप पूर्वे कहेवामं आम्नुं के एवा श्री अरिहंत परमात्मारूपे जवना कर्मरहित, अमूर्त अने ज्ञानबरे
 प्रकरामान एवा श्री सिद्ध मगवनरूपे पोतामा आरम्भतुं ध्यान करतुं ॥ १८६ १८७ ॥

संक्षेप—

जो तमारे आत्म्य अरिहंत मणी सो पछी तेनुं अरिहंतरूपे ध्यान करता एवा तमने अतन्म
 20 (जे जेरो मणी तेम) तन्मूनी (तेवामी) भाव्यतरूप अमित तो मणी कती मे ॥ १८८ ॥

समाधान—

एवी सदा न करवी, कारण के लमे अमारा आत्म्यानी मात-अरिहंतरूपे अर्पणा (विनयना)
 करीए छीए। अरिहंतमा ध्यानमां मिष्ट एवो आत्म्य ते मात-अरिहंत छे। तेवी अतन्म तन्मयरूप भान्ति
 मणी किन्तु तन्म (तेमं) न तन्मूनी (तेनी) यवार्थ मान्यता छे ॥ १८९ ॥

25 जे (अरिहंतादि) मातबरे आत्म्य परिणमे छे, ते (अरिहंतादि) मातबरे ते (आत्म्य) तन्म
 (अरिहंतादिम) बने छे- तेवी अरिहंतमा ध्यानमां मिष्ट एवो आत्मा ते (अरिहंतमात) वक्त्रे पोत न
 मात अरिहंत बाय छे। उपाधि सञ्चिन एवा स्पष्टिक छन्मी जेम आत्म्य पुरुष जे (अरिहंतादि) मातबरे जे
 (अरिहंतादि) रूपे आरम्भतुं ध्यान करे छे, ते (अरिहंतादि) मातबरे तन्मयता (तन्मयरूपता) जे पाम
 छे (अर्थात् जेम स्पष्टिक-मणि सामे रोखी वस्तुतुं रूप धारण करे छे तेम आत्मा पण ध्यानबरे ध्येयम
 30 बने छे) ॥ १९ १९१ ॥

મધ્યા માથિનો મૂતા; સ્વપર્યાયાસ્તદાત્મકા ।
 આસતે દ્રવ્યરૂપેણ, સર્વદ્રવ્યેષુ સર્વદા ॥ ૧૯૨ ॥
 તતોડ્યમર્હત્પર્યાયો, માત્રી દ્રવ્યાત્મના સદા ।
 મધ્યવ્યાસ્તે સત્ત્વાસ્ય, ધ્યાને કો નામ વિભ્રમઃ ॥ ૧૯૩ ॥
 કિંચ્ચ આન્ત યદીદં સ્યાત્, તદા નાત્ કલોદયઃ ।
 ન હિ મિધ્યાગ્રસ્તાઝાત્, વિન્ધિતિર્ચાયત ત્વ ॥ ૧૯૪ ॥
 પ્રાદુર્મ્ભન્તિ ચાદ્યપ્માત્, કઞ્ચનિ ધ્યાનવર્તિનાસ્ ।
 શતશ્ચાલ્લસત્ ઘાન્તકૂટરૂપાધ્યાનેકશા ॥ ૧૯૫ ॥
 ગુરૂપદ્મમાસાધ, ધ્યાયમાન સમાહિતૈ ।
 અનન્તશક્તિરત્માય, શુક્તિ શુક્તિ ચ યન્નતિ ॥ ૧૯૬ ॥
 ધ્યાતોર્જ્જ્વલિત્ત્વરૂપઃ, ચરમાન્નસ્ય શુકલય ।
 તદ્ધ્યાનોપાત્-ગુણ્યસ્ય, સ પશાન્સ્ય શુકલે ॥ ૧૯૭ ॥
 શાન્તં મીરાપુરાગમ્યં, તુષ્ટિઃ પુષ્ટિર્પુષ્ટિઃ ।
 યત્પ્રદ્ધસ્તમિદાન્યથ, તત્તદ્ધ્યાતુઃ પ્રજ્ઞાયતે ॥ ૧૯૮ ॥

5

10

બીજી રીતે સમાધાન—

15

જેવા સર્વ દ્રવ્યોનું દ્રવ્યગ્રમ્ય એકા મૂલ અને મથિવ્યાના સ્વપર્યાયો દ્રવ્યરૂપે સદા રહે છે—
 (અર્થાત્ પ્રત્યેક દ્રવ્યમાં તેના મૂલ-માથિ સર્વ પર્યાયો વર્તમાનમાં દ્રવ્યરૂપે રહેલા છે), તેવી સર્વ દ્રવ્યોનું
 મથિવ્યનું જનાત એકા આ અર્હત્પર્યાય' દ્રવ્યરૂપે સદા રહેલા છે । તો પછી વિષયના એકા એ પર્યાયનું
 ધ્યાન કરવાનું જાણી શકી ॥ ૧૯૨ ૧૯૩ ॥

ત્રીજી બીજા પ્રકારે સમાધાન—

20

જો આ ધ્યાનને અન્તઃ પ્રાપ્તિના આજે તો, જેમ કલ્પિત જાલથી તુપાનો માથા કદાપિ ન જ જાય,
 તેવી રીતે એ ધ્યાનથી કલ પ્રાપ્તિ ન થતી જોઈએ । કિન્તુ એવી ધ્યાનપ્રતિષ્ઠાને ધારણના કલ્પે શાન્ત અને કૂટરૂપ
 અનેક પ્રકારનાં કલ્પેની પ્રાપ્તિ થતી રહેલાય છે । એવી આત્માનું અર્હત્કરૂપે ધ્યાન કરવું તે જાણીતું નથી
 ॥ ૧૯૪-૧૯૫ ॥

ધ્યાનનું ફલ—

25

શ્રી સત્પુરુષના રૂપવેશને પ્રાપ્ત કરીને સમ્પદિત પોતેથી જોઈને ધ્યાયમાન આ અનન્ત શક્તિશાસ્ત્રી
 આત્મા શુક્તિ અને શુક્તિને આપે છે ॥ ૧૯૬ ॥

અર્હત્ત અથવા સિદ્ધકરૂપે જેનું ધ્યાન કરાવું છે એનો આ આત્મા જરમ શરીરીની શુક્તિ માટે થાય
 છે, અથવા તે ધ્યાનકલ્પે પ્રાપ્ત થતું છે પુણ્ય જોગે એકા અન્તઃ(અથવાશરીરી)ની શુક્તિ માટે થાય છે ॥ ૧૯૭ ॥

(શુક્તિને જાણે છે—) તે તે પ્રગટાવું ધ્યાન કરનારને આ લોકમય અને પરલોકમય એ એ પ્રશંસનીય 30
 છે તે થવું—જ્ઞાન, કલ્પ, દીર્ઘાણ, આરોગ્ય, તુષ્ટિ, પુષ્ટિ, કુન્દર શક્તિ, પૈર્થ, જગેરે પ્રાપ્ત થાય છે ॥ ૧૯૮ ॥

તદ્વપનાવિદમાસ્ત્રેભ્ય, પ્રકમ્પન્તે મહાપ્રજા ।
 નવ્યન્તિ ભૂતપ્તાન્નિન્યઃ, કૃતાઃ પ્લામ્યન્તિ ચ યજાત્ ॥ ૧૯૯ ॥
 પો યત્કર્મપ્રસૂદેવસ્તદ્વપનાવિદમાસ્ત્મનઃ ।
 પ્પાતા ક્ષત્રમકો ભૂત્વા, સાધયત્પાત્મવાન્નિહત્ ॥ ૨૦ ॥
 પાર્થનાથા મનન્મન્ત્રી, સંકેલીકૃતવિગ્રહઃ ।
 મહાકૃષ્ણાં મહામન્ત્રં, મહામન્દ્રત્માભિતઃ ॥ ૨૦૧ ॥
 દૈવસીપ્રમૃતીર્ષિઞ્ચદ્વારણાથ યજોધિત્ ॥
 નિપ્રજાવીલુપ્તગાતાં, પ્રજાતાં કુલો દુષ્મ્ ॥ ૨૦૨ ॥
 સ્વપમાલુષ્ઠો ભૂત્વા, મહામન્દ્રત્મમધ્યાઃ ।
 કિન્નિદ્રકુષ્ઠી રાત્રી, પીતૃભૂપામ્બરાદિકઃ ॥ ૨૦૩ ॥
 કુન્નમકો સ્તમ્મમુદ્રાઘઃ(૧), સ્તમ્મનં(ન)મન્ત્રમુષ્મરમ્ ।
 સ્તમ્મક્રયાણિ સર્વાભિ, કળોત્યેકાગ્રમાનસઃ ॥ ૨૦૪ ॥
 મ સ્વયં ગરુડીધૂય, સ્વેદં યપયતિ યજાત્ ।
 કન્દપંથ સ્વય ભૂત્વા, અગ્રમપતિ વપ્પરામ્ ॥ ૨૦૫ ॥
 ઇશં વધાનરો ભૂત્વા, જ્વલન્નવાસાદિગાહકઃ ।
 પ્રીતિન્વરં હરત્યાધુ, વ્યાપ્ય જ્વાસામિત્તુરમ્ ॥ ૨૦૬ ॥

અરિહંત અથવા સિદ્ધતા ધ્યાનમાં સ્વપથીન એવા મહાધ્યાને બોરિને મોટા મોટા પ્રશ્નો પણ કંપે છે. મૃદ, પ્રેત શાસ્ત્રી, હરિદ્વિની, વગેરે દુરથી મળી જાય છે અને અત્યંત દુર એવા બ્રહ્મજો પણ કાચવત્સર્મ રહી જતી જાય છે ॥ ૧૯૯ ॥

જે દશા જે (શાસ્ત્રપત્રિ) કર્મને સાત્વાત્મ સમર્થ હોય તેના ધ્યાનથી આગિ એવો ધ્યાન તત્ત્વ (તે દેવગત્ત્વ) થવને મનોર્થાટિને સાધે છે ॥ ૨૦ ॥

યજોધિત રીતે મનઃપરિવ્રજ સિવાનુસાર હરિદ્વિને સુરક્ષિત કરવાત, મહામુદ્ર, મહામન્ અને મહામન્દ્રત્મો આશ્રય કરનાર અને નૈઋતી વગેરે ધારણાઓ ધારણ કરતો એવો યજિઠ (સ્વયં) પાર્થનાથ ધર્મને (શ્રી પાદમાવનુ અમેઝ ધ્યાન કરીને) મહા મોટા પ્રશ્નોનો પણ તરત જ નિમજ્જ કરે છે ॥ ૨ ૧-૨ ૨ ॥

મુદ્ર, કુદ્મ વગેરે પહેરેલા, શાપમાં વગ્ર ધારણ કરેલા અને પીત વસ્ત્ર તથા અલંકારોથી રોમપ્ર એવા દ્રવ્ય જેનો તે બને ॥ અને મહામન્દ્રત્મના મધ્યમાગમાં રહીને તથા કુંમર પ્રાણાવાય, સંમનમુદ્રા વગેરે જગીન સ્વપ્ન-મગ્નને પગલ મળેલી ટકારનો તે સર્વ સંમન થાપો બંદે છે ॥ ૨૦૩-૨૦૪ ॥

તે સ્વપ મદદ થઈને હજામગ્રમાં મિથને દરે છે, તથા સ્વયં વગ્નપ્રેષ થતીને વગ્નતને વશ કરે છે ॥ ૨ ૫ ॥
 વ્ધી એ પીત કેપ્પેથી સેકરો જાગ્રત્પ્રમાણ અગ્રજો મીઠાકરી રહી છે એવા અભિરૂપ થતીને

૩૭ પોતાની જાણાઓથી શીતગરળી પીઠાની વ્યથિને ધ્યાવી ને શીતમગ્નને તરત જ દરે છે ॥ ૨ ૬ ॥

સ્વપ મુષ્કતમયા મૃત્વા, વર્ષમ્મૃતમાતુરે ।

અધીનમત્તમસાસ્કૃત્ય, દાહજ્વરમપાત્સ્યતિ ॥ ૨૦૭ ॥

હીરોદધિમયો મૃત્વા, પ્લાવયશશિર્ષં અગ્નૃ ।

શાન્તિકં પૌષ્ટિકં યોગી વિદધાતિ હીરિષામ્ ॥ ૨૦૮ ॥

ક્ષિપ્ત્ર વહુનાત્કેન, પદ્મત્કર્મ પિક્ષિર્પતિ ।

તદેવતામયો મૃત્વા, તત્તર્ભિર્વિપત્યયમ્ ॥ ૨૦૯ ॥

શાન્તે કર્મણિ શાન્તાત્ત્મા, કૂને કૂરો મશ્મયમ્ ।

શાન્તઃકૂરાશ્ચ કર્માશ્ચ, સાપ્યત્યેષ સાધકઃ ॥ ૨૧૦ ॥

આકર્ષણે વશીકરણ, સ્તમ્ભન મોહનં દ્રુતિ ।

નિર્બિપીકરણં શાન્તિર્ચિદ્વિષોષાન્-નિગ્રહાઃ ॥ ૨૧૧ ॥

અવમાદીનિ કાર્યાણિ, દૃષ્યન્ત ધ્યાનવર્ષિનામ્ ।

તત્ સમરસીમાશ્ચસપ્તસ્વાશ્ચ વિગ્રમઃ ॥ ૨૧૨ ॥

પત્થુના પુરુષ કુમ્ભા, રેચન દહન પ્લવઃ ।

સકલીકરણ મુદ્રામન્ત્રમન્દતપાશ્ચ ॥ ૨૧૩ ॥

કર્માધિષ્ઠાનુદેવાનાં, સંસ્વાનં ઠિજ્ઞમાસનમ્ ।

પ્રમાર્ણં વાહનં વીર્યં, આતિર્નામ મુતિર્દિશ્ચા ॥ ૨૧૪ ॥

સ્વપં અમૃતમય વર્ષિને પીઠિત તપર અમૃતને વરસાવતો યોગી, અને (પીઠિતને) અશ્વમ્સાન્ (ત્વાષીન અથવા અમૃતમય) કરીને એના દાહજ્વરને દૂર કરે છે ॥ ૨૦૭ ॥

સ્વપ હીરસાગરમય વર્ષિને સ્વકલ્પ અગતને પાશ્વિત (તુષ્ઠ) કરતો યોગી પ્રાણીઓના શાંતિકૃત્ય અને પુષ્ટિકૃત્યને કરે છે ॥ ૨૦૮ ॥

આ વિષયમાં મહુ કહેવાયી છુ' યોગી જે જે વર્ષિને કરવાની પદ્ધત્ કરે છે તે તે વર્ષિના વેશ્યાત્વપે સ્વપં વર્ષિને તે તે વર્ષિનું સંપાદન કરે છે ॥ ૨૦૯ ॥

શાંત કર્મોર્થ શાંત વર્ષિને અને કૂર કર્મોર્થ કૂર વર્ષિને આ સાધક શાંત અને કૂર કર્મોર્થ સાધે છે ॥ ૨૧૦ ॥

ધ્યાન કરનારાઓમાં આકર્ષણ વશીકરણ, સ્તંભન મોહન, દ્રુતિ, નિર્બિપીકરણ, શપ્તિ, વિરેપ તપાસ, નિગ્રહ, કરોરે અનેક કાર્યો બોધાર્થ આવે છે, તેથી ૧ રીતે સમરસીમાશ્ચ (ધ્યાનની અવસ્થા) ની ૨૨ સ્પષ્ટતા થતી હોવાથી ધ્યાન શાન્તિકૃત્ય નથી ॥ ૨૧૧-૨૧૨ ॥

ધ્યાનની સામગ્રી—

દૂરક, કુમ્ભક, રેચક, દહન, પ્લાવન સકલીકરણ, મુદ્રા, મત્ત મંદક, વાશના, તે તે વર્ષિના અધિષ્ઠાતક દેવતાઓના સંબંધાન નિહ, આસન પ્રમાણ, વાહન વીર્ય પાતિ, નામ, વર્ષિ, વિશા,

મુક્તવસ્ત્રનેપ્રસન્ન્યા, માત્રઃ કૂરસ્તથેતરઃ ।
 વર્ષઃ સ્પર્શઃ સ્વરોઽવસ્થા, વર્ષં યૂપમાયુષસ્ ॥ ૨૧૫ ॥
 દ્વમાદિ પદન્યથ, જ્ઞાન્તકૃત્વાય કર્મયો ।
 મન્ત્રદ્વાદિષુ પ્રોક્તે, તદ્વ્યાપ્તસ્ય પરિચ્છદઃ ॥ ૨૧૬ ॥
 ૬ પદાત્રિકં ફલં ક્ષિપ્તિ, ફલમાહુત્રિકં ચ યત્ ।
 યતસ્ય દ્વિતયસ્યાપિ, ધ્યાનમેવાવકાશયમ્ ॥ ૨૧૭ ॥
 ધ્યાનસ્ય ચ પુનર્મુક્યો, હૈતુરેતન્નુદયમ્ ।
 ગુરુપદેષઃ મહાત્મ, સદામ્યાસઃ સ્થિરં મનઃ ॥ ૨૧૮ ॥

× × × ×

1૦ રત્નત્રયમુપાધાય, સ્વત્ત્વા વન્ધનિવન્ધનમ્ ।
 ધ્યાનમમ્યસ્યતાં નિર્ત્ય, યદિ યોગિનઃ શુશ્રુષતે ॥ ૨૧૯ ॥
 ધ્યાનામ્યાસપ્રકર્ષેન, ક્રુદધન્મોહસ્ય યોગિનઃ ।
 ચરમાક્લેષ્ય મુક્તિઃ સ્યાત્, તદ્વાઙ્મ્યસ્ય ચ ક્રમાત્ ॥ ૨૨૦ ॥

મુક્ત-મુક્તનેત્રેતી સંસ્થા, કૂર તથા હાતમાદ, વર્ષ, સ્પર્શ ઇત્દ, અવસ્થા, વજ્ર, આયુષ્મ, આયુષ
 15 વગેરે બને થીતું જે કર્મ મેંવજ્રાદિવર્ષ શાંત તથા કૂર કર્મફલે કહ્યું છે તે થતું ધ્યાનનું સાક્ષ
 સમજ્યું ॥ ૨૧૨-૨૧૬ ॥

જે વર્ષે હાત્માદિક ફલ છે અને જે વર્ષે પાત્માદિક ફલ છે, તે થતું મુક્ત કારણ ધ્યાન
 જ છે ॥ ૨૧૭ ॥

ધ્યાનના મુખ્ય ચાર હેતુઓ—

2૦ ધ્યાનના આ ચાર મુખ્ય હેતુઓ છે—ગુરુનો ઉપદેશ મહા, સદા અમ્યાસ અને સ્થિર
 મન ॥ ૨૧૮ ॥

× × × ×

ધ્યાનામ્યાસ માટે પ્રેરણા—

૨5 હૈ યોગિન્ ! ઓ તને મુક્ત થવાની હજ્જા હોય તો કર્મરૂઢના (પરિવ્રજાદિ) કારણોનો ત્યાગ કરીને
 અને ઇન્દ્રિયનો કાંઈપણ થીતીને તું સદા ધ્યાનનો અભ્યાસ કર ॥ ૨૨૧ ॥

ધ્યાનનાં ફલો—

ધ્યાનામ્યાસની ઉત્તરોત્તર વૃદ્ધિ થવાથી માઘ પામી રહ્યો છે એવું જેનો દોષો દોષી ઓ તે
 ચરમાદીક હોય તો તે જ મર્યાદા તેનો એક પાપ છે, થીતીથી કમર (બોશક મનોમી) મુક્તિ
 થાય છે ॥ ૨૨૪ ॥

તથા અચરમાત્રસ્ય, ધ્યાનમમ્યસ્યતઃ સદા ।
 નિર્ઘરા સંઘરમ્ સ્યાત્, સકલોઽહુમકર્મણામ્ ॥ ૨૨૫ ॥
 આશ્રયન્તિ ચ પુષ્પાનિ, પ્રચુરાણિ પ્રતિલબ્ધમ્ ।
 યૈર્મદદિર્મદત્યપ, ત્રિલોકઃ કસ્યદ્વાસિષુ ॥ ૨૨૬ ॥
 તત્ર સર્વેન્દ્રિયામોદિ, મનસઃ પ્રીતિર્નં પરમ્ ।
 મુહ્યામૃતં પિબમાસ્ત, મુચિર મુરસપિતઃ ॥ ૨૨૭ ॥
 સ્તોઽવર્તીર્ધ્ય મર્ત્યેન્દ્રિયે, ચક્રવર્ત્યાદિસમ્યદઃ ।
 ચિરં શુક્લા સ્વર્ગં શુક્લા, દીપ્તાં દૈગમ્યરીં મિતઃ ॥ ૨૨૮ ॥
 હ્રસ્વઘ્રાપઃ સ હિ ધ્યાન્વા, છુલ્લધ્યાનં વતુર્વિષમ્ ।
 વિષ્ણુપાદાપિ કર્માણિ, અપરે મોહમશ્ચયમ્ ॥ ૨૨૯ ॥
 × × × ×
 સારમ્ભુટયેપ્યસ્મિન્, મોહઃ સદ્ધ્યાનપૂર્વકઃ ।
 ઇતિ માત્રા મયા ક્ષિપ્તિદ્યાનમથ પ્રવચિતમ્ ॥ ૨૫૨ ॥
 યદ્યપ્યત્યન્તગમ્બીરમસૂમિર્માદ્દ્યામિદમ્ ।
 પ્રાપ્તિયિ તથાપ્યથ, ધ્યાનમશ્વિત્પ્રવોદિત* ॥ ૨૫૩ ॥

૩

10

15

અચરમશરીરિણે પ્રાપ્ત ચતાં ધ્યાનાં ફલો—

અચરમશરીરિણી મુક્તિ આ રીતે થાય છે.—સદા ધ્યાનનો અભ્યાસ કરતા અચરમશરીરી યોગીને સર્વ અહુમ કર્મોની નિર્ઘરા અને સંઘર થાય છે અને પ્રવિશ્વજ્ઞ તેણે પ્રચુરપુણ્યકર્મોનો અભાવ થાય છે કે જેના ઉદ્દયથી ત મર્ણાતરમાં જન્મવાથી દેહોમાં મદદિક દેહ થાય છે । ત્યાં (સ્વર્ગમાં) સર્વ ઇન્દ્રિયોને અસ્થાપક તથા મનને પ્રસન્નતા આપનાર પણ શેષ સુખરૂપ અમૃતનું પાન કરતો અને ચિરકાલ સુખી ૨૦ દેહોથી સેવતો તે સુહેલી રહે છે । તે પછી ત્યાંથી અપીને ક્ષય લોકમાં પણ અશ્વર્તિ બાદિ પદોની મંપત્તિઓને છડાં જાણ સુખી યોગીને પોતે જ (સૈરામ્યથી) છોડી દે છે અને શીશાને બંધીવજર કરે ॥ તે જાહે જાણપમમાણ સંકયજાણ્યે તે જાર પ્રચરતાં છુલ્લધ્યાનને આપીને અને તેથી બાદે પ્રચરતાં કર્મોનો નાશ કરીને અને અશ્વય પણ મેશ્વને પામે છે ॥ ૨૨૫-૨૨૯ ॥

25

* આ પ્રથમ જાર સારમૂત તત્ત્વો જણાં છે—જમ, જંબના હેનુજો, મોહ અને મોહના હેનુજો । ૫ જમામાં પણ સારમૂત મોહ છે । તે પ્રચલ ધ્યાનપૂર્વક જ હોય છે એમ સમજીને આ પ્રથમ મેં ધ્યાનનું જ મંદ્રક વર્ણન કર્યું છે ॥ ૨૫૨ ॥

ઓ કે આ ધ્યાનવિષય અર્થેન ગંભીર છે, મારા લેવાની તેમાં પહોંચ નથી છતાં પણ કેવલ ધ્યાનપરની મતિથી પ્રેરણા મેં અહીં પ્રચલ કર્યો છે ॥ ૨૫૩ ॥

30

યદ્વ સ્થિતિઃ, કિંચિદ્વિદ્યાસ્મ્યાદ્વેષસ્મ્યદ્યોઃ ।
 તન્મે મત્કિપ્રધાનસ્ય હ્રમર્થા મુતદેવતા ॥ ૨૫૪ ॥
 વસ્તુવાચામ્પરિજ્ઞાનમ્હજાનમ્પાનસમ્પદઃ ।
 મયન્તુ મધ્યસન્ધાનં, સ્વસ્વરૂપોપસમ્પદે ॥ ૨૫૫ ॥

5

× × × ×

ચિનેન્દ્રાઃ સદ્ધ્યાનન્નસન્નુત્થાસિપ્રકૃતયઃ,
 પ્રસિદ્ધાઃ સિદ્ધાશ્ચ પ્રહસતમસાઃ સિદ્ધિનિરુપાઃ ।
 સદાચાર્યા વર્યાઃ સદ્ગુણસદ્ગુણાધ્યાયહુનયઃ,
 પુત્રાન્તુ સ્વાર્થં નશ્ચિત્કલ્પદિક્ષાઃ પદ્મ ગુરુભા ॥ ૨૫૬ ॥
 દેહજ્યોતિસિ વસ્ય મત્સિ અગ્રગ્ધામ્પુરાશ્ચાવિષ,
 જ્ઞાનજ્યોતિસિ ચ સ્ફુરત્પરિવર્ત ઐર્ધ્યુર્ધ્વ-સ્વહયી ।
 શબ્દજ્યોતિસિ વસ્ય દર્પણ હ્રિ સ્વાર્થામકસત્ત્વમી,
 સ શ્રીમાનમરાધિતા ચિનપતિ-જ્યોતિશ્ચાયાપાઙ્મસુ નઃ ॥ ૨૫૭ ॥

10

અપ્સરતાલા આગે અહીં સમ્પદોષ કે વર્તન છે જોઈ સ્વસ્થ મનુ હોય તેની મોક્ષપ્રાપ્તિ
 15 એવા અને મુતદેવતા શ્રમ આપે ॥ ૨૫૪ ॥

મન્ય જીવોને સ્વસ્વરૂપમ્ની પ્રાપ્તિ માટે વર્ષાર્થ શિદ્ધાન વર્ષાર્થ મહાન અને વર્ષાર્થ વ્યાપક
 સંપત્તિઓ પ્રદાન કરે ॥ ૨૫૫ ॥

× × ×

વેઝોર્ સુસમ્પાનરૂપ વાત્સલ્યમ્ પાત્ર વાતિકર્મની પ્રવૃત્તિઓને દોમી દીધી છે એવા અરિ
 20 મગર્ભતો, વેઝોર્ અજ્ઞાનમ્પ્રજ્ઞાનો માત્ર કર્યો છે તથા કેમનુ નિવાસસ્થાન સિદ્ધિગતિ છે, એવા પ્રસિદ્ધ સિ
 મગર્ભતો, કેટ એવા આચાર્ય મગર્ભતો, દુષ્ટ એવા અપાધ્યાય મગર્ભતો અને સાધુ મગર્ભતો રૂપ પો
 ગુરુઓ જાને સ્નેહમ્ કેટ છે । વેઝો વૈના હરપને પવિત્ર કરો ॥ ૨૫૬ ॥

વેષમ્ દેહજ્યોતિસિ' અગ્ર વાસો હીરસમુદ્રમ્ મજાન કરતાં હોય એવું વેશમ્ છે, વેષમ્ જ્ઞા
 જ્યોતિસિ' દુષ્ટી પાત્રાલ અને સ્વર્ગરૂપ વ્રતી અર્પત સ્વદ્ધ રીતે પ્રવર્ત છે અને વેષમ્ જ્ઞા
 25 (પાંચીશ ગુણવુક્ત વાગીમ્) આ સર્વ અર્થો દર્પણમ્ અમ્ને તેમ જગત્ છે તે મનસંગ-અનંત જ્ઞાન
 અને વશિષ્ઠસમવસરગાધિલક્ષ્મીથી પુલ્ક અને વેષજ્યોતિ પળ પ્રત્યાલ્ક એવા શ્રીચિનપતિ અમ
 જ્યોતિશ્ચ—(વેદ-જ્ઞાન-શબ્દ-જ્યોતિ) માટે વાગો ॥ ૨૫૭ ॥

પરિષય

શ્રીમદ્ નાગસેનાચાર્યપ્રણીત તત્ત્વજ્ઞાનસૂત્ર' ૧ અધ્યાયપર્યંતે અવસુત પ્રેષ છે । પ્રત્યેક અધ્યાય
 અધ્યાયી માટે તેનું અષ્ટોત્તર અર્પત આશર્ય છે । અધ્યાય સરકથી (ચૈનસદ્ધિપરિકાસ મંદાલ તત્ત્વ
 30 ૧ પ્રેષ અનુષ્ઠાન સમ્યે પૂર્વે પ્રગટ પલ્લ છે । ૧ પ્રેષમંથી અને અહીં પ્રસ્તુત પ્રેષને વેષમ્ સંદર્ભ
 તારખ્યો છે । આ મનુ વર્ણન સામ્યમ્ અધ્યાય-અધ્યાયમ્ છે । ૧ પ્રેષમ્ નિશ્ચય-અધ્યાયસંબંધ અધ્યાયને ૧
 અધ્યાય વર્તન છે । પ્રેષકારની અવશ્ય પ્રતિમાશિક્તિને પ્રેષ સ્વર્ગ કહી આપે છે । ૧ પ્રેષમ્ દીક્ષી ઉત્તમ છે

શ્રીચન્દ્રતિલકોપાધ્યાયરચિત શ્રીઅમયકુમારચરિત-સદર્મ

(ક)

પરમેષ્ઠિન પયેષ્ઠાઈન્ત* સિદ્ધાઅ ધરયાઃ ।

5

ઉપાધ્યાયા યુનિભણ્ણા ઇતિ પજ્ઞ મવન્તપહો ! ॥ ૩૬ ॥

અઈન્ત* પ્રાતિહાર્યાપાં, પૂજામઈન્તિ સામિતિ ।

વિસ્પાતાઃ અરિહન્તાઃ, કર્મારિહનનાત્ પુનઃ ॥ ૩૭ ॥

તથા મવન્તપહન્તાઃ, કર્મશીઝીપદાહત ।

સર્વકર્મશ્ચપાત્ સિદ્ધાઃ, પજ્ઞદશમિદા ઇતિ ॥ ૩૮ ॥

10

શ્રીસાન્પગુરોલિન્નૈઃકવીર્ષતીર્ષ્યેતર—

પુંપન્થાનેકપ્રત્યેકસ્થર્થપુદ્ગાન્યબોધિતાઃ ॥ ૩૯ ॥

જ્ઞાન-દર્શન-ધારિત્ર-સપો-વીર્યસ્વરૂપકૈઃ ।

આચારૈ* પજ્ઞમિર્યુક્તા, આચાર્યા અનુયોગિનઃ ॥ ૪૦ ॥

ઉપાધ્યાયાઃ સદા શિષ્યસાધ્યાપાચ્ચપનોષ્ણતાઃ ।

15

ક્રિપાસદ્ધુદયૈર્મોહં, સાધયન્તઅ સાધવાઃ ॥ ૪૧ ॥

અનુવાદ

અહીં અરિહંતો સિદ્ધો, આચાર્યો, ઉપાધ્યાયો અને મુનિશ્રો ૫ પાંચ પરમેષ્ઠીઓ છે ॥ ૩૬ ॥

પ્રાતિહાર્ય કહેશે પૂજાને પોષ્ય હોવાથી ‘અઈન્ત’ કહેવાય છે અથવા કર્મરૂપ યજુને હજનના હોવાથી ‘અરિહંત’ નામે વિસ્પાતા છે તથા કર્મશીઝીનો સમૂહને નાશી નાશોછ હોવાથી તેઓ ‘અરહન્ત’ પણ કહેવાય છે । સરૂપ કર્મનો જાપ કરવાથી સિદ્ધો કહેવાય છે । તેઓ પંદર પ્રકારે છે ॥ ૩૭-૩૮ ॥

તે પંદર મેદ આ પ્રકારે છે:—

૧ દ્યુલિંગસિદ્ધ, ૨ અન્યલિંગસિદ્ધ, ૩ ગુહ્યલિંગસિદ્ધ, ૪ તીર્થસિદ્ધ, ૫ અતીર્થસિદ્ધ, ૬ એકસિદ્ધ, ૭ અનેકસિદ્ધ, ૮ તીર્થસ્તસિદ્ધ, ૯ અતીર્થસ્તસિદ્ધ, ૧૦ પુંલિંગસિદ્ધ, ૧૧ ક્ષીલિંગસિદ્ધ, ૧૨ મપુંસુક્તલિંગસિદ્ધ, ૧૩ સ્વપંચુચસિદ્ધ, ૧૪ મુચબોધિતસિદ્ધ અને ૧૫ પ્રત્યેકસુચસિદ્ધ ॥ ૩૯ ॥ 25

આચાર્યો જ્ઞાન, દર્શન, ધારિત્ર, તપ અને વીર્યરૂપ પાંચ આચારોથી યુક્ત અને આગમ ધંમેનો અનુયોગ (ધ્યાનધ્યાનાદિ) કરનારા હોય છે ॥ ૪૦ ॥

શિષ્યોને દયાધ્યાય કરાવવામાં અને પોતાના અધ્યયનમાં સદા ઉચમ્મીલ હોવાથી ‘ઉપાધ્યાયો’ કહેવાય છે, અને ક્રિપા સમૂહો (વિવિધ પ્રકારની ક્રિયાઓ) વહે એટલે સાધનારા ‘સાધુઓ’ કહેવાય છે ॥ ૪૧ ॥

दिवा रत्नी मुखं दुःखे, शोके ह्ये गृहे बहिः ।
 क्षुधि दृष्टी गमं स्थाने, ध्यातव्याः परमेष्ठिन ॥ ४२ ॥
 परमेष्ठिनमस्कारः, सारः सद्धर्मकर्मसु ।
 नवनीतिं यथा वक्षि, कश्चित्ते च यथा ध्यानिः ॥ ४३ ॥
 मातृसारं स्मृतादस्मान्जन्तुसन्तोऽपि व्यस्यत ।
 मातापते ब्रह्मज्ञोऽपि, विषमप्यमृतापते ॥ ४४ ॥
 हारापते कृपाणोऽपि, सिंहोऽपि हरिणापते ।
 मित्रापते सपत्नोऽपि, दुर्जनः सज्जनापते ॥ ४५ ॥
 अप्यानि गृहस्थीन्, स्वर्धारा अपि रक्षकाः ।
 मूढा अपि ग्राहाः सानुग्राहाः क्षिप्रं भवन्ति च ॥ ४६ ॥
 जनयन्ति सुखदुःखस्रस्तं कृत्स्नान् अपि ।
 दुःस्वप्ना अपि सुस्वप्ना, इव स्मृतिरादपि ॥ ४७ ॥
 जनन्य इव शाकिन्यो, बालसख्य दृष्टेतरास् ।
 कलस्य अपि वेताला, जायन्ते जनका इव ॥ ४८ ॥
 दुर्मन्त्र-सन्त्र-यन्त्रादिप्रयोगः प्रमत्तैश्च च ।
 कियद् धूष्य विजृम्भते, सहस्रकिणोदये ॥ ४९ ॥

विषये के लगे, सुखों के दुःखों, शोका के हर्षों, वरों के बहार, मृत्यु के तुल्य,
 गमन के स्थान (स्मरण) परमेष्ठिजी के ध्यान करने ॥ ४२ ॥

देव दही में मायण जने कलिंगा में धानि सारभूत के तेम जिनो के कर्तुमालो में परमेष्ठिनमस्कार
 २० सारभूत के ॥ ४३ ॥

श्रेष्ठ मातृसूक्त पंचपरमेष्ठि नमस्कार मन्त्रमंत्रों स्मरण करवापी अक्षि जस बनी जाय छे, सत्य
 पत्र पुष्पमी मातृ बनी जाय छे अने मित्र पत्र अधुन बनी जाय छे, दुःख पत्र हाराप बनी जाय छे,
 सिद्ध पत्र हराप बनी जाय छे, शत्रु पत्र मित्र बनी जाय छे, दुर्जन पत्र सज्जन बनी जाय छे, अप्पों
 पत्र गृहो बनी जाय छे श्रेष्ठो पत्र शत्रु बनी जाय छे, मूढ एवा ग्राहो पत्र शीघ्र भजुम्ह करगए
 २५ बनी जाय छे, नरक शत्रु पत्र सार शत्रु जो जेनुं फल जाये छे, दुष्ट स्वप्नो पत्र सार स्वप्नो जेना
 त-दुष्ट बनी जाय छे शाकिनीजो पत्र अर्थात् वासन्त्यमात्र बलाबलारी प्राप्त जेनी बनी जाय छे,
 मित्राष्ट वेतालो पत्र पिता जेना (मित्राष्ट) बनी जाय छे अने दुष्ट शत्रो, सत्रो अने दत्रो बरोरेना प्रयोगे
 पत्र नमस्कार बनी जाय छे । सर्वो उदय क्या पछी धूष्यो कथा सुधी कीटा कटी छके । ॥ ४४-४९ ॥

અથ एष महामन्त्र, एषः स्मर्येत कोविदैः ।
 बागरे ध्रुवने स्थाने, गमने स्थलने ध्रुवे ॥ ५० ॥
 इह लोकेऽप्य-कामाद्या, नमस्कारप्रयागतः ।
 परत्र सत्कुलोत्पत्तिः, स्वर्गः सिद्धिश्च जायते ॥ ५१ ॥

एषी એ પંડિત પુરુષો જાગૃત સ્થિતિમાં અને સ્થાનકાએ, સ્થિરતામાં અને ગમનમાં, સ્થાનનમાં 5
 અને છીંક પછી આ મહામંત્રનું સ્મરણ કરે છે ॥ ૫૦ ॥

નમસ્કારના પ્રમાણથી આ લોકમાં અર્થ, કામ વગેરેની પ્રાપ્તિ અને પરલોકમાં સચ્ચુલ્લમાં જન્મ
 વગેરે તથા સ્વર્ગ અથવા મોક્ષની પ્રાપ્તિ વાપ્ય છે ॥ ૫૧ ॥

પરિચય

શ્રીચન્દ્રતિલક તપાસ્યાએ રચેલા ‘શ્રીઅમયકુમારચરિત’ ના સર્ગ ૧૧, પૃ ૬૪૪-૬૪૬ 10
 અંકથી પંચપરમેશ્વી સંકષ્પી આ સંદર્ભ ઘટકોને તેને અનુવાદ સત્તે અહીં પ્રગટ કર્યો છે ।

શ્રીચન્દ્રતિલક તપા 0 શ્રીજિનેશ્વરતૂરિના શિષ્ય હતા, તેમણે ૧૦૩૬ શ્લોક પ્રમાણનો ‘શ્રી અમય-
 કુમારચરિત’ પ્રંચ વિ સં ૧૨૧૨ માં રચ્યો હતો ।

આ સંદર્ભમાં પાંચ પરમેશ્વીઓનો મહિમા અને તેમની આરાધનાનું ફલ દર્શાવ્યું છે ।

શ્રીરત્નમणहनगणिविरचित. सुकृतसागरसदर्भ

13

(क)

मन्त्रः पञ्चनमस्कारः, कल्पकारस्काराधिकः ।
 अस्ति प्रत्यक्षराट्प्रोक्तोऽविद्यासहस्रकः ॥ ७६ ॥
 बीरो मित्रमहिर्माता, वशिर्बहिर बलं स्पष्टम् ।
 कन्तार्त नर्गं सिंहः, शृगालो यत्नमावता ॥ ७७ ॥

20

અનુવાદ

પંચનમસ્કાર-નીચે કલ્પકારથી અધિક (પ્રમાણવાળો) છે । તેના પ્રત્યેક અક્ષર ઉપર एक इना
 ने आठ मन्त्र-विद्याओ रहेली છે, તેના પ્રમાણથી ચોર મિત્ર બને છે, સૂર્ય માલા બને છે, બધી બલ બને છે,
 બલ સ્પષ્ટ બને છે અપ્પી નગર બને છે અને સિંહ શિયાળ બને છે ॥ ૭૬ ૭૭ ॥

23

સ્નેહસિદ્ધિયાવધ્યયાતકાર્થેઃ સ્મૃતોઽપિ યઃ ।
 મોક્ષનોષાટનાકુટિર્ધર્મજસત્મમનાધિકૃત ॥ ૭૮ ॥
 દૂરયત્યાપદઃ સર્વાઃ, પૂરયત્યત્ર ક્રમના ।
 રામ્ય-સ્વર્ગાપ્તર્ગાસ્તુ, ધ્યાતો યોઽયુત્ર યચ્છતિ ॥ ૭૯ ॥
 ૫ શ્રીપાર્શ્વપ્રતિમાપૂજાપોત્તેષોપાદિપૂર્વકમ્ ।
 તમેકાક્રમના પુત્રપુર્વસોઽનિર્ણય અપેત્ ॥ ૮૦ ॥

તે (પંચ-મમસ્કાર-મેત્ર) સ્મરણમાત્રથી પણ સ્લોક, દેવી પ્રિયા (હી), વક્તવ્ય કરવા યોગ્ય બને
 યાતક મારનાર કોરેભિષે બહુક્રમે મોક્ષ (મોક્ષ પમાવડું), ડહાટન (ડહોલી નાસ્તું), આત્મર્ષન (વેંચું),
 ક્રમન (વધ કરું), અને સ્તમન (બંધાવી દેવું) કોરે કરનાર બાપ છે ॥ ૭૮ ॥

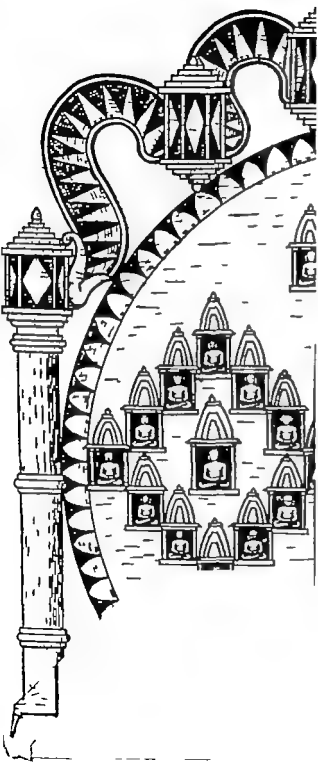
૧૦ (સાદી રીતે) ધ્યાન કરાયેલો (પંચ—મમસ્કાર મેત્ર) આ સ્નેહકર્મ સર્વ આપદાઓને દૂર કરે છે
 તથા સર્વ કમ્તાઓને પૂર્ણ કરે છે, તથા એ પરલોકકર્મ રામ્ય, સ્વર્ગ અને મોક્ષ આપે છે ॥ ૭૯ ॥

તે મેત્રનો શ્રી પાર્શ્વનાથ સ્તનામની પ્રતિમાની પૂજા તથા પૂર્વોક્તેષોપાદિપૂર્વક, પશિત્ર છરી અને
 વજ્ર વગેરે તથા ય્મની એકાદશા વગેરે ઠું નિર્ધાર બાપ કર ॥ ૮૦ ॥

પરિચય

૧૧ આ સંદર્ભ કુદ્ધત-સુગત અપર નામ પેશકચરિત્ર'ના પશ્ચમ તરફ પૃષ્ઠ ૩૧ પરથી લેવામાં
 આવ્યો છે । આ પ્રન્થ શ્રી આચાર્યનેદ જૈન સમા, માતમગરપી ચિ. સં. ૧૯૭૧ માં પ્રકાશિત થયો છે ।
 તેના પ્રન્થના કર્ણ શ્રીએમ્હુન્વરસૂત્રિના કિન્થ શ્રીરામમ્મજનગણિ છે । તેઓ વિદ્યમ્મની પદ્મની કાશ્યપિર્મ
 થયેલ છે । અત્ય કત્પલ્લા' નામનો તેમનો કવિત્વપૂર્ણ પ્રન્થ ધુપસિદ્ધ છે । આ સંદર્ભમાં મન્થકારનો
 મહિમા વર્ણવ્યો છે અને વિવિધ પ્રકારના તપશ્ચરો આ મન્થકારના સ્મરણથી થાયો ગાય છે તેમ જનમ્હુ છે ।

શ્રીવર્ધમાનસૂરિવિરચિત આચારદિનકરસદર્શ

(૫)

(રૂપજાતિ-રૂપમ્)

અર્હન્ત ઈલાં સફળાન્ન સિદ્ધા, આધાર્યવર્વા અપિ પાઠકન્દ્રાં ।
મુનીન્ધરાઃ સર્વ-સમીહિતાનિ, કુવન્તુ રત્નત્રય-મુક્તિમાત્ર ॥ ૧ ॥

5

(શાર્દૂલચિકીઠિત-રૂપમ્)

વિચ્છાદ્ય-સ્થિતિજ્ઞાતિનં સમુદયાસંપુક્ત-મન્માનસા
નાનારૂપ વિચિત્ર વિશ્વ-શરિતાઃ સન્નાસિતાન્તર્કિપ ।
સર્વાશ્વ-પ્રતિમાસર્ગક-કુચ્છલાઃ સર્વનતાઃ સર્વદા,
શ્રીમતીર્યકરા મવન્તુ મતિનાં વ્યામોહ વિચ્છિદયમે ॥ ૨ ॥

10

(વસન્તતિલક-રૂપમ્)

યદીયકાલ-સુનિક્ષ્ણિત-ચન્દ્રવદ્ ,
મધ્યમક વિપમ-શ્વતમમેધ-કર્મ ।
તન્મસિદ્ધ્ય પરમં વદમાપિ યસ્તે,
સિદ્ધા દિશન્તુ મહતીમિદ્ કાર્યસિદ્ધિમ્ ॥ ૩ ॥

15

વસ્તુવાદ

રૂપત્રયની સમ્યક્તાને ધારણ કરનારા પેશ્વર્થશાસ્ત્રી અરિહનો, સુખ સિદ્ધો, આત્માત્મવર્તો, ઉપા-
ધ્યાયો અને મુનીન્ધરો સૌની વધી અધિલાપાઓ (રૂપ) કરો ॥ ૧ ॥

(ભિશિપ્ર પ્રકરણમાં સવામ્યમ્બના કરણે બા) વિચ્છાદ્ય સર્વદા ઉત્તમ સ્થિતિથી હોમતા, સર્વ જીવોમાં 20
પામ કિત્તે વિપે પેનાના મુદર ગાનસને બોહનારા, માત્રા પ્રકરણમાં વિત્રવિચિત્ર શરિત્રવશ્ચ, આન્નરશ્ચુઓને
સારી રીતે શ્રાસ પમાહમારા, (મોચ્છના) વધા માર્ગોને (યોગોને) પ્રકરણમાં અદિતીય કુચ્છલા, સર્વ
જીવો વહે મમ્મ કરાયેલા અને સર્વ રૂપિજ્ઞાને આપનારા પણ સીચકુને સમ્ય-પ્રાણીઓના મોહનો વિચ્છેદ
કરનારા શાઓ ॥ ૨ ॥

શ્રીમતી સ્થિતિશાસ્ત્ર, અત્યન્ત નિક્ષ્ણિત (ગાત્ર) ચન્દ્રવતી ચંદ્રાવેશ્ચ, વિપમ વિપાકત્રય અને દુર્મેષ 5
પણ થાટે પ્રકરણમાં કર્મોનો સારી રીતે માણ કરીને બેમ્બે પરમ-પદ(મુક્તિ)ને પ્રાપ્ત કર્યું તે સિદ્ધો અહીં
મહાન્ કર્મસિદ્ધિ બાળો ॥ ૩ ॥

(शार्ङ्गसवित्रीद्वित-वृत्तम्)

विद्यस्मिभवि विष्टप दिनद्विभूतं महात्मसा,
 परैष्टिरितेषु तेषु निपत भोहान्मस्कारं महत् ।
 मातं तत्र च दीपतामनिर्द्वयं प्रापुः प्रवृत्तादमा-
 ५ हाचार्याः प्रवयन्तु त तनुसुतामन्म-प्रवाधोदयम् ॥ ४ ॥

(उपजाति-वृत्तम्)

पताम्-तुन्याऽपि नरा यदीयप्रसाद-त्तेष्टाङ्गमत सपर्षाम् ।
 जगद्धित पाठक-सचयः स कन्यागमास्त्रं दितनाम्मीक्षणात् ॥ ५ ॥

(वमस्तित्वक-वृत्तम्)

ससारनीरविमवश्यं दुरन्तमव,
 य संयमाख्य-वहने प्रतिपन्नमातु ।
 ते सावकाः शिष्यदस्य विनामिपेक (१),
 साधुमता विरचयन्तु महाप्रवाचम् ॥ ६ ॥

10

मम मिथलं महान् तेजवह सूर्यरूप बर्हि ररेखा एवा तीर्थत्रयेना निर्गम पटी महान्
 15 म्दान्धरा केवा गयो, ते वमते जेभो प्रवृत्तना उद्गमरी अर्चव दीपकमणाने पाम्या, ते आचार्यो
 प्रणीभाना ज्ञानप्रज्ञाना विरासतो विस्तार करो ॥ ४ ॥

जमनी वृषाना लेखवी पन्तर समान पुष्प पत्र वृक्षाने प्रसन्न करे छे, ते जगत्सु दित वामन
 उपाध्याय-वग निग्न कन्यामनी परंपरानो विस्तार करो ॥ ५ ॥

ममार समुद्र दृग् व बरिने पार पानी हावय वयो छे, वम वामने जेम्ने चारित्र्यरूपी बहावन
 20 शीघ्र भगीरथ बर्हु, ते शिष्यमता साधर मुनिवरो (१) महाप्रवोदनी रचना करो ॥ ६ ॥

वर्णिक्य

आचार्य श्री वामनमुणिरितिन आचार्य-द्विचर (प्रका : धरतरकावड प्रवचमाला पुष्प २,
 प'वराष्ट, लावराज, मुंबई ४-सुन्त्र निर्गममाण प्रेम, मुंबई-२) नामक प्रवचना शिनीय विभागना
 पृष्ठ १५० प या आ धारो नावराष्ट्र अम्या छे ।

१. छेदक व करणनो बीयो भाव—तेमा पय प्रथम बाँध परो अति महान् छे । करण व विज्ञानो तेमन प्रथम ज्येष्ठ ठरीके मने छ ।

પચાદૌ યત્પદાનિ ત્રિમુચનપતિમિર્ધ્યાજ્ઞતા પચતીર્થી,
 તીર્થાન્વેશણપટિર્જિનસમપ-રહસ્યાનિ યસ્પાશ્ચરાણિ ।
 યસ્પાટી સમ્પદ્ધ્યાનુપમમતમહાસિદ્ધયોઽદૈત ઘૃત્કિ-
 ઝીયાશ્લેષઽયસ્વામિભૂષિત-ફલદઃ 'શ્રીનમસ્કારમન્ત્રઃ' ॥ ૫ ॥
 મૌઞ્યસમય સપથો, નિશોદ્ધન પથેસને મય વસના ।
 પચ-નમસ્કારં શુભ, સમરિજા સમ્પન્નર્થ પિ ॥ ૬ ॥
 પાતાઃ પ્રયાન્તિ યાત્સ્યન્તિ, પારં સંસાર-ચારિણે ।
 પરમેષ્ઠિ-નમસ્કારં, સ્મારં સ્પાર ચના કના ॥ ૭ ॥
 સ્વસ્યૈકચ્છવતાં વિશ્વ, પાપાનિ વિમુચ્ચન્તુ મા ।
 ઝચર્ચર્ચ-મન્ત્રેઽસ્મિન્, સતિ શ્રીજિન-શ્વાસન ॥ ૮ ॥
 સિંહેનેવ મ્હન્ત્ય-ગન્ધકરિણો મિત્રાન્નુત્તેવ ધ્રુવા-
 ચ્ચાન્ત્રીયો વિષુતેષ તાપ્તતપઃ કન્ત્યુદ્દેશાયઃ ।
 તાપ્યૈવેક કયામુતો ધનકરમ્બનેવ દાવાધ્રુવઃ,
 સચ્ચાન્ત્રં પરમેષ્ઠિમન્ત્રમહસા વન્તાન્તિ નીપજ્ઞા ॥ ૯ ॥

- 15 જેના પહેલ્ય પાંચ પદોને ત્રિલોક્યપતિ શ્રીતીર્થંકર દેવોર પચતીર્થી તરીકે કહ્યા છે, જેના જિનમિદ્ધાન્તના ચરત્પ-સારમૂત પચા જહસઠ કણ્ઠરોને જહસઠ તીર્થો તરીકે વચાળ્યા છે, જેની બાદ સેવદાઓને અવન્ત લુપ્તમ એવી બાદ સિધિઓ તરીકે વર્ણવેલી છે જેની શાંતિની અગત્ય જોઈ નથી અને જે ક્ષેત્રોને વિષ શુશ્કિત પછા બાપનાર છે તે શ્રી નમસ્કારમંત્ર અથ પામે ॥ ૫ ॥
 મોચન સમય, શયન સમય, બાગવતો સમય પ્રવેશ સમય મય સમય સંકટ સમય, કોરે
 20 સર્વ સમયે પચ-નમસ્કારં અવ્યય સ્મરણ કરો ॥ ૬ ॥
 પરમેષ્ઠિ-નમસ્કારને બારબાર સ્મરણ કરીને ચણા લોકો સંસાર-સાગરના પારને પામ્યા છે, પામે છે અને પામશે ॥ ૭ ॥
 શ્રી જિનશ્વાસને જિયે પાપનો નાશ કરનાર આ મંત્ર નિષમાન છતે વિશ્વમં પોતાની દૃષ્ટિના
 25 છે એમ પામે—દુષ્કર્મો કહી પણ ન વિચારે—(ન મને) ॥ ૮ ॥
 સિંહાવી જેમ શ્રીનમત ગન્ધકરિણો, સૂર્યથી જેમ રાત્રિસંબંધી અંધગરના સ્પર્શો, ચન્દ્રથી જેમ તાપ-સંગ્રાપની પતારાઓ, કસ્યપૃથ્વી જેમ મમગી ચિતાઓ, ગરુડથી જેમ કળીબર-વિપક્ષા અને મેઘ-સમુદાયથી જેમ દત્તાત્રયે શાન્ત થાય છે, તેમ શ્રી-પચ-પરમેષ્ઠિ-મન્ત્રનાં શેઠથી પ્રાણિઓના તપશ્ચો નાશ પામે છે ॥ ૯ ॥

૩ અધિકૃતના આપ અક્ષર અ શ્રી વજ્રવર્ણીય સિદ્ધિના આપ અક્ષર ધિ શ્રી સિદ્ધાચ્ચ, કાત્યાર્ણવ
 30 આપ અક્ષર આ શ્રી બાહ્યી, રાપાચ્ચના આપ અક્ષર ચ શ્રી રાજ્યવન્ત (મિત્રનારથી) અને શાકુના આપ અક્ષર
 સ શ્રી ધમ્મેયીચર ય શીતે પચ તીર્થો કર્તે શાચા ॥

સહગ્રામ-સાગર-શરીન્દ્ર મુજગ્ન-સિંહ
 દુષ્પ્રાપ્તિ-વહ્નિ-રિપુ-નન્દન-સમ્મવાનિ ।
 ચાર-ગ્રહ-ગ્રમ-નિશાપર-શાક્તિનીનાં,
 નશ્વન્તિ પશ્ચ-પરમદિ-પદૈર્મયાનિ ॥ ૧૦ ॥

પ્રયત્નાપિ પાપલમન પરમેષ્ઠિ-મન્ત્ર,
 કિં સ્પાત્પપઃપ્રવલિતો વિધિનાર્ણવઃ ।
 દુગ્ધ સ્વય દિ મધુર વ્યર્થિતં તુ પુસ્ત્યા,
 સન્મિથિત ચ સિતયા વસુધા-સુષેષ ॥ ૧૧ ॥

આકૃષ્ટિ સુર-સમ્પદાં વિદેષતી મુક્તિ-ભિયા વશ્યતા
 મુજગ્નં વિપદાં ચતુર્ગતિદુષાં વિદેષમાર્ત્મનસામ્ ।
 સ્તમ્ભે દુર્ગમનં પ્રતિ પ્રયત્તાં માદ્રસ્ય સમ્મોહનમ્,
 પાપાત્ પશ્ચ-નમસ્ક્રિયાશ્ચરમપી સારાષના દેવતા ॥ ૧૨ ॥

યો લઘ્યં મિનવદ્-સૂક્ત્ય-સુમનાં સુખ્યક્ત-વર્ણક્રમઃ,
 મદ્રતાન્ વિહિતન્દ્રિયો મયદ્ગ મન્ત્રં જ્ઞેષ્ઠાવકઃ ।
 પુર્યઃ શત-સુગન્ધિમિથ વિધિના લઘ્ય-ગ્રમાર્ણર્જિનં,
 યઃ સમ્પૂજયત તઃ મિથમહિતઃ શ્રીશૈવરાજો મયન્ ॥ ૧૩ ॥

પંચ-પરમેષ્ઠિનાં પદોજ્જે રણ-સંપ્રદાય, સમાર, હાથી, સર્પ, સિંહ, દુહવ્યાધિ, અગ્નિ, શત્રુ અને
 વનની લગ્ન તથા યોગ ગ્રહ ગ્રમ, રાક્ષસ અને શાક્તિનીની વનાર્થ મયો નાશ પામે છે ॥ ૧૦ ॥

પરમેષ્ઠિ-મન્ત્ર સ્મરણ કરવા માત્રથી પાપને સમાધારો નાશ છે, તો પછી તપથી પ્રબલ કરાયેલો
 અને વિધિથી પૂજાયેલો (આ સંજ) શું ન કરે? દૂધ પોતાની મેલે જ મધુર છે, પણ મુક્તિથી ટકાવેલું અને
 સાત્ત્વથી મિથિત કરેલું હોય તો તે પૃથ્વીના અપુત-પુસ્ત્ય બને છે ॥ ૧૧ ॥

તે પંચ-પરમેષ્ઠિ-નમસ્ક્રિયાના અશ્વર સ્વરૂપ આરાધના વેદતા (તમારું) રાક્ષણ કરો કે જે સુર
 સંપદાઓનું આનર્પણ છે, મુક્તિથી લક્ષ્મીનું વર્ણીકરણ કરે છે, સંસારની ચાર ગતિઓમાં રહેલી વિપદાઓનું
 ટકાવન કરે છે, આત્મના પાપોનું વિદેશન કરે છે, દુર્ગતિમાં જવા માટે પ્રયત્ન કરતા જીરોનું સ્તમ્ભન
 કરે છે અને મોહનું સંમોહન કરે છે ॥ ૧૨ ॥

શ્રી મિનેશ્વરમય હઠ વર્ણ છે લઘ્ય (ધ્યાન) જેમ્ણે અને ઈથી પશ્ચિમ મનવશ્યે સુસ્વદ વળક્રમ-
 (વર્ણોત્તાર)જાણ્યે, મદ્રતાન્ અને મિતેન્દ્રિય ઈથી જે અવક સંસારનો નાશ કરનાર આ (પંચ-પરમેષ્ઠી)
 મન્ત્રનો આપ કરે છે અને એમ સુગન્ધી વૃક્ષ લાક્ષણ પુણ્યોજ્જે શ્રી મિનેશ્વરની વિધિદૂર્લભ સમ્યક્ પ્રસારે પૂજા
 કરે છે, તે મિથદૂમ્ તીર્થવત બને છે ॥ ૧૩ ॥

સ્વસ્થાને પૂર્ણાનુષ્ઠાન, માર્ગ ચાર્ધ સમાપ્તરત્ ।

પાદમાક્રમિકાવર્ત્તે, સ્મૃતિમાત્ર મરણાન્તિકે ॥ ૧૪ ॥

પોતાનાં સ્થાને હોય ત્યારે પૂર્ણ-અથવા પૂર્ણક, માર્ગમાં હોય ત્યારે અર્ધ-અથવાપૂર્ણ અક્ષરમાત્ર આર્તક વટસે ટીકિ રોગ અથવા કેળના પર્થિ આથે ત્યારે જોશ મારગના અર્ધપૂર્ણ અને મરણ મજીરુ હોય ૬ ત્યારે કેવલ મમમિત સ્મરણ થશે નવગર ગળવો ખોર્ષિ ॥ ૧૪ ॥

પરિચય

આ સુદર્ભ ઉપદેશનર્મિણી નામન પ્રન્થર્મની લેખાઈ આપ્યો છે । આ પ્રન્થ મીપશોભિત્રય પ્રન્થમાલ, કનારસુષી વીર સં ૨૪૩૭ ચં પ્રકટ થયેલ છે । તેમાં પૃષ્ઠ ૧૪૬ ૧૪૭ પર આ સુદર્ભ નમસ્કાર સ્થાના રૂપે આપેલ છે ।

15 આ પ્રન્થના કર્તા શ્રીસુમ્ધંદરસૂરિના શિષ્ય શ્રીનન્દિરત્નગણિના શિષ્ય શ્રીરત્નમંદિરગણિ છે । શોભ્યથ નામનો તેમનો પ્રેમ પ્રસિદ્ધ છે અને તેમાં તેમનો શીલન સમ્ય સોલ્લમી સ્થતાઈ હોવાનો ઝાલ છે ।

શ્રીવિજયવર્ણિવિરચિત

મન્ત્રસારસમુદ્રયાપરનામ-ત્ર્યમવિચારિ

ગ્રન્થાદર્હદાદિત્રીજસ્વરૂપસદર્ભ ॥ *

(અ)

શ્રીકારસ્વરૂપ—

સાન્તપ્રાન્ત રેખમાકર્ષ કાતુષેશ્વરયોજિતમ્ ।

માદ-ચિત્તુ-કક્ષાપેર્ષ ધર્મ-ક્રમાર્થસાધનમ્ ॥ ૧ ॥

20 નાદો વિશ્વાત્મકા પ્રોક્તો ચિત્તુ સ્વાકુર્મયં પદમ્ ।

કક્ષાપીયુગ્મિત્વમ્ચિત્તુચારુરેર્ષ ત્રિજોત્સના ॥ ૨ ॥

નાદ-ચિત્તુ-કક્ષાચુર્ષ પૂર્વચન્દ્રકક્ષાચરમ્ ।

ત્વનુસ્વારે મયેર્ ચિત્તુ, ત્વર્ધર્મચર્ષ ચિત્તોપર ॥ ૩ ॥

હરેન્કા । શોભ્યથા । ગગદધિપા । શોભ્યસિ । મુષ્કેશ્વરી । મયથા । ત્રિદેહમ્ । તત્ત્વમ્ ।

23 ગણિ । શક્તિપ્રજ્વલિત્વમિતિ ॥ શ્રી ॥

ॐकारस्वरूपम्—

त्रयोद्दास्थं तच्च सर्वमन्त्रप्रकाशकम् ।
पूर्णबन्धुण संयुक्तं, प्रणयं सर्वसाधनम् ॥ ५ ॥

अन्यथ—

स्मरतुष्टामरुज्वालाप्रशम्यै मयनीरुधम् ।
प्रणयं बाह्ययज्ञमग्नीरं पुण्यशासनम् ॥ ५ ॥

5

तात् । तेजः । कामः । विनयः । सर्वार्थमवीजम् ॥ प्रणयमिष्ट्यादि ॥ ५ ॥

× × ×

वर्द्धस्वरूपम्—

अयं मन्त्रपदाधीशो सर्वतत्त्वैकभाषकम् ।
मादि मन्त्राक्तवेष्टेन स्वर-व्यञ्जनसम्पदम् ॥ ६ ॥
मन्त्रादि-हकारान्तं रेफमन्त्रं सविशुद्धम् ।
तदेव परमं तत्त्वं यो जानाति स तत्त्वधिक् ॥ ७ ॥
बुद्धा कैश्चिद्भजः कैश्चित्पुरि कैश्चिन्महोद्भवाः ।
शिवा सर्वस्तवेष्टानां, सोऽयं सर्वं प्रभितितः ॥ ८ ॥

10

15

× × ×
सर्वार्थकं महातारं, सर्वं सर्वशक्तिकम् ।
सर्वमन्त्रमुक्तं व्यायेत्, समर्थं सर्वशक्तिकम् (वम्) ॥ ९ ॥

× × ×
वर्द्धस्वीरं महापिण्डं संज्ञकं (?) ज्ञानाभिरुचमम् ।
बीजास्ते तन् सर्वं सिद्धारिम्भं शोधयेत् ॥ १० ॥

20

× × ×

महामन्त्राः विस्तृष्टिपरिणामार्थं पूज्यपूजार्थं वा । यथापूर्वं वारपञ्चोपचारानि कर्तव्यानि । प्रत्यक्षप्यानं
सन्नामकमिष्ट्यादि ॥

कामसङ्कष्टीपदं रुद्रिकं बाह्यार्द्धमनीकमम् ।
पञ्चपरमैष्टिकं क्लेशेण मन्त्रमचनाशनम् ॥ ११ ॥

25

इति प्रणयमन्त्राः ॥

परिचय

आ संक्षेपं श्री जैनसिद्धान्त मन्त्र, आरा मी प्रति मन्त्रस्यरसमुक्त्यापरणाम मन्त्रमिष्ट्यादि 'मं' यी
केनाम आभ्यो छे ।

30

શ્રીરત્નચન્દ્રગણિવિરાચિત માતૃકાપ્રકરણસંદર્ભ ।

(૭)

મહંતાઽમા અષાષાયાં ઉપાખ્યાયા મુનીધરા* ।

મિથિષ્ઠા યત્ર રાઙ્ગન્ત, તત્ 'ૐ' કારપદે મુદ્ધા (દં મતથ્)

અ અ આ ઊ ય્ ॥ (૨૭૨) ॥ ૧ ॥

વીઞ્-મૂલે-ઝિહ્વોઽપ્-સ્વર્ગમેઽકઃ-ત્રિ-ત્રિ-પચ્ચશિઃ ।

મહારે 'ૐ' નમઃ મિદ્ધં, અપાનન્તઃ(સં) ક્રમાન્ ॥

ૐ ૧ । ૐ નમઃ ૨ । ૐ સિદ્ધમ્ ૩ । ૐ નમઃ સિદ્ધમ્ ૪

ૐ ઇત્યનુષરણે ॥ ૨ ॥

નન્તા હન્ત ! મમત્વેઽયે મમત્વેઽયમ્ ધંસિતા ।

ધંસિતા સમતે ક્રમાન્, નન્તા સમતિ શા ન વા ॥ ૩ ॥

અનુવાદ

અર્થિત અમ આશાર્ય, ઉપાખ્યાય અને મુનિ એ પાંચે અર્થ સમ્મિશ્રિત રીતે જ્ઞાન છે, તેને 15 વિશ્વનો ઈન્કાર પદ કહે છે । (પાંચે જ્ઞાનોના પ્રથમ અક્ષરોની સંખિ પી ઈન્કાર નિષ્પન્ન થાય છે) ॥ ૧ ॥

ૐ નમઃ સિદ્ધમ્ એ મંત્રમાં ત્રણ પદ છે । પહેલું પદ એ વજ્રાક્ષર ૐ તે પ્રણ છે અને તે મંત્રનું શીર્ષ છે । પહેલું અને શીર્ષ પદ ૐ નમઃ ત્રણ અક્ષરવાળું છે તે મંત્રનું મૂળ* છે અને શીર્ષ પદ ૐ સિદ્ધમ્ પણ ત્રણ અક્ષરવાળું છે તે મંત્રની વિશ્વા* છે જાણી સહેજે અથવા સંતૂર્ણ મંત્ર ૐ નમઃ સિદ્ધમ્ પાંચ અક્ષરનો છે । એ પ્રણને અક્ષરના ત્રિમયગાથી અનુસ્મેષણ પ્રધારે બો ૫૦ મંત્રનો જાણ થાય તો તે જનન કલ્પ આપનાર થાય છે ॥ ૨ ॥

૦૧ નમે છે અને શીર્ષો પ્રસંસા (અનુષ્ઠેદના) કરે છે, પ્રસંસક હિષ્ટિન વસ્તુને અન્ય પામે છે નમનાર પામે અથવા ન પામે । ॥ ૩ ॥

૧ જાતે કે મંત્રનો ૧૨૫ સંખ્યા પ્રમાણ ગણ કરવાના હોય તો પહેલાં શીર્ષ દરરેક નેકમ ઈન્કારનો ૧૧ સંખ્યા પ્રમાણ ગણ કરવો; બાકી મૂળ દરરેક ૐ પ્રમાણે ૧૧૫ સંખ્યા પ્રમાણ ગણ કરવા જોઈ એ દરરેક ૐ સિદ્ધમ્ નો ૧૫૬ સંખ્યા પ્રમાણ ગણ કરવો અને અંતિ સંતૂર્ણ મંત્ર ૐ નમઃ સિદ્ધમ્ નો ૧૫૬ સંખ્યા પ્રમાણ ગણ કરવો । આ પ્રમાણ ગણ કરવાથી પ્રમાણ કાચે વરિધિ થાય અને વગ અનન્યપુ થાય છે ॥ ૩ ॥

‘હૃ’ અર્થે—ધરણાત્પર્યોપાધ્યાય-મુનિગાધરમ્ । ૬ ર ઠ ડ મ્ ।

સ્વૃપાધ્યાય-મુનયઃ, સ્પૃશન્તિ ‘ઞ’ કારમાદરાત્ ॥ ઠ ડ મ્ ॥ ૪ ॥

‘ઞ’ જિનાઽપ્તુરાધ્યાય મુનિત પ્રાદુરસ્તીદ્ ॥ ઝ ઞ આ મ્ ।

અર્થે ધરણ વાગ્દેખ્યા ‘હી’ કારસ્ય નિવન્ધનમ્ ॥ ૬ ર ૬ ॥ ૫ ॥

આયુપાન્થ્યાન્તિમાર્હન્તો ગીમ્ ‘અર્હ’ પદમાસ્થિતા

5

(ગીમ્ ‘ઞ’ પદ માસ્થિતા) ।

જ્ઞાન દક્ષન ચારિત્રશુક્તયો માન્તિ તજ વા ॥ ઝ ર ૬ ॥ ૬ ॥

બીજાક્ષર ‘હૃ’ કારણે પાંચ વર્ણો આ પ્રમાણે છે—હ+ર+ઠ+ડ+મ્—આ પાંચ અંશમાંથી પહેલા અંશ ‘હ’ કારણે અર્હત (અગ્રિહત), બીજા અંશ ‘ર’ કારણે ધરણ (ધરણેન્દ્ર ?) ત્રીજા અંશ ‘ઠ’ કારણે સુરિ, ચોથા અંશ ‘ડ’ કારણે ઉપાધ્યાય અને પાંચમો અંશ ‘મ્’ કારણે મુનિના અર્થને લેવાને છે ॥ 10

બીજાક્ષર ‘ઞ’ કારણે મૂરિ અર્થેના ત્રણ વર્ણો આ પ્રમાણે છે—ઞ+ઝ+ઞ+મ્—આ ત્રણ અંશમાંથી પહેલા અંશ ‘ઞ’ કારણે સુરિ બીજા અંશ ‘ઝ’ કારણે ઉપાધ્યાય અને ત્રીજા અંશ ‘મ્’ થી મુનિ ડાહ્યને કારણે પ્રત્યેક સ્પર્શે છે ॥ ૪ ॥

બીજાક્ષર ‘ઞ’ કારણે ચાર વર્ણો આ પ્રમાણે છે—ઞ+ઞ+ઞ+મ્ આ ચાર અંશમાંથી પહેલો અંશ ‘ઞ’ અગ્રિહતથી બીજો અંશ ‘ઞ’ અન્યતુ અપાત્ મિદ્ધવી ત્રીજો અંશ ‘ઞ’ આત્માર્થથી અને ચોથો 15 અંશ ‘મ્’ મુનિ ડાહ્યથી લક્ષ્ય થયેલ છે ।

બીજાક્ષર ‘હી’ કારણે ત્રણ વર્ણો આ પ્રમાણે છે—હ+ર+ઈ—આ ત્રણ અંશમાંથી પહેલો અંશ ‘હ’ અગ્રિહતથી, બીજો અંશ ‘ર’ ધરણ (ધરણેન્દ્ર ?) થી અને ત્રીજો અંશ ‘ઈ’ વાગ્દેખી ઇદમે સરસ્વતીથી નિયમ પામ્ય છે ॥ ૫ ॥

અર્હ પદમાં ત્રણ વર્ણો આ પ્રમાણે છે—ઝ+ર+ઈ—આ ત્રણ અંશોમાં અર્હિ અંશ ‘ઝ’ 20 ઉપાન્ત્ય અંશ ‘ર’ અને અન્તિમ અંશ ‘ઈ’—૯ ત્રણ અંશો મળીને થયેલો અર્હ અક્ષર અગ્રિહતનો વાચક છે અને ત્રણી ઇદમે વાચ્યમ વર્ણમાલા (‘ઞ’ થી ‘હ’ સુધીના વર્ણો)નો વાચક છે । અથવા તે પદમાં પ્રથમ અંશ ‘ઞ’ થી જ્ઞાન ૧ થી દશમ અને ‘હ’ થી ચારિત્ર—૫ ત્રણ રત્નો અને તેમનું ફલ ‘મુક્તિ’ શોમે છે, એમ થાય છે ॥ ૬ ॥

૧ સિદ્ધિમન્ત્રપ્રધાનુશાસનમાં બીજામન્ત્રસુત્રિય પ્રથમ મેગલ્પચરકમ્ એ અર્હ સ્વ રત્ન છે તેથી 25 વ્યક્તિના વરતા છે અર્હ રત્નેતરકરે પરમેશ્વર પરમેશ્વિનો વાચકમ્ એમ કહ્યું છે । અર્હ ઉપર તેમને પોતે રત્નેશ્વ રૂપકાત્મા સ્થિતર નિવૃત્ત્ય કર્યું છે તે આ પ્રત્યમાં વ અન્ત્ય આવેલું છે ।

૨ સરસ્વતી —“અક્ષર આઠ અર્થો હવનતેતરકરે વ ગ્રાહ્ય ।

ત્રાગ્ધી વાગ્દેખમુચરવચનમ્મુક્તિ અર્હ ॥”— નવકારસત્ત્વમર્થ ન સ્વ. માહત્ત્વિમાગ

અર્હનો આઠ અક્ષર આ ચારામ્ભીના પ્રથમાક્ષરને, ૬ ચારામ્ભીના અંતિમ અક્ષરને અને ૧ ચારામ્ભીના 30 સમુચરને દર્શાવે છે । અર્હ થી સમગ્ર માતૃકા દર્શાવ્ય છે અપવાદ સૂચ્ય અર્હ રત્નચરકથી શોધતા અગ્રિહતને દર્શાવે છે ।

અર્હ ઇદમે આત્મા ૯ પારે રેફ—ધનસ્યથી થયેલ અને ૬ પારે અર્હ કહેવાય છે ।

‘મી’ કારે મુત-મરણી પન્નાવ્યુપય પરમ્ । સુરર્કમ્ ।

‘હો’ અર્થ-મા(ય)રણાઝ્ઘેહ-માનકર્મિઝમીરિતમ્ દુર અઠમ્ ॥ ૭ ॥

અર્હન્ટ-મરણાઝ્ઘેસ્તપસા ‘હુ’ મમામિતમ્ । દુર અસ્ ।

‘હંસ’ ક્રિનાઽબ્જુયોગી, મદ્યા-મુત-તપાસિ ચ ॥ હ જમ્ સૂ અ

‘અપ્યત્પમેતદ્ યાશ્ચીમમ્’ ॥ સ્ ॥ ૮ ॥

વીજાસર ઓ કારમ્ ચાર વર્ણો આ પ્રમાણે છે—ચ+ર+ઈ+મ્—આ ચાર અંશોમાંથી પ્રથમ પદ્યે અંશ ‘ચ’ દુષ્પ્રાપ્તનો, બીજો અંશ ‘ર’ ઘરણેન્દ્રનો, ત્રીજો અંશ ‘ઈ’ પદ્યત્વતીનો અને ચોથો અંશ ‘મ્’ મુનિનો વાચક છે ।

વીજાસર હો કારમ્ પાંચ વર્ણો આ પ્રમાણે છે—હ+ર+અ+ત+મ્—આ પાંચ અંશોમાંથી પ્રથમ 10 અંશ ‘હ’ અરિહંતનો, બીજો અંશ ‘ર’ ઘરણેન્દ્રનો (?), ત્રીજો અંશ ‘અ’ અરેહ પદ્યે સિદ્ધનો, ચોથો અંશ ‘ત’ તપાધ્યાત્મનો અને પાંચમો અંશ ‘મ્’ મુનિનો વાચક છે એમ (મિદ્ધનો) કહેલું છે ॥ ૭ ॥

વીજાસર હુ મ ચાર વર્ણો આ પ્રમાણે છે—હ+ર+અ+મ્—આ ચાર અંશોમાંથી પ્રથમ અંશ ‘હ’ અરિહંતનો, બીજો અંશ ‘ર’ ઘરણેન્દ્રનો (?), ત્રીજો અંશ ‘અ’ અરેહ પદ્યે સિદ્ધનો અને ચોથો અંશ ‘મ્’ (મિદ્ધનો) તપકહે સમ્યક્ છે ।

15 હંસઃ પદમ્ છ વર્ણો આ પ્રમાણે છે—હ+અ+મ્+મ્+અ+મ્—આ છ અંશોમાંથી પ્રથમ અંશ ‘હ’ અરિહંતનો, બીજો અંશ ‘અ’ સિદ્ધનો, ત્રીજો અંશ ‘મ્’ મુનિનો, ચોથો અંશ ‘મ્’ અધ્યાનો, પાંચમો અંશ ‘અ’ દુષ્પ્રાપ્તનો અને છઠ્ઠો અંશ ‘મ્’ (મિદ્ધનો) તપસ્વનો વાચક છે ॥

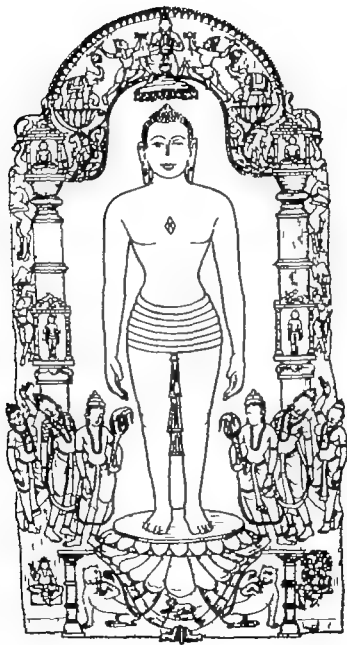
આ અસ્યસ્ટી યજ્ઞોની (મંત્ર) વાણી (?) છે ॥ ૮ ॥

પરિચય

20 માતૃકાપ્રકરણ મી એક હ સિ પ્રતિ પુ મુ ગ્રીયશોભિઝયતી મ પાત્તેયી મઘ્વી હતી તેનાં માત્રાના સંખ્યાનિયમો, છઠ્ઠ વર્ણપ્રકાર, ઉચ્ચારવિધિ કયોરે અનેક વિષયોનો સંદર્ભ કરેલો છે. તે પ્રવર્ત ચ યજ્ઞોની વસ્તુસ્ટી સંકિતવિધિ (?) બાદ અરેન્દ્ર દશાષી છે, એ મમલકાર અને તેનાં મત્રવીજો ઉપર હુંદર પ્રસ્તુત પાચે છે ।

પ્રમાદ ધોરેનો સંપર્ક અહીં અનુપાસ સાથે આપ્યો છે ।

25 આ માતૃકાપ્રકરણના કર્તા પાપર્ષંગચટ્ટીય ગ્રીહનચંદ્રગણિ છે તાજો પ્રાચ સ્તુતિ સંકલ્પ વપા હો પુ અનુપાસ હ ।

श्रीमहावीर्यसुता (कमलोलम्बसुता)

श्रीहेमचन्द्राचार्य विरचित अर्हनामसहस्रममुच्चय

- महं मामापि कणाभ्यां शृण्वन् वाचा समुद्यतम् ।
जीव पीत्यपुण्यधीर्ममते फलमुत्तमम् ॥ १ ॥ 5
- यत एव प्रतिप्रातः समुत्थाप मनीषिणि ।
मत्स्याऽऽम्रसहस्रार्हधामोद्याते विधीयत ॥ २ ॥
धीमानहन् मितः स्वामी स्वयम्भूः शम्भुरात्मभूः ।
स्वर्गप्रभुः प्रभुर्लोकः सिन्धुमूरपुनर्मयः ॥ ३ ॥
विम्बारमा विम्बसाठेदा विम्बतन्मधुरमम् । 10
विम्बयिद् विम्बविद्ये(म्बे)दा विम्बपोनिरनीम्बर ॥ ४ ॥
विम्बदद्या विमुद्याता विम्बेदा विम्बलोचन ।
विम्बध्यापी विपुर्ध्याः दाम्बता विम्बतामुदा ॥ ५ ॥
विम्बपो विम्बता पादो विम्बशीया वृक्षिमया ।
विम्बदग विम्बमूतेशो विम्बज्योतिरगम्बर ॥ ६ ॥ 15
विम्बसुद् विम्बसुर्ध्वेद विम्बभुगु विम्बनायकः ।
विम्बाशी विम्बमूतात्मा विम्बजिह्व विम्बपाष्ठक ॥ ७ ॥
विम्बकर्मा जगद्विम्बो विम्बमूर्तिर्जिनेम्बरः ।
मूतमाधिमकटुर्त्ता विम्बधियो वरीम्बर ॥ ८ ॥
मकादि सपदङ् सार्धः, सर्वदा सर्ववर्दागः । 20
सर्धात्मा सर्वदावेदाः सवधिस् सवस्त्रेरजिन् ॥ ९ ॥
सध्याः सुमुताः सुभूः, सुबाङ् नरिष्वभुत ।
सहस्रशिरः क्षेत्रज्ञः, सहस्राक्षः सहस्रपाल् ॥ १० ॥
सुगात्रिपुरुषां प्रसा पञ्चप्रहस्रमया शिषः ।
प्रहसिन् प्रहसत्स्वजा प्रहस्यनिरपानिजा ॥ ११ ॥ 25
प्रहसिष्ठा परं प्रह्र प्रह्रात्मा प्रह्रमममया ।
प्रह्रेद् प्रह्रपतिर्मह्रपाती प्रह्रपवेम्बरः ॥ १२ ॥
निष्पुर्जिष्पुजयी जेना मिनेन्द्रो जिनपुङ्गवः ।
परः पठरः मूङ्गमः, परमेष्ठी समालता ॥ १३ ॥ इति श्री प्रथमशतप्रकाशः ॥ १०० ॥
- जिह्वापो जगधायो, जगत्स्वामी जगत्प्रभुः । 30
जगत्पूज्या जगद्व्यादा जगदीशो जगत्पति ॥ १ ॥
जगधेता जगज्जेता जगत्प्रान्तो जगद्विभुः ।
जगत्प्रवेष्टो जगत्प्रेष्टा जगत्प्रेयो जगद्वितः ॥ २ ॥
जगत्प्रेयो जगत्पुर्जगच्छास्ता जगत्पिता ।
जगद्वज्रो जगत्सोमो जगदीपो जगत्पुरुः ॥ ३ ॥ 35

स्वदंभ्योस्तिरजोऽजम्भा परंतजः परंमहः ।
 परमागमा दामी दाम्ता, परंभ्योस्तिरमोऽपहः ॥ ४ ॥
 प्रदान्तरिजम्भाया यामी योगीश्वरो शुक्रः ।
 प्रदान्तमिदमन्ताया मध्यबन्धुरवन्धनः ॥ ५ ॥
 5 शुक्रबुधिरः प्रबुद्धाया सिद्धार्थः सिद्धशालिनः ।
 सिद्धः सिद्धास्तमिद् ध्येयः, सिद्धः साध्या सुधीः सुगीः ॥ ६ ॥
 सहिष्णुरभ्युतोऽनन्तः प्रमथिषुमथोद्भवः ।
 स्वपम्भूषुरसम्भूषुः, प्रभूषुरमयोऽभ्यवा ॥ ७ ॥
 दिव्यमायापतिदिव्यः पूतवाकः पूतशालिनः ।
 10 पूतात्मा परमभ्योतिर्धर्मोपहो वमीश्वरः ॥ ८ ॥
 निर्माहो निर्महो निम्बो निर्ममो निरुपद्रवः ।
 निराघातो निराहारो निर्वोमो निरुहोऽनन्तः ॥ ९ ॥
 निष्कामी विर्ममो निष्क, निष्कज्जो निष्कजः ।
 निर्गुणो नीरसो निर्गनिर्गन्धो निरामयः ॥ १० ॥
 15 निर्निमयो निरावायो निर्गन्धो निष्कलोऽनन्तः ।
 निराशुभ निरातको, निष्कलो निर्मलोऽनन्तः ॥ ११ ॥ इति द्वितीयशतप्रकाराः ॥ २ ॥
 तीर्थकृत् तीर्थसूद् तीर्थपुरस्तीर्थकृत्ः सुहृद् ।
 तीर्थकृत् तीर्थमर्चा तीर्थदाम्तीर्थनायकः ॥ १ ॥
 सुतीर्थोऽधिपस्तीर्थसम्पन्नीर्थकृत्नायकः ।
 20 धर्मतीर्थरुस्तीर्थप्रवेष्टा तीर्थकृत्करः ॥ २ ॥
 तीर्थधीरो म्हातीर्थस्तीर्थस्तीर्थविधायकः ।
 स्वस्तीर्थकृत्स्तीर्थसेव्यस्तीर्थकृत्नायकः ॥ ३ ॥
 तीर्थनाथस्तीर्थपञ्चस्तीर्थ तीर्थप्रधानकः ।
 तीर्थबन्धुस्तीर्थमुपयस्तीर्थोपायः सुतीर्थकः ॥ ४ ॥
 25 स्वधिष्ठः स्वधितो म्हेष्टा प्रष्टा प्रष्टो बरिष्ठधीः ।
 स्वष्टो गरिष्ठो बहिष्ठो म्हेष्टाऽधिष्ठो गरिष्ठधीः ॥ ५ ॥
 विमहो विमहो वीगे विरोधो विरजोऽनन्तः ।
 विराग विमहोऽनन्तो विधिको वीरमात्सरः ॥ ६ ॥
 वीररागो गतद्वेषो वीरमाहो विममयः ।
 30 नियोया पांथकिद् विष्टान् विष्ठाता विनयी नवी ॥ ७ ॥
 शान्तिमाह् पुष्पिणीमूर्तिः, शान्तिमाह् सप्तिकायकः ।
 वायुमूर्तिरसंगत्या बहिर्मूर्तिरधर्मयह् ॥ ८ ॥
 सुपण्या यजमानाया सुब्रामन्तामपूजिता ।
 प्रतिपद् यक्षपतिर्पाण्या यक्षाहमयुतं इति ॥ ९ ॥
 35 साममूर्तिः सुर्धाम्भाया स्वर्गमूर्तिर्महाप्रमः ।
 प्राममूर्तिरमृतात्मा नीरजा वीरजाः बुधिः ॥ १० ॥
 मन्त्रविमन्त्रहृमन्त्री, मन्त्रमूर्तिरनन्तरः ।
 स्वमन्त्रा मूढाह् स्वनाः हुनागताहुनास्ताह् ॥ ११ ॥ इति तृतीयशतप्रकाराः ॥ ३०० ॥

हृती हृतायै संसृज्या हृताहृता कृताहृता ।

मित्रो मृत्युञ्जयोऽमृत्युरमृत्युतात्माऽमृतोद्भवः ॥ १ ॥

द्विरप्यगर्भं धीगर्भः प्रभूतविमलोऽमघः ।

स्वयंप्रभः प्रभूतात्मा, भवो भावो मघास्तकः ॥ २ ॥

महागोचरपञ्चोऽशोकः कः क्षया पद्मपिष्टरः ।

पद्मेरा पद्मसम्मृतिः पद्मनामिरनुत्तरः ॥ ३ ॥

पद्मप्रेमिजगदानिरित्या स्तुत्या स्तुतीश्वरः ।

स्तपनाहो हृदीचेरोऽजिता जेषा हृतक्रियः ॥ ४ ॥

विद्याधो विपुधो द्योतिरनुलोऽब्धिर्यवमघः ।

सुसंज्ञः सुद्युतात्मा शुभंयुः शुभकर्महन् ॥ ५ ॥

एकविधो महाविधो मुनिः परिवृद्धो वृद्धः ।

यतिर्विद्यामिधि साक्षी विनेता विद्वत्तकः ॥ ६ ॥

पिता पितामहः पाठा पथिषः पावनो गतिः ।

वाता मियन्वरो बर्षो वरहः पारहः पुमान् ॥ ७ ॥

कर्मिः पुण्यपुण्यो धर्मपान् धर्मः पुनः ।

प्रतिष्ठाप्रसन्नो हेतुर्मुच्यैक्यमामहः ॥ ८ ॥

धीवत्सलक्षणाः स्वरूपो लक्षणा गुणलक्षणः ।

निरक्तः पुण्डरीकस्तः पुण्डः पुण्यलक्षणः ॥ ९ ॥

सिद्धिदः सिद्धसङ्घस्यः सिद्धता सिद्धदासता ।

दुःखयोष्यो महादुःखिर्धर्ममग्नो महर्षिकः ॥ १० ॥

वेदाङ्गः वेदविद् वैद्यो आतकपा विदावरः ।

वैद्यधो स्वस्वविद्यो विवेदो वदतावरः ॥ ११ ॥

इति अनुप्यदातप्रकाशः ॥ ४०० ॥

सुधर्मं धर्मधीर्मर्मे धर्मात्मा धर्मवैराग्यः ।

धर्मबन्धो द्वाधर्मः दुःखधर्मो दुःखध्वजः ॥ १ ॥

द्वयैतुर्द्वयाधीशो द्वयाह्वय द्वयोद्धवाः ।

द्विरप्यनामिर्मृताग्न्या मृतमृत्यु मृतमाधनः ॥ २ ॥

प्रमदो विमदो मास्वान्, मुक्ता दाक्ताऽक्षयोऽक्षतः ।

हृदस्य हृदापुण्ड्रोम्या, शास्ता मैताऽबलस्थितिः ॥ ३ ॥

अप्रणीर्नामनीर्माप्यो गण्यगण्यो गण्यगणीः ।

गण्यविधो गण्यधीशो, गण्ययेष्टो गण्यार्थितः ॥ ४ ॥

गुण्याकरो गुण्याम्नोधिर्गुण्यो गुण्यवान् गुणी ।

गुण्यादरो गुण्योच्छेदी, सुगुणोऽगुण्यवर्जितः ॥ ५ ॥

शरप्यः पुण्यबाहू पूतो बरेभ्यः पुण्यगणिगुणः ।

भगप्यपुण्यधीः पुण्याः पुण्यहन् पुण्यशासनाः ॥ ६ ॥

मतीन्द्राऽतीन्द्रियोऽधीन्द्रो महेन्द्रोऽतीन्द्रिपायवहः ।

मनीन्द्रियो महेन्द्राण्यो [मनिन्द्रोऽहमिन्द्राण्यो (पाठांतर)] -महेन्द्रमहितो महान् ॥ ७ ॥

5

10

15

20

25

30

35

उद्भवाः कारणे कर्त्ता पारयो मन्त्रात्कृतः ।
 मन्त्राद्भो गृह्यं गृह्यं पर्यङ्गं परमेष्ठिनः ॥ ८ ॥
 मन्त्राद्विरेमेपविरेचिन्यदिः समप्रपीः ।
 प्राप्ता प्राप्ताहोऽत्यन्तः प्रप्राप्ताऽप्रोऽप्रिमोऽप्रजः ॥ ९ ॥

5

प्राजक प्राजका प्राजा, प्राजव प्राजितेभ्यः ।
 प्रापावप्राप्ता प्रकृतिः परमा परमोक्षः ॥ १ ॥

इति पञ्चमशतप्रकाशः ॥ ५०० ॥

महाजिमो महापुत्रो महाप्रथम महासिन्धु ।
 महाविष्णुर्महाजिष्णुर्महाबाणं महेश्वरः ॥ १ ॥
 महादेवो महास्थानी महापुत्रो महापुनः ।
 महाजन्त्रो महाविष्णो, महापुत्र महागुरुः ॥ २ ॥
 महातपो महातेजा महेश्वर महोभयः ।
 महाशयो(यशः) महाधामा(म) महासत्त्वो महासमः ॥ ३ ॥
 महावीर्यो महावीर्यो महाकृष्णो महापतिः ।

10

महाशक्तिर्महाज्योतिर्महामूर्तिर्महापुतिः ॥ ४ ॥
 महासतिर्महावीर्योर्महासतिर्महावृत्तिः ।
 महावीर्योर्महासत्त्वोर्महाप्रथमो महोदधः ॥ ५ ॥

15

महानागो महामोक्षो महाकपो महापुनः ।
 महाबालो महाबालो महाशाला महामहाः ॥ ६ ॥

20

महामुनिर्महाभाषी महाभ्याजो महादूतः ।
 महासमा महावीर्यो, महायोगो महासमः ॥ ७ ॥
 महाजना महाबलः महाभोगो महाकृष्णः ।

महामन्त्री महानन्दा महोपायो महानयः ॥ ८ ॥
 महाकृष्णो मन्त्रा महामात्रो महापतिः ।
 महामोक्षो महापायो महेश्वर महोदधः ॥ ९ ॥

25

महापीरो महापीरो महापुनो महोदधः ।
 महामा महोदधः धाम महामिदित्तमयः ॥ १० ॥

महामुनिर्महामुनिर्महाकृष्णो महामर्षः ।
 महामुनिर्महासिद्धिर्महावीर्यो महाबली ॥ ११ ॥
 महामर्षो महाहर्म्य महामन्त्रो महापायः ।

30

महामर्षो महावीर्यो, महामन्त्रो महोदधः ॥ १२ ॥
 महामन्त्राभिधान्तारी महामोहादिपुनः ।
 महायोगीश्वराद्यो, महामुक्तिपदेभ्यः ॥ १३ ॥ इति षष्ठशतप्रकाशः ॥ ६०० ॥

महामन्त्रो महामन्त्रो महामन्त्रो महामन्त्रोऽमिनन्त्रः ।
 महामन्त्रो महामन्त्रः महामन्त्रः महामन्त्रोऽमिनन्त्रः ॥ १४ ॥

35

महामन्त्रो महामन्त्रः महामन्त्रो महामन्त्रो महामन्त्रः ।
 महामन्त्रो महामन्त्रः महामन्त्रो महामन्त्रो महामन्त्रः ॥ १५ ॥
 महामन्त्रो महामन्त्रः महामन्त्रो महामन्त्रो महामन्त्रः ।
 महामन्त्रो महामन्त्रः महामन्त्रो महामन्त्रो महामन्त्रः ॥ १६ ॥

- प्रमाणपरिचिर्द्धा वृक्षिणोऽच्छर्तुच्छर ।
 प्रक्षीणवन्ध कर्मणि क्षेमहृन् क्षेमशासनः ॥ ४ ॥
 क्षमी क्षेमदुराऽक्षय्यः क्षेमघ(क)मा क्षमापति ।
 क्षमाहो क्षमिषिष्यो ज्ञानिगम्यो जिज्ञोत्तमः ॥ ५ ॥
- जिनेश्वरजितानन्दो मुनीश्वरुर्मुमुक्षुमिच्छनः ।
 मुनीश्वरव्या योमीश्वरो यतीश्वरो पतिनाथकः ॥ ६ ॥
 मसंस्तुता सुसंस्कारः ग्रहणो वै कृतामृतविन् ।
 मस्तहृन् मस्तगुः मस्तभिन्तामपिरमीश्वरः ॥ ७ ॥
 मजितो जितघ्नमागिरमिताऽमितशासनः ।
 जितश्रोत्रो जिनामित्रो जितस्त्रेक्षो जिनामृतः ॥ ८ ॥
- सत्पातम्य सत्यविज्ञानः सत्यबाहू सत्यशासनः ।
 सन्धाशीः सत्यमन्धाना सत्या सत्यपरायणः ॥ ९ ॥
 सदायना सदासांगा, सदास्त सदाशिक्षः ।
 सदागतिः सदासर्वाप्यः, सदाधिपः सदाक्षयः ॥ १० ॥
- सुबोधा सुमुक्ता सौम्या सुप्रब सुविता सुहृन् ।
 सुगुणो गुतिस्व गात्र गुणभा गुग्मानसः ॥ ११ ॥ इति सप्तमशतप्रकाशः ॥ ७०० ॥
- सृष्ट्व सृष्ट्यतिर्बाष्मी बाधस्यतिस्वारधी ।
 मनीषी जियजो धीमान् वसुधीशो गीर्तपतिः ॥ १ ॥
 नैककपो नयोपुङ्गवः नैकप्रम्य नैकधर्महृन् ।
 मयिष्योऽमरन्त्यात्मा कृतज्ञः कृतमन्त्रव्या ॥ २ ॥
- जलगर्भो ह्वागर्भो रत्नगर्भो प्रमास्वरः ।
 पद्मगर्भो जगद्गर्भो हेमगर्भो सुवर्गमा ॥ ३ ॥
 कर्माशा सद्योऽच्छातो वृक्षपानिर्नयीशिता ।
 मनोहरो मनोत्राऽहो धीरो गम्भीरशासनः ॥ ४ ॥
- धर्मपूषो ह्वापागो धर्ममस्मिर्मुनीश्वरः ।
 धर्मवक्ष्ययुषो वैवा, कर्मज्ञा धर्मपोषणः ॥ ५ ॥
 स्थेयान् स्थयीयान् मेरीयान् धर्षीयान् कृतव्रजमा ।
 सुस्थिता स्वास्थ्यमाहू सुस्था भीरजन्त्रो गतसृष्टः ॥ ६ ॥
- वस्येन्द्रियो विमुद्यात्मा निरुपको जितेन्द्रियः ।
 धीनिवासश्चतुर्ध्वजश्चतुरास्यश्चतुर्भुजः ॥ ७ ॥
 वक्ष्याममम्योऽमप्यम्यः योगात्मा योगिविभिता ।
 सर्वत्रगा सर्वमारी शिख्यश्चविषयार्थहृन् ॥ ८ ॥
- हाहूः सुकदो दाण्डो धमी वसतिपरायणः ।
 स्थानन्वा परमानन्वा सुहसन्वर्चा परापरा ॥ ९ ॥
 भ्रमोपोऽभोषबाहू स्वाधो विष्यद्विष्टिगोचरा ।
 सुहृपा सुमगरुपाणी, मूर्खोऽमूर्खः समाहितः ॥ १० ॥
- पद्मेऽनेक्रे निरात्म्योऽनीहृन् नाथो निरन्तरः ।
 प्राप्योऽम्यध्याः समम्यध्यास्त्रिजगत्सोदयः ॥ ११ ॥ इति अष्टमशतप्रकाशः ॥ ८०० ॥

- ईशोऽधीशाऽधिपोऽधीन्द्रो ध्येपोऽमेपो व्यामय ।
 शिवाः शूराः शुभाः साराः, शिष्टाः स्यादाः स्फुटोऽस्फुटः ॥ १ ॥
 हयः पुष्टः ह्रस्वोऽह्रस्वोऽक्षयोऽमायोऽस्योऽमयः ।
 ह्रस्वोऽह्रस्वोऽणुः स्फुटो धीर्धो नभ्यो दुर्ध्वपुः ॥ २ ॥
 5 स्वभूः स्वात्मा स्वर्धनुः स्वेशः स्वैरीश्वरः स्वरः ।
 मय्योऽस्यस्योऽपरोऽरुपोऽस्पर्शोऽशान्तोऽरिहाऽरुहः ॥ ३ ॥
 रीत्योऽनेदोऽरसोऽगन्धोऽन्धेरोऽमेपोऽजरोऽमरः ।
 प्राबो धन्यो वतिः पूज्यो, मत्तोऽर्घ्यः प्रदामी यमी ॥ ४ ॥
 धीनाः धीमन्ः शुभाः सुधीदत्तमधीः धियाः पतिः ।
 10 धीपतिः धीपरा धीपाः, सवर्धः धीमुक् धियाः धितः ॥ ५ ॥
 बाली तपस्वी तेजस्वी यशस्वी बलवान् बली ।
 शाली प्याली मुनिर्दीधी छवी छस्याः क्षमी क्षमी ॥ ६ ॥
 छस्मीचन्द्र मगवान् धेवान् सुगतः सुतनुर्दुषाः ।
 बुद्धो बुद्धः स्वर्धसिद्धः, प्रोक्ताः प्राहुः प्रमास्यः ॥ ७ ॥ इति नवमशतप्रकाशः ॥ ९ ॥
 15 मादिदेवो देवदेवः पुरुदेवोऽधिदेवता ।
 युगादीरो युगाधीरो युगमुप्यो युगोत्तमः ॥ १ ॥
 रीतः प्रीतिः सूर्यामोऽरिष्ठाऽविष्णोऽघ्नो घ्नः ।
 रात्रुष्ठाः प्रतिपस्तुहोऽसह्यः स्वहोऽभ्यः सुगः ॥ २ ॥
 स्वाहादी दिष्णगीर्विष्यन्निष्ठागनीः प्रगीः ।
 20 पुष्पवायर्वाणार्धमगधीनोकिरिखगीः ॥ ३ ॥
 पुटामपुटोऽपूर्वोऽपूर्वधीः पूर्वदेशकः ।
 विनदेवो जिनाधीनो विजनापो जिनामणीः ॥ ४ ॥
 धाम्तिनिष्ठो मुनिर्ज्येष्ठः, धाम्तिनातिः शिखप्रहः ।
 धाम्तिहृत् धाम्तिह्वा धाम्तिः, धाम्तिमाह्वा धाम्तिह्वा ॥ ५ ॥
 25 धियां निमित्तिधियात्ममतिष्ठः प्रतिष्ठितः ।
 धुस्विः स्थावरः स्थासुः दू(प्र)धीयाव् प्रथितः दृष्टुः ॥ ६ ॥
 पुष्परतिः धियोऽपिष्ठोऽपिष्ठोऽपिष्ठमायी ।
 बालोऽपिष्ठस्तौजा ज्योतिर्मुर्तिरमस्तधीः ॥ ७ ॥
 निहातोऽप्रतिमो मिधुर्मुमुक्षुर्मुनिपुङ्गवः ।
 30 धमिद्राक्षुरत्तन्त्रासुजीगकाः प्रमामया ॥ ८ ॥
 कर्मन्वा कर्मोऽकुण्डो खरो मज्जोऽमयहृत् ।
 छोऽक्षरो छोकपतिलोऽक्षो छोकमस्तथा ॥ ९ ॥
 निबोधिमासिध्याऽक्षिधेवसिध्यापुत्रलकाः ।
 ध्याम्यका केवसासोकाः, केवली केवसेवका ॥ १० ॥
 35 समस्तमद्रा शान्ताधिर्धर्माचार्यो व्यानिधिः ।
 स्रस्मर्धाः शुम्भर्गकाः कृपासुर्भर्गर्हाकाः ॥ ११ ॥

प्रातिहास्योऽम्बुलस्कीलसिन्धो विमलाशयः ।

सिन्धानन्तधनुष्कधीर्भीयाध्वीजिनपुङ्गवः ॥ १२ ॥

इति मधोत्तरशतनामयुक्तो वृत्तमप्रकाशः ॥ (१००८) ॥

उपसहार

पठदपोत्तरं नामसहस्रं श्रीमद्वर्हतः ।

5

मध्याः पठन्तु स्तान्मूर्धं, महात्म्यैककरजम् ॥ १११ ॥

इत्येगस्त्रिनवैकस्य जिननामसहस्रकम् ।

सर्वापराधशमनं परं यत्किञ्चिदर्थमम् ॥ ११ ॥

अस्त्यं त्रिषु लोकेषु, सर्वस्वर्गकसाधनम् ।

स्वाम्बोदिकसोपारमं सचतुर्कीकसाधनम् ॥ ११३ ॥

10

ममस्तु बुद्धिर्ह सदाः परं निर्वाणवापकम् ।

काम्येष्टेष्टादिमिःशेनमनोममविशोधनम् ॥ ११४ ॥

शान्तिर्दं पावनं नृणां महापातकनाशनम् ।

सर्वेषां प्राप्तिमाप्नुतु, सधामीष्टफलप्रदम् ॥ ११५ ॥

जगत्प्राप्त्यर्थमर्थं सर्वविद्यामर्थकम् ।

15

राम्यं राम्यस्त्रयार्तां, योगिनां सर्वरोगहृत् ॥ ११६ ॥

कल्पार्तां सुतर्कं चाशु, क्षीणार्तां जीवितप्रदम् ।

मूलग्रह विपर्ययंति भयणात् पठमाद्यपात् ॥ ११७ ॥

श्रीहमचन्द्राचार्यविरचितः श्रीअहमसहस्रसमुच्चयः समाप्तः ।

परिषय

20

कलिकलसुतर्कः श्रीहमचन्द्राचार्यकृतः अहमसहस्रसमुच्चयः श्री जैनधर्म प्रसारक सम्य, मावमगरपी वीर सं. २९६५ मं प्रकाशित कसेवी पुस्तिका ना आचारे केराम्यं आप्नुं छे, अने ते जनि सरल बोधार्थी मूल मत्र आप्नुं छे ।

महामहोपाध्यायश्रीविनयविजयगणिविरचितम् श्रीजिनसहस्रनामस्तोत्रम्

- नमस्ते समस्तोषितार्थप्रदाय, नमस्त महाहृत्यलक्ष्मीप्रदाय ।
 5 नमस्ते विद्वानन्दतोमोमपाय, नमस्ते नमस्ते नमस्ते नमस्ते ॥ १ ॥
 नमस्त जगन्नाथ ! विश्वैकनेत्र !, नमस्ते महामाहमल्लिकार्जुन ! ।
 नमस्ते सती मोक्षशिक्षादिनेत्र !, नमस्ते नमस्त नमस्ते नमस्ते ॥ २ ॥
 नमस्ते त्रिनेत्र ! प्रभा ! वीतराग !, नमस्ते स्वयम्भा ! जगद्गुणधना ! ।
 नमस्ते स्फुरन्बालाश्रद्धिराग !, नमस्ते नमस्ते नमस्त नमस्ते ॥ ३ ॥
 10 नमस्ते जगद्गन्तुबीषातुहन्त्र !, नमस्ते प्रभो ! भाग्यलम्बादिप्रपन्न ! ।
 नमस्ते छस्तस्त्यसन्तोषस्रष्ट !, नमस्ते नमस्ते नमस्ते नमस्त ॥ ४ ॥

अनुवाद

सर्वं कर्मित अर्थेनि आपनार आपने नमस्कार बाओ । महान् व्याहृत्यलक्ष्मी—अर्द्धित पदने
 आपनार आपने नमस्कार बाओ । अनंत ज्ञान, अनंत सुख अने अनंत वीर्यमय एवा आपने नमस्कार
 15 बाओ । • आपने नमस्कार बाओ ! आपने नमस्कार बाओ ! आपने नमस्कार बाओ ! आपने नमस्कार
 बाओ ! ॥ १ ॥

जगत्ता नाथ ! विश्वमा परम नेता ! आपने नमस्कार बाओ । ग्यामोक्षरूप मञ्जुना केष्ठ त्रिनेत्र !
 आपने नमस्कार बाओ । सम्मोमे माह्वनी विख्या (मोक्षमाग) आपनार ! आपने नमस्कार बाओ ॥ २ ॥
 त्रिनेत्र ! प्रभो (सर्व प्रपन्नर समर्थ) ! वीतराग (रागहैष रहित) ! आपने नमस्कार बाओ !
 20 हे स्वयम्भू (विशिष्ट प्रपन्नरा लक्ष्मीममल्लिकार्जुन स्वयं तीर्थंकर कथेछा) ! हे जगद्गुणधना (जगत्सर्व
 गंहरतीसम्मान लक्ष्य बाधिओरूप हायीओमा मद्भो नाथा करनारा) ! आपने नमस्कार बाओ ! निर्मल ज्ञान
 अने निश्चल वैराग्यपाय आपने नमस्कार बाओ ॥ ३ ॥

जगत्ता अंतुओने (पटनमना प्राणीओने) बीषाहवा म्हे (अमयहान आपनार अने अपननार)
 जन्म हेनारा, हे प्रभो ! आपने नमस्कार बाओ । परम भाग्योदयपी प्य प्राप्य छे चरमस्यस्य सेवना एवा
 25 हे प्रभो ! आपने नमस्कार बाओ । हुंदर सत्य अने ऐतोचना निश्चेताग हे प्रभो ! आपने नमस्कार
 बाओ ॥ ४ ॥

नमस्तञ्च धर्माधिनां धर्मबन्धो !, नमस्त सतां पुण्यकारुण्यसिन्धो ! ।
 नमस्ते निरुद्धातिदुष्टाध्वान्धो !, नमस्ते नमस्त नमस्त नमस्ते ॥ ५ ॥
 नमस्ते मङ्गस्त्रिन् ! नमस्त यशस्त्रिन् !, नमस्त वषस्त्रिन् नमस्ते तपस्त्रिन् ! ।
 नमस्त गुर्वैरद्भुतैरद्भुताय, नमस्त नमस्त नमस्ते नमस्त ॥ ६ ॥
 नमस्ते महात्मन् ! नमस्ते शिवात्मन् !, नमस्त शिवात्मन् ! नमस्त परात्मन् ! । 5
 नमस्ते स्थिरात्मन् ! नमस्तेऽन्दरत्नम् !, नमस्त नमस्ते नमस्त नमस्त ॥ ७ ॥
 नमस्ते गुणानन्तयमाहात्म्यधाम्ने, नमस्ते मुनिप्रामाण्यं ध्येयनाम्न ।
 नमस्ते विभुदासबोधार्थमाय, नमस्ते नमस्त नमस्त नमस्त ॥ ८ ॥
 नमस्ते मध्वप्रान्तरस्वधुमाय, नमस्ते कृतात्मन्मनोविभ्रमाय ।
 नमस्ते गरुडबन्धनमृत्युधमाय, नमस्त नमस्त नमस्त नमस्ते ॥ ९ ॥ 10
 नमस्ते सुधाधोरणीविष्णुमाय, नमस्त मध्वस्त्रिन् मृषं दुर्लभाय ।
 नमस्तेऽत्र छम्भाय पुण्यैः (ष्व) प्रकीर्त्य, नमस्ते नमस्त नमस्त नमस्त ॥ १० ॥

आ लोकम् रवेन्ना धर्माधीनां धर्मबन्धु ! आपने नमस्कार बाओ । स्रपुङ्गवोने माटे पुण्य
 धने कल्पाना सिधु हे प्रभो ! आपने नमस्कार बाओ । अनिदुष्ट एवा आधनोरूपी भवकूपम्
 पडता प्राणीमोने रोक्ता (पडता महीं देता) हे प्रभो ! आपने नमस्कार बाओ ॥ ५ ॥ 15

मङ्गस्त्रिन् ! (मङ्गलेश्वराय) ! आपने नमस्कार बाओ । यशस्त्रिन् ! आपने नमस्कार बाओ ।
 वषस्त्रिन् (पानीय गुणोपी युक्त वषधवाद्य) ! आपने नमस्कार बाओ । तपस्त्रिन् ! आपने नमस्कार बाओ ।
 अद्भुत गुणोन्ने अद्भुत (सर्वोत्तम गुणवान्) एवा आपने नमस्कार बाओ ॥ ६ ॥

महात्मन् ! आपने नमस्कार बाओ । शिवात्मन् ! आपने नमस्कार बाओ । शिवात्मन् ! आपने
 नमस्कार बाओ । परात्मन् ! आपने नमस्कार बाओ । स्थिरात्मन् ! आपने नमस्कार बाओ । अन्तरात्मन् ! 20
 आपने नमस्कार बाओ ॥ ७ ॥

अनन्त गुण जने अमन्त माहात्म्यमा धाम ! आपने नमस्कार बाओ । मुनि समूहना
 अभिपति ! ध्यान कर्ता छायाक नामवाद्य हे प्रभो ! आपने नमस्कार बाओ । विभुद्व दानमय आपने
 नमस्कार बाओ ॥ ८ ॥

मध्वरूप अरण्यम् आश्रय छेवा माटे कल्पवृक्ष समान आपने नमस्कार बाओ । अमरा मनने 25
 विभ्रम आपना आपने नमस्कार बाओ । जम्ब जने मण्डमा धमपी रहित आपने नमस्कार बाओ ॥ ९ ॥

अमृत दुग्ध गोपी कर्ताता मय्य जीवोना बद्धम एवा आपने नमस्कार बाओ । आ मध्वम्
 अत्यन्त दुर्लभ छे दर्शन देमर्तु एवा आपने नमस्कार बाओ । पुण्यना प्रकषणने प्राप्त क्येल एवा आपने
 नमस्कार बाओ ॥ १ ॥

नमस्ते सुधासप्तनेत्राञ्जनाय, नमस्ते सदाऽस्मन्मनारञ्जनाय ।
 नमस्ते मन्त्रान्तिमीमञ्जनाय, नमस्ते नमस्तं नमस्ते नमस्तं ॥ ११ ॥
 नमस्ते शुभिष्ठानरत्नाकराय, नमस्ते सतां कल्पवृक्षस्तराय ।
 नमस्ते चण्डाजीवमङ्गुराय, नमस्ते नमस्ते नमस्तं नमस्ते ॥ १२ ॥

5 नमो मन्त्रितालम्बधूमधराय, नमो भक्तिप्रसादितालम्बधराय ।
 नमो युक्तयोगाय योगीश्वराय, नमस्ते नमस्तं नमस्ते नमस्तं ॥ १३ ॥
 नमस्ते सदा सुप्रसन्नाननाय, नमः सिद्धिसम्प्लुतलक्षणनाय ।
 नमो दक्षिण्यन्तस्तम्भदाय, नमस्ते नमस्ते नमस्ते नमस्ते ॥ १४ ॥
 नमस्तञ्जलीर्षाय विद्योपकृत्यै, नमस्ते कृतार्थाय सद्दर्शकृत्यै ।
 10 नमस्ते प्रकृत्या चण्डास्तम्भाय, नमस्तं नमस्ते नमस्ते नमस्ते ॥ १५ ॥
 नमस्तीक्ष्णकामकर्माक्षिताय, नमोऽश्विन्यसामर्प्यविस्तृब्धिताय ।
 नमो योगिने यागाम्बुनान्विताय, नमस्ते नमस्ते नमस्ते नमस्ते ॥ १६ ॥

अमृतना सार साष्टय सम्पन्नलम्पी अम्भरा नेत्रोलु अञ्जन करनारा । आपने नमस्कार बाजो ।
 अम्भरा मन्त्रु सदा रंजन करनारा आपने नमस्कार बाजो । मन्त्र अम्भरा मन्त्रो नाथ करनारा आपने
 15 नमस्कार बाजो ॥ ११ ॥

पवित्र ज्ञानना रत्नाकर एवा आपने नमस्कार बाजो । सम्पन्नोना बाधिता धूताने कल्पवृक्ष
 सम्पन्न आपने नमस्कार बाजो । अमृतना जीरोलु कल्याण करनारा आपने नमस्कार बाजो ॥ १२ ॥

सदस्य भूमिदलना आभूषण सम्पन्न आपने नमस्कार बाजो । मन्त्रिणने नम्या छे सुर्व ईशो
 जेम्ने एवा आपने नमस्कार बाजो । योगिने सुख अने योगीश्वर एवा आपने नमस्कार बाजो ॥ १३ ॥

20 शिपार सुप्रसन्न मुखबाल्य आपने नमस्कार बाजो । सिद्धिसंपत्तिरूपकस्मरताना ठबान सम्पन्न
 आपने नमस्कार बाजो । सिद्धानोना मन्त्रे अत्युपम आनंद आपनारा आपने नमस्कार बाजो ॥ १४ ॥

विश्वना उपकार मष्टे अक्षररेखा आपने नमस्कार बाजो । सदागंतुज्ञान बडे हुताय बपेका
 आपने नमस्कार बाजो । रत्नामयी पञ्च विश्ववत्सल एवा आपने नमस्कार बाजो ॥ १५ ॥

श्रीतीर्थकर मामर्क उपायित करनारा आपने नमस्कार बाजो । अश्विन्य सामर्प्यबडे ओजस्वी
 25 एवा आपने नमस्कार बाजो । योगिमुखा सुख एवा योगीश्वर आपने नमस्कार बाजो ॥ १६ ॥

नमोज्जुत्तरस्वर्गिणिः पूजिताय, नमस्तन्मनःसदयच्छ्रद्धाय ।
 नमोज्जुत्तराक्षानलक्ष्मीधराय, नमस्ते नमस्ते नमस्ते नमस्त ॥ १७ ॥
 नमस्त बरित्रीष(श्रेष्ठ) मन्त्रसहाय, नमस्तेज्जुत्तरिणिदुस्तहाय ।
 नमस्ते तपस्त्वयधूर्ध्वहाय, नमस्ते नमस्त नमस्ते नमस्त ॥ १८ ॥
 नमस्ते शुभोपासिताईत्यहाय, नमस्ते तृतीय मन्त्र निधिताय ।
 नमो धर्मसम्यक् फलवञ्चिताय, नमस्ते नमस्ते नमस्ते नमस्ते ॥ १९ ॥
 नमो नम्यद्विष्योपमोगामिधाय, नमस्तेषु तत्रापि वैरञ्जिकाय ।
 नमो योगसहस्रैकतासङ्गताय, नमस्ते नमस्ते नमस्त नमस्ते ॥ २० ॥
 नमस्ते भुवि स्वर्गलोकभ्युत्ताय, नमस्ते सतीशुद्धिचन्द्राङ्गाय ।
 नमस्ते त्रिलोक्यपञ्चरात्रताय, नमस्ते नमस्त नमस्त नमस्ते ॥ २१ ॥
 नमस्ते ह्यमस्वप्नसंघचिताय, नमस्ते जनन्याससदोहाय ।
 नमस्ते मन्त्रचक्रपुः सङ्ग्रहाय, नमस्त नमस्त नमस्ते नमस्ते ॥ २२ ॥

5

10

अनुत्तरविमानना देवो बडे पूजित एवा आपने नमस्कार पाओ । अनुत्तर विमानमं रहेला
 देवोला मन्त्रं तपस्य कताउ सेउपने छेदनारा आपने नमस्कार पाओ । अनुत्तर एवी हानलक्ष्मीना
 (केच्छलना) स्वामी एवा आपने नमस्कार पाओ ॥ १७ ॥

15

पृथ्वीनी जेम सूर्यपह (सूर्य परिपह-उपसर्गोनि सहज कतार) आपने नमस्कार पाओ । अर्तांग
 मनुजोने हुस्सह एवा आपने नमस्कार पाओ । तप जने सत्यरूपी धुराने बहल करबन्धन रुपम समान
 आपने नमस्कार पाओ ॥ १८ ॥

पुण्यप्रकर्षयी करिहंत पदने तपार्जन करगए आपने नमस्कार पाओ । श्रीजे मवे तीर्थकरपदने
 निधिन (निशचिन) करगए आपने नमस्कार पाओ । धर्मना सम्मन्त्र फलयी अर्चनित एवा आपने 20
 नमस्कार पाओ ॥ १९ ॥

नम्य (सुन्दर) विष्योपमोगने पामेला (?) एवा आपने नमस्कार पाओ (आ विज्ञेयम श्रीजे मवे
 तीर्थकर नामकर्म निशचित कर्षी पढी ग्रन्थ बयेल देवपणाने अगे छे) । देवमन्त्रा पण योगीयी निरक्त
 एवा आपने नमस्कार पाओ । योगीनी साम्यरूप एकताने पामेला आपने नमस्कार पाओ ॥ २ ॥

स्वर्गमयी भ्यवीने पृथ्वीयर अवतरला आपने नमस्कार पाओ । मनुष्यपणार्थ सती बीना 25
 गम्य रहला आपने नमस्कार पाओ । त्रिलोकना उपकार मटे उचन बयेला आपने नमस्कार
 पाओ ॥ २१ ॥

ह्यम स्वप्नबडे सुषिन अवतारबाल्य आपने नमस्कार पाओ । जेमनी मातने ह्यम दोहला
 तपस्य पया छे एवा आपने नमस्कार पाओ । माताना शरीरने सुखकारक एवा आपने नमस्कार
 पाओ ॥ २२ ॥

30

नमस्तं ननुर्धृष्टिआन्वयाय, नमो रत्नैर्दृष्टिपूर्णासयाय ।
 नमो वर्द्धमानद्विधातैमवाय, नमस्ते नमस्ते नमस्ते नमस्ते ॥ २३ ॥
 नमो दिक्षुमारीकृतस्वाधिताय, नमस्तामिरर्षाभिविष्यम्भिताय ।
 नमो ज्ञानरत्नत्रयोदम्भिताय, नमस्ते नमस्ते नमस्ते नमस्ते ॥ २४ ॥
 ५ नमो धोतिताप्रेषविघ्नत्रयाय, नमः सर्वकार्यकर्मसौख्याय ।
 नमो प्राङ्मुख्यजङ्गमस्वाधिताय, नमस्तं नमस्ते नमस्ते नमस्तं ॥ २५ ॥
 नमो सुप्रसन्नीकृताशास्त्रिताय, नमस्ते समुज्ज्वलितोर्वासुखाय ।
 नमो नारकेभ्योऽपि दधोन्सवाय, नमस्ते नमस्ते नमस्तं नमस्तं ॥ २६ ॥
 नमस्तेऽकृतवृत्तिस्तेन्रासनाय, नमस्तं मुदा तैः कृतापासनाय ।
 १० नमो कस्तिरुष्यान्तर्निर्वासनाय, नमस्ते नमस्ते नमस्ते नमस्ते ॥ २७ ॥
 नमस्ते सुरादौ सुरैः प्रापिताय, नमस्ते कृतस्नाजपूजोत्सवाय ।
 नमस्ते विनीताप्सरपूजिताय, नमस्ते नमस्ते नमस्ते नमस्ते ॥ २८ ॥

जन्म बडे बंधने छोड़िने अने सुख करना आपने नमस्कार बाओ । (विद्योए करेछी) रत्न ने सुवर्णनी दृष्टिपी धरने पूर्ण करना आपने नमस्कार बाओ । कने प्रकरणा (इष्य ने मज) वैभवनी १५ बचना एवा आपने नमस्कार बाओ ॥ २३ ॥

दिक्षुमारीओप जेम्नु स्वीकित (प्रसूति) कर्मस्य कर्तुं छे एवा आपने नमस्कार बाओ । तेओ बडे अर्षा भिषिपी धूजिन एवा आपने नमस्कार बाओ । जन्मपी ज ज्ञान बडे मुक्त एवा आपने नमस्कार बाओ ॥ २४ ॥

जन्मरत्नयागः बळते समस्त विघ्नत्रयन धोतिन करना आपने नमस्कार बाओ । जन्मरत्नयागः २० बळते सब सोरते अनुग्रह सुखने आसनाय आपने नमस्कार बाओ । (तीसैकरना जन्म बळते जगन्ना सूर्य जीरो धणाय सुखी बाय छे १) ते बळते वेगम ने स्वाधर सर्ग बळुने छळतायमन करना आपने नमस्कार बाओ ॥ २५ ॥

मज दिक्षाओना मुक्कने सुप्रसन्न करना आपने नमस्कार बाओ । धृष्टिना सुखस्य दृष्टि करना एवा आपने नमस्कार बाओ । नारकेने पज आर्तद आपनाय आपने नमस्कार बाओ ॥ २६ ॥

२५ अह्न रीते इन्द्रना आसनने वंपाषनाय आपने नमस्कार बाओ । इर्ष बडे इन्द्रोपी स्वभावमे आपन नमस्कार बाओ; (अही शयलन बडे इन्द्र करेछी स्ववना सूखनी छे) अर्षात्मकबराओना मना करना आपने नमस्कार बाओ ॥ २७ ॥

दवाओ बडे मेद पर्यन्त उपर लारायेछा एवा आपने नमस्कार बाओ । त्या जेम्नो स्नाजपूजतो अष्टज बराय आम्नो एवा आपने नमस्कार बाओ । विनीत अप्सराओपी धूजित एवा आपने नमस्कार ३० बाओ ॥ २८ ॥

नमोऽङ्गुलीयूपपातोच्छ्रिताय, नमस्त धनुर्वर्धनधामयाय ।
 नमस्ते यथायुक्तसर्वाङ्गकाय, नमस्त नमस्त नमस्ते नमस्ते ॥ २९ ॥
 नमस्ते मलत्वेदलदाञ्जिताय, नमस्ते श्वषिशीरकृष्णाशिताय ।
 नमस्ते मूलभासद्वीपाम्बुषाय, नमस्ते नमस्ते नमस्ते नमस्ते ॥ ३० ॥
 नमस्ते मणिस्वर्णविद्गौरमाय, नमस्ते प्रसर्पद्रुपीरमाय । 5
 नमोऽञ्जीश्रिताहारनीहारकाय, नमस्ते नमस्त नमस्ते नमस्ते ॥ ३१ ॥
 नमस्ते सुरीषैरनुक्रीडिताय, नमस्त शिशुश्रीङ्गया मीडिताय ।
 नमस्ते सुरापीर्यरीडिताय, नमस्ते नमस्ते नमस्ते नमस्ते ॥ ३२ ॥
 नमो रामहंसमण्डपप्रताप, नमश्चातुरीमाधुरीसङ्गताय ।
 नमः सर्वशक्त्याम्बिपत्रगताय, नमस्ते नमस्ते नमस्ते नमस्ते ॥ ३३ ॥ 10
 नमः क्रोमललापपीयूषवर्ष, नमो बालक्रीलकृतव्यासिदर्य ।
 नमस्ते प्रमो ! प्राज्यपुण्यप्रकर्ष, नमस्ते नमस्ते नमस्ते नमस्ते ॥ ३४ ॥

अंगुलम् इन्द्रो संचारेण अमृतना पान बडे उद्यता एषा आपने नमस्कार बाजो । जेमना शरीरना
 सर्व रोगो नाश पाम्या छे एषा आपने नमस्कार बाजो । सर्व अंगमी यशोवित रत्नमापी शोमता एषा
 आपने नमस्कार बाजो (बही प्रभुतं उच्छ्रित समचतुरङ्ग संस्थान सूक्ष्म छे) ॥ २९ ॥ 15

मल, प्रलेश अने खेदपी श्रित शरीरबाळ आपने नमस्कार बाजो । पवित्र एषा दुग्ध समान
 श्वेतवर्णी रुधिराळ आपने नमस्कार बाजो । मुखना चामनी सुगंधबडे कम्पने पत्र सरमवनारा
 (कमल जेवा सुगंधी चातोच्छ्रितास्राल्य) आपने नमस्कार बाजो ॥ ३० ॥

मणि अने धुवर्णने जीवनशी गौर (उज्ज्वल) काशिराळ आपने नमस्कार बाजो । जेमना
 शरीरनी सुगंध चारे बाहु प्रसृष्ट रही छे एषा आपने नमस्कार बाजो । जेमनो अक्षर-मीहार उग्रस्व 20
 मनुष्यो जेई शक्तता नयी एषा आपने नमस्कार बाजो ॥ ३१ ॥

(२९ को. पी वही सुधी अन्मयी पनारा चार अतिस्व सूक्ष्मा छे।)

बालपणाम् देवोना समुद्रो बडे एवावता एषा आपने नमस्कार बाजो । बालपणानी श्रीदापी
 छम्मा पामेछ एषा आपने नमस्कार बाजो । (बालपणाम् पण) इन्द्रो बडे प्रशंसित एषा आपने
 नमस्कार बाजो ॥ ३२ ॥ 25

राजहंस, हस्ती अने वृषभ जेवी गतिशाला आपने नमस्कार बाजो । चतुरता अने मधुरतापी
 पुण्य एषा आपने नमस्कार बाजो । सर्व शास्त्ररूप समुद्रना पारने पामेछा एषा आपने नमस्कार
 बाजो ॥ ३३ ॥

क्रोमल आलापकूप अमृतने बरसावनात हे प्रमो । आपने नमस्कार बाजो । बालक्रीडा बडे
 शान्तिबनने हर्ष पमाइनता हे प्रमो । आपने नमस्कार बाजो । अविनाश पुण्यभा प्रकर्षबल्य हे प्रमो ! 30
 आपने नमस्कार बाजो ॥ ३४ ॥

नमः स्मरकैमारत्नीस्रलसाय, नमस्ते स्वतस्त्यक्तदुलालसाय ।

नमस्ते शुक्तिष्यप्रि (१) नि'सायसाय, नमस्ते नमस्ते नमस्ते नमस्त ॥ ३५ ॥

नमस्ते कृतान्बर्षयुक्ताभिधाय, नमस्ते स्त'सिद्धविधायिधाय ।

नमस्तं स्वो लम्पश्चिधोपधाय, नमस्ते नमस्ते नमस्ते नमस्त ॥ ३६ ॥

5 नमोऽष्टाश्वसाहस्रमहोत्थनाय, नमस्ते कृतप्राप्तिर्सरङ्गनाय ।

नमोऽष्टाश्वसाहस्रिधोपधाय, नमस्ते नमस्ते नमस्ते नमस्त ॥ ३७ ॥

नमोऽष्टाश्वसाहस्रिधोपधाय, नमो दशहस्तसन्धाननाय ।

नमस्ते कृतसन्धानान्तस्मिताय, नमस्ते नमस्ते नमस्ते नमस्त ॥ ३८ ॥

नमोऽष्टाश्वसाहस्रिधोपधाय, नमः संस्तवन्तस्तत्प्राप्तनाय ।

10 नमो वैर्यनिस्तुतिरेन्द्रात्मनाय, नमस्ते नमस्ते नमस्ते नमस्ते ॥ ३९ ॥

नमो यौवनेऽप्युद्भूतस्वाधराय, नमः प्राप्तिमोक्षस्वाधराय ।

नमो विष्णुपुत्रमापीवराय, नमस्ते नमस्ते नमस्ते नमस्ते ॥ ४० ॥

कुमारस्वामी त्रिपुल कौबालोमं म्म (मिरल) एवा आपने नमस्कार बाजो । जेम्ने दुइ छल्लाओए स्वयं स्वाग करो के एवा आपने नमस्कार बाजो । (छरीर) पवित्र बने निर्मय (१) एवा आपने 15 नमस्कार बाजो ॥ ३५ ॥

जेम्ने सार्थक बने युक्त एवुं बहामानादि नाम पञ्चनामं आप्नुं एवा आपने नमस्कार बाजो । जेम्ने नानाविध विद्याओ रक्ता सिद्ध हुती एवा आपने नमस्कार बाजो । पोतानी मेले ज शिक्षामा उपायो मेळवमारा एवा आपने नमस्कार बाजो ॥ ३६ ॥

उत्तम एवा एक हजारा ने खाठ छल्लाओवाछ आपने नमस्कार बाजो । सर्व प्राप्तिओमा रक्षयहार 20 आपने नमस्कार बाजो । ज्वालीन एवी तक्षिणता बने बुद्धिमा करये दक्ष एवा आपने नमस्कार बाजो ॥ ३७ ॥

पूर्णिमाता निमल चन्द्रने श्रीतनार मुखावाछ आपने नमस्कार बाजो । त्रिपुल पुद्गलोला ह्मबना छपने पोतामं बाघी भेनारा आपने नमस्कार बाजो । जेमा कुरोछमं बाल्ल स्मित रनी रहुं के एवा आपने नमस्कार बाजो ॥ ३८ ॥

वनन्त गौरीरूप (अथवा वनन्त गौरीरूप करण) भेट आवायवाछ एवा आपने नमस्कार बाजो । संस्तव एवी वनन्त शक्तिओमा आश्वपट्ट आपने नमस्कार बाजो । धैर्य बढे मेरुपर्वतने पञ्च 30 अर्पित करनाह [मेरु करती पञ्च अर्पित धैर्यवान (स्थिर)] एवा आपने नमस्कार बाजो ॥ ३९ ॥

वैष्णवावस्थाप पञ्च अयत स्थिरतावाछ (विषयोमं चञ्चलता रहित) आपने नमस्कार बाजो । उच्च प्रचरली प्रतिमापी प्राप्त ध्येयक भेट औदिक्यवाछा आपने नमस्कार बाजो । वेदमयी चोतरक प्रचरती 30 प्रमद बढे शोभता एवा आपने नमस्कार बाजो ॥ ४० ॥

नमा जन्मताडप्यायमार्गाभगाय, नमा रुद्रदुर्नीतिचपाडपगाय ।

नमस्त विनाडप्यापकं शिक्षिताय, नमस्त नमस्त नमस्त नमस्त ॥ ४१ ॥

नमा यौवनं प्रसन्नपाणिग्रहाय, नमा मुक्तभागोपमाग्राह्याय ।

नमस्ते कृतप्राज्यकर्मपिपाय, नमस्त नमस्त नमस्त नमस्त ॥ ४२ ॥

नमस्त त्रिवर्गक्रियासाधकाय, नमस्त यथाई तदाराधकाय ।

5

नमस्तुपवर्गोडप्यनिवाधकाय, नमस्ते नमस्त नमस्त नमस्त ॥ ४३ ॥

नमा दान्तपञ्चान्त्रियान्तस्थलाय, नमा कीलिताञ्जलकम्प्राणलाय ।

नमा ज्ञानपाराधुतान्तर्भलाय, नमस्ते नमस्त नमस्त नमस्त ॥ ४४ ॥

नमा विभ्रत सान्निध्यविचित्रहृदि, नमा विभ्रत मानसमानिहृदि ।

नम पश्यत सर्वतस्तत्त्वदृष्टाय, नमस्त नमस्त नमस्त नमस्त ॥ ४५ ॥

10

नमा मागमङ्गीप्रसन्नानुगाय, नमा नोपलिप्त्य तत्त्वद्वामि ।

नमा प्राङ्मुखसुन्दरीकपमाय, नमस्त नमस्त नमस्त नमस्ते ॥ ४६ ॥

जन्मयी ज कार्य (नीति) मर्त्या पथिक एवा आपन नमस्कार बाओ । दुर्नित्तिनी चपाकूप नदीना प्रवाहने ऐक्यता आपने नमस्कार बाओ । अध्यापक विना पण शिक्षणने प्राप्त भवेका एवा आपने नमस्कार बाओ ॥ ४१ ॥

15

यौवनावस्थां पाणिग्रहणे (हस्तने) पामेका एवा आपन नमस्कार बाओ । मोगोपमोगमं अस्तन्नि रक्षित एवा आपने नमस्कार बाओ । मोगोपमोगमं पण पूर्वार्जित कर्मसु औपच (क्षपण) करनता एवा आपने नमस्कार बाओ ॥ ४२ ॥

यथावेत्तपणे प्रथम त्रण पुरुषार्थोन्मी क्रियाने साधता एवा आपने नमस्कार बाओ । तेने उचित छिंते आचरनता एवा आपने नमस्कार बाओ । ते बखते बोवा मोक्ष पुरुषार्थने पण बाधा नहीं पमानता 20 एवा आपने नमस्कार बाओ ॥ ४३ ॥

पवि इन्द्रियोना मर्मेने दफनता एवा आपने नमस्कार बाओ । निर्वेतर चंचल एवा मनने ध्येयरूप नीले बांन्ता एवा आपने नमस्कार बाओ । ज्ञानपाराधने बीजरमर्त्यने ध्येनता एवा आपने नमस्कार बाओ ॥ ४४ ॥

सामर्थिक विचित्रहृदि बाण्य करनता आपने नमस्कार बाओ । मनसिक पापोनी निहृदिने धारण 25 करनता आपने नमस्कार बाओ । सर्व तरफ तत्त्वदृष्टिणी जोना एवा आपने नमस्कार बाओ ॥ ४५ ॥

अनेर मोगोना प्रसंगोने अनुसरता (मोगोने मोगवता) दुर्गा पण ते बखते ते ते मोगोनी रज (कामग्रह) पी लक्ष्मि एवा आपने नमस्कार बाओ । निरुत्तर पुंडरीक कमलानी उपमावाक्य आपने नमस्कार बाओ ॥ ४६ ॥

નમઃ સમ્યક્દેવલોકાન્તિક્ષાય, નમસ્તૈઃ સ્તુતાઃક્રિદ્ધયોપાન્તિક્ષાય ।

નમા ક્ષાત્તવીર્યપ્રશ્નચર્ચનાય, નમસ્તે નમસ્તે નમસ્તે નમસ્તે ॥ ૪૭ ॥

નમો નિમિત્તહમીયદીક્ષાક્ષણાય, નમો જ્ઞાનહુદ્ગોપયોગેક્ષણાય ।

નમસ્તે નિરીહાય શીતસ્પૃહાય, નમસ્તે નમસ્તે નમસ્તે નમસ્તે ॥ ૪૮ ॥

નમસ્ત કૃતપ્રાણિર્ગર્હિણાય, નમ પ્રીયિષૈત્કૃતાવૃહ્દયાય ।

નમસ્તર્પિતસ્થાપતેયાય તેમ્યો, નમસ્ત નમસ્તે નમસ્તે નમસ્તે ॥ ૪૯ ॥

નમો દક્ષતાવસ્ત્રોત્તરચર્ચનાય, નમો શિશ્વદારિદ્યનિસ્તજ્જનાય ।

નમસ્તે કૃતાર્થી-કૃતાર્થિવ્રજાય, નમસ્તે નમસ્તે નમસ્તે નમસ્તે ॥ ૫૦ ॥

નમઃ પ્રત્યહં કારિતોલ્લાખ્યાય, નમો મો કૃષિતિતિ લોકમ્પ્રજાય ।

નમા દાન્વિશાખિશીરોદ્ધરાય, નમસ્તે નમસ્તે નમસ્તે નમસ્તે ॥ ૫૧ ॥

નમન્તેર્પિતાનેક્રુર્વાર્થવૃજાય, નમસ્તેર્પિતાનેક્રુર્વાર્થવ્રજાય ।

નમસ્તે સહુતાનદાનખ્યાય, નમસ્ત નમસ્તે નમસ્તે નમસ્તે ॥ ૫૨ ॥

જેમની પાસે હોસ્ત્રશ્લોક દેવો મેળા થઈને જાણ્યા છે પણ આપને નમસ્કાર થાઓ । તેઓજ
ચરણપાસે જાવીને જેમની સ્તુતિ કરી છે પણ આપને નમસ્કાર થાઓ । સીધાંપ્રવર્તનની પ્રાર્થનાને
18 જાણનારા પણ આપને નમસ્કાર થાઓ ॥ ૪૭ ॥

પોતાના દૈશ્વ સમક્ષે નિશ્ચિન કરનારા આપને નમસ્કાર થાઓ । જ્ઞાનરૂપ ક્રુદ્ધ ઉપયોગ થકે
એના પણ આપને નમસ્કાર થાઓ મિત્રી અને નિસ્પૃહ પણ આપને નમસ્કાર થાઓ ॥ ૪૮ ॥

જ્ઞાતિર્ગતો થતાનાગરિ થકે સરનાર કરતા પણ આપને નમસ્કાર થાઓ । પ્રસન્ન થયેલા
જ્ઞાતિર્ગતો પ્રસન્ન થઈ છે પણ આપને નમસ્કાર થાઓ; સ્વજનને સંરચિતો યોગ્ય માત્રા આપતા પણ
20 આપને નમસ્કાર થાઓ ॥ ૪૯ ॥

મધ્યસરિષ્ઠ જાતને આપનારા પણ આપને નમસ્કાર થાઓ । શિશ્વના દારિદ્ર્યની નિલર્થના
(પારિવ્રતે દુર) કરનારા આપને નમસ્કાર થાઓ । જર્થિર્ગતે ક્રુર્વાર્થ (સંતુદ) કરનારા આપને નમસ્કાર
થાઓ ॥ ૫૦ ॥

દારોજ દાનની સ્વયંચા કરાવનારા આપને નમસ્કાર થાઓ । જે લોકો! યદ્યો! યદ્યો' થીરો
23 રહેતા થકે જગતને આનંદ આપનારા આપને નમસ્કાર થાઓ, દાનથીરોમાં શ્રેષ્ઠ શ્રુ પણ આપને નમસ્કાર
થાઓ ॥ ૫૧ ॥

ગર્જના કરતા અનક દાપીઓ દાનમાં આપનારા આપને નમસ્કાર થાઓ । અશોભા અનેક સમૂહો
દાનમાં આપનારા આપને નમસ્કાર થાઓ । જેમના દાનનો વગ સર્વ કંઠે ફરતો રહ્યો છે પણ
આપને નમસ્કાર થાઓ ॥ ૫૨ ॥

नमस्ते प्रभा ! दक्षदिव्याम्बराय, नमस्तर्जितस्वर्णरत्नोत्कराय ।
 नमा दीनदीनारघाराभराय, नमस्त नमस्त नमस्त नमस्त ॥ ५३ ॥
 नमः प्रत्यह यच्छत इमकोटि, नमा यच्छतेष्टी च स्रग्वाणि तषाम् ।
 नमा यच्छतजन्यघषेष्टं अनानाम्, नमस्त नमस्त नमस्ते नमस्त ॥ ५४ ॥
 नमस्त वदान्यीमवन्मार्गणाय, नमस्त घनापूर्णेहाङ्गणाय ।
 नमस्ते कृतानेकक्राण्डिभवाय, नमस्ते नमस्ते नमस्ते नमस्त ॥ ५५ ॥
 नमस्त मनःकामकल्पद्रुमाय, नमस्त प्रभा ! कर्मघनूपमाय ।
 नमस्ते निरस्तार्थिनामाभ्रमा(या)य, नमस्त नमस्ते नमस्त नमस्ते ॥ ५६ ॥
 नमस्त्यक्तसत्ताङ्गरान्यन्दिराय, नमस्त्यक्तसत्तुन्दरीमन्दिराय ।
 नमस्त्यक्तमाणिष्यमुक्ताफलाय, नमस्त नमस्त नमस्त नमस्ते ॥ ५७ ॥
 नमस्तत्त्वभापागतस्वभावाय, नमस्तत्कृतप्रौढदीक्षोत्तवाय ।
 नमस्तत्र तप्तस्फुरद्भ्रमवाय, नमस्त नमस्त नमस्त नमस्त ॥ ५८ ॥

5

10

दिव्य कक्षो दानम्य आपनार एवा हे प्रभो । आपने नमस्कार बाओ । रत्न ने सुवर्णनां इगर्जओ
 दानम्य आपनार आपने नमस्कार बाओ । दीन जनोने दीनारूप जखनुं दान देवाम्य मेव सम्मान एवा
 आपने नमस्कार बाओ ॥ ५३ ॥

15

दरौघ तन्मम एव करोड ने आन छाह खेनीया आपनार आपने नमस्कार बाओ ।
 वर्षी जनोने इच्छन् मुबब वीसुं पण आपनार आपने नमस्कार बाओ ॥ ५४ ॥
 पाचरेने मटे ठणार दातारूप वता एवा आपने नमस्कार बाओ । जमन्तु गूढाङ्गन घन बडे
 पूग छे एवा आपने नमस्कार बाओ । जनेक जनोने कोटिभज करनार आपने वरवार नमस्कार
 बाओ ॥ ५५ ॥

20

मनोरंजित आपवाने कर्मकृच्छ सरसा आपने नमस्कार बाओ । मनोरंजित आपवाने कर्मवेसु
 सम्मान आपने नमस्कार बाओ । 'अर्थी' एवा नाम्ना आश्रयनो निरास करनार आपने नमस्कार बाओ ।
 (प्रसुष्ट एतद् बहु दान आसु क जगन्मयं कोई अर्थी न छोडे नहिं । तेथी 'अर्थी' एव नाम पम न
 रहु !) ॥ ५६ ॥

सप्तमंग गम्भिरकमीनो त्याग करनार आपने नमस्कार बाओ । सुन्दर श्रीजोयी युक्त एवा अन्त - 25
 पुनो त्याग करनार आपने नमस्कार बाओ । गणिओ अने योगीजोने त्याग करनार आपने नमस्कार
 बाओ ॥ ५७ ॥

दौक्षाना म्हेस्तब मटे जेममी पासे तारुल्ल इओ आन्या एवा आपने नमस्कार बाओ । तेओए
 जेमनो प्रौढ दौक्षा म्हेस्तब क्यो एवा आपने नमस्कार बाओ । त्यां (वीश्वा म्हेस्तबम्य) ते ते प्रसरना
 दिव्य वैभवपी शोभता एवा आपने नमस्कार बाओ ॥ ५८ ॥

30

नमस्ते प्रभो ! माप्ययानस्मिताय, नमस्तेऽनयाय प्रभो ! प्रस्मिताय ।
 नमस्ते द्यमस्तुम्भनःसुस्मिताय, नमस्ते नमस्ते नमस्ते नमस्ते ॥ ५९ ॥
 नमो यानपुर्णमिषड्रासवाय, नमो इरविधित्तर्मासवाय ।
 नमः शुद्धमावाबलुद्राभवाय, नमस्ते नमस्ते नमस्ते नमस्त ॥ ६० ॥
 5 नमस्तेऽग्न्यष्टन्महेन्द्रध्वजाय, नमस्तेऽग्न्यष्टत्रबाधत्रायाय ।
 नमस्तेऽमितःसत्त्वत्राभवाय, नमस्ते नमस्त नमस्ते नमस्ते ॥ ६१ ॥
 नमोऽमर्त्यसङ्कीर्णितोत्तिहाय, नमो देवदीप्यमोमण्डलाय ।
 नमस्ते न्दरिष्यवृषत्रिहाय, नमस्ते नमस्ते नमस्ते नमस्त ॥ ६२ ॥
 नमो दीप्ररत्नप्रभाहम्बराय, नमो बन्दिहृद्योक्तिताहम्बराय ।
 10 नमो नमरीनमरीर्षोक्षिताय, नमस्त नमस्ते नमस्ते नमस्ते ॥ ६३ ॥
 नमस्त्यक्तसर्वाङ्गिष्यमूपवाय, नमो निर्गतप्रिचिन्तापवाय ।
 नमः पञ्चमुटपाष्ठक्रेतुब्रह्मण्य, नमस्ते नमस्ते नमस्ते नमस्त ॥ ६४ ॥

दीक्षाम्येव बह्वन(शिबिक्)म् रोक्ता आपने हे प्रभो ! नमस्कृत बाओ । जगत्ता जीयेतु
 रक्षक कदा म्हे प्रमान कता (दीक्षा म्हे वन तरफ जया एवा) हे प्रभो ! आपने नमस्कृत बाओ ।
 15 शान्तिन मन मनना करणे सुस्वित एवा आपने नमस्कृत बाओ ॥ ५९ ॥

जेम्मी दीक्षामिषिकने इन्द्रोर् बहन कटी के एवा आपने नमस्कृत बाओ । गर्वकपी मरिने
 हूर जेकनार एवा आपने नमस्कृत बाओ । शुद्ध मायबडे आक्वने रोक्तारा आपने नमस्कृत
 बाओ ॥ ६० ॥

दीक्षाना बरशोबार्म जेम्मी धामक महेन्द्रध्वज बाओ के एवा आपने नमस्कृत बाओ । त्वापछी
 20 हापीओ जने बघोना समुहो जेम्मा बरशोबार्म बाओ के एवा आपने नमस्कृत बाओ । जेम्मी चार
 बापुर राबाओनो सुद्ध बाओ के एवा आपने नमस्कृत बाओ ॥ ६१ ॥

जेम्मा दशोनामि म्हे ऊतरता देओ बडे पुष्पीलक सेर्धर्ज वसु के एवा आपने नमस्कृत बाओ ।
 जेम्मा दशोनामि म्हे ऊतरता देओ बडे बाऊरामहक दीपी राहु के एवा आपने नमस्कृत बाओ । जेम्मी
 जगल ब्रज प्रसरता दिव्यबाजिओ बागी रक्षा के एवा आपने नमस्कृत बाओ ॥ ६२ ॥

15 देवीप्यमन गल सङ्घा प्रभा बडे बोमना आपन नमस्कृत बाओ । जेम्मा बंदीनोर् करेछ धर
 जव आदि शम्भोवी दिहाओ जने आकलन मिनाहित दया एवा आपने नमस्कृत बाओ । नगरमा पुरयो
 जने जीओवी दर्शन करता आपने नमस्कृत बाओ ॥ ६३ ॥

सर्व जगोर् सर्व आमूपणो ल्याग करता आपने नमस्कृत बाओ । जेम्मा त्रिदिष त्रिदिष
 रूपगो माघ पम्मा के एवा आपने नमस्कृत बाओ । पाँच मुदिबडे कैशानु लुंचन करवाय आपने नमस्कृत
 30 बाओ ॥ ६४ ॥

नमस्त समुद्रीर्षसामापिक्रय, नमः सर्वद्वेष त्रिषाड्मापिक्रय ।
 नमस्तसर्वसाधपयागाजिताय, नमस्ते नमस्ते नमस्ते नमस्ते ॥ ६५ ॥
 नमस्ते मनःपर्यवश्चानद्यालिन् !, नमश्चारुधारित्रिषाविश्वमालिन् ॥
 नमो नाथ ! पद्मोत्पलापात्रक्रय, नमस्त नमस्त नमस्त नमस्ते ॥ ६६ ॥
 नमस्त समुद्यतिहारक्रमाय, नमः कर्मवैरिस्फुरद्विक्रमाय ।
 नमः स्वयिदेहप्रपि त निर्ममाय, नमस्ते नमस्ते नमस्ते नमस्ते ॥ ६७ ॥
 नमो ग्राम एकैकरात्रापिताय, नमः पचने पञ्चरात्रापिताय ।
 नमो मातृद्वैपयापोपिताय, नमस्त नमस्त नमस्त नमस्ते ॥ ६८ ॥
 नमस्तुल्यरूपाय रात्री त्रिषा वा, नमस्तुल्यरूपाय तेज्जुर्षद्विष ।
 (नमस्तुल्यविषाय दुष्टे सुष्टे वा), नमस्ते नमस्ते नमस्त नमस्त ॥ ६९ ॥
 नमस्तुल्यविषाय मित्रे रिपौ वा, नमस्तुल्यविषाय छोष्टे मणौ वा ।
 नमस्तुल्यविषाय गालौ स्तुतौ वा, नमस्त नमस्ते नमस्ते नमस्त ॥ ७० ॥

5

10

सामापिक्रयानो उच्चार करता आपने नमस्कार बाजो । सर्वदा त्रिविधे जगत्प्री पञ्च आपने नमस्कार बाजो । सर्व साधनयोगी रहित पञ्च आपने नमस्कार बाजो ॥ ६५ ॥

दीक्षासम्पन्ने प्रातः काले मनःपञ्चज्ञान बडे शोभता हे प्रभो ! आपने नमस्कार बाजो । मनोहर 15 चारित्र्यी पवित्रतापी शोभता हे प्रभो ! आपने नमस्कार बाजो । पद्मजीवनिक्रयनु रक्षण करनेवाले हे नाथ ! आपने नमस्कार बाजो ॥ ६६ ॥

उक्त विहारपी परंपरावाल्या आपने नमस्कार बाजो । कर्मवैरिनी नाथ करवाय प्रखर पराक्रम- 20 वाल्या आपने नमस्कार बाजो । पोताना देह उपर पञ्च ममता विनाश आपने बतवार नमस्कार बाजो ॥ ६७ ॥

गाम्भी एक एक रात्रि रहेता आपने नमस्कार बाजो । भगवत् पाँच पाँच रात्रि रहेता आपने नमस्कार बाजो । मातृद्वैपयणा बडे पोषित पञ्च आपने नमस्कार बाजो ॥ ६८ ॥

रात्रिमा के दिवसमा समयावधाल्य आपने नमस्कार बाजो । आंतरिक अने बाह्य वस्तुओंमा समान मात्रावाला आपने नमस्कार बाजो । (मुखाय के दुःखमा समान चित्तवाल्या आपने नमस्कार बाजो) ॥ ६९ ॥

शत्रु के मित्रमा, शत्रु (द्वेष) के मित्रमा समान चित्तवाल्या आपने नमस्कार बाजो । निंदा के 25 स्तुतिमा सम चित्तवाल्या आपने नमस्कार बाजो ॥ ७० ॥

नमस्तुत्यविधाय मोक्षे भवे वा, नमस्तुत्यविधाय दीर्घे नवे वा ।
नमस्तुत्यविधाय मेघेऽशुची वा, नमस्ते नमस्ते नमस्तं नमस्ते ॥ ७१ ॥

नमस्ते प्रमो ! मृत्युतो निर्मयाय, नमस्ते प्रमो ! जीविते निःस्पृहाय ।
नमस्ते प्रमो ! ते स्वरूपे स्थिताय, नमस्ते नमस्तं नमस्ते नमस्ते ॥ ७२ ॥

नमस्ते प्रमोऽनुचरधानिर्धर्मे, नमस्ते प्रमो ! मुक्तिसम्बुद्धिकर्त्रे ।
नमस्ते प्रमो ! मादबाह्यान्निर्वाय, नमस्ते नमस्ते नमस्ते नमस्ते ॥ ७३ ॥

नमस्ते प्रमो ! सचयस्तंयमाय, नमस्ते स्फुरद्भयंजकित्तनाय ।
(नमस्ते प्रमो ! सत्यशौचान्विताय), नमस्ते नमस्ते नमस्ते नमस्ते ॥ ७४ ॥

नमस्ते प्रमो ! युक्तिमन्त्रिण्याय, नमो गुह्यवाक्यचेतसाय ।
नमो धर्मसङ्ग्रहान्तर्निष्ठाया, नमस्ते नमस्ते नमस्ते नमस्ते ॥ ७५ ॥

नमः श्रेष्ठिमात्रोदये निष्प्रपात, नमस्तन्वतं सप्तर्ष्यमोहपातम् ।
नमस्ते प्रमो ! निर्गतायुक्ताया, नमस्ते नमस्ते नमस्ते नमस्ते ॥ ७६ ॥

मोक्ष के संसारमें समान विपत्तिका आपने नमस्कृत्य बाजो । जीर्ण के महीनमें समस्त
विपत्तिका आपने नमस्कृत्य बाजो । पवित्र के अशुचिमें सम विपत्तिका एवा आपने नमस्कृत्य
15 बाजो ॥ ७१ ॥

मृत्युपी निर्मय एवा है प्रमो ! आपने नमस्कृत्य बाजो । जीवितमें वण स्फुरा मिनामा एवा
है प्रमो ! आपने नमस्कृत्य बाजो । स्वरूपमें स्थित एवा है प्रमो ! आपने नमस्कृत्य बाजो ॥ ७२ ॥

अनुचर छाति (धर्म) मे करगार (धनार्थ) एवा है प्रमो ! आपने नमस्कृत्य बाजो । मुक्तिकर्ता
सुखने करगार (अनुभवगार) एवा है प्रमो ! आपने नमस्कृत्य बाजो । गुह्यवाची सद्धित अहस्ताकाय
20 एवा है प्रमो ! आपने नमस्कृत्य बाजो ॥ ७३ ॥

श्रेष्ठ तप अन संयमकाय है प्रमो ! आपने नमस्कृत्य बाजो । श्रेष्ठ अन्धकारकाय तथा अविचरता
बाजो एवा आपने नमस्कृत्य बाजो । (सत्य अने शौचपी युक्त एवा है प्रमो ! आपने नमस्कृत्य
बाजो) ॥ ७४ ॥

युक्तिमता निर्मयवाक्य है प्रमो ! आपने नमस्कृत्य बाजो । मम वचन ने कस्यापी गुह्य एवा
25 आपने नमस्कृत्य बाजो । श्रेष्ठ प्रकटरमा धर्मधाममें एकत्राल एवा आपने नमस्कृत्य बाजो ॥ ७५ ॥

अप्रतिपादिनी (छापक) केमि पर आरेक्षण करता आपने नमस्कृत्य बाजो । सप्त प्रकटरमा
दशान्मोहनीयनो धान करता आपने नमस्कृत्य बाजो । त्रय प्रकटरमा असु-कर्म (देवासु, तिर्यचासु अने
नारकासु) नी सत्तापी रहित एवा है प्रमो ! आपने नमस्कृत्य बाजो ॥ ७६ ॥

નમસ્તે ક્રમોપવગુણમ્બાનક્રમ, નમસ્તે પરિધીપનિદ્રામયાય ।
 નમસ્તેડ્ગુપ્તયાય શ્વદાઙ્ગિતાય, નમસ્તે નમસ્તે નમસ્તે નમસ્તે ॥ ૭૭ ॥

નમો વિપ્રમુક્તયા શાસ્ત્રન રત્યા, નમો વિપ્રમુક્તયા ધ્યોક્ષરતિમ્યામ્ ।
 નમસ્તે શ્વરશોકયાયાય મૃલાત્, નમસ્તે નમસ્તે નમસ્તે નમસ્તે ॥ ૭૮ ॥

નમઃશ્ચિન્દતે ક્ષાધમાનો દુરન્તી, નમો નિમ્નત દમ્ભભેમો સમૂહમ્ । 5
 નમસ્તે યયાસ્પત્યશ્ચારિત્રરાશ્વ, નમસ્તે નમસ્તે નમસ્તે નમસ્તે ॥ ૭૯ ॥

નમઃ ક્ષીણમોહાય મુક્તાતક્રમ, નમો પાતિકર્મશ્ચિપશ્વપતક્રમ ।
 નમો જાતકર્મશ્ચિપશ્વિષયાય, નમસ્તે નમસ્તે નમસ્તે નમસ્તે ॥ ૮૦ ॥

નમઃ પ્રજ્વલ્યુચ્યાનદાવાનભાય નમોદગ્ધનિષ્ઠપકર્મોપભાય (કર્મેન્ધનાય) ।
 નમસ્તે ચતુર્કર્મભેષોદયાય, નમસ્તે નમસ્તે નમસ્તે નમસ્તે ॥ ૮૧ ॥ 10

નમસ્તેજ્ઞ કર્મદયોદીરક્રમ, નમસ્તેચયાઙ્ગીતિપુષ્પચ્ચક્રાય ।
 નમો વપ્રતે ત્રિધ્વણસ્થાપિસાત, નમસ્તે નમસ્તે નમસ્તે નમસ્તે ॥ ૮૨ ॥

કર્મવી ગુણભાગે પદ્મતા એવા આપને નમસ્કાર થાઓ । ત્રણ નિદ્રા, મય, શુગુપ્ત, બન ત્રણ
 વેગનો ક્ષય કરનારા આપને નમસ્કાર થાઓ ॥ ૭૭ ॥

શાસ્ત્ર ને રહિ વી રહિત એવા આપને નમસ્કાર થાઓ । શોક ને અસ્થિવી વિમુક્ત એવા આપને 15
 નમસ્કાર થાઓ । નવે નોકયાવનો મૂલ્યથી ક્ષય કરનારા આપને નમસ્કાર થાઓ ॥ ૭૮ ॥

દુષ્ટ એવા શ્વેષ અને માનનો ભેદ કરનારા આપને નમસ્કાર થાઓ । રામ (મયા) તથા હોમનો
 સમૂહ નાશ કરનારા આપને નમસ્કાર થાઓ । યયાસ્પત્ય ચારિત્રના રાજા (સ્વામી) એવા આપને નમસ્કાર
 થાઓ ॥ ૭૯ ॥

શીળમેદે ગુણભાગે પદ્મચેલા ને મુક્તાતક (પીતરાગ) એવા આપને નમસ્કાર થાઓ । ચાર 20
 વસ્તીકર્મરૂપી શત્રુનો ઘાત કરનારા આપને નમસ્કાર થાઓ । જેમની પ્રેસદ કર્મપ્રતિજ્ઞાનો ક્ષય થયો છે
 એવા આપને નમસ્કાર થાઓ (જાત કર્મની ૧૪૮ પ્રતિજ્ઞાની ગણના ૬૩ પ્રતિજ્ઞા થતાં ૮૫ પ્રતિજ્ઞા રહે છે ।
 તેનો ક્ષય વીરમે ગુણભાગે જ થાય છે) ॥ ૮ ॥

જેમનો ધ્યાનરૂપી દાવાનલ પ્રજ્વલિત છે એવા આપને નમસ્કાર થાઓ । સફળ પાતિકર્મરૂપ
 રમ્ભને મસ્તસાત કરનારા આપને નમસ્કાર થાઓ । જેમને શેષ ચાર અપાતિકર્મો ઉદયર્ષ છે એવા આપને 25
 નમસ્કાર થાઓ ॥ ૮૧ ॥

નામ અને ગોત્ર કર્મની ઉદીરણા કરનારા આપને નમસ્કાર થાઓ । જેમને સુધર્મ ૮૫ પ્રતિજ્ઞા
 રહેલી છે એવા આપને નમસ્કાર થાઓ । ત્રિધ્વણી સ્થિતિપાલ્ય સાતાભેદનીયને વૈષ્ણવના આપને નમસ્કાર
 થાઓ । (પહેલે સમયે નંધાય, બીજે સમયે વેગાય ને ત્રીજે સમયે ક્ષય થાય ॥ ૮૨ ॥

નમો ખ્યાતશુદ્ધાચમદદયાય, નમસ્તે શુદ્ધિયાન્તરાસસ્થિતાય ।

નમઃ શુદ્ધલેખ્યામિત્થી નિધલાય, નમસ્તે નમસ્તે નમસ્તે નમસ્તે ॥ ૮૩ ॥

નમઃ કેયલજ્ઞાનસર્વર્થનાય, નમસ્તે કૃતાર્થિત્વદસ્પર્થનાય ।

નમસ્તે શ્વાપ્તપ્રાપ્તપ્રાપ્તિનાય, નમસ્તે નમસ્તે નમસ્તે નમસ્તે ॥ ૮૪ ॥

નમો જ્ઞાન્તે પશ્યતઃ સર્વસ્થેકમત્તોકં તથૈવાહુ નિદ્રામસ્તે ।

નમા દ્રશ્યમાશ્વત્થોષાત્પદ્મપ, નમસ્તં નમસ્તે નમસ્તં નમસ્તે ॥ ૮૫ ॥

નમસ્તત્કથાપાઠદેશસુરાય, નમાન્સુવરર્થિપ્રમામસુરાય ।

નમો રત્નૈરૂપ્યવપ્રત્રયાય, નમસ્તં નમસ્તે નમસ્તે નમસ્તં ॥ ૮૬ ॥

નમસ્તં ચતુર્થિભિરાત્મ હ્રુણાય, નમસ્તેષ્વમિત સંસર્ગ સત્સુહાય ।

નમો યોગનષ્ઠપદ્મૈત્પદ્મમાય, નમસ્તે નમસ્તે નમસ્તે નમસ્તે ॥ ૮૭ ॥

નમો યોગ્યસીન્તાલકનાય, નમધૈક્યામ્બુદ્વનાનાથનાય ।

નમા માનુષૈરપ્રમામષ્ટભાય, નમસ્તે નમસ્તે નમસ્તે નમસ્તે ॥ ૮૮ ॥

શુદ્ધધ્મલના પ્રવક્તા જે પાસાઓનું ધ્યાન કરતા આપને નમસ્કાર પાઠો । ધ્યાનાનિરિક્ષણ (શૌચા શૌચા પાસાના જાનપત્ર) — ૧૨ મે ગુણટયો) કર્મના આપને નમસ્કાર પાઠો । શુદ્ધલેખ્યામિત્થી 15 સ્થિતિમાં મિશ્રલ એવા આપને નમસ્કાર પાઠો ॥ ૮૩ ॥

કેયલજ્ઞાન અને કેયલજ્ઞાનનાથ આપને નમસ્કાર પાઠો । અરિહંત પદની સ્પર્શના કરનાર (શૌચર નામસ્તે પર્વોત્તેશ કહે વેદા) આપને નમસ્કાર પાઠો । અદાર શોષણ રહિત એવા આપને નમસ્કાર પાઠો ॥ ૮૪ ॥

સગ હોરને જોના અને જાણના આપને નમસ્કાર પાઠો । લેખી જ રીતે સંજ્ઞા અભોરને 20 જાણના આપને નમસ્કાર પાઠો । સરલ દ્રવ્યો અને લેખના સ્વરૂપ માથોના અવશોષરૂપ આપને નમસ્કાર પાઠો ॥ ૮૫ ॥

ત્રેમની પામે સ્વજ્ઞાન (કેયલજ્ઞાન કર્મ) શુદ્ધિ અને અસુરો જાણના છે એવા આપને નમસ્કાર પાઠો । અનુભવ પરી જલ્દિ અને પ્રભાવી દેવીધ્મલ એવા આપને નમસ્કાર પાઠો । ત્રેમના સમગ્રપત્રમાં ૨૫, 25 સુરજ અને રૂપાના પ્રજ ગદ છે એવા આપને નમસ્કાર પાઠો ॥ ૮૬ ॥

૨૬ ૨મું મુગ જારે પિશાચોમાં શોધી શકું છે (જનુમુલ) એવા આપને નમસ્કાર પાઠો । જારે ૨૬ પિશાચોમાં બેઠેલી પડદાને ૨૫ મુગ આપનારા આપને નમસ્કાર પાઠો । સમગ્રસરળ પર પદ્મ યોગ્યપ્રમાણ ૨૫ કરનાર અશોરહૃણી મીઠી શોભના એવા આપને નમસ્કાર પાઠો ॥ ૮૭ ॥

ત્રેમના સમગ્રપત્રની યોગ્યપ્રમાણ ધૂમિમાં કોઢો ખગો સમર્પિને બેઠી ગયા છે એવા આપને 30 નમસ્કાર પાઠો । ૨૫ જ શાળીપી જનૈર જનોને જુદી જુદી રીતે સમગ્રજનારા (શાળીના ૨૫ ગુણોવાળા) 30 આપને નમસ્કાર પાઠો । શૂળના લેખને જોનાર માર્મદસરાય આપને નમસ્કાર પાઠો ॥ ૮૮ ॥

નમો દૂરન્ટેસિદૈરન્વરાય, નમો નટદુર્ગાદિરુગિવિહારાય ।
 નમો નટતર્વપ્રલોપદ્રાયાય, નમસ્તે નમસ્તે નમસ્ત નમસ્તે ॥ ૮૯ ॥
 નમો ધર્મચક્રસપ્તમસાય, નમ ક્ષેત્રુપ્યત્સુરગ્માનસાય ।
 નમો ધ્યોમસન્ધારિસિંહાસનાય, નમસ્તે નમસ્તે નમસ્તે નમસ્તે ॥ ૯૦ ॥
 નમધામૈરરટમિર્બીજિતાય, નમા સ્વર્ણપદ્માશિતાશ્વિદ્રાપાય ।
 (નમા નાય ! છત્રત્રયેવાન્વિતાય), નમસ્તે નમસ્તે નમસ્તે નમસ્ત ॥ ૯૧ ॥
 નમોઽન્બોમુક્તાત્રીમલત્કાન્ધાય, નમો ધ્વસ્તર્મારિનિષ્કાન્ધાય ।
 નમસ્તેઽમિતો નમ્મર્માર્ગદ્રુમાય, નમસ્તે નમસ્ત નમસ્તે નમસ્તે ॥ ૯૨ ॥
 નમસ્તેઽન્બુહ્રીમન્માસ્તાય, નમસ્તે મુક્તાકુટ્ટિદ્વાપોસ્તાય ।
 નમસ્તેઽન્બુસિન્ધામિતો યોજનાય, નમસ્ત નમસ્ત નમસ્ત નમસ્ત ॥ ૯૩ ॥
 નમો યોજનાશ્વતુપ્પોષ્ણાય, નમોઽસ્તિયતમ્મમુકેશાદિકાય ।
 નમસ્તે મુપન્વેન્દ્રિયાચોદિપાય, નમસ્ત નમસ્તે નમસ્તે નમસ્તે ॥ ૯૪ ॥

5

10

જેમનાં સંનિવાનનાં કારણે રૂપિ, જાનિતૈર અને જ્યોત્સ્વે દૂર નાસી ગયા છે એવા આપને નમસ્કાર થાજો । જેમનાં સંનિવાનથી મયકર કૃષિ, વ્યવસ્થિ અને અપશબ્દો નાશ પામ્યા છે એવા આપને નમસ્કાર થાજો । જેમનાં સંનિવાનથી પ્રવાના સર્વે તપશ્વતો નાશ પામ્યા છે એવા આપને નમસ્કાર થાજો ॥ ૮૯ ॥ 15

જેમનાં ધર્મચક્ર (મા પ્રકાશ) વડે ધર્મચક્ર ત્રાસ પામ્યો છે એવા આપને નમસ્કાર થાજો । જેમનાં ધર્મચક્રને જોવાથી મુદ્ધિ જીવોનાં મન હર્ષ પામ્યાં છે એવા આપને નમસ્કાર થાજો । જેમની સાથે સિંહાસન પણ જાનગમ્ય થાજે છે એવા આપને નમસ્કાર થાજો ॥ ૯૦ ॥

ઘાટ પામર વડે નીંસણા આપને નમસ્કાર થાજો । સ્વર્ણકમ્લ ઉપર ચરણરૂપને મૂકનારા આપને નમસ્કાર થાજો । (હે નાય ! છત્રત્રયથી સજિત એવા આપને નમસ્કાર થાજો) ॥ ૯૧ ॥ 20

જેમનાં મર્મિર્મા કટ્ટાઓ અબોમુક્ત વડે આપ છે એવા આપને નમસ્કાર થાજો । કર્મમાતુનો નાશ કરવાથી નિષ્કંટક કયેલા આપને નમસ્કાર થાજો । જેમની આતુલાતુના માર્ગદર્શનો મમી રહ્યા છે એવા આપને નમસ્કાર થાજો ॥ ૯૨ ॥

જેમનાં સંનિવાનનાં પશન અનુકૂળ થાય છે એવા આપને નમસ્કાર થાજો । જેમનાં સંનિવાનનાં પશિઓ મનુર ખલિ કરી રહ્યા છે એવા આપને નમસ્કાર થાજો । જેમની આતુલાતુ એક યોજનનાં મુર્ગથી 25 અણનો હૃદયનાં થાય છે એવા આપને નમસ્કાર થાજો ॥ ૯૩ ॥

જેમનાં એક યોજન પ્રમથ્થ સમ્મસરણમાં જાતુ પર્યંત પુષ્પોનો સમુદાય (દગ્ધો) થાય છે એવા આપને નમસ્કાર થાજો, જેમનાં મસ્તકનાં અને દાંડી મુદ્ધાને નેશ વગેરે અવસ્થિત રહે છે (દીઘા દીધા પટ્ટી વપના મળી) એવા આપને નમસ્કાર થાજો । પાંચે દિગ્વિધે અનુકૂળ વિષયોની પ્રાપ્તિપાત્ર્ય આપને નમસ્કાર થાજો ॥ ૯૪ ॥

30

નૃતિર્પ્રફુલ્લસત્વસામાયિકાય, નમસ્ત નમોઽમાપશાઙ્ગાયુકાય ।
 નમો દ્વાદશાઙ્ગપરિપ્રયાય, નમસ્ત નમસ્તે નમસ્તે નમસ્તે ॥ ૧૦૧ ॥
 નમ સ્વાર્થવાહાય દ્યુસ્ત્યધ્વગાનામ્, નમોઽત્રપારાય દ્યુસ્ત્યાપગાનામ્ ।
 વિદ્યાર્તનમ પાવિતોર્ષીતલાય, નમસ્ત નમસ્તે નમસ્તે નમસ્તે ॥ ૧૦૨ ॥
 નમો દ્વાદશાઙ્ગીનદીમૂષરાય, નમઃ સત્તમઙ્ગીચમુર્ધરાય ।
 નમસ્તે પ્રમાણોપપન્નાગમાય, નમસ્તે નમસ્તે નમસ્ત નમસ્તે ॥ ૧૦૩ ॥
 નમો પુદ્ગલત્ત્વાય તદ્વાચક્રાય, નમઃ કર્મમુક્તાય તન્માત્મકાય ।
 નમસ્તીર્જનન્માત્મકાય તત્રકાય, નમસ્ત નમસ્તે નમસ્ત નમસ્તે ॥ ૧૦૪ ॥
 નમો શ્લોકનામાય શ્લોકોચમાય, નમસ્ત ત્રિશાઙ્ગદીપોપમાય ।
 નમા નિર્નિદાનં ક્ષનેમ્યો હિતાય, નમસ્તે નમસ્તે નમસ્ત નમસ્ત ॥ ૧૦૫ ॥
 નમ પાવનેમ્યાઙ્ગિયે તે પાવનાય, નમઃ સિદ્ધિપાર્શ્વરે કૃતોન્નરપનાય ।
 નમો દત્તનિઃશ્વપત્નીવામયાય, નમસ્તે નમસ્ત નમસ્તે નમસ્ત ॥ ૧૦૬ ॥

5

10

15

25

30

જેમ્ની પાસેથી મનુષ્ય, સિંચ અને દેવોઈ સ્વયંભ્ય સામાયિક સ્વીકૃત્ય છે પણ આપને નમસ્કાર થાજો । અમ્બેદ બાળીકે (અમ્બેદ બાળીકે) જીતનારા આપને નમસ્કાર થાજો । પ્રીત્ત બાર પર્વતોને દિવ પણ આપને નમસ્કાર થાજો ॥ ૧૦૧ ॥

મુક્તિમર્ગે ગમન કરનારોના સાર્થકાદ (મુક્તિમર્ગના પયિકાના સાર્થ-યોગદ્વેષને બહન કરનારા) પણ આપને નમસ્કાર થાજો । મુક્તિમર્ગી મદીઓના સમુદ્ર પણ આપને નમસ્કાર થાજો (જેમ મદીઓનો સ્વામી સમુદ્ર છે તેમ મુક્તિઓના સ્વામી પરમશ્યા છે) । વિદ્યાર્તે બંધે પૃથ્વીનહને પશ્ચિત્ત કરનાર પણ આપને નમસ્કાર થાજો ॥ ૧૦૨ ॥

દ્વાદશાઙ્ગી-મદીમા પર્વત-ટટ્રમસ્તાનમૂત આપને નમસ્કાર થાજો । સત્તમંગીરુપ સેનારી હુર્ષર પણ આપને નમસ્કાર થાજો । જેમના આગમે પ્રમાણોબંધે તપપન્ન-મુક્તિમર્ગ છે પણ આપને નમસ્કાર થાજો ॥ ૧૦૩ ॥

સ્વર્પ તત્ત્વને જાળનારા અને બીજાઓને તે જાળનારા પણ આપને નમસ્કાર થાજો । સ્વર્પ કર્મોથી મુક્ત થયેલા અને બીજા ઝીએને કર્મોથી મુક્ત કરનારા પણ આપને નમસ્કાર થાજો । સ્વર્પ સંસાર સમુદ્રને તરેલા અને બીજાઓને તારાવાર પણ આપને નમસ્કાર થાજો ॥ ૧૦૪ ॥

શ્લોકના નામ અને શ્લોકમાં તથમ પણ આપને નમસ્કાર થાજો । ત્રણે શ્લોકને પ્રવચનવાચ્ય પ્રદીપ તુલ્ય પણ આપને નમસ્કાર થાજો । ઝીઓનું નિષ્કરણ (સ્વામીયી જ) હિત કરનારા આપને નમસ્કાર થાજો ॥ ૧૦૫ ॥

પશ્ચિતોયી પન્ન પશ્ચિત્ત પણ આપને નમસ્કાર થાજો । મોક્ષના યોગોબંધે (યોગોત્તી) પ્રમ્થના કરનારા [સિદ્ધિના યોગ માટે તૈયાર થયેલા (f)] આપને નમસ્કાર થાજો । સર્વ ઝીએને અમય આપનારા આપને 30 નમસ્કાર થાજો ॥ ૧ ૬ ॥

नमोऽन्तर्माहापात्रिणे यथाय, नमः सारथैस्तेज्यबसोभिताय ।

नमस्ते चतुर्भुजाय नमस्ते नमस्ते नमस्ते नमस्ते ॥ १०७ ॥

नमस्ते ऋमातृद्वयोऽगत्रयाय, नमो सेश्यया दुःखलयाऽप्युक्ताय ।

नमः पूर्णशुक्लान्त्यमद्वयाय, नमस्ते नमस्ते नमस्ते नमस्ते ॥ १०८ ॥

नमस्ते विश्वरूपा महानिर्झराय, नमोऽशीतियुग्मकर्मोत्थराय ।

नमस्ते त्रिभागोन्मेषोष्णाय, नमस्ते नमस्ते नमस्ते नमस्ते ॥ १०९ ॥

नमस्तं पुरुषार्थमयीदारिद्र्य, नमोज्जादिसम्बन्धकाणुक्य ।

नमस्तुभ्यं नमस्तुभ्यं नमस्तुभ्यं नमस्तुभ्यं ॥ ११ ॥

नमस्त्य गम्यास्तृप्त्या गताय, नमा सिद्धिदाय पराङ्मताय ।

नमः साधनान्वसिष्ठिस्त्यागुच्छाय, नमस्ते नमस्ते नमस्ते नमस्ते ॥ १११ ॥

नमो बीतसंसारसत्त्व(चा)क्याय, नमो निर्बिराजन्मसुत्युज्याय ।

नमः शम्भुतायामलायाञ्चलाय, नमस्ते नमस्ते नमस्ते नमस्ते ॥ ११२ ॥

अनुपम अमृतमयं वायुं रोधे त्वारे योग विरोध गटे तैयार बनेला आपने नमस्कार पावो । समभूत एवी शैलेष्टी अवस्थाने योग्य एवा आपने नमस्कार पावो । अह अबाधि कर्मोना अंगोने केवळिसमुद्रागतने 15 सुरक्षा करणार आपने नमस्कार पावो ॥ १ ७ ॥

बहुजने व्रण योगेने रोकनास आपने नमस्कार बाबो । दुसऱ्याच्यापुढे पण राहित एवा आपने नमस्कार बाबो । दुसऱ्या प्यानना बाबो मे मेदने पूर्ण कर्ता आपने नमस्कार बाबो ॥ १०८ ॥

भारत विभूतिभ्यो नमः शिवाय कृतमा आपने नमस्कार बाजो । सत्याम् एवम् ८५ कार्यदिशि
 उद्योगी नमः शिवाय आपने नमस्कार बाजो । येनमा येनमा उद्योगी विमलान् बनेछु छे एवा आपने
 नमस्कार बाजो ॥ १ ९ ॥

जेम्ना कामेने वीरारिक वारि वरी रवां ॥ एवा आपने नमस्कर बाजो । वनादि संभवच्छा परमाजुयोयी रक्षित वनेका आपने नमस्कर बाजो । ते व सुगमं (जेक व सुगमं) मेघस्थान ने प्राप्त करतात एवा आपने नमस्कर बाजो ॥ ११० ॥

असुख गतिवडे सिद्धस्थानमं गयेल आपने नमस्कार बाजो। सिद्ध, बुद्ध बने पायेंल
२५ एवा आपने नमस्कार बाजो। सारि अनन्त दिवसि वडे (सिद्धस्थानमं) स्थित बयेला आपने नमस्कार
बाजो ॥ १११ ॥

संसार संबंधी कथायी रहित एवा आपने गमस्वर बाजो । जरा, पाय के सगरी ध्यायी
रहित एवा आपने गमस्वर बाजो । शांति, अमल अने अचल एवा आपने गमस्वर बाजो ॥ ११२ ॥

नमः केवलज्ञानरत्नप्रणाय, नमस्तुभ्यमैकबोधप्रणाय ।
 नमो शतदृष्टास्त्रिदशप्रणाय, नमस्ते नमस्ते नमस्ते नमस्त ॥ ११३ ॥
 नमस्तेऽनुपास्यमसीसयाह्वय, नमः स्वोन्मिषतानन्तवीर्योदय ।
 नमोऽर्चिगुह्या बाह्यनोऽगोचराय, नमस्ते नमस्ते नमस्ते नमस्ते ॥ ११४ ॥
 नमो दहमुदेहदेवालय, नमस्तेऽत्र चैत्याय चैतन्यमूर्त्या ।
 नमः स्वाभिमेदेन दृष्टेक्षिताय, नमस्ते नमस्ते नमस्ते नमस्त ॥ ११५ ॥
 नमो निर्बिकाराय नीरञ्जनाय, नमो योगिलस्याय निर्बिकृताय ।
 नमस्तुभ्यमानोपमानासिगाय, नमस्ते नमस्ते नमस्ते नमस्ते ॥ ११६ ॥
 नमः स्वापनद्वयनामात्मकाय, नमस्ते पुनानाय कालप्रयेज्मान् ।
 नमो भागजेयाय मध्याह्नमाब्धौ, नमस्ते नमस्त नमस्त नमस्ते ॥ ११७ ॥
 नमस्ते प्रभो ! श्रीयुगादीश्वराय, नमस्तुज्जिताय प्रभो ! धूम्रवाय ।
 नमो नाभ ! सैद्धार्यैर्वायभराय, नमस्ते नमस्ते नमस्ते नमस्ते ॥ ११८ ॥

5

10

केवलज्ञान ने केवलदर्शन स्वरूप आपने नमस्कार पाओ । प्रभुसर (सम्पत्तिरे) ज्ञानदर्शना
 बोध (उपयोग) बल्य आपने नमस्कार पाओ । सर्व पदार्थोंना भिन्नतर (सब पदार्थों) ने जाननारा अने
 जोनार पदा आपने नमस्कार नमस्कार पाओ ॥ ११३ ॥

1

जेमंतु सुख बाणीदार कबी शत्रुय तेतुं नयी एवा आपने नमस्कार पाओ । अहमामापी ज
 उदयन धरेला अमन्तवीर्यना उदयबल्य आपने नमस्कार पाओ । उदयस्थोनी बाणीने अने मने अगोचर
 पदा आपने नमस्कार पाओ ॥ ११४ ॥

प्राणिजोनी देह के मंदिर जेमंतु एवा आपने नमस्कार पाओ । ते मंदिरय चैतन्यमूर्तिदेह चैत्यरूप
 आपने नमस्कार पाओ । दक्ष जगो बडे अग्निभेदपजे (अग्नेय ध्यानबडे) जोनार पदा आपने नमस्कार 20
 पाओ ॥ ११५ ॥

निर्बिकर अने निरञ्जन एवा आपने नमस्कार पाओ । योगी जनोने कस्य तथा जेमंतु स्वरूप
 अर्चना इतिपी बाप्पी शत्रुय तेतुं नयी एवा आपने नमस्कार पाओ । अनुमान अने उपमान प्रमाणपी पज
 पर स्वरूपबल्य आपने नमस्कार पाओ ॥ ११६ ॥

स्वापना, द्रव्य अने नामात्मक एवा आपने नमस्कार पाओ । अग्ने (संसार जीवने) प्रणे कस्य 25
 पवित्र करता एवा आपने नमस्कार पाओ । मध्य प्राणिजोना मध्यमस्य आपने नमस्कार पाओ ॥ ११७ ॥

श्रीयुगादीश्वर रूप हे प्रभो ! आपने नमस्कार पाओ । श्रीज्जिताय तथा श्रीसमन्ताय रूप
 हे प्रभो ! आपने नमस्कार पाओ । हे नाभ ! श्रीसिद्धाया ममाना पुत्र श्रीधामिनदय, आपने नमस्कार
 पाओ ॥ ११८ ॥

नमा माङ्गलीयस्युत्तरान्मङ्गलाय, नमस्ते महासपथप्रभाय ।

नमस्ते सुपार्थाय चन्द्रप्रभाय, नमस्ते नमस्ते नमस्ते नमस्ते ॥ ११९ ॥

नमा पुण्यदन्ताय ते धीतलाय, नमः श्रीशितेन्द्राय ते वैष्णवाय ।

नमो बह्मपूण्याय पूज्याय सङ्गि, नमस्ते नमस्ते नमस्ते नमस्त ॥ १२० ॥

नमा ध्यामया सुप्रभाय नेतः, नमोजन्तनायाय धर्मधराय ।

नमः दान्तयं कुन्तुनायाय तुभ्य, नमस्ते नमस्ते नमस्ते नमस्ते ॥ १२१ ॥

नमस्तत्परास्त्रयेष्ट ! नमामराय, नमो मल्लिवेवाय तं सुप्रताय ।

नमस्ते नमिस्वामिने नेमयेर्ध्वन् !, नमस्ते नमस्ते नमस्ते नमस्त ॥ १२२ ॥

नमस्ते प्रभो ! धर्मविधेधराय, नमस्ते विभो ! बर्द्धमानमिषाय ।

नमोऽभित्तममङ्गात्म्यशिष्टैमवाय, नमस्ते नमस्ते नमस्ते नमस्ते ॥ १२३ ॥

नमस्तेऽवतर्पिष्यमिस्त्रयेष्ट काले, नमस्ते कतुर्विद्वतवामिठाक्षिने ।

नमा केवलाग्निपूज्यप्रायाय, नमस्ते नमस्ते नमस्ते नमस्ते ॥ १२४ ॥

मंगला मंगलानां पुत्र परम मंगलरूप श्रीसुम्तिनायरूप आपने नमस्कार बाजो । तेजना वामरूप श्रीपद्मप्रभु रूप आपने नमस्कार बाजो । श्रीसुपार्थनाथ अने श्रीचन्द्रप्रभ रूप आपने नमस्कार बाजो ॥ ११९ ॥

श्रीपुण्यदंत (सुमिथिलाय) तथा धीतलाय रूप आपने नमस्कार बाजो । श्रीशितेन्द्रमंगला पुत्र श्रीधेयांतलाय रूप आपने नमस्कार बाजो । सुज्जनोने पूज्य एवा श्रीबह्मपूज्यत्वामी रूप आपने नमस्कार बाजो ॥ १२० ॥

ध्यामय मंगलानां सुपुत्र श्रीविमलनायरूप हे परमन्ता । आपने नमस्कार बाजो । श्रीजन्तनाथ २० तथा श्रीधर्मधाराय रूप आपने नमस्कार बाजो । श्रीवामिनाथ तथा श्रीकुन्तुनायरूप आपने नमस्कार बाजो ॥ १२१ ॥

देवोपी धरित श्री अरणाव नामक प्रभे । आपने नमस्कार बाजो । श्रीमल्लिवेव अने श्रीमुनिमुद्रा- रूप आपने नमस्कार बाजो । श्रीनमिनाथ अने श्रीनेमिनायरूप हे अरिहत् । आपने नमस्कार बाजो ॥ १२२ ॥

विधेधर श्रीपावनायरूप हे प्रभो आपने नमस्कार बाजो । श्रीबर्द्धमान नामक हे प्रभो । २५ आपने नमस्कार बाजो । अभिरथ महात्म्य अने अभिरथ कालरूप वैष्णवी श्रेयसा आपने नमस्कार बाजो ॥ १२३ ॥

अवतर्पिणी नाम्ना आ वात्स्यायं यथेष्टी चोर्वीरिणीं पूजयेत्का चरणस्पर्शवाच्य आपने नमस्कार बाजो । (अतीतप्रभे यथेष्टा) श्री केवलाग्नी वगैरे नामवाच्य चोर्वीर तीर्थतोने नमस्कार बाजो ॥ १२४ ॥

नमोज्ज्वलतोत्सर्पिणीकलमोगे, षतुर्विधतावेष्ट्यदर्शन्यश्रुत्यै ।

नमः स्वामिने पद्मनामादिनाम्ने, नमस्ते नमस्ते नमस्त नमस्ते ॥ १२५ ॥

दध्रस्वप्ययैर्षं नमः कर्ममूष, षतुर्विधतौ से नमोज्ज्वलमूर्ष्यै ।

नमोऽध्यक्षमूर्ष्यै विदहावनीषु, नमस्ते नमस्ते नमस्ते नमस्ते ॥ १२६ ॥

नमस्त प्रभो ! स्वामिसीमन्धराय, नमस्तेऽधुनाईन्त्यलस्मीवराय ।

5

नमः प्राग्निदेहावनीमण्डनाय, नमस्ते नमस्ते नमस्ते नमस्ते ॥ १२७ ॥

नमस्तेऽधुना घग्निदेहोत्तराया, नमस्ते दध्रद्वैतदेवामुताय ।

नमः सन्ततप्राप्तिद्वार्याष्टक्य, नमस्ते नमस्ते नमस्ते नमस्ते ॥ १२८ ॥

नमो भूर्ध्वः स्वस्वपीद्यान्धताय, नमस्ते त्रिलोकीस्त्रिरस्यापनाय ।

नमो देवमर्ष्याद्वाराम्यर्षिताय, नमस्ते नमस्ते नमस्त नमस्ते ॥ १२९ ॥

10

नमः स्वर्दिमानप्र देवार्षिताय, नमो ज्योतिष्केष्विन्दुर्ध्वर्नताय ।

नमोऽद्यापि नम्राधुरभ्यन्तराय, नमस्ते नमस्ते नमस्ते नमस्ते ॥ १३० ॥

अनन्त (आवना) वरसर्पिणी कल्ल संवधी चोबीशीर्षं आर्हण्य (अर्पितपत्रं) रूप शक्तिने वारण करनता श्रीपद्मनामस्त्रि नाम्नाम्न श्री जिनेश्वरोने नमस्कार बाओ ॥ १२५ ॥

ए व प्रभये दसे कममूषि (पांच भरत जने पांच ऐरवत) मं नी चोबीशीर्षोर्षं अनत मूर्तिरूप आपने नमस्कार बाओ । म्हाविदेहनी भूमिजोर्षं अध्यक्ष (अध्यक्ष) मूर्तिवत्त विद्वरमान तीर्षनरोने नमस्कार बाओ ॥ १२६ ॥

विद्वन्मान तीर्षकर श्रीसीमन्धरस्वामिकय हे प्रभो ! आपने नमस्कार बाओ । अस्वारे चर्चतपगर्ना छस्वीमा खामी एवा हे श्रीसीमन्धर प्रभो ! आपने नमस्कार बाओ । पूर्व म्हाविदेहनी भूमिना मंडन हे सीमन्धर प्रभो ! आपने नमस्कार बाओ ॥ १२७ ॥

20

अस्वारे प्रत्यक्षपणे कथ बाहुना निवेहोर्षं रवेळा बीछ अधुना तीर्षकरकय आपने नमस्कार बाओ । सदा (सुंदर) नम म्हाव्याप्तिद्वार्य संहित एवा आपने नमस्कार बाओ ॥ १२८ ॥

सर्ग, मर्त्य ने पलाळ रूप जणे कोकमां धाम्धत एवा आपने नमस्कार बाओ । जणे लोकां स्थिर छे स्थापना जेम्नी एवा आपने (धाम्धत स्थापना जिनेमे) नमस्कार बाओ । मनुष्ये, देवो जने असुरोपी जर्कित एवा आपने नमस्कार बाओ ॥ १२९ ॥

23

सर्गलोका विमानोर्षं देवोपी पूजित एवा आपने नमस्कार बाओ । ज्योतिष्क विमानोर्षं सुलेहो जने चन्द्रेन्द्रोर्षे नमस्कार कराता आपने नमस्कार बाओ । बाहुने (मननपति देवो) जने व्यतरो बडे नमस्कार कराता आपने नमस्कार बाओ ॥ १३० ॥

नमोऽस्तुतस्वष्टभूमदराय, नमो भ्यासनिःश्लेषस्यास्पदाय ।

नमः सर्वविद्यस्थितिसापदाय, नमस्ते नमस्ते नमस्ते नमस्त ॥ १३१ ॥

नमस्तीर्थरात्राय तष्टापदाय, नमः स्वर्णरत्नार्द्धदार्पास्पदाय ।

नमस्ते नमस्ते नमस्ते नमस्ते ॥ १३२ ॥

नमस्तीर्थसम्प्रेतकैलाहाय, नमो विघ्नतिप्राप्तिभेयसाय ।

नमः भव्यविषयप्रमाणाध्याय, नमस्ते नमस्ते नमस्ते नमस्ते ॥ १३३ ॥

नमः साधुपन्ताडितीर्थोत्तमाय, नमो आचनेभिषिक्त्याण्डाय ।

नमः शोमितीर्थसाराष्ट्राय, नमस्ते नमस्ते नमस्ते नमस्त ॥ १३४ ॥

नमस्तर्जुदायसर्वतर्जुदाय, नमो भव्यद्वन्द्वेफिलोकाभ्याम् ।

नमः प्राच्यबन्धुम्यकीर्तिष्वभाय, नमस्त नमस्ते नमस्त नमस्त ॥ १३५ ॥

नमस्त प्रमा । वर्षाष्टसुखराय, नमस्ते यक्षोमीरगोतीधराय ।

नमस्ते वरक्षणीर्षधराय, नमस्ते नमस्ते नमस्त नमस्ते ॥ १३६ ॥

जेने (अर्हन्त्यद्यक्षिण) पोतान्ती स्वापनाजो बडे षेडु पर्बतो अकृत कर्मा छे एवा आपने नमस्कार बाजो । सर प्रहल स्वानोमी व्याप्त एवा आपन नमस्कार बाजो । सर्व विद्यस्थितिना स्वापक एवा आपने ॥ नमस्कार बाजो ॥ १३१ ॥

तीर्थधिराज अद्ययदम नमस्कार बाजो । कर्ण अने रत्ननी जिन प्रसिद्धाजोपी शोमना ते तीर्थने नमस्कार बाजो । अद्वापन विद्याको बडे नमस्कार ते तीर्थने नमस्कार बाजो ॥ १३२ ॥

सम्प्रेतकैला नामना तीर्थने नमस्कार बाजो । ज्या बर्गमान शोबीनीना २ तीर्थको घेख पान्या एवा ते तीर्थने नमस्कार बाजो । सर्वभूता योग दिव्य प्रमाणा आत्मपूजने ते तीर्थने नमस्कार २० बाजो ॥ १३३ ॥

श्री ब्रह्मपन्ताडि (गिरगाव) नामना उत्तम तीर्थने नमस्कार बाजो । ज्या श्री नेमिनाथ प्रमुना प्रज कल्याण दया छे एवा ते तीर्थने नमस्कार बाजो । सुंदर उद्धारोरे जे तीर्थदूरेक्षने शोभावी रखे छे एवा श्री हनुमन्त तीर्थधिराजने नमस्कार बाजो ॥ १३४ ॥

परा-अस्त श्री त्रिनेधर म्मानंता नेपो बड कर्तु (शोभिन्) एवा अनुदाकरने नमस्कार २५ बाजो । भव्यजनेना हृदयग्य म्पूजेने आशुदिन कृपारा मेरममल ए तीर्थने नमस्कार बाजो । प्राच्य (प्रपरा) वराना भगवतोपी कीर्तिना ध्वजग्य ए तीर्थने बल्लार नमस्कार बाजो ॥ १३५ ॥

श्री-गोवर्धन पावनाथ नामना ड म्पू । आपने नमस्कार बाजो । वरारोरे उत्तम एवा श्री मोही पावनापने नमस्कार बाजो । वरक्षणा तीर्थना स्वामी श्री वरवागा पार्श्वनापने नमस्कार बाजो ॥ १३६ ॥

नमस्तञ्जतरिधाय वामाञ्जनाय, नमः सुरतस्थाय त दिग्गजाय ।
 नमो नाथ ! क्षीराउलीमण्डनाय, नमस्ते नमस्ते नमस्ते नमस्त ॥ १३७ ॥
 नमो देहपूर्वादिनानाह्वयाय, नमो ध्येयनाम्ने महिम्नाञ्जयाय ।
 नमस्त कृतारिष्टदुष्टक्षयाय, नमस्त नमस्ते नमस्त नमस्ते ॥ १३८ ॥
 नमो वर्द्धमानप्रभोः शासनाय, नमस्त चतुर्बर्गसङ्गाय नित्यम् ।
 नमो मन्त्ररात्राय त ध्येयपञ्च !, नमस्त नमस्ते नमस्ते नमस्त ॥ १३९ ॥
 नमो जैनसिद्धान्तदुग्धाणवाय, नमोज्जेकतत्त्वार्थरत्नाभयाय ।
 नमो ह्य(ह)पवित्रेन्द्रासुन्दराय, नमस्त नमस्त नमस्त नमस्त ॥ १४० ॥
 नमो दर्शनान्वारित्रशुद्धये, नमो मय्यसर्वापघा(पाप) हृद्धये ।
 नमो मान्निष्पन्नतथ्यक्रियायै, नमस्त नमस्त नमस्त नमस्ते ॥ १४१ ॥
 नमः श्राद्धकर्माय दानोत्तमाय, नमस्ते चतुर्बर्गसिद्धिदाय ।
 नमस्ते चतुःशालकम्पुमाय, नमस्ते नमस्ते नमस्ते नमस्ते ॥ १४२ ॥

5

10

वामा मातान्ता पुत्र अंतरिक्ष पार्वनाथने नमस्कार बाओ । सुरतस्थ रवेला दिग्गज पार्वनाथने नमस्कार बाओ । श्री जीउठळी मंडन पार्वनाथने नमस्कार बाओ ॥ १३७ ॥

वेषा मगर बगेरेने वतुमरठा अनेक नामोवाळ्य आपन नमस्कार बाओ । जेम्हुं नाम ध्येय 15 ॥ अने महिमा बडे अय्यय एवा आपने नमस्कार बाओ । दुष्ट हरियोने क्षय कराना आपने बारबार नमस्कार बाओ ॥ १३८ ॥

श्रीवर्द्धमान प्रभुमा शासनने नमस्कार बाओ । श्रीचतुर्बर्ग संघने सत्ता नमस्कार बाओ । पांच ध्येयवस्त्रा मन्त्रात्त (नमस्कार) ने नमस्कार बाओ ॥ १३९ ॥

जैन सिद्धान्तारूपी क्षीरसमुद्रने नमस्कार बाओ । अनेक तत्त्वान्वय श्रवणा आश्रयभूत ते 20 जैनसिद्धान्तारूप क्षीरसमुद्रने नमस्कार बाओ । मन्त्रेष्टर विद्यामन्त्रीबडे शोभना ते जैनसिद्धान्तारूप क्षीरसमुद्रने नमस्कार बाओ ॥ १४० ॥

श्रवण श्रवण अने चारित्र्यनी शुद्धिने नमस्कार बाओ । मय्य एवां सर्व साधनो बड परी पापशुद्धिने नमस्कार बाओ । मान्निष्पन्ननी तथ्य (यथार्थ) क्रियाने नमस्कार बाओ । (अथवा दशन ज्ञान चारित्र्यनी शुद्धिने करनारी अने मय्य अथवा सर्व साधनोबडे पापशुद्धिने करनारी जेसी मान्निष्पन्ननी तथ्य क्रियाने नमस्कार 25 हो) ॥ १४१ ॥

दानवडे उत्तम एवा श्राद्धधर्मे नमस्कार बाओ । चार बर्गनी (पुरुषार्थनी) सिद्धि करवाम्यं समर्थ एवा श्राद्धधर्मे नमस्कार बाओ । दायाद्वि चार प्रकारमा धर्मव्यव शास्त्राओवाळ्य करवाम्यं समर्थ श्राद्धधर्मे नमस्कार बाओ ॥ १४२ ॥

નમઃસ્તુત્ત્વસ્થમૃદુરાય, નમઃ સ્પાન્નિશ્ચવશ્ચસ્વાસ્પદાય ।

નમઃ સર્વવિશ્વસ્થિતિસ્થાપકાય, નમસ્તે નમસ્તે નમસ્તે નમસ્તે ॥ ૧૩૧ ॥

નમસ્તીર્થરાત્રાય ઇષ્ટાપદાય, નમઃ સ્વર્ણરત્નાર્દર્શાસ્પદાય ।

નમસ્ત નત્તથાશ્રિષાધરાય, નમસ્તે નમસ્તે નમસ્તે નમસ્તે ॥ ૧૩૨ ॥

નમસ્તીર્થસમ્મેશ્વરલાઘ્વાય, નમઃ શિશ્વતિપ્રાન્નિભેયસાય ।

નમઃશમ્યદિશ્યપ્રમથાશયાય, નમસ્તે નમસ્તે નમસ્તે નમસ્તે ॥ ૧૩૩ ॥

નમઃશોક્યન્તાશિતીર્થોષમાય, નમો જ્ઞાતનેમિત્રિકૃત્યાગકાય ।

નમઃ શોમિતોદ્ધારસાગરકાય, નમસ્તે નમસ્તે નમસ્તે નમસ્તે ॥ ૧૩૪ ॥

નમસ્તર્જુદાયાત્તર્જસ્યાપુદાય, નમઃ ગમ્યહૃત્કેશિતોક્ષમ્બુદાય ।

નમઃ પ્રાપ્યવશ્ચમ્યકીર્તિશ્ચક્રાય, નમસ્ત નમસ્તે નમસ્તે નમસ્તે ॥ ૧૩૫ ॥

નમસ્ત પ્રમા ! પાર્શ્વદુષ્ટેશ્વરાય, નમસ્તે યજ્ઞોગીરગોત્તીષરાય ।

નમસ્તે શરકાજ્ઞતીર્થેશ્વરાય, નમસ્ત નમસ્તે નમસ્તે નમસ્તે ॥ ૧૩૬ ॥

જેને (અર્ધન્યાશકિય) પોતાની સ્થાપનાઓ બહે બેટ પર્વતો અઘડૂન કર્યા છે એવા આગને નમસ્કાર
બાજો । સર પ્રસાદ સ્થાનોમાં સ્થાપત એવા આગને નમસ્કાર બાજો । સર્વ વિશ્વસ્થિતિના સ્થાપક એવા આગને
15 નમસ્કાર બાજો ॥ ૧૩૧ ॥

તીર્થવિષ્ણુ જ્યાપન નમસ્કાર બાજો । સળ અને રાત્રીની શિવ પ્રતિમાઓથી શોભત તે
તીર્થને નમસ્કાર બાજો । જ્ઞાતાન વિષાગ્રો વડે મમમૂળ તે તીર્થને નમસ્કાર બાજો ॥ ૧૩૨ ॥

સમ્મેશ્વર નામના તીર્થને નમસ્કાર બાજો । અર્ધ વર્તમાન પોલીસીના ૨ તીર્થને મોજ
પામ્યા એવા તે તીર્થને નમસ્કાર બાજો । સામ્વજ્યા યોગ્ય વિષ્ય પ્રમાણના આશ્રમમૂળ તે તીર્થને નમસ્કાર
20 બાજો ॥ ૧૩૩ ॥

શ્રી શમ્યક્યાપિ (ગિરનાર) નામના ઠાળ્ય તીર્થને નમસ્કાર બાજો । અર્ધ શ્રી નેમ્લિાશ પ્રભુના
જગ કન્યાત્મક એવા છે એવા તે તીર્થને નમસ્કાર બાજો । સુન્દર ઉદગોરડે છે સીંગદુદેરાને યોગી રહુ
છે એવા શ્રી શતુરુપ તીર્થવિરાજન નમસ્કાર બાજો ॥ ૧૩૪ ॥

પરમ-બ્રહ્મ શ્રી શિવેશ્વર મંગલના પૈસો વડે અર્કુ (પોલિમ) એવા અર્જુનાશ્રમને નમસ્કાર
25 બાજો । મમ્યકનોના હન્યમ્લ મ્લુને આશ્વરિય જગત મેગમમાલ ઇ તીર્થને નમસ્કાર બાજો । પ્રાપ્ય
(પરગટ) વરાના ખનાગોત્રી ચીર્તિના ખજમ્લ ઇ તીર્થને નમસ્કાર નમસ્કાર બાજો ॥ ૧૩૫ ॥

શ્રીશરદશ પાશ્વનાથ નામના છે પ્રભુ । આગને નમસ્કાર બાજો । શરદા ઠાળ્ય એવા
શ્રી ગોરી પાશ્વનાથને નમસ્કાર બાજો । શરદાગા તીર્થના જ્ઞામી શ્રી શરદાયા પાર્શ્વનાથને નમસ્કાર
બાજો ॥ ૧૩૬ ॥

નમસ્ત્વંતરિક્ષાય વામાઙ્ગચાય, નમઃ સુરતસ્પાય ઠ દિગ્ગચાય ।
 નમો નાય । ચીરાઽલીમણ્ડનાય, નમસ્તે નમસ્તે નમસ્તે નમસ્ત્ ॥ ૧૩૭ ॥
 નમો દેશપૂર્ણાશિનાઙ્ગચાય, નમા ધ્યેયનામ્ન મહિમ્નાઙ્ગચાય ।
 નમસ્તે કૃતારિદુદૃષ્ટચાય, નમસ્તે નમસ્તે નમસ્તે નમસ્ત્ ॥ ૧૩૮ ॥
 નમો વર્દમાનપ્રમોઃ છાત્સનાય, નમસ્તે ચતુર્વર્ષસહાય નિત્યમ્ । 5
 નમા મન્દરાઙ્ગચાય ઠ ધ્યેયપદ્મ !, નમસ્તં નમસ્તં નમસ્તે નમસ્ત્ ॥ ૧૩૯ ॥
 નમો જૈનસિદ્ધાન્તકુમ્ભાશ્વચાય, નમોઙ્ગજ્ઞતચાર્યરત્નામ્રચાય ।
 નમો હ (૬) ધ્યેયવિષેનિદરાસુન્દરાય, નમસ્તે નમસ્તે નમસ્તે નમસ્ત્ ॥ ૧૪૦ ॥
 નમો વર્ણનજ્ઞાનચારિત્રશુદ્ધયૈ, નમો મધ્યસર્વોપચાર(ણ) શુદ્ધયૈ ।
 નમો માતૃનિર્ધન્યતત્ત્વચિન્મયાર્ય, નમસ્તે નમસ્તે નમસ્તં નમસ્ત્ ॥ ૧૪૧ ॥ 10
 નમઃ શ્રાદ્ધચર્યાય દાનોત્તમાય, નમસ્તે ચતુર્વર્ગસિદ્ધિચમાય ।
 નમસ્તે શત્રુઘ્નાલક્ષ્મણુમાય, નમસ્તે નમસ્તં નમસ્તે નમસ્તે ॥ ૧૪૨ ॥

વામ્ન માતામા પુત્ર ચંતરિક્ષ પાર્શ્વનાયને નમસ્કાર થાઓ । સુરતર્મ્ય રહેલા દિગ્ગચ પાશ્વનાકને નમસ્કાર થાઓ । શ્રી ચીરાઽલી મન્ન પાર્શ્વનાકને નમસ્કાર થાઓ ॥ ૧૩૭ ॥

દેશ નગર વગેરેને અનુસરતા અનેક નામોવાળા આપને નમસ્કાર થાઓ । યેનું નામ ધ્યેય 15 છ અને મહિમા વડે અત્યંત પદા આપને નમસ્કાર થાઓ । દુષ્ટ લરિયેલો હય વતનારા આપને ચારંચાર નમસ્કાર થાઓ ॥ ૧૩૮ ॥

પ્રીમ્દમાન પ્રમુખા શામનને નમસ્કાર થાઓ । શ્રીચતુર્વિંશ સેવને સ્ના નમસ્કાર થાઓ । પાંચ ધ્યેયવાળા મંદરાજ (નવકાર) ને નમસ્કાર થાઓ ॥ ૧૩૯ ॥

જૈન સિદ્ધાન્તરૂપી શીરસમુદ્રને નમસ્કાર થાઓ । અનેક તત્ત્વપરૂપ રત્નમા આશ્રયભૂત તે 20 જૈનસિદ્ધાન્તરૂપ શીરસમુદ્રને નમસ્કાર થાઓ । મનોહર વિષાલરૂપીવડે શોભતા તે જૈનસિદ્ધાન્તરૂપ શીરસમુદ્રને નમસ્કાર થાઓ ॥ ૧૪ ॥

જ્ઞાન જ્ઞાન અને ચારિત્રની શુદ્ધિને નમસ્કાર થાઓ । મધ્ય પૂર્ણ સર્વ સાધનો વડ વડી પાપશુદ્ધિને નમસ્કાર થાઓ । માતૃનિર્ધન્ય તત્ત્વ (યથાર્થી) કિપાને નમસ્કાર થાઓ । (અથવા વર્ણન જ્ઞાન ચારિત્રની શુદ્ધિને કરનારી અને મધ્ય લેખા સહ સાધનોવડે પાપશુદ્ધિને કરનારી એવી માતૃનિર્ધન્ય તત્ત્વ ક્રિયાને નમસ્કાર 25 થો) ॥ ૧૪૧ ॥

દાનવડે ઉત્તમ પદા શાશ્વતર્મને નમસ્કાર થાઓ । ચારે વર્ગની (પુરુષાર્થની) નિદિ કરવામાં સમગ્ર પદા શાશ્વતર્મને નમસ્કાર થાઓ । દાનાદિ ચાર પ્રકારના ધર્મરૂપ શાશ્વતર્મવાળા કર્મવૃક્ષ સમાન દાનકર્મને નમસ્કાર થાઓ ॥ ૧૪૨ ॥

नमा कैनवागीभरिबिताय, नमा कैनपिक्या सुधीसेवितार्य ।
 नमो बाङ्गमयामोषपीयूषहृष्ट्यै, नमस्तै नमस्ते नमस्ते नमस्ते ॥ १४३ ॥
 नमस्कार एकोऽपि चेत्तीर्त्तितुर्कनांसारमस्येव संसारवाह्ये ।
 तदेतत्सहस्र पुनः किं न हन्यामृणाद्विनिवभूम्रिबन्मान्तरोत्तमम् ॥ १४४ ॥

तथा बाह्य —

इको वि नमुद्रासो, शिखरवसहस्र बद्धमायस्त ।
 सप्तारसाम्राज्यो, तारे नरं व नारिं वा ॥ १४५ ॥
 सप्तोऽयं प्रसन्नचित्त-स्तमस्तोमोऽष्टिर्द्वैतात् ।
 नमस्कारसहस्रेण, सहस्रकिरणापताम् ॥ १४६ ॥
 सहस्रकिरणस्येव, सप्तस्य प्रमासतः ।
 दूरे दोषा पलायन्ते, पुण्याह प्रकटो मयेत् ॥ १४७ ॥
 स्थित्वा वर्पारम्भ, गन्धारे, क्माधिसंयममितज्ज्ये (१७३१)
 भीतिव्यग्रमद्यरि, प्रसादतः स्तोत्रमिदमुदितम् ॥ १४८ ॥

जिनवाणीनी कथिपानी श्रीवाणीनीदेवीने नमस्कार बाओ । जिनय बडे बुद्धिमनोर सेकेनी एणी
 १५ से देवीने नमस्कार बाओ । वाणीमय अमोघ अमृतने बरसावनायी से देवीने नमस्कार बाओ अथवा
 केनपिक्य बुद्धि बडे (जिनय बडे) बुद्धिमन पुङ्गवो बडे सेमित अने सुवचनरूप अमोघ अमृतने बरसावनायी
 सेवी श्री जिनवाणी-रूप देवताने नमस्कार बाओ ॥ १४३ ॥

(उपर प्रमाणेना १४३ बज्ज्योमं दरेकमं साण सान वार 'नमः' सम्म जावये होवापी एकांवर
 एक हजारने एक वार नमस्कार कयेछ के ।)

२० तीर्त्तक मगन्तने एक वार करेछे नमस्कार पण मनुष्योने संसार-समुद्रपी तारे छे तो पड़ी
 आ हजार वार करेल नमस्कार मनुष्योनां अनेर अन्त्येनां करेछां पापोनो नाश छुं न करे ? अर्थात् जरूर
 करे ॥ १४४ ॥

बहुं छे के—

जिनचरोमं हृदय समान श्रीवर्द्धमान स्वामीने कण्ठमेळो एक पण नमस्कार संसार-सागरपी
 २५ पुङ्गव अथवा सीने तारे छे ॥ १४५ ॥

सारास्य गणमेछ आ अरिहतेनु सप्तन हजार नमस्कार बडे सहस्र (हजार) किरणवाह्य रूप
 मत्स्य अष्टानावस्यतु नाशान बाओ ॥ १४६ ॥

सहस्र किरणवाह्य रूपनी जेम आ साधना प्रमावपी सर्व दोष रूप दोषा (दुष्टि) दूर जाय छे
 अने पुण्यरूप विवस प्रगट जाय छे ॥ १४७ ॥

३० गवार नगरस्य वर्पारम्भ (चतुर्मास) रहने संवत् १७३१ वर्षे गच्छाधिपति श्रीविजयभूमिरी
 इषापी आ स्तोत्र स्वराम्यं जातुं छे ॥ १४८ ॥

શ્રીહીરહીરવિજયાહુયસરિશિષ્ય
શ્રીકીર્તિકીર્તિવિજયામિષવાષકમ્નામ્ ।
શિષ્યેષ હૌકિષ્ટમિદં મગત્પદાણ,
સ્તોત્ર મુષર્ણરશિત વિનયામિષેન ॥ ૧૪૯ ॥

॥ इति महामहापाध्यायश्रीविनयविजयवाषकमुक्तविरचित श्रीजिनसहस्रनाम स्तोत्रं सम्पूर्णम् । ५

હોત્તમ શ્રીહીરવિજયપત્તરના શિષ્ય સુંદર કીર્તિવાલ્ય શ્રીકીર્તિવિજય ઉપાધ્યાયના શ્રીવિનયવિજય નામના શિષ્યે મુષળ (સારા અક્ષરો) થકે રણેલું આ સ્તોત્ર મગર્ભના ચરણવક્ત્રોમાં વર્ણુ છે ॥ ૧૪૯ ॥

इति श्रीजिनसहस्रनामस्तोत्र साव सम्पूर्ण ।

પરિચય

શ્રી જિનસહસ્રનામસ્તોત્ર (ગુજરાતી અર્થયુક્ત) શ્રીજૈનવર્ણસારક સમ્ય, માનનગર તરફથી 10 તિ મં. ૧૯૯૪ માં પ્રકાશિત થયેલું છે ।

આ સ્તોત્રના કર્તા મહામહોપાધ્યાય શ્રીવિનયવિજયશ્રી મહારાજ છે । તેઓ કાશ્ય, વ્યાકરણ, ન્યાય, જામાન કોરે અનેક શાસ્ત્રોમાં ત્રિયુગ હતા । તેમના લોકપ્રકારા, કલ્પમૂત્રસુબોધિકા, દ્યાલત-સુધારસ વિનયવિલાસ કોરે અનેક પ્રેમો પ્રસિદ્ધ છે । તેઓશ્રીએ આ સ્તોત્ર ટિ. સં. ૧૭૩૧ માં ગંધાર નગરમાં ચતુર્માસમાં રણેલું છે । અમ્લુ સ્તોત્ર મુજદગ્ધુત્તમ હોવાથી ગેમ છે અને તેથી બ કર્ણપ્રિય મનોહર અને 15 છુમમ્મકર્ષક છે ।

તેના મુલ્ય શ્લોક ૧૪૯ છે । તે હરેકર્મ સાન વાર નમ' પદ આપે છે । ૫ રીતે ૧૬૨૨ ૧૦૦૧ વાર પરમાત્મને નમસ્કાર થાય છે । તેથી જિનસહસ્રનામસ્તોત્ર' ૧ નામ સાર્થક છે । બઢી 'નમ્' થાલુ ઉપર માત્રવાષક નામ નામ' ૫મ થઈ શકે છે । ૫ અપેક્ષાપ પ્રત્યુત પ્રત્યુત નામ જાનિક સાર્થક હાશે છે.

20

શ્લોક ૨૧ થી ૧૧૭ માં શ્રીતીર્થંકર મગર્ભોત્તુ સ્વાગ-અવનથી મંદીને મેશ્વરામ્ન સુધીનું સામ્પ્રત્ય ચરિત્ર જમ્મદા અત્યન્ત સુન્દર રીતે રચુ કર્તુ છે । ત્યાર પછી સર્વ નમસ્કરણીય તત્ત્વોને સુદર રીતે સ્તમ્પ્યા છે । આ સ્તોત્રમાંના કેટલાક શિષ્યેપણો તો અર્ચની દષ્ટિએ બહુજ ગંભીર છે । ટંબ પ્રકરના આત્મજ માત્ર વિના ૫ શિષ્યેપણોનું સર્વેમ જામ્ય નથી ।

શ્રીતીર્થંકર પરમાત્મના યત્તિ જેમને અત્યન્ત પ્રિય છે, ૫ના મુમુક્ષુઓ માટે આ સ્તોત્ર કંઠસ્થ 25 કરવા યોગ્ય છે । કંઠસ્થ કર્યા પછી પ્રસુ સમ્યુક્ત પ્રદાન્ત જાતાતરણમાં ચ્યારે ૫ને ગાવામાં જાવે છે, ત્યારે ૫નાથી જે ચિત્તની પ્રસન્ના પ્રાપ્ત થાય છે તેનું વર્ધન અહીં થી રીતે કરી કાઢ્ય ।

નમસ્કાર મહામ્મજના પ્રથમ-પદના અર્થને આ સ્તોત્ર સુંદર રીતે વ્યક્ત કરનાર હોવાથી પ્રત્યુત પ્રમ્મર્મ અને ૫નો સંગ્રહ કરેલ છે.

૧ શ્રી અને શ્રી રેષતામાં જેમને મુપ્રસન્ન છે ૫ના શ્રી શ્રીવિજયશ્રી અને શ્રી અને કીર્તિ જેમને મુપ્રસન્ન છે 20 ૫ના શ્રી કીર્તિવિજય ઉપાધ્યાય ૫નો અર્થ પણ કદાચ મંત્રજ્ઞાને અપ્રમિત હોય ।

पण्डित-आशाधरविरचित जिनसहस्रनामस्तवनम् ॥

प्रमो मबाहुमोगेषु, निर्बिण्णो दुग्धमौदकाः ।
 एष विहायवामि त्वां दारम्यं कृष्णार्णवम् ॥ १ ॥
 ध्रुवपदासस्या मोहात् आश्रयं बहिरितस्तथा ।
 सुखैकहेतोर्नामापि तत्र न वातयाम् पुरा ॥ २ ॥
 अथ मोक्षमहापैराद्यधियात् प्रिद्धिमुमुखाः ।
 क्लृप्तगुणप्रसेम्यस्तां भुत्वा स्तोतुमुद्यताः ॥ ३ ॥
 मक्त्या मोक्षाद्यप्रमोऽपि ह्यं वाक्या स्तिरहृतः ।
 त्वां मामाद्य(ध्याय)सहस्रेण स्तुत्वाऽऽरामं पुनाम्यहम् ॥ ४ ॥
 जिन-सर्व-धर्मा-सीर्ष-कृपा-योमिनाम् ।
 निर्वाण-महा-बुद्धा-महतां चाप्येवैव धारैः ॥ ५ ॥

तत्पदा—

१ अथ जिनसहस्रम्

जिनो जिनैन्द्रो जिनराह् जिनपृष्ठो जिनोत्तमा ।
 जिनाधिपो जिनाधीरो जिनस्वामी जिनैश्वरा ॥ १ ॥
 जिनायो जिनपतिर्जिनराजो जिनाधिपद् ।
 जिनप्रमुर्जिनविभुर्जिनसर्वा जिनाधिरू ॥ ७ ॥
 जिनमैत्रा जिनैराजो जिनैरो जिनमायकः ।
 जिनैह् जिनपरिबुद्धो जिनैवो जिनैशिवः ॥ ८ ॥
 जिनाधिपजो जिनपो जिनैरी जिनाश्रयिन् ।
 जिनाधिनाथोऽपि जिनाधिपतिर्जिनपदायकः ॥ ९ ॥
 जिनकम्भो जिनाक्षिपो जिनाधीर् जिनबुद्धात् ।
 जिनैन्दुर्जिनधीरो जिनपुण्यो जिनोत्तरः ॥ १ ॥
 जिनर्षो जिनवरो जिनासिहो जिनोद्गाहः ।
 जिनवैरो जिनबुधो जिनरत्नं जिनोत्तमः ॥ ११ ॥
 जिनैरो जिनशार्ङ्गो जिनाग्र्यो जिनपुद्गलः ।
 जिनहंसो जिनास्यो जिननाथो जिनाधनी ॥ १२ ॥
 जिनप्रवेण्ड जिनमामणीर्जिनसत्तमा ।
 जिनप्रवहैः पद्मजिनो जिनपुरोयकः ॥ १३ ॥
 जिनद्येष्टो जिनयेष्टा जिनमुक्त्यो जिनासिमा ।
 श्रीजिनयोत्तमजिनो, जिनहृन्धारण्योऽसिद्धिः ॥ १४ ॥

निर्यमो विरजाः शुद्धो मिस्तमस्त्रो निरखनः ।
 घातिकर्मांस्तथाः कर्ममर्मांश्चित् कर्महाऽनघः ॥ १५ ॥
 भीतदागाऽशुद्धः (ब)लेपा निर्मोहो निर्मदोऽनघः ।
 विविभृज्जो मिर्मोऽस्तंगो निर्मयो भीतविस्मयः ॥ १६ ॥
 मस्तमो मिर्ममोऽजगमा निस्त्रिदो निर्धरोऽमरः ।
 मरत्यतीतो निश्चितो विविपादस्त्रिपष्टिमित् ॥ १७ ॥

5

२ अथ सर्वज्ञसुतम्

सर्वज्ञः सर्ववित्सर्वदर्शी सर्वबलकोकनः ।
 मनस्तच्छिन्नोऽमस्तधीर्पोऽमस्तसुखात्मकः ॥ १८ ॥
 मनस्तसीज्यो विम्बको विम्बहन्वाऽविद्यार्थहृक् ।
 म्यस्तस्त्रिभुवनमभुविम्बकधुरदाययित् ॥ १९ ॥
 मानन्दः परमानन्दः, सदानन्दः सर्वोदयः ।
 नित्यानन्दो महानन्दः, परामन्दः परोदयः ॥ २० ॥
 पञ्चोक्तः परीक्षाः, परीषाम परमहः ।
 प्रत्यग्योतिः परीत्योतिः, परीष्ट पररहः ॥ २१ ॥
 प्रत्यगात्मा धनुखात्मा महात्माऽऽत्ममहोदयः ।
 परमात्मा महात्मात्मा परमात्माऽऽत्मविद्युतः ॥ २२ ॥
 परमेष्ठी महेशात्मा श्रेष्ठात्मा स्वात्मनिष्ठितः ।
 ब्रह्मविष्टो महानिष्ठो निब्रह्मात्मा ब्रह्मात्महृक् ॥ २३ ॥
 एकविष्टो महाविष्टो महाम्ब्रह्मदेवः ।
 ऐक्यब्रह्मस्य सार्वः, सर्वविष्टोऽम्बरा स्वयम् ॥ २४ ॥
 मनस्तधीऽमन्तात्माऽनस्तत्राकिरान्तहृक् ।
 मनस्तामस्तधीहाकिरान्तविदमस्तमुत् ॥ २५ ॥
 सदाप्रकाशः सवार्थसाक्षात्कारी समप्रधीः ।
 कर्मसाक्षी जगत्पुरुषस्यात्माऽपञ्चस्वितिः ॥ २६ ॥
 मिराबाधोऽमृतकर्पात्मा धर्मबन्धी विद्वान्तरः ।
 मृतात्मा सहजग्योतिर्यिम्बज्योतिरतीन्द्रिया ॥ २७ ॥
 कैवली कैवलाद्योको द्योकाद्योकोविनोक्तनः ।
 विविक्तः देवलोऽप्यस्तः, दारज्योऽविम्लयधैरावः ॥ २८ ॥
 विम्बहृष्टिम्बहृपात्मा विम्बात्मा विम्बतोमुक्तः ।
 किम्बहृपापी स्वर्गज्योतिरस्मिन्वात्माऽमित(मल)ममः ॥ २९ ॥
 महौवापो महापोधिर्महाधामो महोदयः ।
 महोपमोगः सुगतिर्महामोगो महाबलः ॥ ३० ॥

10

15

20

25

30

३ अथ महाहस्तम्

यद्वाहो मगवानर्हम्माहो मयनार्थितः ।
 मृतार्थपञ्चपुण्यो, मृतार्थपञ्चपुण्यः ॥ ३१ ॥

35

पूज्यो महारक्षस्तत्रमवान्नमयान् महान् ।
 महामहा(होऽ)र्हस्तत्रायुस्तत्रा वीर्यायुरर्ष्यबाह् ॥ ३२ ॥
 भावाभ्या पयसापभ्या पञ्चकन्यावपूजिता ।
 ऋग्विष्णुद्विषयोद्गमो, पशुपाराक्षितास्पर्शः ॥ ३३ ॥
 5 सुन्दरवर्णी विष्णीवा शचीस्तस्मिन्मातृका ।
 श्यामवर्णी गङ्गाधरी गङ्गाधरी गङ्गाधरी ॥ ३४ ॥
 दिव्योपचारोपविता पद्मभूर्निष्कण्डः स्पर्शः ।
 सर्वापञ्चगव्य पुण्याहो भाष्यानुवृत्तदेवता ॥ ३५ ॥
 विष्णुविष्णुस्तस्मिन्मूर्तिर्विष्णुदेवागमाद्भुता ।
 10 शचीस्तस्मिन्मूर्तिर्विष्णुदेवागमाद्भुता ।
 शचीस्तस्मिन्मूर्तिर्विष्णुदेवागमाद्भुता ।
 शचीस्तस्मिन्मूर्तिर्विष्णुदेवागमाद्भुता ।
 शचीस्तस्मिन्मूर्तिर्विष्णुदेवागमाद्भुता ।
 शचीस्तस्मिन्मूर्तिर्विष्णुदेवागमाद्भुता ।
 15 शचीस्तस्मिन्मूर्तिर्विष्णुदेवागमाद्भुता ।
 शचीस्तस्मिन्मूर्तिर्विष्णुदेवागमाद्भुता ।
 शचीस्तस्मिन्मूर्तिर्विष्णुदेवागमाद्भुता ।
 शचीस्तस्मिन्मूर्तिर्विष्णुदेवागमाद्भुता ।
 शचीस्तस्मिन्मूर्तिर्विष्णुदेवागमाद्भुता ।
 20 शचीस्तस्मिन्मूर्तिर्विष्णुदेवागमाद्भुता ।
 शचीस्तस्मिन्मूर्तिर्विष्णुदेवागमाद्भुता ।
 शचीस्तस्मिन्मूर्तिर्विष्णुदेवागमाद्भुता ।
 शचीस्तस्मिन्मूर्तिर्विष्णुदेवागमाद्भुता ।
 शचीस्तस्मिन्मूर्तिर्विष्णुदेवागमाद्भुता ।
 25 शचीस्तस्मिन्मूर्तिर्विष्णुदेवागमाद्भुता ।
 शचीस्तस्मिन्मूर्तिर्विष्णुदेवागमाद्भुता ।
 शचीस्तस्मिन्मूर्तिर्विष्णुदेवागमाद्भुता ।
 शचीस्तस्मिन्मूर्तिर्विष्णुदेवागमाद्भुता ।
 शचीस्तस्मिन्मूर्तिर्विष्णुदेवागमाद्भुता ।
 30 शचीस्तस्मिन्मूर्तिर्विष्णुदेवागमाद्भुता ।
 शचीस्तस्मिन्मूर्तिर्विष्णुदेवागमाद्भुता ।
 शचीस्तस्मिन्मूर्तिर्विष्णुदेवागमाद्भुता ।
 शचीस्तस्मिन्मूर्तिर्विष्णुदेवागमाद्भुता ।
 शचीस्तस्मिन्मूर्तिर्विष्णुदेवागमाद्भुता ।

४ अथ तीर्थकुण्डलम्

तीर्थकुण्डलीर्बह्वर्त्तु तीर्थकुण्डलीर्बह्वर्त्तु सुवह् ।
 तीर्थकुण्डलीर्बह्वर्त्तु तीर्थकुण्डलीर्बह्वर्त्तु सुवह् ॥ ४१ ॥
 तीर्थकुण्डलीर्बह्वर्त्तु तीर्थकुण्डलीर्बह्वर्त्तु सुवह् ।
 तीर्थकुण्डलीर्बह्वर्त्तु तीर्थकुण्डलीर्बह्वर्त्तु सुवह् ॥ ४२ ॥
 तीर्थकुण्डलीर्बह्वर्त्तु तीर्थकुण्डलीर्बह्वर्त्तु सुवह् ।
 तीर्थकुण्डलीर्बह्वर्त्तु तीर्थकुण्डलीर्बह्वर्त्तु सुवह् ॥ ४३ ॥
 तीर्थकुण्डलीर्बह्वर्त्तु तीर्थकुण्डलीर्बह्वर्त्तु सुवह् ।
 तीर्थकुण्डलीर्बह्वर्त्तु तीर्थकुण्डलीर्बह्वर्त्तु सुवह् ॥ ४४ ॥

स्यादादी विष्णुगीर्विष्णुध्यानिष्पाहतायेवाक् ।
 पुष्पधागर्घ्यबागर्घ्यमागधीयोकिरिखाक् ॥ ५० ॥
 धनेकास्तदिरोकान्तञ्चास्तमिह् बुर्वयाम्तरुत् ।
 सार्धबागप्रयत्नोक्तिः प्रसितीयेमद्वज्जवाक् ॥ ५१ ॥
 स्यात्कारुष्यजवागीहापितबागधक्षीष्टवाक् ।
 मपीरुयेपवाक्छास्ता रुद्रयाक् सतमन्त्रिवाक् ॥ ५२ ॥
 मधर्वगीः सयेमायामयगीर्भक्तवर्जगीः ।
 समोपबागजमपागबाध्यानस्तयागवाक् ॥ ५३ ॥
 मष्टैतगीः सनुतगीः, सध्यानुमयगीः सुगीः ।
 योजनव्यापिगीः क्षीरगौरगीस्तीव्ररुषगीः ॥ ५४ ॥
 मध्येकद्वयगुः सद्गुप्तिगुः परमार्थगुः ।
 प्रगात्सगुः प्राप्तिगुः सुगुर्मिपतकद्वगुः ॥ ५५ ॥
 सुभुतिः सुभुता याम्यभुतिः सुभुम्भामभुतिः ।
 धर्मभुतिः धृतिपतिः भुत्सुद्धर्ता भुवभुतिः ॥ ५६ ॥
 निर्वाण्यमार्गेद्विस्मार्गवेदाक् सवैमार्गविह् ।
 सारस्वतपथस्तीर्थपटमोत्तमतीर्थरुत् ॥ ५७ ॥
 देष्टा वाप्तीभरो धर्मगासको धर्मवेदाक् ।
 बागीभरस्वपीनापक्षिमहीरो गिरपतिः ॥ ५८ ॥
 सिन्हाः सिद्धबागावासिः सिद्धैकशासनः ।
 जगत्सिद्धसिद्धास्तः, सिद्धमन्त्राः सुसिद्धपाक् ॥ ५९ ॥
 गुप्तिमवा निदकोक्तिस्तम्बहन्म्यापदाकाङ्क्ष ।
 महिष्ठबाय्यहानावः कबीन्द्रो बुधुमिस्वन ॥ ६० ॥

5

10

15

20

५ अथ नायकतत्त्वम्

नाथा पतिः परिकुम्भः, स्वामी मर्ता विभुः प्रभुः ।
 ईश्वरोऽधीश्वरोऽधीशोऽधीशानोऽधीधितेसिता ॥ ६१ ॥
 ईशोऽधिपतिरीशान इम इन्द्रोऽधिपोऽधिभूः ।
 मध्येश्वरो महेशानो महेदाः परतेसिता ॥ ६२ ॥
 मधिदेवो महादेवो देवसिन्धुबभेभारः ।
 विम्बेदो विम्बभूतेदो विम्बेदु विम्बेभारोऽधिपाद् ॥ ६३ ॥
 कोकेश्वरो कोकपतिर्कोकनाथो जगत्पतिः ।
 वैकोत्यनाथो कोकेशो जगन्नाथो जगत्प्रभुः ॥ ६४ ॥
 पिताः परः परतरो सेता जिष्णुजीश्वरः ।
 कर्ता प्रभुषुर्धोजिष्णुः, प्रमविष्णुः स्वर्धप्रता ॥ ६५ ॥
 कोकजिष्णुजिष्णुजिष्णुजिष्णुः विष्णुजिष्णुः ।
 जगज्जैता जगज्जैवो जगजिष्णुर्जगज्जयी ॥ ६६ ॥
 ममजीर्मासपीर्मेता, भूर्भुवस्वरपीश्वरः ।
 धर्मनाथक जगदीशो मूलनाथक मूलभू ॥ ६७ ॥

25

30

35

७ अथ निर्वाणशतम्

निपाणा सागरा ग्रथैमहासाधुददाहता ।	
विमलामोऽप्य शुद्धामा, श्रीधरो वृत्त इत्यपि ॥ ८५ ॥	
ममलामोऽप्युदरोऽग्निः संप्रमथ शिवस्तथा ।	
पुण्यावस्ति शिष्यगुण उत्साहो ज्ञानसंश्रयः ॥ ८६ ॥	5
परमेश्वर इत्युक्तो विमलेषो यशोधरः ।	
हृष्यो ज्ञानमतिः शुद्धमतिः श्रीमद्रघाम्भयुक् ॥ ८७ ॥	
कृपमस्तद्वद्विज्ञा, संप्रमथामिमन्मथ ।	
मुनिमिः सुमतिः पद्ममया प्रोक्ता सुपाश्वरः ॥ ८८ ॥	
बान्द्रमया पुण्यदन्ता ह्रीत्तकः शेषसाह्वयः ।	10
वासुपुण्यस्य विमलेऽनन्तजिह्वर्म इत्यपि ॥ ८९ ॥	
शान्तिः कुन्धुररो मतिः सुमतो नमिरप्यता ।	
मेमिः पाशो बधममनो महावीरः सुवीरका ॥ ९० ॥	
सम्पत्तिव्याकथि महति महावीर इत्यपि ।	
महापद्मा सूरदेया सुप्रमथ स्वर्गप्रदा ॥ ९१ ॥	15
सर्वायुधो जयदेवो मनेषुष्यदेवका ।	
प्रमदेष उद्गुह्य प्रकटीर्तिर्जयामिषा ॥ ९२ ॥	
पूर्णबुद्धिर्निष्करात्यो विज्ञेयो विमलप्रभा ।	
बहको निर्मलमित्रगुणः समाधिगुतका ॥ ९३ ॥	
स्वयम्भूषापि कन्दर्पो जयनाथ हरीरिता ।	20
श्रीविमले विम्वबाहोऽनन्तवीरोऽप्युदीरिता ॥ ९४ ॥	
पुन्दरीकोऽप्य सुविशिः प्रज्ञापारमिरोऽप्यपि ।	
पुण्यपुण्यो धर्मसाधया शिवकीर्तना ॥ ९५ ॥	
विश्वकर्माऽस्तरोऽष्टमा विश्वमूर्तिश्चनायका ।	
विश्वम्भरो निपत्तयो निपत्तयो महास्तका ॥ ९६ ॥	25
ब्रह्मतो नयोनोक्तो निमलहोऽकलाधरा ।	
सर्वविद्यापरोऽस्तप्या, क्षान्ताः श्रीबृहस्पतिः ॥ ९७ ॥	

८ अथ ब्रह्मशतम्

ब्रह्मा बतुर्लम्बो धाता विधाता कमलसत्ता ।	
मन्त्रभूतममू कथा सूरज्येष्ठा प्रजापतिः ॥ ९८ ॥	30
हिरण्यगर्भो वेङ्को वेङ्को वैष्णवरागः ।	
भजो मनुः शतानन्दो ईश्वरानन्दपीमया ॥ ९९ ॥	
विष्णुस्त्रियन्म दौरि, श्रीपतिः पुरुषोत्तमा ।	
वैकुण्ठः पुण्डरीकाक्षः हृषीकेशो हरिः स्वमू ॥ १०० ॥	
विश्वम्भरोऽसुरघ्नीती, माधवो बलिबन्धना ।	
अयोधयो मधुशैवी कैलाशो विद्यरमया ॥ १०१ ॥	35

श्रीवत्सलान्धना श्रीमान्मृत्यो नरकास्तका ।
 निवृत्तसेनमनराशिः पद्मनामो जगद्गता ॥ १ २ ॥
 श्रीकृष्णः शत्रुः शत्रुः, कपाली धृष्टकेतवः ।
 मृत्युञ्जयो निरुपाक्षो धामदेवशिखाधरा ॥ १ ३ ॥
 तमापतिः पद्मपतिः कर्मपतिरुपरास्तका ।
 धर्मपतिश्चरो रथो भवो मर्गः सदाशिवः ॥ १ ०४ ॥
 कर्मकर्ताऽप्यकारसिद्धादिनिधनो हरा ।
 महासेनस्तारकजिह्वाणमाधो विनायकः ॥ १ ०५ ॥
 विरोचनो विपद्गर्तः द्वादशात्मा विभावसुः ।
 छिन्नरात्र्यो वृहन्नानुमित्रमानुमननूतपात् ॥ १ ०६ ॥
 छिन्नरात्रः सुपापविहीनवीणाः कळामिभिः ।
 नक्षत्रनाथः शुद्धांशुः सोमः कुम्भवाग्धवा ॥ १ ०७ ॥
 छेदार्द्रमोऽन्तिष्ठः पुण्यजनः पुण्यत्रनेश्वरः ।
 धर्मराजो योगिराजः प्रकृता मूर्तिमन्मन् ॥ १ ०८ ॥
 चिदिवातनपस्त्रपातम्वनो वृहतीपतिः ।
 पूर्वदेवोपविष्टः च छिन्नरात्रसमुद्भवा ॥ १ ०९ ॥

९ अथ बुद्धसत्त्वम्

बुद्धो बुद्धवत्तः दान्ताः पद्मिष्ठस्तथापरा ।
 समस्तमद्रा सुगताः श्रीधनो मृत्योमिविक् ॥ ११ ॥
 चिदाप्यै भारजिह्वास्तः शक्तिरैकमुद्रसम्पत् ।
 बोधिसत्त्वा निर्विकल्पबुद्धोऽप्युपपादयि ॥ १११ ॥
 महाह्वायुर्नैराभ्यवारी सन्तामरास्तका ।
 सामान्यवत्तस्यवज्रा, वैश्वरूप्यमयारमहद् ॥ ११२ ॥
 मृताप्यैमावनासिद्धः प्रभुर्गुमिह्यस्तासना ।
 कर्तुरार्यसत्यवत्तः निराग्रपक्षिदम्पत् ॥ ११३ ॥
 बागो वैश्वेनिकस्तुष्टप्रमावमित् पद्मपार्यवद् ॥
 मैत्रायिका पोडशाप्यैवारी पञ्चाप्यैवर्जः ॥ ११४ ॥
 कान्तान्ताप्यैवारी, समन्ताप्यैवारीमित् ।
 मुक्तैकताप्यैवारी निर्विरोपुण्यवृता ॥ ११५ ॥
 साक्ष्याः समीप्याः कथिताः, पञ्चविंशतितत्त्ववित् ।
 व्यक्ताप्यैवारीकानी कान्तैकतम्यमेववद् ॥ ११६ ॥
 मस्वस्रिचित्तान्तवारी सत्त्वार्थैवार्त्तात् ।
 विद्यमानोऽक्षयमात्रा, स्यात्तावैकतिकावित् ॥ ११७ ॥
 क्षोभः व्यक्ताः पुरुषो नरो वा केतनाः पुमान् ।
 अकर्ता निर्गुणोऽमूर्त्तः मोक्षः सर्वस्रोऽभिरा ॥ ११८ ॥
 हरा तदस्याः कृदस्यो, वाता निर्वन्धनोऽमराः ।
 बहिर्विचारो विमोक्षः, मयावै बहुपातकम् ॥ ११९ ॥

प्ररुतिः कयातिराकृष्टप्रकृतिः प्रकृतिप्रिया ।
 प्रपाममोम्योऽप्रकृतिर्बिज्यो विरुतिः कृती ॥ १२० ॥
 मीमांसकोऽस्तसर्बज्ञः मृतिपूतः सवोत्सवः ।
 परोस्तज्ञानवादीप्रपायकः सिद्धकर्मकः ॥ १२१ ॥
 भार्वाको मीतिक्रानो भूतामिष्यकचेतनः ।
 प्रत्यक्षैरुप्रमाणोऽस्तपरलोको गुरुमृतिः ॥ १२२ ॥
 पुरन्दरसिद्धकर्मो वैद्यान्ती संविद्वरपी ।
 शम्भुद्विती रफोटयादी पातकज्ञो नवीपयुक् ॥ १२३ ॥

5

१० अथ अन्तकृच्छ्रतम्

अन्तकृत्पारकृत्तीरमातः पारेतमयस्थितः ।
 त्रिवन्दी वृष्टितापतिज्ञानकर्मसमुक्तापी ॥ १२४ ॥
 संह(ह)तम्भनिरुद्धचयोगः सुसर्जणोपमः ।
 योगस्नेहापहो योगकिङ्किनिर्जेपनोपतः ॥ १२५ ॥
 स्थितस्युल्लवपुर्णो गो गीर्मणोयोगकाह्यकः ।
 सूक्ष्मकावचितयोगस्थाः सूक्ष्मीकृतवपुर्भियाः ॥ १२६ ॥
 सूक्ष्मकावक्रियास्थापी सूक्ष्मकावचितयोगहा ।
 एकद्वन्दी च परमहेसा परमसंभरः ॥ १२७ ॥
 तैत्तिर्यसिद्धः परमनिर्जरः प्रमत्तममः ।
 मोक्षकर्म कृतकर्मपात्रः दीक्षेयसंहृताः ॥ १२८ ॥
 पक्ष्मकाररसास्वाधो विम्बाकाररसाङ्गुलः ।
 मञ्जीवचमूतोऽजाम्बसुतः दृष्ट्यतामसः ॥ १२९ ॥
 मेघानयेत्नी चतुरशीतिस्त्रिगुण्येगुणः ।
 मिर्गिदान्तपस्यायो विद्यासंस्कारजाघकः ॥ १३० ॥
 कुब्जोऽनिर्बन्धीयोऽणुगम्भीयाननगुम्यः ।
 मेघः स्वपान् रक्षितो विद्धः श्रेष्ठो ज्येष्ठः सुनिष्ठितः ॥ १३१ ॥
 मृतार्षदूरो भूतार्थदूरः परमनिर्गुणः ।
 भयहारसुप्तोऽतिबागककोऽतिसुस्थितः ॥ १३२ ॥
 इदित्तित्तमहात्म्यो, निरुपाधिरुचिप्रमः ।
 समिपमिमात्स्यगुह्यः सिद्धिस्वयंभरः ॥ १३३ ॥
 सिद्धानुजः भिन्नपुत्रिपाण्यः सिद्धगणातिथिः ।
 सिद्धसङ्गोमुक्तः सिद्धाभिज्ञः सिद्धोपगुह्यकः ॥ १३४ ॥
 पुष्टोऽष्टादशसहस्रनीलाङ्गुण्यजम्बकः ।
 वृत्तामसुप्ताः परमगुह्यस्योऽपचारकतः ॥ १३५ ॥
 कोपिष्ठोऽन्यसृणसजा पञ्चकम्भररस्यतिः ।
 द्वास्ततिप्रदयाती चपोदराकस्मिणुत् ॥ १३६ ॥
 भवेद्वोऽपात्रकोऽपज्योऽपाम्योऽनतिपरिग्रहः ।
 भजद्रिहोनी पञ्चमिस्तुहोऽप्यन्तनिर्बन्धः ॥ १३७ ॥

10

15

20

25

30

35

મશિષ્યોઽગ્રાસ્યકોઽતીક્ષ્ણોઽરીક્ષ્યકોઽદીક્ષિતોઽક્ષયઃ ।
 મગમ્યોઽગમ્યકોઽરમ્યોઽરમ્યકો જ્ઞાનનિર્મલઃ ॥ ૧૩૮ ॥
 મહાવોમીશ્વરો વ્રમ્યસિન્ધોઽરોહોઽપુનર્મલઃ ।
 ધાનિકવિહારીયથા, સિન્ધો જ્યોત્સ્નામયુક્તઃ ॥ ૧૩૯ ॥

5

શ્રિનસહજનામસ્તવનકસમ્

શ્વમયોષ્ઠરં નાભાં ચહર્ષં મહિતોઽહતામ્ ।
 યોઽનન્તાયામપીતેઽસૌ મુલયમ્તાં મહિમમ્બુતે ॥ ૧૪૦ ॥
 શ્વં ક્ષેત્રેત્તમં પુતામિર્ષં શારણમુશ્નકમ્ ॥
 શ્વં મહાકમ્પીવમિર્ષં પરમપાશ્નમ્ ॥ ૧૪૧ ॥
 શ્વમેવ પરતીર્થમિર્ષમેષેષાણમ્ ॥
 શ્વમેવાશિલ્લેન્દ્રેન્દ્રાચક્રલેશકમ્પકારણમ્ ॥ ૧૪૨ ॥
 પતેપામેકમ્પ્યર્ધાષાન્નામુશ્નકવધૈઃ ।
 મુખ્યતે કિં પુનઃ સર્વાભ્યર્ધેન્દ્રસ્તુ તિલાપતે ॥ ૧૪૩ ॥

10

॥ इति श्रिनसहजनामस्तवर्णं समाप्तम् ॥

15

પરિચય

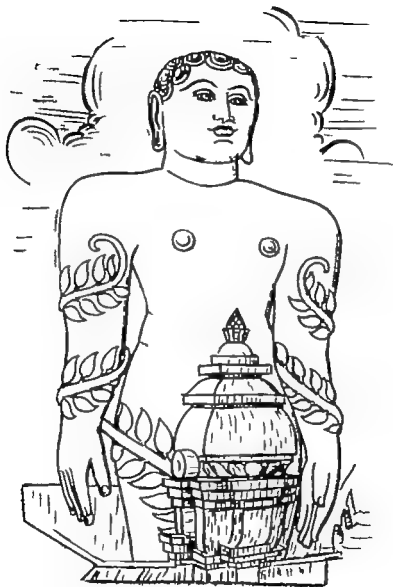
શિગમ્બર સંપ્રદાયના એ શિક્ષિત પં આચાર્ય જન પ્રસુત 'શ્રિનસહજનામ સ્તવન' મહત્ત્વ
 જ્ઞાનપીઠ કાશી તરફથી મિ સં ૨૦૧ મ્ પ્રકાશિત થયેલ છે. જેના આધારે અમેર અર્ધ
 મુદ્રામાં ઉદ્ભવ કર્યું છે.

- ૨૩ નામક પોતાના પુસ્તકમાં લખે છે કે શામ્ભુ શિગમ્બર સંપ્રદાય મેં ઠગકે ત્રણ રૂા દૈવ પ્રતિમાઓ, પ્રૌઢ પ્રત્નકર્તા ધૌર લૈન થર્મ કા ઉચોત્તમ કુસરા નહીં હવા L. જે અપને સ્વપ્ન કે અધિતીય શિક્ષિતે બે." તેમને પ્રમેય રાનાકર થર્મકૂલ આદિ અનેક પ્રન્થોની રચના કરી છે. અનેક શિક્ષાનો તેમની પાસે અધ્યયન કરતા હતા.

- ૨૫ તીર્થહત, નાથ મોષિ, નિર્ગળ પ્રથા કુલ અન્તરૂત શામ્ભોષી શરૂ કરતા દસ શતરોમં વિનય કર્યું છે. તેમં શ્રી વિનેશરનાં ૧ ૮ નામે ૧૪૩ કોનોમં વાખ્યા છે.

આચાર્ય શ્રી શ્રિનસેને મ્હાપુરાજના ૨૫ મ્ પર્વના ૧૯ શ્લોકમાં કર્મ છે કે અરિહંત મગન
 ૧ ૮ શ્લષ્ણોષી પુષ્ક હોય છે, તેની તેમની વક હજાર ને બાઢ નામેષી સ્તુતિ કરવામાં આવે છે.

श्रीगोमदेवर वास्तुचक्रः (वागोक्तमिन्द्रास्य)

पाकिनीमहत्तरास्तु भवविरहाः भगवत् श्रीहरिभद्रसूरिकृत
'पोडशकप्रकरण' सदर्म

अस्मिन् हृदयस्ये सति, हृदयस्थस्तच्चतो मूनीन्द्र इति ।

हृदयस्थितं च तस्मिन्, नियमात्सर्वार्थसिद्धिः ॥ २ ॥ १४ ॥

चिन्तामणिः परोऽसौ, तेनैव भवति समरसापवि ।

संवेद योगिमात्मा, निर्वाणफलप्रदा प्रोक्ता ॥ २ ॥ १५ ॥

x x x x

एतदिह साक्ष्यं, सद्गृहिषो जन्मफलमिदं परमम् ।

वस्युदपाव्युच्छिष्टया, नियमादपवर्गवीममिति ॥ ६ ॥ १४ ॥

x x x x

अष्टाश्विन

જા મિત્ર પ્રવચન જ્યારે હૃદયમાં સ્વાધ્યાયાવાદિ દ્વારા પ્રભિષિત થાય છે ત્યારે પરબ્રહ્મની
શીર્ષિકા પરબ્રહ્મા બે હૃદયમાં પ્રતિષ્ઠિત થાય છે અને જ્યારે શ્રીગિનેશ્વર મંગલ હૃદયમાં પ્રતિષ્ઠિત થાય છે
ત્યારે હૃદયમાં સર્વપ્રયોજનોની સિદ્ધિ થાય છે ॥ ૨-૧૪ ॥

सर्व प्रयોजनोત્તિः सिद्धिः कर्तुं कारण एव हेतु के आभीजिनेश्वर भाषत परम चिन्तामणि छे, तेजो
 व्यक्त प्रसिद्धि पदं तेम्नी तावे ध्यातामी समरसापत्ति बाय छे । आ समरसापत्ति योगीजोनी मग्ना छे
 के निष्पन्नानी प्रसाधक छे । [अग्र्या आये सबहना स्वरूपमें उपयोगबल्यो बने छे त्वारे तेनो
 कृत उपयोग न होवापी ते स्वयं सर्वज्ञरूप बाय छे । नयविशेष एम माने छे के जे जे बस्तुना उपयोगन
 कृत छे ते ते बस्तुना स्वरूपने से कारण करे छे, जेम निर्मल स्फटिकमणिमें उपपत्ति (जिनुं मणिमें
 छे) पदं ते बस्तु) प्रसिद्धि मिलत होलाय छे अने ते मणि उपपत्तिना वर्णादिने धारण करे छे, तेम
 के नाम पद ध्यान बडे परममकरूपताने धारण करे छे । ए व समापत्ति ! अब्बा ध्याता, ध्यान
 पदं तेम्नी एकता पद समापत्ति कहैबाय छे] ॥ २-१५ ॥

x x x x

॥ ५-१४ ॥

x x x x

મુલ્યાદૌ તથેન, પ્રતિષ્ઠિતાયા ન દેવતાયાસ્તુ ।

સ્થાપ્યે ન ચ મુલ્યેર્થ, તદધિષ્ઠાનાઘમાત્મેન ॥ ૮ ॥ ૬ ॥

મહર્ષિ ચ શક્ત પ્રતિષ્ઠા, નિમ્નમાવસ્થૈઃ દેવતોદેસાત્ ।

સ્થાપન્યેષ પરં યત્, સ્થાપનમિદ્ધ વપન્નીસ્થાપૌ ॥ ૮ ॥ ૭ ॥

ન્યાસસમયે તુ સમ્યક્, સિદ્ધાન્તુસ્મરણપૂર્વકમર્તંગમ્ ।

સિદ્ધૌ તત્ સ્થાપનમિદ્ધ, કર્તવ્યં સ્થાપન મનસા ॥ ૮ ॥ ૧૨ ॥

શ્રીઋષિ પરમં યત્, પરમાયા યથ સમરસાપતે ।

સ્થાપ્યેન તદ્વિ મુલ્યા, હર્તૈર્થેભિ સિદ્ધેયા ॥ ૮ ॥ ૫ ॥

- મુલ્ય રહેલા એવા શ્રીઋષિમહર્ષિ પરમાત્માની મુલ્ય પ્રતિષ્ઠા વિનિર્લિપ્યન્ વધી શક્ય નથી, 10 કારણ કે તે મહુ દૂર છે અને મંદારિ સંસ્કારોથી તેમનું મૂર્તિમ્ અધિષ્ઠાન કે સંનિધાન સંમતિ નથી । એવી જ રીતે સાંસારિક હિતપ્રદ દેવતાઓની પણ પ્રતિષ્ઠા મુલ્ય નથી કારણ કે મંદારિવડે તે દેવતા મૂર્તિમ્ જાણે જ એનો નિયમ નથી (જાણે લક્ષ્મી ન પણ જાણે) ॥ ૮-૬ ॥

- તેથી જાણી તે પ્રતિષ્ઠા મુલ્ય દેવતાને યજ્ઞોનીને કરેલા પ્રતિષ્ઠા કરતકનારા પોતાના મનની જ 15 સમજવી । જાણી (પ્રતિષ્ઠાના વિષયની) મુલ્ય રહેલા શ્રીઋષિમહર્ષિ પરમાત્મા તે જ હું હું, એનો મન બદલાઈ ટપ્પન થઈ જોઈએ । આ તાત્કાલિક પ્રતિષ્ઠા થઈ । પછી એ માનવો (માન) વિનિર્લિપ્યન્ ટપ્પન કરવામાં જાય છે । આ વાક્ય પ્રતિષ્ઠા થઈ । જાણી વાક્ય પ્રતિષ્ઠા થયે તે (પરમાત્મ વિધાયક માત્ર) જ આ (વિદ્ય) છે, 20 એનો માત્રોપચાર હોય છે ॥ ૮-૭ ॥

- વિનિર્લિપ્યન્ એ નમઃ શ્રદ્ધામય' મનોરે મનોનો ન્યાસ કરવાનો હોય છે । તે પૂર્વે પરમપદે રહેલા 25 એવા શ્રીસિદ્ધ પરમાત્માનું સારી રીતે સ્મારણ કરવું જોઈએ । એ થયે ત્યારે શારીરિક અને માનસિક સ્થાનો ત્યાગ કરીને કેવલજ્ઞાના ગુણો થઈ સદૈવ શ્રીસિદ્ધ પરમાત્મા સિદ્ધિશિલા પર જોડી રીતે રહેલા છે, તેની જ રીતે પોતાના મનમાં જ્ઞાનીને મનના દુઃખ્યાપાર થઈ માનવરૂપે વિનિર્લિપ્યન્ સ્થાપવા જોઈએ । એ રીતે શ્રીસિદ્ધસ્મારણ કે પોતાનો માત્ર તેની જ જાણી પ્રતિષ્ઠા છે । તત્પર્યં કે વિનિર્લિપ્યન્ પોતાના ચાર હાથ શ્રીસિદ્ધપરમાત્માના ગુણોનો આરોપ કરવામાં જાય છે, તેથી તે વિનિર્લિપ્યન્ જોતા જ જોનારને 'આ મૂર્તિ પ્રતિષ્ઠિત છે' એવો ક્ષમાત્મ આચાર્યે 30 સર્વે ગુણો થઈ તે (સિદ્ધ જ) હું હું' એ પ્રકારે પોતાના આત્મામાં પરમાત્માનું સ્થાપન થાય છે ॥ ૮-૧૨ ॥

- 25 જાણી જે નિમ્નમાત્રી પ્રતિષ્ઠા તે સ્થાપ્ય-શ્રી સર્વથા પરમાત્મા સામ્યેની પરમ સમરસાપતિનું બીજ છે । એ જ પ્રથમ પ્રતિષ્ઠા છે ॥ ૮-૫ ॥

- હવે દર્શિય વિષાયા અને જાણે છે કે-આ મનોપચારના પ્રયત્નથી જ વર્ણન કરવા બદલના કુદિમાન 30 હરમ્ના મનનો પ્રતિષ્ઠાપદ્ય એ મનની જાણે અર્થે ટપ્પન થાય છે તેથી તેના (સ્થાન કરમાત્મા) હરમ્ના જ વિનિર્લિપ્યન્ તે (કરમાત્મા) જ આ (વિનિર્લિપ્યન્) છે "એવો મન થાય છે અને અતિ એ મનના પ્રયત્ને "તે (કરમાત્મા) 30 જ હું હું" એવો મન તેના બાહ્યમાં ટપ્પન થાય છે । એ રીતે તે જ કરમાત્માની જાણે સમરસાપતિ થયુમને છે અને અતિ જ નામ તે મેઝાય છે । પ્રતિષ્ઠાપદ્યને મનના આત્મામાં વિનિર્લિપ્યન્ મનના આત્મામાં સ્થાપી થઈ છે, જ્યારે સ્થાન કરમાત્માને પ્રતિષ્ઠિત વિનિર્લિપ્યન્ આત્મામાં એ મન ટપ્પન થાય છે, એ જાણી વિરોધ તમકરે ।

मात्रसेन्द्राद्यु ततो, महोदयाजीवतास्व(अ)पस्य ।

कालेन भवति परमाप्पतिबद्धा सिद्धकृष्णनगा ॥ ८ ॥ ८ ॥

x x x x

आनविलपनमुपाधिपुष्पपूपादिभिः शुभैः कान्तम् ।

विभवानुसारता यत्, काले नियतं विधानेन ॥ ९ ॥ १ ॥

5

अनुपकृतपरहितरतः, क्षिप्रदक्षिणशेषप्रजितो मगवान् ।

पूण्या हितकामानाभिधि मक्त्या पूजन पूजा ॥ ९ ॥ २ ॥

इति जिनपूजा धन्यः, शृण्वन् कुर्वन्स्तदाधितां नियमात् ।

भवविरहद्वाराण सख्यु, सख्युग्रानं दुक्त लमते ॥ ९ ॥ १६ ॥

x x x x

10

मालम्बना निरालम्बनश्च, योगः परो द्विधा द्वेष ।

जिनरूपध्यानं सख्यापस्तवचगस्त्वपर ॥ १४ ॥ १ ॥

बद्धपृथग्जनविचत्वागाधोगिङ्गलविचपागेन ।

जिनरूप ध्यातव्यं, योगविद्याधन्यया दोषः ॥ १४-२ ॥

x x x x

15

आशो मास ('सर्वे गुणैः स एवाग्रम्' बगैरे मास) ते परम रसेन्द्र (पारो-पारस्मगि) छे । एना बडे अनुकमे जीवकप तास अष्ट एषी सिद्धकपी कर्चनलाने पाले छे ॥ ८-८ ॥

x x x x

सुसुखजोष, काय, शिष्येन सुगन्धिपुष्प धूप बगैरे बडे करिने पोताना वैभव, नियतकामे, आगम्येच्छते, महिमामयक-निष्कारण कसल मोक्षने आपमार ब्रह्मपाणना अधिष्ठात्रीकोले पूज्य जने २० शंभोपी पूजाएला श्रीतीर्थेश्वर परमात्माना विजयी पूजा करवी जोष ॥ ९-१/२ ॥

अष्टौ बहोमी जिनपूजने सामग्रीने जे वष्य पुरुष शास्त्रोक्त रीते सर्व जीविष्य सक्षित श्रीजिनेश्वर भागवती पूजा करे छे ते संसारना ठगछेक एवा सदनुग्रहने शीघ्रन नियमा पाले छे ॥ ९-१६ ॥

x x x x

योग सासम्बन जने निरासम्बन एव के प्रसारनो छे । समप्रसारणम् विराजमान एवा श्रीजिनेश्वर २५ परमात्मन् ध्यान ते सासम्बन योग छे मुष्कित परमात्माना स्वरूपन् ध्यान ते निरासम्बन योग छे । आ मुष्कित रूप ते सिद्धात्माना जीवप्रवेशोना संघनकप छे जने केवलज्ञान बगैरे तेनो स्वभाव छे ॥ १४-१ ॥

सामान्य भागसोनु चित्त क्षेत्रादि० आठ दोनोपी सक्षित होय छे । एवा पिठमो त्याग करिने योगी सरस निर्मल चित्तबडे योग क्रिया सम्ये श्रीजिनरूपन् ध्याम करुं । एषी बीजी रीते (चित्तना दोनो सक्षित) करानु ध्याम ते दोषरूप छे ॥ १४-२ ॥

x x x x

30

एतद्विष्णुर्देव, शान्तोदात्तादिमात्रसंयुक्तम् ।
 सत्तं परार्थनियत, संकल्पविषयितं वैव ॥ १४-१२ ॥
 सुखमवर्धनपरं, समुत्तमवृत्तगणोपमत्पन्तम् ।
 कल्पतत्त्वविकल्प, शुभोदय योगिनां विषयम् ॥ १४-१३ ॥

5

× × × ×

छन्दे विविक्ते देवे, सम्यक्-सपमितकल्पयोगस्य ।
 कपोत्सर्गेण च, यदा पर्यङ्कन्येन ॥ १४-१५ ॥
 साक्षात्समाप्तुसमाप्ततां विन्यस्य मगवति विद्वद्वत् ।
 स्वस्वविषयविषययोगिसंस्मरणयोगेन ॥ १४-१६ ॥

10

× × × ×

सर्वव्यवस्थितमनुपममतिशयसन्दोहमुदिसंयुक्तम् ।
 ध्येयं विवेकपूर्णं, सदसि गदत्तपरं वैव ॥ १५-१ ॥
 सिंहासनोपविष्टं, छत्रत्रयकल्पपादपस्याय ।
 सत्त्वार्थसंप्रवृत्तं, देवदत्तमा कल्पतत्त्वस्यन्तम् ॥ १५-२ ॥

15

योगीश्वरेण विष्ट वेदादि आद्य होयोयी रक्षित धाम्ना उदात्त (उदात्त, गंभीर, धीर) करो
 मावर्धनं, सत्तं परोपकारं निष्ठ, सत्त्वधर्म रक्षित, वेत तथा सुगन्धि पुष्प, वस्त्र, छत्र, चामर करोत
 धूम तन्म वेने आने छे एतं, प्रवर्धमान कनेक गुणोपाहुं, कल्पवृक्षमा नीच सत्तं आने धूम उदपवर्ध
 होय छे ॥ १४-१२/१३ ॥

× × × ×

20

परित्र पञ्चत प्रवेष्टार्थं प्रथम कल्पानी वैद्ययोगेन सती रीते नियन्त्रित कर्त्री । पक्षी
 कपोत्सर्गमुद्रा कल्पा पर्यङ्कन्येन विवर्ध कर्तुं । पक्षी तण्डुलमा संस्पर्श कने वेवोर ध्यामर्ध रक्षित
 आत्मस्वरूपने प्राप्त कर्तुं छे, एषा सिद्धयोगी पुरोयुगं स्मरण कर्तुं । पक्षी आगमोक्त रीते सम्यक् प्रसरे
 परमात्मार्थं विद्वद्वत् निष्ठने त्वापुं । पक्षी श्रीविमरूपतुं ध्यान कर्तुं । ए रीते ध्यान क्षीप्रत सिद्ध
 धाम छे ॥ १४-१५/१६ ॥

25

× × × ×

से सत्त्वधर्म ध्यान आ रीते कर्तुं —

सर्गे प्राणीश्वरेण रक्षित, वेमा धर्मधर्मा सौन्दर्यने कोई सपत्न्य नयी पद्मा कल्पपद्म, कनेक
 अक्षिरूपोयी सम्यक्, आत्मर्षिनिष्ठ करो माया प्रकाशनी छान्दोग्योयी सक्षित, समस्तसत्त्वार्थं सत्त्वधर्म
 कालीनदे देवता आपत्त, वेदनिष्ठ सिद्धासन पर निष्ठध्यान, छत्रत्रय कने कल्पवृक्ष नीचे ऐश्वर्य,
 ३० देवता ह्य सर्व सत्त्वधर्म परम कर्ष-मोक्ष मते प्रवृत्त, कल्पतत्त्व मनोहर, धार्मिक कने मनसि

आभीनां परमौपमव्याहृतमलितसम्पदां वीजम् ।
चक्रादिलक्षणपुत, सर्वोत्तमपुण्यनिर्माणम् ॥ १५-३ ॥
निर्वाणसाधनं भुवि, भव्यानामप्यमहत्सुमाहात्म्यम् ।
सुरसिद्धयागिन्य, वरेण्यशब्दामिषेयं च ॥ १५-४ ॥

तनुकरणादिविरहितं, तथाधित्यगुणसमुदयं धर्मम् ।
त्रैलोक्यमस्तवस्त्य, निवृत्तजन्मादिसङ्कलेशम् ॥ १५-१३ ॥

ज्योतिः परं परस्तात्तमसो यद्वीपते महाधुनिभिः ।
आदित्यवर्षममल, प्रकाशैरधरं प्रकाशं ॥ १५-१४ ॥

नित्यं प्रकृतिविशुद्धं, श्रेष्ठश्रेष्ठोत्तमसत्त्वमात्मम् ।
स्तिमिततरङ्गोद्भिसममवर्णमस्पर्धमगुरुलघु ॥ १५-१५ ॥

सर्वाभावरहितं, परमानन्दमुखसङ्गतमसङ्गम् ।
निःश्रेयस्कलतीतं, सदाश्रिवाद्यादिपदवाच्यम् ॥ १५-१६ ॥

× × × ×

पीठाजोत्तं परम धैर्यं च सर्वं संपत्तिजोत्तं अनुपहत-अवध्यं बीजं, चक्रादि लक्षणोपी पुण्यं, सर्वोत्तम पुण्यना परमगुणोपी बनेल, पृथ्वी परं भव्योने माटे निर्वाणनु परम साधनं, असाधारण माहात्म्यवाच्यं, 15 देवो बने सिद्धयोगिजो (विश्वामित्रादिसिद्धो) ने पण बहनीय अने 'वरेण्य' शब्द बडे वाच्य एवा धीविनेन्द्र रूपं ध्यान कर्तुं (९ सालंबन योग के) ॥ १५-१४ ॥

धीसिद्धरूपं निराश्रयं ध्यान आ रीते के — से सिद्धरूप-शरीर, इन्द्रियो अने मन विना, अधित्य एवा केवलज्ञानादि गुणोपाय, केवलज्ञान विना सम्पूर्ण रीते न जाणी शक्य एव, प्रणे लोकना मस्तकस्थ सिद्धशिला पर विराजमान ज्ञान-जरादि संशयोपी रहित, ज्ञानसंपन्न एवा प्रसादि यशामुनिजो 20 येने परम्योनि, अन्धकारपी पर-असुख, आदित्यवर्ण बडे के एव अत्यन्त निर्मल, अक्षर, अमल, मित्य, ज्ञानावलीयादि कर्मप्रवृत्तिपी रहित, श्रेष्ठश्रेष्ठोत्तम अकलोत्तम उपयोगाशु, निस्तृप्त-प्रधानत महासागर सरस, अवर्ण, अस्पर्श, अगुरुलघु, अमूर्त, सर्व वाचाजोपी रहित परमानन्दवाच्य सुखपी पुण्य, अस्म, सर्वकलाजो (तथाभगवत् अवस्थित, वगैरे संसारि-जीव-स्वभावो) पी रहित अने 'सदाशिव' वगैरे पदोपदे वाच्य के ॥ १५-१६/१६ ॥

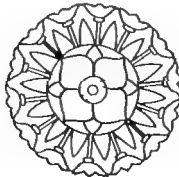
× × × ×

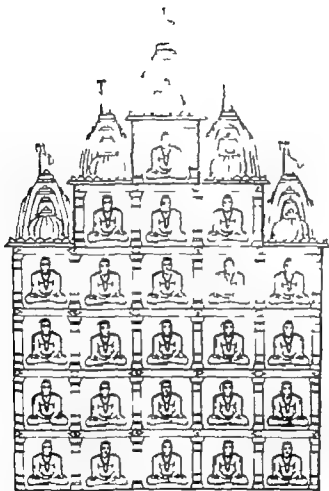
યત્નુ દ્વા તત્ત્વ, પરમમત્તૈશ્વ સમરસાપતિ' ।
 સન્નાપતઙ્ગ્ય પરમા, પરમાનન્દ્વૈતિ યામાદુ' ॥ ૧૬-૧ ॥
 સંવાધ્રિવારહિતાઙ્ગસ્થા પરમામયુષ્ધાપ્યતિ ।
 યૈશ્વ વ વિદ્યેયા, રાગાદિવિષ્ણિતા તથ્થા ॥ ૧૬-૨ ॥
 વૈદ્યેતિદ્યુષ્ણિતઃ, પુરુષોઙ્ગ્યામર મન્થિત સન્થન ।
 વિષ્ણુતદીપકસ્થસ્ય, હન્ત આપ્યન્તરાપ્રાપ્ત' ॥ ૧૬-૩ ॥
 યૈશ્વ પદ્મનિગમો, દુઃસ્થાન્તા મૃતવિગમ શ્લ્યાદિ ।
 અન્વદપિ તન્નસિદ્ધ, સર્વમવસ્થાન્તરેઙ્ગૈશ્વ ॥ ૧૬-૪ ॥

૦ એકા (ઉપર કહેલ) પરમ તરફને જોઈને અપોમી કેવલીને એ પરમ તત્ત્વ (સિદ્ધરૂપ) ની સાથે
 પરમ સમરસાપતિ થાય છે । આ સમરસાપતિને વેદાગ્નિઓ પરમાનન્દ' કહે છે । પરમામયુષ્ધા
 શાખ્ય પ પર તરફને કેટલાક 'અભિચારણિ કલ્પા' કહે છે । કેટલાક અને રાગાદિવિષ્ણિત તથ્થા
 (તથ્થ-સૂચકરૂપ) કહે છે । વૈદ્યેતિદ્યુષ્ણિત ઇશ્વરશબ્દો અને વૈદ્યેતિદ્યુ ગુણ રહિત પુરુષ કહે છે । વૈદ્યો અને
 વિષ્ણુતદીપ-નિર્વાણ કહે છે । પદ્મનિગમ, દુઃસ્થાન્તા, મૃતવિગમ કમોરે અનેક શબ્દો કહે ત તે સન્થોર્મ
 તે કહેવાય છે । આ શબ્દોના પરમાર્થ જાણ્યને પરિચાલિ નિશ્ચ મન્યા રિવા ઘટતો નથી તેવી
 ૧૫ એકાન્ત મનોર્મ તે નામ્ને નામ્માત્ર જ રહે છે ॥ ૧૬-૧/૪ ॥

પરિચય

શ્રી પોદ્ધસઠ પ્રકરણ'ના કથા શ્રીહરિમ્હસુરિનો સંક્ષિપ્ત પરિચય પ્રસ્તુત થઈના પ્રાપ્ત વિમળાના
 સંજોષ પ્રકરણ સંદર્ભ (વિ. ૧. ૩૨) થી આપેલ છે । પોદ્ધસઠ પ્રકરણ' થી હુદા હુદા છેલ્લે
 વિષયો પર ગંભીર વિચારણા છે । તેમાંથી શ્રીમદ્વિદ્યુ પરમામય વિષયક સમરસાપતિ, મયપ્રતિષ્ઠા
 ૨૦ દ્વા સાર્વજન-નિરક્ષરન ચોમ, યોગિષ્ણિ, વ્યેયનું સ્વરૂપ કમોરેને દશાઙ્ગા શ્લોચેને તારતમ્યે
 અનુષ્ઠા સંક્ષિપ્ત થઈ રહ્યું કરેલ છે ।

श्रीचतुर्विंशतिविग्रहस्तूपः

[७६-३१ (अ)]

श्रीजयतिलकसूरिविरचित श्रीहरिविक्रमचरितान्तर्गतसदर्भ

भतीयाय नमस्तस्मै, पञ्चशाखभिष सदा ।
 पचते वितथा यस्य, छाखा भीपरमष्ठिन ॥ १ ॥
 अर्द्धतन्त्रे जपन्त्यत्र, निरुद्धाः रत्नदीपका ।
 स्वर्षां फरात्पलाकेन, यर्षां ज्ञानमय मह ॥ २ ॥
 सिद्धम्याडपि नमस्तेभ्यो, मुक्तभ्यो कर्मकर्मले ।
 मूर्ध्नि गृहामणीयन्त, लाकपुस सदैव हि ॥ ३ ॥
 शिर्वगातपु सार्धेपु, श्वासन धारयन्ति ये ।
 पचबाधारधारिभ्य, आचार्येभ्यो नम सदा ॥ ४ ॥
 ठपाध्यापा जपन्त्यत्र, सन्नार्थजसराश्रय ।
 गृहीत्वा (च) अर्द्ध येभ्यो, घना वर्पन्ति साधवा ॥ ५ ॥
 मूढोषरगुणै ह्यर्द्ध, चारित्र पातयन्ति ये ।
 सर्वेभ्योऽपि विद्या तेभ्यः, साधुभ्यो ह्यपने नम ॥ ६ ॥

5

10

15

अनुवाद

जेमी का पांच परमेश्वि भगवतो पांच विद्याल शास्त्राजो छे एका ते जगप्रसिद्ध श्रीतीर्थने हुं
 मन्त्रिजानाति पांच शाखाजोबझी ज्ञानलक्ष्मीनी प्राप्ति माटे सदा नमस्कार करूं ॥ १ ॥
 तेष दिनला रत्नदीप जेका ते (वीनरग) अरिहंतो का विश्वमां सदा जप पामे छे के जेम्नो
 ज्ञानमय प्रकाश अक्षरेजगजस साथे स्वर्षा कर छे (सन्नपय के ते ज्ञानप्रकाश अलोक्षररूपने पण प्रतिपद्य 20
 पोनानो विषय बनले छे) ॥ २ ॥
 ते सिद्धने पण सर्वदा नमस्कार हो के जेभो कर्मकर्मणी मुक्त छे अने जेभो लोककप म्हापुरुषता
 मत्सक उपर सर्वदा गृहामणिनी जेम छोमी रखा छे ॥ ३ ॥
 श्रीतीर्थकर भगवतोना निर्माण पछी जेभो श्री जिनश्रमने धारण करे छे, ते पांच प्रकाश
 आचारन बारम कमारा श्री आचार्य भगवतोने सर्वदा नमस्कार हो ॥ ४ ॥
 सन्नार्थरूपजलना म्हासागर एका ते ठपाध्याय भगवतो पण आ लोकां जप पामे छे के जेम्नी पासेपी
 साधुका बादलजो जल प्रक्षाल करीने बरसे छे—लोकां श्री जिनवाणीरूप जलनी सदा बर्षा करे छे ॥ ५ ॥
 जेभो मूढ़ अने उच्छ गुणोपी शुद्ध चारित्रने पाळे छे, लोकमां रहेका ते सर्व साधु भगवतोने हुं
 विभरणभूम नमस्कार करूं ॥ ६ ॥

25

परिचय

[illegible]

‘श्री हरिप्रियमचरित्र’ श्री प्रथम आवृत्ति सं. १९७२ में जामनागना पं. श्री वीरलाल हंसप्रे
बादर पत्नी हवी। से पट्टी सं. १९११ में शा. मणिकाल देवचंद, म्हेसाणा तरफची प्रस्तुत प्रथ प्रकाशित
करबाम्ब आम्हो ह्यो। ए प्रथम्योची प्रस्तुत संदर्भ अही अनुवाद समित आवेल छे।

10

[୭୬-୩୧ (ବ)]

श्री नवतत्त्वसवेदनान्तर्गतसदर्म

अहं यत्प्राणिभिः पुण्यै-रुपायैरुपपाप्यते ।

तस्मै कल्याणकन्दाय, खानन्दाय नमो नम ॥ १ ॥

इत्याह्वया—अहमिति कर्त्तृयोग्येय यदा पुण्यं अथवा परममन्त्राक्षरबीजं नष्टमिन्दुकलाज्योतिरिति,
 15 यः वा (यदा) ब्रह्मरूपिहकारपर्यन्तं वाच्यं आद्येतिह्म कर्त्तृमित्राक्षरस्य पञ्चरत्नेतिवाच्यत्वेन कर्त्तृदात्तिका
 यन्प्राप्तात्वं प्राप्तिभिः पुण्यैः पवित्रैः पुण्यहेतुवेन वा पुण्यप्राप्तिर्गुण्यप्राप्तादादितिः कारणैरस्यदाह्यते
 तन्मै परमस्तत्त्वाय कस्याप्यकथाय श्रेयःप्रमत्ताय स्थानमवाय नमो नम इति सम्बन्धः ॥ १ ॥

कलकत्ता

પ્રણિયોગે (શ્રી વિગ્નિવાસિ) પત્નિ ઉપાસ્યોત્તે ચે શ્રી ઉપાસના કરાય છે તે મેલના ઇદ્રમ
20 સ્વામીન અને પરમર્સદમ્પ ઇવા અર્થે ને પુનઃ પુનઃ ભવસ્કાર કર્મ જ્ઞ ॥ ૧ ॥

परिचय

महात्मासमिदन प्रकृतणमयी 'नमस्कार स्वास्थ्याय' ने उपयोगी प्रत्युत श्लोक, टीका वने वमना सहित वही प्रगट कतेल के ।

श्रीसिद्धसेनदिवाकरविरचित शक्रस्तव

ॐ नमोऽर्हते मगधते परमात्मने परमज्योतिषे परमपरमणिने परमवेषसे परमयोगिने
परमधराय समस्त परस्तात् सदोदितादित्यवर्णाय समूलोन्मूलितानादिसकलहेतुनाय ॥ १ ॥ 5

ॐ नमोऽर्हते भूर्भुवःस्वर्गापीनायमौलिमन्दारमालार्चितक्रमाय सकलपुरुषार्थयोगिने
निरवधविद्याप्रवर्तनकवीराय नमः स्वस्तिस्वभावाहासपदार्थकान्तदान्तमूर्धये मधुप्राप्तिभूतमाताय
मासिने कालपाशनाशिने सखरबस्तुभोगुणावताय अनन्तगुणाय बाहूमनोज्ञोपरचरित्राय पवित्राय
करमकरमाय तरुतारमाय साधिकद्वैषताय तात्त्विकबीबिताय निर्धन्यपरमब्रह्मदयाय
योगीन्द्रप्राणनायाय त्रिसुवनमध्यकुलनित्योत्सवाय विज्ञानानन्दपरमबौद्धिकस्यसात्म्यसमाचये 10
हरिहरहिरण्यगर्मादिदेवतापरिकल्पितस्वरूपाय सम्यक्ब्रह्मदयाय सम्यग्गुण्येयाय सम्यक्चरण्याय
सुसमाहितसम्यक्सुहृणीयाय ॥ २ ॥

ॐ नमोऽर्हते मगधते आदिक्राम तीर्वह्वराय स्वयं सम्बुद्धाय पुरुषाचमाय पुरुषसिंहाय
पुरुषवरपुण्डरीकाय पुरुषवरगन्धर्वहस्तिने लोकोत्तमाय लोकनाथाय लोकहिताय लोकप्रदीपाय
लोकप्रदीपकारिणे जयमदाय हृदिदाय मुक्तिदाय मार्गदाय बोधिदाय बीजदाय धरुदाय धर्मदाय 15
धर्मदेवदाय धर्मानामदाय धर्मसत्तवे धर्मवरचतुरन्तवक्रवर्तिने व्याहृतच्छब्देने अग्रसिंह-
सम्यग्दानदर्शनसुचने ॥ ३ ॥

ॐ नमोऽर्हते क्षिणाय आपकाय तीर्थाय तारकाय बुद्धाय बोधकाय मुक्ताय मोचकाय
त्रिकलविदे पारङ्गताय कर्माटकनिपूदनाय अधीश्वराय क्षम्यसे अगस्त्यमने स्वयम्भुवे क्षिणेधराय
स्पृष्टादवादिने सत्ताय सर्वज्ञाय सर्वदर्शिने सर्वतीर्थोपनिषदे सर्वपापजघ्नयोगिने सर्वयज्ञकृत्तमने 20
सर्वयज्ञलाभने सर्वयोगरहस्याय केवलिने देवाधिदेवाय भीतराग्याय ॥ ४ ॥

ॐ नमोऽर्हते परमात्मने परमात्माय परमकारुणिकाय सुगताय तृणागताय महाईसताय
ईसरात्राय महासत्ताय महाशिक्षाय महाबोधाय महामैत्राय सुनिभिताय विगतद्वन्द्याय गुणाभ्याय
लोकेनाथाय जितमारुढाय ॥ ५ ॥

ॐ नमोऽर्हते सनातनाय उत्तमस्तोत्राय सुबुद्धाय गोविन्दाय विष्णवे शिष्णवे अनन्ताय 25
अप्सुताय भीषतये विष्णुरूपाय हृषीकेशाय जगन्नाथाय भूर्भुवःस्वस्त्युचाराय मार्तन्धराय
कर्णधराय धृवाय अजाय अजेयाय अजराय अपलाय अण्ययाय विमले अचिन्त्याय
असंख्येयाय आदिसस्याय आदिकेश्याय आदिशिवाय महाप्रज्ञाने परमशिवाय परकान्तान्त

स्वरूपविषयं मातामातृविनिर्दिष्टाय अस्तिनास्तिद्वयातीताय पुण्यपापविरहिताय सुखदुःखविप्रिक्रम्य
अपेक्षाम्यक्षस्वरूपाय अनात्मिण्यप्यनिषयाय नमोऽस्तु शुक्लीधराय मुक्तिस्वरूपाय ॥ ६ ॥

ॐ नमोऽर्हते निरातङ्गाय निःसङ्गाय निःशङ्काय निर्मलाय निष्ठन्ताय निम्नरङ्गाय
निरुर्मये निरामयाय निष्कलङ्काय परमदेवताय सदाश्रिताय महाप्रभाय शङ्कराय महेश्वराय
5 महाप्रतिनं महायोगिनं महामननं पञ्चमुखाय मृत्युञ्जयाय अष्टमूर्त्यये भूतनाथाय जगदानन्दाय
जगत्स्थितामहाय जगत्प्राविश्रयाय जगदीश्वराय जगदाधिकन्दाय जगद्भाम्भवाय जगत्कर्मसाक्षिण
जगत्सुखं त्रयस्त्रिंशत् अमृतद्वाराय क्षीतकराय ज्यातिभङ्गश्चरित्र्य महाभ्यासिर्घोषिताय महात्मनोपाय
सुप्रसिद्धिदाय स्वर्णकरे स्वर्णहर्त्रे स्वयंपालक्यय आप्तेभ्यसाय नमो विभान्मन ॥ ७ ॥

ॐ नमोऽर्हते सर्वदेवमयाय सर्वभ्यान्ममयाय सर्वज्ञानमयाय सर्वतैजोमयाय सर्वमंत्रमयाय
10 सर्वरहस्यमयाय सर्वभारामायाजीवाजीवेश्वराय अरहस्परहस्पाय अस्मद्दृष्टदृष्टणीयाय अचिन्त्यचिन्त-
नीयाय अकामकामधन्वे असङ्कल्पितकल्पद्रुमाय अचिन्त्यचिन्तामयाय चतुर्दशरज्ज्वात्मकजीव
लाङ्गुलामयाय चतुरक्षीतिलक्षजीवयोनिप्राणिनाथाय पुरुषार्थनाथाय परमार्थनाथाय अनापनाथाय
धीवनाथाय दशहन्त्रमालवसिद्धसनाधिनाथाय ॥ ८ ॥

ॐ नमोऽर्हते निरञ्जनाय अनन्तरूप्यायनिकेतनकीर्तनाय सुगृहीतनामधेयाय
15 (महिमामयाय) धारोदात्तधीरोद्वतधीरसन्तधीरसन्तधिरुत्तुपुत्रोत्तमपुण्यसोऽक्षतसहस्रस्रक्षोत्रिन्दित
पादतन्दिदाय सर्वगताय ॥ ९ ॥

ॐ नमोऽर्हते सर्वसमर्थाय सर्वप्रदाय सर्वहिताय सर्वाधिनाथाय कर्मभक्त क्षेत्राय पात्राय
तर्क्याय पात्रनाय पवित्राय अनुत्तराय उत्तराय योगाचार्याय संप्रदातनाय प्रवराय अग्र्ययाय
वाक्स्वतय माङ्गल्याय सर्वात्मनीनाय सदायाय अमृताय सदाश्रिताय अक्षचारित्र्यं वापिनं दक्षिणीयाय
20 निर्विक्रमाय वज्रपवनाराचक्षुषये तन्त्रदक्षिणे पारदक्षिणे परमदक्षिणे निरुपमज्ञानबलवीर्येश्वर
द्वस्तम्भधर्ममयाय आदिपुरुषाय आदिपरमेश्वरिण आदिमहेश्वराय महाभ्यासिभक्त्याय महावि-
भक्त्याय महामाहेश्वरिणे महासन्ध्याय महाज्ञानोन्त्राय महास्थयाय महाशान्ताय महायोगीन्द्राय
अपागिने महामाहोपाय महाहस्ताय इतराभाय महासिद्धाय शिवमन्त्रमन्त्रमन्त्रमन्त्रमन्त्रमन्त्रमन्त्रमन्त्र-
मपुनरावृत्तिं महानन्दं महोदयं सर्वदुःखक्षयं कैवल्यं अमृतं निर्वाणमक्षरं परब्रह्म निःशेषमपुनर्मर्त्यं
25 सिद्धिगतिनामधर्म्यं स्वार्णं संप्राप्तवत् भराचरं अक्षतं नमोऽस्तु श्रीमहावीराय त्रिदशस्वामिने
श्रीरामनाथाय ॥ १० ॥

ॐ नमोऽर्हते कर्त्रिण परमयोगिने (अकिमागयाग्निने) निश्चलप्राप्तनाय सर्वतन्त्रि-
सम्पन्नाय निर्विकल्पाय कल्पनातीताय कर्मकल्पपक्षिताय विस्फुरदुरुक्षुप्पानाधिनिर्दग्धकर्म-
बीजाय प्रदानन्तचतुष्टयाय सौम्याय धान्ताय मङ्गलकरदाय जगद्दशरूपहिताय संसृतिविभ-
30 समीहिताय स्वाहा ॐ ह्रीं श्रीं अर्हं नमः ॥ ११ ॥

लोकान्तमो निष्पत्तिमस्त्वमेव, स्व धाम्भर्तं मङ्गलमप्यधीश ! ।

त्वामेकमहन् ! ध्वरष्य प्रपद्य, सिद्धिर्षिस्तद्गर्भमयस्त्वमेव ॥ १ ॥

स्व म माता पिता नवा, देवा धर्मो गुरु. पर ।

प्राप्या स्वर्गोऽप्यवगन्ध, सप्य सत्त्वं गतिर्मिति ॥ २ ॥

जिनो दाता जिनो मांका, जिन सर्वमिदं जगत् ।

जिनो ज्येष्ठि सर्वत्र, यो जिनः साऽहमेव च ॥ ३ ॥

यत्किञ्चित् कुर्महे दब !, सदा सुकृतदुष्कृतम् ।

तन्मे निजपदस्यस्य, हु खः जपय त्वं जिन ! ॥ ४ ॥

गुणातिगुणगोसा त्वं, गृहाणास्मत्कृतं जपम् ।

सिद्धिं जयति मां यन, त्वत्प्रसादाच्चयि स्थितम् ॥ ५ ॥

5

10

इति श्रीवचमानजिननाममन्यस्तोत्रम् । प्रतिष्ठायां ध्यान्तिकविधौ पठितं महासुखाय स्यात् ।

इति शृङ्गस्तव ।

१ इतीमं पूर्वोक्तमिन्द्रस्तवैकादशमन्त्रराजोपनिषद्गर्भं अष्टमहासिद्धिप्रदं सर्वपाप
निवारणं सर्वपुण्यकारणं सर्वदोषहरं सर्वगुणकरं महाप्रमाणं अनकृतस्यगदष्टिमदकृतवताश्रितसहस्र-
हस्रपितृं भवन्तरकृतासम्पुष्यप्राप्य सम्यग् जपतां पठतां गुणयतां शृण्वतां समनुप्रक्षमायानां, 15
मध्यजीवानां चराचरजपि (जीवलोके) सङ्गस्तु तच्चास्ति यत् करतलप्रणयि न भवतीति । किं च—

२ इतीमं० पूर्वोक्तमिन्द्रस्तवैकादशमन्त्रराजोपनिषद्गर्भं इत्यादि यावत्सम्यग्गुप्तमनु
प्रक्षमायानां मध्यजीवानां भवनपतिभ्यन्तर-ज्यातिष्क-वैमानिकधासिनो देवाः सदा प्रसीदन्ति ।
भ्याचपो विनीयन्ते ।

३ इतीमं० मध्यजीवानां पृथिव्यपतलोबायुगगनानि भवन्त्यनुकूलानि ।

20

४ इतीमं० मध्यजीवानां सर्वसंपदां मूलं जायतं जिनानुरागाः ।

५ इतीमं० मध्यजीवानां साधवः सीमन्त्येनानुग्रहपरा जायन्ते ।

६ इतीमं० मध्यजीवानां ललाटं धीयन्ते ।

७ इतीमं० मध्यजीवानां लल-स्फल-गगनचराः क्रूरजन्तवोऽपि भत्रीमया जायन्ते ।

८ इतीमं० मध्यजीवानां अक्षमवस्तून्पि ठपमवस्तुमार्गं प्रयच्छन्ते ।

25

९ इतीमं० मध्यजीवानां यमोपकृता गुणायिरामा जायन्ते ।

૧૦ શ્રીમં મમ્મજીવાનાં શિક્ષ્યઃ સર્વાં ધર્મિણામ્ ગુણગોચરણ-પુત્ર-મિત્ર-મન-માન્ય
 સ્થિત-યૌવન-રૂપાઽઞ્જાય-યશ્ચ'પુરસ્સરા' સર્વજનાનાં સંપદઃ પરમામજીવિતશ્રાલિન્યઃ સદુદકર્મ
 દુર્તમુક્તીમવન્તિ । કિં વદુના ?

૧૧ શ્રીમં મમ્મજીવાનાં આત્મશિક્ષ્યઃ સર્વમશિયાસ્વર્ગાપવર્ગાભિયાઽપિ ક્રમશઃ
 5 યથેદં(શ્લોક) સ્વયં સ્વયંચરણાસચસદ્ગુણ મવન્તીતિ । સિદ્ધિ'(શ્લોક) ભેયઃ સમુદય' ।

યથેન્દ્રેણ પ્રસન્નેન, સમાદિદોર્ઞ્યતાં સ્તન' ।

તથાષ્ટ્યં સિદ્ધસનેન, પ્રપેદે સંપદાં પદમ્ ॥ ૧ ॥

હિ સ્તુતવ' ॥

પરિચય

10 શ્રી જૈનચર્યસારક સમા માબનગર તરફથી પ્રકાશિત 'શ્રી ચિનસદ્ગુણામ સ્તોત્ર નામક
 પુસ્તકમાં અંતે શ્રી સિદ્ધસેન શિવાચર કૃત 'શ્લોકસ્તવ' આપનામ્ આમ્ણુ છે, ૧ પુસ્તકમાંથી પ્રસ્તુત સંદર્ભ
 અહીં આપેલ છે ।

આ રચના અર્જુન દ્વારે પરમ ગંધર્વ દ્વારાથી પૂર્વે અનુભવ સિદ્ધિ પ્રપ્ત મનો છે, અપારે
 કેવલ મુક્તિ આપે પ્રગટ કરીએ છીએ, અભિપ્રાય તેને અર્થ સહિત અલગ પુસ્તક તરીકે પ્રગટ કરવાની
 15 માનના રાજીએ છીએ ।

શ્રી અર્જુન પરમશ્યામ સ્વરૂપ શબ્દોથી પર છે । શબ્દો તે રૂપને સંપૂર્ણરિતે વ્યક્ત કરી શકે
 તેમ નથી । શૂનતા મહાર્જિઓ તે રૂપને શબ્દોએ સમજાવવા માટે સ્તોત્રાવિકરે અનેક પ્રયાનો કર્યા છે ।
 ૧ શબ્દોના આલેખન વહે ૧ મહાન્ રૂપની અધિક શાંતી થાય છે । પછીનું સ્વરૂપ તો કેવલ અનુભવ
 વહે ગમ્ય છે । સ્વરૂપને અરિહંતા સ્વરૂપને વ્યક્ત કરનાર મહિ પ્રબલ સ્તોત્રોમાં 'શ્લોકસ્તવ' ઇ સ્થાન
 20 મેસરે છે । પ્રત્યેક તે વિશ્વરૂપને શબ્દોમાં અનુભવો સર્વેશ્વ પ્રપાલ કર્યો છે ।

આ સ્તોત્ર મંત્રાનુગમિત છે । પૂર્વે અનુભવ અભિજ્ઞાન મંત્રો છે । ૧ સ્તોત્રના
 અપન પટન, ગુણ અને અનુભવનાં પદ્ય પણ પ્રત્યેક વાક્ય અથવા શ્લોક દ્વારા રીતે વર્ણવ્યું છે ।

આ સ્તોત્ર અનુભવ છે, પ્રત્યેક મુદ્દામાં તે અર્થ સ્પષ્ટ રૂપોમાં છે । એનું રાજ્ય અને પૂર્વથી
 પ્રાપ્ત થતા સ્થાનો પૂર્વે અનુભવનાં અનુભવ થાય તેમ છે ।

25 અતિમ શ્લોક અપરથી પણ આનો છે કે અતિ પ્રસન્ન મને શ્રીસિદ્ધસેનસૂત્રિને આ સ્તોત્ર આપ્યું રહે ।
 શ્રીસિદ્ધસેન શિવાચર પછીના સ્તોત્રોત્તરોએ આ સ્તોત્રનું બોલ્યું થતા અંતે અનુભવ કર્યું છે ।

અતિમશ્લોકમાં યોગસારના બીજા શ્લોકની ટીકામાં આ સ્તોત્રના કેટલાક શિષ્યોનો
 અનુભવ દર્શાવ્યું ગયેલું છે ।

આચાર્યશ્રીપૂજ્યપાદવિરચિત સિદ્ધમત્ત્યાદિસમ્રહ

(સંગ્રહ)

સિદ્ધાનુદૂતકર્મપ્રકૃતિસમૂહયાન્ સાધિતાત્મસ્વમાયાન્,
વન્દે સિદ્ધિપ્રસિદ્ધયૈ સદનુપમગુણપ્રદાકૃષ્ટિભ્યઃ ।

5

સિદ્ધિઃ સ્વાત્મોપલભિઃ પ્રગુણગુણગણો(યા)ન્છાદિ દોષાપહારા
ધોમ્યાપાદાનપુત્ર્યા રૂપદ્વયદ્વયયા દેમમાધોપલભિઃ ॥ ૧ ॥

નામાધઃ સિદ્ધિરિદા ન નિઃશુણ્ણવિસ્તરણોર્મિર્ન ચુક્ત-
રસ્પત્તમાનાદિવદ્ સુકુટબલકલ્પકલ્પ તત્ત્વપાન્નોષમાર્ગી ।

અનુવાદ

10

જેમ મટ્ટી, વમળ વગેરે ચોક્કસ કારણોની ચુક્તિર્ભૂત યોજના કરવાથી સુવર્ણપાત્રાણમાંથી
મેલ દૂર થઈ અત્યંત છે અને હ્રુદ્ સુવર્ણની પ્રાપ્તિ થાય છે, તેમ આત્માના જ્ઞાનાદિક સર્વોન્નત ગુણોના
સમુદાયને આચ્છાદન કરનાર જ્ઞાનાવરણોવાદિ દોષોને ધ્યાનરૂપી અધિષ્ઠાતા દૂર કરવાથી હ્રુદ્ આત્માજ્ઞાની
પ્રાપ્તિ થાય છે, તે સિદ્ધિ કહેવાય છે । તે આત્મસિદ્ધિ જેમને પ્રાપ્ત થાય છે—અથવા જેમને તે હ્રુદ્ આત્મ-
સ્વરૂપની પ્રાપ્તિ થઈ છે અને જેઓ કર્મોની પ્રજ્વલિના સમુદાયથી રક્ષિત છે એવા સિદ્ધ મગ્નનોને તેમના 15
અનુપમ ગુણરૂપ સંકલ્પના આત્મવર્ણથી શુદ્ધ થયેલો હું હ્રુદ્ આત્મસ્વરૂપની સિદ્ધિ માટે વંદન
કર્તું છું ॥ ૧ ॥

બૈદો મોક્ષનું સ્વરૂપ અમાત્મરૂપ માને છે । આ શ્લોકમાં એનું નિરસન કરતાં આત્મત્વ કહે છે
કે—એટલું સ્વરૂપ અમાત્મરૂપ નથી । કારણ કે એવો કોણ મુદ્ધિમાન પુરુષ શોધ કે જે પોતાનો ત્રાસ
કરવા પ્રયત્ન કરે !

20

બૈદોનિક દર્શનકાર કહે છે કે—મુદ્ધિ, દુઃખ, દુઃશ્ચ, રુચ્છા રૂપ, પ્રયત્ન, ચર્મ, અર્ધ અને સંસ્કાર
આ આત્માના વિશેષ ગુણો છે । ૫ ગુણોનો ત્રાસ થઈ જાયો તેનું ત્રાસ યોગ્ય છે । તેનું નિરસન કરતાં આત્મત્વ
કહે છે કે—મોક્ષનું સ્વરૂપ આત્માના ગુણોનો ત્રાસ થવા રૂપ નથી । કારણ કે જો ૫મ માનવાત્મ્ય જાણે
તો તેજોનું તપ અને ક્રતપાત્તન પણ નહીં થઈ શકે । કારણ કે આત્મગુણોના ત્રાસ માટે કોઈ તપ કે ક્રત
પાત્તન કરતું નથી ।

25

ચાર્વકો કહે છે કે આત્મા જેવી કોઈ બીજી જ નથી । કેટલાક આત્માને માને છે પરંતુ મૃત
અને મહિવ્યત્કલ્પ સાથે તેનો સંબંધ માનતા નથી । તે વસ્તુ નિરસન કરતાં આત્મત્વ કહે છે કે આત્મા છે
અને તે અનાદિકાલથી અત્યંત જાણે છે । અર્જુન અનાદિ કાલથી આત્મા કર્યોથી બંધાયેલો ચાત્યો જાણે છે ।

જ્ઞાતા યથા સ્વદેહપ્રમિતિરુપસમાહારવિસ્તારપર્મ્યા,
ધ્રોષ્યોત્પતિષ્યયાત્મા સ્વગુણયુતઃ ત્વાં નાન્યથા સાધ્યસિદ્ધિઃ ॥ ૨ ॥

સ ત્વન્તર્ગદોત્પ્રમવશિમલસર્વર્થનજ્ઞાનપર્મ્યા,
સંપદ્યતિપ્રવાસશ્ચતુરિતતયા, અપ્રિયવાચિત્ય સૌરઃ (ધરાઃ) ।

5 સંપદ્ય દર્શનકર માને છે કે જાત્યા કર્મોનો કર્તા નથી । તેનું નિરસન કરત્યા આચાર્ય કહે છે કે જાત્યા સ્વયં જ પોતાના કર્મ કરે છે અને તેનું જુમાણમ પક્ષ મોળવે છે અને કર્મોનો સર્વથા નાશ કરી મોક્ષમં લાવ્ય છે । તથા આ જાત્યા જ્ઞાતા અને જ્ઞાત છે—જ્ઞાનોપયોગ અને દર્શનોપયોગથી યુક્ત છે ।

સંપદ્ય, મીમાંસક, વેદાન્તી અને વૈશેષિક જાત્યાને સર્વ-વ્યાપક માને છે । તેનાં નિરસનર્થ 10 આચાર્ય કહે છે કે—જાત્યનું પરિમાણ પોતાના ક્ષરિત પ્રમથન જ હોય છે ।

સંપદ્ય, મીમાંસક, વેદાન્તી અને વૈશેષિક જાત્યાને સર્વથા જિત્ત માને છે । બીજો જાત્યાને ઉપાત્ત અને વિનાશક માને છે । તેના નિરસનર્થ આચાર્ય કહે છે કે જાત્યા ઉપાત્ત વ્યય અને પ્રીત્ય તત્કાલ છે ।

જાત્યા પોતાના જ્ઞાતિ ગુણોથી યુક્ત છે । પોતાના ગુણોથી હુષોમિત હોવાના કીરે જ 15 જિત્ત પોતાના સ્વરૂપની પ્રાપ્તિ કર્યાજ મોક્ષની પ્રાપ્તિ થાય છે । એ રીતે દૂર્લભ ગુણોવાળો જાત્યા માનવામાં 18 આવે તો જ મોક્ષરૂપ સાધ્યની સિદ્ધિ થાય, અન્યથા નહિ ॥ ૨ ॥

દર્શનમોક્ષનીય કર્મોનો ઉપસાધ, ક્ષય અને ક્ષયોપસાધ વશો જ સમ્યક્દર્શન ઉત્પન્ન કરવા માટે 20 કંતરજ્ઞ કરણ છે, તથા ગુરુનો ઉપવેશ, ચિનમિશ દર્શન, વાસિત્તમજનગોરે વાજ્ઞ કરણ છે । આ કંતરજ્ઞ અને વાજ્ઞ કરણ મત્તવાતી સમ્યક્દર્શન પ્રગટ થાય છે । સમ્યક્જ્ઞાન ઉત્પન્ન થવા માટે દર્શનમોક્ષનીય અને જ્ઞાતા- 25 કરણ કર્મોનો ક્ષયોપસાધક વશો કંતરજ્ઞ કરણ છે અને ગુરુનો ઉપવેશ, સ્વાધ્યાય, ગોરે વાજ્ઞ કરણ 30 છે । સમ્યક્ચારિત્ર ઉત્પન્ન થવા માટે મોક્ષનીય કર્મોનો ક્ષયોપસાધક વશો કંતરજ્ઞ કરણ છે અને ગુરુનો ઉપવેશ, સ્વાધ્યાય ગોરે વાજ્ઞ કરણ છે । આ કંતરજ્ઞ અને વાજ્ઞ કરણોના મજ્જવાતી સમ્યક્દર્શન, સમ્યક્જ્ઞાન અને સમ્યક્ચારિત્ર પ્રગટ થાય છે । અને કર્મોનો ક્ષયોપ ક્ષય કે ક્ષયોપસાધ વશો જ 35 સમ્યક્દર્શન, જ્ઞાન અને ચારિત્ર અત્યંત નિર્મલ થાય છે । નિર્મલ સમ્યક્દર્શન, જ્ઞાન અને ચારિત્ર જાત્યાની સંપત્તિ છે । કર્મોને નાશ કરવા માટે આ જ ઇનત્રયરૂપ સંપત્તિ જાત્યાનું જ્ઞાન છે । આ ઇનત્રયરૂપ 40 જાત્યાના પ્રવલ પ્રહારથી વાતિ કર્મરૂપી પાપ અતિશીત્ર નાશ કર્તે થાય છે ।

• રીતે અર્થ—

ઇનત્રયરૂપ સંપત્તિ છે (જાત્યાજ્ઞાન) વિષ્ણોની વચ્ચે છે । તે વડે કુરિતાંવશનો વાજ નરેજ હોવાથી જાત્યા 45 રીતેવ્યવસ્થા અભિવ્ય સર્વ (ઉદર) છે । તે વેત્તવ્યવસ્થા વેત્તવ્યવસ્થા, અજ્ઞાન, મદાત્મીય વાસિક ઉત્તવ્યવસ્થા, વાસિક રાત્ત, વાસિક કામ, વાસિક ક્રોધ, વાસિક રૂપયોગ (જોશિર્વાત્તવાસિક) આદિ વિષર (વાસિક) અને અનુત્ત વશ 50 જાત ગુણોવડે (વશ) પ્રચાર છે ।

કૈવલ્યજ્ઞાનદિપિપ્રવરસુસુમાહાવીર્યસમ્પદસ્વલમ્બિ
 ન્યોતિર્વાતાપનાદિસ્થિરપરમગુર્ભરઘૃતૈર્માસમાન' ॥ ૩ ॥
 જ્ઞાનન્ પદ્યન્ સમસ્તં સંમમનુપરતં સપ્રત્પ્યન્વિતનન્,
 પૂન્વન્ પ્ચાન્તં નિતાન્તં નિચિત્તમનુસર્મ પ્રીત્યયશીઘ્રમાશ્વ ।
 હૃર્ષન્ સર્વપ્રજ્ઞાનામપરમભિમય ન્યોતિરાત્માનમાત્મા,
 આત્મન્યેવાત્માનાસૌ ષણ્મુપસનયન્ સ સ્વયમ્ભૂઃ પ્રજ્ઞપઃ ॥ ૪ ॥
 દિધ્ન ષેપાનષેવાભિગલ્લલકર્તૃત્તૈરનન્તસમાર્થઃ,
 હૃદયમત્સાપ્તગાઘાગુદલપુકગુણીઃ ક્ષાયિકૈઃ ક્ષોમમાનઃ ।
 અન્યૈર્જ્ઞાન્યધ્યપોદપ્રવણવિપયસંપ્રાપ્તિસ્મ્યપ્ર(સ્વ)માર્થૈ-
 રુદ્ધં વ્રજ્યા સ્વમાશાન્ સમપદ્મપગ્લો વાન્નિ સંતિષ્ઠેષ્યે ॥ ૫ ॥

5

10

૫ આત્મ પોતાના તત્ત્વત્રયરૂપ શબ્દના પ્રવલ પ્રહારથી જે ચલતે વાંચિકર્મોને નષ્ટ કરી દે છે તે જ ચલતે ૫ આત્મને કેવલજ્ઞાન, કેવલદર્શન, અનન્તસુખ અનન્તવીર્ય, અનન્ત નિર્મલ સમ્પદન, ક્ષાયિક દુઃખ, ક્ષાયિક ક્રમ, ક્ષાયિક મોગ ક્ષાયિક ઉપમોગ, યથાસ્થાત્ત ચારિત્ર, મામ્બટલ, જામ્ન, હૃવપ્રવ કરો અનેક અનુસમ વિમૂર્તિઓ પ્રાપ્ત થાય છે । આ વિમૂર્તિઓમાંથી જ્ઞાન, દર્શન, સુખ, વીર્ય, સમ્પદસ્વ કરો વિમૂર્તિઓ તો આત્મ-સ્વમાત્મરૂપ હોવાથી ક્ષાયિત છે અને મામ્બટલ જામ્ન, હૃવ, દિશાસ્ત્ર, 15 કરો વિમૂર્તિઓ દેવોપમીત છે અને તે કાંઈના સંબંધ સુધી રહે છે । આ વધી વિમૂર્તિઓ અમુત છે અને એમું અશ્વિન મારહત્ય સ્વાદ વેલાય છે ।

આરે આ આત્મ વાંચિકર્મોનો નાશ કરવાથી ઉપર લલેલા અશ્વિન અને પરમ ગુણોથી દેહીપ્યમાન બને છે આરે એ આત્મ સ્વયમ્ભૂ અવવા અરિષ્ટ કહેવાય છે ।

૫ આત્મ સમસ્ત લોકલોકોને એકી સાથે નિર્ધાર આપે છે અને ચૂર છે, હૃતરૂપ બનેલો હોવાથી 20 નિર્ધારપણે પૂર્વે દૃષ્ટિને અનુમતે છે, જ્ઞાન-પ્રજ્ઞાદાને વિસ્તારે છે, મેહરૂપી પોર નિધિ અંજકારનો નાશ કરે છે, સમ્પદસારનરૂપ સમસ્ત અમુત સગલ સિધ્ધ અશ્વિનરૂપ અવનોથી ક્રમણામય ઉપદેશ આપીને મય્મ યોનોને અત્યન્ત સંતુષ્ટ કરે છે, તેમને અત્યન્ત આર્મદિત કરે છે, સર્વ પ્રજાઓના હૃદયમાલ (શાસ્ત્ર)ને કરે છે, સુર્યાદિ અન્ય જ્યોતિષો કરતાં અધિક તેમસ્વી છે, તથા સ્વયં પોતામાં જ પોતાતથે પોતાને ક્ષણજ્ઞાત રૂપ કરતો ૫ સ્વયમ્ભૂ પ્રવર્તે છે ॥ ૩-૪ ॥

25

અતિ રેડીએની સમગ્ર અત્યન્ત જડીમ ઇલા વેદનીય, નામ, ગોત્ર અને આત્મ આ ચાર અંગ્ગેય અમરો કર્મોની મૂલ અને ઉત્તર સમસ્ત કર્મપ્રવૃત્તિઓને છેડીને અત્યન્ત સ્વમાત્મવાળા સુલ્ભ, લોકપ્રાજ્ઞા, અનુરૂપ કરો પરમ ગુણોથી પણ તે મગાન્ન મુક્તિમાં શોમે છે । એ સિવાય સમસ્ત કર્મ પ્રવૃત્તિઓનો નાશ કરાવી (૧) પ્રાપ્ત વયેલા (અથવા અપ્ય વ્યપોદનિતિ નેતિ' નહે વર્ણવાળા) અનેક અન્ય ગુણોથી પણ તે સિદ્ધ મગર્વત શોમે છે । હૃદ આત્મનો સ્વમાત્મ કર્મગમન કરવાનો હોવાથી સમસ્ત કર્મોનો 30 નાશ થવા પછી તે જ સમયમાં મગાન્ન લોકપ્રાજ્ઞાના અપ્રમાણ ઉપર જઈને વિરાજિત થાય છે ॥ ૫ ॥

અન્યાકારાશ્ચિદ્ધેતુર્ન ચ મયસિ પરાં યેન તેનાસ્પદીન,
 પ્રત્યારમોપાત્ત્વેદ્યપ્રતિક્ષિતિરપિત્તકાર एष ક્ષમ્યર્થઃ ।
 દુષ્ટૃપ્ચાપ્ચાસક્ષસન્નરમરણજરાનિદયોગપ્રમોદ
 ધ્યાપત્ત્યાપુપ્તુપ્રમુખમયમહતઃ ક્ષેપ્સ્ય સૌભ્યસ્ય માતા ॥ ૬ ॥
 5 અત્તમોપાદાનસિદ્ધિં સ્વયમતિશ્ચમયદ્વીતવાથ ત્રિધાર્ક,
 હૃદિહ્નસમ્પતેઃ ત્રિપતિરિદિતં ત્રિપ્રતિહ્નન્દ્રમાર્થ ।
 અન્યદ્રધ્યાનપેદ્ધં ત્રિધ્યમમમિતં ક્ષાપ્તં સર્વકાર્ક,
 ડત્કુદ્યન્તવસારં પરમસુખમવસતસ્ય સિદ્ધસ્ય આત્મ ॥ ૭ ॥

સિદ્ધ અવસ્થામાં આપ્તનું પરિમાણ કેટલું રહે છે, અંતિમ છટીરની બોહું રહે છે કે અધિક ? તે

10 બતાવે છે —

- બે મતુપ્પચટીરની આ બીજ મુક થાય છે, તેને બે ચરમ છટીર કહે છે । મુક થયા પછી આ બીજનો
 આકાર ચરમ છટીરના આકારની મિમ આકારનો ન હોઈ શકે, અથવા ન છો તે સમસ્ત હોનર્મ ધ્યાપક હોઈ શકે
 છે, અથવા ન છો વટવૃક્ષના બીજની માફક અણુમાત્ર હોઈ શકે છે, કારણ કે આ આકાર વલ્કનમાં નોઈ
 કરણ નથી । પરન્તુ અંતિમ છટીરના પરિમાણની વંદક બોહો આકાર હોવામાં કરણ છે અને તે એ કે સંસાર
 15 પરિવર્તનમાં આ બીજનો આકાર કમોંને કરણે વલ્કનમાં રહેતો હતો । હવે કમોંના નષ્ટ થવાથી આકાર
 કેરવનમાં નોઈ કરણ નથી । તેથી મુક અવસ્થામાં બીજનો આકાર અંતિમ છટીરના આકારે બ રહે છે । તેનું
 પરિમાણ અંતિમ છટીરની વંદક બોહું બ રહે છે કારણ કે છટીરના બે બે માગોમાં અજમાના પ્રવેશો નથી
 કેટલું પરિમાણ પડી જાય છે । છટીરની બંદર પેટ, નાક, કાન વગેરે પોછા મળોમાં બીજ પ્રવેશો હોતા
 નથી । તેથી એ સિદ્ધ થાય છે કે મુક બીજોનું પરિમાણ અંતિમ છટીરના પરિમાણથી વંદક બોહું છે ।
 20 આ બોહુપતું આકારની બેબેહાર નથી પરન્તુ વનવલ્કની બેબેહાર છે । તથા મુક અવસ્થામાં બીજનો
 આકાર અંતિમ છટીરના આકાર સમ્પન્ન અવસ્થા દેહીપમાય રહે છે । તથા મુક અવસ્થામાં આત્મ અર્પ
 હોય છે । સિદ્ધોમાં સ્પર્શાદિરૂપ મૂર્ચ્ચ નથી, તેથી તે અર્પસ્થિતિમાં વહેવાય છે ।

- તથા કુષા, લુપા, આદ, કાસ (દમ), તાવ, મરળ વૃક્ષાલ્પા, અગ્નિપ્રયોગ, મોહ અનેક પ્રવરતી
 અપરિચ્છે અને બીજા પણ દમ્ભન કુ-હો બેથી ઉત્પન્ન થાય છે એવા મય (રમ-દ્રેષ)નો મગધાને નાશ કર્યો
 25 છે । આ મય નષ્ટ થવાથી સિદ્ધ મગ્ધતોને બે અગમ્ય દુષ્કની પ્રાપ્તિ થઈ છે, તે દુષ્કના પરિમાણને કોમ માપી
 શકે ! અર્પત્ત્ કોઈ ન માપી શકે ॥ ૬ ॥

સિદ્ધોનું મુક કેવું હોય છે તે બતાવે છે —

- સિદ્ધ પરામમાને બે મુક હોય છે તે કેવલ લાગ્યાથી બ ઉત્પન્ન થયેલું હોય છે; અમ્ય કોઈ
 પ્રજ્ઞે અપરિચ્છે ઉત્પન્ન થયેલું નથી તેથી તે અનિત્ય નથી । તે મુક સ્વર્પ અસિદ્ધાય મુક હોય છે,
 30 સમ્પન્ન વાખાઓથી રહિત હોય છે, અપન્ન ત્રિધાર્ક-અગમ્ય હોય છે અને આમાના સમ્પન્ન પ્રવેશોમાં
 મ્પાત્ત થઈને રહે છે । તે મુક ન કયારેય બોહું થાય છે કે ન તો થયે છે । સંસારિક મુક ત્રિપતોપી
 ઉત્પન્ન થાય છે, સિદ્ધોનું મુક ત્રિપતોપી ઉત્પન્ન થતું નથી પરન્તુ સ્વામાનિક હોય છે । મુકનું
 પ્રતિપ્રતિ કુપ છે । તે કુપની તેઓ સર્વા રહિત છે । સંસારી બીજોનું મુક કુ-હોથી નિશ્ચિત છે, પરન્તુ

નાથઃ કુષ્ઠકૃતિનાશાદુ વિવિધસપુષ્પૈરભપાનૈરશ્નુચ્યા ,
 ન સ્પૃષ્ઠેન્ધમાર્ત્પનીહિ મૃદુશ્યનૈર્મ્લીનિનિગ્રાષમાવાન્ ।
 માર્તકર્ષૈરમાત્ત તદુપશ્મનસગ્રપ્રજ્ઞાનયંતાવદ્ ,
 દીપાનર્થકયવદ્ઞા ધ્યયગણતિમિરે દ્રશ્યમાને સમસ્તે ॥ ૮ ॥
 શાદ્દક્ષ્યમ્પત્સમતા વિવિધનયવપ'સંયમજ્ઞાનદષ્ટિ
 ચર્યાઃ સિદ્ધાઃ સમન્તાભિવિતતયશ્વસો વિશ્વદવાધિદેવા' ।
 મૃતા મધ્યા મથન્ત સકલપ્રગતિ યે સ્તૂયમાના વિધિર્થે ,
 શાન્ સર્વાન્ નૌમ્પનન્તાન્ નિજિગમિપુરાઈ તન્સ્વરૂપ ત્રિસંધ્યમ્ ॥ ૯ ॥

5

સિદ્ધોત્તુ સુત્ર હિંદીયા સુત્રરૂપ જ હોય છે । સંસારિક સુત્ર વેદનીય કર્મના ઉદ્ધવથી વાપ છે । તથા પ્રપ્તમાલ, પન્ન, મોજન કોરે જામ સામ્યની અપેક્ષાગાઠું છે । પરન્તુ સિદ્ધોત્તુ સુત્ર થીજા કર્મેશ્વરની અપેક્ષા મિનાતું 10 હોય છે । તે સિદ્ધોત્તુ સુત્ર ઉપમ્પ રહિત છે, અપરિમિત છે, સામ્ય છે અને સર્વ સમ્પ રહેનારું છે । તે સુત્રનું સમ્પર્પ પરમોત્તુ છે અને અનન્ત છે । તે સુત્ર પરમ્પ્રુષ્ઠ કહેવાય છે । આરું સુત્ર સિદ્ધોત્તુ હોય છે ॥ ૭ ॥

એમ કહે જીજને પ્રાણાન વ્યાપ્તિની કર્મે પીઢા અથવા કુષ્ઠ ન હોય તો તેને મ્પટે પીઢાને શાન્ત કરવા માટે કર્મે કૌપતિની બહાર નથી, અથવા જે બહારે અંબકારાને સર્વા જમાત્ત હોય અને થયી થતુઓ સ્પષ્ટ દેશાતી હોય તો તે બહારે કૌપતિની કર્મે બહાર નથી, તે જ પ્રમાણે તે સિદ્ધ મગ્ધતોની 15 મૂન અને તારસ ચાત્રી ગર્વ છે તેથી તેમને અનેક પ્રકારના રસોથી પરિપૂર્ણ થવા અમ્પ્રકલ્પનું કર્મે પ્રયોજન નથી । તથા સિદ્ધોત્તુ કર્મે પળ જાતની અપભ્રિતતાને સ્પર્શ નથી હોતો તેથી તેમને કેસર, ચન્દ્ર અથવા પ્રપ્તમ્પ્રા કોરેતું પળ પ્રયોજન નથી । તેથી જ ઈતે તે સિદ્ધ મ્પર્ષતોને મ્પ્રાપ્તિ, ત્રિદ, ગોરેનો સર્વા જમાત્ત હોય છે તથા તેમને કોમ્પ્રકલ્પનાં પળ કર્મે પ્રયોજન નથી ॥ ૮ ॥

તે સિદ્ધ મગ્ધનો અનન્તજ્ઞાન ગોરે અનેક ઉત્તમ સંપત્તિઓથી સુશિત છે અને સર્વ ગ્પોત્તી 20 ઇદિ વિષ્ણુ થવા તપ, સંયમ, જ્ઞાન, દર્શન અને ચારિત્રથી યુક્ત છે । તેમનો યજ્ઞ ગારે તરત કેવાયેશે છે । તેઓ વિશ્વના દેવાધિદેવ છે । ગ્પો લોકના સમસ્ત મધ્ય બનો તેજોમી સ્પા સ્તુતિ કરે છે । તે મૂનકલ્પનાં કયેકા, મધ્યિયત્ કલ્પનાં યમાદ અને જાપાન કલ્પનાં થતા સમસ્ત અનન્ત સિદ્ધોત્તુ સિદ્ધ સ્વરૂપને બહુ બત્તી જ પ્રાપ્ત કરવાની હ્મ્પ્રાપ્તી ત્રિસંધ્ય નમસ્કાર કર્મ હુ ॥ ૯ ॥

આચાર્યભક્તિ*

સિદ્ધગુણસ્થાનિરિતાનુદૂતરુપામિબાહ્યકુલવિદ્યેપાન્ ।

ગુપ્તિમિરમિસમ્પ્રાપ્તાન્, સ્થુ(યુ)ક્તિયુતસત્પત્તનલઘિવમાપાન્ ॥ ૧ ॥

મુનિમાહાત્મ્યવિદ્યેપાન્, ઝિનશ્ચાસનસત્પદીપમાસુરમૂર્તીન્ ।

સિદ્ધિ પ્રપિત્સુમનસા, વદ્ધરસોવિપુલનૂસપાતનકુદ્ધલન્ ॥ ૨ ॥

ગુપ્તમથિવિરથિતપ્રપુષા, પદ્મદ્રવ્યનિથિતસ્ય ધાતુમ્ સતર્ત ।

રહિતપ્રમાદશ્યાન્, દધનશુદ્ધાન્ મળસ્ય સંતુષ્ટિકરાન્ ॥ ૩ ॥

મોહહિદુગ્રવપસઃ પ્રધન્યપરિહુસાદપસુમ્પવહારાન્ ।

પ્રાસુક્યનિસ્પાનનપાનાશાધિર્ચસિષ્યેતસાં હતક્રમયાન્ ॥ ૪ ॥

10

અનુવાદ

જે આચાર્યો મિથેના ક્ષાયિક સમ્યક્ત્વ આદિ ગુણોની વૃદ્ધિ કરવામાં છતાં બીન રહે છે । શ્રેય, મન, મય્યા, હોમરૂપી વશિષ્ઠા સમુદ્ધાના જે અનન્તાનુભવિ શરોરે અનેક મેરો છે । અર્થાત્ કમાયેલા મેને છે તે જગા જેમોર નદ કરી નાશ્યા છે, જે મનોમુદ્ધિ, વચનગુપ્તિ અને કાવ્યગુપ્તિનું પાછળ કારે છે, અને જેઓ નિસ્ફલયા (યુક્તિ) થી યુક્ત એના સમ્યક્ વચનવશે અગત્યા પદાર્થોને શોધવાએ છે, એના આચાર્યોને હું

15 નમસ્કાર કરું છું ॥ ૧ ॥

મુનિઓમાં જેમનું મહાત્મ્ય વિશેષ છે, જેમની મૂર્તિ ઝિનશ્ચાસનને પ્રકાશિત કરવા મઠે રીપક સમ્પન્ન દેવીયમળ છે, જેમના મનમાં સિદ્ધિપ્રાપ્ત કરવાની રચના છે અને જેઓ જ્ઞાનાત્મકીય આદિ કર્મોને વંધાવવાના કરગરુપ સત્પદોષ, નિહન મ્હાસર્વ આદિ કારણોને નાશ કરવામાં અપન્ન કુદાલ છે, એના આચાર્યોને હું નમસ્કાર કરું છું ॥ ૨ ॥

20 જેઓનું શરિર સમ્પદ્ધર્શન શરોરે ગુણરૂપી ઝગિઓથી ઘુષોદિત છે, જેઓ ઝીવાદિક છર દ્રવ્યના નિશ્ચયને અન્ન વાતમત છે અર્થાત્ જેઓ સ્વર્ગ પદ્મદ્રવ્ય શિષ્યક નિશ્ચયવાચક છે અને ધીજાઓને નિશ્ચય કરાવનારા છે, જેમનું આદિત પિક્ષા આદિ પ્રમાણથી રહિત છે, જેમનું સમ્યક્દર્શન સંક્રારિક દોનોથી રહિત છે અને જેઓ ગચ્છાની સંતુષ્ટિને કરનારા છે, એના આચાર્યોને હું સદા નમસ્કાર કરું છું ॥ ૩ ॥

25 જેમનું ઇત્ત તપશ્ચરણ મોહ અને અજ્ઞાનનો નાશ કરનાર છે, જેમનું હૃદય પ્રશસ્ત અને પરિપુષ્ટ છે, તેના અપ્સરાર ધુન્દ-સ્વપરકરણગત છે । જેમનું રહેવાનું સ્થાન સમર્થિશ્યાદિ ધીરોથી રક્ષિત હોય છે, જેઓ પાપ રક્ષિત હોય છે, જેમનું હૃદય આશા-સુહારી સર્વથા રક્ષિત હોય છે અને સિધ્ધાત્મકીય કુમ્મર્શનો સદા નાશ કરનારા હોય છે, એના આચાર્યોને હું સદા નમસ્કાર કરું છું ॥ ૪ ॥

* આ સ્તોત્રના ઉપા શ્લાઘના શ્લોકમાં નમસ્કારસ્વરૂપ શરોરે વાચ્ય નથી । તે વાચ્ય દશમ્ય શ્લોકમાં છે । અને ત્યાં ટૂંકી વચ શ્લોકોનો વાચ્ય છે । તેથી નમસ્કાર કરું છું । ત્યાં વાચ્ય ત્રીણી સ્તોત્રમાં આવ્યું છે । અમ્મલ વળ ૪૦ પદ ૩ વચસ્ય ।

ધારિતવિલસ-મુખાન્ , વર્જિતવદુદ્ધપિષ્કમખલનિકરાન્ ।
સકલપતિપદ્મયિન- ક્રિયામિરનિર્ઘ- પ્રમાદત- પરિરહિતાન્ ॥ ૫ ॥

અચલાન્ અપેતનિદ્રાન્, સ્નાનપુતાન્કટદુષ્કેશ્યાદીનાન્ ।
વિવિનાનાભિત્થાસનસ્તિસ્થેહાન્ વિનિર્જિતનિરુપકરિષ- ॥ ૬ ॥

અતુલાતુલકટિકાસાન્ , વિવિક્તવિજ્ઞાનસ્થિતસ્વાધ્યાયાન્ ।
દક્ષિણમાધસમગ્રાન્ અપમતમદરાગલોભક્રુઠમાત્સર્યાન્ ॥ ૭ ॥

ભિન્નાર્પરૈરુપધ્યાન્ સંગાથિતધર્મસુનિર્મલ્લઙ્કારાન્ ।
નિત્યં પિતૃદુઃખસીન્ પુષ્પાન્ ગમ્યોદયાન્ ચિત્તીનગારબચ્ચાન્ ॥ ૮ ॥

5

જેમનાં મન, વચન અને ક્રિયા, પાંચે હિન્દ્રિયો, અને હ્રાપ-યગ વગેરેનો વ્યાપાર બધા પાત્રોથી રહિત હોય છે અને તેથી જેઓ અપ્યન્ત ધોમે છે । જે મુનિઓનો સમુદાય અધિક દંડનો મનાયદાર બહુદોષવાલો 10 વાઘાર પ્રજ્ઞ કરે છે પણ મુનિ-સમુદાયથી જેઓ સર્વથી અજ્ઞા રહે છે (૧) । જે તપશ્ચર્યા વિશેષ અનુગ્રહનોથી અનેક પ્રકારના પરીપણેને સદા વીતતા રહે છે અને જેઓ પ્રમદથી સર્વથી રહિત હોય છે, પણ આત્માને હું સદા નમસ્કાર કરું છું ॥ ૫ ॥

જેઓ અનેક પરીપણે બાધવા છતાં પોતાનાં અનુદાનો અને ક્રોધથી વ્યતીત થવાનું પતા નથી 15 જેઓ વિદ્યેને કરીને નિદ્રાથી રહિત હોય છે, જેઓ પ્રાપ્ત કાપોર્થ્યમાં રહે છે, જેઓ અનેક પ્રકારનાં દુષ્ટ અને દુર્ગતિને આપનારી દુષ્ટ લેખાઓથી સદા રહિત હોય છે, જેઓ વિધિર્થક થામો છાગ કર્યો છે, લક્ષ્યા જેઓના વાગમાનુસાર કદા, વસ્ત્રિકા વગેરે અનેક પ્રકારનાં રોચનાં સ્વાદ છે, જેઓ તેજ વગેરેથી મધ્યેશ કરવતા નથી અને જેઓ હિન્દ્રિયરૂપી દાપીઓને હિંસા પોતાના વચમાં રાખે છે, પણ આત્માને હું સદા નમસ્કાર કરું છું ॥ ૬ ॥

સંસારમાં જેમની કોઈ તપમ્મા નથી જેઓ સ્વકટિકાસન વગેરે કઠન વાસનોથી તપચારણ 20 કરે છે, જેમ્નુ હ્રાપ હિંસા પરમાત્મોથી રહિત છે, જેમનો સ્વાધ્યાય સદા અસંહિત રહે છે, જેમનું દાક્ષિણ્ય પરિપૂર્ણ છે અને જેમના મદ, રાગ ક્રોધ, લજ્ઞા અને મસરતા વાત્સ્યા ગયા છે પણ આત્માને હું સદા નમસ્કાર કરું છું ॥ ૭ ॥

જેઓ અર્થધ્યાન અને રીતધ્યાન સ્ત્રી પક્ષોનો સર્વથી માણ કર્યો છે, ધર્મધ્યામની શુભ માત્રમાથી જેમનું હ્રાપ નિર્મલ બન્યું છે, જેઓ નરકાર્થિક દુર્ગતિઓને સદાને મટે રોકી છે, જેઓ અત્યંત 25 પવિત્ર છે જેમની ઋદ્ધિઓ અને તપચારણનું માહાત્મ્ય અપ્યન્ત પ્રશંસનીય છે અને જેઓ ગારવ યુક્ત પ્રવૃત્તિઓથી સર્વથી રહિત હોય છે, પણ આત્માને હું સદા નમસ્કાર કરું છું ॥ ૮ ॥

તરુમૂલ્યોગમુક્તિનરકાઘાતાપયોગરાગસનાયાન્ ।

શુભ્નદિવકરચપાનમયાનનપાન્ મહાનુમાશ્વિપાનાન્ ॥ ૯ ॥

ઈરશ્વગુપ્તંપશાન્ યુષ્માન્ મક્ત્યા વિદ્યાત્મ્યા મ્પિરયોગાન્ ।

વિખિનાનારતમપ્યાન્ મુક્તીકૃતશ્વત્ક્રમલ્લઘોમિતશિરસા ॥ ૧૦ ॥

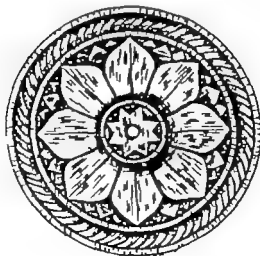
અમિર્નામિ સફલકલુપ્તમશોદયઅન્મચ્ચરામરખચનમુક્તાન્ ।

શિવમચ્છત્મનષમશ્વયપ્યાહૃતમુક્તિસીકમ્પમસ્તિષ્ઠિ સત્તતમ્ ॥ ૧૧ ॥

5

જે બાવાયોં વર્ષાકાલમાં વધુ બહિની મીલે યોગસૂક્ષ્માર્મ રહે છે, વૃષ્ટિસૂક્ષ્મ આપના વળ ખાતલ કરે છે અને શીતકાલમાં અબજકાણયોગ (સુદ્ધી ખાવાર્મ રહે) વાતલ કરે છે, એમનાં મન, વચન અને કર્મનાં પ્રવૃત્તિ હંમેશાં અનેક બીબોના કિતને કરનારી હોય છે, જેઓ સદા પ્રકારના મયથી સર્વપા 10 રહિત હોય છે, જેઓ પાપથી રહિત છે, એવના અનુમાશ (પ્રમાશ) અને વિપાન (કર્મો) મ્દાન છે, પણ આવાયોંલે હું સ્તા મમસ્કાર વહે છે ॥ ૯ ॥

જે બાવાયોં ઉપર ક્ષેત્રના ગુણોથી સંવચ છે, એમનાં મન, વચન અને કર્મનાં અનેક પરિપક્ષો બાવા ઊતાં પણ નિર્મલર વિચિત્તૂર્ક રિશર રહે છે, અનેક ગુણોને વાતલ કરવાથી જેઓ સદા અખ-પ્રચલ છે । અને અદ્રુમ કર્મોના ટદ્યવી પ્રાજ કમાર વચ્ચ, મ્દાન, અરુ અરે સર્વ દોષોના સંવચથી જેઓ રહિત 15 છે પણ આવાયોંલે હું અમિ મતિથી વિચિત્તૂર્ક અંતરિય્મ્દા કરકાલથી શોમ્દા મસ્તક વહે નમું છે । જેવી મને રિશ, અચલ, નિપાય, અશ્વય, બાવાઓથી રહિત એવુ મુક્તિસુચ પ્રાપ્ત વાતો ॥ ૧૦-૧૧ ॥

પંચગુરુમત્તિ

ધીમદમેન્દ્ર મુનુટપ્રપટિતમણિફિરણશારિચારામિઃ ।
 પ્રધાલિતપદયુગલાન્ પ્રણમામિ જિનેશ્વરાન્ મક્ત્યા ॥ ૧ ॥
 અટગુણે સમપેતાન્ પ્રણટદુષ્ટાટકર્મરિયુમમિતીન્ ।
 સિદ્ધાન્સતતમનન્યાભમસ્ક્રોમીદ્યુટિસંસિદ્ધયૈ ॥ ૨ ॥
 સાધારાધુતસલધીન્પ્રતીય શુદ્ધોરુષ્ણરણનિરતાનામ્ ।
 આચાર્યાણાં પદયુગક્રમત્થાનિ દધે શિરસિ મેઙ્ગલ્ ॥ ૩ ॥
 મિપ્યાશાદિમદોગ્રચાન્તપ્રર્થાસિવચનસંદર્માન્ ॥
 ઉપદેશકાન્પ્રપદ્યે મમ દુરિતારિપ્રણાશાય ॥ ૪ ॥
 સમ્પદ્ધર્ષનદીપ્પ્રકાશકા મેયશાસંમૂતાઃ ।
 મૂરિચરિત્રપતાકાસ્ત સાધુગણાસ્તુ માં પાન્તુ ॥ ૫ ॥
 ક્ષિનસિદ્ધધરિદેશકસાધુશ્રાવનમલ્લુગગણાપેતાન્ ।
 પંચનમસ્કારપદૈક્ષિત્યમભિર્નામિ મોક્ષલાભાય ॥ ૬ ॥

5

10

અનુવાદ

15

જેજોના ચરણકમલ હન્ત્રોના હુશોમિત મુનુટોમાં જહેલા મળિઓના ફિરણકપી વલમ્પાપી પ્રધાલિત કરવામાં આવ્યા છે, એવા શ્રીજિનેશ્વર મગ્ધતો(—અર્થિયો)ને હું મત્તિ પૂર્વક પ્રણામ કરું છું ॥ ૧ ॥

જેજો અમમજ્ઞાનાદિ બાઠ ગુણોથી વલંકૃત છે, અને જેઓએ અપમ્ત દુષ્ટ—દુષ્ટ દેશાવલ્યા બાઠ કર્મકપી ધાનુજોના સમૂહને મદ્દ કરી નાશ્યો છે, એવા અનન્ત સિદ્ધોને હું અપ્પમ્ત રૂપે એવી મોક્ષલક્ષ્મીને પ્રાથ કરવા નમસ્કાર કરું છું ॥ ૨ ॥

20

આચાર અને સુત સમૂહને તરીને જેજો શુદ્ધ અને પરાક્રમવાલ્યા ચારિત્રિયું પાસન કરવામાં સ્થા કરપર છે, એવા આચાર્યોના ચરણ-કમલોને હું મલ્લક પર ચારણ કરું છું ॥ ૩ ॥

જેઓના વચનોની રચના મિપ્યાશાદિઓના અર્થકારકપી અંશકારને નાશ કરવાવાળી છે, એવા ઉપાધ્યાયોને હું મારા પાપકપી ધાનુજોનો નાશ કરવા શરણ કરું છું અર્થિયો તેઓના શરણે બાંડું છું ॥ ૪ ॥

જેજો સમ્પદ્ધર્ષીમકપી દીપકપી મળ્યશીઓના મનનો અમ્પકાર દૂર કરી તેઓના મનને પ્રવશિત કરવા છે બીજાદિક સમસ્ત પદાર્થોના જ્ઞાનથી હુશોમિત છે અને વિવિધ ચારિત્રની પદ્ધતિ જેઓએ પરાક્રમી છે, એવા સાધુસમૂહોનો મારી રક્ષા કરે ॥ ૫ ॥

જેજો અનેક ભિક્ષુ ગુણોના સમૂહથી સંહિત છે એવા અર્થિય, સિદ્ધ, આચાર્ય, ઉપાધ્યાય અને વ્યવ સાધુઓને હું મોક્ષ પ્રાપ્ત કરવાની રૂપકાપી પંચ-નમસ્કાર મંત્રના પદોલેજે ત્રિસન્ધ્ય નમસ્કાર કરું છું ॥ ૬ ॥

30

૫૫ પચ્ચનમસ્કારઃ, સર્વપાપપ્રણાશનઃ ।
 મંગલક્રાંતં ચ સર્વેષાં, પ્રપર્મ મજ્જતં મથેત્ ॥ ૭ ॥
 શ્રીમદ્દૈતિસદ્વાપાર્યોપાધ્યાયા સર્વસાધકઃ ।
 ૫૬ કુર્વન્તુ મગતાઃ(સં) સર્વે, નિર્વાણપરમભિયમ્ ॥ ૮ ॥
 સર્વાન્ બિનેન્દ્રધન્નાન્, સિદ્ધાન્તાર્ચપાઠશ્ચન્ સાધૂન્ ।
 રત્નત્રયં ચ વન્તે, રત્નત્રયસિદ્ધયે મક્ત્યા ॥ ૯ ॥
 પાન્તુ શ્રીપદપદ્માનિ, પચ્ચાન્તાં પરમદિનામ્ ।
 સ્પર્શિન્નાનિ સુરાધીશ્વ-શૃંગમગિમરીવિમિઃ ॥ ૧૦ ॥
 પ્રાસિદ્ધર્થિર્નિનાન્ સિદ્ધાન્, ગુણૈઃ શરીન્ સ્વમાતુમિઃ ।
 ૧૦ પાઠશ્ચન્ વિનયૈઃ સાધૂન્, યોગાગ્નિરદમિઃ સ્તુત્વ ॥ ૧૧ ॥

આ પંચ-મમસ્કાર એક થવા પાપોને નાશ કરનાર છે અને સર્વ મંગલોર્થ મુખ્ય મંગલ છે ॥ ૭ ॥

અરિહંત, સિદ્ધ આચાર્ય, ટપાધ્યાય અને સર્વ સાધુ આ પાંચે પરમેષ્ઠી મંગલરૂપ છે । તેઓ મને મોક્ષરૂપી પરમ છત્તરી આપે ॥ ૮ ॥

૧૧ રત્નત્રય પ્રાપ્ત કરવા મટે જાતિ યકિયી થવા અરિહંતોને, સિદ્ધોને, આચાર્યોને, ટપાધ્યાયોને
 15 સાધુઓને અને રત્નત્રયને મમસ્કાર કરે છું ॥ ૯ ॥

શ્રીમદ્વાપાર્યોને અરેલ્લ રત્નત્રય ચિરગોષી રંજિત થઈ પાંચે પરમેષ્ઠીઓના ચરણ-તમ્બુ મરી રહ્યા કરે ॥ ૧ ॥

બાઠ પ્રાણીઆર્યોની સહિત અરિહંતો, અનન્તજ્ઞાનાશ્રિ બાઠ ગુણોષી સહિત સિદ્ધો, બાઠપચ્ચનમગતોની સહિત આચાર્યો, વિનયશી સહિત ટપાધ્યાયો અને બાઠ યોગાગોષી સહિત સાધુઓની હું સ્તુતિ કરું છું ॥ ૧૧ ॥

20

પરિચય

આચાર્યકર્મ્ય શ્રીકૃષ્ણપદ્મ વિરચિત દશમસ્કંધાદિ સંગ્રહ' સંગ્રહ વિ જૈન પંચાત્મન, અજમેરથી
 ૧૦૨ સં ૨૫૭૧ મ્ પ્રકાશિત થયેલ, તેમાંથી સિદ્ધમર્તિ, આચાર્યમર્તિ તથા પંચગુરુમર્તિ આ ત્રણ છદ્ધો,
 અને તેવામાં આપ્યા છે ।

શ્રી કૃષ્ણપદ્મસ્વામી ટિગમ્બર જૈન પાર્વતમાં એક પ્રૌઢ અને પ્રકરણ સિદ્ધાન્ આચાર્ય પદ્મ ગયા છે ।
 25 તેઓ વિક્રમની ૬૬૫૫ શાકાબ્દિમાં થયા છે । તેમના 'સર્વાર્થસિદ્ધિ' સમાધિત્ર' કવોરે મંત્રો બહુજ પ્રસિદ્ધ છે ।

श्रीरत्नगेखरसूरिविरचित 'श्राद्धविधि' प्रकरणान्तर्गतसन्दर्भ

एवं श्राद्धस्य स्वरूपमुक्त्वा प्रागुक्ते दिनपञ्चाङ्गित्यपदे प्रथमं दिनकृत्यविधिमाह—

भवकारेण विबुधां स्मरेत् सो सङ्कुलधर्ममपिमाई ।

5

पट्टिकमिमं सूर्यं पूज्यं गिद्धे त्रिणं कुण्डं स्मरन् ॥ ५ ॥

व्याख्या— समो भरिहतायै इत्यादिना विबुधाः स श्राद्धाः सङ्कुलधर्ममपिमाईन् स्मरेत् । अयमर्थः भावकेन तावन् न्यस्यमित्रं मास्यम् । पाश्चात्यरात्री च यामाविसमये सकृदले उत्यातस्य तथा सति यथा शिखोन्मन्मनैहसीदिकपावर्त्तकिकरूपसिद्धपावयोऽनेकशृण्वा, अन्यथा तत् सतिनावयो दोषाः ।

स्मरेत्ऽप्युक्तम्—

10

“कस्मीणां धनसंपदहं धस्मीणां परलोभम् ।

त्रिहिं सुतां रविं जगाम त्रिहिं नरवाक्ये न बोधे ॥ १ ॥

निद्रापातवशादिना यदि तयोभ्यामुं न जानोति तदा पञ्चदशमुहूर्त्तं एवमेव तस्यां जघन्यताऽपि बहुर्वदो घाते मुहूर्त्ते वसिष्ठेन प्रख्यापुपयोगं करोति—

प्रश्नपठः—कोऽहं श्राद्धोऽस्यो वा ?

15

धनत—किं स्वपुत्रोऽस्य वा ? उपरितलेऽप्यस्तले वा ?

कस्त्यो—पत्रिर्विन् वा ?

मातृ—आपिक्यादिना पंगितोऽहं न वा ?

परमुपयोगे इत्तं निद्रानुपत्ते मासामिच्छासं निरुपदि । ततोऽपनिद्रा सन् द्वारं दृष्ट्वा आपिक्यादि चिन्तां करोति । इत्तं च साधुमाधित्योपमिर्मुक्ती—

20

“दृष्ट्वा उपयोगं कृतासमिर्भमना बोधति ।

रात्री च यदि किञ्चित् कार्याधन्यस्त्री ज्ञापयति तदा मन्दस्वपदिनैव उक्त्वा स्वरं तु शब्दं आसितलुं शब्दं कृतापि न कुर्वत् । रात्री तत्काले जागरितपूर्वहोषादिहिंस्रबीयर्मसिषोपद्रवापातमा मासिबैमिर्भमना स्वस्वारात्मना प्रवर्त्यत । तथा च पानीमाहारिकरन्ध्रनगरिकाबापिम्यकारकरोकनरक पयिकर्करामिकरपदिकपदविषयप्रवाहकशिखारुक्कषाकिरुजककुम्भकारकोहकारसुधधार धृतकारकात्मकात्म्यकारमास्तिपकसीमिकबागुरिककुन्धकपातकपात्रारिकतन्करावकम्भदापकादीना मपि परम्परया कुम्भापातमुत्तरिति मितौक्रमनैके दोषाः ।

25

यदुक्तं श्रीमद्वचनम्—

जागरिता धस्मीर्णं महस्मीर्णं तु सुतया सेषा ।

वचमहिंय महणीय, वचमहिंसु त्रिणो जयमणी ॥ १ ॥

30

निद्राच्छेदे च तज्जेव भूजकमिश्रितानुष्योमस्तु किं तत्त्वमिषाधन्वेयं पता—

ममोभूतत्वयोर्निद्रा विच्छेदः शुभहेतवे ।

ज्योमवाजसितसेषु, स पुनर्गुददायका ॥ १ ॥

शामा शस्त्रोदये पक्षे सिते कृष्णे तु वशिष्ठा ।
 श्रीणि श्रीणि दिनाबीजं सुख्योदया शुभा ॥ २ ॥
 शुद्धमसिपक्षो वायुश्चन्द्रोऽथाहं अहं अहम् ।
 एतन् शस्त्रोऽजया वृत्त्या विपर्यसि तु पुनःश्वः ॥ ३ ॥
 शराद्येनोदये धायोः, सूर्योवास्तं शुभाबहम् ।
 रथये रथिषा त्वया शशिनास्तं शुभाबहम् ॥ ४ ॥

केयाश्चिन्मते वायुश्चन्द्रोदये वा रथिमीमगुरुधामिषु सूर्योदया सोमपुष्यशुक्रेभ्यु चन्द्रोदया ।
 केयाश्चिन्मतेऽस्मिन्महापथा मेसविसे रथिषाया इत्यादि । केयाश्चिन्मतेऽस्मिन्महापथा मेसविसे रथिषाया इत्यादि । केयाश्चिन्मतेऽस्मिन्महापथा मेसविसे रथिषाया इत्यादि ।

॥ तावत् अटीह्यं माहिरेयैश्चन्द्रोदयाहरेत् ।

अरुणपृथ्वीश्चमिन्महापथा नाह्या पुनः पुनः ॥ ५ ॥

पद्विनाहं शुद्धमसिपक्षो वा यो केदा मणने मनेत् ।

सा केदा मणने नाह्या नाह्या संवत्सरे श्वेत् ॥ ६ ॥

पञ्चतत्त्वादि विषय—

कृष्णं बहिरपस्तोयं सिरधीना समीरणा ।

भूमिरेष्यपुत्रे व्योम सूर्येण वृत्ते शुभा ॥ ७ ॥

वायोऽपिपक्षो वृष्ण्या व्योमस्तत्त्वं बहेत् कमात् ।

बहन्वाक्यमयोर्जात्योः शस्त्रोऽपि कमा सदा ॥ ८ ॥

वृष्ण्याः पञ्चमि पञ्चाशं चत्वारिंशत्तथात्मसा ।

अग्रश्चिन्मतेऽस्तुनर्वायोः विंशतिर्नमस्तो ददा ॥ ९ ॥

तत्त्वाभ्यां भूवसाभ्यां स्या व्योमस्तो व्योमं पञ्चमेवसि ।

दीप्ता स्थिरपक्षे कृष्णे तेजोऽप्यप्यरी शुभम् ॥ १० ॥

वीधितभ्ये नये काने सत्त्वोत्पत्तौ च वर्पणे ।

पुनार्थे पुनःप्रसे च गमनागमने तथा ॥ ११ ॥

पृथ्व्यपनत्वं शुमे स्यातां बहिषातौ च नो शुभी ।

मर्पसिद्धिः स्थिरैर्भ्यां तु दीप्तागमसि विविचिरेत् ॥ १२ ॥ शुभम् ॥

पूजाप्रवृत्तार्जुनोद्वाहे, पुर्णादिसिद्धिवाहने ।

ममागमे वीधिते च पुनः सेनाविस्तारहे ॥ १३ ॥

कृष्णमिन्द्रमणे वृष्टौ सेनाह्यिन्द्रियजये ।

विद्यापट्टमिन्द्रमणी शुमेऽर्थे च पूजा शशी ॥ १४ ॥ शुभम् ॥

प्रसे मारंमने वापि कार्याणां वामनासिद्धि ।

पूर्य वायोः प्रसेदभ्ये, तथा सिद्धिरर्त्तघपम् ॥ १५ ॥

ब्रह्मनां रायितानां च मन्त्राणां निजाल्पत्वात् ।

प्रसे पुनर्विषी विरि र्त्तमे सदासा मये ॥ १६ ॥

स्वाध्याये वानेऽहाने गच्छ- मये पुनार्थमिषुमे ।

विनादे ब्राह्मणार्थे च स्वध्यायि प्रसास्यते ॥ १७ ॥ शुभम् ॥

कवित्वेयम्—

विद्यारम्भे च दीक्षायां दान्ताभ्यासविद्यायोः ।

राजद्वारंगीतादी, मन्त्रपञ्चादिसाधने ॥ १८ ॥ सूर्यनाडी शुभा ।

दक्षिणे यदि वा वामे यत्र वायुर्निरस्तम् ।
 तं पादमग्रतः कृत्वा, निस्तरेण निजमन्दिरात् ॥ १९ ॥
 मधमर्णादिचौराणां यिग्रहोत्पातिनाऽपि च ।
 शूच्याङ्गे स्वस्य कर्तव्याः, सुप्रसामजपार्थिभिः ॥ २० ॥
 स्वजनस्यामिगुर्याणां ये चाप्ये द्वितजिन्तकाः ।
 जीवाङ्गे ते भुवं कर्ष्याः, कर्षसिद्धिमभीप्सुभिः ॥ २१ ॥
 मधिरात्रवनापूर्वं नासिकापक्षमाभितम् ।
 पादं धाम्योरिपतो वृथात् प्रथमं पूयिषीतके ॥ २२ ॥

5

एवं विधिना त्यक्तनिद्राः श्रावक आत्यन्तिकबहुमानाः परममहत्कार्यं नमस्कारं श्वरेदम्बकबर्णं
 पश्चाद्—

10

‘ परमिद्विधितयै मधमंमि सिञ्चागण्य क्यपत्तं ।
 सुताऽविषयपयिषी निवारिमा होह एवं तु ॥ १ ॥ ’

अप्ये तु न सा कश्चिद्वस्था पस्यां पञ्चनमम्कारस्यानयिचर इति मन्त्रानां भविष्येणैव
 नमस्कारपद्धत्याह । एतन्मन्त्रप्रयोगपञ्चाङ्गकृत्स्यादायुक्तं । आद्यदिनहृत्यै त्वैवमुक्तम्—

सिञ्चात्रये यमुचूर्णं चिद्विज्ञा चरणीयके ।
 माचर्षतुं जगद्गर्ह, नमोकारं तमो पदे ॥ १ ॥

15

पतिदिनकर्षाणां वैधम्—

जामिनिपच्छिमजामे सुष्ये जगति वास्तुपुरार्ह ।
 परमिद्विपुरममन्त्रं मधमि सक्तुषाचमो ॥ १ ॥

एवं च नमस्कारं स्मरन् सुतोषिकां पस्यां कश्चि मुस्ता पवित्रयूमी कर्ष्ये स्थितां निषिद्यो वा 20
 पद्यासनादिस्तुलासनासीनां पूर्वस्यां उत्तरस्यां वा सम्मुखो जिनमतिमाद्यमिमुको वा चिर्लक्षमताद्यर्थे
 कम्बजमष्टरजापादिना नमस्कारयन् परावर्त्तयेत् तथाप्यङ्गे कर्मत्वे कर्षिक्रयामाद्यं पदं कर्षिपादिपदानि
 चत्वारि पूर्वादिदिक्चतुष्टयै होयामि अन्वार्थान्नेत्यादिभिर्दिक्चतुष्टयै न्यसेदित्यादि ।
 अर्थं चाष्टममन्त्रो श्रीहेमचरिणि—

अष्टपदे सिताम्नोङ्गे कर्षिक्रपां कृतस्थितिम् ।
 भाद्यं सतास्तरं मन्त्रं पवित्रं चिन्तयेत्तदा ॥ १ ॥
 सिञ्चादिकचतुष्टयं च दिक्पत्रेषु यथाक्रमम् ।
 घृतापादचतुष्टयं च दिक्पत्रेषु चिन्तयेत् ॥ २ ॥
 त्रिशुद्धया चिन्तयन्नस्य धातमष्टोत्तरं मुनिः ।
 मुञ्चानोऽपि कमेतैव चतुर्धत्तपदा फलम् ॥ ३ ॥

25

30

करजापो मन्वाचर्त्तराज्ञाचर्त्तादिना इष्टसिद्ध्यादिवहुफलम् ।

मोक्षः च—

करभाबते जो पञ्चमङ्गलं शाहुपट्टिमसंज्ञाय ।
 मन्वाया भाबराहं छन्ति तं मो पिसायाई ॥ १ ॥

ब्रह्मनादिके तु विपरीतज्ञातार्थादिमाहुरिः परित्वा विपरीतं ममस्वयं सदापि जपेत्, स्मिं
हेतुनाशावि स्यात् । कश्चाप्यथशक्तस्तु सूत्ररत्नसूत्रादित्रयप्राप्त्या स्वहृदयसमयेनित्यया
परिभाषकशब्दव्याख्याकृत्या मेवैतुल्यज्ञानाविधिभिना जपेत् । यतः—

यत्कृत्यमेव यत्कृतं यत्कृतं मेवकृतमे ।

- 5 ध्यायन्निष्ठेन यत्कृतं, तदाप्योऽस्यकृतं ममेव ॥ १ ॥
समुदात्तित्वे मया सदाज्ञात्मानान्न नृमा ।
मौनज्ञात्मानसः श्रेष्ठो जाया सदाप्य पठ पठ ॥ २ ॥
अप्यस्यां मिने ध्यायं ध्यानभातो मियोगपम् ।
इयमात्मा पठेत् स्तोत्रं मित्येवै शुद्धिमां स्मृतम् ॥ ३ ॥

- 10 धीपावस्मिन्निष्ठेनतिष्ठाप्यज्ञतावनुक्तम्—

आपस्मिन्निष्ठो मायसोपांशुमाप्यमेवात् तत्र मामसो मयोमात्रयुतिनिर्मुक्तः स्वतन्त्रिध,
जपांशुस्तु परैरभ्युपगम्येऽन्तः सज्जस्यकथा, यस्तु परैः भूयते स मायाः अथ यथाधर्ममुत्तममाध्यायम्
सिद्धिषु शान्तिपुष्पमिच्छात्पदिकपाशु मियोग्या, मामसस्य प्रपन्नसाध्यात्वाद् मायस्याध्यायसिद्धिकृत्-
त्वात्तुर्पाशु साधारण्यपत्त्ययोग्या इति । ममस्वयंस्व पञ्चपदी नक्षपदी वाऽनामुप्यपि विसृज्याप्या
15 गुह्येत् तस्य च प्रत्येकमेकैक्यक्षरपञ्चापि पठत्यर्थम् ।

यत्कृतमस्तम्यकृतं—

गुह्यज्ञानमोत्या विद्या स्यात् पोडशाक्षर ।

अपन् इतिज्ञं तस्या अतुर्गस्यानुयात् पञ्चम् ॥ १ ॥

गुह्यज्ञं पठेद्विज्ञं पोडशाक्षर— अतिहंसिद्विज्ञपरिपञ्चगताः बसाह् कथा । तथा—

- 20 शतानि बीजिपञ्चमे अक्षरि अतुर्गस्तम् ।
पञ्चाक्षरं अपन् योगी अतुर्गस्तम्यनुते ॥ २ ॥
पञ्चमे अतिहंसिद्विज्ञ इति अतुर्गस्तं अतिहंसिद्विज्ञ इति अक्षरं अक्षरं मेव मन्त्रं—
“महत्तिहंसिद्विज्ञमयीणां कथितं पञ्चम् ।
पञ्चं स्वर्गापञ्चमीं तु, अन्ति पठ्याप्येताः ॥ ३ ॥

- 25 तथा—

मामिपये स्थितं व्याप्ति- अक्षरं शिञ्जलोमुक्तम् ।
सिधये मस्तम्यमोक्षे अक्षरं अन्त्यामुने ॥ ४ ॥
अक्षरं इत्यामोक्षे साक्षरं कञ्जपञ्चरे ।
सर्वकस्याप्यक्षरिणि बीजाप्यप्याप्यपि समेत् ॥ ५ ॥

- 30 अतिमात्रस्य इति बीजाप्यप्याप्यपि ममा सप्तसिद्धस्य इति ।
मन्त्रा प्रपञ्चपूर्वाऽयं पञ्चमसिद्धिमिष्टमि ।
अथैषा प्रपञ्चमिष्टा, विज्ञापपञ्चमिष्टमि ॥ ६ ॥
एवं च मन्त्रविधानां कर्णेषु च पञ्चपु च ।
विज्ञेयं कथनां कुर्यां कृत्यमात्रोपपत्ति ॥ ७ ॥

- 25 आपादेय अतुर्गस्तम्, यतः—

पूजाकोटिसमं स्तोत्रं स्तोत्रकोटिसमो जपः ।
अपकादिसमं ध्यानं ध्यायकोटिसमी जपः ॥ १ ॥

प्यानसिद्धये च जितजम्मादिकस्याप्यकभूम्पादिरूपं तीर्थमन्वाद्या स्वास्थ्यहेतुं विधितं स्थानाद्याभयेत् ।
यद् प्यानदातये—

“मिथं विमं जुवरपस्सपुंसगजुत्तीलपग्गिजयं जइणो ।
हायं विमणं मयिम्भं, विसेसुओ हायकाळमि ॥ १ ॥
थिरकयजोगाये पुण मुणीज हाणेत्तु निखलमणाये ।
गाममि जयाइये सुभे एणे व न विसेसो ॥ २ ॥
तो जल्ल समाहारं, होह मणोपयणकयजोगाये ।
भूभेवटोहरहिंभो सो वेसा हायमाणस्स ॥ ३ ॥
कालो वि सुट्ठिअ जहिं, जोगसमाहाणमुत्तमं कइह ।
मज विवसुनिसाकेल्लारविमणं हाणो मयिम्भं ॥ ४ ॥
जहिंअ देहावत्था जिमाण झणोवटोहिणी होह ।
साइज्जा तइवत्थो हिंभो निषसो निषसो वा ॥ ५ ॥
सम्मासु बह्मणा मुणो ओ वेसकाळविमुत्तु ।
वट्ठेवसमसामं पत्ता बडुतो समिअपावा ॥ ६ ॥
तो वेसकाळविमु निभयो हायस्स मत्तिअ समयमि ।
जोगाय समाहारं जइ होह तहा पयससं ॥ ७ ॥ इत्यादि ।

5

10

15

नमस्कारज्जात्रामुत्राप्यन्तर्गतं गुणहृत् । उक्तं हि महाविधीये—

मासेह चोरसाकय विचइएककज्जणवैषयमयारं ।
विस्तिहंतो एककल—एणएयमयारं भावेण ॥ १ ॥

अन्यत्रापि—

जाय वि ओ पडिअर लेणं जायस्य होह पत्तरिजि ।
अक्साणे वि पडिअर लेणं ममो सुणारं बार ॥ १ ॥
मावइहिं पडिअर, लेणं य क्विर मावइसयारं ।
रिदीय वि पडिअर, लेणं य सा जाइ विट्ठारं ॥ २ ॥
नवकाएकमन्तरं पार्श्वं केहेर सत्त अयपणं ।
पछासं च पणं पज्जसयारं समणेणं ॥ ३ ॥
ओ गुणहं कस्समेणं पूणं विहीर जिणमुत्तारं ।
तिथ्यपणमागोमं, सो बन्धइ मत्तिअ एविहो ॥ ४ ॥
अट्ठेय भट्टसया अट्ठसहस्सं च अट्ठोवीथा ।
ओ गुणहं अट्ठकत्थे सो तइमममे कइह तिजि ॥ ५ ॥

20

25

30

नमस्कारज्जात्राम्भे—

इह कोहं ओट्टिपुत्रविहाय्यो वट्ठान्ता यथा—स पूसायासको विपये नमस्कारं स्मरेरिति
पिवा सिद्धितः पितरि मृते ज्ञातमनिर्यतो धर्मायै भुवविद्विज्जितोत्तरसाधनीयुता इण्यवत्तुर्हरि-
रात्री इमराणे कइपाणि शबसयाइमी अक्षयव जीतो नमस्कारं सत्तार । विदित्थेनापि शकैन तं
मत्तममूणुला विदत्तमेव इता कर्णलए सिद्धस्तस्य ततो मइहिं शिवायैतापचीकरत् इत्यादि । 35
एणोके तु वट्ठामसिअरय, यथा सा म्भेअवाणविज्जा सापुत्तनमस्कारात्तिहहेदास्य माम्पुत्री
विदेताया ह्नुत्तमममहेम्योक्तमस्काराद्यपइत्तुत्तंविस्तर पज्जकत्था पेत्तिउगत्य भुपुपुदे कामसिअ
विहायेनाज्जकरयदित्यादि । तस्मात् सुतोत्तिथेन पूर्वं नमस्कारं सम्यक्कृत्य धर्मजाप्यां कर्षां ।

अनुवाद

वा प्रमाणे अथवा स्वस्वरूप कहीने हवे पहेल्यं कहेल दिनहूप, रात्रिहूप आदि छ इत्योर्मयी प्रथम विवस्वरूपनी निधि कहे छे —

अर्थ—नवकर गणीने जागृत पनु पछी पोताना कुल नियमदिने संभारबा । अतः ५ प्रविष्टनन कही पवित्र बई जिममेंदिरमं विनेघरने पूषी पक्कखाण कर्तुं ।

व्याख्या—“मये अरिहंतार्य” इत्यादि नवकर गणीने जागृत कथेलो आब पोटाना कुल, धर्म, नियम इत्यादिकतुं भित्तकन करे ।” इत्यादि प्रथम गानार्थतुं विवरण आ प्रमाणे छे —

उठवलो समय मने कहेला उठवापी छाव

धनके निद्रा मोही लेवी । पछ्छी रात्रे पडोर रात्रि बांधि रहे ते कबते उठुं । तेन करबामं १० अल्लेन संबंधी तथा परलोक संबंधी कर्जनी बरबर विचार कवापी ते कर्जनी सिद्धि तथा बीजा पण कवा फायदा छे । अने तेन न करबामं आवे तो अल्लेन अने परल्लेन संबंधी कर्जनी हानि बगरे कवा दोषो छे । सोरमं पण कर्तुं छे के —

अर्थ—कर्जकर सोरो जो कहेल्यं उठीने कामे कळो तो, तेमने भन मळे छे; अस्तित्वको कहेला उठीने कर्मजर्म करे तो, तेमने परल्लेनतुं सार्ग कळ मळे छे; परल्लु जेको सूर्योदय कवा छटा पण उठला १५ नयी तेजो बल, बुद्धि, आसुष्य अने धनने हापी जाव छे ॥ १ ॥

निद्रातय कवापी अकवा बीजा कोई कारणपी जो पूर्व कहेला बखते न उठी शके तो, पत्तर सुर्जनी रात्रिमं नक्षत्रपी मोरने कळामुहुरे (अर्थात् चार बडी रात्रि बांधि रहे तयारे) तो जर उठुं जोर ।

प्रथम क्षेत्र-क्षेत्र मने मावना उपयोग

२० उठवानी साधे बाणके प्रथमी क्षेत्रपी कळवनी तथा मावपी उपयोग करबो । ते आ प्रमाणे —

“हुं आन हुं, के बीजो कोई हुं !” बगरे विचार करयो ते प्रथमी उपयोग ।

“हुं पोताना परमं हुं के बीजाला बेर ! मेडा उपर हुं के मोयक्योदे !” इत्यादि विचार करयो ते क्षेत्रपी उपयोग ।

२५ “रात्रि छे के विवस छे !” इत्यादि विचार करयो ते कालपी उपयोग ।

“मन, बचन अकवा कयला हुंखपी हुं पीडयेलो हुं के नहीं !” बगरे विचार करयो ते आधपी उपयोग ।

एन चार प्रसंगे विचार कर्वा पछी निद्रा बराबर हूर न बई होय तो, अस्तित्व पकडीने निवासने रोके । तेनी निद्रा तरन हूर बाप तयारे छार (बारण) जोरिने कयिनी भिन्ना बगरे बरे ।

रात्रुनी अपेक्षापी ओहसिद्धि कर्तुं छे के—“अप्यादिनी उपयोग करे, निवासनो निरोध करे अने ३० चारणा तरक सुए ।”

रात्रे काय प्रसंगे कोही रीने बोझनु या बोझनु

रात्रे जो कर्दा बीजा कोनि कामयन जगामुं पडे तो, ते बहु न भीमा साधे कयामुं । अंचा तरपी रात्री, सुगाए, हुंकर अकवा कोई पण शब्द न करयो । बरग के तेन करवापी गठेयी ३५ बगरे क्षिप्त जीव जागे अने बांधी प्रमुग सुख जीवने उपपन्न करे, तथा पडोरना सोरो पण चमू

છોકરનાર, મુસાફર, સેહન, માધ્વી, રહેતું જાણનાર, કંપી પ્રમુખ યથાને જાણનાર, સજાટ, કાંપી, ધેવી કુમાર, દુહાર, સુપાર, બુગારી, શક્તિવાર કરનાર, કલાલ માટી, કસ્ટર્ડ, શિકારી, માનપાત કરનાર, પરભીગમન કરનાર, ચોર, ખાદ પાકનાર, કલાલિ લોકોને પરંપરા પોતપોતાના નિષ્ઠા ન્યાયારને મિત્રે પ્રાપ્તિ કરાવનારો તથા મીઠા પળ નિરખ અનેક દોષ છાને છે । ધીમગતરી સૂત્રમાં કહ્યું છે કે—
“કર્મી પુરુષો જાણના અને અર્ધર્મી પુરુષો મૂતા હોય તે સારા બાળના । એવી રીતે કમ્પ વેદના રાજા 5 સ્નાત્નિકની મહાન અવધીને ધીમગતરી સ્વામીએ કહ્યું છે ।”

કર્મ માટી અને કયા તત્ત્વથી શું સામ થાય તેનો વિચાર—

નિત્રા જતી રહે ત્યારે સ્વરશાસ્ત્રના બાળ પુરુષે પૃથ્વી, જલ, અગ્નિ, વાયુ અને આકાશ ૫ પત્તિ તત્ત્વોમાં કયુ તત્ત્વ યાતોચ્છવાસમાં પામે છે, તે તપાસવું । કહ્યું છે કે —“પૃથ્વીતત્ત્વ અને જલતત્ત્વને મિત્ર નિહાળો ત્યાગ કરતો હુમકારી છે, પણ અગ્નિ, વાયુ અને આકાશ તત્ત્વોને મિત્રે તો તે દુઃસ્વભાવક છે । 10 હુમકારપણના પ્રાતઃકાલમાં ચન્દ્રનાદી અને કુળપણના પ્રાતઃકાલમાં સૂર્યનાદી સારી જાણવી । હુમકારપણમાં અને કુળપણમાં ત્રણ દિવસ—એકમ, વીજ અને ત્રીજ સુધી પ્રાતઃકાલમાં અનુક્રમે ચન્દ્રનાદી અને સૂર્યનાદી હુમ જાણવી । અન્નચાલ્સી પરદેવી માંથીને પહેલા ત્રણ દિવસ (ત્રીજ) સુધી ચન્દ્રનાદીમાં વાયુતત્ત્વ મહે ન પછી ત્રણ દિવસ (ચોર, પાંચમ અને છઠ) સુધી સૂર્યનાદીમાં વાયુતત્ત્વ મહે, ૫ રીતે બાગલ મહે તો હુમ જાણવું, પણ ૫વી ટકરું ૫ટકે પહેલા ત્રણ દિવસ સૂર્યનાદીમાં વાયુતત્ત્વ અને પાછલા ત્રણ દિવસમાં 15 ચન્દ્રનાદીમાં વાયુતત્ત્વ ૫ પ્રમાણે જાણે તો દુઃસ્વભાવ જાણવું । ચન્દ્રનાદીમાં વાયુતત્ત્વ જાણતાં છતાં જો સૂર્યનો ઉદય થાય તો સૂર્યના વસ્ત સમયે સૂર્યનાદી હુમ જાણવી તથા જો સૂર્યને ઉદયે સૂર્યનાદી મહેવી હોય તો વસ્તને સમયે ચન્દ્રનાદી હુમ જાણવી ।”

શબ, સંક્રાંતિ અને ચન્દ્રપરિમાર્ગ પહેલ માટીનું પદ્ય

કેટલાકનાં મતે ચારને અનુક્રમે સૂર્ય ચન્દ્રનાદીના ઉદયને અનુસરી પદ્ય બળાવેલ છે તે આ 20 રીતે —‘રવિ, માલ ગુરુ અને શનિ આ ચાર ચારને મિત્રે પ્રાતઃકાલમાં સૂર્યનાદી તથા સોમ, બુધ અને શુક્ર ૫ ત્રણ ચારને મિત્રે પ્રાતઃકાલમાં ચન્દ્રનાદી મહેવી હોય તે સારી । કેટલાકના મતે સંક્રાંતિના અનુક્રમથી સૂર્ય અને ચન્દ્રનાદીનો ઉદય મહેલો છે । તે આ રીતે — મેવ સંક્રાંતિ મિત્રે પ્રાતઃકાલમાં સૂર્યનાદી અને શપમ સંક્રાંતિને મિત્રે ચન્દ્રનાદી સારી જાણવી ।’ કેટલાકના મતે ચન્દ્રપરિમાર્ગ પરંપરાના કમ્પી માટીનો વિચાર છે એમ કે—‘સૂર્યના ઉદયથી માંથીને એકેક નાદી જતી મહેવી નિંદર મહે છે । રહેના વગ 25 એમ અનુક્રમે માર્ગાર મત્ત્વ છે અને કાશ્મી થાય છે તેમ નાદીઓ પણ અનુક્રમે પડતી રહે છે । છત્રીરા પુરુષ વર્ગ (અશ્વ) નો સ્થાન કરતાં એટલો વાલ છાને છે, એટલો વાલ પ્રાણમાયુને એક નાદીમાંથી મીઠી નાનીમાં જતાં સમો છે ।’

પાંચ તત્ત્વોનું સ્વરૂપ ક્રમ કાલ તથા તેનું પદ્ય

એવી રીતે પાંચ તત્ત્વોનું પણ સ્વરૂપ જાણવું, તે આ પ્રમાણે—“અગ્નિતત્ત્વ ઝંઝું જલતત્ત્વ 30 મીઠું, વાયુતત્ત્વ બાહુ, પૃથ્વીતત્ત્વ નાસિકાપુટની બાજુ અને આકાશતત્ત્વ સર્વ વાયુ મહે છે । મહેવી સૂર્ય અને ચન્દ્રનાદીમાં અનુક્રમે વાયુ, અગ્નિ, જલ, પૃથ્વી, અને આકાશ ૫ પાંચ તત્ત્વો મહે છે અને ૫ ક્રમ દર્શાયેલો જાણવો । પૃથ્વી તત્ત્વ પચાસ, જલતત્ત્વ પાંચસ, અગ્નિતત્ત્વ ત્રીસ, વાયુતત્ત્વ વીસ અને આકાશતત્ત્વ દસ પદ્ય મહે છે । પૃથ્વી અને જલતત્ત્વ મહેના હોય ત્યારે કાશ્મીયાદિ વર્ગોમાં સુંદર પદ્ય પ્રાપ્ત થાય છે ।

भूत तथा अस्त्रिणां कर्पणे निषे अग्नि, वायु अने आकाश ए अण तत्त्वोयीं सार्धं फलं वायुं छे । वायुस्य, जय, क्षाम धान्यमी उपरि, इष्टि, पुत्र, संक्राम, प्रसा, जयुं अने आर्षुं एतस्मा कर्पयं धृषीतस्व अने जलदत्तं द्रुम छे, अग्निस्तस्व अने वायुस्तस्व द्रुम नयी । धृषीतस्व होय तो कर्पयसिद्धि धीरे धीरे अने जलगत होय तो तस्य ज आगामी । ”

४ अन्ध-सूर्य-माही परे त्वारे क्या करवा योग्य कार्यों के ?

“पूजा, इन्द्रोपार्जन, विवाह, मित्रादिनुं जयवा गरीनुं उल्लंघन जयुं, आर्षुं, प्रीति, धर-देव इत्यादिको संक्रा संक्रियुं, वेचुं, इष्टि, राजादिकमी सेवा, सेती, शत्रुनो जय, विषा, पशामिदेव इत्यादि द्रुम कर्पयं चन्द्रनाडी बहरी होय तो द्रुम छे । तेम ज कोई कार्यनो प्रस अक्का कर्पनो जर्म बरवाने समने बानी नासिन्ना वायुपी पूर्ण होय, अक्का संधी अंदर वायु प्रवेश करतो होय तो निषे कर्पयसिद्धि वाय । ” बचनमं परेछ, रोमि, पोनामा अधिरूपी अह परेछा पुष्पाना प्रम, संक्रम, शत्रुनो मेक्ष्य स्रष्टा जनेछां मय, स्नात पान मोजन, गरं बस्तुनी शोषोछ, पुत्रं जयें जीनो संयोग विवाह तथा कोई पण भूत कर्म एतस्मिं बस्तुमं सूर्यनाडी सारी छे । ”

सूर्य तथा अन्ध बने घाडीमां करवा योग्य विधिएं कार्यों

कोई ठेकाने एम कहेछ छे के “विचानो जर्म, दीक्षा, शाकनो अम्यास, निवह राजानुं दर्शन, गीत इत्यादि तथा मन्त्रयन्त्रादिकुं साधन एतस्म कर्पयं सूर्यनाडी द्रुम छे । अक्का अक्का बानी जे नासिन्नामं प्रतापस्य एकसरको आकतो होय, ते बस्तुनो पण वासळ मूर्ध्नि पोतना बरमांयी बहर मीबळ्ळु । हुब क्षाम अने जयना जयीं पुष्पो ए पोतना देवादा, शत्रु पोर क्षागवाहोर इत्यादिन्ने पोतना इत्यागे (बानी बालू ?) रखवा । कर्पयसिद्धिनी इच्छा करनार पुष्पो ए स्वचन, पोतानो स्वामी, पुष्प तथा बीजा पोताना द्विषितार ए सर्व लोकोने पोतनां जनिगे (जक्की बाद ?) रखवा । पुष्पे विष्मना उपरपी कठ्ठां जे नासिन्न पवनना प्रवेशपी परिपूर्ण होय, ते नासिन्नना भग्नो पण प्रथम भूमि उपर मूक्तो । ”

नक्षत्र नक्षत्रनो विधि

आवके उपरुछ विधिपी निम्नानो त्याग करिने परम मंगलने जयें अर्पत बहुमूल्यक नक्षत्र मेववा बर्णोनुं कोई न समझे एवी छिंते (मनशी) स्मरण करुं । कर्मु छ के — “छाप्यामं रक्षा रक्षा नक्षत्र गणनो होय तो, सुक्को अविनय निमरवाने मृष्टे मनमं ज गणवो । ” बीजा आचार्यों तो एम कहे छे के— एवी कोई पण अवस्था नयी के जेनी अंदर नक्षत्र मन्त्र गणवानो अविनय न होय, एम मूलाने “नक्षत्र हमेश माफक गणवो । आ कहे मतो प्रथम पंचाशाकनी इष्टिमं कदा छे । आश्विनकुत्समां तो एम कर्मु छे के छाप्यासु त्वाणक मूर्ध्नि मीचे भूमि उपर बैसी माकर्वु तथा जगतना नाच नक्षत्र मेवुं स्मरण करुं । यतिविनययोमां आ रीत कर्मु छे के, रात्रिने पाछमे पडोरे बाल, इह इत्यादि सर्व साधुजो भागे छे अने सुप्त जाठ बार नक्षत्र मेव गले छ । ” एवी छिंते नक्षत्र गणवानो विधि जानवो ।

जपना प्रकार—कर्मकर्षणजप इस्तजप करे

निद्रा करिने उठेछे पुष्प मगमं नक्षत्र गणतो छाप्यानो त्याग करे, पवित्र भूमि उपर उठे री अक्का पपासन के सुझावने बैसी पूर्ण विशा ए के उचर दिवाय मुक्त करी अक्का निमप्रतिमा के स्वायत्तार्थ संमुख चित्ती एकप्रता बगोरे करवाने जयें (१) कर्मकर्षणयी जयवा (२) इस्तजपयी नक्षत्र

मन्त्र गणे । (१) तेनं वस्तिव आठ पत्रपाळा कमळणी कर्णिकामं प्रथम पद स्थापन करतुं । पूव, दक्षिण, पश्चिम तथा उत्तर दिशाला दळ उपर अनुक्रमे बीजुं, त्रीजुं चोथु अन पांचमु पद स्थापन करतुं अने नैर्ऋत्य, वायव्य अग्नि अने ईशान ए चार कोण दिशामं बांधी राख्यं चार पद अनुक्रमे स्थापन करवां ।

धीरेन्द्रमूर्तिजीए योगशास्त्रमा आठम्य प्रकरणमं कसुं छे के “आठ पास्तडीना चेतकमळणी कर्णिकाने भिणे बिच स्थिर राखीने त्यां पवित्र सात अक्षरानो मन्त्र—‘मयो अरिहताण’ नुं धितवन करतुं । 5 एवादि चार दिशानी चार पंखडीने भिणे अनुक्रमे सिद्धादि चार पदनुं अने विविशाने भिणे बांधीना चार पदनुं धितवन करतुं । मन बचन अने कस्यानी सुदिधी जो ए रीते एकसो आठ बार मौम राखीने नवकारतुं धितवन करे, तो तेने मोहन करवा इठां पण उपवासनुं फळ अवश्य मळे छे ।” नंचावर्त, संखावर्त इत्यादि प्रकारची हस्तजप करे तो पण इष्टसिद्धि आर्तिक घणा फळणी प्राप्ति पाय छे । कर्तुं छे के—“जे मय्य हस्तजपने भिणे नंचावर्त बार संख्याए मज बार पृथक् हाथ उपर परतां रवेछं बार स्थानक (बेदावो) 10 ने भिणे नव बखत धर्याए एक सो ने आठ बार नवकार मन्त्र धर्ये, तेने विद्याप्राप्ति ध्यनसरो उपद्रव करे नथी । बंधमादि संमत होय तो विपरीत (उलटा) संखावर्तची अक्षरोना के पत्तीना विपरीत क्रमची नवकार मनरो छळादि संस्था सुची पण जप करवो, जेवीं कसेदामो नाछ बगोरे तल ज पाय ।

उपर कहेलो कर्मकबंध जप अवका हस्तजप करवानी शक्ति न होय तो, सूत्र, रत्न इद्राष्ट इत्यादिकनी नोकरवासी पोथाना इत्यनी समर्थेणामं राखी पहेरेछा बळने के पगने स्वर्ण करे नहि, एवी 15 रीते धारण करवी अने मेळतुं उल्लंघन न करवा विधि प्रमाणे जप करवो । केम के—“बंगुळिना कर्ममगपी, मय्य धितपी तथा मेळना उल्लंघनपी करेलो जप प्रायः अल्प फळने आपनारो पाय छे । लोकसमुदायमं जप करवा करतां एकमन्तमं जप करवो ते, मन्त्राक्षरानो उच्चार करीने करवा करतां मौनपणे करवो ते अने मौनपणे करवा करतां पण मननी अंदर करवो ते श्रेष्ठ छे ।” ए त्रणे जपमं पहेछं करतां बीजो अने बीजं करतां त्रीजो श्रेष्ठ जाणवो । “जप करतां बांधी जाय तो ध्यान करतुं अने ध्यान करतां बांधी 20 जाय तो जप करवो तेमज कसेवी बांधी जाय तो स्तोत्रनो पठ करवो एम गुह्यकारणे कसुं छे ।”

श्रीपद्मस्मिन्मूर्तिजीए रवेछी प्रतिष्ठापनविधिं पण कसुं छे के —“मानस, उपाधु अने माय्य एम आपना त्रण प्रकर छे । केवळ मनोवृत्तिपी उपपन्न वयेळो अने मात्र पोखे ज जाणी छके तेने मानसत्राजप कहे छे । बीजी व्यक्ति सांमळे नही तेवी रीते मनमं बोधवा पूर्वक जे जाप करवामं आते तेने उपपद्यु जाप कहे छे । तथा बीजा सांमळी छके तेवी रीते जाप करवामं आते तेने माय्यत्राजप 25 कहेवामं आते छे । पहेछे मानस जाप शक्ति बगोरे उत्तम कस्यो मटे, बीजो उपाधु जाप पुष्टि बगोरे मध्यम कसेटिना कसोने मटे अने त्रीजो माय्य जाप आरण, मारण बगोरे लघम कसेटिना कस्यो मटे साधक तेनो उपयोग करे छे । मनस जाप अति प्रयत्नकळे साध्य छे अने माय्य जाप हळन्त फळने आपनारो छे तेवी सीने मटे साधारण एवा उपाधु आपनो उपयोग करवो बोर्हिए ।

नवकारणा खोळ, छ, चार अने एक अक्षरानो विचार—

विपरीत एकप्रथा माटे सामके नवकारणां पांच अवका नव पदने अवानुपूर्वीपी पण गणवो जोर्हिए अने साधक तो त्यांपुधी करे के नवकारणा प्रत्येक पद अने अक्षरने पण फेरकीने गजे । योगशास्त्रमा आठम्य प्रकरणमं कसुं छे के —“अर्धित-सिद्ध-आयदिक-उपग्राह-साह ॥ ए पंच परमेष्ठिना नामरूप सेल्ल अक्षरानी विधामो बसो बार जाप करे तो उपवासनुं फळ मळे, तेम ज अर्धित-सिद्ध ३० ए छ अक्षरानो मंत्र त्रणसो बार, अर्धित ए चार अक्षरानो मंत्र चारसो बार अने ज ए एक 35

અમરના મન્ત્રને પાંચસો વાર બાપ કરનાર તપનાસતું ફલ મેળવે છે ।' આ ફલ જાપમાં ઝીંબની સ્વપ્રણિ-
પાય એ માટે જ બનાવેલ છે, કારણ તો વાસ્તવિક રીતે નમસ્કારના જાપનું ફલ સર્વા અને મોટું છે । તે તપના
અસિદ્ધાંતસા નમઃ' ને બંને બળામ્નું છે કે 'જ' નામિકમ્નને શિવે 'સિ' મસ્તકને શિવે, 'આ' મુસ-
તમકમ્ન, 'ત' હૃદયકમ્ન અને 'સા' કર્મને શિવે સ્થાપીને પણ ધ્યાન કરતું । આ તપનાંત સર્વધ્યાન-

૫ કર પદા નમા સિદ્ધિમ્ય ચગેરે વીજા મયોનું પણ સ્મરણ કરી ચિત્તની એકાગ્રતા કરવી ।

રેશિકા પદ્મની હૃષ્ટાભાષ્ય પુરુષોષ્ 'ઐ' મયો અર્ષિતાય' શ્વાદિ ઔક્ષરપૂર્વક વા નમસ્કાર
મન્ત્ર ગણવો । પણ એમને કેવલ નિર્વાણપદ-મોક્ષપદ પ્રાપ્તિની જ કામના હોય તેઓએ ઔક્ષર રહિત નમસ્કારનું
ધ્યાન કરતું । આવી રીતે જળ પદ ચગેરે કુદાં કુદાં પાદી અર્ષિતાદિકતા ધ્યાનમાં ફીમ થવા માટે અનેક
રૈશિકો કમ્પા પોતેલી । આપાદિક વાક્ય પદને આપનાર છે । કર્મું છે કે —

૧૦ શ્રોત્રો દુજા સમાન એક સ્તોત્ર છે, શ્રોત્રો સ્તોત્ર સમાન એક બાપ છે, શ્રોત્રો બાપ સર્વું એક
ધ્યાન છે અને શ્રોત્રો ધ્યાન સમાન એક હૃદય પટલે ચિત્તની એકાગ્રતા છે ।'

ધ્યાનનાં સ્વલ્પ અને કાલ્પાદિકનો વિચાર

ધ્યાનની સિદ્ધિ માટે બિનેશ્વર મગલનોના બન્ધ ચગેરે કાવ્યાનકમી મૂમિયો, ટીવરલાનો તેમ જ
પવિત્ર તથા એકાગ્રતા સ્વલ્પનો સાધકે તપપોગ કરવો બોર્ષે । તે માટે ધ્યાનશાનકમ્ન કર્મું છે કે — 'શ્રી,
૧૫ પદ્મ, નર્પસક તથા કુશીલ (વેસ્વારિ) યી રહિત મુનિનું સ્થાન હોર્મું બોર્ષે અને ધ્યાન અવસ્થામાં પણ
વાતું જ સ્થાન અવશ્યક છે ।' આ સ્થાનની લપેદા સમાન્ય સાચરો માટે છે પણ એમને મન વચન અને
કાવ્યાના યોગ તિવર કર્યાં હોય અને ધ્યાનમાં મિચલ રહી શકતા હોય તેવા મુનિઓ હો ગમે તેવા મનસ્વેયી
મણ્ણુ કલ્પમ્ન, રત્નમ્ન, અરબ્યમ્ન કમ્પાનમ્ન કે હૃદય સ્વલ્પમ્ન એક સરસી રીતે ચિત્તની સિદ્ધતા કેટલી શકે
છે । આવી વ્યં મન વચન અને કાવ્યાની સિદ્ધતા હો અને કોર્ષે પણ બીજાને પોતનાથી હરકત ન થાય
૨૦ તેનું સ્થાન ધ્યાન માટે યોગ્ય છે । બેલી રીતે સ્થાન માટે કર્મું તેવી જ રીતે કરલ માટે પણ જાણતું । એ સમયે
મન વચન, કાવ્યાના યોગ ઉત્તમ સમ્પાદિમાં રહેતા હોય તે સમયે ધ્યાન કરતું । ધ્યાન માટે રાત્રિ કે દિવસનો
કોર્ષે જાતનો કલ્પમ્ન નથી । સાધકે પટલું સાસ વિષ્ણુનું કે એ સમય પોતાના રેશને પીઠાત્તરી ન
હોય તે સમય ધ્યાન માટે યોગ્ય સમયનો । ધ્યાન પદાસને કરતું, તમા રહીને કરતું, કેસીને કરતું કે
કર્ષે રીતે કરતું તેનો પણ સાસ નિયમ નથી । કારણ કે સર્વ કલ્પમ્ન સર્વ લેષમ્ન અને મિત્ર મિત્ર સર્વ
૨૫ અવસ્થામાં સાચર મુનિઓ કેવલકાલ પામ્યા છે માટે ધ્યાનના સર્વધર્મ રેશનો, કારણો અને રેશની
અવસ્થાનો કોર્ષે પણ નિયમ સિદ્ધાન્તમાં વાક્યો નથી । અર્થાત્ મન, વચન અને કાવ્યાના યોગ સમ્પાદિમાં રહે
તરો પ્રપ્ત કરવો બોર્ષે ।

દરેક અવસ્થામાં નમસ્કારની ઉપકારકતા

નમસ્કાર મેરનું સ્મરણ આ ક્ષેત્ર અને પરિભ્રમક વર્તેમ્ન જનું જ તપકારક છે । મહાનિશ્ચય
૩૦ સૂત્રમાં કર્મું છે કે— નમસ્કાર મન્ત્રનું માનવી ચિત્તન કર્મું હોય તો ખોત બંગાદી પ્રાણી, સર્પ
પાથી બદ્ધિ, બંધન રાહસ, સંભાવ અને રાજાનો મય નાશ પામે છે । તેમ જ અન્ય પ્રશેમ્ન
પણ કર્મું છે કે —કાલક્રનો અમ થાય ત્યારે નમસ્કાર ગણવો, કારણ કે તેથી તપપદ સમાર બીજાને અધિવ્યમ્ન
સાત પટલપી પ્રાપ્તિ થાય, અને મરણ સમયે પણ તેને નમસ્કાર સંમયકરવો, એ સંમયકરવાથી હૃદય
અધ્યરસાય કર્મું સ્વર્ગપ્રાપ્તિ મળે । આપરિભ્રમોમાં નમસ્કાર ગણવાથી આપરિભ્રમો નાશ પામે છે । કલ્પિ-સિદ્ધિના
૩૫ પ્રદાનમાં પણ હરદેશ નમસ્કાર-મન્ત્રનું સ્મરણ કરતું । તેથી કલ્પિ સિદ્ધિ રહેવા દૂરક હરિ પામે છે ।'

नवकर गणपायी केरुं पाप जाये तेनो विचार

शास्त्रम् जगाम्युं छे के नवकरमो एक लहर गणपायी साग सागरोपमं पाप छये, तेनु एक पन् गमनाम् जाये तो पचास सागरोपमं पाप ओहु पाप । तेम न एक संज्ञ नवकर पांचसो सागरोपमं पाप सपत्ते । जे मय जीव विभिन्नक श्रीमिनेस भगवन्ती पूजा करीन एक छास नवकर मन्त्र गणे सो ते रंज राखि तीरैर नामकम जाये छे । जे जी । आठ क्रोड, आठ लाख, आठ हजार आठ सो अने आठ ॥ (८०८०८०८) बार नवकर मन्त्र गणे ते श्रीज भवे मुक्ति पाये छे ।

नवकर स्मरणपी आ लोक भवे परलोक फल संपत्ती दाय्य

नवकर माहात्म्य उपर आ छेवना फल संबन्धम् अधिपुत्रक शिवकुमारुं दाय्य—

‘शिवकुमार कुगटुं बगेरे रमपायी भयंकर दुन्यसनी बन्यो हनो तेपी, पिताए तेने शिष्टामण वारी के ग्यारे हुं कोई मयहर मुकेशीम् आबी पडे त्यारे नवकर मन्त्र गणजे । सम्म जता पिता 10 द्यु पम्पा । शिवकुमार बन खोई बेटे, अने धननी छालवे कोई सुवर्ण पुरुष सचनं त्रिद्वीनो उत्तर साधक बयो । अंबारी चौदसमी रात्रिए स्मयानम् त्रिद्वीए तेने छवना पग बसनां कर्म मय्यु । त्रिद्वीनी गोठबण एबी हनी के शाब मन्त्रविधि पूर्ण बये उत्तर साधकन हने अने तेमपी सुवर्णपुरुष बय, ते मेकवी अलण्ड सुवर्ण निचान प्राप्त करुं । छवनो पग बसनां शिवकुमारना मनम् मन्यो संचार बयो । तेने पितानु बचन याद आरुं, आपी तेने मनम् नवकर मन्त्रमो जाप धरु ॥ क्यो । रात्र ठुं ब्यु पण उत्तरसाधकने नवकर मन्त्री दक्षिणा प्रवाये हणी दाय्य नहि । शबे क्रोडिन र्थ त्रिद्वीने हण्यो अने तेमपी सुवर्णपुरुष बयो, आ सुवर्णपुरुष शिवकुमारो दाय्य क्यो । त्यार पही शिवकुमार सुखी गयो, धर्म स्वर बयो अने तेने छस्मीनो उपयोग जिनमंदिरे बंधाववा बगेरे सारा कर्मम् क्यो ।’

परलेकना फल संबन्धम् बड उपर रहैल समझीनुं दाय्य छे—‘विद्वत्पति राजानी पुत्री 20 विग छये समाम बैरि हती तेवाम् एक पुरुषने समाम छीक आबी । छीक पही हुं ते पुरुषे नमो बरिदाण ’ कर्तु । आ पद समझनां राजकुमारीने मूर्छा आबी अने तेने आदिस्मरण ज्ञान ब्यु । मृष्टा कथा पही राजकुमारीए पिताने पोताना पूर्व भवनी जान करी अने जगारुं के हुं पूर्वभवम् समझी हती । एक परबीए मने बाग मारुं । हुं मूर्छा खरिने नीचे पडी सरफइती हनी तेवाम् एक मुनिराजे मने नवकर मन्त्रुं स्मरण कराय्यु । आ स्मरणपी हुं आपने जां पुत्रीरूपे अवतरी हुं । त्यारपही राजकुमारी पचास 25 बहाण मी पोताना समझीपयानो देह ज्या जागळ पव्यो हनो ते मरुचम् आबी अने त्यां समझिसिद्धार करा पो ।

आ रीते उठठां नवकर मन्त्र गणबो जाईए तेनी व्याख्या पर ।

धर्मशास्त्रिक

नवकरमन्त्रना स्मरण पही धर्मशास्त्रिक करपी ।

30

પરિચય

યુગપ્રધાન તત્ત્વજ્ઞીય શ્રીમદ્દેવમુન્યાચાર્યજીના શિષ્ય અને 'સંસ્કૃત' શ્લોકના રૂઢા શ્રીમુનિ-
 સુન્દરજીની ૫૪ મી પાઠ દયેલા શ્રીલગ્નચંદ્રાચાર્ય નિરખિત અને શ્રેષ્ઠ દેવચંદ્ર લાલમહાર્જી વૈન પુલકોદ્ધાર
 ગોસ્વામી મી. ૨૭૬૬ માં પ્રકાશિત 'શ્રીમાદ્દેવમુન્યાચાર્ય' નામક પ્રસ્થાવના આ સંસ્કૃત તત્ત્વજ્ઞાન
 ૬ જાણે છે. આ પ્રસ્થાવના રચના પિ. સી. ૧૫૦૬ માં થઈ છે. એમ તેઓશ્રીએ મુદ્રાપત્ર ઉપર શ્લોક ૬૭૬
 ૫૪ પ્રમુખ 'શ્રીમાદ્દેવમુન્યાચાર્ય' નામક જ્ઞાની પ્રકાશિત સ્વયં રીતે જણાવ્યું છે.

પુસ્તકની અનુગત પં મહાકવિ સત્યજી દ્વારા સંપાદિત 'શ્રીમાદ્દેવમુન્યાચાર્ય' નામની બધી કોષ્ટક
 સુધી મહાકવિ સત્યજી છે.

ઉપા. શ્રીયશોવિજયજીકૃત- 'દ્વાત્રિશદ્-દ્વાત્રિશિકા' સદર્મ

મહામિત્યક્તે વસ્ય ચિત્તે સ્ફુરતિ સર્વદા ।
પરં પ્રપ્ત તત્ શત્રુ પ્રપ્ત્યાઃ સોઽધિગચ્છતિ ॥ ૨૮ ॥
પરસહસ્રાઃ શત્રુણાં, પરે યોગમુપાસતામ્ ।
હન્તાર્હન્તમ્માસેત્ય ગન્તાતો ન પરં પદમ્ ॥ ૨૯ ॥
માત્માપમર્હતો ધ્યાનાત્ પરમાત્મત્વમશ્નતે ।
રસવિદં યથા તાત્રં સ્વર્ણજ્વમધિગચ્છતિ ॥ ૩૦ ॥
પૂર્ય્મોઽયં સ્મરણીયોઽયં સેવનીયોઽપમાદપત્ ।
ઘસ્યેષ શાસને મક્ષિઃ, કાયા ચેષ્ઠેતનાસ્તિ વઃ ॥ ૩૧ ॥
સાત્ત્વેતન્મયા સ્વર્ણં ક્રુતાન્ધેરણગાહનાત્ ।
મક્ષિર્માંગલતી લીઝં પરમાત્મસ્તંપદામ્ ॥ ૩૨ ॥

5

10

અનુવાદ

અહિં એનો બક્ષર જેના ચિત્તમાં સદા સ્ફુરે છે; તે અહિં રૂપ શબ્દગ્રસણી પરબ્રહ્મ (મોક્ષ) ને 15
પ્રાપ્ત કરે છે ॥ ૨૮ ॥

જન્ય હોનેને હજારો જન દુલી યોગની ઉપાસના કરો, પરન્તુ અરિહતની ઉપાસના કર્યા વિના
તેનો મોક્ષને પ્રાપ્ત કરી શકતા નથી ॥ ૨૯ ॥

જેમ રસપી નિદ્ર પૂરું તાલુ દુર્ગર્ભ બની જાય છે તેમ અરિહતના ધ્યાનથી જા બાળ્ય પરમરૂપ
બની જાય છે ॥ ૩૦ ॥

જા અરિહત પૂર્ય છે, સ્મરણીય છે અને સ્મરણ પૂર્વક સેવના યોગ્ય છે । અને જો તમ્મુદય
ધેનના-શુદ્ધિ હોય તો જા અરિહતના જ શાસનમાં મક્ષિ રાક્ષસી જોઈએ ॥ ૩૧ ॥

શાસ્ત્રસમુદ્રનું અભગાહન કરતાં મને જા જ સાર પ્રાપ્ત થયો છે કે પરમ આનન્દરૂપી સૈવયિતું મૂલ
કારણ અરિહતદેવની મક્ષિ જ છે ॥ ૩૨ ॥

પરિચય

25

ઉપા. શ્રી યશોવિજયજીકૃત દ્વાત્રિશદ્-દ્વાત્રિશિકા પ્રેમની નિગમશાસ્ત્રદ્વાત્રિશિકા' નામની
પોતી દ્વાત્રિશિકા (વગીષી) મંત્રી પ્રસ્તુત સદર્મ અહિં લેખમાં આપ્યો છે । સુતરની શબ્દમિદ્રમાં થયેલ
મહોપાખ્યાય શ્રીયશોવિજયજીનો વિશેષ પરિચય યશોવિજયસ્મૃતિમય 'મંત્રી' જાણી શકાય છે ।

प्रकीर्ण-श्लोका

अहन्ता भयन्त इन्द्रमहिता सिद्धाश्च सिद्धिस्थिता-
 आचार्या भिनदास्तनोभसिकराः पूज्या उपाध्यायकाः ।
 5 श्रीसिद्धान्त-सुपास्तका मुनिवरा रत्नप्रयासाधकाः,
 परमं परमेश्वरं प्रतिदिनं कुर्वन्तु वो भक्त्यम् ॥ १ ॥

प्रापयैव तव नृसिपर्दनीषिकेनोपदिष्टैः,
 पापाक्षसो मरणसमये सारमेयोऽपि सौख्यम् ।
 10 कः सन्देहा यदुपसृतं वासवभीष्टदत्तं,
 अल्पज्ञाच्यैर्मणिमिरमर्त्तस्त्वभमस्त्वारचकम् ॥ २ ॥

मन्त्र संसारसार त्रिखण्डनुपम सर्वपापारिमन्त्रं,
 संसारोच्छेदमन्त्रं विपमविपहरं कर्मनिमूकमन्त्रम् ।
 मन्त्रं सिद्धिमर्थानं त्रिबलुखसन्तं केवलज्ञानमन्त्रं,
 मन्त्रं श्रीत्रैलोक्यं त्रय त्रय जपितं अन्मनिर्वाणमन्त्रम् ॥ ३ ॥

15

अनुवाक

इन्द्रो कवे इन्द्रावेका अर्पितं मगर्भतो सिद्धि स्थानार्थं ऐका सिद्ध मगर्भतो
 त्रिगशासननी उन्नति करणा दूष्य आचार्य मगर्भतो श्रीसिद्धस्तने सप्तौ एते मगावना उपाध्याय
 मगर्भतो कवे रत्नप्रदीपु आराधन करणा मुनि मगर्भवो ए पति परमेश्वरो प्रतिदिन कर्म
 मगर्भ कवे ॥ १ ॥

20

(हे त्रिगवर !) पत्नी एवो कुतरो पण जीवक (महाशया सत्यन्धरा पुत्र) कवे संमध्यवेका
 आपर्ना मगमर (पञ्चमरुतर)ना पदेने मण समये स्रग्भलीने देवतार्थ सुखने पाप्मो । तो पट्टी जप
 मग्न करणा निम्न मणिशोभी मगमरवे मगमररत्नने जपतो सुरेश्वरी संपत्तिं स्वामीपुं मग्न
 तेषां को मदिह ? ॥ २ ॥

25

संसारं सारमूत्रं, मग्न जगन्मं अनुपम, सर्व पापक्षयी शत्रुत्रोने बहाम् करणा, मग्नग्नो उच्छेद
 25 करणा कष्टकृष्ट सेवो नाथ कर्मा कर्मने निर्मूलन करणा मोक्षने माटे प्रथम मन्त्र त्रिबलुखने उपम
 करणा तथा केवल ज्ञानने आपणा त्रिगमणि श्री मगमर मन्त्रो तु जप कर जप कर । जप
 मग्नने आ मन्त्र मिदिने आपगाये छे ॥ ३ ॥

आकर्षन् मुक्तिचक्रान्तां सुरपतिकमलां दुर्बिषस्यापि वष्य,
 कुर्वन्नुषाग्यं धातुममप रचयन् द्वेषमन्तर्द्विषां च ।
 तन्नात स्वम्भुर्धर्मवमवधिपदां किञ्च मोहस्य मोहं,
 पुंसस्तीर्षेच्छलस्मीधुपनयति नमस्कारमन्त्राधिराजः ॥ ४ ॥

वर्तन्तो ज्ञानमाजः सुरवरमहिता सिद्धिसिद्धाश्च सिद्धाः,
 पञ्चाचारप्रवीणाः प्रवरगुणवराः पाठकाभागमनाम् ।
 लाङ्के लङ्केश्वरव्याः प्रवरयतिवराः साधुधमामिलीनाः,
 पञ्चाप्येते सदा नः विदधतु कुशलं विमनार्थं विधाय ॥ ५ ॥

अपवित्रं पवित्रो वा, सुस्वितो दुःस्वितोऽप्यवा ।
 ध्यायेत् (यन्) पञ्च-नमस्कारं, सर्वपापैः प्रमुच्यते ॥ ६ ॥

ज्जादिमूलमन्त्रोऽयं, सर्वपापविनिनाशकः ।
 मङ्गलेषु च सर्वेषु, प्रथमं मङ्गलं मतः ॥ ७ ॥

मुक्तिरूपी जीतुं आकर्षण करनार, देवेन्द्रोमी लक्ष्मीने पण वरा करनार, अष्टमनुं उषाष्टन करनार, अंतर्ग शत्रुओ प्रत्ये द्वेष पेदा करनार, संसारनी विपदिजोतुं तर्तमन करनार अने मोहन पण मोहन करनार आ नमस्कार मन्त्राधिराज मनुष्यने तीर्षकरनी इष्टी मेरु जाये छे ॥ ४ ॥

केवल ज्ञानने धारण करनार अने इन्द्रोपी पण शूनित एवा अर्द्धित भगवतो सिद्धिपदने वेओ कर्मा छे एवा सिद्धो भगवतो पांच प्रकरना आचारमं कुशल एवा आचार्य भगवतो द्वेष गुणोने धारण करनार अने आगमोर्षु अध्ययन करनार श्री उपाध्याय भगवतो तथा साधु धम्मं पाछन करनार लीन अने देवेन्द्रोने पण बंदगीध एवा भेष्ट मुनि भगवतो—आ पवि परमेष्ठिओ अमरा विज्ञानो नाच करीने अमरं सदा कुशल करो ॥ ५ ॥

अपवित्र होय के पवित्र होय अपना सुखी होय के दुःखी होय पंच-नमस्कारु जे ध्यान करे ते सर्व पापोंपी मुक्त बने छे ॥ ६ ॥

जा (नमस्कार) मंत्र ज्जादि मूल-मंत्र छे, सर्व व्यापिओनो नाच करनार छे अने सब मंगलोंमें प्रथम-उद्बुद्ध मंगल छे ॥ ७ ॥

अज्ञातकर्तृक — श्रीपद्मपरमेष्ठिस्तव

मद्विज्यसिद्धिपुरस्सरं प्रसिद्धये विस्तीर्णमोहोदये
निस्तीर्णान् पद्मेष्ठिनः हृततमस्त्रासान् प्रक्षयशतमनः ।
पञ्चाऽप्युद्यतान् समाघरवतम् निस्तुल्यकस्यानघम्
प्रातिस्तीतिनिर्घघम् सुमनसा तन्मन्त्रयमोत्तमम् ॥ १ ॥

ग्रहन्ता स्वपदार्थसम्पदुदयप्राप्तुर्मवक्षीमवा
स्तान्तव्या जगतां गतान्धतमसा ग्रामिप्रमाणीकृताः ।
सम्पार्थे प्रथमपदावकचनन्यास्तुमसिध्यापया
भूपास्तुमन्विता महाधिद्यमसा देवाधिदेवाः धिये ॥ २ ॥

माद्रुपाम् सुदृढव्य सर्वकृतिनामैकान्तिसत्यस्तिकं,
सिद्धावस्तबनुद्वयं कर्ममपन्याधिचिन्ताधिसुखं ।
×××विशेषदम्भरसमं व्यापाधया बाधितं
सिद्धाः सिद्धिपदं सतां विदधतां ते संसर्गं समुत्तमम् ॥ ३ ॥

माधातवचरणां सतां वितरजां सतामुपीसम्पर्दां
होरायां विनियुक्तं गुणकृतेर्निर्यस्तनं निस्तुहं ।
तीर्थापीनादृष्टगुणप्रयवनमोद्भास्यं प्रपहं,
कुर्वाणाः स्वस्वात्मद्वानिपुणास्ते स्मृतिस्तुः धिये ॥ ४ ॥

सम्पन्द्धानबाधसर्वमसमाधानप्रथावप्रमा
भूपाः निप्यस्तमूहसंगतमहिष्पुत्पसिचिच्छिन्नाः ।
भीमदुषाधरपुंगवाः शुम्भतरोदकाः कुतहातिगाः,
सूत्रार्थैर्ममवेदिताः प्रतिदिनं पुष्पगुण पुष्पोदयम् ॥ ५ ॥

जानापीः शिवसाधकाः प्रतियदं व्यापादका विद्विवां
सम्प्रधाः क्षुनसम्पर्दां प्रतिगवाः पापापदानम्भवाः ।
गङ्गातुङ्गतरङ्गसंगतगुणध्वनिमविसिन्धवाः,
माधिर्ध्वं शुभर्मयमाध्यामि सदा तन्मन्त्रु मा साधनाः ॥ ६ ॥

पञ्चाचारमाधिकाभरसिद्धाः पञ्चममाद्विषा
पञ्चगानमपाः प्रपञ्चमिमुताः पञ्चप्रतातोदयाः ।
दयम् पञ्चद्वीपानु जलपत्र पञ्चत्वपञ्चानवाः,
पञ्च भीपदमेष्ठिताः प्रणमतां पुष्पगुण मा स्मृदम् ॥ ७ ॥

सम्यग्ध्येयशिरोमणिं दिनमणिं चिन्मयमन्त्रासने
 सर्पामीदपरम्परावितरणे निष्ठांमणिं प्राप्तिनाम् ।
 भुत्वा धीपरमेष्ठिपञ्चकमहं सिद्धार्थमम्यर्चये
 भूयां मक्तिं भवे भवे मम भवेन् तत्पुण्यनलीनं मता ॥ ८ ॥

॥ इति धीपञ्चपरमेष्ठिस्तव ॥

5

परिचय

आ पञ्चपरमेष्ठि स्तव श्रीलालमार्ह दलपतमार्ह भारतीय संस्कृति विद्यामंदिर, अहमदाबादना
 हस्तलिखित प्रणेता संस्कृतभाषी उपलब्ध बंधु छे । जेनो पोषी नं ७५७० जनरल नं ११५ (१) छे
 आ प्रत एक पानाली छे । आ लब्धमा कर्त्ता निये माहिती मध्ये मयी ।

शिवमस्तु सर्वजगत परहितनिरता भवन्तु भूतगणा ।
 दोषा प्रयान्तु नाश सर्वत्र सुखी भवतु लोक ॥

शुद्धिपत्रक*

पृष्ठ	श्लोक	वाक्य	पृष्ठ
१	१५	मया	मया
२	२४	मिथिपूर्वक	मिथिपूर्वक एक जगत्
३	२३	मुष्ण	मुष्ण
४	२९	पञ्चममल्लोकीयक	पञ्चममल्लोकीयक 'नी' हाशरोपीय
९	९	ज्वली	ज्वलि, ज्वली
९	२७	मुक्ति, नवीन	मुक्ति, कानि नवीन
१	५	वैभोव्यह्न	वैभोव्यह्न
१	१७	मनुष्यता	मनुष्यता
१	२	प्रभाषना	प्रभाषामय
११	१५	ह्रीं 'अर	स्फटिकमय ह्रीं 'अर
११	१७	सर्व कर्तोही रक्षित वञ्चने वेडेक	सर्वकर्तोही रक्षित सर्व कीर्तने अमय भाषना, निरञ्जन, पीय रक्षित सर्व प्रहसित रक्षित पञ्चने वेडेक
१२	१८	विनयमस्तु वीरमा	विनयमस्तु विनयना वीरमा
१४	३३	बाटीओना	परबाटीओना
१९	१८	तेनु विनयवितन	विनय वरावेत
३	२७	नीने रेक	नीने रेक
३१	२६	विशिष्टिज	विशिष्टिज
३५	१	प्रकारे	प्रकारे
३९	२७	अपिष्टितु	अपिष्टितु
४४	२९	आमिमा	आमिमा
४७	३	एम वे	एम वे
५१	५	'रममुकम्	'रमुकम्
५४	३३	वाहुओ	वाहुओ
५८	२२	मह रचना रिज मेकनी	महोनी
६१	२१	ह्रीं ह्रीं ह्रीं ह्रीं	ह्रीं ह्रीं ह्रीं ह्रीं
६३	१८	आरमा कि	आरमाने कि
८६	११	मामोम	मामोम
८६	१८	वेबसिग्वत्	वेबसिग्वत्
९७	१६	पोटा	पोटाने
१	१६	ब्रह्मा	बिजु
१	१७	बिजु	ब्रह्मा
१	१८	वेड, पीज्य तेमब इयमवर्षवाज्य	स्वाम पीज्य तेमब वेडवर्षवाज्य
१	२९	ब्रह्मा बिजु	बिजु ब्रह्मा
१	३१	वरमेष्टिओने	परमेष्टिओने

पृष्ठ	पंक्ति	मध्यस्थ	सुद्ध
१ १	१४	परसदी	परसदी
११२	५	मासी	मासि
११२	२९	मयोध	मयोध
११४	१३	मरपी	मरपी
११५	२२	पद्मा पारपी मास्य	पद्म मने मयस्यमासि
११८	१३	मरुना	मरुना
११९	१९	परिपट	किन्तु परिपट
११९	२८	(इहोभिक)	(परिभिक)
१२१	१	सरसदी	सरसदी
१२१	९	सिमुचमन्त्र	सिमुचमन्त्र
१२२	५	पट्टु	पट्टु
१२३	७	इन्स्टिट्यूटनी	इन्स्टिट्यूटनी
१२९	४	निर्भ	निर्भ
१२९	११	म्यसनीमह	म्यसनीमह
१२९	२२	घासि	घासि
१२९	२४	गुह	गुह मनुष्यो के
१३	१४	यावतु कथ	×
१३	१९	मोरोचना मावतु कथ	गोरोचना
१३	१९	मरुं मारेनी	मरुं मारेनी
१३४	७	पट्टपू	पट्टपू
१३४	१	मरीरुमने	मरीरुमने
१३५	७	सुप्रमन्त्र	सुप्रमन्त्र
१३६	१७	मरुना	मरुना
१३७	७	[११]	×
१३७	१९	मारे	ईशानासि मारे
१३८	४	मासिभिस	मासिभिस
१३८	१४	पूषोपरा(रे)या	पूषोपरा(रे)या
१३८	१९	मुष्मि	मुष्मि
१३९	१७	हुरमवा	हुरमवा
१४१	१६		मनुष्यार्
१४१	२४	मर्षो	मर्षो
१४६	१२	सकर्मना	सकर्मना
१४६	१९	मनवात्म	मनवात्म
१४६	२३	मोमपी कथ	मोमपी कथ
१४७	२३	सलोच	सलोच (१)
१४७	१	रिडे	रि(डे)डे
१ २	२१	मय के मय	मय
१५१	२६	मयावहममो	मयावहममोनी केम
१५१	२९	माकिनीमो	मोहमरक माकिनीमो
१५२	२७	मोमनी सोपान पंक्तिमय	मयावहनी परंपराने मरनार

પૃષ્ઠ	વંશિક	અનુક	પૃષ્ઠ
૧૬૪	૧૭	જીવો મનસ મેલા	મનસ જીવો
૧૬૬	૧	સીમાન્તગણ	સીમાન્તગણ
૧૬૬	૧૩	માત્રાપિન્ન	માત્રાપિન્ન
૧૭		અમુલ્યપુત્ર	અમુલ્યપુત્ર
૧૭	૨૧	કુપાર	કુપાર
૧૭૮	૧૭	મરિણવામિનું	મરિણવામિનો
૧૮	૧	પ્રાપ્તવીજ્ઞતા	પ્રાપ્તવીજ્ઞતા (વામ)
૧૮	૨૧	વાનમા સ્થા	વાનમે મિત્રો મેટ વપાઈથી આ પલિત વેળામલક કિનો સીજાત કરીને ધિરેથી વળ સ્ત્રો ગયા
૧૮૨	૧	દુર્વર્ણભવા	દુર્વર્ણભવા
"	૧૬	મદ્યારક્ષણ	મદ્યારક્ષણ
૧૮૬	૧૨	કુલકેડ	કુલકેડ (આ)
૧૮૬	૧૪	પાટી	પાટી
૧ ૧	૨૪	જીવસદય મણમુલ	જીવસદય જીવો
		કને કે (૧)	કને
૧૯	૧	હો	હો
"		હો	
૨ ૧	૮	હો	
"	૧૯	મનસ	
"	૧૨	વાકુ	
૨ ૨	૨૩	નિભા	
	૨૩	નિપત્તય	
૨ ૩	૮	લોકક	
"	૧૬	વરધાદેવમ્	
૨ ૪	૧૭	વજ્રનમા	
૨ ૮	૨૧	પ્રતિદિન	
૨૧૧	૧૭	છ છ	
૨૧૨	૧	અભાવિયકે	
૨૧૩	૩	અર્થોચ્ચાએ	
૨૧૩	૨૨	પીતેટ	
૨૧૩	૩	અ	
૨ ૪	૨૬	અર્થો	
	૩	સ્થા	
૨૧૬	૨	દુનિતાર	
૨૧૭	૧૧	સ્થોમ્મ-	
	૧૬	મૂલ પાટી	
૨૧૮	૪	કામા	
૨૧૯	૧૭	અ	
૨૨	૧૧	દુ	

पृष्ठ	पंक्ति	अशुद्ध	शुद्ध
२३१	१८	अरमघरीरीनी	अरमघरीरी
२३१	२	अअरमघरीरी	अअरमघरीर
२३२	१४	स्वयं	स्वयं
२३३	८	तापत्येव	तापत्येव
२३५	१३	ध्यानी	ध्यानी
२३८	९	स्व	स्व
२३८	१३	विबम्भते	विबम्भत
२४	१७	तेना	ते
२४२	८	त्वमीक्षाम्	त्वमीक्षम्
२४३	२	उरंगिष्य	उरंगिष्य
२५	४	इ अ म् ए अ	इ अ म् ए अ ए
२५	५	पाक्षीयम् ॥ ५ ॥	पाक्षीयम् ॥
२५३	१	हृदयद्वय	हृदयद्वय
२५३	३३	अटीनित्रयो	अटी(नि)नित्रयो
२५८	४	महार्त्तव	महार्त्तव
२५८	१३	मार्त्तवकम्पी	मार्त्तवकम्पी
२६	२३	अपने	आपने
२६१	३	अर्मठव्य	अर्मठव्य
२६२	३	विष्मयरी	विष्मयरी
२६४	९	गाम्भीर्यवा	गाम्भीर्यवा
२६८	१९	अपाने	आपने
२७५	२३	अपानाव	अपानाव
२७८	११	तादृशे	तादृशे
२७	१८	विह्वलान	विह्वलान
२८३	२७	अथ १	अथ १
२८३	२	उना उव	उना उव
२८७	३२	पिता	पिता
२९	१५	बृहतीपति	बृहती पति
२९	१६	विशेषविद्या	विशेषविद्या
२९	२२	गुणगुण	गुणगुण
२९	२३	विद्या	विद्या
२९	३३	बृहत्पुत्रा	बृहत्पुत्रा
२९२	४	विशेषवना	विशेषवनः
२९२	४	सुप्रति	सुप्रति
२९५	१५	वैमल	वैमल युवक
२९६	३	विशेषे देशे	विशेषदेशे
३०	३	अम	अम
३१	५	मूल्यावन	मूल्यावन
३१	८	मोहनविशुद्ध	मोहनविशुद्ध
३१	१०	हु	हु

पृष्ठ	पंक्ति	अक्षर	सुत्र
३३	३	तमस्तु	तमस्तु
३३	३	अपमप्रात	अपमप्रात
३३	३	मम	योग
३३	३३	पापमो	पापमो
३३	३३	कर्मो	कर्मो
३३	३३	ह्यु	ह्यु
३३	३	सत्योपेक्षिणी	सत्योपेक्षिणी

